UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Mora[n]du[m] q[uod] hic r[ati]one hui[us] tertie q[esti]onis mote agit[ur] de penitentia, cui[us] tractat[us] p[er] disctinctio[n]es. vij. est distinct[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Tractatus de penitentia.

Queſtio. iij.

His breuiter decurſis in q̃bus extra negocij finẽ aliquãtulum [a] euagati ſumus: ad ꝓpoſite cauſe tertiã queſtionẽ pertractandam (qua querit̃.

Diſtinctio. i.

Utrum [b] ſola cordis cõtritione, ⁊ ſecreta [c] ſatiſfactione abſqꝫ oris cõfeſſione q̃s poſſit deo ſatiſfacere) redeamus. Sunt [d] enim qui dicunt quemlibet criminis veniam ſine confeſſione facta eccleſie, ⁊ ſacerdotali iudicio poſſe promereri.

Item illud Ambroſij ſuper Lucam.

His breuiter. ¶ Caſus. Poſt incidẽtes queſtiones ꝓponit hic magiſter tertiã queſtionẽ in q̃ua queritur an ſola cordis contritione abſqꝫ operis ſatiſfactione, ⁊ oris confeſſione dimittat̃ peccatũ? Et ad hãc queſtionem inſolito more pertractat, occaſione cuiꝰ tractatũ de penitẽtia plurũ interſerit: quẽ in ſeptẽ diſtinctiones diuidendo diſpoſuit. Allegat autem Gratia. in hac queſtiõe vel diſtinctione prima alternatim ꝓ vtraqꝫ parte: et tandem ipſam inſolutã dimittit, vt arbitrio ꝓuidi lectoris terminet̃. In hac igitur diſtinctiõe tractatur an ſola cordis contritione dimittãtur peccata. Et poteſt dici ꝙ ſic dei gratia interueniẽte: neceſſaria tamen eſt poſtea oris confeſſio, ⁊ operis ſatiſfactio ſi fieri poſſit. alioquin peccat mortaliter ex contemptu qui hoc nõ facit. In ſecũda querit̃ an charitas ſemel habita poſſit amitti, vel non. In tertia tractatur vtrum penitentia ſit iteranda. In quarta an peccata dimiſſa redeant. In quinta que ſint conſideranda circa penitentiã imponendam. In ſexta tractat̃ cui facienda ſit confeſſio. In ſeptima an penitentia timore mortis accepta ſit vtilis. Primo ergo probat ꝙ ſola contritione peccata dimittantur. Et ad hoc inducit ſequen. ca.

a ¶ Aliquantulum. Quia formauit quaſdam incidentes queſtiones, ⁊ ſoluit.

Utrũ. ¶ Hec diſt. põt diuidi in. ix. partes. Quarũ prima ſubdiuiditur in ſeptẽ partes. In prima ꝓbat ꝙ in ſola cordis contritione dimittuntur peccata: et hoc ſm Joã. de fan. Et ꝓbat per. v. ca. vſqꝫ ad ca. ſeq. ſi quis non dicã. vbi incipit ſcd̃a pars huius prime partis. Tertia prime partis ibi: Contra. Quarta prime partis ibi: Aut facta. Quinta ꝑme partꝭ ibi: Cogitatio. Sexta prime partis ibi: Ex concilio. Septima prime partis ibi: Hoc idem. Jo. de fan.

b ¶ Utrum. Quia mentionem fecerat Gra. de penitentia. ſ. e. q. iij. admonere. ideo hic tractat de ea. Uel ita. Cum matrimoniũ ſit principaliter ſacramẽtum laicoꝝ, licet in minoribus ordinibus licite ꝯtrahat̃: qr tamẽ laicis ſolẽnis penitentia debet imponi: vt. l. diſt. confirmandum. ideo hic tractatum inſerit de ea poſt tractatũ matrimonij, cũ ⁊ ipſa ſit ſacramẽtũ. Nã in veteri teſta. incepit etiã ab Adã: vt. ſ. ea. ſerpẽs. Uidendũ eſt ergo qđ ſit ipſa, ⁊ vnde dicatur, ⁊ que ſit ſatiſfactio: que attendãtur in ea que ſint neceſſaria, ⁊ de modo agendi in iſto tractatu. Et quid ſit ipſa, habes. ſ. diſt. iij. penitentia. Dicit̃ em̃ penitentia a penitendo. ſ. e. diſt. tres ſunt actus. ⁊. ſ. diſt. iij. intantum. Quid ſit ſatiſfactio, habes. ſ. e. diſt. iij. ſatiſfactio. Attenduntur autem in ea ſeptem. Perſona ſiue dignitates. ſ. xlj. diſt. non cogantur. Cauſa: vt. xxxiij. q. v. excõmunicatoꝝ. Itẽ locus, tempus, qualitas, ⁊ quãtitas. ſ. e. diſtin. v. conſideret. Itẽ euentus: vt. xv. q. j. illa. In penitẽtia tria ſunt neceſſaria. ſ. cordis ꝯtritio, oris cõfeſſio, ⁊ operis ſatiſfactio. ſ. di. iij. perfecta. Sed tamẽ cũ facultas non ſuppetit ſufficit cordis ꝯtritio. arg. xlv. diſtin. due. Modus agẽdi talis eſt. In ꝑma diſt. tractatur an ſola cordis ꝯtritio deleat peccatum, vel confeſſio poſt contritionem. Baz. dixit ꝙ ſola cordis ꝯtritio non deleat peccatũ vbi copia ſacerdotꝭ habeat̃, ar. ſ. e. ca. vi. ⁊ in hoc videt̃ G. declinare inducẽdo. c. illud vlti. ſꝫ in precedenti §. dicat hoc eſſe lectorꝭ arbitrio relinquendũ. Sꝫ q̃cũqꝫ dicat. Baz. dic ꝙ nec cordis cõtritione, nec oris confeſſiõe pctm̃ dimittitur, ſꝫ tm̃ gratia dei. de ꝯſe. diſtinct. iiij. nemo tollit. ſed ipſa cordis cõtritio ſignũ eſt pctã eſſe dimiſſa, ſicut exterior ſatiſfactio eſt ſignũ cordis cõtritionis: grã em̃ precedit cõtritionem: arg. ſ. e. nõ põt q̃s. cõtritio remiſſionẽ vnde remiſſio eſt attribuẽda grẽ, q̃ eſt cauſa cauſe. Alij dicũt pctã ꝑ ꝯtritionẽ dimitti q̃ ad culpam, nõ quo ad penã: vt in glo. ſeq. vtiqꝫ. Tertij dicũt conditionalẽ fieri remiſſionẽ per cordis ꝯtritionẽ. In ſcd̃a diſt. tractat an charitas ſemel habita poſſit amitti. In tertia an penitẽtia reiterari poſſit. In quarta an peccata ſemel dimiſſa redeant. In quinta q̃s modus debeat obſeruari in imponenda ea ⁊ accipiẽda. In ſexta cui quis debeat confiteri. In ſeptima an penitẽtia timore mortis accepta ſit fructuoſa. Ideo autem in ſeptẽ diſt. hũc tractatũ diuiſit, qr ſeptenariꝰ numerꝰ perfectus eſt: arg. xxxij. q. j. nuptie. in fi.

c ¶ Secreta. vtiqꝫ ſola cordis ꝯtritiõe delet̃ pctm̃: vt. ſ. e. magna. ſꝫ pena debet̃: vt. l. diſt. ſi q̃s ꝓpoſtera. Et hoc verũ eſt ſi ꝯfeſſio nõ ꝯtẽnat̃ cũ adhiberi põt: alꝭ ꝑmum pctm̃ iputat̃. ſ. e. di. agite. imo ꝯtritꝰ nõ eſt ſi ꝯfiteri ꝯtemnit: vt. xxxij. q. j. c. vlt. de ꝯſe. diſt. iiij. nõ dubito.

d ¶ Sũt. Alij autẽ negãt. Dicunt em̃ ꝙ ſicut tribꝰ modis deũ offendimꝰ. ſ. corde, ore, ⁊ opere, ita tribꝰ modis ei ſatiſfaciẽdũ eſt. ſ. diſt. iij. perfecta. Unde dicũt tria hec eſſe neceſſaria: cordis ꝯtritionẽ, oris ꝯfeſſionẽ, ⁊ operis ſatiſfactionẽ. Authoritates autẽ q̃ dicũt peccatũ dimitti ſola cordis ꝯtritione, aſſerũt ipſi intelligẽdas eſſe cũ articulus neceſſitatis excludit oris ꝯfeſſionem, ſcꝫ cum aliquis conteritur et morte preuenitur, vel aliquo alio iuſto impedimẽto hoc facere impeditur. Alij dicũt, inter quos eſt P. mãducator, ꝯditionalẽ fieri remiſſionẽ per cordis cõtritionẽ. ſ. di. iij. ſane cauẽdũ. H. dicit ſola cordis contritione peccatũ dimitti adulto cuilibet. ſ. e. magna. ſi ſꝑo cõteritur ⁊ ꝓponit ab alijs abſtinere ⁊ illud ꝯfiteri, ⁊ de illo ſatiſfacere ſm iudiciũ eccleſie, etſi nunq̃ ſequatur oris confeſſio: vel operis ſatiſfactio: peccatũ tamen iam dimiſſum nõ redit, ſꝫ peccat mortalr̃ ſi poteſt iuxta preceptum eccleſie ꝯfiteri ⁊ opere ſatiſfacere, ⁊ non ſatiſfacit. argu. ſ. de conſecra. diſt. iiij. non dubito. Authoritates q̃ dicunt ſine confeſſione ⁊ operis ſatiſfactione peccatum non dimitti, intelliguntur de interiori cõfeſſione, que eſt recognitio peccati vel propoſitum cõfitendi, vel gratia qua ſic homo diſponitur vt recognoſcat peccatũ ſuum, ⁊ velit ꝯfiteri ſi locꝰ ⁊ tẽpꝰ affuerit, ⁊ de interiore ſatiſfactione que eſt interior dolor ⁊ amaritudo anime: de qua habes. ſ. diſtinc. iij. et. ſ. eo. §. his authoritatibus. Hic autem agitur de exteriori: quia ipſa neceſſaria eſt ſi ad-

Pctã vtrũ deleantur ſola cõtritiõe.

Penitẽtie tractatꝰ ſeptem diſtinctiones cõtinet.

Contritio ſola an tollat peccatum.

Ut. xxxiij. diſ. erubeſcãt. ⁊ ca. ſeriatim.

Penitẽtia circa multa eſt attẽdenda.

Et ex eo. ti. ſignificatur.

Arg. ct̃ õ ſentẽ. excõ. a nobꝭ. ij.

De q̃ ſatꝭ no. ſ. diſ. v. i ſũma. ibi oĩno videas.

hiberi poteſt. Sed ad q̃d, cum iam peccatū ſit dimiſſum per contritionē preter confeſſionem? Sol. hec fit ad humilitatē ⁊ iuſtitiā exercendam. ĩ. diſ. iij. productior, ⁊ vt ſatiſfaciat eccleſie quam leſit: † ⁊ vt ipſe ⁊ alij reddantur cautiores. Si tamen ſubtiliter intueamur, gratie dei nō contritioni eſt attribuēda remiſſio peccatoꝝ: vt dixi i p̄n. ⁊ notaui. ĩ. e. ca. dixi confitebor, ⁊ in prima parte allegat Gr. vſq; ad §. alij. contra.

† Arg. ex̃ d ſe. excō. cū deſideres. i. ſi.

P Etr⁹ doluit. ¶ Caſ⁹. Probatur in hoc cap. exēplo Petri q̄ ſola cordis contritione pctā dimittunt cui peccata dimiſſa fuerunt, ⁊ tamē de eius ſatiſfactione non inuenitur.

a ¶ Quia errauit. Nā ideo qꝛ hō, facile corruit. ĩ. diſ. iij. ille rex.

P Etr⁹ doluit et fleuit, qꝛ errauit[a] vt homo: non inuenio q̃d dixerit[b], ſcio q̄ fleuit: lachꝛymas eius lego, ſatiſfactionem[c] non lego[d].

I tē Joan. Chꝛyſoſtom⁹.

L Achꝛyme[e] leuant delictum quod[f] pudoꝛ eſt confiteri[g].

I tem propheta.

S Acrificium deo ſpirit⁹ contribulat⁹: coꝛ contritum[h] ⁊ humiliatum deus non deſpicies[i].

pſ. l.

I tem Dauid.

D Ixi, confitebor[k] aduerſum me iniuſtitiā meā dn̄o, ⁊ tu remiſiſti impietatem[l] peccati mei.

Q uod Aug. exponens ait.

M Agna pietas dei, vt ad ſolam promiſſionem[m] peccata dimiſerit[n]. nondum p̄nunciat oꝛe, et tamen de⁹ iam audit in coꝛde: quia ipſum[o] dicere quaſi quoddam pronūciare[p] eſt: votum enim pro opere[q] reputatur[r].

I n. C. lib. j. de epiſ. ⁊ cle. imperatoꝛ Juſtinianus.

b ¶ Quid dixerit. Et forte ꝯfeſſus eſt: vel cui ꝯfiterek non inueniꝶ, cū omēs a fide receſſiſſent. Uel forte tūc non erat facta inſtitutio ꝯfeſſionis q̃ modo eſt. Aliā rationem aſſignat Gra. ĩ. eo. §. his authoꝛitatibus.

c ¶ Satiſfactionem, exterioꝛem: al's contra. ṡ. l. diſ. vt conſtitueretur.

d ¶ Non lego. Et ita intelligiꝶ omiſſum qđ nō inueniꝶ expreſſum. xxiiij. q. ij. legaꝶ. ff. de v̾b. obli. q̄cq̃d. Arg. ꝯ. de ꝯſe. diſ. iiij. quādo a hieroſolymis.

L Achꝛyme. ¶ Caſ⁹. Lachꝛyme ſcꝫ interioꝛes lauāt delictū, qꝛ pudoꝛ eſt ꝯfiteri: vnde ⁊ ſi p̄pter pudoꝛem nolit q̄s ꝯfiteri, ſole lachꝛyme delēt peccata. ¶ Qꝫ. i. quia. Uel qđ pudoꝛ eſt confiteri.

e ¶ Lachꝛyme. interioꝛes. i. in quo habet tantam erubeſcētiam vt ad lachꝛymas veniat occulte etiam non coram ſacerdote.

f ¶ Qđ. i. qꝛ. ĩ. e. quē penitet. qꝛ pars eſt penitentie erubeſcētia: vt ibi. vel ad literam.

g ¶ Confiteri. In publico, cum ſit occultum: vel quia cum pudoꝛe et verecundia confitetur quis. quod ſemper debet fieri, quia pars eſt penitentie erubeſcentia: vt ĩ. e. quem penitet.

h S Acrificium. ¶ Contritum. Non eſt contritum ſi confiteri contemnit. xxij. q. j. ca. vlt. ĩ. de conſe. diſt. iiij. non dubito.

i ¶ Non deſpicies. i. acceptabis: ſicut ſacri non cēſent canones. i. p̄hibent. ij. q. v. conſuluiſti.

D Ixi ꝯfitebor. ¶ Caſ⁹. Hoc ca. diuidiꝶ in duas partes. In p̄ma ponunꝶ verba p̄phete. In ſcđa parte ponunꝶ v̾ba Aug. exponētis verba p̄phete. Dicit eñ q̄ magna eſt dei miſericoꝛdia q̄ ad ſolā p̄miſſionē ⁊ ꝯtritionē pctā dimittit, cū volūtas ⁊ p̄poſitū p̄ opere reputenꝶ. ¶ Dixi. i. apud me deliberaui, ⁊ in coꝛde p̄poſui ipſum dicere. Dicere eñ eſt deliberare, p̄ponere, vel p̄mittere, voluntatē ꝯfitēdi habere. Uotū. i. p̄poſitū ⁊ volūtas. Et nota q̄ q̄dā ibi habēt p̄ncipiū ca. magiſter autē H. nō facit ibi principiū ca. Scias etiā q̄ in multis locis ſunt ca. tamē p̄pter bꝛeuitatē eoꝝ ſub alijs cap. compꝛehendūtur, ſicut in ſuperioꝛi ca. ſacrificium.

k ¶ Dixi ꝯfitebor. Uenia eñ non ꝯcediꝶ niſi penitenti. xxiiij. q. ij. legaꝶ. ſicut iuramētū non remittiꝶ niſi iurare volēti. ff. de iureiur. remittit. nec ei imputaꝶ, lꝫ ꝯtrarium acciderit. ff. de annu. leg. mema. ar. xliij. di. epheſijs.

l ¶ Impietatē. Hoc exponit Gra. ĩ. e. §. ſitr.

m M Agna. ¶ Promiſſionē. i. volūtatē ꝯfitēdi. H.

n ¶ Dimiſerit. remiſſio pctoꝝ precedit coꝛdis cōtritionē. Non eñ poteſt quiſq; vere ꝯfiteri niſi habeat pri⁹ fidem per dilectionē cooperantē. Dicūtur ergo peccata dimitti per contritionē: hoc eſt p̄ id qđ facit coꝛdis contritionē. i. per charitatem. Et nota q̄ hec oīa ſimul ſunt tempoꝛe, iuſtificatio, contritio, dilectio, remiſſio, ſꝫ q̄dā tñ ex his naturaliter precedunt, et p̄oꝛa ſunt natura, neceſſe eñ habeo intelligere q̄ pꝛius quis habeat gratiā q̄ conteraꝶ. Precedit ergo gratia, † ſequiꝶ dilectio: quoniā q̄ gratiā habet, diligit. ĩ. eo. omnis qui non. ſequitur contritio: qui eñ diligit, conteritur. ſequitur remiſſio: qui eñ conteritur, ei remittitur. Joan.

ṗ. xxx. Contritio, dilectio, iuſtificatio, ⁊ remiſſio ſimul ſunt.

† ſicut p̄cedit cauſatum.

o ¶ Ipſum. i. q̄ vult confiteri.

p ¶ Pronunciare. Supꝛa. xvij. q. ij. nos. Uotum enim pro opere reputatur vt hic. ⁊ ĩ. diſtinc. vj. in pꝛin. ⁊ ĩ. q. v. quod deo. hoc tamen non eſt ſimpliciter verum. nam in quibuſdam caſib⁹ etiā in bono plus eſt ad factum peruenire: vt in baptiſmo. ĩ. de conſe. diſ. iiij. ſine penitentia. nā ibi plus valet baptiſmus q̄ coꝛdis contritio. Item in euchariſtia, quia per aſſumptionem euchariſtie delētur venialia: quod non fit per voluntatem accipientis. ĩ. de cōſecra. diſ. ij. iteratur. Item in confeſſione ipſi ſacerdoti facienda, cum erubeſcētia ipſa in pꝛeſentia ſacerdotꝭ pars fit penitentie. ĩ. eo. quem penitet. Item in martyꝛio. arg. ĩ. diſ. vij. nullus. Dic vt not. in glo. illa hoc tantum: que ſtatim ſequitur.

Uoluntas etiā in bonis non reputaꝶ p̄ facto.

Uotū enim pro ope ſit repuꝉādum.

q ¶ Pro opere. Ubi deeſt tēp⁹ operādi, ita remuneraꝶ q̄s p̄ ſola volūtate ſicut p̄ opere. i. in ꝯtritione, cū deeſt tēpus ꝯfitendi. Et ad hoc, ſcꝫ vt ſola volūtas ⁊ ꝯtritio ſufficiat ſine ꝯfeſſione oꝛis intēdit p̄bare per leges ſequētes: ‡ in quib⁹ oſtenditur q̄ ſola voluntas ſufficit ad dānationem: ⁊ ad ſimile per contrarium.

‡ Arg. xlv. diſ. duc.

r ¶ Reputaꝶ. hoc tm̄ in bonis: ‡ ſꝫ arg. ꝯ. ĩ. e. di. ſi cul. ⁊ vbi facultas deeſt. ĩ. e. §. ſimiliter. al's pl⁹ facit q̄ operaꝶ. fallit tamē in hoc voto ꝯfitēdi, qꝛ non ita cito abſoluiꝶ ſicut abſolueretꝶ a ſacerdote. ĩ. e. quē penitet. in fine. in voto virginitatis quo ad aureolā. arg. xxxij. q. v. paul⁹. Itē in caſu. ſ. in cautione iudicio ſiſti. ex̃ de eo q̄ mit. in poſ. ca. j. Itē fallit in malis, qꝛ aliud in via, aliud in initio. ‡ ar. ꝯ. ĩ. e. ſi cui. Et in alijs operib⁹ que volūtatē p̄mouēt: vt ſunt martyꝛiū ⁊ pꝛedicatio. Itē hoc intelligas in pꝛeſentib⁹, non in pꝛeteritꝭ: ſi eñ volo me bona feciſſe, non tamē perinde eſt ac ſi feciſſem. Itē nec in futurꝭ: nā ſi p̄pono poſt annum me iturū Hieruſalē, non perinde eſt ac ſi modo irem. Itē in hoc mundo, non in futuro. ar. xiij. q. ij. in pꝛeſenti. de ꝯſe. diſ. j. hic ergo. Et eſt argu. p̄ aduocatis. non enim demitur pꝛemium vel ſalarium aduocare volenti:

‡ i. in malis: vbi ſola volūtas nō punitur ſine effectu.

‡ imo i. in bonis: vbi ſola voluntas reputaꝶ ſine ope cetenū.

nec valēti: vt.ff.de var.ꝛ extraor.cog.l.j.§.penult.argu.xlvij.diſt.qđ ad nos. Arg.cōtra predicta eſt de eo q̄ mit. in poſ.cauſa rei ſeruā.c.j.ff.loca.ex conducto.§.ſed ꝛ ſi. item ſi.diſ.lxxxvj.non ſatis. Et eſt ſimile huic, quia ſufficit ꝙ ſeruus bona fide rationes reddat: ꝛ ſi non ad plenū.ff.de ꝯdi.et demonſtra.Cuius. ſunt infames infamia canonica: vt.vj.q.j.omnes.

d ¶ Officiū.i.officialis. Sed quare pro peccato iudicis punitur officialis? Quia ſibi noluit repugnare ꝛ reſiſtere: arg.C.de ap.q̄m.arg.C.de mag.ſa.ſacri.l.vna.li.xij. arg.lxxiiij.di honoratus.a contrario.

ij.ps. pume.

Si quis[a] non dicā rapere, ſed attētare[b] tantum matrimonij iungendi cauſa ſacratiſſimas v̾gines auſus fuerit, capitali feriatur pena.

Itē lib.eo.ti. de poſtulando. imperatores Leo ꝛ An. Nicoſtrato prefecto p̄eto.

Nemo vel ī foro magnitudinis tue, vel in prouinciali iudicio, vel apud quēq̄ʒ iudicē accedat ad togatorū conſortiū, niſi ſacroſanctis catholice[c] religionis fuerit imbutus myſterijs. Sin autē taliū aliq̄d q̄quo modo vel q̄dā machinatione factū vel attentatū fuerit officiū[d] q̄dē ſublimitatis tue.c. librarū auri iacturā ꝓ cōdemnatione ſuſtineat.

Idem Auguſtinus.

Quicūq̄ʒ auſus fuerit cōtra ꝓuidū noſtre ſerenitat̄ decretū officiū aduocationis p ſubreptionē arripere, ꝛ ꝓhibitū patrocinīū p̄ſtiterit ab aduocationis officio remot⁹, ſtylum ꝓſcriptionis, atq̄ʒ perpetui exilij ſpecialiter penam ſuſtinebit: ſciturus etiam ꝓuinciarum rectoribus ꝙ is ſub cuius adminiſtratione aliq̄d huiuſmodi fuerit attentatū, partis[e] bonorum dimidie proſcriptionem, et penam exilij[f] per quinquennium ſuſtinebit.

Item lib.ix.C.ti.ad legē Jul. maieſtatis.

Quiſquis[g] cum militibus cogitauerit ꝛc̄. eadem enim ſeueritate voluntatē ſceleris, qua effectum puniri iura voluerunt[h]. Item ad legē corneliā de ſica. Si quis cum telo[i] ambulauerit[k] hominis necandi cauſa: ſicut is qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum fuerit cōmiſſum, legis cornelie de ſicarijs pena[l] coerceatur.

Imperato. Vale. ꝛ Gratia.

Si quis necādi infantis piaculū aggreſſus fuerit, ſciat ſe capitali ſupplicio eſſe puniendum.

Imperato. Gratian⁹ ꝛ Vale.

Si forte mulier marito mort̄ paraſſe inſidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuiſſe inueniat̄, vel forte marit⁹ eo modo inſectet̄ vxorē: in eadē queſtione ab omni familia[m] nō ſolum mariti, ſʒ etiā vxoris, q̄ tā̄ tunc tēporis domi[n] fuerit, querēdū eſt ſine cuiuſq̄ʒ defenſione[o].

Si q̄s non dicā. ¶ Hec eſt ſcđa pars hui⁹ prime partis, in q̄ facit Gratian⁹ prout dicit in glo. per hāc ſm Jo.de fan.

¶ Caſus. Non ſolum qui rapuit ſacras virgines: ſed etiā q̄ rapere attentauit, capitis ſentētia feriatur.

a ¶ Si quis. Per hāc legē ꝛ ſequentes probat a ſimili per contrariū peccata ſola volūtate cōtrita deleri, ꝛ votum ꝓ opere reputari. nā ſicut in bono remunerat̄ ſola voluntas: ita in malo dānatur q̄s pro ſola voluntate vel voto. ꝛ ſic inducuntur he leges.

b ¶ Sed attētare. Attentatio non fit ſine actu.j̄.ea.ſi quis tam maſculū. vnde he leges ꝛ ſequētes ſunt argumēta etiā pro contraria parte ꝛ opinione.

Nemo. ¶ Caſus. In hac lege loquit̄ impator prefecto pretorio, ꝛ ſtatuit vt nullus in foro ſuo vel alterius iudicis officiū aduocationis exerceat niſi fuerit baptizat⁹. ſi autē ꝯtra hoc factum fuerit attētatum, officiales prefecti pretorio q̄ debuerūt hoc ꝓuidere, in centum libris auri puniantur. ille vero q̄ ꝯtrafecerit, ab officio aduocationis remot⁹, oib⁹ bonis ſuis ꝓſcribetur, ꝛ in exiliū mittetur perpetuū. Rector v̾o ꝓuincie ſub cui⁹ adminiſtratione hoc fuerit attētatū, medietatē ſuoꝝ bonorum amittet, ꝛ erit in exilio per q̄nquēniū. (Togatoꝝ).i. aduocatoꝝ. (Stylū).i.ſententiā. Tres autē ſequētes leges plane ſunt, et eas per te videbis.

c ¶ Catholice. Simile eſt ꝙ dicit ꝯciliū Carthaginēſe: ꝙ ſi q̄s appellat ad iudicē nō catholicū, debet excōicari. ij.q.vj.catholic⁹. Sed quare hoc infidelib⁹ ꝓhibet̄, cum et iudei ꝓ ſe poſtulare poſſint, arg.xvij.q.iiij.iudas. ꝛ ex de iude.iudei? Reſpō. ꝙ non ꝓhibet̄ hic alicui ꝓ ſe poſtulare: ſʒ dicit̄ ꝙ infideles non poſſunt poſtulare vt gerant hoc officium.ſ.ꝓ alijs quaſi ex officio publico, ne facultas ledēdi chriſtianos ꝛc̄.xvij.q.iiij.conſtituit. Vel quia

Infideles poſtulare nō p̄nt.

e Quicunq̄ʒ. ¶ Partis ff.de interdic. et rele.relegatorum.§. ad tp̄s.contra. Nā ibi dr̄ ꝙ qui relegātur, non amittunt partem bonorum. ſed hec lex.C.corrigit illam, vel hoc eſt ſpeciale.

f ¶ Exilij.improprie. Nā exiliū ꝓprie perpetuū eſt: argu.ff.de pu.iu.l.ij.dicitur tamen tripliciter exilium.ff. de interdic. et rele. exilium.

g Quiſquis. ſupra.vj. q.j.§.verum.

h ¶ Voluerūt.h⁹ caſu.alias ſec⁹.j.e. cogitatiōis. Vl̾ hoc cum voluntas ſuis finibus non eſt contenta ꝓcedens ad actum exteriorem. hec lex iulia punit voluntatē: cornelia etiā conſiderat eā. ff.ad legē corneliā. l.diuus.

Cōc. tex. i.l. q̄m mil̄ta.C. ad leg. iul.de vi pu. ꝛ i.l.j. §.diu⁹ ff.d ſic.

i ¶ Si quis cum telo. Telum eſt generale nomen cuiuſlibet rei que nocere pōt, arg.inſti. de publi.iu.§.item lex cornelia.

Telum q̄d ꝯprehēdit.

k ¶ Ambulauerit. Et ita voluntas ꝓ facto reputatur in delictis: vt.s̄.diſtinct.lj.ſi quis poſt acceptum. extra de cleri.pug.in duel.c.j.ꝛ.ij.ff.ad legem corneliam.de ſica.l.diuus.

l ¶ Pena. Scʒ vltimo ſupplicio.ff.ad legē corne.de ſic. l.j. Et dicitur ſica quaſi ſeca, a ſecando, ꝛ eſt cultell⁹ ferreus: inde ſicari⁹ qui cultellum huiuſmodi portat ad interficiendum.

Sica q̄d ſignat.

Si forte. ¶ Caſus. Dicitur in hac.l.ꝙ ſi vxor accuſatur ꝙ voluerit maritum occidere, vel econuerſo: ſerui vtriuſq̄ʒ vel familia teſtificabuntur contra eos aliquo indicio precedente.

Cōc. tex. i.§. itē lex corne.d ſic.cum gl.inſti. de pub. iudi.

m ¶ Familia. Que inſidias non preſenſit, ꝛ ideo dn̄m periclitātē nō adiuuit. alˀs vltimo ſupplicio dʒ puniri.C. ad ſylleia.l.vl. Vel exaudi hoc de ſeruis tūc tēporis infirmis.ff.ad ſylleia.l.ſi q̄s in graui.

n ¶ Domi.i.q̄ñ hec admiſſa ſunt. nā iſtos veriſimile eſt ſcire factū.s̄.xvj.di.qđ dicit̄.ex de p̄ſump.quāto.

o ¶ Defenſione. Scʒ exceptione, non em̄ poterit excipi

quia ſit ſeru⁹ vel ancilla: vt. xij. q. ij. §. in patronos. Item propter hanc cauſam licitū eſt dare viro libellū repudij vxori. C. de repu. l. conſenſu.

Si q̃s tam maſculum. ¶ Caſus. Dicitur in hac lege ꝙ ſi quis attentauerit facere impudicos maſculos vel feminas: ſiue ſint ingenui, vel alterius cōditionis, iniuriarum tenet͛. Similiter iniuriarum tenet͛ q̃ alium percutit vel facit vt percutiat͛. ¶ Mala. i. maxilla. Caſ⁹ autem ſequent͛ legis patet.

a ¶ Attētauerit. Punitur quādoq; ſola attētatio, † vt hic, et. xxxvj. q. ij. ſi q̃s non dicam. Solus conat⁹: vt. xiiij. q̃ōe. iiij. q̃m multi. Sola voluntas: vt xxvij. q̃ō. j. nuptiarū. Sola expectatio mercedis. xiiij. q. iij. ſi fenerauer͛. Sola cogitatio. vj. q. j. ſi q̃s. Sola intentio: vt. ſ. e. ſi q̃s cum telo. Sola aggreſſio: vt. ſ. eo. ſi quis necandi. Solus auſus: vt. j. eo. ſi q̃s pulſat⁹. Sola ſollicitatio: vt. j. eo. ſollicitatores alienarum.

† Adde an ꝛ q̃n ſola attētatio puniat͛. no. gl. i l. ſi q̃ſq̃s C. ad legē iul. maie. ꝛ i l. ſi q̃s nō dicā. cū gl. C. de epiſ. ꝛ cleri.

Item. ff. titu. de iniurijs. l. ſed eſt queſtionis.

Si q̃s tam maſculū q̃ȝ feminā, ſiue ingenuos ſiue libertinos ipudicos facere attētauerit[a], iiuriaꝝ tenebit͛[b]. Sȝ etſi ſerui pudicitia attentata ſit, iniuria locū hȝ. Attētari pudicitia dicitur, cū id agit͛[c], vt ex pudico impudicus fiat. ¶ Nō ſolū is iniuriarū tenet͛: qui fecit iniuriā, hoc eſt q̃ percuſſit: verū ille quoq; tenet͛ q̃ dolo fecit vel ꝓcurauit[d] vt cui mala pugno percuteretur.

Itē lib. eo. apud labeonem.

Si quis pulſat⁹ quidem non eſt, verū manus aduerſus eum leuate ſunt, et ſepe territus quaſi vapulaturus[e], nō tamen percuſſus: iniuriarū actione tenetur. Contra[f] lib. eo. titu. de penis.

Cogitationis penā nemo patiatur[g]. Itē tit. de extraordinarijs criminib⁹.

Sollicitatores alienarū nuptiarū, itēq; matrimonioꝝ interpellatores, ꝛ ſi effectu ſceler͛ potiri nō poſſunt ꝓpter volūtatē pernicioſe libidinis extra ordinē[h] puniunt͛.

Qui puero ſtuprū (abducto vel corrupto comite) perſuaſerit, aut mulierē aut puellā interpellauerit, q̃d ve impudicitie gr̃a fecerit, domū[i] prebuerit, preciūve quo is ꝑſuadeat dederit: ꝑfecto flagitio punit͛ capite, imperfecto[k] in inſulam deportat͛. Corrupti comites ſummo ſupplicio afficiunt͛.

Item in titu. de furtis.

Vulgar͛ eſt queſtio, an is q̃ ex aceruo frumenti modium ſuſtulerit, toti⁹ rei furtum faciat, an vero tantum eius quod abſtulit. Offili⁹ totius acerui furem eſſe putat. Nam ꝛ q̃ aurē alicuius tetigit eſt. ſi em̃ in corde conſentitur libidini, mors interuenit. j. diſt. ij. ſicut tribus. ꝛ in palea. ſ. diſt. vj. teſtamētum. §. ſȝ penſandum. ſunt etiam caſus ſpeciales vbi volūtas punitur, nam ſola voluntate incidit q̃s in hereſim. argu. ex͂ de here. ad abolēdam. nam eo ipſo ꝙ q̃s credit heretic͛, incidit in excōmunicationē: vt ex͂ de hereti. excommunicamus. §. credentes. ꝟſi. receptatores. et ſic non ſunt contra. ſ. diſt. xix. nulli. et ca. Anaſtaſi⁹. al͛as autem homo non punit maleficia niſi cognita, niſi inuener͛ ſpecialia: immo canon et lex bene punit volūtatis peccatum. vnde et repelitur a promotione ponderoſus. i. q̃ mente peccat, nec ad actum procedit. ſ. xlix. di. c. hinc etem̃. verſi. ponderoſus.

Sollicitatores. ¶ Caſus. Dicitur in hac lege ꝙ ſi quis ſolicitat vel interpellat vxorem alterius vt ſecum coeat, vel vt ei nubat, ꝛ ſi non ſequatur effectus, tamē punitur: et hoc eſt q̃d dicit nuptiaꝝ. i. ſolicitat eas vt ſecū coeant. matrimonioꝝ. i. ſolicitat alienas vxores vt ſaltē de facto ſecum contrahant.

b ¶ Tenebit͛. Sed etiā tenent͛ ſerui corrupti. ff. de ſer. corrup. l. j. §. vlt. C. de fur. ſi q̃s ſeruo.

c ¶ Agit͛. Ergo act⁹ exigit͛ vt volūtas puniat͛: al͛s qualiter probaretur de voluntate?

d ¶ Procurauit. Arg. ex͂ de ſen. excō. mulieres.

e Si q̃s pulſat⁹. ¶ Vapulatur⁹. Hic argui poteſt inſecutorē clerici in canonē incidere, licet nō percuſſerit. arg. ſ. e. q̃ſq̃s. j. eo. omnes. ꝛ ca. ſi ꝓpterea. ꝛ ca. ſi cui. ſed ꝙ nō incidit, arg. j. e. c. hec autē verba. Arg. cōtra ex͂ de ſen. excō. nuper. ꝛ ca. cū deſideres. in parte deciſa. Sȝ q̃d de eo q̃ manū mittit in veſtē clerici, vel in rem ab eo detentā? Videt͛ ꝙ incidat in canonē: arg. ij. q. vij. c. plerūq;. §. itē obijcitur. De Dauid q̃ precidit orām chlamydis Saulis. Itē de Oza q̃ manum adhibēs ad arcā percuſſus eſt. arg. xvij. q. iiij. ſi q̃s ꝯtumax. q̃ res eccl͛ie coherēs, ei⁹ gaudet ꝑuilegio: vt ea. q. q̃ſq̃s. verb. auferēdo. ꝛ. ff. de iniur. ſed eſt queſtionis.

Clerici inſecutor an incidat in canonē.

¶ Cōtra. ¶ Hec eſt tertia pars ꝑme part͛ in q̃ ꝓbat lege ciuili ꝙ volūtas ſine effectu nō punitur. Joan.

¶ Caſus. Probatū eſt. ſ. ꝙ q̃s ꝑ ſola volūtate punitur. nunc ꝓbat Gra. ꝯtrariū, ꝛ ad hoc ꝓbādū ſubdit quaſdā leges, quarū prima patet.

f ¶ Contra. predictis legib⁹ oſtēditur ꝙ quis punitur pro ſola voluntate, modo ꝓbat contrariū, ſcȝ ꝙ pro ſola voluntate non punitur quis.

g Cogitationis. ¶ Patiatur. Ab homine, ſȝ a deo bene. j. e. omnis. cogitationē enim, ſi ad ꝯſenſum peruenit, mortalē et puniendam eſſe omnino fatendum

Cogitatio ad ꝯſenſuȝ perueniēs eſt mortalis.

h ¶ Extra ordinem. Et ita non tantum quantum ſi effectus eſſet ſecutus. ſed in hoc facit lex iſta pro Gratiano: quia ſicut pro voluntate aliter punitur q̃ȝ pro ipſo facto, ita ꝛ cordis contritio aliter delet peccata q̃ȝ exterior ſatiſfactio. aliter iſta lex eſſet contra Gratianum, et male eam induceret.

¶ Qui puero. ¶ Caſus. Dicitur in hac lege ꝙ q̃ maſculum vel feminam ad ſtuprum interpellauerit, ꝛ qui vt hoc fiat operam dederit, ſcȝ domum prebendo, vel dando precium cauſa perſuadendi: hoc vel aliud faciendo ſi effectus fuerit ſecutus, capite punietur. ſi autem nō fuerit ſecut⁹ in inſulā deportabitur. (Abducto). id eſt remoto. (Interpellauerit) de ſtupro.

i ¶ Domum. ff. de adulte. qui domum.

k ¶ Imperfecto. Et ita non ſic punitur affectus vt effectus, licet arg. ſit contra. j. eo. pene. ꝛ. l. aut facta. in fi. ſed in remuneratione ſecus eſt. eque enim remuneratur affectus ꝛ effect⁹. ſ. eo. magna. ꝛ ita aliud eſt in via, aliud in inuio. ſ. xxxj. q. vlt. c. vlt.

Affect⁹ ꝛ effect⁹ nō eq̃liter puniunt͛.

Vulgaris. ¶ Caſus. In hac lege proponitur queſtio talis. Utrum quis faciat furtum totius acerui frumenti, ſi modium vel partem aliquam de aceruo furatur. Et reſpondet ꝙ ſcḋm ſententiam Offilij et trebatij, totius acerui furtum facit, ſed tamen non tenetur actione furti, niſi de eo quod abſtulit. Nam etſi quis armarium quod aſportare non poterat, aperuit, et res

que erant in eo contrectauerit: et portando vnam fuerit deprehenſus anteꝗ̄ ad locum deſtinatum peruenerit: eiuſdem rei fur dicitur manifeſtus ⁊ non manifeſtus.

¶ Idem in eo qui ſegetem ſecat: ⁊ partem ſecum portat. cum qua fuerit deprehenſus.

(vt inq̄t trebati⁹) totū[a] eū tetigiſſe videt̄. Proinde ⁊ qui doliū aperuit, ⁊ exinde parū vini abſtulit, totius[b] furtū videtur feciſſe: ſed veꝝ eſt[c] eū intantū actione furti teneri quantum abſtulerit. Nā ⁊ ſi q̄s armariū qḋ tollere nō poterat, aperuit: ⁊ oēs res q̄ in eo erāt cōtrectauerit[d], atq̄ȝ ita diſceſſerit, deinde reuerſus vnā ex his abſtulerit, ⁊ anteq̄ȝ ſe receperit quo deſtinauerit[e] deprehēſus fuerit: eiuſdē rei ⁊ manifeſt⁹ ⁊ nō manifeſtus[f] fur erit. Sed et ſi q̄s ſegetē[g] aū lucē ſecat, ⁊ contrectat[h], ei⁹ quā ſecat manifeſtus eſt fur, ⁊ nec manifeſtus[i].

Item lib. ij. titu. quod quiſq̄ȝ iuris. l. j.

Hec aūt v̄ba, qḋ ſtatuerit[k] q̄ iuriſdictioni p̄eſt cū effectu accipimus[l], non verbotenus: ⁊ ideo ſi cū vellet ſtatuere ꝓhibitus ſit, nec effectū decretum habuerit, ceſſat edictū. nam ſtatuit verbū, rē pfectam ſignificat, ⁊ conſummatam iniuriam non ceptam.

Pene (ſicut[m] in. ff. tit. de penis legitur) leguȝ interpretatione molliende ſunt[n] potius quam nimis exaſperande[o]: atque ideo proprium caſum † non excedunt[p]. Sed que de raptu virginum, vel

a ¶ Totū. ar. iniuriam factam clerico vl' canonico redundare in collegium. argu. xij. q. ij. c. epiſcopus. §. q̄ manumittit̄. Item arg. q̄ baptizatus reputat̄ cui quantalibet pars aque infunditur. arg. de cōſe. diſtin. iiij. nec quicq̄ȝ. Arg. cōtra de ꝯſe. di. iiij. c. prima. vbi dicit: toto corpore. arg. ꝓ prima parte: q: ſi ingredior partē fundi vel predij: toti⁹ nanciſcor poſſeſſionē. ff. de acq̄r. poſ. poſſideri. §. quod autem.

b ¶ Totius furtū. Stricta ratione ſm rigorē: ſecus de equitate: vt. e. tit. et ea. l. in. ff. §. ſed ſi de naui. Uel hoc vbi totum tollere potuit: ſecus vbi totum auferre non poſſet: vt in predicto. §. Sed cōtra hāc ſolu. eſt. ff. de fur. l. j. vbi dr̄ q̄ ſola cogitatio furti faciendi nō facit furem: ſed ⁊ hic actus interuenit. ſed illud eſt contra quod hic ſequitur de armario.

c ¶ Sed verum eſt. Licet totius rei furtum ꝯmiſerit: tamen verum eſt intantum teneri: inquantum ⁊c̄. Sepe enim furtum committitur: non tn̄ furti actio naſcitur. ff. rerum amo. l. j. arg. C. de noxa. l. j. ſicut ecōuerſo agetur furti quandoq̄ȝ: licet furtū non cōmittat̄. ff. de vſu. ſequitur. §. ſi rem pigno. C. de fur. ſi quis ſeruo.

d ¶ Cōtrectauerit. Animo furandi. ſecus ſi aio tentandi quā rē poſſet tutius ⁊ leui⁹ ferre. eo eīn caſu non fecit furtū niſi ei⁹ partis quā abſtulit: vt ea. l. §. ſȝ ſi de naui.

e ¶ Quo deſtinauerit. eo die cum furto manere. ff. de fur. quo deſtinauerit.

f ¶ Manifeſtus. Quo ad deprehenſionem: et ita non ſunt hec duo contraria.

g ¶ Segetē. Sed nunq̄d iudex eccleſiaſticus iniunget ei penitentiā qui oliuam meam vel ſegetem ſecuit tempore opportuno: animo tamen ſurripiendi: ⁊ diſceſſit relicta ſegete? Uidet̄ q̄ non: q: conditionē meā meliorē fecit: cū mihi impēſas dedit: vn̄ locū nō hȝ aquil. ff. ad leg. aquil. ſi ſeruus ſeruū. §. ſi oliuam. Ego ei penitētiam iniungerem: mala eīn voluntas nihilominus eſt punīeda, licet ex ea bonum ſit ſecutum. xxiij. q. v. relegentes.

h ¶ Et contrectat. Et poſtea in luce deprehendatur in factione: vel in itinere cum ſegete anteq̄ȝ perueniat ad locum deſtinatum.

i ¶ Nec manifeſtus. Sȝ quomodo pōt hoc eſſe q̄ primo competat actio furti nō manifeſti, poſtea manifeſti, cū lex dicat q̄ quātūcunq̄ȝ rē cōtrectet poſtea, nō oritur alia actio furti. ff. de fur. ei qui. in princ. Reſpō. ex prima contrectatione tm̄ agit̄, nec ex deprehenſione alia oritur actio furti, ſed prima modificat̄, ſicut ⁊ p liberā pſonam procuratorē ſcȝ meū non acquirit̄ mihi actio: ſi tn̄ prohibet ne aliquis edificet, et edificatur contra, datur actio mihi ex delicto edificantis: ⁊ ita modificatur. ar. ff. quod vi aut clam. l. iij. Dic ergo nec manifeſtus quo ad primam contrectationē. tunc eīn de ſtricto iure furtū cōmiſit, non tamen actione furti tunc conueniri pōt, niſi tunc contrectauerit animo furandi rem.

Hec autē verba. ¶ Caſus. Dictū eſt. ſ. in precedēti parte legis qui magiſtratū poteſtatē ve habebit ſi aliquid noui iuris ſtatuerit, ipſe quādoq̄ȝ aduerſario poſtulāte eodē iure vti dȝ. Dicitur ergo hic q̄ predicta verba itelligēda ſunt cū effectu, ⁊ nō verboten⁹: ſcȝ ſi in v̄itate ſtatuerit. nā ſtatuit rem pfectā ſignificat ⁊ conſummatam.

k ¶ Statuerit. ar. q̄ rubrice ſunt autentice. nā ex verbis rubrice argumentatur hec lex, ⁊ loquitur in caſu cum iudex decernit ius iniquū contra aliquē: quo iure poterit ille vti contra illum poſt depoſitā adminiſtrationē, ⁊ hoc propter malitiam cōſtituētis. nec eīn lex equior vlla eſt q̄ȝ necis artifices arte perire ſua. pōt etiā poni caſus in literis dn̄i pape ex̄ de matu. pe. prudentiā. C. de iude. die ſabbati.

l ¶ Cum effectu accipimus. Argu. cum effectu verba eſſe accipienda. arg. ſ. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente. argu. non obeſſe alicui malum niſi ad finem perducatur. arg. voluntatem ſiue conatum non puniri ſine effectu. arg. j. eo. §. cogitatio. ⁊ ſ. e. cogitationis.

Pene ſicut. ¶ Caſus. Poſtq̄ȝ magiſter poſuit ꝯtrarietatē legum de volūtate punienda, ſubdit duas ſolutiones. Unam. j. e. §. cogitatio. Aliā hic, ſcilȝ q̄ regulare eſt q̄ pro volūtate ſola non debet quis puniri: quia pene poti⁹ ſunt emolliēde q̄ȝ exaſperāde: niſi in caſibus exceptis a lege vel canone, qui etiā notant̄ in hac litera. In iniuria vero certa pena nō ſtatuitur: ſed multiplex. nam varietas criminum varietatem inducit penaꝝ. Adtur. Itē quod inducit legem ſequentem.

m ¶ Pene ſicut. Poſita cōtrarietate legum de voluntate punienda vel non punienda: ſubdit duas ſolutiones: vnam. j. e. §. cogitatio. aliā hic, q̄ regulare eſt ꝓ ſola volūtate quem nō puniri, niſi in ſpecialibus † caſibus. Dic ergo pene voluntatē punientes in quibus caſibus inueniuntur determinare alique leges.

n ¶ Molliēde ſunt. ſcȝ tolerande, ⁊ non ad alios caſus extendende, et hoc eſt quod dicitur infra.

o ¶ Nimis exaſperande. Niſi ex cauſa propter multitudinem: vt. ff. de penis. l. aut facta. §. vltimo. et propter rationem perſonarum: vt. ff. de penis. l. capitalium. §. vltimo.

p ¶ Non excedunt. ſimilia ſunt ad. l. iſtā extra de proba. ex literis. l. diſti. eos. ff. de re iudi. inter pares. §. j. Et iterum vbi lex mētionē facit de pena, et dubitatur an de maiori, an de minori cogitauerit: preſumēdum eſt q̄ de minori. ff. de penis. ſi preſes.

† i. modum.

Argumentum ſumi poteſt ex rubricis.

Voluntas ſine effectu non punitur.

† Scilȝ exceptis a lege vel canone: q̄ etiaȝ in lr̄a multi noīan tur. Itē ꝓ iniuria non certa pena ſtatuit̄, ſȝ ꝓ varietate iniurie pōt aliq̄s multiplicit̄ fieri reus. arc. Pena i dubio itelligit̄ de minori.

Furtū non fit ſola cogitatione.

Furtū ſepe cōmittit̄, cū furti actio non naſcitur.

Affect⁹ ⁊ effect⁹ nō eq̄liter puniunt̄.

a ¶ Sicariorum. Et ideo pene voluntatis in eo ſtatu-te proprium caſum non excedunt.
b ¶ Iniuriarum. Quare in crimine iniuriarum non ita aſſignatur certa pena ſicut in prefatis criminibus ſuppo-nit? q: pro varietate iniuriarũ eſt multiplex varietas penarũ: vt oſtẽdit et ꝓbatur in lege ſequenti.

par. pena. C. de his qui paren. vel libe. occid. l. vnica. multo fortius qui contra patrem ſpiritualem. arg. vj. q. j. infames. xxx. q. iij. pyctacium.
o ¶ Et in magiſtratum. C. de iniur. atrocem. nã in his ius eſt publicũ. arg. ꝺ. diſt. j. in publicũ. ⁊ q̇ prepoſito manus intulit, capite plectend⁹ eſt. ff. de re mili. oẽ delictũ.

Aut facta puniunt. ¶ Hec eſt q̄rta ps huius prime partis, in q̄ dicitur ꝙ quatuor modis punit̃ peccatum. Io. de fan. ¶ Caſus. Hug. ſic ponit hunc caſum. Primo ponit quatuor genera puniẽdorum. Secundo dicit illa q̄tuor genera puniẽdorum eſſe conſideranda ſeptẽ modis qualiter ſunt puniẽda: nunc magis, nunc minus, nunc nullo modo: et de omnibus iuriſcõſultus exempla ſupponit (Puniuntur) ſcilʒ ꝓvo. (Emanſorẽ.) Dicit̃ emanſor qui diu vagatus ex̃ caſtra manens, tandem ad caſtra reuertitur. Furtiu⁹ dicitur qui latẽter moratur in aliquo loco ex̃ caſtra exercendo malefactuʒ, et cito reuertit̃ ad caſtra. (A graſſaturis.) Dicuntur graſſature q̄ fiunt a latronibus in itinere: ⁊ crudeliter contra tranſeuntes graſſantur. (Petulantia) id eſt laſciuia.

iiij. ps prime.

aduocatis, ſeu de crimine maieſtatis, vel de ſicarys dicta ſunt: fauore religionis ⁊ fidei, atq; principali odio ſicarioꝝ[a] introducta ſunt. Iniuriaruʒ[b] vero pro eaꝝ varietate multipliciter quis reus fieri poteſt: varietas itaq; criminũ, varietatem inducit penarum.

Unde in. ff. titu. de penis.

Aut fcta puniũt, vt furta, cedeſq;: aut dicta: vt conuitia[c], ⁊ infide[d] aduocatiões: aut ſcripta vt falſa charta, ⁊ famoſi libelli. aut cõſilia, vt cõiurationes, ⁊ cõſciẽtia latronum[e] quoſq;[f] alios ſuadendo iuuiſſe[g], ſceleris eſt inſtar.

Sed hec q̄tuor[h] genera cõſiderãda ſunt ſeptẽ modis: cauſa, ꝑſona, loco, tpe, qualitate, quãtitate, euẽtu. Cauſa, vt in ꝟberibus q̄ ĩpunita[i] ſũt a magiſtro illata vel a parente[k]: qm̃ emendationis aĩo, nõ iniurie gr̃a videntur adhiberi. puniuntur cũ quis per iram[l] ab extraneo pulſat̃. Perſona dupliciter ſpectatur: eius[m] q̇ fecerit, et eius q̇ paſſus eſt. aliter eñ puniũtur ex eiſdẽ facinoribus ſerui q̃ liberi: et aliter q̇ in dominũ parẽtem ve[n] aliquid auſus eſt, q̃ qui in extraneum, et in magiſtratũ[o] q̃ qui in priuatum. In hmõi cõſideratione, etatis[p] quoq; ratio habet̃. Locus[q] facit vt idem vel furtum[r] vel ſacrilegium[s] ſit capite luẽdũ, vel minore ſupplicio. Tẽpus diſcernit emanſorẽ[t] a furtiuo: ⁊ effractorem[v] vel furem diurnum[x] a nocturno. Qualitate factũ vel atroci⁹ vel leui⁹ eſt: vt furta manifeſta[y] a non manifeſtis diſcerni[z] ſolent: rixa[ꝛ] a graſſaturis[a], expilationes[b] a furtis, petulãtia[c] a violentia: qua de re maxim⁹ apud grecos orator Demoſthenes ſic ait. Gre. Quãtitas diſcernit furẽ ab abigeo[d]. Nã q̇ ſuẽ vnum[e] ſurripuerit, vt fur coercebit̃: qui gregeʒ, vt abigeus. Euẽt⁹ ſpectat̃ vt a demẽtiſſimo quoq; facta: q̃q̃ lex non min⁹ eũ q̇ occidẽdi hoĩs cauſa cũ telo fuerit inuẽtus, q̃ eum qui occiderit, puniat[f]: et ideo apud grecos exilio volũtario[g]

p ¶ Etatis q̃ʒ rõ. vt. xv. q. j. c. illud.
q ¶ Locus. j. eo. diſt. v. ca. j.
r ¶ Furtum. ff. ad legẽ iul. pecul. diui. cõtra. † ſʒ ibi ſubaudit̃ tantũ. (marg.: † Non tenerẽt nota. ꝺ. xvij. q. iiij. quiſquis. ſʒ qđ ſeqt̃ hic, h. approbat ſcʒ ꝙ ſubaudit̃ tantũ.)
s ¶ Uel ſacrilegiũ. Scʒ tñ. ibi ei ðt, ſi res priuati de ſacro loco ſurripiatur, actionem furti nõ ſacrilegij eẽ.
t ¶ Emanſorem. Emanſor eſt ille q̇ diu vagatus eſt et ad caſtra reuertit̃. ff. de re mil. l. iij. §. j. iſtud tẽp⁹ diſcernit furem hũc a latrone qui latenter moratur in aliquo loco cauſa maleficij exercẽdi, et cito reuertit̃ ad caſtra (marg.: Emanſor.)
v ¶ Effractorem. Effractores dicuntur q̇ frãgunt carcerem vel aliud vt euadant, vel vt inde aliquid ſurripiant. ſed alr̃ ſũt puniẽdi nocturni, aliter diurni: vt. ff. de effra. et expil. l. j. et. ij. (marg.: Effractor.)

c ¶ Ut conuitia. Pro cõuitio deponit̃ clericus. ꝺ. xj. q. j. ſi quis ſacerdotum. ⁊ quid ſit cõuitium, habes. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. ij.
d ¶ Infide. i. non fide. i. ſine fide: vt cum aduocat⁹ preuaricatur. ij. q. iij. ca. ſi quem. §. preuaricator.
e ¶ Latronũ. Uelut cũ quis ſciẽs recipit eos, q̇ ita puniunt̃ vt ipſi latrones: vt. ff. de receptatorib⁹. l. peſſimũ.
f ¶ Quoſq;. Hoc ſcʒ punitur.
g ¶ Iuuiſſe. i. cõpuliſſe ad aliqđ maleficiũ faciendũ.
h ¶ Sed hec quatuor. Facta, dicta, ſcripta, conſilia.
i ¶ Impunita. Supra. xxiij. q. iiij. ea vindicta. ff. ad legem aquil. ſed etſi. §. ſi magiſter.
k ¶ Uel a parente. C. de emenda. libe. l. vna. ꝺ. xxiij. q. iiij. duo iſta nomina.
l ¶ Per irã. Uel ludũ noxiũ. ff. de fur. in furti. §. vlt.
m ¶ Eius. Aliter enim punitur nobilis q̃ ignobilis: ſeruus q̃ liber: vt. xxiiij. q. j. qui contra pacem. ff. de penis. l. capitalium. §. vlt.
n ¶ Parente ve. Nam talis inſuitur ſacco ex corio cum gallo gallinaceo et ſerpente: ⁊c̃. vt. ff. ad legẽ pompe. de

(marg.: Nobilit̃ aliter q̃ ignobilis punit̃. Parricide punitio.)

x ¶ Diurnũ. Diſtinguit̃ eñ fur nocturnus a diurno: q: nocturni atrociores ſunt: ⁊ acerbius puniũtur: vt ex̃ de homi. ſi quis perfodiens. ff. ad leg. aquil. itaq;. (marg.: Fures noctni, acerbi⁹ puniũt)
y ¶ Manifeſta. Hec, pena quadrupli, illa dupli puniri (ſolent. ‡
z ¶ Diſcerni. ꝺ. xiiij. q. v. penale.
ꝛ ¶ Rixa. rixa eſt iter altercãtes, ⁊ ꝓprie inter duos.
a ¶ A graſſaturis. que fiunt a latronibus in nemore. Et dicitur a graſſor graſſaris, quod eſt ſeuire.
b ¶ Expilatiões. Expilare eſt res iacentis hereditatis ſubtrahere. ff. de cri. expil. hered. ſi expilate. ꝟ. apparet. nec eſt hoc furtum: quia non contrectat res alienas inuito dño: q: nondũ aliquis dñs eſt: vt. ff. de fur. hereditarie rei. ff. de effrac. ⁊ expil. l. j. ⁊. ij.
c ¶ Petulãtia. i. laſciuia. Alr̃ eñ punit̃ qđ fit ꝑ laſciuiã et alr̃ qđ fit per violentiã. ex̃ de ſen. excõ. ſuper eo.
d ¶ Ab abigeo. ff. de abig. l. j. ⁊. iiij. q. iiij. §. abacti. Ar.
e ¶ Unũ. ⁊ ita nũer⁹ diſcernit eos: vt. ff. de abig. oues.
f ¶ Puniat. Hic non ſpectatur euentus.
g ¶ Uoluntario. i. proprio motu iudicis: ſcʒ ꝑm voluntatem iudicis duraturo, non eñ erit tp̃s determinatum in exilio. Uel volũtario. i. pro motu ⁊ voluntate rei quantum ad locum in quo erat in exilio agendum.

(marg.: ‡ Cõc. gloſ. in auť. ſed nouo iure. C. de ſer. fu. ⁊ in. l. ij. ff. ar. fur. ceſſa. Laſciuia et violẽtia diuerſa ſunt.)

a ¶ Fortuiti. Arg.ↄtra hāc eādē legē, ⁊.ff.de of.preſi. diu⁹.ſ3 hoc apud grecos, cum nō erat tant⁹ furoꝛ ꝙ excuſaret, al's ſatis ipſo furoꝛe punitur.

Cogitatio. ¶ Hec eſt quinta pars pꝛime partis in q̄ dicitur ꝙ diſtinguit̃ inter maleficia an habuerit iudiciū vel non. Jo. de fan.

¶ Caſ⁹. Ponit Gratianus aliā ſolutionem melioꝛē ad ſupꝛadictā legū contrarietatem, ſc3 ꝙ volūtas non punitur ab homine, ſed a deo cū eſt ſuis finibus contenta: ſ3 actus exterioꝛ punitur ab homine, vt in maleficijs. verūtamen ea q̄ effectum iuris deſiderant: vt matrimoniū, et diuoꝛtium, et ſimilia a maleficijs diſcernuntur. In his eñ que de iure effectū deſiderant, deliberatio exigitur, in his vero non. Et ad hanc ſuam diſtinctionez pꝛobandā inducit legē ſequētem. H. tñ intellexit ꝙ ſola volūtas in maleficijs punit̃, ⁊ ita intellexit hunc locū: ſecus in alijs que de iure effectum deſiderant.

r.ps pꝛime.

fortuiti [a] caſus luebantur: vt apud pꝛecipuum poetarū ſcriptum eſt. Greg.

Cogitatio [b] non meret̃ [c] penā lege ciuili, cū ſuis terminis ↄtēta eſt: diſcernunt̃ [d] tñ a maleficijs [e] ea q̄ de iure effectū deſiderāt [f]. in his eñ nō niſi animi iudiciū [g] ↄſiderat̃.

Unde in.ff.tit.de repudijs.

Diuoꝛtiū nō eſt verum niſi qđ animo ꝑpetuā cōſtituēdi diſceſſionē fit. itaq3 quicq̇d caloꝛe iracūdie fit: vel dicit̃: nō aliter ratū eſt [h], q̄3 ſi ꝑſeuerantia apparuerit iudiciū animi fuiſſe. Ideoq3 per eū caloꝛem [i] miſſo repudio, ſi in breui reuerſa eſt vxoꝛ non diuertiſſe videtur.

Hinc etiam in canonibus.

Si quis [k] iratus crimen alicui obiecerit ⁊c̄.

Ex cōſilio [l] autem velut ex facto aliquem teneri Auguſtin⁹ pꝛobat ita dicens.

¶ Nō ſolū q̇ manib⁹ occidūt, ſ3 etiā quoꝝ conſilio et fraude alij occidūt̃, homicide ꝓbant̃.

Periculoſe [m] decipiunt̃ qui exiſtimant eos tantum homicidas eſſe, q̇ manib⁹ hominē occidūt, ⁊ non potius eos per quoꝝ ↄſiliū [n] ⁊ fraudē ⁊ exhoꝛtationē homines extinguunt̃. nā iudei nequaq3 pꝛopꝛijs manibus Chꝛiſtū occiderūt: ſicut ſcriptū eſt: Nobis nō l3 [o] interficere quēq3. ſ3 tñ illis [p] moꝛs dñi imputat̃, q2 ipſi lingua eū interfecerunt dicētes. Crucifige, crucifige eū. vnde Joan. xviij.f. Mat. xv.

b ¶ Cogitatio. Ecce ſupponit aliam ſolutionē melioꝛē pꝛedicte ↄtrarietatis legū, ſc3 ꝙ volūtas nō punitur ab homine, cū ſuis finib⁹ eſt ↄtenta: ⁊ hoc caſu intelligūtur authoꝛitates que dicūt volūtatē nō puniri, ſc3 ab hoīe: ⁊ ſubaudit̃ hic, vel ſic cogitatio ⁊c̄.

c ¶ Nō meret̃. Quo ad hominē, al's ſecus. ar. xlix diſt. hinc. ꝟ. ponderoſus.

d ¶ Diſcernunt̃ tamē a maleficijs. q.d. licet in maleficijs magis attendat̃ volūtas q̄3 anim⁹. i. perſeuerantia, ſecus eſt in illis qui ſoꝛtiunt̃ effectū de iure, in q̄b⁹ magis animus. i. perſeuerantia attēdit̃, q̄3 voluntas ſola. et ad hoc inducit oīa vſq3 ad. §. alij econtra. non enim ſemper in cōtractib⁹ ↄſiderat̃ ſola voluntas ⁊ animi deſtinatio, argu. contra. C. de fide inſtru. contractus, vnde ⁊ reſoluitur emptio re integra, ⁊ perinde eſt ac ſi non eſſet de conſenſu vtriuſq3 partis celebꝛata. C. quando licet ab emp. diſce. l.j. ⁊ licet milleſies velit contrahere, ſi hoc nō declaret, non tenebit contractus.

e ¶ A maleficijs. in maleficijs volūtas ſpectat̃: non exitus. ff. ad legē coꝛ. de ſica. diu⁹. C. de excu. tu. ampliſſimi.

f ¶ Deſiderant. vt ſunt ↄtract⁹ vt matrimoniū: diuoꝛtiū, emptio, ⁊ vēditio, ⁊ huiuſmodi q̄ de iure ſoꝛtiunt̃ effectū: ſ3 maleficia nō de iure ſoꝛtiunt̃ effectū, immo tātum ex coꝛde pꝛocedunt. xv. q. vj. c. j.

g ¶ Judiciū. i. ꝑſeuerātia: ⁊ effect⁹ deliberatio: ſ3 in maleficijs non ↄſiderat̃ perſeuerātia vel iudiciū animi: ſed ſufficit ſi affuit volūtas. ⁊ ſi incōtinēti peniteat. ff. de fur. qui ea. xxij. q. v. q̄ peierare. in pꝛinci.

Diuoꝛtiū. ¶ Caſus. Dicitur in hac. l. ꝙ diuoꝛtium non debet ratū haberi qđ animi perſeuerantiam non habet, vnde ſi mulier caloꝛe iracundie a marito ſuo diuertit, puniri non debet, niſi perſeuerantiam ⁊ deliberationem habuerit. Nam non videtur diuertiſſe que eſt in breui reuerſa.

h ¶ Ratum eſt. Arg. nō dici quid factum ſi non perſeuerauerit. extra de verbo. ſigni. nam ⁊ ego. ff. de no. ope. nun. ſi opus. ff. ad legē coꝛne. de fal. q̄ falſam. xxxij. qōe. j. apđ. ⁊. j. q. j. cōſtat. Arg. contra. ff. de Gil. edic. q̄s ſit fugitiu⁹. §. celſus q̄3 ſcribit.

Factu3 non d: qđ non perſeuerat. vj. ps pꝛime.

i ¶ Caloꝛem. Excuſat hoc caſu caloꝛ feminā, l3 grauiſſime peccet: ita etiā ꝙ ſi minoꝛ eſſet, non reſtitueretur. ff. de mino. ſi ex cauſa. §. ſi mulier. et ita excuſat ira. argu. ij. q. iij. ſi quis irat⁹. ⁊ quandoq3 reſcindit contractum. ff. de pub. licitatio. quandoq3 minuit delictu3. C. de adult. gracch⁹. ſimilr̃ ira ſiue fruniculum. i. parua ira, facit donationē perire niſi inuicem amoꝛ ſit reconciliatus. ff. de dona. inter virum ⁊ vxoꝛem, cum hic ſtatus. §. diuoꝛtium.

Femina caloꝛe excuſatur.

k Si quis. ꝫ. ij. q. iij. ſi quis iratus.

¶ Ex ↄſilio. ¶ Hec eſt. vj. pars hui⁹ pꝛime partis in qua ꝓbat p. ix. authoꝛitates ꝙ etiā in malis volūtas ⁊ cōſilia ꝓ opere reputant̃. Jo. de fan.

l ¶ Ex cōſilio. q. d. nō tantū ex volūtate tenet̃ q̇s, ſ3 ex cōſilio. Cōſiliū autē plus eſt q̄3 voluntas, quia in eo pꝛoceditur ad actum.

Periculoſe. ¶ Caſus. Nō ſolū ille eſt homicida qui manu interficit aliū, ſ3 etiā ille q̄ pꝛebet ↄſilium. Et hoc ꝓbat̃ exēplo iudeoꝝ q̄ dicebāt: Nō l3 nobis interficere quēq3. ⁊ tñ clamabāt, crucifige. vnde magis imputat̃ illis moꝛs Chꝛiſti, q̄3 Pilato vel militib⁹ q̄ manib⁹ interfecerūt, vnde q̄ aliū tradidit ad occidēdū, ipſe eū occidere videt̃. Qđ ꝓbat authoꝛitate dñi ⁊ pſalmiſte. Unus, ſcil3 Marcus: alius, ſc3 Joannes.

m ¶ periculoſe. Caſus. Qui ↄſiliū dat occidēdi, homicida eſt. vñ iudei ꝓbant̃ fuiſſe homicide Chꝛiſti, q2 illū etſi nō manib⁹, lingua tñ occiderūt, ⁊ magis peccauerūt q̄3 Pilat⁹ vel milites q̄ eum crucifixerunt.

n ¶ Conſilium. Extra de homici. ſicut dignum. ꝫ. diſt. l. ſi quis viduam.

o ¶ L3. Hoc dicūt ꝑpter diē feſtū. lex eñ p̄cepit ne parceret̃ malefactoꝛib⁹, ⁊ licebat eis interficere. xxiij. q. v. q̄d ergo. p̄ſertim ſeducētes populū ⁊ deo detrahētes, qualē iſtū dicebāt. ſ3 ꝑpter diē feſtū nō licebat eis tūc interficere quēq3. vl̃ nō licebat iterficere quēq3. i. hūc ꝑpt̃ qđ ſcriptū eſt: Tradet̃ eñ gentib⁹ ad illudendū ⁊ conſpuendū et crucifigēdū ⁊c. ⁊ ſic adiplet⁹ eſt ſermo. Jeſu quo ſe p̄dixit a gentib⁹ occidendū. ipſi tñ contra ſe hoc dicunt, cū eū interfecerūt lingua. et ſi non manibus.

p ¶ Illis. ꝫ. xxiij. q. iij. ca. vlti. ⁊ alia ratio ibi aſſignatur

Judei lingua ſolum xp̄3 crucifixerūt. Judeis nō licebat interficere quē: q̄3: qualiter intelligit̃ hoc.

vnus euãgeliſta dixit dñm eſſe crucifixũ hora tertia[a], alius hora ſexta[b]: q2 iudei crucifixerũt eum hora tertia lingua, milites hora ſexta manib9. Qui ergo hominẽ tradit, ille interficit eũ, dño dicẽte: Maius[c] peccatũ habet, q̃ me tradidit tibi. vnde p̃s[d]. Filij hominũ[e] dentes[f] eoꝝ arma ꝛ ſagit.[g] ꝛ ling. e. gla.[h] acu.[i] Subijciant ergo ſe penitentie[k] quorum conſilio ſanguis funditur, ſi veniam promereri volunt.

Item ex epiſtola Clemẽtis.

Interfectores fratruꝫ, detractores eorũ, eoſq3 odientes homicide habentur.

Homicidioꝝ vo tria genera[l] dicebat eſſe. b. Petr9 ꝛ penã eoꝝ parilẽ[m] fore dicebat. ſicut em̃ homicidas interfectores fratrũ ita detractores q̃q3 eoꝝ, eoſq3 odiẽtes homicidas eſſe manifeſtabat: q2 ꝛ q̃[n] occidit fratrẽ ſuũ, ꝛ q̃ odit, ꝛ q̃ detrahit[o] ei, pariter[p] homicida eſſe demonſtratur.

Item Hiero. in Eſaia.

In maleficijs voluntas p̃ opere reputatur.

Omnis iniquitas et oppreſſio[q] ꝛ iniuſtitia iudicium[r] ſanguinis[ſ] eſt: et lʒ gladio non occidas, volũtate[t] tamen interficis.

Itẽ Cypria. De eodẽ.

Nunquid[v] Cain[x] cũ dño mun9 offerret, peremerat fratrẽ, ꝛ tamẽ fratricidium mente conceptum deus prouidus ante damnauit[y]: † Ut illic cogitatio mala et pernicioſa conceptio deo ꝓuidẽte ꝓſpecta eſt: ita ꝛ in dei ſeruis apud quos cogitaſ, ꝛ martyrũ mente concipiſ, animus ad bonum deditus deo iudice coronatur. Aliud eſt martyrio animum deeſſe, aliud animo[z] defuiſſe martyrũ. Qualẽ[a] te inuenit dñs cũ vocat[b], talẽ pariter ꝛ iudicat, q̃m ipſe teſtaſ[c] ꝛ dicit: Et ſciẽt oẽs eccl̃ie, q2 ego ſuꝫ ſcrutator renũ[d] ꝛ cordis[e].

Item Auguſtinus.

Homicida eſt q̃ fratri ſuo mala perſuadet.

Noli putare te non eſſe homicidã q̃n fratri tuo mala perſuades[f]. Si fratri tuo mala perſuades, occidis. et vt ſcias quia occidis, audi pſalmiſtã: Filij hoim, dentes eoꝝ, arma ꝛ ſagit. ꝛ lig. eo. machera[g] acuta. Idem.

a ¶ Hora tertia. j. de conſe. diſt. j. nocte.
b ¶ Hora ſexta. Arg. ad teſtes contradicẽtes ſibi in tẽpore concordãdos: vt ex̃ de teſtib9. cũ tu filij. Argu. ꝯtra. iij. q. ix. nihilomin9. in fi. ſed hic nulla eſt contrarietas. ſ3 per diuerſis factis teſtificantur, vnus ſuper crucifixione facta linguis hora tertia, alius ſuper crucifixione in cruce facta a militib9 hora ſexta.
Mar. xv. Joan. xix. f. Joan. xix. b.
c ¶ Maius. s. xxiiij. q. iij. q̃ alioꝝ.
d ¶ Uñ p̃s. in p̃o. Miſerere mei de9: miſerere mei.
† Laqueũ .i. latẽter pedib9 meis.
e ¶ Filij hoim. Parauerunt laqueũ † pedibus meis.
f ¶ Dẽtes. i. corroſiones ꝛ ꝯuitia.
j. Pe. iij. b.
g ¶ Et ſagitte. q̃tum ad ꝯſilia.
h ¶ Gladi9. quãtum ad verba.
i ¶ Acut9. Dum clamarent, crucifige crucifige. etiam voces ille incitatiue fecerũt mortẽ, vt gladi9 acut9.
k ¶ Se penitẽtie. ꝛ irregulares fiũt. l. diſtinc. ſi quis viduã. ꝛ eſt arg. contra clericos qui ſures iudicãdos poteſtatib9 tradunt. xxiij. q. v. vnũ ſolã eſt. Dic vt ex̃ de homi. tua. ꝛ. lxxxj. diſtin. maximianus. Sʒ nunq̃d dices irregularẽ clericũ q̃ homicidium voluit facere nec fecit, q2 nõ potuit? irregularꝭ eſt tñq3 de homicidio, lʒ nõ ſit homicida. j. e. ſi cui, vbi tamẽ factũ ſequiſ, grauius eſt peccatũ.
Cleric9 ſola voluntateꝭ põt effici irregularꝭ.
Homicidioꝝ. ¶ Caſus. In hoc ca. ponunſ tria genera homicidioꝝ. nam non ſolum dicit homicida q̃ manu alium interficit: ſed etiam ille qui fratrem ſuum odit, vel qui ei detrahit: quod probatur aſſertione Petri. Sequens ca. patet.
l ¶ Tria genera. Dicũtur eſſe precipua. nam large homicidium dicitur quilibet illicitus motus ad nocẽdum. j. e. homicidium.
Homicidiũ q̃d ſit.
m ¶ Parilẽ. i. ſimilẽ quantũ ad deũ. al's em̃ aſperior penitentia imponitur ‡ interfectori.
‡ Scʒ p̃ eccleſiã A.
n ¶ Et qui. s. lxxxvj. diſt. paſce.
o ¶ Detrahit. Detractores dicunſ homicide, q2 quãtum in eis eſt priuant animã (que melior pars hominis eſt) vita: dum negãt virtutes quibus anima viuit, eſſe in ea. Nam detrahere eſt bona que alicui ſunt a deo collata: negare vel inuertere: vt ſi quis dicat ſapientẽ ſapientiam non habere: vel caſtũ caſtitatẽ, vel ea que bono zelo fiũt: inuertendo aſſerat malo zelo vel ſpiritu fieri, ſicut Judei Chriſtum dicebant in beelzebub demonia eijcere. xxj. diſt. §. j. ꝛ quidẽ hoc eſt peccatũ in ſpiritũ ſanctum: q2 qð eſt ſpiritus ſancti, maligno ſpiritui attribuunt. vnde in euangelio: † Qui dixerit fratri ſuo fatue, reus erit gehenne. lv. di. ſi euangelica. xxxij. q. v. q̃ viderit.
Detractores dicũtur homicide.
† mat. v. c.
p ¶ Pariter. Nõ q2 eq̃liter peccẽt, ſʒ q2 dignus eſt pena eterna vterq3.
q Omnis. ¶ Oppreſſio. C. qð met. cau. ſi per impreſſionẽ.
Gen. iiij. b.
r ¶ Judiciũ ſanguinis eſt. i. ita puniſ ꝛ eſt digna puniri vt homicidiũ, q2 vtrunq3 ſufficit ad damnationẽ.
ſ ¶ Sãguinis. i. iudicaſ eſſe effuſio ſanguinis i. homicidiũ ſm̃ Hug.
t ¶ Uoluntate. i. actu volũtario. ſm̃ Hug.
Ps. vij. Hier. xvij. b. Apo. ij. f.
v Nunquid Cain. ¶ Caſus. De9 reſpicit volũtatẽ hominũ anteq̃3 ꝓducaſ ad actũ: tã bonã vt eam remuneret ꝛ corroboret, q̃3 malã vt eã condẽnet. De mala probat p̃ Cain, de bona per eũ qui vult pati martyriuꝫ, q2 remuneratur etſi martyrium non ſequatur.
x ¶ Cain. s. iij. q. vij. in grauib9. hoc legiſ in Geneſi.
Ps. lvij.
y ¶ Dãnauit. Si damnauit, ergo commiſſum fuit: nam nulli deus immeritam ingerit penam. xj. q. iij. illud. ſed expone dãnauit. i. damnabile oſtendit. ſ. eius victimas reſpuendo, vel dãnabile preſciuit.
z ¶ Animo. vt in beato Martino, ſufficit enim affect9. arg. j. e. opportuna.
a ¶ Qualem. s. diſt. xxv. qualis.
b ¶ Uocat. xiij. q. ij. q̃3 prepoſterum.
c ¶ Ipſe teſtatur. In Apocalypſi.
d ¶ Renum. i. delectationum.
e ¶ Cordis. i. cogitationũ. vnde Auguſtin9 ſuper illũ locũ ſcrutans corda ꝛc̃. Corda. i. qð quiſq3 cogitat. Renes. i. qð quecunq3 delectat.
f Noli. ¶ Perſuades. s. diſt. xlv. ſane. pl9 em̃ eſt ꝑſuadere q̃3 facere. Ar. ff. de ſer. cor. l. j. §. ꝑſuadere. q̃ em̃ perſuadet corrũpit: non q̃ cogit: vt ibi.
g ¶ Machera. i. gladius. alia tranſlatione dicit gladi9 acutus. s. e. periculoſe.
† extra de tem. ſemp (qð eſt ꝯpña parem glo. ꝑ ſinea: cru ecte rioñ q̃ de homicida. cõc. l. q̃ cũ telo. ꝛ ibi gl. ꝛ C. C. ad legẽ cor. de ſi.

a Homicidiũ. ¶ Putabatur. male intelligentibus. nam prohibitũ erat: et omne vnde malũ oritur. extra de conſti. nam concupiſcentiam.

b ¶ Aperuit. In euangelio vbi dicit. Qui dixerit fratri ſuo fatue: reus erit mortis. ſi quis dixerit fratri ſuo racha: reus erit cõſilio. .lv. diſt. ſi euãgelica.

c ¶ Motum. poſt primũ qui in poteſtate nr̃a non eſt.

S I propterea ¶ Caſus. Si habuiſti animũ furandi: quãuis nihil furatus fueris qꝛ times ne videris: furtum tñ quo ad deũ cõmiſiſti.

d ¶ In corde. ſ. xxiij. q. vlt. ca. vlt.

e ¶ Teneris. quo ad deũ: nõ quo ad hoiem: cũ rem non ꝯtrectauerit. ff. de acquiren. poſ. poſſideri. §. ſi rẽ. qꝛ ſolo aĩo furtum non ꝯmittitur: ſm. l. vt ibi dicitur.

S I cui etiam. ¶ Caſ. Gra. infert ex ſupradictis cum voluntas quo ad deũ remuneretur: et nõ opꝰ: volũtas autem in cordis contritione conſiſtit: opus vero in oris confeſſione: tamen manifeſtum eſt ꝙ ſola cordis contritione dimittunť peccata.

¶ Occidit qui ad nocendum mouetur.

Homicidiũ lege vetitũ putabať[a] nõ aliud eſſe niſi corporis peremptio. Aperuit[b] ergo dñs omnẽ iniquũ motũ[c] ad nocẽdũ fratri, in homicidij genere deputari. Itẽ Aug.

¶ Furti tenenť qui ſolo timore non furantur.

Si ꝓpterea nõ facis furtũ, qꝛ times ne iudiceris, intus ĩ corde[d] feciſti: reus furti teneris[e], et nil tuliſti. Idem de libero arbitrio.

¶ Non ideo minus delinquit cui ſola deeſt facultas.

Si cui etiã nõ cõtingat facultas concũbẽdi cũ coniuge aliena, tamẽ planum ſit eum aliquo modo cupere ꝛ ſi poteſtas detur eſſe facturũ nõ minus[f] reus eſt ꝙ̃ ſi in ipſo facto deprehenderetur. Itẽ. Sicut authoritas teſtať, volũtas remunerať, nõ opus: volũtas[g] aũt in cordis cõtritiõe[h] eſt, opꝰ vero in oris ꝯfeſſione: luce clariꝰ cõſtat cordis cõtritione[i], nõ oris cõfeſſione peccata dimitti. Item.

Porro[k] illi quorũ pctã humanã notitiã latent nõ ab ipſis ꝯfeſſa, nec ab alijs publicata: ſi ea ꝯfiteri vel emẽdare noluerint, deũ quẽ hñt teſtẽ, ipſum habituri ſunt ꝛ vltorẽ[l]. Et quid eis ꝓdeſt vitare humanũ iudiciũ, cũ ſi in malo ſuo ꝑmãſerint, ſunt ituri in eternũ deo retribuẽte ſuppliciũ? q̃ ſi ſui iudices fiãt ꝛ veluti ſue iniqtatis vltores hic ĩ ſe volũtariam penã ſeueriſſime aĩaduerſionis exerceãt, tp̃alibus[m] penis mutabũt eťna ſupplicia, et lachrymis ex v̾a cordis cõtritione fluẽtibus extinguẽt eterni ignis incẽdia. ꝛ. ſ.

Nacilꝰ[n] deũ ſibi placabũt q̃ nõ humano conuicti iudicio, ſed vltro[o] crimẽ agnoſcũt: qui aut ꝓprijs illud cõfeſſionibus prodũt, aut neſciẽtibus[p] alijs (quales occulti ſũt) ipſi ĩ ſe volũtarie excõicationis ſñiam[q] ferunt, ꝛ ab altari cui miniſtrabant, non aĩo[r],

¶ Porro illi. ¶ Caſus. In hoc cap. proſper intendit inuitare homines ad emẽdationem et confeſſionem peccatorum. qui ſi nolunt peccata emendare, ſed volunt in ſua malitia perſeuerare, dãnabũtur eterno ſupplicio, quia noluerũt ſubire humanũ iudiciũ. Preterea melius eſt vt hõ ſponte confiteatur peccatum ſuum, ꝙ̃ vt expectet inde conuinci, ſiue cõfiteatur illud publice in iudicio vel extra: ſiue occulte et intra ſe.

k ¶ Porro. ¶ Caſus. Inuitat proſper quemlibet hominem ad penitentiam. qui enim noluerit emẽdare delicta, eterno ſupplicio dãnabitur: qꝛ noluit ſubire temporale ſupplicium melius eſt ergo ꝙ quis confiteať peccatum occulte vel etiã in iudicio cum poteſt inde cõuinci, ꝛ penitẽtiã agere vt ſic commutet penã eternã in tẽporalem. — Supplicium patieť eternũ q̃ tp̃ale nõ ſubijt.

l ¶ Et vltorem. quaſi ſine cõfeſſione. et ĩ hoc facit ad ꝓpoſitum, ſed tamen hoc nõ eſt verum: quia confiteri tenetur ſacerdoti: ſed hoc vult dicere ꝙ deberet cognoſcere peccata ſua, et inde ſe damnare, et ſe redarguere et dicere, tali pena ſum dignus. ꝛ ſic ſunt ſui iudices. — Ut. ſ. eo. tres vltra me. Ad hoc facit qđ dicit Augu. peccatum tuũ te iudicẽ habeat non patronũ. Archi.

f ¶ Non minus. ſ. xxxij. q. v. ſicut enim. vj. q. j. c. quero. §. verũ hec. in fi. xv. q. vj. c. j. viij. q. j. ſciẽdũ. xiij. q. v. ſi quid. xxxij. q. v. qui viderit. contra. ſ. diſtin. ij. ſicut tribus contra. Solu. re vera magis reus eſt ſi opus adhibeatur: ſed hoc quo ad ſufficientiam eterni interitus accipe. Vel dic ꝙ non minus eſt reus. i. nihilominus reus eſt: quis ad factum nõ perueniat: non quin plus peccet (vt dixi) ſi opus ſequatur: qđ patet ex eo qꝛ prohibitũ eſt malã voluntatẽ in opus ꝓducere. ſic ergo contra prohibitionẽ illam faciens plus peccat. qui ergo opus adijcit voluntati: iniquitatem adijcit iniquitati.

g ¶ Voluntas. Non opus tantũ: vel non facit vt opus ſit remuneratorium ſed voluntas: ſicut ꝛ alibi dicit: ſcilicet ꝙ ſufficit eleemoſyna cordis: nõ corporis. xlv. diſtin. due. quandoq; tamen opus etiam minus bonum in bonum conuertitur diligentibus deum. ſ. diſt. ij. nullus eorum. argu. extra de reg. iur. eſtote. Illud autem nota ꝙ peccata que ſola voluntate contrahuntur, ſola voluntate dimittuntur: ſm Baz. arg. ff. de pac. ab emptione. ſed contrarium credo ſi ad conſenſum voluntas peruenit. ar. ſ. vj. diſt. teſtamentum.

h ¶ Contritione. ſ. eo. §. non ita.

i ¶ Contritione, illa ſcilz que eſt virtus: non illa que eſt paſſio: ſcꝫ afflictio qua punitur quis interius ꝑ peccato, nec illa que eſt actio qua ſe punit aliquis. h.

m ¶ Temporalibus. in ſuſtinẽdo tẽporales penas euadunt eternas. ſ. xiij. q. vlt. ca. vlt.

n Nacilius. xj. q. iij. ca. ad menſam. §. euidenter. ibi allegabatur hoc pro capitulo.

o ¶ Sed vltro. Arg. l. diſt. preſbyterum. argu. ꝓ ſponte confeſſo.

p ¶ Neſcientibus. ſ. e. §. ſimiliter.

q ¶ Sententiam. quod fit cum in ſecreto interius compunguntur, et confitentur ſacerdoti: vt. ſ. e. diſt. vide benignum. ꝛ ca. iudicet. non tamen ſibi penitentiam imponendo, vel ſe ligando: ſm quod inducit. c. ſed ferunt voto ꝛ propoſito quo ſe damnent ad talem penitentiã ſubeundam iudicio ſacerdotis.

r ¶ Non animo. Scilicet in perpetuum, ſed officio. ſcilicet ad tempus. propoſitum quippe ꝛc. vel non animo tantum, ſed officio authoritate ſcilicet ſuperioris vel nõ animo tantum, ſed officio. id eſt iudicio ſuperioris ab officij executione abſtineant: vt. ſ. ea. diſtinc. in actione. ꝛ. ſ. diſtinc. v. ca. j. — Ut. ſ. eo. i gl. .i. ꝑtermiſſa.

ſed officio ſeparati, vitā ſuam tanq̄[a] mortuā plangunt, certi ꝙ recōciliati ſibi efficacis penitētie fructib⁹ a deo nō ſolū amiſſa[b] recipiāt[c], ſed etiam ciues ſupne ciuitatis effecti, ad gaudia ſempiterna pueniant.

Hoc idē pbat authoritate illa prophetica. In q̄cūq3 hora peccator fuerit cōuerſus ⁊ ingemuerit ⁊c. nō eīm ore confeſſus fuerit, ſed tm̄ cōuerſus fuerit ⁊ ingemuerit, vita viuet et non morietur. Hinc etiam idem propheta ait.

SCindite corda veſtra ⁊ nō veſtimēta. oſtēdens in contritione cordis q̄ in eiuſdem ſciſſione intelligit, non in confeſſione oris: que pars eſt exterioris ſatiſfactiōis, quam ſciſſurā veſtiū noīauit[d], a parte[e] totū intelligēs peccata dimitti. ¶ Hinc etiam per eundem prophetam ait dicens.

COnuertimini[f] ad me ī toto corde vr̄o, et ego conuertar ad vos. Cōuerſio[g] autē dicit quaſi cordis vndiq3 verſio. Si autē cor noſtrū vndiq3 a malo ad deū vertit, mox ſue cōuerſionis[h] fructū meretur: vt de⁹ ab ira ſua ad miam conuerſus, peccati preſtet indulgentiā, cuius primo preparabat vindictā. vn̄ datur intelligi ꝙ etiā ore tacēte, veniā cōſequi poſſumus. Hinc etiā leproſi[i] illi quib⁹ dn̄s p̄cepit vt oſtenderent ſe ſacerdotibus[k], in itinere anteq3 ad ſacerdotes venirent mūdati ſunt. Ex quo facto nimirū datur intelligi ꝙ anteq3 ſacerdotibus ora nr̄a oſtēdamus. i. peccata nr̄a cōfiteamur, a lepra pcti mundamur. Hinc etiā Lazarus[l] q̄ viuus de monumēto pdijt, nō prius de monumento eſt eductus, et poſtea a dn̄o ſuſcitat⁹ ſ3 lapide[m] remoto quo monumētū claudebat, ī ſepulchro[n] reuixit: ⁊ foras viuus prodijt. ¶ Hinc etiam vt dn̄s oſtēde-

a ¶ Tanq̄. j. ea. diſtin. in actione. ꝫ. l. diſt. et purgabit. et ca. de his vero.
b ¶ Amiſſa. i. pretermiſſa ⁊ dimiſſa ad tempus. ppoſitum quippe habent peracta pnīa ad priſtinum altaris officiū vn̄ ſpōte receſſerāt, remeare. vt. l. diſ. dn̄o ſancto. et. c. et purgabit.
c ¶ Recipiant. i. iudicētur digne recipere. h.
¶ Hoc idem. ¶ Hec eſt. vij. pars prime partis, in qua intēdit magiſter pbare ꝙ non in confeſſione, ſed in cordis cōtritione dimittūtur peccata. ſi eīm cōfeſſio eſt ſignum pnīe tantum ⁊c. et hoc probat. ix. authoritatib⁹ ſanctorum. Jo. de fan.

vij. pſ prime.

¶ Caſus. Ab hoc loco vſq3 ad. §. ſequentem per multas authoritates ⁊ per exēpla: et per argumēta probat Gratia. peccata dimitti in cōtritione cordis abſq3 oris cōfeſſiōe, ⁊ operis ſatiſfactiōe: ⁊ ſunt plana oia q̄ vſq3 illuc inducunt. ⁊ facit vnū. §. tm̄ vſq3 ad illū. §. alij econtra. et ſatis poteſt hoc ſtare. ſ3 in quibuſdā libris inuenio plures. §. et h⁹ voluit Lau. Beñ. ſic ponit caſum. Ab iſto loco inducit Gratianus authoritates euidentiores ad probandum ſuum propoſitum, ⁊ ſuſpendit concluſionem ſuam vſq3 ad. §. item ſi anteq3. et ibi infert concluſionem: et ab eodem. §. ſuſpendit iterum ſuam concluſionem vſq3 ad. §. cum ergo. et ita peruenit vſq3 ad. §. alij econtra. et hoc videbis per decē authoritates quas ponit in litera. Et ſcias ꝙ quidam in principijs omnium authoritatū caſum faciunt: ſed Hugo non facit, nec Gratianus: cum ſepe pauca verba de authoritate inducat. Octaue ſcilicet etatis ſurgentium. tunc enim fiet iudiciū, quod ab hominibus timetur. vel octaue diei que dicitur dies iudicij ⁊ aduentus. Dicit ergo timore octaue. i. iudicij et aduētus. Cum enim deus. verba ſunt Gratiani.

Johelis. ij. c
Johelis. ij. c. zach. j. a.

d ¶ SCindite. ¶ Nominauit. Et bene: quia ſicut ſcindere veſtimenta inutile eſt: niſi ſciſſio fiat per diſtinctionem ⁊ proportionem eius quod debet veſtiri, ita etiam ſatiſfacere exterius: id eſt confiteri exterius non prodeſt niſi precedat ſciſſio cordis: ſcil3 contritio ſecūdū cuius motum ⁊ modum ſequitur oris confeſſio ⁊ operis ſatiſfactio que ſciſſura veſtium appellatur Pe.
e ¶ A parte. Oris confeſſio eſt pars exterioris ſatiſfactionis, que hic totum dicitur: et. j. eod. quem penitet. Uel dic, ſuperius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. cum enim hec vera ſit, omnis homo eſt animal: vtroq3 termino infinitato recte conuertitur: ergo omne non animal eſt non homo. et ſic non ſcindere corda eſt inferius ad non ſcindere veſtimenta. planius dixiſſet a toto ad partem.

Supl⁹ īfinitatū efficitur pſ inferioris infinitati.

f ¶ COnuertimini. Sed nūquid ſtandum eſt huic ordini, vt p̄ma ſit noſtra conuerſio, ſequēs dei: videtur. argu. xliij. diſtinct. ſit rector. extra de vita et honeſta. cleric. cap. vlt. in fine. Argum. contra. j. diſtinc. iiij. dicit dominu⁹. ff. de ſol. nec enim. Et preterea nemo meretur primam gratiaz. quo modo ergo hoc p̄cipitur alicui cōuertimini ⁊c. Solu. tale eſt † iſtu d quale illud: ſurge q̄ dormis, et exurge a mortuis: et illuminabit te Chriſtus. Uel reſpicit hic ordinem iuſtificationis: quia contritio qua ꝯterimur cauſaliter precedit remiſſionē et ſic contritio que ex libero arbitrio pcedit meretur remiſſionez: que tamē gratie (q̄ omnia p̄cedit) erit attribuenda tanq̄ cauſe. quidam tamen prius ponunt remiſſionem. Uel cōuertimini. i. oſtēdite vos humiles ad conuerſionem: ⁊ ego conuertar ad vos. i. primā gratiā vobis infundā: arg. j. diſt. v. falſas. Uel dic conuertimini per omiſſionem culpe ad quā quilibet tenet: non per gratiā habendā quā nemo meretur vel demeret: ſicut vides in radio ſolis: ſi enim aperio feneſtrā intrabit ſol. ſi clauſero non intrabit. tn̄ nō poſſum eum cogere ꝙ intret. vnde dictum eſt de hoie ꝙ eſt ſpūs vadens ⁊ nō rediēs p ſe. ſi tn̄ habeat gratiā, pōt mereri vitā eternā. vn̄ non valet hoc arg. iſte nō pōt mereri qđ min⁹ eſt: ergo nec qđ maius. Itē nec hoc: iſte eſt magis malus hodie q̄3 heri: ergo minus habilis ad ſuſcipiendā gratiā q̄3 heri. inſtantia eſt in cepha. i. Petro. h. ‡
g ¶ Cōuerſio. Arg. ꝙ nō tm̄ valet verbū ſimplex quātum compoſitū. Arg. cōtra. ff. ad leg. aquil. ſi ſeruus. §. inquit. vbi dicitur ruperit. i. corruperit.
h ¶ Sue conuerſionis. arg. ꝯtra. xj. q. iij. qui iubente. ‡‡ ſed hic de fructu remiſſionis diuine: ibi humane.
i ¶ Leproſi. Sc3 decem: de quibus legitur in euangelio Luce: qui deſignant peccatores.
k ¶ Sacerdotib⁹. Primo ergo eſt deo cōfitendū: poſtea ſacerdoti. j. e. §. ex his omnibus.
l ¶ Hinc etiā Lazarus. i. peccator cōſuetudine peccādi depreſſus. Arg. j. diſt. ij. ſicut tribus.
m ¶ Lapide. Onere peccati.
n ¶ In ſepulchro. Id eſt in cordis contritione.

Cōuertimini ad me, et ego conuertar ad vos: q̄lr intelligit.
Luce xvij. d.
† i. talis eſt modus loq̄ndi.
Contritio p̄cedit remiſſionem.
‡ Ut. l. diſt. fidelior.
‡‡ Ubi loquit̄ ꝺ venia pene. Cōfitere p̄mo deo deinde ſacerdoti.

ret ꝙ non ſacerdotali iudicio, ſed largitate diuine gr̃e pctõr emundatur, leproſum tangendo mundauit[a], ⁊ poſtea ſacerdoti ſacrificium[b] ex lege offerre precepit[c]. Leproſus eñ̄ tangitur, cuȝ reſpectu diuine pietatis mẽs peccatoris illuſtrata cõpungitur. Unde poſt trinam negationẽ Petrus dño eũ reſpiciente ꝓfudit amaras lachrymas quib⁹ culpã negationis ſue diluit. Leproſus ſemetipſum ſacerdoti repreſentat, dũ pctm̃ ſuũ ſacerdoti penitens confitet̃. Sacrificiũ ex lege offert, dũ ſatiſfactionem ex eccleſie iudicio ſibi impoſitam fact̃ exequit̃. Sed anteq̃ȝ ad ſacerdotẽ perueniat emundatur, dũ per contritionẽ cordis ante cõfeſſionẽ oris peccati venia indulgetur. Hinc etiã medici negantur ſuſcitare aliquem vt reſuſcitatus confiteatur, dũ per prophetã dicitur: Nũquid medici[d] reſuſcitabũt et confitebuntur tibi? Item. A mortuo[e] (vt authoritas[f] dicit) perit[g] confeſſio, velut[h] ab eo qui non eſt. Unde penitens ille qui timore octaue reſurrectionis territus exclamauerat, Domine ne in furore tuo arguas me, neq̃ȝ in ira tua corripias me: poſtea ſupplicans aiebat: Saluum me fac ꝓpter miſericordiã tuam, quoniã nõ eſt ĩ morte qui memor[i] ſit tui: in inferno autẽ nullus tibi confitebit̃. Si ergo[k] nullus cõfitebit̃ tibi niſi reſuſcitatus, nemo autem viuit eterne gehenne fili⁹, ⁊ ꝑpetua dãnatiõe[l] dign⁹: patet[m] ꝙ anteq̃ȝ q̃ſq̃ȝ cõfiteat̃ pctm̃, a reatu ſue preuaricationis quo eterna ſibi debebãtur ſupplicia, per gratiam interne cõpũctionis abſoluit̃. Item. Si anteq̃ȝ[n] quiſq̃ȝ cõfiteatur, a deo reſuſcitatur: vel reſuſcitatus viuit dum cõfitetur, vel poſt reſurrectionẽ iterũ mortuus eſt, ⁊ confitetur. ſed ſicut anteq̃ȝ reſuſcitaret̃ mortuus confiteri non poterat: ſic poſt reſurrectionẽ mortuus cũ fuerit, cõfiteri non valet. reſtat ergo vt reſuſcitatus viuat dum pctm̃ cõfitetur. ergo ſola contritio in qua fit reſuſcitatio, tollit peccatum. habet itaq̃ȝ reſuſcitatorẽ ſuũ ſibi preſentẽ, ſeq̃ȝ inhabitãtem. Unde Auguſtinus ait in pſalmo. lxij.

Reſuſcitatus corpore, viuit abſente reſuſcitatore. non autẽ ſic reſuſcitatus in aia[o]. cum eñ̄ deus ſit vita anime, anima vero vita corporis: ſicut corpus viuere nõ poteſt abſente anima, ita nõ niſi deo p̃ſente aia viuere valet. habet itaq̃ȝ aia ſibi deũ preſentẽ per gratiã, q̃ viuẽs pctm̃ ſuũ confitet̃: eãq̃ȝ vitã q̃ deus eſt inhabitat, quã inhabitando viuere facit. ſi aũt[p] illã ĩhabitet, ergo templũ ſpũſſancti facta eſt, ergo illuminata eſt, ergo a tenebris peccatorũ expiata eſt, ergo templũ diaboli eſſe deſijt: q̃ ad lucẽ venit cuius reſpect⁹ tenebras fugat. Nulla enim (vt ait apl's[q]) cõuẽtio[r] Chriſti ad Belial[ſ], nulla participatio lucis[t] ad tenebras, nulla cõicatio iuſtitie et iniquitatis, nullus cõſenſus templo dei cum idolis. Item vt Chriſtus ait: Omnis qui odit malum, in luce agit. qui autẽ in luce agit (ſicut Augu. ait) in Chriſto operatur. q̃ autẽ in Chriſto opat̃, ei⁹ filius ꝓbatur. Cuius eñ̄ opera quiſq̃ȝ facit, eius filius eſſe perhibetur. vnde quibuſdam dñs ait[v]: Si filij Abrahe eſtis, opera Abrahe[x] facite. Item. Uos ex patre diabolo eſtis: q̃r opera patris veſtri facere vultis. Nemo autem filius dei et diaboli ſimul eſſe poteſt. nemo enim (vt ipſe ait) duobus[y] dominis ſimul ſeruire poteſt. Item vt Jo. ait in ep̃la ſua.

a ¶ Mũdauit. in euãgelio matthei.
b ¶ Sacrificiũ. i. ſatiſfactionem.
c ¶ Precepit. ẜ. xxiij. diſtinc. dñs. et ita ex precepto tenetur q̃s cõfiteri.
d ¶ Medici. i. ſacerdotes, qui medicinã anime preſtãt. † ſed deus dicitur medicus: vt ẜ. diſtinc. iij. adhuc inſtant. xxiij. q̃one iij. nabuchodonoſor. et. xj. queſt. iij. quomodo.

Sacerdotes dicunt medici. † Nam ſũt medici aiaruȝ, ſed cã a peccat̃ nõ mũdãt ſed ad eaȝ mundationem ſuũ officiũ exercent. Archi.

e ¶ A mortuo. i. permanẽte in peccatis.
f ¶ Authoritas. In libro Jeſu filij Syrach, ſcilicet eccleſiaſtico.
g ¶ Perit. id eſt non eſt: quia non penitet talem: vt ẜ. diſti. iij. iudas. et ita perit hoc quod nõ eſt. Argum. ff. de conſtit. pecu. id quod. vel ſi eſt, nõ eſt vtilis quo ad vitam. arg. ꝙ reſcriptum ab excommunicato impetratum ſit nulluȝ ipſo iure. Arg. cõtra ẜ. de conſec. diſtinct. ij. et dixit.
h ¶ Uelut. Qui enim peccat, null⁹ eſt: quia peccatum ducit ad non eſſe, cũ nihil ſit, ‡ iuxta illud: Et ſine ipſo factum eſt nihil. et eſt velut ſimilitudinarium. ſed ad literam poteſt hic intelligi: quia poſt mortem nemo valet confiteri, vt de illo diuite legitur i euangelio.

Peccatum ducit ad ni eſſe. ‡ Jo.co. bi.ij.§. fina.

i ¶ Qui memor. quantum ad gratie ſuſceptionẽ duȝ eſt in peccato.
k ¶ Si ergo. quaſi dicat nullus ad ſui ſalutem.
l ¶ Damnatione. extra de bap. et eius effect. maiores.

m ¶ Patet. Ecce concluſio magiſtri.
n ¶ Si anteq̃ȝ. habito ꝙ ante confeſſionem peccator reſuſcitatur, probat ꝙ quando confitetur, non eſt in peccato. ſi eñ̄ poſt reſurrectionẽ ſuaȝ anteq̃ȝ confiteatur incipiat mori, id eſt peccato obligari, ſequeretur ꝙ mortuus: id eſt in peccato exiſtens confiteret̃, quod tamen non poteſt eſſe ante reſurrectionem nec poſt. a mortuo enim ⁊c̃. perit confeſſio. concludit ergo ꝙ viuens id eſt a reatu peccati abſolutus cõfitetur, et ita in confeſſione non dimittitur peccatum.
o Reſuſcitat⁹. ¶ Anima. Nota animaȝ alio modo ſuſcitari q̃ȝ corpus.
p ¶ Si autẽ. verba magiſtri.
q ¶ Apoſtolus. In epiſtola ſecunda ad Corinthios vj. ca. ij. cor. vj. c.
r ¶ Conuentio, id eſt communicatio.
ſ ¶ Belial. apoſtata interpretat̃.
t ¶ Lucis. id eſt illuminationis. et eſt arg. ꝙ contraria ſeſe nõ patiuntur. argu. xvj. q̃o vij. in nona. ẜ. eo. §. cum ergo. Joan. iij. c.
v ¶ Dominus ait. In euangelio Joannis.
x ¶ Abrahe. ẜ. xxij. queſtio. ij. queritur. §. item opponitur. Joan. viij. c.
y ¶ Duobus dominis. exigẽtibus contraria.
y ¶ Duobus. diuerſis, puta in eo ꝙ ſunt diuerſi. al's ſecus. ff. de ope. li. duorum. Mat. vj.

QUi natus eſt ex deo[a] nō peccat[b]. ergo non eſt filius diaboli[c]. ſolo[d] enim peccato diaboli filij ſumus. ergo de eius regno tranſlati ſumus in regnū claritatis filij dei, et ſumus erepti de poteſtate tenebrarum, et facti ſumus filij lucis. Cum ergo ante confeſſionem (vt probatū eſt) ſumus reſuſcitati per gratiam, ⁊ filij lucis facti: euidentiſſime apparet ꝙ ſola cordis cōtritione ſine confeſſione oris peccatū remittitur. Item Joannes.

OMnis q̄ nō diligit deū, in morte manet. ſi ergo viuit[e], et diligit: ſi diligit, dilectio eſt in corde. dilectio autē in malo non eſt: eſt em̄ ꝓprius fons bonorū, in quo nō cōicat alienus[f]. ergo bon⁹ eſt iſte factus per gratiā ante confeſſionem pcti. non itaqꝫ malus eſt. bonus em̄ et mal⁹ aliqs ſimul eſſe nō pōt. ꝙ ſi malus nō eſt, mēbrū diaboli non eſſe ꝓbaṫ. nec ergo dignus eſt gehēna, q̄ diabolo et mēbris ei⁹ ſolūmodo debeṫ: ſicut eterna beatitudo ſolūmodo mēbris chr̄i paratur. Non ergo in cōfeſſione pctm̄ remittiṫ, quod iā remiſſum eſſe ꝓbatur. Fit itaqꝫ confeſſio ad oſtēſionem pnīe, non ad impetrationem venie: et ſicut circunciſio data eſt Abrahe in ſignū iuſtitie, non in cauſam iuſtificationis: ſic confeſſio ſacerdoti offertur in ſignū venie accepte, nō in cauſam remiſſionis accipiēde. Alij ecōtra teſtanṫ[g] dicētes ſine cōfeſſione[h] oris, ⁊ ſatiſfactione operis neminem a peccato poſſe mūdari, ſi tp̄s ſatiſfaciēdi habuerit. vnde dn̄s per ꝓphetā ait[i]: Dic tu iniq̄tates tuas vt iuſtificeris[k]. Item Ambro. in libro de paradiſo.

NOn pōt quiſq̄ a pctō iuſtificari niſi peccatū ante fuerit cōfeſſus[l]. Idem in ſermone quadrageſime.

ECce nunc tp̄s acceptabile adeſt, in quo cōfeſſio aīam a morte liberat. cōfeſſio aperit paradiſum. cōfeſſio ſpem ſaluandi tribuit. Unde ſcriptura dicit: Dic tu iniquitates tuas vt iuſtificeris. His verbis oſtēdiṫ q nō mereṫ iuſtificari, q̄ in vita ſua pctā noluit cōfiteri. Illa ergo cōfeſſio nos liberat a morte que fit cū pnīa. Pnīa vera[m] eſt dolor cordis et amaritudo aīe ꝓ malis que quiſqꝫ cōmiſit vel conſenſit. Penitentia eſt preterita mala plangere[n]: ⁊ plangenda iterum non committere. Item Joānes chryſoſtom⁹.

PErfecta[o] penitētia cogit[p] pctōrē oia libēter ſufferre. in corde em̄ cōtritio, in ore confeſſio, in opere tota[q]

a QUi natus. Ex deo. cooperante per gratiā vel baptiſmum.
b Peccat. coniunctim intellige dum moraṫ in ſanctitate percepta, ⁊ regeneratione dei. Qđ ſic debeat intelligi, habetur .J. diſt. ij. §. item ſm̄. et ca. ſi enim inquit.
c Diaboli. et ita ex virtute vel peccato nomen amittimus, ſicut et lex dicit ꝙ adoptatus a ſenatore in filium, filius ſenatoris diciṫ. ff. de ſenato. ſenatoris filius. ⁊ nupta clariſſimo quādiu non nubit alij inferioris ordinis, clariſſima dicitur: vt. ff. de ſenato. femine.
ſ. Joā. iij. b.
Nomē amittiṫ ex virtute vel pctō.
d Solo. magnū aūt peccatum eſt non agere penitentiā, ⁊ ſuo ſibi cōplacere delicto. .J. diſtin. e. ſup tribus.
ſ. Jo. iiij.
e OMnis. Uiuit. ꝑ graꝫ.
f Alien⁹. a charitate ꝑciſus, ſcilꝫ ad mortem. .J. eo. in actiōe. extra de regula. ⁊ trāſeun. ad reli. licet. in fi.

Alij econtrario.
Hec eſt ſecunda pars di. in qua probat magiſter ꝙ ſi poteſt cōfiteri qs, et nō vult, non ſaluaṫ. qđ eſt verum. Et ſubdiuidiṫ hec pars i. vj. partes. Scđa ibi, et venit. Tertia ibi, Nemo poteſt. Quarta ibi Poteſt fieri. Quinta ibi, Quantuſlibet. Sexta ibi. Nō nulli. Jo. de fan.
Gen. xvij.
Caſus. Allegat nunc Gra. pro alia parte ſcꝫ ꝙ adulto et diſcreto peccatū nō dimittatur ſine oris confeſſione, et operis ſatiſfactione: ⁊ ad hoc inducit multas authoritates vſqꝫ ad §. illum, his authoritatibus. que quandoqꝫ modicum quandoqꝫ nihil faciunt ad ꝓpoſitū, ſicut tu ipſe videbis, ſicut etiā ſuperius fecit.
g Alij econtrario teſtantur. Ab hoc loco vſqꝫ ad §. his authoritatibus, ꝑ alia parte allegat, ꝙ ſcilicet adulto peccatum non dimittitur ſine oris confeſſione. quod tamen falſum eſt, bene tamē dicimus ꝙ licet cordis contritione dimittatur peccatum, confeſſio tamen mundat, et ſatiſfactio mundat: et ſic magis ac magis mundatur homo, ſicut magis ac magis innouatur homo .J. de conſecra. diſtin. iiij. non ex quo. Authoritates hic inducte parum vrgent ſi diligenter exponantur.
Confeſſio ⁊ ſatiſfactio mūdant.
h Sine confeſſione. Id eſt ea contempta, vt primam opinionem defendas, iuxta verbum illud dominicum: Uade, ⁊ amplius noli peccare. .J. diſt. iij. ſi apoſtolus.
i Per prophetam ait. Dic, duplex eſt cōtritio ⁊ confeſſio, ſcilicet interior et exterior. de interiori, ſcilꝫ que fit deo, dicitur ꝙ ſine cōfeſſione non dimittūtur peccata. Uel dic, id eſt ꝑpoſitum habes dicendi ore.
Confeſſio eſt duplex.
k Juſtificeris, i. a peccato munderis, vel bonis operib⁹ replearis. vel vt, conſecutiuū nō eſt. vel vt iuſtus alijs videaris exemplo tui proficientibus. Uel intelligiṫ de exteriori: vt iuſtificeris quo ad alios, non quo ad deū: apud quem iuſtificatus es, ar. .J. eo. c. iudicet.
ij. pa. Deo cōfeſſione. de Joā. Chryſ. Confeſſio ē ſaluatiua aiaꝫ, reſtauratrix virtutū, diſſipatrix vicioꝝ, purgatrix demonū, qđ plaraſtruit, oſtēdit portas paradiſi.
l NOn poteſt. Cōfeſſ⁹, ſcꝫ deo: vt .J. e. ſufficit. confeſſio oris fit ſacerdoti: cordis fit deo .J. eo. quāuis. opis primo. xj. q. iij. exiſtimant.
De iſta habetur .J. pō. Cō. fi. cui nō dño. q̄n bonus.
ECce. Caſ⁹. Confeſſio liberat hominem a peccato: q̄a ſine ea nemo pōt ſaluari: et ad hoc probandū inducit authoritatem prophete, ⁊ hoc in prima parte. In ſecūda parte ponit duas diſtinctiones penitentie, per quas ꝓbat ꝙ actus exterior eſt neceſſari⁹ ad penitentiam. Secunda ibi Penitentia vera. Sed certe prima definitio magis ꝓbat primā opinionē q̄ ſecundam.
m Uera eſt. ergo ſufficiens. melius probat authoritas hec primam opinionem q̄ ſecundam.
n Plangere. non eſt hec deſcriptio, quia hoc habuit Judas ex timore ſeruili: ſed eſt qualiſcunqꝫ aſſignatio.
o PErfecta. hoc cap. habes .J. diſtinctione. iij. circa principium.
p Cogit. hoc intellige quātum ad ſenſualitatem que ſemper rationi repugnat. vnde apoſtolus: Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ⁊ econuerſo. Gala. v.
Senſualitas rōni repugnat.
q Tota. Id eſt omnis eius gradus.

humilitas[a], hec eſt fructifera[b] penitentia. Idem.

NOn poteſt q̇s[c] gratiā dei celeſtis accipe, niſi prius purgat⁹ fuerit ab omni ſorde[d] pctī per penitētie cōfeſſionē[e], per donū baptiſmi[f] ſalutaris. Idem Auguſtinus.

NUllus debite grauioris pene accipit veniā[g] niſi qualemcunqꝫ etſi longe minorem q̄ꝫ debeat penā[h] ſoluerit. ita enim impertitur a deo largitas[i] miſericordie, vt non relinquat[k] iuſtitia diſcipline.

Idem Uincentio.

NEminem putes ab errore ad veritatem, et a quocunqꝫ ſeu magno[l] ſeu paruo peccato ad correctionem ſine penitentia poſſe tranſire[m].

Idem de penitentia.

AGite[n] penitētiam qualis agitur in eccleſia, vt oret pro vobis eccleſia. nemo dicat ſibi occulte ago, apd̄ deū ago, nouit deus qui mihi ignoſcat que in corde[o] ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt: Que ſolueris in terra, ſoluta erunt et in celo. Ergo ſine cauſa claues[p] date ſunt eccleſie dei, fruſtram⁹ euangeliū[q] dei, fruſtramus verbū Chriſti? ſi pmitti-

a ❡ humilitas. ne ſuperbia efferatur, vt phariſeus. Uidetur approbare eoꝝ ſententiam qui dicunt q̄ remiſſio preponēda eſt iuſtificationi. ſed hec dicta ſunt de gratia iuſtificante. vel gratiā. i. gratie augmentum: vt non intelligas de gratia iuſtificante, vel non poteſt innoteſcere gr̄e acceptio. nā res tunc fieri dicit quando innoteſcit. Uel hec dictio purgatus, ponitur in vim noīs, nō participij. oīa enim hec ſimul ſunt tēpore.

b ❡ Fructifera. Not. q̄ in peccato mortali tria attendunt, impudētia, delectatio, et perpetratio. cōtra hec tria triplici remedio opus eſt: contra impudentiā cōfeſſio: in q̄ eſt verecūdia. j. e. quē peniteт. delectationi opponit amaritudo cōtritionis: perpetrationi opponitur operis ſatiſfactio. j. diſtin. ij. et iij. Sed nunquid de venialibus tenetur quis cōfiteri? videtur q̄ non, q: res pene ɔtra naturā eſt etc̄. vt. xxv. di. §. criminis. Dico q̄ de venialibus maioribus tenetur quis confiteri: de quibus dicit authoritas, vitaſti grandia, caue ne obruaris arena. j. ea. tres ſunt. ſꝫ eſt generalis confeſſio et ſpecialis. ſpeciali indigent mortalia. vnde pſ̄. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum id eſt conſciētiam meā emundabo diſcurrens per ſingulas noctes. i. per ſingula mortalia: de ſingulis ſcilicet confitendo et ſatiſfaciendo ſingillatim non confuſe. in generali vero ſufficit confiteri venialia, vt fit in miſſa cum dicit ſacerdos: ɔfiteor deo etc̄. Illud non credo q̄ exiſtenti in mortali peccato dimittuntur venialia. j. diſtinc. iij. de quotidianis.

[Marginal notes: Mortalia pctō tria attēdunt. — Confeſſio an debeat fieri de venialibus. — Idem Aug. et Pet. — Idem Aug. et Pet.]

c NOn poteſt q̇s. j. de confe. diſt. iiij. non poteſt.

d ❡ Sorde. j. de pe. diſt. i. iij. §. his authoritatibus. et ca. ſunt plures.

e ❡ Confeſſionem. interiorem. i. cordis dolorem et amaritudinem quo ad adultos.

f ❡ Baptiſmi. quo ad infantes. vel per baptiſmum primo: ſecundo per penitentiam que eſt ſecunda tabula. j. eo. quamobrem.

g NUllus. ❡ Ueniam. quātum ad eccleſiam.

h ❡ Penam. non videt hoc eſſe verum nec de interiori penitētia, nec de exteriori. nam ſi de interiori que peccata deleuit, ergo et charitas affuit: q: aliter non delentur peccata niſi per charitatē. tanta ergo eſt hec pena ex quo charitas adeſt quanta eſſet maior que excogitari poſſet: et hic dicit qualemcunqꝫ. ſed nec de exteriori: q: quandoqꝫ ſine omni pena exteriori dimittitur peccatum, iuxta illud: Uade, et amplius noli peccare. j. diſt. iij. ſi apoſtolus. ſed tamen exaudi hoc de interiori. q̄ ergo dicit, et ſi longe minorem, dic quo ad acerbitatem ſcꝫ pene. nam pena interior et ſi tanta ſit, non tamen ita acerbe affligit: et ita non eſt contra. j. diſt. iij. productior. quia illud de exteriori, vel illud de peccato originali: vt ibi dicam. Item contra. s̄. xlviij. diſtinc. omnes. vbi eſt verbum apoſtoli: Sicut exhibuiſtis membra veſtra etc̄. hic autem dicitur q̄ non ſic, ſed ſufficit qualitercunqꝫ. Sol. non attenditur ibi paritas ſm̄ radices motuum, ſed ſm̄ modum penitēdi. q. d. ſi manib⁹ peccauim⁹, extēdimus eas ad bona opera. ſi lingua loquamur bonum: et ita de alijs membris. vt in quibus plus deum offendimus, plus in illis peniteam⁹. vnde legitur q̄ rane interemerunt reliquias Pharaonis, hoc eſt vaniloquia: non autem poſſet attēdi ſm̄ radices motuum.

[Marginal notes: Idem Hu. vn̄ dic penā. ſ. interiorē, ſ. cordis amaritudinē, et dolorē et cōpunctionē: ſine q. ſ. pena interiori peccatū nō dimittitur. — ſm̄ Hu. pctā ſine charitate nō delētur.]

i ❡ Largitas. q: in infinitum magis extenditur bonitas q̄ꝫ iniquitas: cum enim charitas creſcit, non habet obicem, ſed in infinitum creſcere poteſt. Nam ratio naturalis eſt illi cōſona, que eſt ɔtraria iniq̇tati. vnde iuſtorum ſemita quaſi lux ſplēdēs creſcit in perfectū diē. j. diſtin. ij. non reuertebant. ſꝫ iniq̇tas habet obicē, ſcꝫ ſuperiorē partē rationis, q̄ ſemper remurmurat male agēti, et etiā offenſio creatoris. s̄. diſt. vj. §. ſed penſandū.

[Marginal note: Charitas i infinitum creſcere pōt. Mat. xvj. c.]

k ❡ Non relinquat iuſtitia. ita eſt miſericors deus q̄ etiam iuſt⁹, q: nullū peccatū preterit impunitū. q. d. lꝫ ſit ita miſericors, non tn̄ ita eſt de ei⁹ miſericordia ɔfidēdū, vt euaneſcamus per ſpem: immo miſericordiam et iudicium cantabo tibi dn̄e: terrin ergo iuſtitia, confidam⁹ de miſericordia: confiſi de miſericordia, timeamus de iuſtitia: miſericors eſt, q: quemlibet punit citra demeritum, et remunerat vltra meritum: iuſtus, q: nullū peccatum preterit impunitum. xxij. q. vi. quotiens.

[Marginal note: De⁹ eſt nō ſolū miſericors, ſꝫ etiā iuſtus.]

l NEminem. ❡ Magno. ſi de venialibus hoc intelligas, ponitur penitētia pro penitudine. arg. j. de conſe. diſt. ij. iteratur. arg. j. e. tres.

m ❡ Trāſire. vt magis iuſtificemini. j. de ɔſe. di. iiij. oēs q̇ iam. s̄. xxiij. q. iiij. q̇d faciet. et q. vij. quēadmodū.

AGite penitentiā. ❡ Caſus. Quidā erant q̇ cōtēnebant ɔfiteri vel ſatiſfacere de peccatis ſm̄ preceptū eccl'ie, dicētes ſibi ſufficere ſi occulte penitētiā agāt: q̇b⁹ precipit Aug. vt penitentiā in ɔſpectu eccl'ie agāt: cui nō ſine cauſa date ſunt claues ligādi et ſoluēdi: et q̄ hoc facere debeant: pbat authoritate Job.

n ❡ Agite. Alloquitur contemnentes et negligentes cōfiteri et ſatiſfacere ſm̄ preceptum eccleſie. vt intelligatur de exteriori penitētia. inferēda eſt hec authoritas et quedam ſequentes. Uel hec authoritas intelligitur de interiori penitētia et ſatiſfactione: ſicut magiſter dicit. j. eo. §. his authoritatibus.

o ❡ In corde. Supple: et ideo non indigent ſacerdotali iudicio: et ſic bene ſequitur: ergo ſine cauſa. ſimile ex de ſenten. excom. a nobis. ij.

p ❡ Claues. ſi em̄ ſine arbitrio ſacerdotis penitētia ageret: fruſtra ſacerdotib⁹ claues eſſent cōmiſſe.

q ❡ Euangelium. Eſt ergo preceptum euangelij. penitentiam agite. et Salomon: Qui abſcondit ſcelera vel peccata ſua: non videbit lumen in eternum. Et Jacob⁹: Confitemini alterutrum etc̄.

[Marginal note: Confeſſio eſt p̄cepti.]

mus verbis[a] qđ ille negat, nõne vos decipimus? Job dicit: Si erubui in conſpectu populi peccata[b] mea confiteri. Atq₃ ideo ſi non potuiſtis vel noluiſtis habere pudicitiam coniugalem ſeu continentiam, ⁊ deuiaſtis a propoſito vel vinculo cõiugali: vel deuotione continentie ſit in vobis dolor ⁊ humilitas penitentie. Apertius dico: nemo dicat, non intellexi: q2 poſt vxores veſtras illicito cõcubitu vos maculaſtis, ſi preter vxores[c] veſtras cum aliqua concubuiſtis, agite penitentiam ⁊c̃.

Item Hiero. ſuper Exodũ.

ET venit[d] (inq̇t) Aaron et omnes preſbyteri de Jſrael manducare panẽ cum ſocero Moyſi in cõſpectu dei. Oia ergo que faciunt ſancti, in conſpectu[e] dei faciunt: peccatores autem a cõſpectu dei fugiunt[f]. deniq₃ ſcriptũ eſt ꝙ Adam poſtq̃₃ peccauit fugit a conſpectu dei, ⁊ interrogatus reſpondit: Audiui (inquit) vocem tuã ⁊ abſcondi[g] me, q2 nudus[h] eram. Sed ⁊ Cain de fratricidio condẽnat⁹ a deo, exijt (inq̇t) a facie dei, ⁊ habitauit in terra Naim. Exijt ergo a facie dei q̇ indign⁹ eſt conſpectu eius. ſancti autẽ manducant ⁊ bibunt in conſpectu dei: et oĩa que agũt, in ꝯſpectu dei agũt. Ego amplius[i] adhuc locum preſentem diſcutiens, video ꝙ qui pleniorẽ[k] dei ſcientiã accipiunt, ⁊ plenius diuinis imbuti ſunt diſciplinis, iſti etiam ſi malum faciunt, coram deo faciunt, ⁊ in conſpectu[l] eius faciunt, ſicut ille qui dixit: Tibi ſoli[m] peccaui, ⁊ malum corã te feci ⁊c̃. quid ergo plus habet[n] qui malum coram deo facit? illud profecto ꝙ continuo penitet, et dicit peccaui. qui autem diſcedit a cõſpectu dei, neſcit[o] ꝯuerti, ⁊ peccatũ purgare penitẽdo. Hoc ergo intereſt, malum corã deo facere, ⁊ a cõſpectu dei diſceſſiſſe peccantẽ.

Item Auguſtinus.

SEd ⁊ cõtinuo qui dixerat, ſicut adama faciam te, ⁊ ſicut Seboim[p]: que due vrbes ex vicinia[q] Sodomoꝝ parilis excidij traxere cõſortium conuerſum eſt (inquit) cor meũ in memetipſo, conturbata eſt anima mea: nõ faciam ẽm iracundiam furoris mei. Nonne ergo apparet ꝙ ideo nob; peccantib⁹ indignatur dominus Jeſus, vt indignatiõis ſue terrore nos conuertat? Jndignatio ergo eius: nõ vltionis executio, ſed magis abſolutionis operatio eſt.

Itẽ Ambro. in li. de paradiſo.

Job xix. a.

Stat⁹ ſaluandoꝝ eſt triplex.

[f] et fuit hec viſio Ezechiel' ꝓphete q̇ vidit tres viròs ſaluãdos, ſ. Abrahã per quẽ figurant ꝯtinentes Danielẽ p quẽ virgines, Job p quẽ coniugati. Pe.

Gen. iij. b.

Gen. iiij.

Verſ⁹.

Adam ãte peccatum erat nudus.

ps. l.

Reuertens in breui, non diuertit.

Oſee xi. c.

Ciuitates ſex deſtruxit dñs iuxta iordanẽ.

a ❡ Verbis. i. inutiliter, ſic. ff. ſi cer. pet, certi. §. quoniã igitur. in fi. §.

b ❡ Peccata. Apoſiopeſis. i. defectus orationis pre indignatione vel alio ſimili.

c ❡ Preter vxores. tres enim tantum ſunt ſtatus ſaluãdorum, cõiugatorum, continentiũ, ⁊ virginum: vt extra de ſum. trini. firmiter. §. vij. qõ. ij. in preſenti. xiij. diſtinc. nerui. [f]

ET venit. ❡ hec eſt ſecũda pars ſcõe partis, in qua probat ꝙ qui ſtatim confitetur, non videtur cecidiſſe, quia ſemper eſt in cõſpectu dei. ⁊ hoc ꝓbat per vi. ca. Jo. de ſan.

❡ Caſus. Probat Hierony. in hoc ca. ꝙ in conſpectu eccleſie debet q̇s facere penitentiam, et hoc facit exemplo preſbyteroꝝ iſrael, qui cum ſocero Moyſi in conſpectu eccleſie cõederunt. mali vero a conſpectu eccleſie ⁊ dei fugiũt: quod ꝓbatur exẽplo Adam, ⁊ exemplo Cain. boni autem omnia in conſpectu dei et eccleſie faciũt. ❡ Jnq̇t, ſc₃ Moyſes: ⁊ tangit id quod legit in Exodo, ſc₃ cum Jetro ſocer Moyſi veniſſet ad eu₃ in deſertum, venit Aaron et oẽs ſeniores vt comederent panem cum eo coram domino.

d ❡ Et venit. Jllud tangitur quod legit in Exodo, ſc₃ cum Jetro ſocer Moyſi veniſſet ad eum in deſertum, venerunt Aaron ⁊ ſeniores omnes iſrael vt comederẽt panem cum eo. Jetro pater fuit Ethiopiſſe vxoris Moyſi. ij. q. iij. c. plerũq₃. §. item obijcitur.

e ❡ Jn ꝯſpectu. q2 ſtatim penitẽt cũ forte malũ faciũt.

f ❡ Fugiũt. q2 penitere ꝯtẽnũt, vt dicit. j.

g ❡ Abſcondi. ſ₃ fruſtra: q2 ſi aſcendero in celũ, tu illic es. vnde ſuper illo verſu poſuit Anſelmus hos ꝟſus.
Quo fugis encelade? quaſcũq₃ acceſſeris oras:
Sub ioue ſemper eris, bene fac ſi viuere queris. j. diſtinctione. ij. §. vlti.

h ❡ Nudus. non ſolũ amictu corporis, ſed etiã ment;, q2 etiã prius nudus erat veſte. j. diſt. ij. vt cognouerunt. ſed erat hic nud⁹ virtutib⁹. j. diſt. ij. c. nõ eſt. §. romanos. nec tñ erubeſcebat Adã, ſicut ⁊ pueri q̃₃diu non peccãt, nõ erubeſcũt ire nudi: ſ₃ poſtq̃₃ pruritũ ſenſerint in mẽbris illis, naturaľr ſtatim erubeſcũt ire nudi.

i ❡ Ego amplius, modus loquendi eſt iſtius Hiero. vt viij. queſt. j. l₃. ⁊ eſt argu. pro veritate ſepius examinanda: vt. xxxv. qõ. ix. graue.

k ❡ Pleniorẽ. Sẽſus eſt, peccat coram deo qui tanq̃₃ dei preſentiam erubeſcens continuo penitet. non enim diuertit qui in breui reuertitur, et a cõſpectu dei diſcedit qui penitere cõtẽnit. ar. j. e. diſtin. diuortium.

l ❡ Jn cõſpectu. j. xvij. q. j. q̇ bona.

m ❡ Soli. regum enim delicta ſolum deũ habent vltorẽ, nã aliũ non timent. j. diſtic. iij. torã. hic tamen alia videtur expoſitio.

n ❡ Plus h₃. q̃₃ ille q̇ a cõſpectu dei fugit, et malũ agit non corã deo.

o ❡ Neſcit. i. contẽnit. arg. xxv. q. j. hoc conſona. redibit tamen ſi predeſtinatus eſt. j. di. ij. cap. ſuper trib⁹. §. hec itaq₃. ⁊ ca. q̃cũq₃. ꝟ. firmum.

SEd ⁊ ꝯtinuo. ❡ Caſ⁹. Probat Aug. hoc exẽplo iudaici populi, ꝙ ſi peccator vult penitere, et peccatum corrigere, de⁹ q̇ pro peccato fuerat iratus, reuocat iram, et indulgentiam preſtat. et ad hoc inducit authoritatem Oſee prophete contra Hieruſalem. Sed certe in hoc ca. non bene colligitur vtrum de interiori ſatiſfactione loquatur.

p ❡ Seboim. Sex fuerunt ciuitates quas deſtruxit domin⁹ iuxta iordanẽ, Sodoma, Gomorra, Adama, Seboim, Segor, Eleale, que eſt Bale. vnde effectus eſt locus aſphalti, qui dicitur mare mortuum: ⁊ aqua illa nec eſt natabilis, nec potabilis. ibi ferrum natat, pluma mergitur: ibi ſunt poma pulcherrima exterius, interius autem plena fauilla ⁊ cinere. his verbis deſcribitur luxuria. xxxv. diſt. luxurioſa.

q ❡ Ex vicinia. ff. de contrahen. empt. quod ſepe. §. vlti. argu. ex vicinitate contrahi vitium. xliij. diſti. ca. cum

SErpens[a] decepit me, ⁊ manducaui. ¶ Venialis[b] culpa, quā ſequit̃ profeſſio delictoꝝ: ideo non deſperata[c] mulier, q̄ non reticuit deo, ſed magis confeſſa[d] pctm̄ eſt: quā medicinalis[e] ſnīa ſecuta eſt[f]. Bonū eſt cōdēnari in pctō, et flagellari in delicto: vt cū hoībus flagellemur. Deniqꝫ Cain qui voluit crimen negare, indignꝰ[g] iudicatꝰ eſt q̄ puniret̃[h] in pctō: ſꝫ remiſſus eſt ſine p̄ſcriptiōe[i] pene, fortaſſe nō tā reꝰ maiori crimīe parricidij, q̄ꝫ ſacrilegij. Illud enim cōmiſit in fratrem, qđ deo[k] credidit mētiendū, dicens, Neſcio: numq̇d ego cuſtos fratris mei ſuꝫ? Et ideo accuſatori diabolo eiꝰ accuſatio reſeruata eſt: vt cuꝫ eo et eius angelis flagellet̃, q̄ cuꝫ hoībus noluit flagellari. nā paſtor[l] ille euāgelicꝰ lapſam ouē vexiſſe legit̃, nō abiecisse. ⁊ ſalomon ait: Noli eſſe nimis iuſtus[m]. debet eīn iuſtitiā tēperare moderatio. nam quemadmodū tibi curādus prebeatur quē faſtidio habes, q̄ cōtēptui ſe nō compaſſioni medico ſuo futurum putet? Idem.

LIbenter[n] ignoſco: prōpte īdulgeo: miſericordiam magis volo q̄ꝫ ſacrificiū: quia per ſacrificiū iuſtus commēdatur[o] per miſericordiam peccator redimitur. Nō enim veni vocare iuſtos[p]: ſed peccatores[q] ad penitentiā. In lege[r] ſacrificiū: in euangelio miſericordia eſt. lex p Moyſem[ſ] data eſt: per me gratia. Itē Leo ep̄s theodoro Foroliuiē. ep̄o.

MUltiplex mia dei ita lapſibus humanis ſubue

(Lupanaria caſtitatē nō infamāt.) autem. Argu. contra. quia lupanaria non infamant caſtitatem. xxxij. q. v. tolerabilius. et eſt argu. ad queſtionem de duobus fratribus domum communem habentibus. vnus habet partem inferiorem: alius ſuperiorem. an vno peccante tota domus dirimenda ſit. hoc autem capitulum nō multum facit ad propoſitum quia nec de interiori nec de exteriori penitētia tractat. (Gen. iij.)

SErpēs. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima ponūt verba Eue ſe excuſantis. In ſecunda parte ponuntur verba Ambroſij ſuper locum illum. (Gen. iij.) Dicit enim ꝙ qui non vult pro peccato puniri: agat penitentiam in hoc ſeculo: quod qr Eua fecit: ſalutem obtinuit. Cain autē quia non doluit: reſeruatū eſt eius peccatū eternaliter puniendū. Secūda pars ibi: Venialis. ¶ Nam paſtor. quaſi diceret: vere penitens eſt recipiendus: et non abijciēdus. nā paſtor ⁊c. eſt loquitur de exemplo quia de eo fit ſermo in euangelio.

a ¶ Serpens. Caſus. Qui non vult in futuro puniri pro peccato: agat hic penitentiam, et confiteatur: quod qr fecit Eua: ſalutem obtinuit. Cain autem quia noluit, reſeruatum eſt eius peccatum eternaliter puniendum. (Puniemur in futuro q̇ nō penitet p pctō.)

b ¶ Venialis. Sed quomō eſt venialis culpa Eue, qua totus mundus ligatur? v. diſt. ad eius. † Dic quo ad vitam eternam: non temporalem. veniale ergo eſt peccatum quod ſequitur ꝯfeſſio: vt hic. Veniale etiam dicitur quod in veteri lege morte non puniebatur: ſed per ceremonias purgabatur: nec aliam penitētiam eis lex imponebat: vt. j. diſt. vj. j. verſi. nam venialia. Item dicitur veniale quod cauſam venie habet annexā: vt quod fit per ignorantiam vel impotentiam: quod eſt peccare in patrē ⁊ filium. vnde apoſtolus: Veniam merui: quia ignorans feci. ſ. viij. diſt. conſuetudo. ſed ei qui peccat in ſpiritum ſanctum: quod fit per malitiam: non remittitur. xxv. diſ. qualis. viij. diſt. conſuetudo. j. e. poteſt. (pctm̄ veniale et multipharium. † Dic q in veritate mortalia ſꝫ dr veniaľ a facilitate venie poſt confeſſionē.)

c ¶ Non deſperata. nō enim deſperare debemus: immo debemus moli inter duas molas, ſcilicet ſpei et timoris. vnde dictum eſt: noli pignorare ſuperiorem molam nec inferiorem. Ille ſuperiorem pignorat qui non timet: ille inferiorem qui ita timet ꝙ in deſperationem cadit: ſicut Cain. xx. diſt. neqꝫ. (Archi.)

d ¶ Confeſſa fuit, ergo Eua confeſſa eſt: ⁊ etiā Adam ſimiliter. j. e. diſtinct. ſicut primi. et confeſſa eſt cum dixit: manducaui. Dicitur tamen in hiſtorijs p. manducatoris in illo. c. tunc ferūt. ꝙ Eua non penituit: immo peccatum retorſit in ſerpentem: et ſerpentis authorem. ſed ideo dicit p. manducator eam non fuiſſe cōfeſſam: quia non pure confeſſa eſt. dixit enim: Serpens decepit me. confeſſa eſt tamen cum dixit: et manducaui. (Adā et Eua cōfeſſi ſūt.)

e ¶ Medicinalis. ſcꝫ confeſſio.

f ¶ Secuta eſt. cum dixit ei deus: Multiplicabo erumnas tuas: et conceptus tuos: paries in dolore ⁊c.

g ¶ Indignus. propter vilitatem. Nam: ſicut de ea q̄ miniſtrat in caupona dicit lex ꝙ non poteſt accuſari de adulterio propter ſui vilitatem. C. de adulť. qui adulterium. et eſt ſenſus huiꝰ litere: licet hic punitus fuerit: tamen eius pena tēporalis nō fuit: ſed eterna: que hic incepit: arg. j. diſt. iij. in ca. ſunt plures. ꝟ. authoritas. (Luce xv. a. Eccle. vij. c. Oſee vj. Mar. ij. c.)

h ¶ Puniretur. temporaliter certa pena que iponitur pro fratricidio.

i ¶ Sine preſcriptione. i. ſine certa pena ſibi preſcripta et prefixa.

k ¶ Qđ deo. arg. ꝙ ſacrilegiū committit q̄ pape mentitur. ipſe enim obtinet vicem dei viuentis in terris. j. diſ. iij. inter hec hircum. augetur hoc ſacrilegium ex perſona in quā committitur. ſ. e. aut facta. circa prin. (Pape mētiēs ſacrilegus eſt)

l ¶ Paſtor. Sed qui cū hominibus flagellari vult recipiendus eſt: ⁊ non abijciendus. nam eſt paſtor.

m ¶ Nimis iuſtus. et alibi: Qui multum emungit: elicit ſanguinem: vt. ſ. diſ. iiij. deniqꝫ.

LIbēter. ¶ Caſus. Ambro. in hoc ca. introducit verba domini ignoſcentis penitēti ⁊ recognoſcēti peccatum ſuum. magis enim vult miſericordiam q̄ꝫ ſacrificium veteris teſtamēti: cum per ſacrificium iuſtus commendetur: per miſericordiam peccator a pena redimat̃. Quod autem dicit commendatur. i. commendabilis apparet. Miſericordia: id eſt opa miſericordie. Lex, id eſt vindicta. Per me: ſcilicet Chriſtum. († Dic clarius qđ h̄ dr ſ. ſ. ideo ē qr ex ſacrificio ſiue ex alijs opibus legꝭ nō iuſtificabat̃: ſꝫ iuſtꝰ exiſtēs ex eis cōmendabilis reddit̃.)

n ¶ Libenter. In perſona Chriſti loquitur.

o ¶ Commendatur. id eſt commendabilis redditur. † non autem per ſacrificium iuſtus fit aliquis.

p ¶ Iuſtos. i. qui ſe putant iuſtos: ⁊ confiteri nolunt.

q ¶ Sed peccatores. i. peccata ſua recognoſcentes.

r ¶ In lege. xij. q. ij. gloria epiſcopi.

ſ ¶ Per moyſem. tanqꝫ per miniſtrum.

MUltiplex. ¶ Caſus. In hoc capitulo dicitur ꝙ deus ſubuenit peccatoribus per baptiſmum et per penitentiam: quam quis debet accipere ab eccleſia. hanc enim poteſtatem dedit Chriſtus prelatis eccleſie: vt penitentibus congruam ſatiſfactionem iniungant. Si vero aliquis ſine baptiſmo vel ſine penitentia deceſſerit: remiſſionem peccatorum quam hic non habuit: in alia vita non conſequetur. In fine vero vite petentibus pe= (Pet.)

nitentiam et reconciliationem neutrum denegetur. ſi tamen ſunt heretici, ſchiſmatici, vel excommunicati, recipiantur per ſcripturam ꝛ per iuramentum. ſi vero ex toto vocem amittant et intellectum: neutrum denegetur ſi per aſtantes conſtiterit illos ſic petijſſe.

et.c.conuenientibus.ꝛ.c.ſaluberrimum.

o ¶ Nemo poteſt. ¶ Hec eſt.iij.pars huius ſcde partis di. In qua ꝓbat ꝙ ſolus deus dimittit peccata: ſed ſacerdos eſt miniſter ꝛ de omni pctō. Jo.de fan.

¶ Caſus. Nulli datur indulgētia niſi qui eam ſperauerit ꝛ petierit. Quidam tn̄ heretici dicūt ꝙ lapſis in preuaricatione eſt cōmunio denegāda: ſʒ male: cum deus omnia mala penitēti dimittat, ꝛ nullum excipiat.

nit, vt non ſolū per baptiſmi[a] grām ſʒ etiā p pnīe medicinā ſpes vite reparet̄ eter̄ne: vt q̄ dona regn̄atiōis violaſſēt, ꝓprio[b] ſe iudicio cōdēnātes, ad remiſſionē criminū puenirēt: ſic diuine volūtatis p̄ſidijs ordinatis, vt indulgētiā dei niſi ſupplicationibus[c] ſacerdotuʒ nequeant obtinere. mediator em̄ dei et hoim hō dn̄s ieſus chr̄s hāc p̄poſit̄ eccl̄ie tradidit poteſtatē vt cōfitētibꝰ pnīe ſatiſfactionē darēt, ꝛ eadē ſalubri ſatiſfactione purgatos, ad cōmunionē ſacroꝝ p ianuā recōciliationis admitterēt[d]. ꝛ poſt pauca: Si aūt aliquis eorum[e] pro q̄bꝰ dn̄o ſupplicamꝰ, quocūqꝫ interceptus obſtaculo, a munere indulgentie p̄n̄tis exceſſerit, et priuſq̄ꝫ ad cōſtituta remedia pueniat: tpalē vitam hūana ꝯditiōe finierit: qd̄ manēs in corpe nō recepit, cō ſeq̄ carne exutus nō poterit[f]. Et poſt pauca. His aūt[g] q̄ tpe neceſſitat̄ ꝛ piculi vrgētis inſtātia, pnīe preſidiū ꝛ mox recōciliationis implorāt: nec ſatiſfactio iterdicēda eſt: nec recōciliatio deneganda[h]: qr mīe dei nec mēſurā poſſumꝰ ponere, nec tpa definire: apud quē nullas patit̄ moras venie[i] conuerſio. Et itē. Ita ergo neceſſitati auxiliādū eſt, vt nec actio illis pnīe, nec cōionis grā denegēt̄ ſi eā etiā amiſſo vocis officio per indicia[k] integri ſenſus querere comꝓbētur. ꝙ ſi ita aliq̄ egritudine fuerint aggrauati, vt quod pauloante poſcebat, ſub p̄ſenti ſignificare non valeant: teſtimonia[l] eis fideliū[m] circūſtantiū prodeſſe debebūt: ſimul tamen ꝛ penitentie et recōciliationis beneficiū conſequātur: ſeruata tn̄ regula[n] canonum paternorū circa eorū perſonas qui in dn̄ica fide diſcedendo peccauerint.

Item Ambroſius.

Nemo[o] pōt bene agere penitentiā niſi qui ſperauerit indulgētiam[p]: ſed negāt[q] his oportere cōionē reddi, q̄ p̄uaricatione[r] lapſi ſunt. deꝰ autē nullū crimē excepit[ſ], qui peccata[t] omnia donauit.

Item Ambroſius.

Verbum[v] dei dimittit peccata: ſacerdos eſt iudex[x]. Sacerdos quidē ſuuʒ

Verbū dei. ¶ Caſus. Oīs confeſſio ꝛ operis ſatiſfactio eſt neceſſaria ad remiſſionē peccatoꝝ: cum ſolis ſacerdotibꝰ eccleſie ſit data poteſtas ligādi ꝛ ſoluendi tāq̄ꝫ miniſtris dei. ¶ Verbum.i.filius dei. ¶ Nullius poteſtatis.i.nulla ſua poteſtate peccata dimittit.

¶ Multiplex.id ē multipliciter ſubueniens: al's natura ſimplex† eſt.

† vt Jo an.c.ij. hug. Baptiſmus eſt ꝑma tabula.

a ¶ Per baptiſmi gratiā. pueriſ̄, nam ꝙ baptiſmus dicitur ꝑma tabula, ad pueros refertur, qui penitere nō poſſunt. adultis enim, niſi peniteant, baptiſmꝰ tabula non eſt.j.eo. ſecunda.

b ¶ Proprio. non ꝙ ipſimet ſibiipſis iniungant penitentiā: qr ſi ita intelligatur, pro nihilo eſſēt ſacerdotibus date claues eccleſie: vt.ſ.e.diſ.cap. omnis.§.alij econtra.et ca.agite.ſed ꝙ ꝓprio motu cōfiteat̄ ſacerdoti: vt ſ.e.c.non poteſt.ꝛ c.ecce nunc.et cap. porro.ꝛ.c.facilīꝰ.

Penitētiam ſibimet nullus pōt iniūgere.

c ¶ Supplicationibus. Si contemnatur oīs confeſſio: al's ſecus.j.de conſe.diſtin.iiij.baptiſmi vicē. vel niſi inuiſibili adminiſtratione.j.e.ca.vlti.in fine.

d ¶ Admitterēt. Aliter pro nihilo eſſent date claues eccleſie ſacerdotibus: vt.ſ.e.diſt.c.omnis.§.alij contra.et.c.agite.

e ¶ Eorū.ſcʒ impenitētium. pro oibus enim viuis orat eccleſia, neſciēs quis ad numerū predeſtinatorum pertineat: vt.ſ.xxiiij.q.iij.corripiāt.xiij.q.ij.nō exiſtimemꝰ.

Eccl'ia ignorat q̄s ad p̄deſtinationē ptineat.

f ¶ Non poterit.ſ.xxv.di.qualis.contra. Solu. hic de mortali, ibi de veniali. ſed niſi ſigna penitentie ꝛc.extra de ſentē.excō.a nobis.qd̄ dic vt not.xxvj.q.vj.ſi aliquis.

g ¶ His autem.ſ.xxvj.q.vj.his qui.

h ¶ Deneganda. ita ꝙ nec appellatio valet. extra de appel.qua fronte.

i ¶ Venie. ſcriptum eſt enim, ſpiritus ſancti gratia tarda neſcit habere molimina.arg.xxvj.q.vj.agnouimus.

k ¶ Per indicia.argum̄.ff.de leg.iij.nutu.ff.de noua. delegare.

l ¶ Teſtimonia.ſ.xxvi.q.vj.qui recedunt.j.de conſe. diſ.iiij.egrotantes.

m ¶ Fidelium. maxime, quia etiā infidelis teſtimonium pro catholico dare poteſt.ſ.ij.q.vij.ſi hereticus.

n ¶ Regula.extra de here.ſicut.j.ſ.j.q.vij.quotiens.

o ¶ Nemo. adhuc probat ꝙ oīs confeſſio et operis ſatiſfactio neceſſaria eſt: cuʒ ſolis ſacerdotibꝰ ſit tradita poteſtas ligādi et ſoluendi.xj.q.ij. abſit. oſtendit etiā ꝙ omni petenti datur venia.

Ptās ligādi et ſoluēdi ſolis eſt ſacerdotibꝰ tradita.

p ¶ Indulgentiam. Que obtineri non poteſt niſi ſupplicationibꝰ ſacerdotum: vt.ſ.c. proximo.

q ¶ Sed negant. quidaʒ heretici, vt nouatiani.j.diſ.iij. ca.naum.§.itē ꝙ. et.c.adhuc inſtat. xxiiij.q.iij.quidaʒ. ver.nouatiani.

iij.ps. ſcde.

r ¶ Preuaricatiōe. id eſt per preuaricationem apoſtaſie, vel poſt pmā penitentiam.

ſ ¶ Excepit. Cuʒ dixit, In quacūqꝫ hora cōuerſus fuerit peccator ꝛc.

t ¶ Peccata. ar. contra.j.eo.c.importuna.§.quod autez. ſed ibi ſoluitur, et intellige hoc de finali impenitentia.

v ¶ Verbū.i.filius dei: qui dicit̄ verbū: qr ſicut per verbū manifeſtat̄ volūtas alicuius: ita per filiū volūtas patris.arg.xxij.q.ij.is autem. Vel verbū.i.predicatio, que quādoqꝫ eſt cauſa cōtritionis, ꝛ ita per cōſequētiam remiſſionis. Et nota ꝙ licet dicat verbū, nō tn̄ propter hoc excluditur ſpiritus ſanctus, per quē etiam dicitur peccata dimitti.j.q.j.remiſſionem. nec pater, qr inſeparabilia ſunt opera trinitatis. de conſe.diſti.iij.omnes.xxviij. q.j.ſic enim. quandoqꝫ etiam eccleſie charitas dicitur dimittere peccata: vt de conſe.diſ.iiij.eccleſie charitas.

x ¶ Iudex.i.miniſter. miniſterio enim non authoritate habet dimittere. de conſe.diſ.iiij.aliud.†

Filius dei q̄re dr vbū.

† Unū ſacerdos dr miniſter remiſſiōis vt.xv.q.j.nec is.ſiue executor vel interps.xxij.q.v.c.vlt. Archi.

officiū[a] exhibet[b], ⁊ nullius poteſtatꝫ[c] iura exercet. et paulopoſt. Dñs par ius et ſoluendi eſſe voluit ⁊ ligandi, q̇ vtrunqꝫ pari[d] cōditione permiſit: ergo q̇ ſoluēdi ius non habet, nec ligandi[e] habet. ⁊.j. Certum eſt ꝙ eccleſie vtrunqꝫ licet, hereſis vtrūqꝫ non habet. ius enim hoc ſolis permiſſum eſt ſacerdotibus. recte igitur eccleſia hoc vendicat, que veros habet ſacerdotes: hereſis vendicare non poteſt, que ſacerdotes dei non habet.

Item in eodem.

Poteſt fieri[f] vt aliquis victꝰ ſupplicijs, ſermone neget[g] deum, et corde adoret[h], nunquid eadem eſt cauſa eius q̇ ſponte negat, et eiꝰ quē tormenta inclinauerunt ad ſacrilegium? Non, qm̄ indignū[i] eſt, cū apud hoīes valeat certaminis gratia vt apud deū non valere[k] aſſerat. nā ſepe in hoc athletaruꝫ ſeculari certamine etiā victos quorū fuerunt certamina probata, hoīm vulgꝰ[l] cum victoribus coronare conſueuit: maxime quos forte viderit, aut dolo, aut fraude excuſſos victoria: et Chriſtꝰ ipſe athletas ſuos q̇s viderit grauibus pauliſper ceſſiſſe ſupplicijs, ſine venia patietꝛ[m] permanere? Nunq̇d non habebit remuneratione laboris q̇ etiam aliq̇s ꝓiecit? ⁊ infra. Dicis Petro excuſanti ne eius pedes[n] lauares: niſi lauero tibi pedes, nō habebis partē mecū. qđ[o] ergo iſti ꝯſortiū tecū poſſunt habere q̇ claues regni celorū non ſuſcipiūt, negantes ꝙ peccata dimittere debeāt? qđ recte q̇dem fatentꝛ de ſe. non enim habent Petri[p] hereditatē q̇ Petri ſedē[q] nō habēt quā impia[r] diuiſione diſcerpunt. ⁊ paulopoſt. Egritudo carnis peccatū repellit, luxuria autē carnis culpā adolet. Illuditꝛ ergo diabolꝰ, vt ſeipſum morſu ſuo vulneret, ⁊ cōtra ſe armet quē debilitandū[s] eſſe putauit. ⁊ infra. Quod nocet corpori ſuo, iuuat ſpiritum. ⁊ paulopoſt. Sicut ſemel ꝓ oībus[t] immolatus eſt Chriſtus: ita quotienſcūqꝫ peccata donantur, corporis[v] eius ſacramētum ſumimus: vt per ſanguinem eius remiſſio peccatorū detur. Ergo euidētiſſime dñi predicatione mandatum eſt etiam grauiſſimi cri

a ¶ Officium. ſ. xxiij. q. v. remittuntꝛ. ſ. xj. q. iij. quomodo, ⁊ ca. audi officiū. i. orationē. j. q. j. remiſſionē.
b ¶ Exhibet. in moderāda ſatiſfactione. j. e. mēſurā.
c ¶ Poteſtatis. i. nulla ſua poteſtate.
d ¶ Pari. Illa ſcꝫ: ſi diligis me, paſce ⁊c. ⁊ ex. de elect. ſignificaſti.
e ¶ Nec ligandi. ff. de regu. iur. nemo qui condemnare nō pōt, abſoluere pōt. xxj. di. inferior. ff. de re. iu. qui cōdemnare. habes tamē quatuor exceptiones †. j. de conſecra. diſ. iiij. ſanctum. ex. de ſentē. excom. tua. C. vbi ſena. quotiens. ꝟ. adeo. C. de offi. ꝓcon. l. ij.

† huiꝰ declarationem videas ꝙ not. iij. diſ. inferior in glo. ſ.

Poteſt fieri. ¶ Hec eſt q̇rta pars huius ſecunde partis diſt. in qua queritꝛ quid fiat de illis q̇ deum in corde cōfitētur, et ore negant in pena. ⁊ dicitur ꝙ non perdant meritum. Jo. de fan.

iiij. ps. ſde.

¶ Caſus. Hoc ca. diuiditꝛ in quatuor partes. In pma dicitur ꝙ licꝫ aliquis bonus inter ſupplicia neget deum ſermone, ſed corde cōfitetur: tamē ei penitentia confitenti vel penitenti venia non negatꝛ. Qđ ꝓbat Ambroſius quadam ſimilitudine. In ſecunda parte dicitur ꝙ q̇ recedit ab vnitate eccleſie, et cenſet claues eccleſie non habere ius ligandi ⁊ ſoluendi, ipſe veniam de ſuis peccatis non conſequetur. In tertia parte dicitur ꝙ quando poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat, in eo plus ipſe diabolus affligitur. In quarta parte dicitur ꝙ licet Chriſtus ſemel paſſus ſit pro nobis, quotidie tamen immolatur in eccleſia, cum corpus et ſanguinem eius ſumimus. Secunda pars incipit ibi: Et. j. Tertia ibi: Et paulopoſt. Quarta ibi: Sicut ſemel. Aliquos, id eſt hereticos. Dicis, o deus. Debeant, ſcilicet ſacerdotes.

f ¶ Poteſt fieri. ¶ Caſus. Primo dicitur ꝙ licet aliquis bonus inter ſupplicia neget deum, tamen non minus coronatur a deo. ⁊ hoc probat quadam ſimilitudine. Secundo dicitur ꝙ qui recedit ab vnitate eccleſie dicens claues eccleſie non habere ius ligandi vel ſoluendi: ipſe veniam de peccatis ſuis non conſequetur. Tertio dicitur ꝙ quandoqꝫ poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat, ⁊ in eo plus ipſe affligitur. Quarto dicitur ꝙ licet Chriſtus ſemel ſit paſſus pro nobis, quotidie tamen immolatur in eccleſia, cum corpus ⁊ ſanguinem eiꝰ ſumimus. Quinto dicitur ꝙ omni penitenti ⁊ penitentiā agenti dimittitur peccatum.

g ¶ Neget. Et ita peccat mortaliter: qꝛ nulla conditione dꝫ ad hoc adduci: vt. xxij. q. ij. primū. ⁊. xj. q. iij. nolite. xxxij. q. v. c. itaqꝫ. vnde in epl'a ad Ro. petm̄ fuit Petro ore denegare, cū corde adoraret. l. diſt. fidelior.
h ¶ Adoret. i. credat ⁊ diligat vt pꝰ licet em̄ nō habeat charitatē, reputat tñ eū dñm ſuū.
i ¶ Indignuꝫ. ſ. di. l. preſbyteros.
k ¶ Non valere. Non tñ valet q̇ ad vitā eternam, niſi fiat cū charitate. ſi em̄ tradidero corpus meū ita vt ardeā ⁊c. vt. j. q. j. vide. Uel loq̇tur de eo q̇ poſtea penitet ar. j. diſ. iiij. ſepties. Et ita eſt ar. hic ꝙ deꝰ remunerat opera mortificata per petm̄. j. diſ. ij. ꝟ. hec itaqꝫ. ⁊ ca. nō eſt tā iniuſtus.

Opera mortificata vtrū remunerentur a deo.

l ¶ Uulgus. j. di. iij. ille rex. ver. ſcti. ⁊ eſt pars. c. eiuſdē ſcꝫ Ambroſij.
m ¶ Patietꝛ. q. d. nō, ſi poſtea penituerint. Uel dic ſine venia. i. pene alleuiamēto. j. diſ. iij. piū. ꝑ hoc datꝛ intelligi ꝙ penitēti peccata dimittuntꝛ.
n ¶ Pedes. i. affectus: ſcꝫ venialia.
o ¶ Quod. ſcꝫ ꝙ claues non habent.
p ¶ Petri hereditatē. i. innocētiam: vt. ſ. diſ. xl. nō nos. Uel Petri hereditatē. i. ꝑteſtatē dimittēdi pctā.
q ¶ Sedē. i. eccleſiā a q̄ ſunt alieni per ſchiſma.
r ¶ Impia. xciij. di. qui cathedram.
ſ ¶ Debilitādū. ꝑ infirmitatē vel aliđ incōmodū. ſepe em̄ diabolꝰ nititꝛ vt homo patiatꝛ egritudinē vel afflictionem, vt ſic iraſcatꝛ ⁊ deū offendat. ſꝫ ſepe per talia recognoſcit pctm̄ ſuū, ⁊ cōpungitꝛ ⁊ armatꝛ ꝯtra diabolum: vt Job. ⁊ ſic diabolꝰ illuditꝛ. fortior em̄ reſurgit poſt lapſuꝫ: vt. l. diſt. ferrum. ⁊ ca. fidelior.

Infirmitas ſepe nos armat ꝯ diabolum.

t ¶ Pro oībꝰ. q̇ ad ſufficiētiā, nō q̇ ad efficaciā, qꝛ nō niſi ꝓ ſaluādis. j. de ꝯſe. di. ij. ſemel. ⁊ ca. iteratur. †
v ¶ Corporis. H. ꝯuertit hāc literā ſic. i. quotiēs ſumimus ſacrū corpꝰ, nobis peccata dimittuntꝛ. Sꝫ tu dic vt j. ea. glo. vlti. qñcunqꝫ em̄ interius cōterimur, ore cordis corpꝰ Chriſti ſumimꝰ. j. de conſecra. diſt. ij. quid ſit ſan=

† viij. q. j. in ſcripturis. Hug.

minis reis, ſi ex toto corde et manifeſta[a] confeſſione peccati penitentiam agāt, ſacramēti[b] celeſtis gratiā ꝓfundendam.

Idem.

Quantuſlibet[c] ergo mortu⁹ fetor ſit, abolet̄ omnis vbi ſacrū redoleuerit[e] vnguentū: ⁊ ſurgit defunctus, et ſolui iubent̄ ei⁹ vincula qui adhuc in peccato[f] eſt: tollit̄ velamen[g] de facie eius, qđ veritatē gratie quā acceperat obumbrabat. ſed q2 venie donat⁹ eſt, reuelare faciē, aperire vultū iubet̄. non enim habet qđ erubeſcat[h] cui peccatū[i] dimiſſuz eſt. in tanta eñ gratia dñi, tātoq3 diuini muneris miraculo cum oporteret vniuerſos letari cōmouebant̄ impij, et aduerſus Chriſtū ↄciliū ↄgregabāt, Lazarum[k] quoq3 interficere volebant[l]. Nōne merito eoꝝ[m] ſucceſſores[n] vos eſſe cognoſcitis: quoꝝ duritie heredes eſtꝭ? nā ⁊ vos indignamini, ⁊ cōtra eccleſiā ↄgregatꝭ ↄciliū, q2 viderꝭ mortuos in eccl'ia reuiuiſcere, ⁊ pctōꝝ indulgētie reſuſcitari. itaq3[o] (qđ in vobis eſt) per inuidiā rurſus vultꝭ interficere reſuſcitatos, ſed Jeſus nō reuocat[p] beneficia imo liberalitatis cumulos āplificat[q]: reuiuiſcit ſollicite ſuſcitat⁹, ⁊ celebrata reſurrectionis gr̄a let⁹ ad cenā[r] venit.

Item.

Is poteſtatꝭ[s] ſue gratiā negat (q̄ i remiſſiōe peccatoꝝ eſt) q̄ celeſtē ei⁹ poteſtatē[t] diabolico ſpū ſeparāt ab eccleſia dei, vt oim tēpoꝝ hereticos[v] ⁊ ſchiſmaticos cōprehenderet: qb⁹ indulgentiā negat[x], quia omne[y] peccatum circa ſingulos eſt ac vniuerſos. ⁊ infra. Quid mirum ſi ſalutem negatis alijs, qui veſtrā[z] recuſatis: licet ⁊ illi nihil a vobis differāt

---

guis. in prin. ſed peccata adulto ſine confeſſione ⁊ contritione non dimittuntur. j. e. diſt. tres, vnde cum dimittuntur, corpus chriſti ſumitur.

a ¶ Manifeſta. in hoc facit ca. ad propoſitum.

b ¶ Sacramenti. i. eccleſiaſtice vnitatis: vt. xxxij. q. iiij. nemo. in fi. de qua quilibet vere penitens efficitur: vt. j. diſt. vj. qui vult. ℣. laboret. vel ſacramenti. i. corporis et ſanguinis Chriſti: quia ex quo quis vere penitet, digne pōt ſuſcipere corpus et ſanguinem chriſti: ⁊ ſm hoc eſt rectus ordo in ſuperiori litera: et eſt ſenſus ſumm⁹ digne. i. poſſumus ſumere digne.

v. ps. ſcđe. Penitēs vere, pōt digne Chriſti corp⁹ ſumere.

Quantuſlibet.

Q ¶ Hec eſt. v. pars hui⁹ ſcđe partis diſt. In qua dicit ꝙ quantūcunq3 ſit pctm̄ magnū, tamē delet̄ a gratia. Jo. de fan.

c ¶ Quātuſlibet. ¶ Caſ⁹. Inuehit̄ Amb. contra predictos hereticos, dicens ꝙ illi qui dicunt aliquē iterum penitere nō poſſe, volunt eos qui per contritionem ſuſcitati ſunt, iterum interficere: ſicut iudei voluerunt interficere lazarum a dño reſuſcitatum.

Joan. xij. b.

d ¶ Mortui. Tāgit de lazaro ⁊ de ſorore Martha q̄ dixit dño precipiēti ſibi tolle lapidē: dñe iam fetet.

Additio. Notandum eſt ꝙ Lazarus fetidus ſignificauit quelibet peccatorē ſe ⁊ alios ſuo exemplo corrumpentem: qui in bethania (que interpretatur domus obedientie, ⁊ que ſignificat eccleſiam) ſuſcitatur a Chriſto. Fractio alabaſtri ſignificat fractionem corporis Chriſti in cruce per paſſionem, cuius odor totam domum. i. vniuerſalem eccleſiam implens, mortuos viuificat: quia fama paſſionis eius per totum orbem diffuſa, peccatores credentes iuſtificat. Pe.

Quid lazar⁹ ſignificet.

e ¶ Redoleuerit vnguentum. i. virtutes ⁊ bona opera, vel Chriſti miraculū. vel gr̄a eſt illud vnguentū de quo dicit euangeliū ꝙ fracto alabaſtro. i. Chriſto lanceato et clauis perfixo repleuit totā domū. i. vniuerſalē eccleſiā de quo vnguēto dicit̄: ſicut vnguētū in capite ⁊c̄. in barbā ⁊c. prima barba in quam deſcendit, fuerūt apoſtoli: et ab eis deſcendit in barbam Aaron. i. epiſcopos ⁊ alios prelatos. Uel vnguentū. i. penitētia fructifera. iſtud vnguentū ↄficit̄ trib⁹ modis, ſcz contritione cordis, ↄfeſſione oris, ⁊ ſatiſfactione operis.

Alabaſtri fractio q̄d ſigſt.

f ¶ In pctō. i. in pena peccati. ſ. ſatiſfactione. nō eñ lazar⁹ reſuſcitat⁹ fuit in pctō. Dic ergo in pctō eſt q̄ ad eccleſiā: lꝫ de eo iam ↄtrit⁹ ſit quo ad deum.

g ¶ Uelamē. Qđ impediebat eū ne videri poſſet: vnde Eſaias: Oppoſuiſti nubē ne trāſeat oratio.

h ¶ Erubeſcat. Ar. ꝑ penitētiā deleri infamiā. Ar. contra. ij. q. iij. c. enthemiū. §. hinc. ⁊ ꝙ pctā ſanctoꝝ nō reuelabunt̄ in die iudicij. arg. j. e. §. non itaq3.

i ¶ Cui peccatū. Qđ ↄfitet̄ trib⁹ modis, oris ↄfeſſione, cordis ↄtritione, ⁊ operis ſatiſfactione.

Penitē: tia i tribus ↄſiſt.

k ¶ Lazarū. Iſte fuit primus proditor inferni: et ideo diabolus ſuggerebat iudeis vt ipſuz interficerent.

l ¶ Uolebāt. ſtulta volūtas erat: q̄ſi nō poſſet ſuſcitare occiſum, q̄ ſuſcitauit defunctū.

m ¶ Eorū. Id eſt impiorum, ſcꝫ Judeorum.

n ¶ Succeſſores. Id eſt imitatores: vt. j. q. j. cito turpē.

o ¶ Itaq3. de ↄſe. di. iiij. queris.

vj. ps ſcđe.

p ¶ Nō reuocat. Supra. xij. q. ij. c. ſi quelibet. §. q̄nq3. ij. xvj. q. ij. viſis.

q ¶ Amplificat. Quia dimittit peccatū, ⁊ poſt ſeipſuz cōfert: vt. l. diſt. penitentes. de conſe. diſt. iiij. nemo.

Mat. xij. a.

r ¶ Ad cenā. Ipſe Lazarus ſcilꝫ vbi et ipſa martha miniſtrabat quando fuit inuitata a Simone leproſo.

Is poteſtatis ſue. ¶ Caſus. Adhuc ꝓſeq̄tur Ambro. de hereticꝭ q̄ per Judeos deſignātur. Et hunc caſum ſic ponit Laurentius. Loq̄tur Ambro. hic contra Judeos q̄ dicebāt Chriſtū in beelzebub noie eijcere demonia, q̄bus dñs dixit: Qui peccat in filiū vel in patrem, remittit̄ ei: q̄ vero peccat in ſpiritū ſanctū, non remittit̄ ei, neq3 hic, neq3 in futuro. Iſti ergo Judei ſeparabāt celeſtem poteſtatē ab eccleſia, q̄ eum in beelzebub dicebāt eijcere demonia: q̄b⁹ dñs loquēs (vt predixi) complex⁹ eſt omnes hereticos tam illius temporis q̄ꝫ futuros. Quod omne, ſcꝫ ſeparare poteſtatē ab eccl'ia: eſt omē. i. magnū et grauiſſimū peccatum. Uel hoc ideo dicit q̄ in hoc delinquit, factus eſt omnium reus.

Pctm̄ i ſpm̄ ſāctuz eſt irremiſſibile.

s ¶ Iis poteſtatꝭ. Adhuc ꝓſeq̄tur Ambroſius de hereticis per predictos Judeos deſignatis.

t ¶ Poteſtatē. ſ. dimittēdi pctā, ſoluēdi ⁊ ligādi.

v ¶ Hereticos. Per Judeos, qui ſuſcitationem Lazari non credebant.

x ¶ Negat. Dicens. Uos in peccato veſtro moriemini, ⁊ hoc ſi perſiſtāt in hereſi: q2 cōuerſis preſto eſt indulgētia. xxvj. q. vj. ſi preſbyter.

y ¶ Omne peccatū. i. magnum peccatum. Uel ideo hoc dicit, q2 q̄ in hoc vno delinquit: factus eſt omnium re⁹. j. diſt. v. fratres.

z ¶ Qui veſtrā. xlvij. diſt. c. ſicut. §. neceſſe. ⁊ ibi. Conueniet nulli q̄ ſecum diſſidet ipſe. arg. ff. de edil. edi. cum autē. §. excipit, ⁊ alibi. Qui ſibi non parcet, mihi vel tibi

mone leproſo.

qui a vobis penitētiā[a] petunt: arbitror[b] em̄ q̄ ⁊ Judas[c] potuiſſet tāta miſeratione dn̄i nō excludi a venia, ſi penitētiā nō ſolū apud iudeos, ſ₃ apd̄ Chriſtū geſſiſſet[d]. ⁊ paulopoſt: Qui agit penitētiā, nō ſolū diluere pctm̄ lachrymis debet, ſ₃ etiā emendationib⁹[e] operire ⁊ tegere[f] delicta ſuperiora vt non imputetur ei peccatum.

Idem in eodem.

Nonnulli enim ideo paſcunt penitentiā, vt ſtatim ſibi cōmunionem reddi velint. hi nō tā ſoluere ſe cupiunt q̄ ſacerdotē ligare[g]. ſua em̄ cōſciētia nō tā ſe exuūt, q̄ ſacerdotē induere cupiūt cui preceptū eſt. Nolite[h] dare ſanctū canib⁹[i], neq₃ miſerit margaritas ante porcos[k]: hoc eſt, īmundis ſpiritib⁹ ſacre cōionis non ſunt facile tribuēda ɔſortia[l]. (Mat. vij.a.)

Idem in eodem.

Sunt q̄ arbitranꝭ hāc eſſe penitentiam, ſi abſtineāt a ſacramētis celeſtib⁹. hi ſeueriores in ſe iudices ſunt, qui penā preſcribunt ſi remediū[m] declinant: quos ob penā conueniebat dolere, q₂ celeſti fraudarenꝭ gr̄a. et paulopoſt. Facilius[n] autē inueniꝭ q̄ innocentiā ſeruauerit, q̄ q̄ cōgrue[o] egerit penitētiam peccati, vbi acquirende[p] ambitio dignitatis[q], vbi vini effuſio[r], vbi ipſius copule coniugalis vſus[ſ], renunciandum ſeculo[t] eſt: et ipſi ſomno minus indulgendum eſt q̄ natura[v] poſtulet. interpellādū eſt gemitib⁹: irrūpendum eſt ſuſpirijs, ſequeſtrādū eſt orationib⁹: viuēdū eſt ita vt in tali[x] vita huic moriatur vſui: ſemetipſum homo abneget, et totus immuteꝭ. ⁊ infra. Nemo in peccatis[y] poſitus arrogare ſibi debet authoritatē aut vſurpationē ſacramentorū, q₂ ſcriptum eſt: Peccaſti: quieſce[z]. (Ecck. xxj.a.) et paulopoſt: Dicimus[a] ergo agendam penitentiā ⁊ eo tempore quo culpa deferueſcat[b] luxurie: et in peccati captiuitate poſitos reuerētiores[c] non vſurpatores eſſe debere. et infra. Nā ſi Moyſi accedere ꝓpius geſtienti vt cognitionem celeſtis myſterij[d] audiret, dicitur: Solue[e] calceamentum (Exo. iij.b.) (Actu. xiij.d.)

quomodo parcet? Alia litera habet noſtra₃. i. a nobis accipere. xxiiij. q. v. ſi non licet.

a ❡ Penitētiā. Nō ergo l₃ accipere penitētiā ab heretico ſicut nec euchariſtiā: vt. xxiiij. q. j. c. vlt. ſ₃ baptiſmū bene in neceſſitate: vt. xxiiij. q. j. ſi quem.

b ❡ Arbitror. Id eſt certus ſum. nā quantuſlibet ſit fetor, aboletur ꝑ penitētiam: vt. s̄. eo. quantuſlibet.

c ❡ Judas. j. diſt. vj. q̄ vult. in pn̄.

d ❡ Geſſiſſet. ſed iuit ipſe ad diuiſos. j. di. iij. Judas.

e ❡ Emendationibus. ergo nō ſufficit ſola cordis contritio. ⁊ ita facit ad ꝑpoſitū Grani.

f ❡ Et tegere. j. diſtin. iij. ille rex.

(vj. ps scde.) Nonnulli. Hec eſt. vj. pars ſcde partꝭ huius diſt. In qua reprehendit eos qui paruas penitētias poſtulant a ſacerdote propter faſtidium benefaciēdi. Jo. de fan.

❡ Caſus. Quidā poſtulabant penitentiam a ſacerdotibus vt ſtatim in priſtinū ſtatum reuertanꝭ. hi potius obligant ſacerdotes q̄ ſe abſoluūt: quibus ſacerdotibus dictū eſt, nolite dare ⁊c.

g ❡ Ligare. in ſe onus penitētie ſuſcipiēdo: qd̄ poteſt et debet quādoq₃ ſacerdos. j. di. vj. c. j. Uel indiſcrete ſoluēdo. arg. l. diſt. ſi q̄s prepoſtera.

h ❡ Nolite. s̄. xj. q. iij. nolite.

i ❡ Canibus. prius. iam em̄ poſt penitentiā canes non ſunt. ⁊ intellige canib⁹. i. manifeſtis. nā de occultꝭ ſecus. de conſe. diſt. ij. non prohibeat.

k ❡ Ante porcos. i. peccato ſordidatos.

l ❡ Cōſortia. q₂ ſumma ⁊ ima ſocianꝭ ⁊c. vt de ɔſe. diſ. ij. q̄d ſit ſanguis. ⁊. xliiij. diſt. in mādatis.

Sunt q̄. ❡ Caſus. Quidā erāt q̄ nolebāt accipere penitentiā a ſacerdotib⁹, nec de peccatꝭ ſuis ſatiſfacere ⁊ dolere, putātes ſibi ſufficere ſi ꝓpria authoritate a ſacramentꝭ abſtineāt. quos Ambro. in hoc ca. reprehendit, hortās eos multipliciter vt doleant ⁊ ſatiſfaciant de ſuis delictis. quod ꝓbatur exemplo Moyſi. ❡ Preſcribunt, id eſt imponunt ⁊ prefigunt ſibi penitētiam talem ſcriptam in Geneſi.

m ❡ Si remediū. i. penitentiā, per quā conſequunꝭ remediū. vel cōmunionē, de conſe. diſt. ij. ſi q̄s intrat eccleſiam. ⁊. j. e. qui ſanctus.

n ❡ Facilius. j. eo. diſtinct. iij. ca. j. hec de charitate. et ca. reperiuntur.

o ❡ Congrue. ⁊ ita eſt arg. q̄ facilius de nouo aliquid acquiritur q̄ recuperetur amiſſum: vt. j. diſt. iij. reperiūtur. ⁊ dicit Boetius: Facilius eſt ad virtutem erigere nouos, q̄ reuocare veteres vel preteritos.

p ❡ Acquirēde. in hac vita ſupple: tunc cōgrue ſeq̄tur vbi ⁊c. Uel dic vbi. i. in penitentia debent ceſſare que ſequuntur. Uel ſic ordina literam: renunciandum eſt ſeculo, vbi acquirendum eſt.

q ❡ Ambitio dignitatꝭ. que reprobaꝭ. viij. q. j. in ſcripturis.

r ❡ Uini effuſio. q̄ reprobaꝭ. s̄. xxxv diſtin. ca. j.

ſ ❡ Copule cōiugalis vſus. q̄ q̄n₃ minus licitus eſt. xxxij. q. iiij. origo.

t ❡ Seculo. quo ad ambitionem dignitatis. xl. diſtinc. multi.

v ❡ Natura poſtulet. argu. contra illos qui dormiunt in ſcholis. ⁊ ita debem⁹ ꝓpriā naturam expugnare, licet cōtraria ſit medicina. j. de ɔſe. diſ. v. contraria. (Dormiendū nō eſt i ſcholis.)

x ❡ In tali. quia maioris eſt pene inter homines viuere ⁊c. C. de apoſta. hi qui ſanctam.

y ❡ In peccatis mortalibus. q₂ cum veniali non ꝓhibetur. de conſe. diſt. ij. quotidie.

z ❡ Quieſce. i. abſtine a ſacramētꝭ. Arg. ɔtra ꝓmouendos q̄ poſt baptiſmū peccauerūt. xxv. diſt. primū.

a ❡ Dicim⁹. hic agit de tēpore agēde penitētie. q. d. ſi in iuuētute nō penituim⁹, ſaltē in ſenectute peniteam⁹. (Penitēdi tēp⁹.)

b ❡ Deferueſcat. al's deſueſcat. j. di. iij. in ſalicib⁹.

c ❡ Reuerentiores. i. propter reuerentiā abſtinere ab euchariſtie perceptione.

d ❡ Myſterij. ſc₃ quare rub⁹ ardēs nō cōburebatur in monte Oreb. Rub⁹ eſt ꝟgo Maria. ignis ardens in rubo nec cōburēs eſt ſpūs ſanct⁹ in beata Maria: q̄ deſcēdēs in eā nō violauit eā. ⁊ ſm̄ hoc qd̄ ſequiꝭ, ſolue calceamenta ⁊c. ſi itelligiꝭ calceamētū qd̄ fit de mortuis aīalib⁹, eſt prau⁹ intellect⁹ phariſeoꝝ dicētiū: ſi peperit, ergo cū viro ɔcubuit. diciꝭ ergo Moyſi. i. cuilibet chriſtiano, ſolue calceamēta ⁊c. i. exue talē itellectū. fallit in btā Maria, que virgo ante partū ⁊ poſt partū Chriſtū peperit. (Rubus ardēs q̄ nō ɔburebaꝭ q̄d repreſentabat.)

e ❡ Solue. i. opera mortua de affectib⁹ tuis: q₂ nullus

pedū tuorū: quanto magis aīe noſtre pedes[a] exuere vinculis corporalibꝰ ⁊ nexu mundi iſtiꝰ greſſus eiꝰ debemus abſoluere[b]. ⁊ infra. Nihil eſt quod tam ſummi doloris ſit, ꝙ̄ ſi vnuſqſqꝫ poſitꝰ ſub captiuitate peccati recordet̃ vnde lapſꝰ[c] ſit, atqꝫ vnde[d] ceciderit, ⁊ ꝙ ad corpora atqꝫ terrena ab illa ſpecioſa et pulchra diuine conditionis intentione defluxerit.

Item Cyprianꝰ epiſcopꝰ.

Miror autē quoſdam ſic obſtinatos eſſe, vt dandā non putēt lapſis penitētiā, aut penitētibus exiſtiment veniā denegandā, cū ſcriptū ſit: Unde cecideris memēto, ⁊ age penitētiā, ⁊ priora opa fac. qđ vtiqꝫ ei dicit̃ quē cōſtat cecidiſſe, ⁊ quē dñs hortat̃ per opera rurſus exurgere, qꝛ ſcriptum eſt: Eleemoſyna[f] a morte liberat. nō vtiqꝫ ab illa morte liberat, quā ſemel[g] chriſti ſanguis extinxit: ⁊ aqua nos ſalutaris baptiſmi ⁊ redemptoris noſtri gr̃a liberauit: ſꝫ ab ea[h] que per delicta poſtmodū ſerpit.

Item Hieronymus.

Importuna in euangelio mulier tandē meruit audiri: ⁊ clauſo cū ſeris[i] oſtio[k] media lꝫ nocte[l] ab amico amicus panes[m] tres accepit. Deꝰ ipſe q̇ nulliꝰ in ſe ſuperari viribꝰ pōt, publicani p̄cibꝰ[n] vincit̃[o] † Niniue ciuitas q̄ pctō perijt[p] fletibꝰ ſtetit[q]. Quorſum iſta tā lōgo repetita principio? vcꝫ vt paruū magnus aſpicias: vt diues paſtor morbidā ouē nō cōtēnas. Chriſtꝰ i paradiſum de cruce etiā latronē tulit: ⁊ ne q̇s aliqñ ſerā ꝯuerſionē putaret fecit homicidij penā martyriū[r]. Chriſtꝰ inquā ꝓdigū filiū reuertētē letꝰ amplectit̃, ⁊ nonagintanouē pecudibꝰ derelictis: vna ouicula q̄ remāſit, humeris boni paſtoris aduehit̃. vbi vero peccator intelligēs vulnꝰ ſuum tradit medico ſe curādū ibi nō eſt virga neceſſaria, ſꝫ ſpūs lenitatis[ſ]. Qđ autē omi peccāti authoritate Ambroſij[t] venia ꝑmittit̃, falſum videt̃. q̇buſdā enim venia denegatur[v], aut ex magnitudine peccati, aut ex gradu officij. Unde Joannes in epiſtola ſua: Eſt peccatum[x]

Deꝰ a q̄ videri pōt.

digne ꝯſpicere vel deum videre poteſt, niſi cūcta terrena et mortalia vitia deponat. vnde talis veterum conſuetudo erat, vt ſi ſpōſus ſponſam repudiaret, in ſignū repudij diſcalceari iubebatur. de hoc dicitur. viij. q. j. olim. et ideo Moyſes diſcalceari iubet̃, ne ad eccleſiam que in rubo ſignificat̃, quaſi ſponſus accedat calceatꝰ. hoc enim ſeruandū eſt Chriſto, qui verus eſt ſponſus: de q̄ Joānes ait: Cuius non ſum dignꝰ ſoluere corrigiā calceamenti eiꝰ ⁊c. de ꝯſe. diſ. iiij. per aquam.

Pedes ꝓ affectionibꝰ accipiūtur.

a ❡ Pedes. i. affectiones. vnde Augu. ſuper illū locū: In laqueo illo quē abſconderūt, comprehenſus eſt pes eorum: dicitur pes aīe amor: ⁊ ſi eſt ad bonum, dicit̃ charitas. ſi ad malū, dicitur cupiditas.

b ❡ Abſoluet̃. anteqꝫ ad ſacramenta accedat.

Apoc. ij.b.

c ❡ Lapſus. hoc idem dicit Boetiꝰ. Infeliciſſimum genus infortunij eſt fuiſſe felicem.

Tob. iiij.b.

d ❡ Unde. Id eſt a quo ſtatu. l. diſti. quia ſanctitas.

Miror. ❡ Caſus Quidaꝫ ſtulti ſacerdotes erant in eccleſia: qui cum viderēt quoſdā peccatores non recte penitere, nec veniam recipere: alios ad penitentiā recipere nolebant: quos hic redarguit Cyprianus et ꝙ eos recipere debeant, probat authoritate Joā. in Apoca. ⁊ authoritate Tobie.

e ❡ Priora. l. diſt. dño ſancto.

f ❡ Eleemoſyna. ſ. interior: vt. j. diſti. iij. c. incaſſum. §. ſꝫ v̄ba. Uel exterior liberat a morte. i. a pctō occaſionalr̃, qꝛ citiꝰ illuſtrat̃. j. e. medicina. qꝛ ſicut ſeta filū introducit, ita timor ſeruilis charitatē ⁊c. j. di. iiij. q̄ vult.

g ❡ Semel. hinc collige peccata nō redire. j. di. iiij. ca. in domo. §. itē ſecūdū. ⁊. xxiij. q. iiij. ſi illic.

h ❡ Ab ea. i. a morte actualiū pctōꝝ. d ꝯſ. di. iiij. c. j. ⁊. ij.

Importuna. ❡ Caſꝰ. Peccatoribꝰ ⁊ penitētibꝰ venia tribuit̃, ⁊ ſemper eſt penitētia faciēda lꝫ quis ſit in mortali pctō, vt veniā impetret: qđ ꝓbat̃ exēplo mulieris Chananee que per ſuā importunitatē vel inſtātiam meruit a dño exaudiri. et exemplo amici qui ab amico tres panes impetrauit: et latronis qui in cruce meruit veniā: ⁊ quibuſdam alijs exemplis que in litera facile videbis. ❡ Perijt. i. perire meruit: vel digna fuit perire, vel peritura eſſe credebatur. ❡ Martyrium. non in veritate fuit martyrium, ſed ſimilitudine facti.

❡ Importunā. ❡ Caſus. Probat in hoc ca. ꝙ inſtanter bona faciēda ſunt, licet quis ſit in mortali peccato, vt impetret veniam, ſicut chananea, ⁊ ſicut amicꝰ ab amico q̄ tres panes impetrauit. latro etiā meruit veniam. ⁊ alijs exēplis vtitur.

Bona inſtanter ſunt facienda.

Mat. xv.b.

i ❡ Cū ſeris. i. taciturnitate predicatorum.

Luce xj.a.

k ❡ Oſtio. i. intelligentia ſcripturarum.

Luce xviij.b

l ❡ Nocte. i. in ꝓfundo vitiorū poſitus.

falſe ſuperat̃.

m ❡ Panes. i. fidē ſancte trinitatis.

Jone iij.

n ❡ Precibus. illis ſcꝫ, deꝰ ꝓpitius eſto mihi pctōri.

Luce xxiij. f.

o ❡ Uincit̃. Quia regnū celorꝫ vim patitur. j. q. iij. ſaluator.

p ❡ Perijt. i. perire meruit. ſt̃is expoſitio. xxiij. q. iij. ſi q̇s nō recto.

q ❡ Stetit. i. non perijt.

r ❡ Martyrium. Non rei veritate fuit martyrium, ſꝫ propter ſimilitudinē facti. Uel ideo dicit̃ pena conuerſa in martyriū: qꝛ per fidem ⁊ patientiam quam tūc habuit, dignus fuit eterno premio, ſcꝫ vt intraret ſtatim ad vitam, ſicut et illi qui patiuntur martyriuꝫ: vt. j. de cōſecra. diſtinc. iiij. baptiſmi vicē. contra. ibi em̄ dicitur ꝙ latro non ꝓ nomine Chriſti crucifixus eſt: ſed ꝓ meritis facinoꝝ ſuoꝝ, ⁊ pena nō facit martyrē, ſed cauſa: vt dicit Auguſtinꝰ. quare martyriū non fuit: qđ ⁊ verū eſt. eiꝰ ergo pena martyriū dicitur ratione eterni premij qđ quaſi martyr recepit ꝯfitēdo, vel ratione ꝯfeſſionis quam in patibulo habuit. ſicut em̄ martyr, ſic latro inter penas Chriſtū ꝯfiteri non timuit.

Luce xv.g.

Mat. xviij.

iij. ps.

Latro bonꝰ an fuerit martyr.

Joā. v.d.

ſ ❡ Lenitatis. arg. iudicē potius debere ſequi miſericordiā ꝙ̄ rigorē. xxiiij. q. ij. legatur. ſ. di. xlv. lꝫ plerūqꝫ. ſ. ij. q. v. quanto. ſ. di lxxxvj. odio.

❡ Quod autē. ❡ Hec eſt. iij. pars diſ. in qua ꝓbat ꝙ oīa deꝰ dimittit penitēti. q̇ autē morit̃ ipenitēs, ille peccat in ſpiritū ſanctū, cui nunqꝫ dimittetur. Jo. de fan.

❡ Caſus. Probatum eſt. ſ. authoritate Ambro. ꝙ penitenti venia tribuitur. ſed contra obijcit Gratianus, vt cōtrarietatem illam poſtea ſoluat.

t ❡ Authoritate Ambro. ſ. e. nemo pōt. ſ. e. importuna.

v ❡ Denegatur. i. videtur denegari.

x ❡ Eſt peccatū. Aliter hic exponit magiſter iſtam authoritatem ꝙ̄ exponatur. j. eo. §. poteſt. et exaudi autho-

ritatem iſtam de peccato in ſpiritum ſanctum: vt exponit Auguſtinus. j. eo. §. poteſt.
a ¶ Alibi. In libro Jeſu filij Syrach.
b ¶ Si ſacerdos. In libro Regum.
¶ Sed huiuſcemodi. ¶ Caſus. Gratianus ſoluit predictã cõtrarietatem dicens ꝙ huiuſmodi interrogationes: ſi ſacerdos peccauerit ⁊c. inferũt difficultatẽ ⁊ varietatẽ: ꝙ difficile fiat vt aliqua ſingularis perſona oret pro ipſo. et ad hoc ꝓbandũ quaſdam authoritates inducit.
c ¶ Nõ ſemper. ∴ xxxij. q. vij. quid in omibus. ff. commo. l. ad eos. ff. locati. l. ſʒ ⁊ de dãno.
d ¶ Difficultatẽ. hoc referas ad delicti varietatem, et ad interceſſorẽ ſpiritualem.
e ¶ Deus q̃s. Qr imago, ⁊ etiã quelibet fidelis anima. j. diſt. prima. illa anima. ſʒ et homo habet ſimilitudinem dei. j. xxxiij. qõe. v. hec imago. triplex eſt igitur imago ſiue ſimilitudo: identitatis, ſm quã tãtũ filius dei eſt imago patris. imitationis, ſm quam dicitur ꝙ magna nauis eſt imago alicuius domus, ⁊ diſcipulus magiſtri. ſimilitudinis expreſſe, vt ſigillum in cera depingitur.
f ¶ Rogaſſe. Pro pctis Hieruſalem. vnde in libro machabeorum legitur ꝙ Judas Machabeus cum deberet pugnare cum ſuis paucis cõtra Nicanorẽ qui erat cum multis, ad confortationẽ ſuorum retulit ſomniũ quod in precedenti nocte viderat: in hũc modũ. Uiderat Oniam ſacerdotem manus ad celum protendentẽ, ⁊ orantẽ pro populo Judeorum, ⁊ poſtea apparuiſſe alium virum etate et gloria mirabilem circa illum Oniam, et dixiſſe. Hic eſt amator populi iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo et pro ciuitate ſancta.
g ¶ Hieremiam dei ꝓphetã. extendiſſe autẽ Hieremiã dextrã, ⁊ dediſſe Jude gladiũ aureũ, dicẽtẽ. accipe ſanctum gladiũ munus miſſum a deo quo deijcies aduerſarios populi mei iſrael. qua viſione confortati qui erãt cũ Juda, impetum fecerunt in hoſtes ⁊ Nicanorem interfecerunt. et. xxx. milia de ſuis.
¶ Poteſt. ¶ Caſus. Ponit Gra. aliam ſolutionẽ: ⁊ ad authoritatem Joan. vt intelligatur de eo qui peccat in ſpiritum ſanctum, ⁊ contra fidem, pro quo non eſt orãdum poſt mortem ſi vſqʒ ad mortem in tali crimine perſeuerauerit. et ad hoc probandum inducit ca. ſequens. Non dico, i. non precipio. Dico, id eſt precipio.
h ¶ Pro illo, quia non ꝯſequitur qð in carne nõ ꝓmeruit. ∴ eo. multiplex. §. j. Dico vt pro eo non roget quis, poſt mortẽ. ⁊ ita exaudi pro pctõ in ſpm̃ ſanctũ: qð eſt finalis impenitentia vt hic innuit Auguſtinus: quo caſu exaudi. ∴ xiij. q. ij. pro obeuntibus. licet H. illud intelligat de ſpecialibus orationibus.
i ¶ Poſſunt. argu. quod non eſt definitum, poſſe definiri. xxij. q. v. hoc videtur. argu. contra. xxvj. q. j. ꝙ ſi dormierit. ij. queſtione. v. conſuluiſti.

Eccli. iij. c. j. reg. ij. c. Mat. xxiiij. Mal. xxxij. j. reg. ij. c. j. Jo. v. d. Imago eſt triplex. Jude macha. bei ſomnium.

ad mortẽ: quis orabit pro eo? Alibi[a] quoqʒ legitur. Quis miſerebitur incãtatori vulnerato a ſerpente? Idem.

Si ſacerdos[b] peccauerit, quis orabit pro eo? Sed huiuſcemodi interrogationes nõ ſemper[c] negationẽ inferũt: ſʒ poti⁹ difficultatẽ[d] vel raritatẽ notãt: vt eſt illud euangelij: Quis putas eſt fidelis ſeru⁹ ⁊ prudẽs ⁊c. Hinc etiaʒ Ambroſi⁹. Deus quis[e] ſimilis erit tibi? non vtiqʒ nullus: quia imago dei patris fili⁹ eſt. Similiter accipiẽdũ eſt, quis orabit ꝓ eo? hoc eſt, ſingularis vite aliquis debet orare ꝓ eo q̄ peccauit in dño. nã quõ Joannes diceret nõ orãdũ ꝓ delicto grauiori, q̃ tñ legiſſet moyſem rogaſſe[f] ⁊ impetraſſe vbi erat preuaricatio volũtaria: qui ſciret etiã hieremiã[g] rogaſſe? Põt etiã ſm Aug. aliter itelligi illð Joãnis: Eſt pctm̃ ad mortẽ ⁊c. vt nulla ſit eius ⁊ ſuperiorum cõtrarietas. ait eñ, eſt pctm̃ ad mortẽ ⁊c. non ꝓ illo[h] dico vt roget q̃s. de quo pctõ qm̃ expreſſum nõ eſt, poſſunt[i] multa et diuerſa ſentiri. Ego autẽ dico hoc pctm̃ eſſe, fidem que ꝑ dilectionẽ operatur, deſerere vſqʒ ad mortẽ[k]. hoc ẽ etiã blaſphemia in ſpiritũ ſanctũ: quã neqʒ in hoc ſeculo neqʒ in futuro dimittẽdã[l] dñs in euãgelio aſſeruit. ſiue autem delectatione pcti, ſiue deſperatione venie vſqʒ ad mortez q̃s in pctõ ꝑſeueret: iuſtũ eſt vt ſine fine puniatur qui ſine fine peccauerit. Unde Greg. papa.

Voluiſſent iniqui, ſi potuiſſent, ſine fine vi-

k ¶ Ad mortẽ. vnde alibi Aug. Tãta labes eſt illius peccati, vt humilitatem pñie ſubire nõ poſſit: qð quidẽ ꝯmittit q̃ſq̃s ex ſola inuidia vnitatez eccleſiaſticã impugnat, ⁊ diabolo ſciẽter attribuit opera ſpiritus ſcti. vñ de nec chr̃s in paſſione ꝓ talib⁹ orauit, ſʒ ꝓ eis q̄ ignorãter crucifigebãt eum, dicẽs. Pater ignoſce illis: qr neſciũt q̄d faciunt.
l ¶ Dimittendã. Peccatũ in ſpm̃ ſãctũ dr̃ generaliter oẽ pctm̃ mortale: qr qui vnã pſonam offendit: ⁊ aliã. ſpeciali⁹ vero peccatũ eſt qð ex odio vel ex malignitate ꝓcedit. nã ſpũs ſanctus eſt amor ⁊ benignitas. ſm alios pctm̃ in ſpm̃ ſctm̃ eſt obſtinatio mentis. Eſt autẽ obſtinatio mentis in pctõ obdurata pertinacia, quã impenitentia finalis comitatur. Prouenit aũt hmõi obſtinatio interdũ ex deſperatiõe: puta cũ quis credit ſuorum delictorum magnitudinem diuinam miam exceſſiſſe, et ob hoc de vitijs aſcendit ad vitia, iuxta illud qð ait Cain: maior eſt iniq̃tas mea q̃ȝ vt veniam merear: vt. j. §. deniqʒ. Interdũ ex p̃ſumptione: puta cũ q̃s ſecur⁹ delinq̃t, tãq̃ȝ de⁹ ꝓ tpali flagitio nõ ſit eternũ ſuppliciũ daturus. in quo pcti gñe refert Hiero. ſe Origenẽ deprehendiſſe, q̄ poſt mortẽ anathematizat⁹ eſt: vt xxiiij. q. ij. c. vlti. Uſi. itẽ ſi ad tpa. Uel putans in articulo mortis ſufficiẽter penitere vt latro: de quib⁹ apl̃s. Maledictus hõ qui peccat in ſpe. Itẽ in ſpm̃ ſanctũ pctm̃ eſt ſm alios fraterne gr̃e inuidia: puta ſi de gr̃a a deo fratri collata iuideas, ne tibi p̃feratur. ar. ∴ viij. diſ. q̄ ꝯtẽpta. Item ſm alios peccare in ſpm̃ ſanctũ eſt blaſphemia in pſonã ſpũs ſcti. de talib⁹ habetur de ꝯſe. di. iiij. hi ꝓ heretici. Itẽ ſm alios pctm̃ in ſpm̃ ſanctũ eſt finalis impenitentia: pctm̃ ſcʒ qð durat vſqʒ ad mortẽ, vt vſqʒ incluſiuũ ſit. qð hic Auguſtin⁹ potius velle videtur. j. di. iij. inter hec hircũ. Sʒ ſolet q̃ri vtrũ finalis ipenitẽtia poſſit deſinere eſſe? Rñ. Iſte termin⁹ finalis ipenitẽtia, duob⁹ modis accipitur. Ineſt eñ alicui impenitẽtia finalis qñ nõ hʒ propoſitũ penitendi: hoc põt deſinere eſſe: qr hoc propoſitũ põt habere in hoc inſtanti, ⁊ cras non. Itẽ eſt etiã finalis impenitentia † quedã qualitas que ineſt alicui ex eo ꝙ nunq̃ȝ penitebit: iſta non põt deſinere eſſe ſubiecto exiſtente: q̄ ſi ponatur, oportet dici ꝙ nunq̃ȝ eam habuit.

† Supradicta breuit cõpẽdas: et dic ꝙ ſex modis i ſpiritũ ſanctũ peccatur. Duob⁹ modis erga deũ. p̃ſumptione: vt origines. deſpatiõe vt Judas. j. e. diſ. iij ſcelerati. Duob⁹ erga ꝓximũ. Odio fraterne cogitatiõis ⁊ impugnatione agnite veritatis. xj. q. iij. nolite timere. Duob⁹ erga ſe ipſum: finali impenitentia, ⁊ penitere penituiſſe xvij. q. iiij. ſunt q̄. ⁊ ad. de qð dñ h⁹ etiã no. j. di. ij. ſciendũ. Ar.

¶ Voluiſſent. ¶ Caſus. Mali vellent ſemper viuere, vt ſemꝑ in peccato manerẽt, vñ ad magnam per-

uere, vt potuiſſēt ſine fine pec care. Oſtendunt quia in pec= cato ſemper viuere cupiunt, qui nunq̃ [a] deſinunt peccare dum viuunt. Ad magnā ergo iuſtitiā iudicantis pertinet vt nunq̃ careāt ſupplicio, qui in hac vita nūq̃ voluerūt carere peccato. Ex his [b] itaq̃ appa= ret q̄ ſine cōfeſſiōe oris, ⁊ ſatiſ factiōe op̄is peccatū nō remit titur. nā ſi neceſſe eſt vt iniq̄ta tes nr̄as dicam⁹ vt poſtea iu= ſtificemur: ſi nemo [c] pōt iuſtifi cari a pctō, niſi antea cōfeſſus fuerit pctm̄: ſi cōfeſſio p̄adiſū [d] aperit, veniā acquirit: ſi illa ſo lū cōfeſſio vtilis eſt q̄ fit cū pe nitētia: (in quo notat̄ aliō eſſe cōfeſſio: aliō penitētia: ſiue in= terior ſiue exterior accipiatur) ſi ille q̄ promittit veniā occulte apud deū nō apud eccleſiā pe nitētiā agēti, fruſtrat̄ [e] euāge= lium, et claues datas eccleſie, p̄mittit etiā quod deus negat delinquēti: ſi nemo pōt conſe= qui [f] veniam, niſi quantulam= cūq̃, etſi minorem q̄ debeat, peccati ſoluerit penaʒ: ſi ſolis [g] ſacerdotibus ligandi [h] ſoluen= diq̃ poteſtas [i] a deo tradita eſt: ſi nullus veniā accipit, niſi eccl'ie ſupplicationibus [k] ipſaʒ impetrare contendat: conclu= ditur ergo q̄ nullus ante con= feſſionē oris, et ſatiſfactionem operis pcti abolet culpā. De= niq̃ [l] vt perſpicue appareat ne minē ſine cōfeſſione a peccato mūdari: ab ipſius humani ge= neris principio ſumam⁹ exor= dium. Peccato trāſgreſſionis primi parētes corrupti, a dn̄o ſunt req̄ſiti de culpa, vt pecca= tū qō tranſgrediendo cōmiſe= rant, cōfitendo delerent. Ser pens [m] autē de culpa requiſit⁹ non eſt: qr per cōfeſſionē [n] non reuocabatur [o] ad vitam. Cain quoq̃ cuʒ prime p̄uaricationi fratricidiuʒ addidiſſet, ſimilit̄ a dn̄o de culpa req̄ſitus eſt dū ei dr̄: Ubi eſt abel frater tuus? Sed qr ſuperbus peccatū ſuū cōfiteri noluit, poti⁹ mendaci= ter negando deū fallere cona= tus eſt dicēs: Nūq̄d cuſtos fra tris mei ſum ego? indignus ve nia iudicat⁹ eſt: vnde in deſpe rationis profundū merſus eſt dum ait: Maior eſt iniquitas mea q̄ vt veniam merear. Ua gus ⁊ p̄fug⁹ exiūt a facie dn̄i, ſi gnificās eos q̄ peccata ſua cō= fiteri diſſimulant, reſpectu di= uine miſerationis īdignos ha beri. Reges [p] q̄q̃ q̄ ignorantia ducti in Abrahā delīq̄rāt: nō niſi eodē orante ſanari merue runt. In quo figurat̄ q̄ paſſio nes [q] morum non ſanātur niſi orōnib⁹ [r] eccl'ie. Moyſi quoq̃ precepit [s] dn̄s vt lepra [t] ſiue in

timet iuſtitiam iudicātis vt perpetuo ſint in ſupplicijs, qui in hac vita ſemper volunt eſſe in peccato.

a ¶ Nunq̃. Aſſidue enim peccantium non miſeretur deus. vt. ſ̄. xciij. diſtinct. diaconi. et venia impenitenti ⁊c. xxiij. q. ij. legatur. ⁊ ideo ſemper obnoxij pene perſiſtēt: vt. j. di. vij. in fi.

¶ Ex his. ¶ Hec eſt. iiij. pars diſt. in qua p̄bat p. xxxvj. autho. q̄ ſi q̄s non cōfitet̄ nō ſalua⁹: ſi petijt, ſufficit cō= feſſio que fit primo deo, deinde ſacer= doti qui loco dei iu dicat. Joā. de fan.

iiij. ps. ¶ Caſus. Conclu= dit Gra. ex prealle gatis corū ſenten= tiā in vnū perſtrin gēs q̄ peccatū non dimittit̄ ſine oris confeſſione, ⁊ ope= ris ſatiſfactione. Poſtea p̄ multas probatiōes ⁊ mul= ta argumenta niti tur idem probare: incipiēs a peccato primi hominis: qō non niſi cōfeſſione eſt dimiſſum. et p̄= batio Gratiani p̄= tendit vſq̃ ad illū .§. his authoritati bus. Et non facit .§. niſi vſq̃ ad .§. il lum ex his oībus. Quidam tñ faciūt ibi duo. c. ſ. puteus et introite. vñ ſm̄ q̄ habent in libris ſuis, poſtea ponūt

Mat. xxj. c. in gloſ. Sed certe non videtur q̄ ibi debeāt eſſe ca. etiā ſm̄ Gra. et ſi aliq̄ō eſt ibi, caſ⁹ eſt pla= nus. Idem etiam voluit Bene.

b ¶ Ex his itaq̃. infert ex premiſſis authoritatib⁹ vſq̃ ad .§. deniq̃.

c ¶ Si nemo. ſ̄. e. diſtin. nemo poteſt.

d ¶ Paradiſum. ſ̄. e. diſt. ecce nunc tempus.

e ¶ Fruſtratur. ſ̄. e. diſt. agite.

f ¶ Conſequi. ſ̄. e. diſt. c. nullus.

g ¶ Si ſolis. ſ̄. e. diſt. verbum.

h ¶ Ligādi. i. imponēdi ſatiſfactionē vel relaxandi.

i ¶ Poteſtas. no. ſolis ſacerdotibus poteſtatem ligan di traditam.

k ¶ Supplicationibus. ſ̄. ea. diſt. multiplex.

l ¶ Deniq̃. ab iſto loco vſq̃ ad ca. quamobrem: p̄bat xxij. authoritatibus ſcilicet peccata non dimitti ſine oris confeſſione. authoritates veteris teſtamēti inducit vſq̃ ad .§. in euangelio. Ab illo .§. in euangelio vſq̃ ad .§. ex his. inducit authoritates noui teſtamenti, et poſt ex om= nibus concludit. in .§. ex his. et omnes ille authoritates intelliguntur cum quis confiteri contemnit.

m ¶ Serpens. Id eſt diabolus, qui ſerpente vtebatur tanq̃ organo. Uel intellige ad literam.

n ¶ Confeſſionē. ⁊ quia in ſeipſo in= uenit originē pec= cati.

o ¶ Non reuoca bat̄. qr irremedia= bile fuit peccatum eius, ⁊ impoſſibile eſt eū reuocare ad penitētiā: vt. j. diſ. ij .§. quod autē re= probi. ver. impoſſi bile. hominis autē peccatum fuit re= mediabile, et hoc duabus de cauſis: quia totum genus humanuʒ perierat de peccato Ade, ſʒ non tota angelica natura pctō dia= boli. Itē homo inci tatorem habuit ad malum: quod non habuit angelus. et ideo per alium iſte non debuit iuuari, ſicut nec ille per ſe potuit ſurgere. et ideo peccatum dia boli fuit irremedia bile, et non pecca= tum hominis.

Peccatū diaboli fuit ir= reme= diabile ſʒ hoīs reme= diabile.

Gen. iij. b.

Gen. iiij. b.

p ¶ Reges. pha= rao † rex egypti. de quo habetur. ſ̄. xxij. q. ij. c. vtilē .§. ecce que. ⁊ Abime lech ‡ rex gerare d̄ quo habetur. xxvij q. iiij. nemo ſibi. et ſ̄. xxxiij. qō. j. ſi per ſortiarias.

† Gen. xij. ca.

‡ Gen. xx. ca.

Gene. xij. b.

q ¶ Paſſiones. id eſt delicta. xv. q. j. illa.

Gene. xxvj.

r ¶ Orationib⁹. ſ̄. xxxiij. qō. j. ſi per ſortiarias.

s ¶ Precepit domin⁹. in Leuitico. capite. xiij. circa prin cipium.

t ¶ Ut lepra. Id eſt aliqua macula. Sunt autem qua= tuor genera lepre. in cute. in capillis. in domo. i veſte. In capillis lepra dicitur alopecia. fluentibus ſanie capillis, ſi in caluitio vel in alia parte capitis alb⁹ vel rufus color inuēnus fuerit, plaga lepre eſt. In cute lepra cognoſcit̄, ſi in ea fuerit alba id eſt pallida albedo, vl' puſtule, ⁊ hu iuſmodi. lepra veſtis erat macula alba vel ruffa. Sil'r in domo dicebat̄ lepra talis macula, ⁊ macula i pariete pal lore vel rubore deformis. et oīa iſta iudicabant̄ arbitrio ſacerdotis. Si enim in homine lepra nō erat perſpicua: recludebat eum ſacerdos in domo ſua ſeptem diebus:

Lepre genera ſunt q̃tuor.

quibus expletis ſi
nõ creuerat lepra,
iterum recludebat
eũ alijs. vij. dieb⁹.
ꝙ ſi nec tũc creue=
rat,mũdũ eum iu=
dicabat, qꝛ ſi ſca=
j.Re. xvj.c. bies erat, lauabat
homo veſtimenta
ſua,ꝛ mund⁹ erat.
Cũ ꝟo perſpicua
erat lepra,ſepara=
batur:id eſt iudica
batur immundus
ad arbitriũ ſacer=
dotis. et habebat
homo veſtimenta
ſua diſſuta, id eſt
facilia ad induen=
dum vel exuẽdum
vt ſic cognoſcereť,
Als mũ. ꝛ caput raſum ❟ vt
poſſet cognoſci. oſ=
ꝙ veſte cõtectum,
ne fetorem loquen
do diffunderet: et
habitabat ſol⁹ ex=
tra caſtra ita vt a
mortuo nihil differ
revideretur. Item
j.Re. xvj.d. ſi lepra veſtis erat
perſpicua,cõbure=
batur veſtis. ſi du=
bia, recludebatur
vij.dieb⁹. ſi creue=
rat macula, adiu=
dicabatur lepra. ſi
non creuerat, ab=
luebať veſtis,ꝛ re=
ij.re. xx.g. cludebať alijs. vij.
dieb⁹: poſt quos ſi
ſacerdos inuenie=
bat creuiſſe leprã,
rũpebat eã. Simi=
liter oſtium dom⁹
leproſe claudebať
vij.dieb⁹: poſt q̃s
ſi ſacerdos inueniſ
ſet creuiſſe lepram
Jone iij.b. iubebat erui lapi=
des leproſos,ꝛ ꝓij
ci extra ciuitatem,
ꝛ domũ radi intus
ꝑ circuitũ,ꝛ puluе
rem raſure ſpargi
extra ciuitatẽ in lo=
co imũdo,ꝛ alios la
pides ſubſtitui in
domo,ꝛ luto alio li
niri domũ. ꝙ ſi ite=
rum redierit ma=
cula,ꝛ perſeuerãs
lepra eſt, deſtrue=
batur domus,et li=
gna,et lapides, et
puluis extra ciui=
tatem proijciebanꝰ

cute,ſiue in domo[a],ſiue in ve=
ſte,ſiue in crine appareret: ſa=
cerdoti oſtenderetur,et iuxta
eius arbitrium ſeparata[b],eius
iudicio contaminaretur[c] vel
mũdaretur. Saul quoqꝫ cum
a ſpiritu maligno vexaretur,
non poterat ad ſane mentis
officium redire niſi prius Da=
uid pſalterium arriperet,ꝛ co=
rã eo pſalleret,et ita ab eius
vexatione ceſſaret diabolus.
in quo myſtice oſtenditur ꝙ
quicunqꝫ diabolo propter pec
cata mancipatur,ab eius dñio
eripi non valet,niſi Dauid id
eſt eccleſia pſalterium accipiat
ꝛ coram eo pſallat, id eſt ſpiri=
tualis gratie eum participem
faciat,et ſalubriter admonen=
do,ꝛ pie pro eo orando,ꝛ exẽ=
pla boni operis ſibi prebendo,
diabolũ ab inuiſibili eius vexa
tione compeſcat. Dauid quo=
qꝫ cum adulterium commiſiſ=
ſet ꝛ homicidium,non ante au
diuit a propheta[d]. Tranſtulit
a te peccatuꝫ tuum domin⁹,q̃ꝫ
ipſum peccatũ confitereť. pri⁹
ẽm prophete peccatum redar=
guenti confeſſus eſt,ꝛ poſtea
audiuit. Tranſtulit dñs pctm̃
tuũ a te. Achab[e] quoqꝫ cum de
innocentis[f] ſanguinis effuſio=
ne ſententiã cõminãtis dei au
diret: induit ſeipſum cilicio,ſa=
tiſfaciẽs deo ꝑ penitẽtiã. Un=
de dñs ad Heliã ait: Quoniã
Achab reuerit⁹ eſt faciẽ meã,
non inducã malũ in dieb⁹ ei⁹.
Niniuite cũ audirent. Adhuc
q̃draginta dies ꝛ Niniue ſub=
uerteť: ex edicto regis et prin=
cipum penitentiã egerunt di=
centes. Quis ſcit ſi conuertať
et viuat ꝛ ignoſcat de⁹: et relin
quat[g] poſt ſe benedictionem?
Hac humilitate et ſatiſfactiõe
imminentem ſubuerſionẽ eua
dere meruerũt. quoꝝ exẽplis
euidenter oſtẽditur ꝙ nullus
a deo cõſequatur veniam,niſi
primum ſatiſfecerit ſibi per pe=
nitentiam. Nabuchodonoſor
quoqꝫ propter ſuperbiam ſuã
a rationabili mente in beſtia=
lem[h] animum commutatus eſt
atqꝫ a regno ſuo profugus re=
cedens,non ante regnum rece
pit,q̃ꝫ conuerſus deum predi=
cauit. Deniqꝫ plebs iſraelitica
ob culpam ſue tranſgreſſionis
captiuitati tradita,non ante li
berari meruit, q̃ꝫ ſua peccata
confitẽs,Danielis et aliorum
ſanctorum precib⁹ veniam ac=
cepit. In euangelio[i] quoqꝫ ve=
nientes ad Joãnem vt bapti=
zarentur ab eo baptiſmo peni=
tentie[k],primum confitebãtur
peccata ſua: oſtendentes ꝙ q̃l=
qꝫ debet peccata ſua damnan=
do confiteri: et innouationem
melioris vite promittere,ſi re=
generationis deſiderat gratiã
accipere. Chriſt⁹ quoqꝫ alios
legiť ſuſcitaſſe a mortuis,alios
a lepra mundaſſe,alios illumi=
naſſe, aliorum membra para=
lyſi diſſoluta conſolidaſſe. oĩm
tamen ſanitatem petitio pro=
prie vocis vel amicorum[l] legi=
tur preceſſiſſe. Luca enim re=
ferente didicimus ꝙ pro ſocru
Petri prius rogat⁹ eſt q̃ꝫ eam
ſanitati redderet. Leproſus
vero ille quem dñs deſcendẽs
de monte mũdauit,prius cla=
mauit ad eum: Domine ſi vis
potes me mundare. quẽ poſt=
ea tangẽdo mundauit. Cec⁹
quoqꝫ dum clamaret ad eum:
Miſerere mei fili dauid: inter=
rogauit eum Jeſus: Quid vis
vt faciã tibi? ait. Raboni[m],vt
videã lumẽ. Tres quoqꝫ mor=
tuos[n] audiuit, quos aliorum
orõnib⁹ reddidit vite. Quar=
tũ[o] quoqꝫ diſciplo nũciãte au
diuit: ſꝫ qꝛ defuerũt viui q̃ pro
eo precarentur, reſuſcitari nõ
meruit. Quib⁹ nimirꝝ exẽplis
euidẽtiſſime dať intelligi ꝙ il=
le quẽ grauioris culpe macula
inficit: niſi confeſſione proprij
oris, vel eccleſie interceſſione

tur in locũ immun= Dañ.
dum.
a ❡ In domo. nõ iiij.f.
dicit hic de veſte et
de domo ꝙ ei ad li=
teram poſſit lepra
ineſſe. ſed ſi dom⁹
vel veſtis offerreť
ab aliquo in mini=
ſterium deputãda
antea ſacerdoti of=
ferebatur. et ſi ali=
qua inerat macu=
la qua a miniſterio
impediretur ſacer=
dotis iudicio relin=
quebatur.
b ❡ Separata. Dañ.
Quo ad officiũ vel ix.
miniſteriũ. Mat.
c ❡ Cõtaminare= iij.a.
tur. Dñs vel veſtis
vel cutis. i. cõtami=
nata vel immunda
iudicaretur.
d ❡ A propheta.
ſcꝫ Nathan.
e ❡ Achab. j.e. di=
ſtinctione, iij. §. ec=
ce Achab.
f ❡ Innocẽtis. ſ.
nabute.
g ❡ Et relinquat. Joã.
Scꝫ nobis qui euꝫ xj.e.
ſequimur,vel poſt Luce
cõminationem a ſe xvij.c.
datam.
h ❡ In beſtialẽ. 3. Mat.
xvij. q. iiij. miror. ix.c.
i ❡ In euãgelio. Mar.
hic transfert ſe ad ij.a.
authoritates noui Luce
teſtamenti.
k ❡ Penitẽtie. nõ iiij.f.
remiſſionis: nã ve= Mat.
niẽtib⁹ ad illud re= viij.a.
quirebatur penitẽ
tia: non autẽ in no= Mar.
ſtro baptiſmate qď j.d.
remiſſionis eſt: vt Luce
j. de conſe. diſt. iiij. v.c.
ſine penitentia.
l ❡ Uel amicoꝝ. Mar.
hoc eñ de⁹ amat x.g.
vt multi rogent. j. Luce
eo. ſicut. xviij.f.
m ❡ Raboni. i. ma
giſter.
n ❡ Mortuos. ſcꝫ ❟ hunc
filiã ❟ archiſynago Chriſt⁹
gi, filium vidue,et ſuſcita=
lazarum. uit i do=
o ❡ Quartũ. Un mo. i. in
de hoc Gratianus cogita=
habuit, ignoram⁹ tiõe ſm
niſi dicatur hoc de hu. j.e.
mattheo intelligi. §. eꝫ.

ſuffragāte ſanari non poterit. Hinc penitens[a] ille q̄ prius tacēdo peccata flagellari meruerat, poſtea correptus dicebat. Quoniā tacui[b] inueterauerūt oſſa[c] mea, dum clamarē[d] tota die. Hinc Chriſt⁹ ex perſona mēbroꝝ ait: Nō abſorbeat me ꝓfundū, neq̄ vrgeat ſuper me pute⁹ os ſuū. qḋ Aug. exponit dicēs: Pute⁹ eſt humane iniq̄tatis ꝓfunditas, in quē ſi cecideris, nō claudet[e] ſuper te os ſuū, ſi tu non clauſeris[f] os tuū. Cōfitere ergo, ⁊ dic. De ꝓfundis clamaui ad te dn̄e: et euades. Claudet ſup illū dn̄s q̄ in ꝓfundo[g] contēnit, a q̄ mortuo velut ab eo q̄ nō eſt perit ꝯfeſſio. Hinc idē ꝓpheta ait: Introite portas eius in cōfeſſione, oſtēdens ad portas miſericordie non niſi per confeſſionē peccati aliquē poſſe attingere. Hinc etiā beat⁹ Joannes baptiſta et ſaluator noſter exordiū predicationis ſue a penitētia ſumpſerūt, dicētes: Penitētiā agite, appropinquabit eñ regnū celoꝝ. Oſtendentes ad regna celorū neminē poſſe attingere, niſi primum per penitentiam deo curauerit ſatiſfacere. Hinc etiā in actib⁹ apoſtoloꝝ legitur ꝙ credentes veniebant ad apoſtolos, annunciantes actus ſuos. Ex his omnibus facile monſtratur ſine confeſſione nullum veniam poſſe promereri.

Hinc etiam Leo papa ait.

Sufficit penitēti cōfeſſio que primū dn̄o offert: deinde ſacerdoti q̄ ꝓ delictis penitentium precator accedit.

Item.

Penitētia que dilata eſt cū ſtudioſius petita fuerit, non negetur[h]: vt eo modo ad indulgētie medicinam anima vulnerata[i] perueniat.

Itē Aug. i ſermone de pnīa.

Non ſufficit[k] mores in meli⁹ cōmutare, ⁊ a p̄teritis malis recedere: niſi etiam de his que facta ſunt, ſatiſfiat dn̄o per penitētie[l] dolorē, per humilitatis gemitū, per cōtriti cordis ſacrificiū, cooperantibus eleemoſynis ⁊ ieiunijs.

Item Ambroſius.

Nouit dn̄s mutare ſententiam[m], ſi tu noueris emēdare delictū. Itē Leo pa.

Aliud[n] quidē eſt debita iuſtitie repoſcere[o] aliud ꝓpria[p] ꝑfectionis amore contēnere. Illicitoꝝ veniā poſtulantē oportet etiā a multis licitis abſtinere, dicēte apl'o: Oia mihi licēt[q] ſꝫ nō oia expediūt[r]. Unde ſi penitētes habeat cauſā quā negligere forte nō debeat, meli⁹ expectet eccleſiaſticū q̄ forenſe iudicium.

Item Hiero. in Malachia.

Qui ſanct⁹ ſacerdos eſt, et comedit in Paſcha[ſ] dn̄i: accingat baltheo caſtitatis, ⁊ audiat cū apl'is: Sint lūbi vr̄i p̄cincti ⁊ lucerne ardētes in manib⁹ vr̄is. q̄ autē pctōr[t] eſt

---

cui cū dn̄s diceret: Sequere me. Rn̄dit dn̄o: Pater me⁹ mortu⁹ eſt, volo eū ſepelire. ⁊ tūc dn̄s ait: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.

a ¶ Penitens. Dauid: vt. j. diſt. iij. ille rex.

b ¶ Tacui. Peccata.

c ¶ Oſſa. Uirtutes, quibus anima ſuſtentatur: vt oſſibus corpus.

d ¶ Dū clamarē. iactādo me de meritis meis. (Pſal. xxxj.)

e ¶ Non claudet. Id eſt nō conſtringet te finaliter.

f ¶ Non clauſeris os, nō ꝯfitēdo. (Pſal. lxviij.)

g ¶ In ꝓfundo. vitiorum. vnde peccator cū venerit in profundū vitiorū, contemnit.

¶ Ex his oībus.

¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis ꝙ ſine confeſſione nullus veniam meretur: ⁊ ad hoc inducit ſequētes authoritates. ¶ Cap. aliḋ, poſitū eſt. ſ. xj. q. j. et ibi caſum inuenies. Bene. tn̄ ſic breuiter ponit h̄ caſum. Dicit hic ꝙ abſtinere dꝫ a multis qui vnū illicitū cōmittit: et ita probatur ꝙ ſatiſfacere tenetur. (Eccli xvij. Pſal. xcix.)

h Penitētia. ¶ Nō negetur. nā quod diffidentia etatis ⁊c. xxxij. q. ij. ancillā. ⁊ j. e. di. vij. nemo. (Mat. iij. a.)

i ¶ Uulnerata. de lictis.

k Non ſufficit quo ad famā exteriorē: ſufficit enim quo ad deū dummodo nō contemnat. (Actu. xix.)

l ¶ Per penitētie. j. e. diſt. ſi peccatū dauid.

m Nouit. ¶ Sētentiā. cōminationis: vt. xxij. q. iiij. incōmutabilis. ⁊ in hoc ſimilis eſt pretori q̄ ad interlocutoriā. ff. de re iu. qḋ iuſſit.

n Aliud. ſ. xj. q. j. aliud.

o ¶ Repoſcere. ſ. xiiij. q. j. qḋ debetur.

p ¶ Propria. ff. de minori. ſi iudex.

q ¶ Licent. hoc expoſui. ſ. xj. q. j. aliud.

r ¶ Expediūt. vt debitū repetere: vt. ſ. xiiij. q. j. qḋ debetur. ſed nō expedit cum ſcandalo. Itē temporalia accipere. ſ. q. j. iudices. Item oībus cibis indifferenter vti licet. xj. q. iij. ad menſam. ſed non expedit. xxviij. q. j. oēs. Itē vxorē gentilē derelinquere lꝫ. xxviij. q. j. iam nūc. ſed nec expedit: vt. e. q. j. ſic enim. (Expediūt nō oia.)

Qui ſanctus. ¶ Caſus. Sacerdos qui bon⁹ eſt ⁊ digne vult accipere corpus Chriſti, debet in caſtitate ꝑmanere. peccator autē quē ꝯſcientia propria remordet, penitere dꝫ ⁊ ingredi eccleſiā de qua fuerat ꝓpter peccata egreſſus. Lucerne ardentes. i. opa noſtra ſint ardentia charitate, ⁊ alijs lucentia per exemplum.

ſ ¶ In paſcha. i. in trāſitu de vitijs ad virtutes: quia paſcha tranſit⁹ interpretat. de cōſe. diſt. iiij. ꝑ aquā.

t ¶ Pctōr. Ex hoc videtur ꝙ cōſtitutus in mortali poſſit authoritate ſua a cōmunione ſacramentoꝝ abſtinere, iuxta illud ꝓbet ſe homo, et ſic de pane illo edat ⁊c. et ideo laudatur mulier que menſtrua patitur ſi ex reuerentia abſtinet. ſ. v. diſt. ad ei⁹. et argu. j. de conſe. diſt. ij. quotidie. Sꝫ cōtra. ſ. ea. diſt. ſunt qui arbitrantur. et ca. facilius. et. j. ea. in actione. In contrarijs iſtis dicitur ꝙ nemo authoritate ſua ſed ſacerdotis debet abſtinere a communione altaris. Sol. abſtinet quis peccati conſcius aliquādo ꝓpter reuerentiam quod commendatur: vt hic et in ſimilibus. Aliquādo propter ſatiſfactionem delicti, putans talem abſtinentiam prodeſſe etiam non iniuncta ei aliqua penitētia a ſacerdote: quod inhibetur in contrarijs. Sed et in illo caſu vbi ob reuerentiam abſtinetur propter criminis conſcientiam: diſtinguo vt ſi ſcandalum ex eius abſtinentia oritur, compelli poteſt a prelato ſuo ad ſumendum euchariſtiam, vel petendum: argu. j. de conſecra. diſti. ij. ſi quis intrat. et ca. ſeculares. ſi vero non eſt ſcandalum, bene facit ab-

(Pcti cōſcius an poſſe ꝓpria authoritate a cōione abſtinere. — j. Co. vj. c. — Mala. iij. — Luce xij. d.)

ſtinendo.j.de conſe.diſt.ij.quotidie.hodie tamē videtur tolli iſta diſt.vt extra de peni.ꝛ remiſ.omnis.
a ¶ Remordet.ſm quod notaui.ſ.xvj.q.j.monachi.
b ¶ Eccleſiam.id eſt vnitatem eccleſie per fidem ꝛ charitatem nec enim intelligi poteſt de ingreſſu corporalis eccl'ie. Nemo nāq; pro peccato aliquo abſtinēdus eſt ab igreſſu eccleſie:niſi ſit excommunicatus vel iterdictus ex iuſta cauſa.j.eadem.q.iiij.vir cum propria.

Eccle ingreſ= ... qui ... eſt interdi ... ctus.

S J agamus. ¶ Caſus. Sicut deus propter penitentiam reuocat ſententiā in cōtumaces latam:ita propter negligentiam penitendi bona reuocat que ꝓmiſit.ꝛ hoc probat exemplis,ſcilꝫ hieruſalem et ſamarie,ex quibus ciuitatibus quidā fuerunt a ſupplicijs liberati,alij vero bona q̄ fecerunt,perdiderunt. ¶ Rurſus.verba ſūt Gratia.vſq; ibi:promititur. ¶ Quorum:ſcilicet habitatorum.

et quē remordet[a] propria conſciētia,cilicio pnīe accingatur et plāgat vel propria delicta,vel populi:ꝛ ingrediatur eccleſiam[b],de qua propter peccatū fuerat egreſſus,ꝛ cubet vl' dormiat in ſacco:vt preteritas delicias per quas deum offenderat,vite auſteritate cōpenſet.

Item in Amos Propheta.

SJ agamus[c] penitentiā ipſum quoq; ſue penitebit ſententie. Rurſus[d] iuxta eūdē[e] Hiero.ꝓmittit ꝓſpera ſi penitētiā egerimus.ꝙ ſi negligētia diſſoluamur,et illum penitebit ſponſionis,promiſſaq; mutabit.cuius rei exemplum ſamariam et hieruſalem habere poſſumus:quorū alij de immineētibus ſupplicijs liberati ſunt:alij que patrib9 ꝓmiſſa fuerant perdiderunt.

Item ſuper Danielem.

QUamobrē[f] cōſiliū meū placeat tibi,et peccata tua eleemoſynis[g] redime[h],et iniq̄tates tuas miſericordijs pauperum,ſi forte[i] ignoſcat deus delictis tuis. ¶ Si predixit ſententiam que mutari non poteſt[k]:quomodo hortatur ad eleemoſynas pauperū ꝛ miſericordiam,vt dei ſententia permutetur? Quod facile ſoluitur exemplo regis Ezechie,quē Eſaias dixit eſſe moriturum[l]:ꝛ niniuitarū,quibus dictū fuerat:Adhuc q̄draginta dies ſūt et niniue ſubuertet ꝛ tn̄ ad p̄ces Ezechie ꝛ niniue dei ſentētia mutata eſt[m]. Rurſus bona agēti,ſe aſſerit[n] polliceri indulgentiam:alioquin[o]

et ab humano commutetur cor eius:et ſeptem tempora commutentur ſuper eam.quod ſomnium Daniel interpretatus eſt,et ait:Tu es rex arbor ea que inualuiſti,et poteſtas tua in terminis terre.et audiuiſti per vigilem altiſſimi ſententiam ſuper te.ꝛ ab hominibus eijcient te,ꝛ cum feris erit habitatio tua.fenum vt bos comedes.vij.tempora,id eſt vij.anni mutabuntur ſup te,et relinquetur tibi ſemen vel germē radicis quia regnū tuum reſtituetur tibi.Q̄ꝛobrem audi conſilium meum:peccata tua eleemoſynis redime forſan ignoſcet tibi deus. Dan. iiij.c. Poſt annū autem deambulabat rex in aula ſua,et ſuperbe loquebatur dicens. Nonne eſt hec babylon quā ego edificaui in robore regni,ꝛ i gloria decor; mei? adhuc erat ſermo in ore eius,ꝛ ecce vox de celo dicens.tibi dicit nabuchodonoſor:regnū tuum tranſit a te,et cum feris habitabis ſeptem temporibus:donec ſcias ꝙ dominetur altiſſimus vniuerſis regnis hominum.ꝛ ſtatim ex hominibus abiectus eſt,et vt bos fenum comedit,et rore celi caput eius infectum eſt.ꝛc̄.donec capilli eius in ſimilitudinem aquilarum creſcerent,ꝛ vngues eius quaſi vngues auium. iiij.Regū.x. Eſaie xxxviij. Jone iij.b.

c ¶ Si agamus. Caſus. Sicut deus propter penitentiam reuocat ſententiā etiam contra cōtumaces:latam:ita propter penitēdi negligētiam bona reuocat que promiſit.et hoc probat exemplis hieruſalem ꝛ ſamarie,nabuchodonoſor et Ezechie.
d ¶ Rurſus verba Gratiani.
e ¶ Eundē.ſcilicet Amos de quo locutus fuerat Hieronymus.

QUamobrē. ¶ Caſus. Hoc ca.diuidit in duas partes.In prima ponuntur verba Danielis interpretantis viſionē Nabuchodonoſor,ꝛ dicētis ſibi:placeat tibi conſilium meū:peccata tua eleemoſynis redime.ꝛc̄. In ſcd̄a ponuntur verba Hieronymi dicentis inutile videri conſiliū prophete.Ex quo enim predixit ſententiam in viſione regis:quid valet cōſilium eius,cum ſententia dei mutari non poſſit? Qui reſpōdet dicēs ꝙ ſepe ſentētiam cōminationis reuocet deus:ſicut apparet exemplo Ezechie regis,ꝛ niniue ciuitatis.ꝛ licet rex admiſerit conſiliū prophete,ꝛ ſententia dilata fuerit:tamen fuit poſtea inflicta:qꝛ locut9 fuit ſuperbiā dicens.Nonne hec eſt babylon magna ꝛc.Secūda pars ibi,Si predixit.Et niniuitarum:hoc eſt in Jona propheta.Irreuerantiam.i.male,ꝛ contra reuerentiā ꝛ equitatē.Que autem fuerit viſio,dicitur in apparatu,ꝛ in hiſtorijs dicetur.
f ¶ Quamobrem.Illud tangit ꝙ nabuchodonoſor vidit in ſomno arborem in medio terre pertingentem vſq; ad celum,et ſub ea habitabant animalia ꝛ beſtie,ꝛ in ramis volucres,et ex ea veſcebatur omnis caro:et ecce vigil et ſanctus de celo deſcendit,et ait:ſuccidite arborem ꝛ ramos ꝛ fructus eius,ꝛ fugiēt ex ea beſtie ꝛ volucres:ſed germen eius in terrā ſinite:ꝛ cum feris ſit pars eius

Nabuchodonoſor vidit ſomnium.

g ¶ Eleemoſynis.eleemoſyne nanq; a morte liberant peccatorem qui per delicta ſubruerat:vt.j.ea.diſtin.medicina.ſ.ea.diſt.miror. Eleemoſyna liberat a morte.
h ¶ Redime.Iſtud redime ponit priuatiue:qꝛ proprie nō eſt hec redēptio.ſi.ff.cōmo.ſi vt.§.vlt.ff.de le.cōmiſſo,lege fundo.ff.quod vi aut clam.ſi vitem.§.ij.
i ¶ Si forte.ſ.diſt.lxxxvj.non ſatis.dubitanter dixit:quia deeſſe poteſt contritio cordis.arg.ſ.e.q.ij.admonere.ꝛ nō valēt eleemoſyne,niſi ex bono fōte ꝛc.vt.lxxxvj.diſtin.non ſatis.Uel ideo ſub dubietate poſuit,ne ſecuritas negligētiam,ꝛ negligētia offenſam preſtaret:vt.j.eo.predixerat.Uel ponitur forte aſſertiue,vt in euangelio:forſitan ꝛ patrē meum cognouiſſetis ꝛc.j.diſti.iiij.ne forte.ff.de rei ven.item ſi.§.j.
k ¶ Non poteſt.id eſt non contingit hoc ſm eos contra quos hic loquitur.
l ¶ Moriturū.ꝓpter pctm̄ qđ ꝯmiſit qn̄ ſuperbiuit de victoria quā habuit de inimicis,eā ſibi attribuens.
m ¶ Mutata eſt.Nō p iudicij veritatē,ſed eorū mutatione qui conuerſi per pniam meruerunt liberari.
n ¶ Aſſerit.Dn̄s loquēs Hieremie.ꝛ ſunt verba Hierony.ſuper Danielem.
o ¶ Alioquin.i.niſi preſtaret indulgentiam agenti bona:cur inferret mala agēti mala? ꝛ hoc ſequitur.equum eſt enim vt ſicut male agētibus infert mala:ſic bene agētibus parcat,et conferat bona.

et in reuerētiam[a] loquit̃ deus ſe mala minari ſuper gētē: ⁊ ſi bona fecerit, minas in clementiam cōmutare rurſum aſſerit polliceri. ⁊ ſi male fecerit, dicit ſuam mutare ſententiā non in hoīes, ſꝫ in opera que mutata ſūt. Neqꝫ eñ deꝰ hoībꝰ iraſcit̃, ſed vitijs[b]: que cum in hoīe nō fuerint, nequaqꝫ punit qđ mutatū eſt. Dicimꝰ quidē ⁊ aliter. Fecit itaqꝫ Nabuchodonoſor rex iuxta Danielis cōſiliū miſericordias in pauperes, et idcirco vſqꝫ ad mēſem .xij.[c] in eo dilata eſt ſnīa. Sꝫ quia poſtea ambulans in aula Babylonis gloriatur ⁊ dicit. Nōne hec eſt Babylon magna quā edificaui in domū regni, i robore fortitudinis mee, ⁊ in gloria noīs mei: bonuꝫ mie perdidit malo ſupbie. Forſitan[d] ignoſcet deꝰ delictis tuis. Cū beatus Daniel preſcius futurorū de ſnīa dei dubitet[e], rem temerariam faciūt qui audacter[f] peccantibus veniā pollicent̃. ⁊ tñ ſciendum eſt ꝙ Nabuchodonoſor regi bona opera faciēti venia repromittitur. **Idem.**

Vide[g] benignum dñm miſericordiā cū ſeueritate miſcentem[h]: ⁊ ipſius pene modū iuſta ⁊ clemēti deliberatione penſantem: et ideo nō in perpetuū tradidit pene delinquētes: ſed quāto (inquit) tpe ſeruierūt Cuſarſaton[i], hoc eſt viij. annis. Diſce ⁊ hoc o tu auditor quiſquis ille es q̃ tibi conſcius es alicuiꝰ erroris: ⁊ quanto tempore erraſſe te noſti: et quanto tēpore deliquiſti, tanto[k] nihilominus[l] tēpore humilia teipſum deo, ⁊ ſatiſfacito ei in confeſſione penitentie: non expectes vt humiliet te cuſarſaton: et īuito neceſſitas extorqueat penitentiā: ſed ipſe preueni ipſius tortoris duritiam: qꝛ ſi teipm̃ emendaueris: ſi teipſum correxeris: pius eſt dñs et miſericors, qui vindictā tēperet ab eo qui illam penitendo[m] preuenit. Sed illud conſideremꝰ: qꝛ donec ſeruierūt cuſarſaton hi q̃ traditi ꝓ delictis ſuis fuerāt, ⁊ nō clamauerunt ad dñm: nemo ſuſcitatus eſt q̃ ſaluare eos poſſet. cū vero clamauerūt ad dñm, tūc ſuſcitauit[n] dominus ſaluatorē iſrael, et ſaluauit eos. **Idem.**

Eccleſia chriſti eſt non habēs maculam[o] neqꝫ rugam[p] aut aliq̃d iſtiuſmodi. qui ergo peccator eſt aliq̃ ſorde maculatꝰ, de eccleſia[q] chriſti non pōt appellari: nec chřo ſubiectus dici. Poſſibile autē eſt vt quō eccleſia chriſti que prius rugā habuit et maculā[r] et immunditiā, ⁊ poſtea reſtituta eſt: ita et peccator currat ad medicū; qꝛ nō habēt opus ſani medico, ſed male habentes: vt curētur vulnera ipſoꝝ et fiant de eccleſia, que eſt corpus Chriſti. **Idem.**

---

a ❡ In reuerentiam. i. cōtra equitatem reuerendā. vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.
b ❡ Vitijs. ſ. diſt. lxxxvj. odio.
c ❡ Ad menſem. xij. Vſqꝫ ad annum, peccata eleemoſynis redemit, poſt ſuperbiuit.
d ❡ Forſitā. Verba Danielis.
e ❡ Dubitet. i. ꝓponat ſm̃ formam dubietatis. vel dic vt. ſ. in princ.
f ❡ Audacter. ſ. viij. qōe. j. ſi ergo. xxxij. q. v. ſi paulꝰ. hoc aduerbiuꝫ determinat verbum vel participiū. argu. ad hoc. xciij. diſtin. diaconi.

Vide benignum. ¶ Caſus. Filij iſrael ſeruierunt. viij. annis regi meſopotamie et poſtea liberati ſunt ab Othoniele. Dicitur hic ꝙ in illo facto ſignificatur ꝙ quanto tēpore aliquis ſtetit in peccatis ſeruiēdo diabolo, tanto tpe debet eſſe in pnīa ſeruiēdo deo. In fine dicit̃ ꝙ ſicut illi non fuerūt liberati niſi ad inſtātiam precum: ita non liberātur aliqui niſi per preces.

Dañ. iiij. e.

g ❡ Vide. O tu auditor.
h ❡ Miſcentē. ſ. di. xlv. diſciplina.
i ❡ Cuſarſaton. Que hūiliatio eorum interpretat̃ in libro Iudicum. hic eſt diabolꝰ, cui humiliāde ⁊ affligende traduntur anime que Chriſti humilitate cōtempta in ſuperbiaꝫ ſe extollunt. Cuſarſaton iſte fuit rex Syrie et Meſopotamie, cui ſeruiuit iſrael octo annis eo ꝙ preuaricatus eſt in p̄ceptis dñi ſeruiendo idolis mortuo Ioſue: quem liberauit Othoniel frater Caleph in quo erat ſpiritus dñi, poſtq̃ꝫ populus clamauit ad dominum tradito Cuſarſaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum: vt legitur in libro Iudicum. ij. ⁊. iij.

Cuſarſatō q̃d repñſentat.

k ❡ Tanto. Scilicet ſaltem: ⁊ non plus. xlvij. diſtinctione. omnes.
l ❡ Nihilominus. j. diſtin. iij. productior. cōtra. ſed ibi de peccato primi parentis tantum. Vel de pena interiori: hic autem de exteriori.
m ❡ Penitendo. ſ. ea. diſtin. voluiſſent. §. ex his verſi. quartum quoqꝫ.
n ❡ Suſcitauit. Othonielem. i. filium Senem fratrem Caleph minorē,† cui Caleph axam filiam ſuam dederat in vxorem pro eo ꝙ dederat ei ciuitatē Cariathſepher. i. ciuitatem literarum. hic ergo Othoniel quaſi ſaluator filijs Iſrael eſt miſſus, cum ſuper eos eſt dux cōſtitutus a dño. interpretatur auteꝫ Othoniel tēpꝰ mihi dei. ‡ hoc eſt aliquis militie celeſtis angelus qui ſibi tēpus a deo diſpenſatum accipiens, mittitur in adiutorium eorū qui hereditatem cupiunt ſalutis. p.

† Othoniel fuit filius Senez. † In q̃ fuit ſpūs dñi et iudicauit iſrael: de quo hr̃ iudicū iij. ca.

‡ Ita enā ponit hu. ⁊ Lau.

Eccleſia chři. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ peccator non eſt in eccleſia, que non habet maculam neqꝫ rugam ſicut olim habuit. qui vero vult eſſe in eccleſia: vadat ad medicuꝫ vt purgetur a macula, et fiat de eccleſia q̃ eſt corpus eius.

o ❡ Maculā. hereſis vel mortalis peccati. ſ. diſt. xxi. q̃uis. ſ. xxi. cā. q. iiij. recurrat.
p ❡ Rugā. Sciłꝫ ſchiſmatis vel venialis peccati.
q ❡ De eccleſia. ſ. xxiij. q. iiij. forte contra. ⁊. c. hec autem vita. contra. Sol. Eccleſia quādoqꝫ large ſumit̃: vt granum et paleam cōplectat̃: vt eſt in cōtrarijs. ſ. xxxij. q. iiij. recurrat. Vel dic aliud eſſe de eccleſia, qđ hic negatur de malis: aliud eſſe i eccleſia qđ in contrarijs cōceditur. Vel diſtingue. nā ſunt quidā in eccleſia nomine et re: vt boni catholici: vt hic. quidam nec nomine nec re, vt preciſi. ſ. xxiij. q. iiij. ſi quis a catholica. quidam nomine tm̃tum: vt in contrarijs. quidam re tantum: vt de conſe. diſt. iiij. non dubito.

Eccl̃ia q̄tuor genera hoīꝫ cōtinet.

r ❡ Et maculam. Unde propheta. In peccatis dimiſi matrem veſtram: vt. j. xxxv. q. j. ca. vlt.

Super tribus[a] ſceleribus⁹ Damaſci et ſuper q̄tuor nō cōuertā[b] eū. ❡ Juxta[c] tropologiā[d] hoc poſſumus dicere. Primū pctm̄ eſt cogitaſſe que mala ſunt. Secūdum cogitationibus acquieuiſſe perverſis. Tertiū quod mēte decreueris opere compleuiſſe. Quartum poſt pctm̄ nō agere penitentiam: et ſuo ſibi cōplacere delicto[e]. Idem.

Secūda poſt naufragiū tabula[f] eſt culpam ſimpliciter cōfiteri. Imitati eſtis errātē: imitamini et correctū. Errauimus iuuenes: emēdemur ſenes: iūgam⁹ lachrymas et gemit⁹ copulem⁹. Idem.

Quia diuinitatis natura eſt clemens et pia: magiſq̄ ad indulgētiā q̄ ad vindictā prona: q̄r nō vult mortē peccatoris, ſed vt cōuertatur et viuat: ſi q̄s poſt lapſū pctōrum ad verā penitentiā ſe conuerterit: cito a miſericorde iudice veniam impetrabit.

Idem in Malachia.

Ne forſitā peccati imemores tardi⁹ reuertantur: adhuc iquit. Sedere vos faciā in tabernaculis ſicut in diebus feſtiuitatis[g]: vt q̄d facit baptiſma[h], hoc faciat penitentia. et habitent in tabernaculis ſaluatoris, hoc eſt in eccleſia ſaluatoris. Idem.

Prediterat hieremias[i] ſeptuagita ānos deſolationis templi: poſt quos rurſum veniret ppl's in iudeam et reedificaret ibidem templū in hierl'm. q̄ res non facit Danielem negligentē: ſed magis prouocat ad rogādū: vt q̄d deus promiſit per ſuā clementiam, impleat per eorum preces[k], ne negligētia et ſuperbia pariat offenſam. Deniq̄[l] etiā in Geneſi[m] legim⁹ cētū et vigiti annos pnie cōſtitutos ante diluuium: q̄r tanto t̄pe hoc eſt centum annis noluerūt agere penitentiā, nequaq̄ expectat vt et .xx. alij anni cōpleant̄, ſed in

Super tribus. ❡ Caſus. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In p̄ma ponunt̄ verba Amos prophete comminantis populo Damaſci et Azaheli regi eius: qui .x. trib⁹ grauiter afflixerat. q. d. ſi Azahel et populus Damaſci ſemel vel bis tātūmodo populū meū eſſet perſecutus, forſitan parcerem illi: ſed quia diu expectaui eum ad penitētiā vt cōuerſ⁹ reciperet ſanitatem, et ipſe abuſus patientia mea tertio et quarto affligit: cogor mutare ſniam vt plagis corripiā eū. In ſecunda parte exponit verba pphete moraliter, et ſic intendit probare q̄ deus nō dat veniā niſi penitenti. Secunda ibi: Juxta. Et nota q̄ p̄ma tabula dicitur baptiſmus: ſcd'a pnia.

a ❡ Sup tribus. Verba hec ſunt amos pphete cōminantis Azaheli regi damaſci: q̄ decē tribus grauiter afflixerat. q. d. ſi azahel ſemel et bis tantūmodo populum meū eſſet pſecut⁹: forſitan parcerem illi. ſed q̄r diu expectaui eum ad penitentiā vt cōuerſus reciperet ſanitatē, et ecōtra ipſe abuſus patientia mea tertio et quarto afflixit: cogor mutare ſententiam vt plagis corrigam delinquentem.

b ❡ Non cōuertā eum. Non expectabo eum vt cōuertatur, ſed plagis corripiam eum. Uel lege interrogatiue non conuertam eum. i. nonne cōuertam eum ab inſania ſua flagellando ipſum?

c ❡ Juxta. Uerba hieronymi.

d ❡ Tropologiam. Id eſt moralitatem. De hoc quere ſupra diſt. xxxvij. vnio.

e ❡ Delicto. q. d. qui in tribus prioribus peccat, ſi penitet, cōuertit dn̄s ad eū vultū clementie ſue. ſi vero nō penitet, auertitur ab eo vultus clementie ſue.

f ❡ Secūda. ❡ Tabula. pcellarū huius mūdi q̄r nauigamus tendētes ad patriā, et incurrimus naufragiū ex pctō primi hoīs quo ſumus morti addicti. Prima tabula eſt baptiſmus, vbi purgat̄ vetus homo et induitur nouus. xxvj. diſtin. deinde. Scd'a tabula eſt pnia qua poſt baptiſmū reſurgimus. poſt baptiſmū enim lapſi per penitētiā reuocari valent, ſed non per baptiſmū. Hug. ad literā prima tabula eſt nauis. Scd'a tabula eſt ſcapha qua in naufragio periculum vitatur.

Ne forſitan. ❡ Caſus. Hieronymus exponens verba Oſee pphete ſuper Mala. dicit q̄ ſicut iudeis promiſſum fuit vt ſtarent in tabernaculis ſuis poſt penitentiam in diebus feſtiuitatis ſue quam faciebant ſingulis annis in memoriam quadraginta annorum in quibus fuerunt in tabernaculis eorum in deſerto: ita omnibus peccatoribus promittitur q̄ poſt penitentiam redibunt ad eccleſiam: vt quod olim fecit baptiſmus: nūc faciat penitentia.

g ❡ Feſtiuitatis. ſcilicet ſcenophegie in qua iudei ſingulis annis habitabant ſub vmbraculis i memoriā quadraginta annorū quibus in deſerto fuerunt ſub tabernaculis quaſi dicat ad literā, ſicut enim olim vos de egypto liberaui, et habitaſtis in tabernaculis: ſic et nunc educam vos de iminente captiuitate peccatorū ſi ad me reuerti volueritis.

h ❡ Quod facit baptiſma. Non tamen quodcūq̄, vt .j. de conſe. diſt. iiij. ſine penitētia: vnde ſemper iſta duo q̄uis interdictum gn̄ale ponat̄, excepta intelliguntur, extra de ſpon. non eſt vobis. Item hoc facit penitentia q̄d baptiſmus quo ad vitam eternā, non quo ad hoc vt petere poſſit quis iure ſuo diſpenſationem acta penitentia: vt extra de vo. c. j. in fi. et .j. di. vj. c. j.

Rediterat. ❡ Caſus. Hoc ca. inducitur ad probandum q̄ licet alicui venia promittatur, illam tamen debet cum inſtantia implorare: ne propter deſidiam promiſſa venia retractetur. vnde licet dominus per Hieremiam promiſerit q̄ filios iſrael poſt ſeptuaginta annos deſolationis templi reduceret in hieruſalem: Daniel tamen non fuit negligens in rogando hanc: ne negligentia offenſam pariat. vnde legitur in Geneſi q̄ mundus ante cxx. annos non defuiſſet, ſed quia homines negligentes fuerunt circa penitētiam: ideo poſt centum annos mundus finitus eſt.

i ❡ Hieremias. in epiſtola quam direxerat ad tranſmigrationem babylonis dicēs. Cum impleri ceperint .lxx. anni: viſitabo et reducam vos ad locum iſtum.

k ❡ Preces. ſ. xxiij. q. iiij. obtineri.

l ❡ Deniq̄. Alia ratione probat q̄ ab oratione nō eſt ceſſandum: quia ſi deus videt homines neglig̃etes, mutat quod prius promiſerat.

m ❡ In Geneſi legimus. Ubi dicitur, non permanebit ſpiritus meus in homine in eternū, quia caro eſt, id eſt fragilis: erūtq̄ dies eius .cxx. anni, quaſi dicat ſpiritus meus, id eſt indignatio mea et ira mea non remanebit in homine in eternum, id eſt non erit eterna: quia non re

Azahel fuit rex damaſci.
Amos .j.
Ezec. xviij. f. et .xxxiij. c.
Tropologia ē moralitas.
Scenophegie feſtiuitas que erat.
Oſee xij. c.
In epiſtola Hiere.
Baptiſmus et penitentia miniſtrātur t̄pe iterdicti.
Gen. vj. a.
Orō ſit aſſidua
Homis dies fūt cxx. ānī.
S. c. 13 etiā continuo.

ſeruabo hominem in eternis cruciatibus, ſed ipſum hic puniam temporaliter, ſcʒ diluuio. hoc dicit propter illos qui in diluuio ſaluati ſunt, et conuerſi ad deum.
a ¶ Ante. nunquid etiam iudex poteſt hoc facere poſt datas inducias? ar. ꝙ ſic. ff. de re iudi. quod iuſſit. idem etiā dices in ſentētia lata ſub conditiōe. extra de ſent. excom. a nobis.
b ¶ Poſtea. arg. ꝙ ſi teneris mihi librum ſcribere ad certum terminū, ⁊ tantū iam de tēpore eſt lapſū ꝙ in reſiduo ſcribere non poſſis, ſtatim poſſum agere contra te. ar. ꝰ. ij. q. vj. appellatore. ff. de vb. obli. hoc iure. Ar. cōtra. ff. ſi q̄s cau. ſi eum. §. j. ff. de re gu. iur. nulla intelligitur. cōtra. ff. de verbo. oblig. inſulam. vbi ſoluit̄ hec contrarietas.
c ¶ Cōminatus. Penam. ſ. diluuij.
d ¶ Abieci. quantū ad preſcientiā.

Medicina. ⁊c. ¶ Caſus. In hoc capit. oſtendit Ambro. ꝙ operibus mie debet homo redimere peccata ſua eleemoſynas faciendo: non ꝙ deus ſit venalis ſed ipſe venalis eſt qui ſe redimit.
e ¶ Peccata. i. penas debitas ꝑ peccatis. No. i hoc ca. peccata dici penas pctōꝝ que eleemoſynis redimunt̄ et relaxant̄. vel eleemoſyne redimūt pctā. i. oſtendunt eſſe dimiſſa. Uel legitur de mia vel eleemoſyne virtute, que eſt ſpiritualis medicina anime.
f ¶ Redime. Supra. xlj. diſ. non cogantur. arg. ꝰ. diſt. lxxxij. preſbyter.
g ¶ Uenundatus. ꝰ. xv. q. j. non eſt.
h ¶ Eleemoſynis. ꝰ. ea. diſt. ca. ois. §. alij. ⁊ ca. miror.

Medicamentum. ¶ Caſus. Sicut in confectione medicinali ex pluribus herbis confecta aliqua illarū eſt dominantior: ſic in penitētia facienda eleemoſyna dicitur dominari. Quod probatur authoritate euangelij. Medicamentum. i. eleemoſyna. ⁊ loquitur per ſimilitudinem: quia medicina eſt anime.
i ¶ Medicamentum. id eſt eleemoſyna.
k ¶ Ipſa efficit. Ubi deeſt opportunitas alia faciendi.
l ¶ Date eleemoſynā. ſ. ordinate: a vobiſipſis incipiētes: vt eam vobis primū exhibeatis. ꝰ. diſt. iij. qui vult.
m ¶ Munda. i. munde ⁊ ſine peccato poſſidebitis alia.

Hieſ. vij. d. j. Re. xvj. a. Dan. ix. a.

fert ante[a] qd̄ poſtea[b] fuerat cōminatus[c]. Unde et Hieremie dicit̄ ob duritiā cordis ppl̄i iudeoꝝ: Ne ores ꝓ pplo hoc: qꝛ non exaudiā te. ⁊ ad Samuelē. Uſqꝫ quo luges ſuꝑ Saul? qꝛ ego abieci[d] eū. In cinere ꝗ et ſacco poſtulat daniel adimplere quod ꝓmiſerat deus: nō ꝙ eſſet incredulus futuroꝝ, ſed ne ſecuritas negligentiam ⁊ negligētia pariat offenſam.
Item Ambroſius in ſermone in dñica de Abraham.

¶ Operib⁹ miſericordie deū non emimus, ſed noſmetipſos redimimus.

Medicina mie tollit peccata[e] magna. habem⁹ plura ſubſidia quib⁹ pctā nr̄a redimim⁹. pecuniā habes, redime[f] pctm̄ tuum. nō venalis eſt dñs, ſed tu ipſe venalis es. pctīs tuis venundatus[g] es, redime te opib⁹ tuis: redime te pecunia tua: vilis eſt pecunia, ſed ꝓcioſa eſt mia. ¶ Eleemoſyna (inquit) a pctō liberat. crimina ergo eleemoſynis[h] redimunt̄? Item Joan. chryſoſto.

Medicamētū[i] forti⁹ qd̄ maxime operat̄ i pnia hoc eſt. ſicut in ꝓceptis medicine medicamentū quidē herbas multas accipit: vnā autē dominātiſſimā: ſic ⁊ i pnia dominātior iſta herba ⁊ potētior eſt, ⁊ vniuerſū ipſa efficit[k]. audi eīm qd̄ dicit ſcriptura diuina: Date eleemoſynā[l], et ecce omnia munda[m] ſunt vobis.
Item Ambro. in lib. de pnia.

Deus[n] definitionē[o] nō facit, qui miām[p] ſuam oībus promiſit[q], et relaxandi[r] licētiam ſacerdotib⁹ ſuis ſine[s] vlla exceptione conceſſit ſed q̄ culpam exaggerauerit, exaggerer[t] penitentiā. Maiora eīm crimina maioribus[v] abluuntur fletibus. Idem.

Fleat[x] ꝓ te mat̄ eccl̄ia ⁊ culpam[y] tuā lachrymis lauet. videat te xp̄s merētē, et dicat tibi: Beati triſtes: qꝛ gaudebitis. Amat vt pro vno multi[z] rogent. Deniqꝫ in euangelio motus vidue lachrymis qꝛ plurimi pro ea flebant, filiū eius reſuſcitauit. Idem.

Adam poſt culpā deus ſtati[?] de paradiſo eiecit. nō diſtulit: ſed ſtatim ſeparauit a delicijs: vt ageret penitentiam ſtatim tunica veſtiuit eum pellicea, non ſerica.

Deus definitionem. ¶ Caſus. Deus quemlibet peccatorem indifferēter recipit, dummodo peniteat: et licentiam relaxandi de pena cuilibet penitenti ſacerdotibus conceſſit. ſed maiora crimina maiori pena ſunt punienda. Definitionem. i. diſtinctionem perſonarum.
n ¶ Deus. Caſ⁹. Deus indifferenter quēlibet peccatorem recipit ſi peniteat: ⁊ ſacerdotibus licentiam relaxādi de pena cōceſſit: maiora tamen pctā maiori pena punienda ſunt.
o ¶ Definitionē. id eſt diſtinctionē perſonarū. i. nullū vere penitentē a ſe excludit: vt. ꝰ. xxix. q. ij. c. j. §. j. Uel definitionem. i. exceptionem pctōꝝ.
p ¶ Qui miam. i. remiſſionē peccatoꝝ a ſe per miam conferendam.
q ¶ Oib⁹ ꝓmiſit. vere penitētibus. xxiij. q. ij. c. legat.
r ¶ Et relaxādi. Id eſt penā peccati dimittendi.
s ¶ Sine vlla exceptione. i. nullum excipiendo vel peccatorem vel pctm̄: qꝛ nullū pctm̄ eſt de q̄ nō poſſit quis penitere: vt. j. de cōſe. diſt. iiij. nemo.
t ¶ Exaggeret. i. ſi maior fuit culpa maior ſit dolor de culpa: vel ſatiſfactio pro culpa.
v ¶ Maiorib⁹. ꝰ. xxiiij. q. j. non afferamus.

Luce xj. f.
Mat. v. a.
Luce vij. b.
Gene. iij.

Fleat. ¶ Caſus. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſi crimen eſt manifeſtū, dolere debes manifeſte ⁊ flere: vt pro te oret eccleſia. amat enim deus vt multi rogent ꝑ vno. Unde quia multi rogabant pro filio vidue, reſuſcitauit eum deus ſicut legitur in euangelio.
x ¶ Fleat. Scʒ ſi manifeſtum fuerit crimē, doleas manifeſte ⁊ fleas vt pro te oret mater eccleſia.
y ¶ Et culpā. i. penā culpe ſi qua dign⁹ es, poſt cordis contritionē per lachrymas ⁊ orōnem ex toto deleas.
z ¶ Multi rogent. Hoc etiam faciunt epiſcopi cum volunt ſuis nepotibus benefacere: ⁊ merito: qꝛ perſonam Chriſti gerunt. xxi. diſt. in nono.

Adam poſt. ¶ Caſus. Probatur in hoc ca. exemplo Ade ꝙ ſtatim poſt delictum debet quis facere penitentiam: quia ſtatim poſt culpam Adam eiectus fuit de paradiſo: vt ageret penitentiam.
? ¶ Statim. Arg. ꝙ ſentētia lata ſtatim executioni mādanda ſit: vt no. ꝰ. ij. q. j. ſicut. xj. q. iij. cum apud.

eleemoſyna redimit pctā.

eleemoſynā ꝓmo nobis faciam⁹.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Treſ ſunt. ¶ Hec eſt.v.pars diſt.in q̃ ponit magiſter que ſunt genera peccatoꝝ. Jo.de fan.

¶ Caſus. Tres modi agendi penitentiam inueniũtur. pꝛim⁹ eſt quando adultus volens baptizari penitentiã agit. Secund⁹ quãdo q̃s quotidie penitet de peccatiſ venialib⁹. Terti⁹ qñ agit penitentia de moꝛtalib⁹ q̃ ꝓhibẽtur i decalogo. Ab illo autem ver. Eſt eñ penitẽtia tractat de ſcdo modo Aug. dicẽs ꝙ ſi aliquis ꝯtẽnit venialia, ⁊ non agit penitẽtiã ꝑ ipſis efficit dign⁹ moꝛte ſicut ꝓ aliq̃ moꝛtali pctõ. ⁊ hoc ꝓbat per quãdam ſimilitudinez inductam de naui. Hug. autẽ ſic ponit hũc caſum. In hoc ca. oſtendit Augu. tria eſſe genera ſiue ſpecies penitentie. Unum gen⁹ eſt ante baptiſmuz de peccatiſ moꝛtalib⁹. ſecundũ eſt ante et poſt baptiſmuz de peccatis moꝛtalibus. poſtea oſtendit ꝙ ſicut venialia quotidie ſubrepunt, ita quotidie ſunt deflẽda ꝑ aliquã ſatiſfactionẽ: q: ſi multa collecta fuerint ſimul, ita grauabunt ſicut vnum moꝛtale.

h ¶ Deſiderat. cum effectu.
i ¶ Peccatis. pro moꝛtalibus.
k ¶ Si eñ noſmetipſos. penitẽdo, affligendo, damnando nos de peccato.
l ¶ Judicaremur. i. puniremur.

Item Aug. ad Felicianum.

Treſ ſunt autẽ actiões[a] penitentie q̃s mecũ veſtra eruditio recognoſcit. vna eſt[b] que nouũ hominẽ parturit[c] donec per baptiſma ſalutare omniũ preteritoꝝ fiat ablutio peccatoꝝ. oĩs[d] enim q̃ iam ſue volũtatis arbiter conſtitutus eſt, cũ accedit ad ſacramenta fidelium: niſi eum veteris vite peniteat, nouã inchoare nõ poteſt. Ab hac penitẽtia cũ baptizantur ſoli paruuli immunes ſunt. nondum eñ poſſunt vti libero arbitrio. quib⁹ tamẽ ad conſecrationem[e], remiſſionẽq; oꝛiginalis peccati ꝓdeſt[f] eoꝝ fides a quib⁹ offeruntur. Altera ꝟo penitẽtia eſt cuius actio ꝑ totã vitã iſtã q̃ in carne degim⁹ moꝛtali, perpetua ſupplicationis[g] humilitate ſubeũda eſt: quia pꝛimo nemo vitam eternã incoꝛruptibilẽ immoꝛtalẽq; deſiderat[h], niſi eum vite huius temporalis coꝛruptibilis moꝛtalis peniteat. nõ eñ ſic quiſq; in nouam vitam per ſanctificationem baptiſmi naſcitur: vt quemadmodum ibi deponit omnia peccata preterita, ita etiam ſtatim moꝛtalitatem ipſam carnis coꝛruptionẽq; vite deponat. Tertia eſt actio penitentie que pꝛo illis peccatis[i] ſubeunda eſt: que legis decalogus continet, et de quibus apoſtolus ait: Si enim noſmetipſos[k] iudicaremus, a dño nõ vtiq; iudicaremur[l]. Et j. Eſt enim penitentia[m] humilium et bonoꝛum fidelium pena quotidiana, in qua pectoꝛa contundimus, dicẽtes: Dimitte nobis peccata nr̃a ⁊c̃. Neq; ea dimitti nobis volumus, que dimiſſa in baptiſmo non dubitamus: ſed illa vtiq; que humana[n] fragilitate quãuis parua, tamen crebꝛa ſubꝛepunt: que ſi collecta[o] contra nos fuerint, ita nos grauabũt ⁊ oppꝛimẽt[p], ſicut vnũ aliquod grande peccatum. Quid enim intereſt ad naufragium, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur ⁊ obꝛuatur, an paulatim ſubꝛepẽs aqua in ſentinam, ⁊ per neglig entium culpam derelicta atq; contempta impleat nauẽ, atq; ſubmergatur? Propter hec[q] ieiunia, eleemoſyne, et oꝛationes inuigilant, in quibus cum dicimus: dimitte nobis debita noſtra ⁊c̃. manifeſtamus nos habere quod nobis dimittat: atq; in his verbis humiliantes animas noſtras, quotidianam quodammodo agere penitentiam non ceſſamus.

Item Gregoꝛius.

Si peccatũ[r] dauid dñs trãſtulit tam deteſtabi-

a ¶ Actiones. i. tribus modis agitur penitẽtia. ſ. ante baptiſmuz: vt. j. de ꝯſe. diſ. iiij. agãt hoies poſt baptiſmũ de moꝛtalibus peccatis, et quotidie de venialib⁹. j. diſtin. iij. de quotidianis.

b ¶ Una eſt. que fit ab adultis cum baptizantur vel ante.

c ¶ Parturit. Pꝛopꝛie ponit̃ hoc verbũ parturit. cum eñ homo iam ꝓponit ⁊ meditat̃ ꝙ baptizari velit, agere penitentiã incipit. q̃ penitẽtia nouũ hominẽ parturit. i. in nouum hominẽ. i. de eo vetuſto pꝛius culpe vetuſtatem habente facit nouum hominẽ. i. gratie nouitatẽ habẽtẽ. de conſe. diſt. iiij. non dubito.

d ¶ Omnis. j. de conſe. diſt. iiij. omnis qui.

e ¶ Ad ꝯſecrationẽ. i. ſctificationẽ vel ſatiſfactionẽ.

f ¶ Pꝛodeſt. i. ſacramentũ collatũ in fide eoꝝ. Uel ꝓdeſt, quia offerunt eum.

g ¶ Supplicationis. Quia ſemper debemus ſupplicare vt ab eo liberemur.

m ¶ Eſt eñ penitentia. modo redit ad ſcdm articulũ.

n ¶ Que humana. j. diſti. iij. ca. in caſſum. §. ſed verba. ⁊ capi. de quotidianis. j.coꝛ. xj.g.

o ¶ Collecta. ſm illud. Et q̃ non ꝓſunt ſingula multa iuuant. Pꝛoinde ergo iudicandũ eſt de pluribus minutis vt de vno grandi et graui delicto cui minoꝛa coaceruata equant̃. arg. ff. ex qui. cau. ma. necnon. §. ſi q̃s ſepius. et. ff. de pac. ſi plures. Arg. contra. ff. de iuriſdict. om. iud. l. ſi idẽ. C. de iudicijs. ſancimus. §. pe. Luce xj.a.

p ¶ Et oppꝛimẽt. Illa multa venialia. i. cõtẽptus eoꝝ et vilipenſio: quod quidẽ peccatuz eſt moꝛtale dũ placet: vt. xxv. diſti. §. nũc autẽ ver. hinc etiã. al's eñ ipſa venialia in purgatoꝛio cõſumentur, ⁊ ſalui erim⁹ quaſi per ignẽ. xxv. diſtinct. qualis. Uenia le ſi placet eſt moꝛtale. Mat. vj.

q ¶ Pꝛopter hec. ſcʒ leuia. vel ꝑpter hec ſcʒ omnia.

Si peccatum. ¶ hec eſt. vj. pars diſt. in q̃ dr̃ ꝙ lʒ pctã ꝑ cõtritionẽ ⁊ ꝯfeſſionẽ tollant̃, remanet tñ pena i hac vita vel in purgatoꝛio, ſupple niſi eſſet in ſumma cõtritione. de ꝯſe. di. iiij. ꝑ baptiſmũ. Jo. de fan. vj.ꝑs

¶ Caſus. Cũ poſt penitẽtiã Dauid dñs trãſtulit ab eo pctm̃, querit̃ q̃re poſtea ꝓ eo pctõ multas penas ſuſtulit? Et rñ. Greg. ꝙ lʒ pctm̃ eſſet ſibi dimiſſum, tamẽ pena quã ꝓmeruit debet̃. nã ⁊ ſi ꝑ baptiſmũ nobis dimittitur oꝛiginale pctm̃, tamẽ poſt baptiſmũ ei⁹ peccati penã. i. penalitates coꝛpoꝛis ſuſtinemus.

r ¶ Si peccatũ. hic dicit peccatũ, inferi⁹ idẽ vocat delictum: ⁊ ita indifferenter vtitur his vocabulis Grego. qd̃ et in cõmuni vſu loquẽdi fit Aug. tñ in queſtionib⁹ Leuitici differentiã notat, dicẽs: Declinare a bono eſt delictũ: et eſt peccatũ facere malũ. vnde apparet ꝙ peccatũ ma- Pctm̃ ⁊ delictũ an ſint idem.

lieſt perpetratio.nā ⁊ op⁹ eſt.j.diſt.iij.inter hec hircum. delictū em̄ eſt boni deſertio.q̄d eſt aliud delictum q̄ɜ derelictū? Uel delictū appellatur ꝓprie quod ignoranter fit, iuxta illud: Delicta iuuentutis mee, ⁊ ignorantias ⁊c̄. peccatum vero quod ſcienter.

ceſſe.gl.eſt ſi.in.l.ſeruo legato.§.j.ff.de leg.j.
m ¶ Et nūc dr̄.i.obijcit a q̄buſdā hereticꝭ q̄ dicebāt pctā in ɔtritiōe quātū ad vitā eternā nō poſſe dimitti.
n ¶ Niſi.q.d.ſi querit,niſi.i.ſed q̄r.rectiſſime ſi dictum fuerit.i.ſi queſitū:rn̄.vel eſt ibi ſic,⁊ tunc ita,niſi id eſt ſ꠹:q̄r rectiſſime ſic dictū fuerit quaſi q̄r ratiōabile eſt ꝙ ita reſpondet ⁊c.et ꝙ niſi ponatur pro ſ꠹,inuenit. xxxviij. diſt.ſedulo.

a ¶ Punit.ſ.ea. diſt.c.ij cū.§.item ſicut.⁊ ca.porro.j. e.diſt.§.quecūq̄ɜ.
Addi.no. Pōt dici ꝙ pctm̄ ad prolatiōnē corporis refertur,iniq̄tas vero ad mentis acerbitatē.precedit iniquitas,ſequit peccatum: ſ꠹ grauior eſt iniquitas tanq̄ɜ materia.Ar.
ij.Re. xij.
b ¶ Cū hoie.i.p hominē tanq̄ɜ miniſtrū: vt per hoſtē. argu.xxiij.q.v.remittunt.xv.q.j.nec is,vel cū ipſo hoīe, id eſt cū homo punit ſe ſufficiēter.
c ¶ Laxat.ſ.ea. diſtinc.c.oīs.§.alij econtra.⁊ ca.nullus debite.
d ¶ Cruciatib⁹.j. ea.diſt.§.nō ſunt. ⁊ ca.que penitet.
e ¶ Obiuus.al's luimus .i. propter pctm̄ Ade mortē carnis incurrim⁹,⁊ al's penalitates ſuſtinemus.

le,q̄d eſt ꝙ poſt oīa q̄ de eodē peccato per propheta a dn̄o ei dicta ſunt,poſtmodū tanta tolerauit:'Sed ⁊ ꝓculdubio dn̄s delictum ſine vltione non deſerit. Aut em̄ ipſe hoc in ſe penitus punit [a],aut hoc de⁹ cū homine [b] vindicans percutit.neq̄ɜ igit peccato parcit,quia nullaten⁹ ſine vindicta laxat [c]. Sicut em̄ Dauid audire poſt cōfeſſionē meruit,dn̄s trāſtulit peccatū tuū:⁊ tn̄ poſt multꝭ cruciatib⁹ [d] afflictus ac fugiēs reatū culpe quā ꝑpetrauerat exoluit: ſic nos ſalutis vnda a culpa p̄mi hois abſoluimur: ſ꠹ tn̄ reatū hui⁹ eiuſdē culpe diluentes,abſoluti quoq̄ɜ adhuc carnaliter obim⁹ [e]:quia delicta noſtra ſiue p nos [f] ſiue p ſemetipſum [g] reſecat etiā cū laxat.ab electis enim ſuis iniq̄tatū maculas ſtudet tēporali afflictione tergere,quas in perpetuū non vult in eis videre.

Item Auguſtinus.

Sicut p̄mi [h] hoies poſt ea iuſte viuendo merito credunt per dn̄i ſanguinē ab extremo iudicio liberati,tn̄ nō in illa vita meruerunt ad paradiſum reuocari [i]: ſic et caro peccati, etiam ſi remiſſis peccatis homo in ea iuſte vixerit non continuo meretur eā mortem non perpeti quā cōtraxit de ꝓpagine peccati. Tale ali

q̄d nobis inſinuatum eſt de patriarcha Dauid in libro Regū. ad quē ꝓpheta cum miſſus eſſet,eiq̄ɜ ob peccatū q̄d admiſerat,euētura mala cōminaret: ɔfeſſiōe peccati veniā meruit [k] reſpōdēte ꝓpheta ꝙ illō ei flagitiū facinuſq̄ɜ dimiſſum ſit:et tamē ɔſecuta ſunt que dn̄s cōminat⁹ fuerat,vt ſic humiliaretur a filio [l].quare ⁊ nūc dicit [m], ſi de⁹ ꝓpter peccatū illud fuerat cōminat⁹ vt ſic humiliaret a filio:cur dimiſſo peccato,q̄d erat ei cōminat⁹ impleuit,niſi [n] quia rectiſſime,ſi dictū fuerit, reſpondet remiſſionē illā peccati factā ne homo ad percipiēdam vitā impediret [o] eternam: ſubſecutū ꝟo illō cōminatiōis exēplū,vt pietas hoīs etiā illa humilitate [p] exerceret [q] atq̄ɜ ꝓbaret.ſic ⁊ mortē corporis ꝓpter peccatū de⁹ homini inflixit,⁊ poſt peccatorum remiſſionem propter exercendam iuſtitiam non ademit [r].

Idē in homilia de penitētia.

¶ Doloris mēſura potius q̄ɜ temporis in actione penitētie conſideranda eſt.

In actione [ſ] penitentie vbi tale [t] commiſſum eſt vt is qui cōmiſit,etiam a Chriſti corpore ſeparet:non tā conſideranda eſt menſura [v] tēporis q̄ɜ doloris. Cor enim contritum et humiliatū deus non

o ¶ Impediret. nō vt p hoc tēporalē penā euitet.,ar. xxiij.q.iij.ſi is.
p ¶ Humilitate. imponit ergo penitētia.p pctō:vt humilitas exerceat,⁊ ne diſciplina eccl'ie deſerat. xxiij.q.v. excōicatoꝝ.⁊ vt ſatiſfiat eccl'ie q̄ ſcandalizata eſt.j.e.iudicet ⁊ ad cautelā, l.diſt.preſbyteros, xxxiij.q.ij.in lectū,
Penitētia q̄re p pctō īponit.
q ¶ Exerceretur. j.diſti. iij.§.hec de charitate.⁊ ca.productior.
r ¶ Ademit.Ar. ꝙ licet deſtruatur ꝑncipale remanet acceſſoriū.ar.ex̄ de ɔuer.ɔiug. q̄dā.ex̄ de ſpon.ad audientiā.ff.de cōſti.pec, itē.§.j.C.de predi.mio.et ſi is.ff.d mino.i cauſe.ij.ar.ꝫ. ff.de regu.iu.cum ꝑncipalis.et.C.de le.⁊ conſti,non dubiū.C.de vſur.eos.

In actione. hec ē.vij.ps
vij.ps.
ol.i q̄ dr̄ ꝙ vbi penitētia nō ſtatuitur a canone,reliquit arbitrio boni viri,q̄r de⁹ inſpicit magis menſurā laboris.i. cordis q̄ɜ tpis. Jo.
ps.l.

De cō ſe.diſti. iiij. non ex quo.
e ¶ Obim⁹.i.neceſſitati mortꝭ ſubijcimur.
f ¶ Siue p nos. Cum penitentiam agimus.
g ¶ Siue per ſemetipſum. In baptiſmo.j.de conſe. diſt.iiij.ſine penitētia.

Tūc em̄ erat hō potēs non mori,ſ꠹ poſt reſurrectionē eſt non potens mori. Pe.

S Icut primi. ¶ Caſ⁹. Per p̄mū hoiem ⁊ Dauid oſtēdit Aug.ꝙ l꠹ p baptiſmū ⁊ penitētiā nobis dimittant pctā,tn̄ poſtea mors ⁊ alie penalitates ꝓ originali pctō inflicte remanēt ad agonē ⁊ exercitiū p̄mi hois.ſ.Ade ⁊ Eue.
h ¶ Sicut primi. Per p̄mos hoies ⁊ per Dauid oſtēdit ꝙ l꠹ per penitentiā vel baptiſmū nobis dimittant pctā, tamē poſtea mors ⁊ alie penalitates ꝓ originali pctō inflicte remanent ad agonē ⁊ exercitium.

Glo.ſimilis in l.ſeruo legato.§.j.ff.d leg.j.
i ¶ Reuocari.eodē modo q̄ p̄mo fuerāt:cū nō ſubiacebāt morti ⁊ alijs penalitatib⁹ ſibi poſtea inflictis.
k ¶ Meruit.i.obtinuit.q.d.talis fuit confeſſio cui data eſt venia.ſ.viij.diſt.conſuetudo.
l ¶ A filio.i.p filiū Abſalonē,diſt.xlvij,c,ſicut.§.neceſſe.

de ſan. ¶ Caſ⁹. Dicit em̄ hic ꝙ q̄n pctm̄ ita magnū eſt ꝙ pctōr dign⁹ eſt p̄uari corpe Chriſti,ſacerdos poti⁹ d꠹ ɔſiderare mēſurā dolorꝭ q̄ɜ tpis.ſ꠹ q̄r dolor eſt occult⁹ q̄nq̄ɜ ita ſtatuunt tēpora penitētie ab eo q̄ vices ei⁹ gerit cui gemit⁹ nō eſt abſcōdit⁹,vt pctm̄ puniat ſi nō eſt per dolorē ſufficiēter dimiſſū ſiue punitū,⁊ vt ſatiſfaciat eccl'ie quā leſit:⁊ ideo q̄cūq̄ɜ ꝓ occulto crimine a communione vult abſtinere,faciat hoc authoritate ſacerdotis.
ſ ¶ In actione.i.agēda ſatiſfactione:vt.j.de ɔſe.diſ.iij. de penitentibus.
t ¶ Ubi tale.j.de ɔſe.di.iij.de penitentibus.
v ¶ Menſura.j.ea.menſuram.

a ¶ Occultus eſt alteri.ẜ.xxiiij.q.iij.deus quando.
b ¶ Per verba.ẜ.xxij.q.ij.is aut.ꝛ.q.v.humane.ff.de ſup.leg.l.labeo.§.j.et ex̄ de ſpon.cum apud.
c ¶ Conſtituuntur.Id eſt prefiguntur.
d ¶ Ab his.ẜ.xxvj.q.vlti.tempora.

ſura temporis quātum doloris. ꝛ ideo relinquitur arbitrio ſacerdotis,qui prout viderit expedire aſſignet tempus breue vel ꝓlixum.ſed ne ignoret ſacerdos modum imponendi penitentiam in quibuſdam criminibus modi et tempora penitentie ſunt determinata.

deſpiciet.Verū qꝛ plerūqꝫ dolor alterius cordis occult⁹ eſt alteri[a]:nec in alioꝝ notitiā niſi per verba[b] vel quecūqꝫ alia ſigna ꝓcedit, cum ſit corā illo cui dr̄:Gemitus meus a te nō eſt abſcōditus : recte ↄſtituūtur[c] ab his[d] qui eccl̄ie p̄ſunt, tp̄a pnīe:vt ſatiſfiat etiā eccl̄ie in q̄ remittūẜ ipſa pctā.extra[e] eam quippe nō remittunẜ. ergo cū tāta eſt plaga pcti, atqꝫ impet⁹ morbi vt medicamenta[f] corporis et ſanguinis dn̄i differenda ſint authoritate[g] antiſtitis debet ſe quiſqꝫ ab altario remouere ad agendam penitentiam, ꝛ eadem authoritate reconciliari.

I dem in eadem homilia.

IUdicet ſeipſum homo volūtate dū pōt,ꝛ mores cōuertat in melius:ne cuꝫ iā nō poterit, preter volūtatē a dn̄o iudiceẜ:ꝛ cū in ſe ꝓtulerit ſeueriſſime[h] ſniam medicine,ſed tn̄ vtiliſſime, veniet ad antiſtites[i] ꝑ q̄s illi claues[k] in eccleſia miniſtranẜ, tanqꝫ bonus iā incipiēs eſſe filius,maternoꝝ[l] mēbroꝝ ordine[m] cuſtodito:a p̄poſitis[n] ſacramentoꝝ accipiat ſatiſfactionis ſue modum,in offerēdo ſacrificio cōtribulati cordis deuotus et ſupplex : id tamen agat qđ nō ſolū ipſi proſit ad recipiēdam ſanitatem:ſed ceteris[o] etiā ad exemplū:vt ſi pctm̄ eius nō ſolum in graui ei⁹ malo, ſed etiā in tāto[p] ſcandalo aliorum eſt, atqꝫ hoc expedire vtilitati eccleſie videẜ antiſtiti,i notitia[q] multorū vel corā toti⁹ plebis multitudine agere penitentiā nō recuſet nec reſiſtat,nec lethali ꝛ mortifere plage per pudorem addat timorem : multi enī corriguntẜ,vt Petrus:multi[r] tolerantur,vt Judas.

I tem Hieronymus.

¶ Mortificatio vitiorum magis q̄ꝫ abſtinētia ciborum penitenti neceſſaria eſt.

MEnſuram autē tp̄is in agēda pnīa idcirco nō ſatis aperte prefigunt canones pro vnoquoqꝫ[ſ] crimine, vt de ſingulis dicant qualiter vnūquodqꝫ emēdandū ſit:ſed magis i arbitrio[t] ſacerdotis[v] intelligentis relinquendū ſtatuunt:qꝛ apud deum nō tā valet mēſura tēporis q̄ꝫ doloris[x] nec abſtinētia[y] tantum ciboꝝ q̄ꝫ mortificatio vitioꝝ. ꝓpter quod ipſa tēpora penitētie ꝑ fide et cōuerſatione[z] penitentium abbreuianda precipiūt, et pro negligentia[ꝯ] protelan-

e ¶ Extra.ẜ.xj. q.iij.illud plane.
f ¶ Medicamenta.Quia ꝑ illa augentur virtutes et confirmātur ꝛ conſeruantur.
g ¶ Authoritate. ẜ.ea.diſt.ſunt qui arbitrantur.et ca. faciliꝰ. (Pſal. xxxvij)

IUdicet.¶ Caſus. Oſtēdit Augu. quis ordo ſit ſeruādus in accipienda penitentia. Primo enī debet quis cōteri.ẜ.ea.ſufficit. deinde ſe damnare et redarguere,et ꝓponere in corde confiteri, et ſatiſfacere ad arbitrium eccleſie:et poſtea veniat ad ſacerdotem, ꝛ ab eo accipiat penitentiam:et ſi crimen eſt publicum vnde ſcandalū ortum ſit, publice recipiat ꝛ agat penitentiam. Judicet. Id eſt cōdemnet. (Pnīe ordo.)
h ¶ Seueriſſime. Unde: Sepe tulit lapſis ſuccus amarus opem. (Sue.)
i ¶ Ad antiſtites.ẜ.vj.q̄.iij.denīqꝫ . ar.ẜ. xviij.q. ij.abbas.
k ¶ Claues . qui vult penitentiā accipere, veniat ad ſuū ſacerdotē qui eum ligare poterit et abſoluere:non ad alienum : vt extra de peniten.et remiſ.omnis vtriuſqꝫ.

f ¶ Pro vnoqꝫ. id eſt ꝓ gn̄e cuiuſlibet criminis.
t ¶ In arbitrio. id eſt in arbitrio ſacerdotis eſt relictū ſtatuere tēpus penitentie . arg.ff.de iure deli.l.j.ẜ.xxvj q.vlt.ca.tēpora.
v ¶ Sacerdotis. Hoc tn̄ cum pena non eſt expreſſa:qꝛ cū pena eſt expreſſa illā debet imponere.arg. extra de offi.iudi. deleg. de cauſis.J.diſt.v. falſas. ex cauſa tamē aggrauare pōt et mitigare.arg.l.diſtinc.de his. Quid ſi inique arbitratus eſt,ꝛ minorem penaꝫ imponat q̄ꝫ debeat?ſi eſt ordinarius eius iudex ſiue ſacerdos curatus ꝛ diſpenſandi animo hꝰ facit, ſufficit illa licet modica ad delendum peccatum . Si per errorē ꝛ ab iſto penitēte credebatur peritus , ſufficit illa minor penitētia ad delendum peccatum et omnē penam alteriꝰ vite, dummodo penitēs qui eam recipit maiorem recipere parat⁹ eſſet ſi ſibi imponeretur.argu.J. ea.diſtin. quem penitet.verſi.ſepe. ſi autem credebat eum imperitum, in culpa eſt : nec releuabitur hac ſola penitentia . Idem iuris eſt ſi ad alium iuit,non ad ſuum iudicem cum ſuus ſacerdos eſſet peritus:quia eo caſu in culpa fuit. Si autem ſuus ſacerdos non erat peritus,et ideo iuit ad alium:quia hoc ſibi licet J.diſtinc.vj.placuit. et ille male eſt arbitratus:dic vt dixi in ordinario. (Pnīa minor an liberet penitentē.)

l ¶ Maternoꝝ. Id eſt filiorum eccleſie.
m ¶ Ordine. De quo ordine habes.ẜ.e.q.ij.admonere,xij.q.ij.de viro. vel ordine illo quē expreſſi in caſu.
n ¶ A prepoſitis. Scꝫ a ſacerdotibus qui preponūtur ſacramentis miniſtrandis.
o ¶ Ceteris. Hoc qn̄ crimen eſt publicū,ꝓut ſequiẜ.
p ¶ In tanto. Id eſt multo.
q ¶ In notitia. De notorijs et enormibus peccatis intelligitur hoc:arg.ẜ.xxvj.q.vj.ca.vlt.
r ¶ Multi.ẜ.ij.q.j.multi.

MEnſuram.¶ Caſus. Hic Hierony.reddit cauſam quare in vnoquoqꝫ crimine nō eſt determinatum tempus penitentie:quia apud deū non tantū valet men

x ¶ Doloris. Unde et tantam cōtritionem poſſet ſacerdos perpendere in homine,qꝰ nullam ſatiſfactionem exteriorem ei imponeret.
y ¶ Abſtinentia.J.de conſecra.diſt.v.ieiuniū.ẜ.diſtin. lxxxvj.quid prodeſt.
z ¶ Conuerſatione.ẜ.xj.q.iij.plerūqꝫ.
ꝯ ¶ Negligentia. Supra.l.diſt.de his clericis.ẜ.xxvj. q.vij.ſacerdos.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

s ¶ Culpis. Ut in fornicatione ſacerdotis cum filia ſpirituali. xxx. q. j. ſi quis ſacerdos. & .lxxxij. diſt. preſbyter. et in multis alijs.

b ¶ Deprehenſus. in aliquo pctō.

c ¶ Humiliauerit. i. humiliatus apparuerit.

d ¶ Gloriā. i. laudem et famā, qua ab hoībus laudabatur: qr credebatur eſſe bon⁹. et ita habes ex hoc cap. ꝙ clerici deteriores ſunt laicis. viij. qō. j. qualis. ſic et monachi deficientes, oībus ſunt deteriores. xlvij. diſ. quantūlibet. et. & .xxiiij. q. iij. transferunt. vnde etiā dicitur, a ſanctuario meo incipite: vt. & .l. diſ. et purgabit. et hoc deſtruit eccleſiam vehementꝰ: vt. viij. q. j. qualis.

Monachꝰ malo nil deterius.

viij. ps

¶ His authoritatibus. ¶ Hec eſt. viij. pars diſtin. que diuiditur in tres partes. In prima recapitulat canones in prima parte poſitos, ⁊ poſitis ipſorum canonū principijs dicit qualiter ſūt intelligēdi. Secunda ibi: Ecōtra authoritas. Tertia ibi: Econtra ea. Jo. de fan.

Luce xxij. f.

¶ Caſus. Ex preallegatis authoritatibus ab illo. §. Alij econtra. cōcludit Gra. pctā nō dimitti ſine oris confeſſiōe et operis ſatiſfactione: et incipit reſpondere authoritatibus primo inductis pro alia parte, ſcʒ que aſſerit pctā in ſola cordis cōtritione dimitti, ſoluēdo eas qn̄qʒ bene, qn̄qʒ male: vt dicit H. Poſtea in. §. ecōtra. defendit ſniam illā ꝙ ſola cōfeſſiōe pctā delenꝰ, ⁊ ita alternatim incedit, nūc ꝓ hac parte, nūc ꝓ illa allegādo. ⁊ ſcias ꝙ vn⁹ dʒ eſſe. §. vſqʒ ad. §. ecōtra. Hāc tn̄ authoritatē nō tibi dico de nouo induci vt eam ſoluat qr videbaꝰ facere pro alia parte, ad cui⁹ ſolutionē inducit authoritatē Joan. Chryſo. ⁊ caſus duaꝝ illarum authoritatū plani ſunt. quidā tn̄ habent capitula in principijs oīm authoritatū: qđ eſſe non dʒ. ſed ſi velles facere capitula in illis duabus nouis authoritatibus, facies. §. ibi: Non ita. ⁊ ibi ſimiliter. Et illud.

Pſal. xxxvj. Eſaie lv. b.

¶ His authoritatibus. Hic cōcludit ꝙ nō ſola cōtritione cordis pctā dimittuntur, et rn̄det authoritatibus inductis ꝓ alia parte que aſſerit veritatē: ſcʒ pctā ſola contritione cordis dimitti poſſe. poſt in. §. econtra. defendit ſententiam illā ꝙ ſola cōfeſſione delenꝰ: ⁊ ita alternatim incedit: nunc pro hac parte, nunc pro illa allegando.

e ¶ Negationis. Un̄ qđā dicūt, qđ negando ter peccauit, triplex amor expiauit, ⁊ trina ꝯfeſſio. vj. q. j. imitare.

f ¶ Totum vite tps. Eſt hic arg. ꝙ intranti monaſterium nō eſt imponenda pnia de pctō ante cōmiſſo: quia nec aſtulpho imponitur ſi intrat monaſteriuʒ. ar. & . ea. qō. ij. admonere. ⁊ hoc ꝓpter ꝯtinuationē pnie ⁊ exercitij que i monachis exigūtur. arg. xvj. q. j. vos. ex̄ de ſen. excō. cum illorū. et arg. opti. ex̄ de voto et voti redemp. ſcripture.

Monaſteriuʒ intranti an ſit pnia iponenda.

... da exiſtimant: tamen pro quibuſdam culpis[a] penitētie modi ſunt impoſiti.

Item Jo. Chryſoſtomus.

QUis aliqn̄ videt clericū cito penitentiam agentē et ſi deprehenſus[b] humiliauerit[c] ſe, non ideo dolet qr peccauit, ſed ideo confunditur: qr perdidit gloriam[d] ſuam?

His authoritatib⁹ aſſeriꝰ neminem ſine pnia ⁊ confeſſione proprie vocis a peccatis poſſe mūdari. Unde premiſſe authoritates quib⁹ videbaꝰ probari ſola cōtritione cordis veniā preſtari, aliter interpretande ſunt q̄ʒ ab eis exponantur. Negationē nanqʒ Petri ſecuta eſt ſatiſfactio lachrymarū, ⁊ trina cōfeſſio dominice dilectiōis: qua penit⁹ deleuit peccatū trine negationis[e]. Nō ergo neceſſaria ſibi erat certa ſatiſfactio pctī: cuius totum vite tēpus[f] obedientie impendebatur ſui cōditoris. Imitabatur eñ illud ꝓpheticū: Declina a malo ⁊ fac bonū: ⁊ illud Eſaie: Derelinquat impius viā ſuam et vir iniquus cogitationes ſuas ⁊c. Amplius horum nihil a peccatore exigitur. Non ergo illa authoritate Leonis[g] pape ſatiſfactio penitētie negaꝰ eſſe neceſſaria cuilibet delinquenti: ſed ei[h] tantum qui beatum Petrum imitatus, huic ſeculo penit⁹ abrenunciat: ⁊ cunctoꝝ vitioꝝ fomitem in ſe funditus mortificat. Item illud Joannis Chryſoſtomi: Lauant lachryme delictū[i] qđ pudor eſt cōfiteri. Et illud aliud qđ ſcribiꝰ in epl'a ad hebreos. Non tibi[k] dico vt te[l] prodas in publicum: neqʒ apud alios te excuſes[m]: ſed obedire te volo prophete dicenti: Reuela[n] ante deum viam[o] tuam. ergo tua cōfitere[p] pctā apud deū verū iudicē: cū oratione delicta tua pronūcia: nō lingua[q], ſed conſcientie tue memoria: et tunc demū ſpera te miſericordiam poſſe ꝯſequi. Si habueris peccata[r] in mēte tua cōtinue[ſ], malum nunqʒ aduerſus proximū tuum in corde tenebis: non ita intelligendū eſt vt ſine confeſſione oris peccata dicāꝰ dimitti, ⁊ ſine publica ſatiſfactione. Secreta nanqʒ pctā, ſecreta[t] confeſſione et occulta ſatiſfactiōe purganꝰ[v]: nec eſt neceſſe vt que ſemel ſacerdoti confeſſi

g ¶ Leonis. & . e. diſt. ca. voluiſſent. §. ex his oībus. et capi. ſufficit. Magnū ſaltū fecit hic Gra. qr cū deberet inferre authoritatem Ambroſij de Petro ꝓpoſitā, illam ſcʒ Petrus. & . ea. diſt. circa prin. infert authoritatē Leonis quā induxit. & . eod. §. ex his omnibus. et ꝓ alia parte.

h ¶ Sed ei. Non dicit verꝝ: qr nō negat: et eēt neceſſaria penitenti exterior ſatiſfactio, ſi ibi aſſit facultas. ſed dicit, ſufficit cōfeſſio que fit deo et ſacerdoti ſi adeſt facultas.

Secꝰ cum crimen eſt publicū et manifeſtū lʒ pſona ſit iterata. v. q. j. c. ij. et illud vt puniaꝰ īfamās et alter ad infamia facti purgeꝰ: vt ibi not. Hug.

i ¶ Delictū. Nō videꝰ congrua hec ſolutio: cōtrarium magis innuitur. j. e. diſt. §. vlt. Hug.

Pſal. xxxj.

Ibi loquiꝰ de mēoria ad delectādū q̄ mēoria eſt iprobabilis. xv. q. j. mulier h̄o quiꝰ de mēoria ad flendum. et hec eſt laudabilis. de hac etiā hꝰ ī. di. iij. mandas. ſʒ h. ⁊ p.

k ¶ Non tibi. Nunc primo inducit hanc authoritatem que videtur facere pro alia parte: vt eam ſoluat.

l ¶ Ut te. i. tuum peccatum ſecretum.

m ¶ Excuſes. Al's accuſes te de illo crimine.

n ¶ Reuela. Lingua cordis. ⁊ non carnis. vnde ſubdit ante ⁊c̄.

o ¶ Uiam. Id eſt peccatum.

p ¶ Confitere. Sacerdoti. Uel in mēoria ſemꝑ habeas ea poſtq̄ʒ cōfeſſus es ſacerdoti. In mēoria dico ad flendū, nō ꝗ ad agendū vel delectādū. vn̄ ſubdit apud ⁊c.

q ¶ Non lingua. Tantū. Uel nō lingua ſm aliā expoſitionē: ſcʒ vt intelligaꝰ de pctis iam cōfeſſis ſacerdoti.

r ¶ Peccata. Ea. ſ. cum dolore pnie cōmemorando.

ſ ¶ Continue. & . diſt. lxxxj. valet contra.

t ¶ Secreta. Supra. ij. q. j. ſi peccauerit. & . xv. qōe. iij. de crimine.

v ¶ Purgātur. Duplicem innuit ſolutionem primam ſcʒ de occulto crimine ꝙ ſufficit confiteri ſoli deo per ſa-

fuerim⁹, denuo[a] confiteamur: ſed lingua cordis non carnis apud iudicem verum ea iugiter confiteri debemus. Hinc etiam idem Joã. Chryſo. ait: Nunc autẽ ſi recorderis[b] peccatoꝝ tuoꝝ ⁊ frequẽter in conſpectu dei pronuncies, ⁊ ꝓ eis clemẽtiam eius depreceris, citius illa delebis. ſi autem nunc obliuiſcaris peccatorũ tuorũ, tunc eoꝝ recordaberis nolens cum in toto mũdo publicabuntur, et in conſpectu proferẽtur oĩm tam amicorũ tuorũ ꝙ inimicorũ ⁊ ſanctoꝝ angeloꝝ, celeſtiũqꝫ virtutũ. nõ em̃ ad Dauid ſolũ dicebat[c]: Tu in ſecreto feciſti, ego cunctis manifeſtabo, ſed etiã ad oẽs[d] nos hoc dicit. Similr̃[e] ⁊ illud Proſperi intelligit: Qui crimẽ[f] ſuum vltro cognoſcunt, ⁊ aut illud ꝑ prĳs cõfeſſionibus ꝑdunt, aut neſcientib⁹ alĳs quales occulti ſunt ⁊c̃. alĳs neſciẽtib⁹. i. occulta ꝯfeſſione iſtis pctm̃ ſuũ ꝯfitẽtibus non publice illud manifeſtãtibus. Item illud prophete: Dixi confitebor ⁊ tu remiſiſti. i. remiſſibilem[g] indicaſti impietatẽ peccati mei. Ita illud Aug. intelligitur: Magna pietas dei, vt ad ſolã ꝓmiſſionem peccata dimiſerit. i. remiſſibilia indicauerit. Item votũ pro opere reputat cũ deeſt facultas. vnde votum confeſſionis reputatur pro opere vocis cũ deeſt facultas confeſſionis. Item volũtas remuneratur: non opus: ita intelligitur: voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud: In quacũqꝫ hora peccator ꝯuerſ⁹ fuerit ⁊c̃. Cõuerti dr̃ q̃ oĩno vertit, cui⁹ op⁹ vox ⁊ cogitatio ita mortificationi deſudat peccati ſicut pri⁹ ſeruierat iniquitati. Ita ⁊ illud intelligitur: Conuertimini ad me ⁊c̃. Item. Scindite corda veſtra et non veſtimenta: eis dicit q̇ nulla interiori ſatiſfactione precedente, ſed ſola exteriori ſe deũ poſſe placare confidũt. Itẽ cuncta[h] q̄ de leproſis mundatis, vel de lazaro reſuſcitato inducunt: ad cõtritionẽ cordis, nõ ad veniã remiſſionis[i] referẽda ſunt. Obſtinatio em̃ animi ⁊ ꝯfeſſionis contẽptus quedã mors eſt impietatꝫ, ⁊ lepra ſuperbie: a qua quis reuiuiſcit, dũ ibi per gratiã dolor delicti ⁊ votũ confeſſionis inſpirat. Ad hũc etiã articulũ[k] pertinent ea que de viuentibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionẽ dei habentibus, vel de habitaculis ſpiritusſancti factis dicta ſunt: vt hec oĩa q̇ſqꝫ dicat aſſecutus ex cordis ꝯtritione quã habet: nõ ex plenaria[l] peccati remiſſione quã nõdum inuenit. Sicut enim in baptiſmo remittit peccatũ, ⁊ tamẽ ei⁹ pena reſeruat: ſic per cõtritionẽ cordis q̇ſqꝫ a deo reſuſcitari dicit, licꝫ adhuc reatu[m] peccati teneat. Nõ ergo premiſſis authoritatib⁹ vel argumẽtꝫ ſine ꝯfeſſione oris, ⁊ ſatiſfactione operꝫ aliq̇s ꝓbat a pctõ mũdari. E contra[n] authoritas[o] illa Joãnis Chryſo. ⁊ Proſperi[p] contra mentẽ authoris extorta[q] videtur. nõ em̃ dicit, non dico tibi vt te publice accuſes, ſed dico tibi vt apud alios te excuſes. ſic et Proſper non ait oĩb⁹, ſꝫ ſimpliciter alĳs neſciẽtib⁹. Unde euidẽtiſſime dat intelligi ꝙ ſine confeſſione oris peccata poſſũt deleri. Ea vero q̃ ad exhortationẽ[r] penitẽtie ⁊ ꝯfeſſionis dicta ſunt, nõ huic ſentẽtie cõtraire vidẽtur. vel em̃ ſunt ꝟba exhortationis vel iuſſionis, ſicut illđ: Cõfitemini[ſ] alterutrũ pctã veſtra ⁊c̃. vel ſi qua iubẽdo ſunt dicta, nõ ad oris ꝯfeſſionẽ, ſꝫ cordis: nõ ad exteriorẽ ſatiſfactionẽ, ſꝫ interiorẽ referenda ſunt. Eſt em̃ pnĩa alia interior, alia exterior

cerdotẽ: nec in publico neceſſe eſt illud cõfiteri. ⁊ hanc ponit ibi ſecreta ⁊c. ſecũdã ꝙ intelligit de crimine iam confeſſo ſacerdoti: q̇r illud ſoli deo confiteri ſemper debemus, non voce, ſed corde: et hanc ponit ibi, nec neceſſe eſt ⁊c̃.

Confeſſio eius de peccatis q̃nqꝫ dꝫ iterari. ĳ. Re. ĳ.

a Denuo confiteamur. In q̇buſdam tamẽ caſibus tenet pluries illđ idẽ confiteri. ſ. propter imperitiam ſacerdotũ: quia ſi ſacerdos me⁹ imperitus eſt, teneor confeſſionẽ ſibi factaꝫ alĳ diſcretiori propalare. j. diſ. vj. c. j. et ca. placuit. Item pro contẽptu ſatiſfactionis. ar. j. diſt. iĳ. ſi apoſtol⁹. Itẽ ꝓ enormitate delicti: vt ſi ſacerdos audito crimine remittat eum ad ſuperiorẽ vt iterũ crimine expoſito penitentiam ſibi imponat. argu. extra de pe. ⁊ re. c. ſignificauit. argu. ꝟ. e. q. ĳ. latoreꝫ. Quartum etiam aſſignam⁹, q̄ tamẽ non eſt expeditus, puta pro diminutione confeſſionis: vt cum quis plura habet mortalia, et vnum confiteretur. arg. j. diſ. iĳ. ſunt plures.

Pſal. xxxj.

b Si recorderis. ꝟ. diſ. lxxxj. valet contra. j. diſt. iĳ. §. ſiue autẽ quis. et ca. iudas.

c Dicebat. per Nathan in libro Regum.

d Ad omnes. Arg. lxj. diſt. miramur. ꝟſi. vbi eſt.

e Similiter. ſcꝫ ſine publica ſatiſfactione, ⁊ publica cõfeſſione.

f Qui crimẽ. ꝟ. e. diſ. facilius.

g Remiſſibilem. Non bene ſoluit. hoc enim erat et ante. Uel hoc dicit propter ſequentem ſatiſfactioneꝫ. poterat em̃ eſſe ꝙ ꝯtemneret ſatiſfacere, ⁊ tunc non remitteretur.

Et no. ꝙ oẽs authoritates hĳ reſpectu gra. poſtea ſunt ab illo §. hoc idem. vſqꝫ ad §. alĳ

h Cuncta. ꝟ. e. §. hoc idem.

i Remiſſionis. Pene tpalis: al'as falſum diceret.

k Articulum. i. intellectum.

l Plenaria. q̃tum ad penam tẽporalem.

m Reatu. Pena. ſ. tẽporali debita ꝓ reatu.

Econtra. Hec eſt. ĳ. pars octaue partꝫ diſtinctionis ſm̃ Jo. de fan.

Caſus. Allegat nunc Gratia. pro alia parte. ſ. ꝙ cordis contritione dimittũtur peccata, reſpondendo quibuſdã ſuperi⁹ allegatis: ⁊ ad confirmãdam ſuam allegationem inducit tres authoritates, duas directo, ⁊ aliã indirecto. H. tñ facit ibi ca. oĩs q̇ ſue. ſed tñ eſt in ca. ꝟ. e. tres. ⁊ ibi ſilr̃ gratia dei. ſꝫ certe mihi videtur ꝙ totus ſit vnus §. vſqꝫ ad §. quecũqꝫ. quem ſtatim ponam.

ĳ. ps octaue.

n Econtra. Hic incipit iterũ defendere ſentẽtiã illam que dicit ſola cordis cõtritione peccata remitti.

o Authoritas. ꝟ. e. §. his authoritatib⁹. ꝟſi. nõ tibi dico. ⁊ ꝟſi. nũc autẽ.

p Proſperi. ꝟ. ea. facilius.

Jaco. v. f.

q Extorta. i. extorte expoſita.

r Exhortationẽ. aliã reſponſionem ponit. j. vel ſi q̃ iubendo. tertiã. j. eo. §. hic ergo.

ſ Cõfitemini. ꝟ.

FF iiĳ

Interioꝛ penitētia eſt illa de q̄ Augu. ait. Omnis^a q̄ ſue voluntatis arbiter ↄſtitutus eſt, nō poteſt inchoare nouā vitā niſi peniteat eū veteris vite. Itē de eadē Petr⁹ in Actib⁹ apoſtoloꝝ legiť dixiſſe: Penitentiam agite, ⁊ baptizeť vnuſquiſq; veſtrū. qđ de interioꝛi penitētia, non exterioꝛi dictū accipiť. De exterioꝛi vero penitentia Ambroſi⁹ ait ſuper epiſtolā ad Romanos: Grā^b dei in baptiſmate nō reqrit gemitū vel plāctū, nō op⁹ aliqđ, ſꝫ ſolū cōtritionē coꝛdis, ⁊ oīa gratis condonat. Quecūq;^c ergo de penitentia iubēdo dicta ſunt, nō ad exteriorē ſed interioꝛem referenda ſunt, ſine qua nullus vnq̄ deo recōciliari poterit. Illđ autē Auguſtini^d quo q̇ſq; negať veniam poſſe conſequi niſi prius quātulamcūq; peccati ſoluerit penā^e, nō huic ſentētie inueniť aduerſum. Null⁹ em̄ aſſeritur a pctō mūdari, niſi peccati paſſus fuerit penam. ſed aliud eſt peccatū ſacerdoti ↄfiteri, ⁊ ei⁹ arbitrio de pctō ſatiſfacere: atq; aliud deo coꝛde confiteri, et ſecreta ſatiſfactione peccatum in ſeipſo punire^f. Eſt enim penitentia (vt ait Auguſtin⁹) doloꝛ coꝛdis quo quiſq; in ſe punit quod deliquit. De hac itaq; ſatiſfactione idem ait in Pſalmo. l. exponens: Quoniam iniquitatē meam ego cognoſco: tu ne punias, quia ego punio. Ignoſce, q2 ego cognoſco, nō diſſimulo. et. ī. Sic deus miſericoꝛdiam dat, vt ſeruet veritatem vt nō peccata^g eius ſint impunita cui ignoſcit. ignoſcit em̄ ſeipſum puniēti. miſericoꝛdia eſt ꝙ homo liberať, veritas ꝙ pctm̄ puniť. Idē in Pſal. lxxxiiij. Ueritas de terra oꝛta eſt^h. i. confeſſio de hoīe vt ſe accuſet: ⁊ ſic iuſtitia de celo pꝛoſperit, vt publican⁹ cōfitēs redijt iuſtificatus. Iuſtitia pꝛoſperit, quaſi deus dicat: parcamus huic, quia non parcit ſibi. ignoſcam⁹, quia agnoſcit^i. De celo ergo iuſtitia pꝛoſperit, id eſt a deo data eſt iuſtificatio penitēti. Hec ergo ſecreta ſatiſfactio leuiū vel occultoꝛum criminū deo offerenda eſt: nec ſine pena relaxari ꝓbanť, que ſic expiari creduntur. Ea v'o que de publica ſatiſfactiōe vel oꝛis confeſſione dicuntur, in publicis ⁊ manifeſtis criminibus intelligenda ſunt. Peccata nāq; Nabuchodonoſoꝛ que pꝛopheta miſericoꝛdijs ⁊ eleemoſynis redimi ſuaſit, peccata quoq; Niniuitarum que publica ſatiſfactione expiata ſunt, cūctꝭ nota erant. ⁊ publica^k nota (vt Auguſtinus teſtatur) publico^l eget remedio. Pꝛemiſſis itaq; authoꝛitatibus pꝛo manifeſtis criminibus manifeſta pꝛobatur offerenda ſatiſfactio et oꝛis confeſſio. Latentia vero peccata non pꝛobantur ſacerdoti neceſſario confitenda, et eius arbitrio expianda.

E contra^m ea q̄ in aſſertione hui⁹ ſentētie dicta ſunt, partim ↄ̇itate nituntur, partim pondere carēt. Sine ↄtritione etem̄ coꝛdis nullū pctm̄ poſſe dimitti: occulta vero pctā ſecreta ſatiſfactione: publica quoq; manifeſta penitētia expiari debere, firmiſſima quoq; ↄſtat ratiōe. obnixū poꝛro ſine confeſſione oꝛis: ſi facultas ↄfitēdi nō defuerit, aliqđ graue delictū expiari authoꝛitati penit⁹ ꝓbať aduerſum. Quō em̄ ſm authoritatē Leonis^n pape: ſine ſupplicationib⁹ ſacerdotū indulgētia neq̄t obtineri ſi ſine oꝛis cōfeſſione, a pctō poſſum⁹ emundari? Quis em̄ ſupplicabit ꝓ pctō qđ neſcit^o? Itē. Quō^p ſm Auguſtinum fruſtrat claues eccl'ie q̄ ſine arbitrio ſacerdotꝭ penitētiā agit ſi ſine oꝛis confeſſione criminis indulgē-

diſti. xxv. c. vnū. §. criminis. cōtra. ſed hic minus bene dicit. Grā. qđ coꝛrigit. ī. eo. §. econtra ea que.

[Marginal note:] Ad h⁹ ī. e. di. c. vl. ver. ſꝫ tm̄.

a ❡ Omnis. Supꝛa. c. tres autem ſunt actiones.

[Marginal note:] Dicit h. ꝙ nō eſt curādū de his que G. hdiſtiguit: ſꝫ videas qđ no. ī. ea. diſ. v. in ſumma Archi.

b ❡ Gꝛatia dei. ī. de conſecratio. diſtinct. iiij. ſine penitentia.

❡ Quecūq;. ¶ Caſus. Infert ergo Grā. ⁊ dicit ꝙ q̄ de penitētia facienda dicta ſunt: ad interiorē penitētiam, ⁊ non ad exterioꝛem ſūt referēda. Poſtea exponit quandā authoꝛitatē Aug. que cōtraria videbatur, et ad hanc ſuam expoſitionē Aug. inducit tres authoꝛitates.

c ❡ Quecūq;. Allegando dicit.

[Marginal note:] Uñ dr hu. ꝙ non eſt verū qđ dicit q̄cūq;, ſꝫ aliqua.

d ❡ Auguſtini. ſ. e. diſt. c. oīs. §. alij. ⁊ c. nullus.

e ❡ Penā. Saltē. interioꝛem, ſcꝫ coꝛdis contritionem ⁊ doloꝛem.

f ❡ Punire. ī. e. diſtinct. iij. §. hec de charitate. cap. penitentia eſt.

g ❡ Peccata. ſ. e. diſtin. ſi peccatum Dauid. ſ. ea. diſti. nullus debite.

h ❡ Oꝛta eſt. al's Ueritas de terra oꝛta eſt. i. chriſt⁹ de Maria. xxxv. q. x. fraternitatis.

i ❡ Agnoſcit. peccatum ſuum.

❡ Hec ergo ſecreta. ¶ Caſ⁹. Infert nūc Gratia. ꝙ pꝛo leuibus peccatꝭ vel occultis ſecreta eſt deo ſatiſfactio facienda pꝛo manifeſtis vero peccatis publica. Qđ ꝓbať exēplo Nabuchodonoſoꝛ ⁊ Niniuitarū, ⁊ authoꝛitate Auguſtini.

[Marginal note:] Luce xviij. c.

k ❡ Publica. Supꝛa. xxxij. q. iiij. nemo. ſ. ij. q. j. ſi peccauerit.

l ❡ Publico. i. ſi tempus confeſſionis et ſatiſfactiōis habuit.

❡ Econtra. ¶ Hec eſt tertia pars. viij. partis diſtinct. ſm Joan. de fan.

❡ Caſus. Nunc pꝛo alia parte allegat Gratia. ſcilꝫ ꝙ confeſſio oꝛis eſt neceſſaria, dicens ꝙ ſupꝛadicta partim pondere carent, ⁊ partim nō: nam occulta peccata, ſecreta ſatiſfactione purgantur: publica vero manifeſta, penitentia purgātur: nullum tamen graue delictū, ſi facultas affuerit confitēdi, ſine confeſſione purgať, qđ pꝛobat tribus authoꝛitatib⁹, ſcꝫ Leonis, Auguſtini, ⁊ Ambroſij, ⁊ vno exemplo dn̄i: et ad hoc inducit Gratia. authoꝛitatem Leuitici. et licet ſit de. §. iſto: tamen hūc caſum ſic ponas.

[Marginal notes:] Dañ. iiij. f. Jone iij. b. Mat. xij. d. iij. ps viij. ptis.

m ❡ Econtra. hic ponit Grā. veram ſolutionem. ſcilꝫ ꝙ neceſſaria eſt oꝛis confeſſio vbi facultas eſt confitendi, et ꝙ penitentia debeat agi authoꝛitate ſacerdotis. et ad hoc pꝛobādum inducit factum domini quando ſuſcitauit filiam archiſynagogi.

[Marginal note:] Confeſſio oꝛis neceſſaria eſt.

n ❡ Leonis. ſ. e. diſ. §. alij. ⁊ ca. multiplex.

o ❡ Quod neſcit. Argu. ff. de acquiren. poſſeſ. l. poſſideri. §. neratius. ff. de cōtrahen. emp. in lege fundi. ⁊ eo. ti. in. l. q̄ fundū. §. fundi.

p ❡ Quomodo. ſ. ea. diſt. §. alij. ca. agite.

a ¶ Itē quomodo. ſ. e. diſt. §. aliȷ̄. ⁊ ca. agite. ⁊ ca. ꝓbū.
b ¶ Proſperū. ſ. ea. di. §. itē ſicut. ⁊ ca. facilius.
c ¶ Nō ſunt hec. Que ꝓ parte ꝯtraria dicta ſunt, ſcꝫ ꝙ ſine ꝯfeſſione oꝛis peccata grauia dimittātur.
d ¶ Archiſynagogi. Scꝫ principis Jairi.
e ¶ Suſcitauit. j. e. quē penitet. in fi.
f ¶ Secreta. Ar. eſſe ſecreta q̄ fiunt ſub preſentia q̄nqꝫ hominum.

g ¶ Eam. ſ. xvij. q. iiij. ſunt.
h ¶ Niſi ſiclo. Siclus cōtinet. xx. obolos. ar. j. q. j. indices. ꝟſus. Tres ſiclos obolus, obolos tres drachma: ſed octo Uncia fert drachmas, duodena dat vncia libram. Siclꝰ habet ſeptē drachmas obolo minus vno. Uerſꝰ.

¶ Qui domū ſuā.

¶ Caſꝰ. Primo ponit Gratianꝰ verba Leuitici, et ſi non per oīa. Scdo exponit ea moraliter. Ad euidentiam tamen eoꝝ que hic dicuntur, nota ꝙ ad literam ita erat in veteri teſtamento ꝙ ſi quis offerebat domum ſuam, vel agruꝫ, vel aliquid aliō tabernaculo, ⁊ poſtea penitebat ſi volebat rē recuperare, addita q̄nta parte eſtimationis totius rei preciū perſoluebat tabernaculo, ⁊ rē recuperabat. ⁊ faciēda erat hec ſolutio ad ſiclum ſanctuariȷ̄, q̄ maioris ponderis erat ꝗ̄ ſiclus vulgarꝭ. poſtq̄ȝ autē ꝯuenerat de precio inter ſacerdotem, ⁊ eū qui debebat redimere rem retinebat emptoꝛ agrū vſqꝫ ad annū iubileū, quem tunc reſtituebat plene. Ille itaqꝫ qui non poterat rē redimere niſi ſiclo ſanctuariȷ̄, ſignificat pctōrem, qui ſe non pōt redimere a peccato niſi operibꝰ penitētie ſancta ſcriptura ſtatutꝭ. Alia etiā moraliter exponūtur, ſicut videbis in litera. Oīa autem ſunt verba Gratiani vſqꝫ ad ca. quem penitet. Jubileus, id eſt quinquageſimus. ⁊ dicitur iubileus annus remiſſionis, quia eo anno debita remittebantur, et ſerui efficiebantur liberi, ⁊ oīa reuertebātur ad ſtatū pꝛiſtinum. Leui. xxvij.

tiā impetrat? Itē. Quō[a] ſm Ambroſiū ius ligādi ⁊ ſoluendi ſolis ſacerdotibꝰ a dn̄o creditur eſſe permiſſum: ſi q̄ſqꝫ ſuo arbitrio ſeipſum peccādo ligat vel ſecreta penitētia ſm Proſperū[b] in ſeipſuꝫ ſentētiā ꝓfert excōicationis, atqꝫ poſt ſatiſfactionem abſqꝫ ſacerdotali iudicio ſeipſum deo vel altari eiꝰ recōciliat? Non ſunt hec[c] ꝓmiſſis authoꝛitatibꝰ conſentanea: ſꝫ multoꝝ exēplis ꝓbanꝭ aduerſa: filiā nāqꝫ archiſynagogi[d] turbis eiectis dn̄s ſuſcitauit[e]: nō tamē preſentibꝰ patre et matre puelle, Petro quoqꝫ Jacobo ⁊ Joanne, vite reddita eſt. In q̄ moraliter inſtruimur vt ſecreta[f] pctā, q̄ per moꝛtem puelle intelliguntꝭ: nō niſi ſupplicationibꝰ ecclie, q̄ per patrē ⁊ matrē puelle deſignantꝭ: ⁊ ſacerdotū miniſterio, qui per Petrū ⁊ Joānē et ceteros intelliguntꝭ, a dn̄o exiſtimentꝭ dimitti. Itē in Leuitico. Qui domū ſuā vel agrū dn̄o vouerit vel ꝯſecrauerit, non pōt eā[g] redimere, niſi ſiclo[h] ſanctuariȷ̄ ſacerdote quoqꝫ (nō ipſo) ſupputante[i] annoꝝ numerū vſqꝫ ad iubileū. In quo ſimiliter docemur ꝙ quicunqꝫ domum cōſciētie vel agrum conuerſationis per penitentiam dn̄o offerre, atqꝫ precio bonoꝝ operum de vana vite ſue conuerſatione ſeipſum redimere voluerit: nō poteſt hoc facere niſi ſiclo ſanctuariȷ̄, id eſt operibꝰ penitētie ſacra ſcriptura pꝛefixis. vnde venientibꝰ ad ſe turbis beatus Joānes nō ait ſimpliciter: facite penitētiā vel fructꝰ penitētie: ſꝫ addidit dignos, vt ꝓ q̄litate vulneris peccatoꝝ, qualitas offeratꝭ bonoꝝ operū. non em̄ par dꝫ eſſe fructꝰ[k] boni operis eiꝰ q̄ nihil vel parū deliquit, atqꝫ eiꝰ qui grādia cōmiſit. ille tanq̄ȝ nulliꝰ criminis ſibi cōſciꝰ vſum ſibi in rebꝰ licitꝭ pꝛebet: hunc tanq̄ȝ multꝭ aggrauatū etiā a licitis[l] temperare opoꝛtet. In iubileo plena remiſſio preſtabatꝭ. vnde per eū perfecta peccati remiſſio figuratur. Sacerdos ergo numerū annorum vſqꝫ ad iubileū ſupputat: cū eiꝰ arbitrio penitētie tēpoꝛa definiuntꝭ q̄bꝰ q̄ſqꝫ plenā peccati remiſſionē inueniat. non em̄ (ſicut Iſychiꝰ ait ſuper eundē locū) ſtatim poſt definitā penitētiā q̄ſqꝫ peccato[m] plene mundatꝭ[n]. Cum ergo ex pꝛemiſſis authoꝛitatibꝰ colligitꝭ ꝙ tēpoꝛa penitentie arbitrio ſacerdotis definiantꝭ, euidētiſſime apparet ſine cōfeſſione[o] ꝓpꝛie vocis peccata non dimitti. q̄s em̄ tēpoꝛa penitentie alicui pꝛefiget niſi pꝛimū peccata ſua ſibi manifeſtare curauerit?

Itē. Taciturnitas[p] peccati ex ſupbia naſcitꝭ coꝛdis. ideo em̄ peccatū ſuū q̄ſqꝫ celare deſiderat ne iniquitas ſua aliȷ̄s manifeſta fiat, ne talis reputetur, apud homines foꝛis, qualē ſe iamdudū exhibuit diuino conſpectui. q̄d ex fonte ſupbie naſci nulli dubium eſt. ſpecies etem̄ ſuperbie eſt ſe velle videri iuſtū, q̄ peccatoꝛ eſt, atqꝫ hypocrita conuincitꝭ qui ad imitationē pꝛimoꝝ parētū tergiuerſatione verboꝛum peccata ſua leuigare ꝯtēdit, vel ſicut Cain peccatum ſuum reticendo, penitus ſuppꝛimere querit. vbi

i ¶ Supputāte. id eſt cōputāte a tēpoꝛe. ſ. redemptionis cum quis redimebat ſm ꝙ annꝰ iubileus vicinꝰ vel remotꝰ erat iuxta computationem ſacerdotis magis vel minꝰ perſoluebat iuxta modum illuꝫ vt ſi ager recipiebat ſementē triginta modioꝛū, ſacerdos petere deberet q̄nquaginta ſiclos. Uel addebatꝭ quinta pars preciȷ̄, vt dixi. Leui. xxv.
k ¶ Fructus. Id eſt penitentia: quia non tanta imponēda eſt ei, quāta magis peccanti.
l ¶ Licitis. ſ. xj. q. j. aliud. ſ. e. §. ex his oībꝰ. ⁊ ca. aliō.
m ¶ Peccato. hic colligitꝭ ꝙ toto tempoꝛe penitentie remittitur peccatuꝫ: argu. j. e. quē penitet. ſicut ex toto tēpoꝛe hoc ſtructum eſt ⁊c̄. ff. de mino. l. iij. §. j. quod verum eſt quo ad penam: quo ad culpā remittitꝭ in pꝛimo momento contritionis. Pctm̄ q̄ tēpoꝛe penitentie remittitꝭ.
m ¶ Peccato. i. pena peccati.
n ¶ Mundatur. Quo ad exterioꝛē penam, ſcilicet tempoꝛalem: vt. ſ. ea. diſt. ſi peccatum. ⁊ ſ. e. diſtinc. ſicut ex pꝛimi.
o ¶ Confeſſione. Unde Boetius in libro de cōſolatione. Si operam medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Boetiꝰ.
p ¶ Item taciturnitas. Hec argumentatio de taciturnitate non iuuat Gratianum, nam cum peccatoꝛ cui iam peccatum eſt dimiſſum, tacet ⁊ contemnit confiteri, Geñ. iiij.

hoc est iam aliud peccatum ꝙ primum. †

a ¶ Ubi autē. ꝟ. xxij. q. ij. cum humilitatis.

Q Uem penitet. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in quatuor partes. Primo dicit ꝙ quilibet per ſeipſum debet confiteri ſacerdoti, ⁊ non per nunciū vel epiſtolam vt ita maiori afficiatur verecundia que partē penitentie releuat. Secundo dicit ꝙ q̇ vult cōfiteri, diſcretū debet eligere ſacerdotem cui cōfiteatur qui ſciat ligare et ſoluere. Tertio ꝙ qui copiā ſacerdotis non habet, confiteatur proximo, ⁊ ex deſiderio ſacerdotis veniam conſequetur. Quarto dicit ꝙ ſi peccatū occultum eſt, ſufficit referri in notitiam ſacerdotis. Si publicū eſt, eius confeſſio debet fieri publice in conſpectu eccleſie, vt eiꝰ precibus adiuuetur. Secūda pars ibi: quare qui confiteri. Tertia ibi: tanta itaqꝫ. Quarta ibi: ſi peccatū. Ora, id eſt peccata ore ad os mundantis. forte de leproſis loquitur, quibus precepit dominus vt ſe ſacerdotibꝰ demonſtrarent.

autē[a] ſupbia regnat vel hypocriſis, humilitas locū habere nō pōt. Sine hūilitate vo alicui veniā ſperare nō lꝫ. nec ergo vbi eſt taciturnitas ꝯfeſſionis, venia ē ſperāda criminis.

Probatur hoc idem authoritate Auguſtini, qui in libro de penitentia ait.

Q Uem penitet, omnino[b] peniteat, ⁊ dolorem lachrymis oſtēdat[c], repreſentet vitā ſuam deo per ſacerdotes, preueniat iudiciū dei per confeſſionem. precepit em̄ dn̄s mūdandis vt oſtenderent ora ſacerdotibꝰ, docēs corporali preſentia confitenda eſſe peccata, non per nuncium[d], nō per ſcriptum[e] manifeſtanda. dixit em̄, ora monſtrate: et omnes non vnus pro omnibus, nō alium ſtatuatis nuncium qui pro vobis offerat munꝰ[f] a Moyſe ſtatutū: ſed q̇ per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. erubeſcentia em̄ ipſa partē habet remiſſionis. ex miſericordia[g] em̄ hoc precepit dn̄s[h], vt neminem peniteret in occulto. in hoc enim ꝙ per ſeipſum dicit ſacerdoti, et erubeſcentiam vincit timore[i] offenſi[k], venia fit criminis. fit em̄ veniale[l] per ꝯfeſſionem, qḋ criminale erat operatione; et ſi non ſtatim purgať[m], fit tn̄ vitale[n] qḋ cōmiſerat mortale. multū em̄ ſatiſfactionis obtulit qui erubeſcētie dominans nihil eorū que cōmiſerit nuncio dei denegauit. Deus em̄ q̇ miſericors ⁊ iuſtꝰ eſt: ſicut cōſeruat miſericordiā in iuſtitia, ita ⁊ iuſtitiam in miſericordia: opꝰ em̄ eſt miſericordie peccāti[o] pctā dimittere, ſed oportet vt iuſtꝰ miſereať[p] iuſte. oportet em̄ vt nō ſolū q̇d[q], ſꝫ in quo[r] doleat[ſ] ꝯſideret[t], ſi dignus eſt nō dico iuſtitia[v], ſꝫ miſericordia[x]. Juſtitia em̄ ſola dānat, ſꝫ dignꝰ eſt miſericordia q̇ ſpirituali labore[y] petit gratiā. laborat em̄ mēs patiēdo erubeſcētiā. ⁊ qm̄ verecūdia magna eſt pena, q̇ erubeſcit ꝑ chriſto, fit dignꝰ miſericordia. vnde apparet qꝛ quāto pluribꝰ[z] ꝯfiteť in ſpe venie turpitudinē criminis, tāto faciliꝰ[a] ꝯſequiť gratiā remiſſionis. Ipſi em̄ ſacerdotes plꝰ iam poſſūt ꝓficere, plꝰ cōfitētibꝰ parcere. Quibꝰ[b] em̄ remittūt, remittit dn̄s. Lazarum em̄ de monumēto iā ſuſcitatū obtulit dn̄s diſcipulis ſoluēdū, ꝑ hoc oſtēdens poteſtatē ſoluēdi ꝯceſſam ſacerdotibꝰ. Dixit em̄: Q̇ḋcūqꝫ ſolueritꝫ ſup terrā[c], ſolueť ⁊ i celis: hoc eſt, ego deꝰ ⁊ oēs celeſtis militie ordines ⁊ oēs ſancti in glia mea laudāt vobiſcū ⁊ ꝯfirmāt[d] q̇s ligatis[e] ⁊ ſoluitꝫ[f]. non dixit q̇s putatꝫ ligare aut ſoluere, ſed in quos exercueritis

b ¶ Omnino. i. pfecte cōteratur de omnibus, id eſt de omni peccato, ⁊ eiꝰ varietate. j. diſti. v. ꝯſideret. ⁊ diſti. vj. qui vult.

c ¶ Oſtēdat. per exteriora em̄ preſumitur de interioribus: vt hic. ⁊. ꝟ. diſtin. l. ſi quis diaconus.

d ¶ Per nunciū. Et ita non poteſt hic per alium quod per ſe poteſt. ff. de ſolut. inter artifices. et extra de cleri. non reſi. quia nonnulli.

e ¶ Per ſcriptū. ꝟ. xxx. q. v. qualis. contra. ſed ibi nō dicitur ꝙ ita accipiatur: ſed ꝙ accepta in ſcriptis redigať, ne detur obliuioni.

f ¶ Munus. Scꝫ hircum. i. penitentiam deſignatam per hircum.

g ¶ Ex miſericordia. i. miſericordiā repromittēs.

h ¶ Hoc precepit. Myſtice, vbi dixit: Uade ⁊ oſtende te ſacerdotibus.

i ¶ Timore. i. propter timorem ſeruilem.

k ¶ Offenſi. ſ. dei, quē peccādo offenderat.

l ¶ Fit em̄ veniale. ꝟ. e. diſt. §. alij. ⁊ ca. ſerpēs. Ueniale, id eſt dignum venia. Uel fit, id eſt oſtenditur per confeſſionem eſſe veniale. vel fit veniale ſm̄ aliam literam, id eſt ad vitam nō impediens.

m ¶ Purgatur. i. purgari non videtur, ꝑpter penā exteriorem exterioris ſatiſfactionis q̄ adhuc reſtat. ꝟ. e. diſtin. ſi peccatū dauid. j. e. diſtinc. vlt. §. vlt.

n ¶ Uitale. i. eius penitētia cōfert et impetrat vitam.

o ¶ Peccati. ſcilꝫ diſcrete. ⁊ hoc ē qḋ ſequiť, ſꝫ opꝫ ⁊c̄.

p ¶ Miſereatur. ſcꝫ puniendo peccatum.

q ¶ Quid. i. propter q̇d. ſ. propter qḋ peccatū.

r ¶ Sed in quo. i. dolorē patiatur, ſ. in pena.

ſ ¶ Doleat. ſcilꝫ penitens.

t ¶ Cōſideret. ſacerdos.

v ¶ Juſtitia. Si em̄ ſola iuſtitia reſpiciať, nullꝰ ſaluatur vel ꝯſequiť veniam criminis.

x ¶ Sꝫ miſericordia. ſ. vt nō puniať eternaliter.

y ¶ Labore. Nihil em̄ cariꝰ emiť ꝙ qḋ precibꝰ impetratur: vt dicit Seneca. arg. ad hoc. viij q. ij. illud. †

z ¶ Pluribus. argu. j. di. vj. placuit. Arg. ꝯtra. ꝟ. diſ. e. §. ex his. ſub illo §. non ita.

a ¶ Faciliꝰ. quia tot ſacerdotes obligat ad orandum pro ſe, quot ſacerdotibus confitetur: vt. j. e. ꝙuis.

b ¶ Quibus. argu. pro remiſſionibus que fiunt ad poteſtates, ⁊ ad alia. ‡

c ¶ Super terram. i. in eccleſia: quia extra eccleſiā nulla vera ſolutio vel ligatio fieri poteſt. ꝟ. j. q. j. remiſſionē. xxiiij. q. j. ca. quicunqꝫ.

d ¶ Et confirmāt. Eos iuſte ligatos eſſe.

e ¶ Quos ligatis. iuſte ⁊ miſericorditer penis ꝑ peccatis impoſitis, ⁊ eos iuſtos eſſe ſolutos.

f ¶ Solutis. iuſte ⁊ miſericorditer a penis.

† Hoc vult gl. dicere. Uerū ē ꝙ in cōtritione cordis añ oris ꝯfeſſionē peccatū dimittiť: debet tñ penitēs hr̄e volūtatē ꝯfitēdi eccľie ſi tēpus et facultas affuerit: alioqn nō ē vere penitēs, ⁊ nō dimittiť et pctm̄. Si vero dimiſſo pctō in cordis ꝯtritione, ⁊ habita voluntate eccľie. cōfitēdi poſtea mutet volūtatē, ⁊ nolit pctm̄ ꝯfiteri, iam eſt reꝰ non pcti iaꝫ dimiſſi, ſed pcti qḋ committit nolēdo ⁊ ꝯtēnēdo ꝯfiteri: qḋ ē aliud a pctō iaꝫ dimiſſo. Hug.

Luce xvij. c.

Jo. xj.

† Et hic labor, ſ. per cōfeſſionē.

Cōfiteri pluribus vtile eſt.

‡ De q̇bus le. et no. ex de pe. qḋ autē. Archi.

a ❡ Juſtitie. Juſta pena ligandi.
b ❡ Aut miſericordie. aliqd de pena relaxando vel aliquem communioni ſacramentorum reconciliando.
c ❡ Opera veſtra. ſ. q dimittatis per vos peccata.
d ❡ Scientem. ſi em̄ in eius parochia non eſt diſcretus ſacerdos: eius qui preeſt conſenſu talē adeat, vt. j. diſ. vj. placuit. et extra de peni. et remiſſ. omnis.

n ❡ Sufficere. Ad celeriorē ꝛ plenam pene tpalis abſolutionem: vt. ſ. diſ. ea. multiplex. ꝛ. c. ſufficiat. ꝛ. c. fleat. ꝛ j. diſt. v. conſideret. in fi. xiij. q. ij. tempus.
o ❡ Meritū. i. authoritatē: quā vocat meritū: quia de merito charitatis ſue habet authoritatem ligandi ꝛ ſoluēdi. ar. xl. di. c. j.

opus iuſtitie[a] aut mīe[b]. alia autem opera veſtra[c] in peccatores non cognoſco. Quare qui confiteri vult peccata vt inueniat gratiā, querat ſacerdotem ſcientē[d] ligare ꝛ ſoluere: ne cū negligēs circa ſe extiterit, negligat ab illo qui eum miſericorditer monet ꝛ petit, ne ambo in foueā cadāt, quā ſtultus euitare noluit. Tāta itaq; vis cōfeſſiōis eſt, vt ſi deeſt ſacerdos, cōfiteatur proximo. ſepe em̄ contingit q penitens non poteſt verecundari corā ſacerdote, quem deſiderāti[e] nec locus[f] nec tps offert. ꝛ ſi ille[g] cui confitebit, poteſtatē ſoluendi non habeat, fit tn̄ dignus venia ex deſiderio[h] ſacerdotis, q̄ ſocio confitet turpitudinē criminis. mūdati em̄ ſunt leproſi dum ibant oſtēdere ora ſacerdotibus, anteq̄ ad eos puenirent. vnde patet deū ad cor reſpicere, dū ex neceſſitate prohibentur ad ſacerdotes peruenire. ſepe quidē eos querunt: ſed ſani et leti dum querūt: anteq̄ ad eos perueniant moriūtur: ſed mīa dei eſt vbiq;: qui et iuſtis nouit parcere, etſi nō tam cito[i] ſicut ſi ſoluerentur[k] a ſacerdote. Qui ergo om̄ino confitetur, et ſacerdoti: meliori q̄ poteſt cōfiteatur ſi peccatum occultū eſt, ſufficiat referre in notitiam ſacerdotis[l]: vt grata ſit oblatio muneris. nā i reſurrectiōe filie principis pauci interfuerūt qui viderēt: nōdum enim ſepulta erat: nōdum extra portā ciuitatis delata: nōdū extra domū in notitiā portata. intus reſuſcitauit, quam intus inuenit: relictis ſolis petro et ioanne ꝛ iacobo, patre ꝛ mr̄e puelle: in quibus figuraliter cōtinēt ſacerdotes eccl'ie. quos autē extra inuenit, animaduertendū eſt quomō ſuſcitauit[m]. Flebat enim turba poſt filium vidue. Fleuit martha, ꝛ maria: p fratre ſupplicātes. Flebat ꝛ turba q̄ mariam fuerat ſecuta, lachrymis marie admonita. In q̄ docemur publice peccātibus non, ppriū ſed eccl'ie ſufficere[n] meritū[o].

Item Leo papa.

❡ Sufficit illa confeſſio, q̄ primū deo, deīn ſacerdoti offert.

Quanuis plenitudo[p] fidei videat eſſe laudabilis: q̄ ppt' dei timorē apud oēs hoies erubeſcere nō veret: tamen quia nō oīm[q] hmōi ſunt peccata, vt ea que penitētiam poſcūt, nō timeant publicare: remoueat improbabilis[r] conſuetudo, ne multi a pnīe remedijs arceantur, dum aut erubeſcūt aut timēt inimicis ſuis ſua facta reſerare, p quibus[ſ] pñt legū pcelli[t] conſtitutione. Sufficit[v] em̄ illa cōfeſſio que primū deo offert, tunc etiā ſacerdoti qui p delictis penitentiū precator accedit. tūc enim plures ad pniam poterūt prouocari, ſi ppl'i auribus nō publicetur cōſciētia cōfitentis. Quib[9] authoritatib[9] vel quibus rationū firmamētis vtraq; ſnīa ſatiſfactiōis ꝛ cōfeſſionis[x] inuitat, in medium breuiter[y] expoſuim[9]. Cui autē harū poti[9] adherēdū ſit, lectoris iudicio reſeruat. vtraq;[z] em̄ fautores hz ſapientes et religioſos.

e ❡ Quē deſiderāti. al's quem deſiderat.
f ❡ Loc[9]. ff. de exera. l. j. in prin.
g ❡ Et ſi ille. j. de conſe. di. iiij. c. ſanctum eſt. in prin.
h ❡ Ex deſiderio. j. ea. q. v. qd deo.
i ❡ Et ſi non tam cito. ſ. diſ. l. ſi quis diaconus.
k ❡ Soluerētur. Ab eo q̄ ad penā temporalem.
l ❡ Sacerdotis. Deus quē non fallit peccati qualitas nec peccantis affectus: vt. xxiiij. q. ōe iij. deus quādo, veram de penitente promit ſententiam ſz preſbyter q mēte alterius non poteſt videre, talia cōfitentis verba iudicat, qualia foris ſonant. vnde indignum abſoluit frequenter: vt. xxiiij. q. iij. deus. ꝛ. xxij. q. v. humane. alioquin verū non eſſet qd hic dicitur: cū apud deū nullas patiatur venie moras peccatoris conuerſio: vt. xxvj. q. ne. vj. his qui tēpore. ſ. e. diſti. multiplex. Uel hoc ad tēporalē penam referatur. licet em̄ peccatū dimittat, ne homo ab accipienda vita eterna impediatur: vt. ſ. e. ſicut pmi. nō tamen ſi pctō parcitur: pena remittit: quia nullaten[9] ſine vindicta relaxatur, ſicut patet in dauid: vt. ſ. e. di. ſi pctm̄.
m ❡ Suſcitauit. quid ſignificent iſti tres mortui, habes j. diſt. ij. ſuper tribus.

Luce xvij. c.

penā quare dimittit

Quanuis plenitudo. ❡ Hec eſt. ix. pars diſtinc. ſm Joan. de fan. ❡ Caſus. Conſuetudo erat alicubi q penitentes accipiendo penitētiam de occultis peccatis cogebant ea ſacerdotibus publice confiteri, ita q populus audiret. quā conſuetudinē remouet leo: quia plures ppter hoc a penitentia reuocabātur. Unde dicit, cōfeſſio ſufficit que primū fit deo: ꝛ poſtea ſacerdoti. tunc em̄ plures ad penitentiā poterūt prouocari.

Luce viij. g.

Luce vij. b. Joan. xj. d.

ix. ps.

p ❡ Plenitudo. ſ. perfectio in fide.
q ❡ Quia nō omnium. Hec negatio et ſequēs eqpollēt affirmationi. ff. de vb. ſig. duobus.
r ❡ Improbabilis. ſm quam occulta peccata in publico cōfitebantur ꝯpulſi ad hoc multi: ppter qd pniā declinabant.
ſ ❡ Pro quibus. Accuſantibus, ſcz inimicis. non em̄ p penitētiā tollit pena ciuilis. ar. xxxiij q. ij. admonere.
t ❡ Percelli. Si alie pbatiōes ſunt q̄ ſufficiāt cum huiuſmodi ꝯfeſſiōe. ꝛ eſt huic ſile. xxij. q. v. hoc videtur.
v ❡ Sufficit. ſ. diſti. e. §. ex his oib[9]. et. c. ſufficit.
x ❡ Confeſſionis. An ſcz ſit neceſſaria vel non.
y ❡ Breuiter. immo plixe. Uel ideo dicit breuiter reſpectu multarum authoritatum que de hac materia loquuntur.
z ❡ Utraq;. Hoc idem probabit Grat. per ſeq. ca.

q. d. ſ. immo m'torū talia ſunt q ea timēt publicare.

Pnīa non tollit penā ciuilē.

ſos viros. Unde Theodor⁹ Cantuarienſis archiepiſcop⁹ ait in penitentiali ſuo.

Quidā deo ſolūmō cōfiteri debere pctā dicūt: vt greci, quidā vero ſacerdotibus cōfitēda eſſe percenſent; vt tota fere ſancta eccl'ia[a]. qđ vtrūqꝫ[b] nō ſine magno fructu intra ſctām fit eccleſiā, ita dūtaxat vt deo q̇ remiſſor eſt peccatoꝝ, pctā nr̄a confiteamur: et hoc pfectoꝝ[c] eſt, vt cū Dauid dicamus: Delictū meum cognitū tibi feci: et iniuſtitiam meā non abſcōdi. Dixi cōfitebor aduerſum me iniuſtitiam meā dn̄o, ⁊ tu remiſiſti ípietatem pcti mei. ſed tn̄ apl'i inſtitutio nobis ſequēda eſt: vt cōfiteamur alterutrū pctā nr̄a: et oremus pro inuicē vt ſaluemur. Confeſſio itaqꝫ que ſoli deo fit, qđ eſt iuſtorū, purgat peccata. Ea vero que ſacerdoti fit, docet[d] qualiter ipſa purgantur peccata. Deus nanqꝫ ſalutis et ſanctitatis author et largitor plerumqꝫ prebet hāc ſue penitentie medicinam inuiſibili adminiſtratiōe[e], plerūqꝫ medicorum[f] operatione.

Diſtinctio. ij.

Quia vero de pnia[g] ſemel cepit haberi ſmo, aliquātulum altius repetēdū videt̄, diuerſoruꝫ ſn̄ias certis authoritatib⁹ munitas in mediū proponentes[h]. Alij dicunt pniam ſemel tm̄ eſſe vtilem. vnica eſt enim nec iterari pōt: ſi vero reiterat̄ precedens pnia[i] non fuit. etſi de ſententia iudicis[k] eius[l] merito[m] peccata vidētur eſſe remiſſa, apud tamen eius preſentiam cui oīa futura preſentia ſunt, nūqꝫ[n] habent̄ remiſſa: qꝛ nō eſt ſeruata illa ſentētia veri ſacerdotis: Uade, et amplius noli peccare[o]. Item: Ecce ſanus factus es, iā amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat.

Item ex octaua ſynodo.

Primā vitij cauſam nō penitus extinguit, qui in illam poſtea recidit.

Si qs ſemel notat⁹[p] fue

Quidam deo. ¶ Caſus. Quidam dicebant ſufficere confiteri peccata ſoli deo. Alij vt fere tota eccleſia dicūt q̄ pctā ſunt ſacerdotibus cōfitenda. ⁊ lꝫ vtrūqꝫ ſit fructuoſum, tn̄ ſequenda eſt conſtitutio Jacobi apoſtoli vt confiteamur alterutrū peccata noſtra. ⁊ lꝫ illa confeſſio que fit ſoli deo ſit iuſtoꝝ: per quā peccata purgant̄: per illā tamen que fit ſacerdoti, docetur qualiter ipſa peccata purgari debeant.

a ¶ Tota fere ſācta eccl'ia. ⁊ ideo ei adherendū eſt: qꝛ a plurib⁹ cōprobatur. arg. xix. diſtin. in canonicis.

b ¶ Qđ vtrūqꝫ. ſcꝫ confiteri deo et ſacerdoti.

c ¶ Perfectoꝝ. q̇ non habēt niſi venialia: vnde nō indigent oris confeſſione ſpeciali. — Pſal. xxxj.

c ¶ Perfectorū. ſ. ea. diſt. §. his authoritatibus.

d ¶ Docet. i. hoc eſt ſignū ſacerdoti q̄ pctā dimittantur cōfitenti p contritionem. argu. ſ. ea. diſti. §. hoc idē. ⁊ ca. oīs qui nō diligit. ſicut cordis cōtritio eſt ſignū peccatoꝝ q̄ gratia dei dimiſit ei peccata: quia nemo ⁊c. vt de conſe. diſtin. iiij. nemo. — Jaco. v.d.

e ¶ Adminiſtratiōe. id eſt ſola contritione.

f ¶ Medicorum. Jd eſt ſacerdotum.

Quia vero. ¶ Hec diſt. diuidit̄ in. vj. partes. Jn pma quarum probat (tamen ſuperficialiter) q̄ pnia ſemel habita non inquinatur, ⁊ charitas ſemel habita non amittitur, ⁊ de perfecta intelligit̄. Scđa ibi: Ex pmiſſis. Tertia ibi: Hec que. Quarta ibi: Eligat. Quinta ibi: Jllud autem. Sexta ibi: Charitas ergo. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur. ij. diſ. in qua tractat̄ an charitas ſemel habita poſſit amitti: et certum eſt q̄ ſic: vt. j. eo. §. nō eſt mirū: niſi forte ſit in aliquo cōfirmata p gr̄am: vt fuit in beata virgine. et ſicut poteſt amitti charitas, ita amiſſa poteſt recuperari, cū de nemine ſit deſperādum dum eſt in corpore conſtitutus: vt. j. ea. diſtin. vij. nemo. nec pōt amitti charitas niſi per mortale peccatū: nec recuperari niſi a deo gratis: cum omnis virtus ſit opus ſolius dei. Et quia hec queſtio videt̄ tangere queſtionem que tractatur in tertia diſt. ſcilꝫ an penitentia ſit iteranda vel non: ideo Grat̄. breuiter tangit queſtionem illam et inde ſumpta materia incipit ibi latenter propoſitam queſtionem de charitate tractare. vt autem ad hec tractanda competentius Gratianus accedat, breui vtitur tranſitu dicens: qꝛ vero ⁊c. Jntēdit enī probare q̄ pnia iterari non poteſt: qꝛ ſi iteratur, prima nō fuit vtilis, nec penitentia dici debet: ad quod inducit ſequens ca.

g ¶ De penitentia. Hic intitulatur ſecunda diſt. in qua illa queſtio tractat̄ an charitas ſemel habita poſſit amitti. ⁊ eſt certū q̄ poteſt in via peregrinatiōis amitti, quātūcunqꝫ ſit perfecta: vt. j. eo. §. non eſt mirū, quod probat authoritatib⁹ ⁊ exēplis. in patria autem vbi perfectiſſime iam habetur, non amittit̄. j. ea. charitas. Hanc queſtionē tractat hic Gra. occaſione alterius quam hic ipſe in initio prelibauit: ſed in tertia diſt. eam proſequitur: an ſcꝫ penitentia reiterari poſſit. pcedit ergo Gratianus in hac diſti. hoc modo. Primo pbat q̄ penitentia nō poſſit reiterari vſqꝫ ad §. item ſine charitate. vbi latēter ingredit̄ materiā huius diſtin. ⁊ probat charitatē ſemel habitā amitti nō poſſe: vſqꝫ ad §. hec q̄ de charitate. vbi icipit authoritatib⁹ allegatis reſpōdere: aſſerēs illas de charitate pfecta eſſe intelligendas. ⁊ inde ſumpta occaſione gradus in charitate eſſe, pbat vſqꝫ ad §. nō eſt mirū. vbi latēter aduerſam partē aſſumit et q̄ charitas amitti poſſit, exēplis ⁊ auc̄tib⁹ oñdit vſqꝫ ad §. euidēter. vbi oñdit hoc verꝫ eſſe nō ſolū de charitat' opere: ſꝫ etiā de ipſa charitate: ⁊ hoc vſqꝫ in fi. di. pſequit̄. — Charitas ſemel habita vtrū poſſit amitti. — Joan. viij.b. — Joan. v.c.

h ¶ Proponentes. Abſolutus nominatiuus eſt.

i ¶ Penitentia. Que valeat ad vitam.

k ¶ Judicis. Qui penitentiam impoſuit.

l ¶ Eius. Dei vel ſacerdotis.

m ¶ Merito. i. ſm iuſtitiam. j. diſt. iiij. §. eorum.

n ¶ Nunqꝫ. Allegando dicit.

o ¶ Noli peccare. Jd eſt eſſe in propoſito peccandi: tamen aliter inducit allegando.

Si qs ſemel. ¶ Caſus. Si qs ſemel fuit i crimine inuidie vel cōtētionis: ſi poſtea in illud inciderit, prima cauſa ex qua inuidia vel contentio naſcitur, in eo remanſit quā oportet p contraria ⁊ aduerſa curari p exercitium, ſcꝫ humilitatis. Notatus. i. reprehenſus ⁊ redargutus. Primam cauſam. i. vitium Ade.

p ¶ Notatus. Jd eſt deprehenſus.

a ¶ Uitio. Uel alio quocunqꝫ.
b ¶ Primā cauſam. Primā vitij cauſam in ſe penitꝰ nō extirpat, qui in idem poſtea recidit.
c ¶ Reconditā. Nō ideo hoc dicit ꝙ ſemper ita ſit, ſʒ ꝙ ita fuerit, eſt pſumptio, inuidia vel ɔtētio iterata.

quia ꝗlibet etiam imperfectus timere debet ne charitatem amittat. xxxij.q.v. ſi paulus.
l ¶ Ualida. Uerba Salomonis in canticis.
m ¶ Dilectio. i. charitas perfecta.
n ¶ Ceperit. i. ɔtingit vel ɔuenit. intellige de facili.

d ¶ Curari. ſ. xxvj.q.vij. affectum. ē de depoſi. grauis. j. de ɔſe. diſ. v. legimus.
¶ Itē ſine. ¶ Caſꝰ. Hic accedit Grat. ad propoſitā queſtionē, et p multas authoritates oſtēdit ꝙ charitas amitti non pōt: qꝛ ſi videaꝛ amitti, non fuit vera charitas. Caſus ſ. patet. et tria ſequentia ca. ſimiliter patēt, ſcilicet charitas, radicata, valida. verba ſunt ſalomonis in canticis: q̄ exponit Grego. in moralibus, dicens. Uirtuti etem̄ mortꝭ dilectio cōparaꝛ ꝛc. vnde in illo ca. valida. ſic poſſes breuiter ponere caſū. Primo ponunꝛ verba ſalomonis. Secūdo verba Gregorij exponētꝭ verba illa. Dilectio. id eſt charitas.
e ¶ Adulto. j. de conſecra. diſtin. iiij. quomodo. ꝛ ca. ſolet. j. e. diſtin. ca. fugerat. ꝛ ca. nō eſt. ſ. Romanos. ꝛ cap. tolle.

j. Jo. iiij.

rit inuidie vel contentionis vitio[a], ꝛ rurſus in hoc ipſum inciderit, ſciat ſe primā[b] cauſam ex qua inuidia vel ɔtentio naſciꝛ, in interioribꝰ medullis habere reconditā[c]. Oportet ergo eū per cōtraria atqꝫ diuerſa curari. i. per humilitatis exercitiū. Exercitia ꝟo humilitatꝭ ſunt, ſi ſeruilioribus officijs ſubdat, ꝛ miniſterijs indignioribus tradat ita nāqꝫ arrogantie et humane glorie vitium euitari vel curari[d] poterit: vt in conſuetudinē humilitatis affectꝰ vltra iam non incidat in arrogantie et vane glorie delictū, ſʒ in ſingulis huiuſmodi vitijs cura ſimilis adhibeaꝛ. Itē ſine charitate nullo adulto[e] pctm̄ remittiꝛ. nō autē hʒ charitatē q̄ aliqn̄[f] peccaturꝰ eſt criminaꝛr. Unde Augu. ad Julianum comitem.

Charitas q̄[g] deſeri pōt, nunqꝫ vera[h] fuit.
Idē ſuper epiſtolā Joānis.
Radicata[i] eſt charitas: ſecurus[k] eſto, nihil ma-li procedere poteſt.
Item Greg. in moralibus.
Ualida[l] eſt vt mors dilectio[m]. virtuti etenim mortis, dilectio comparatur: qꝛ nimirū mentē quā ſemel ceperit[n], a delectatione mundi funditus occidit[o].
Itē Proſper in libro de contemplatiua vita.
Charitas[p] eſt (vt mihi videtur) recta[q] voluntas, ꝛ ab oībꝰ terrenis[r] ac preſentibꝰ prorſus auerſa, iuncta vero deo inſeparabiliter[ſ], et ignita igne quodam ſpiritꝰ ſancti a quo eſt, ꝛ ad quē refertur incēſa: inq̇namenti[t] oīs extranea, corruptionis neſcia, nulli vitio[v] mutabilitatꝭ obnoxia: ſuper oīa que carnaliter diligun tur, excelſa: affectionum[x] oīm potētiſſima: diuine ɔtēplationis auida, in oībꝰ ſemper inuicta, ſumma[y] actionū bonarū, ſalus morū[z] finis[a] celeſtiū preceptorū, mors criminum, vita virtutū[b], virtus pugnantiū[c], palma victorū, aīa ſanctarum

o ¶ Occidit. i. remouet a delectatione: ſicut mors remouet ab oī̄ actu terreno.
Charitas. ¶ Caſus. In hoc cap. p̄mo commēdat pſper charitatem ex eius affectibus: ꝛ ſunt verba pſperi vſqꝫ ad illud cap. Item Beda. † Scd̄o oſtendit ꝙ qui charitatem habet, facile peccatis reſiſtit: bonis omnibus abundat, ꝛ mūdana contēnit, difficilia facile perficit. ſubdit etiam quid ſit deū diligere, ꝛ q̇d peruertere ordinē dilectionis. Tertio oſtēdit ad q̇d corpus noſtrum ſit diligendum. Quarto oſtendit qualiter ſit intelligendum: diliges proximum tuum ſicut teipſum: ꝛ qui ſunt qui diligunt deum plus q̄ſ ſe.

Cāti. viij. b. Charitatē habēs miſ ta pōt.

† Sub, lʒ nō ita cōtinue ɔtineantur in libro ſuo. itē interponiꝛ, ē ꝟbum Gra. ſʒ Hug.

p ¶ Charitas eſt. Id eſt ex charitate pcedit recta voluntas. ‡ et eſt dictum per cauſam, vt illud. xxxvj. queſtione. ij. tria. vt exponatur charitas eſt, id eſt facit: alioquin non eſt verū: cum charitas ſit habitus mentis, qui voluntas non eſt vel motus voluntatis. ſimiliter intelligitur illud Auguſt. Charitatem voco motum animi. dicitur ergo charitas voluntas vel motus, quia vt infra dicitur eſt cauſa meritorum bonorum, ſicut iniquitas cum ſit habitudo mentis iniuſte, dicitur peccatum, quia ex ea eſt: vt. j. diſt. iij. ille rex.

‡ i. bonꝰ motꝰ q̇ ēt voluntas: ꝛ charitas eſt cā ꝛ facit vt voluntas ſit bona. i. vite eterne meritoria: vn̄ ita diciꝛ cā meritorum bonoꝝ ſm̄ Hug.

f ¶ Aliquando. hoc allegando dicit vt authoritatem inducat.
Charitas. ¶ Caſus. In hoc ca. pſper multꝭ modis cōmēdat charitatē. Scd̄o oſtēdit ꝙ q̇ habet charitatem, facile peccatis reſiſtit, ꝛ bonis omnibꝰ abundat, mundana contēnit, difficilia perficit. Subdit etiā q̇d ſit deum diligere, ꝛ q̇d ſit peruertere ordinē diligēdi. Tertio oſtendit ad q̇d corpus noſtrum ſit diligendū. Quarto qualiter intelligatur, diliges proximum tuum ꝛc. ꝛ q̇ ſunt q̇ diligunt deum plus q̄ſ ſe. Et nota ꝙ ſm̄ Hu. oīa verba ſunt proſperi vſqꝫ ibi: Item Beda, licet non ita cōtinue in libro ſuo contineantur. ꝛ hec dictio Item, que ſepe interponitur, eſt verbum Gratiani. et ſm̄ Hugo. totum eſt vnum ca. quod credo verum. Lau. etiam ſentit Hug. Quidam tn̄ ibi faciunt vnum ca. Ergo ſi charitatem. Aliud ibi: Corpus. Aliud ibi: Proximos. Aliud ibi: Proinde. ſm̄ Bene.
g ¶ Que deſeri pōt. i. quā ɔtingit deſeri vel de facili.
h ¶ Uera. i. perſeuerās finalis. Uel vera ad vitam ducens. i. ad eternam beatitudinem.
i ¶ Radicata. i. perfecta.
k ¶ Securus. Spei perſeuerantia: non rei preſentia,

q ¶ Recta. Id eſt rectam vitam ꝛ dignam faciens voluntatem.
r ¶ Terrenis. Secꝰ eſt de charitate iperfecta quā habēs pōt curare tēporalia. arg. xij.q.j. habebat.
ſ ¶ Inſeparabiliter. i. nō de facili ſeparatur.
t ¶ Inquinamenti. ſcʒ mortalis.
v ¶ Uitio mutabilitatꝭ. i. mutabilitati in vitium.
x ¶ Affectionū. i. bonarū voluntatum.
y ¶ Summa. i. perfecta.
z ¶ Salus morū. i. ſalutiferos faciēs mores.
a ¶ Finis. i. ɔſummatio, vel quia precepta finaliter docet vt habeatur.
b ¶ Uita virtutum. j. e. diſt. ſ. item proinde.
c ¶ Pugnantium. cum vitijs.

a ¶ Cum qua .i. in ea perſeuerando.
b ¶ Peccare. Moꝛtaliter.
c ¶ Potuit. Ecce verbum in quo facit ad propoſitum Gratiani.
d ¶ Operoſa. Id eſt effectiua bonorum operum.
e ¶ Germana .i. germanos ꝛ cōcordes faciēs. Uel germana .i. coniuncta et inſeparabiliter adherens. Salomon. Dixi ſapientie, ſoroꝛ mea es: et prudentiam vocaui amicā meā.
Sapiētia eſt ſoroꝛ mea.
f ¶ Excellētioꝛē. Alijs donis.
j. coꝛ. xiij. c.
g ¶ Uiam. eundi ad deum.
h ¶ Nominat. in pꝛima epiſtola ad Coꝛinth. xij. c.
i ¶ Que difficilia. Ad ſalutem anime pertinentia.
k ¶ Ex qua min⁹. Id eſt ex qua dei dilectionē poſtponit facili⁹, ſicut plures pꝛonioꝛes ſunt offendere deū foꝛnicādo ꝙ̄ furādo. arg. l. diſ. q; ſanctitas tua. in fi.
Foꝛnicantur aliq̄ citius ꝙ̄ furent.
l ¶ Faſtidiū. repete concipere.
m ¶ Quē in ſe. ſcȝ diligendo .i. ad ſui ſimilitudinē vbi dictum eſt: dilige ꝓximū tuū ſicut teipſum. Uel in ſe .i. deo: ſcȝ ad eius ſimilitudinē, vbi dictum eſt: ſm autē ſimile eſt huic.
n ¶ Diligūt. ꝓl⁹ iuſto.
o ¶ Diligēda. ꝙ̄ aiam. ar. xxij. q. v. ſi quis coactus.
p ¶ Quia pars. Alia eſt pars que homo eſt interioꝛ: vt de cōſe. diſt. iiij. non ex quo. non ergo coꝛpus eſt homo: quod eludinenſes ſomniant, quia nihil eſt id quod ſuijpſius ſit pars. arg. ff. de euic. ſi dictū. §. ij. et peccant qui ponunt coꝛpus genus animalis.
Coꝛp⁹ non eſt homo.
q ¶ Natura. l. r. j. de ꝯſe. diſt. v. nō mediocriter. in fi.

mentiū, cauſa meritoꝝ bonorū, pꝛemiū perfectoꝝ, ſine qua nullus deo placuit: cum qua [a] aliquis peccare [b] non potuit [c] nec poterit, fructuoſa in penitentibus, leta in ꝓficiētib⁹, glorioſa in perſeuerātib⁹, victoꝛioſa in martyꝛib⁹, operoſa [d] in oībus omnino fidelibus, ex qua quicquid eſt boni operꝭ viuet.

Item. Hec eſt charitas vera, germana [e], perfecta: quā excellentioꝛē [f] viam [g] nominat [h] apl's ſanct⁹. ſicut enī ſine via nullus peruenit quo tēdit, ita ſine charitate q̄ dicta eſt via, nō ambulare poſſunt hoīes, ſed errare.

Itē. Ergo ſi charitatē deo exhibeam⁹, ꝛ pꝛimo de coꝛde puro, ꝛ ꝯſcientia bona, ꝛ fide non ficta: facile peccato reſiſtim⁹, bonis oīb⁹ abundamus, ſeculi blādimenta ꝯtēnimus, ꝛ oīa q̄ difficilia [i] ſunt humane fragilitati vel aſpera, etiā cū dilectione perficim⁹: ſi tamē deū charitate ꝓfecta, q̄ nobis ab illo eſt, ex toto coꝛde, ꝛ ex tota anima, et ex totis virib⁹ diligam⁹. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus [k] diligit deum, quoniā ſi ex toto coꝛde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati deſiderijs ſeruiam⁹. Et quid eſt deum diligere, niſi illi copulari animo: concipere fruende viſionis eius affectum, peccati odium, mundi faſtidiū [l]: diligere etiā pꝛoximū, quē in ſe [m] cenſuit diligendum: in ipſo amoꝛe reſeruare legitimū modū, nec peruertere dilectionis oꝛdinē conſtitutum? Oꝛdinē dilectionis illi peruertūt, nec modum diligendi cuſtodiunt, qui aut mundum q̄ contēnend⁹ eſt diligūt [n], aut coꝛpoꝛa ſua min⁹ diligēda [o] plus diligunt, aut pꝛimos non ſicut ſeipſos, aut deū pluſꝗ̄ ſeipſos foꝛte non diligunt.

Idem. Coꝛp⁹ noſtrū, q; pars [p] noſtri eſt, ad hoc nobis diligendū eſt, vt ſaluti eius ac fragilitati naturaliter [q] conſulam⁹, ꝛ agam⁹ quaten⁹ ſpiritui [r] oꝛdinate ſubiectū [ſ], ad eternam ſalutē accepta immoꝛtalitate et incoꝛruptione ꝑueniat.

Itē. Pꝛoximos autē tūc diligim⁹ ſicut nos, ſi nō ꝓpter aliquas vtilitates [t] noſtras, nō ꝓpter ſperāda beneficia vel accepta, nō ꝓpter affinitates vel cōſanguinitates, ſȝ ꝓpter hoc tm̄ ꝙ nature [v] noſtre ſunt participes [x] diligamus.

Itē. Nō illi tm̄ pꝛimi nr̄i credēdi ſunt, q̄s nobis grad⁹ ſanguinis iungit: ſȝ pꝛimi noſtri credēdi ſunt oēs hoīes nature noſtre (ſicut dixi) participes.

Itē. Pꝛoinde ſicut nos pꝛimos nr̄os diligim⁹, qn̄ ad moꝛes bonos ꝛ eternā [y] vitā cōſequendā ſicut nobis eoꝝ ſaluti conſulim⁹, qn̄ nos in eoꝝ peccatis ac periculis [z] cogitamus, ꝛ ſicut nobis ſubueniri optaremus, ita eis ſubuenim⁹, aut ſi facultas defuerit, voluntatem ſubueniēdi tenem⁹. Quapꝛopter chariſſime tota dilectione ſatage vt bonū qḋ tibi fieri vis, velis ꝛ pꝛimo. Illi ꝟo pl⁹ ꝙ̄ ſe diligunt deū, q̇ ꝓ ei⁹ amoꝛe ſue ad tēp⁹ ſaluti non parcunt, ſeipſos tribulationib⁹ ac periculis tradūt, nudari facultatib⁹ ꝓpꝛijs, pr̄ie ſue extoꝛres fieri, parētib⁹ et vxoꝛib⁹ ac filijs renūciare parati ſunt, ꝛ (vt totū dicā) ipſam moꝛtē coꝛpoꝛis nō ſolū nō refugiūt, ſed etiā libēter excipiūt, ambiētes a coꝛpoꝛis ſui vita magis ꝙ̄ a deo [a] vita vite ſue diſcedere.

Item Beda ſuper Ioannē.

Querendum eſt interea quomodo ſpeciale filij dei agnoſcendi ſignum fuerit ꝙ ſuper eū deſcēderit ꝛ manſerit ſpiritus ſanctus. qḋ magni

r ¶ Spiritui. vt ad vſus exercende virtutꝭ habeat: vt ſ. xliij. di. ꝯuiuia.
ſ ¶ Subiectū. debem⁹ enī adhibere iumento noſtro, ſaccū, paleā, ꝛ flagellū. ſaccū .i. opera penitētie, ꝛ alia bona opa. paleā .i. neceſſaria ad vite ſuſtētationē. flagellum, vt caſtigem⁹ ſi exceſſerit ac ſi ea pateremur.
Iumento nō adhibeam⁹ ſaccū, paleā, ꝛ flagellum.
t ¶ Utilitates noſtras. tunc enim nō ipſos ſȝ noſmet tātum diligim⁹. vnde Tullius in lib. de ꝟa amicitia. Suis quippe incōmodis grauiter angi † nō eſt amici ſȝ ſeipſum amantis.
† affligi
v ¶ Nature. ſ. di. lxxxvj. nō ſatis.
x ¶ Participes. ergo iudei ꝛ ſarraceni pꝛoximi noſtri ſunt ꝛ diligēdi a nobis vt nos. et verū eſt verūtamē oīa opera dilectiōis impendere debemus ſm vniuſcuiuſqȝ cōditionem. lxxxvj. diſtin. paſce.
Sarraceni et Iudei ſunt a nobis diligēdi.
y ¶ Et eternā vitā. Hic aduerte qḋ ſit pꝛimū ſicut ſeipſum diligere. ſcȝ ſalutē aie ſue, ꝛ ea q̄ ad ſalutē aie ptinēt, ei optare, quā tibi optas. nō obſtāte ergo hoc pꝛecepto poſſum⁹ delinquētib⁹ penas coꝛpoꝛales optare et pꝛocurare, dūmodo hoc fiat ſm qḋ iura permittūt.
Dilige pꝛimi ſicut te ipſum qḋ ſit.
z ¶ Periculis. ſcȝ aie et coꝛpoꝛis, vt eos liberemus.
a ¶ A deo vita .i. q̄ eſt vita aie ſue, q̄ ipſe viuit: vt. ſ. diſ. j. §. hoc idem. ꝯſic. Ioā. j. c. reſuſcitat⁹. xxiij. q. j. vbi ſana.
Querendum. ¶ Caſus. Le

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

est filio dei ꝙ in ipſo manere ſpūs ſanctꝰ aſtruat. Notādū itaqꝫ eſt ꝙ ſemꝑ in dn̄o manſerit ſpūs ſanctus: in ſanctis autē hominibus q̄diu mortale corpꝰ geſtauerūt, partim manet in eternū, parti rediturus ſecedit. Manet[a] quippe apud eos vt bonis inſiſtāt actibus, voluntariā pauptatē diligāt, manſuetudinē cōſequant̄, ꝓ eterno deſiderio lugeant, eſuriant ⁊ ſitiant iuſtitiā: miamqꝫ mundiciā cordis, ⁊ tranqllitatē pacis amplectant̄: ſed ⁊ pro obſeruatione iuſtitie pſecutionem pati nō vereant̄: eleemoſynis, orationibus, ieiunijs, ceteriſqꝫ fructibꝰ ſpūs inſiſtere deſiderēt. Recedit aūt ad tp̄s ne ſemꝑ infirmos curādi, mortuos reſuſcitādi, demones eijciēdi, vel etiā ꝓphetādi habeant facultatē. Manet ſemꝑ vt poſſint habere virtutes, et vt mirabiliter ipſi viuant. Venit ad tēpus, vt etiā alijs ꝑ miraculoꝝ ſigna, quales ſint intus effulgeant. Item apoſtolus.

Charitas nūq̄ excidit[b]

Item Auguſtinꝰ ſuper epiſtolam Joannis.

Unctio[c] inuiſibilis ſpiritus ſanctus eſt: vnctio inuiſibilis charitas eſt: que in quocūqꝫ fuerit, tanq̄ radix illi erit. Que q̄uis ardēte[d] ſole areſcere non pōt: nutrit̄ colore ſolis[e]: nō areſcit. Itē Gregorius ſuper Ezechielem.

Pennata[f] animalia minime reuertunt̄ cū incedūt: qꝛ p̄dicatores ſcti ſic a terrenis actibus ad ſpūalia tranſeunt, vt ad ea q̄ reliq̄rant, vlterius nullatenꝰ reflectātur. Et paulopoſt. Nemo mittēs manū ſuā in aratrū ⁊c. Manum q̄ppe in aratrū mittere eſt q̄ſi per quendā cōpunctionis vomerē ad ꝓferēdos fructꝰ terrā ſui corporis apire. ſed retro poſt aratrū aſpicit q̄ poſt exordia boni operis ad mala reuertit̄ que dereliquit: qđ qꝛ electi dei minime cōtingit, recte nūc per prophetā[g] dr̄: Nō reuertebant̄ cū incederēt[h]. Et paulo poſt. Vn̄ paulꝰ[i]. Vnū vero[k] q̄ retro[l] ſunt obliuiſcens, in ea[m] q̄ ſunt anteriora[n] me extēdēs ſequor ad palmā ſupne vocatiōis. In anteriora etem̄ extētus, eoꝝ q̄ retro ſunt oblitꝰ fuerat: qꝛ tꝑalia deſpiciēs, que ſola ſunt eterna requirebat.

Item in eodem, homilia. v.

Non reuertebātur cum incederēt: qꝛ electi quiqꝫ ſic ad bona tendunt, vt ad

...gitur de Joanne ꝙ Joannes baptiſta vidit ſpiritū ſanctum quaſi columbam deſcendentem ⁊ manētem ſuper Jeſum baptizatum. quod deſcendit ſuper eum, ſignum fuit ne vox illa: hic eſt filius meus dilectꝰ ⁊c. putaretur ad Joannē eſſe facta ſed ad eū ꝙ autē ſedit ſuper eum, ſpeciale fuit ſignū filij dei, quo ſcꝫ ipſe diſcerneret̄ ab alijs ſāctis. Querit hic Beda quomodo fuit ſignum cognoſcendi filij dei ꝙ ſpiritus manſit ſuper eum cū maneat ⁊ in alijs ſanctis? Et reſpondet ꝙ alio mō manet i chriſto. nā in chr̄o manet ſemꝑ q̄ ad oīa in ſanctis autē non quo ad oīa: qꝛ ad tēpꝰ recedit ab eis quo ad operandum, etſi ad iuſtitiā ſemꝑ manet in eis. Sequens cap. ſcꝫ charitas. patꝫ. Et ſequēs ca. etiā patet in quo exponit Augu. quid ſit vnctio inuiſibilis.

¶ Solis. i. tribulationis, doloris, ſiue laboris.

¶ Querendū. ſup ioannē. Legitur in ioanne ꝙ ioannes baptiſta vidit ſpiritum ſanctum quaſi columbā deſcendentē et manētem ſuꝑ Jeſum baptizatū. qđ deſcendit ſuper eum, ſignuꝫ fuit ne vox illa hic eſt filius meus dilectus ⁊c. putaret̄ ad ioannem eſſe facta, ſed ad eū. Signum fuit Joanni ipſum cognoſcendi. i. quoddam de ipſo qđ ante neſciebat, ſcꝫ an poteſtatē baptiſmi ſibi ſoli retenturus eſſet. ꝙ antē manſit ſuper eū, ſpeciale fuit ſignum filij dei, ſcꝫ quo ille diſcerneretur ab alijs. querit ergo hic Beda quo modo fuit ſignum cognoſcendi filij dei, ſcꝫ ꝙ ſpiritus ſctūs māſit ſuper eum ⁊c. cū maneat et in alijs ſanctis. Sed reſpondetur ꝙ alio modo manet in chriſto: qꝛ ſuper eū ſemꝑ eſt quo ad oīa: in ſanctis autem non quo ad omnia: qꝛ ad tēpus recedit ab eis ꝓpter peccatum. Vel ſi quo ad iuſtitiā remanet in eis, nō tamē ſemper quo ad operandū: puta ad prophetizādū, vel faciendum miracula: vt in Helia ⁊ Heliſeo.

Colum ba deſcendit ſup Jeſum dn̄ baptizatur ⁊ manſit ſup ipſum.

Joā. j. c.

a ¶ Manet. No. hic expoſitionē illius decre. xxxij. q. ij. connubia. qꝛ in opere coniugali adeſt preſentia ſpiritus ſancti quo ad meritum: vt. j. e. q. v. ſi dicat, nō quo ad miraculum faciendum: vt. j. e. q. poteſt.

b ¶ Charitas nunq̄ excidit, ſcilꝫ in hac vita. in futuro enim fides conuertetur in ſcientiam: ſpes in rem: charitas aūt augebitur. vnde propheta. Viuit dn̄s cuius ignis in ſion. i. in eccleſia militante: et caminus in hieruſalē. i. in ardentiſſima charitate. j. di. iij c. ſunt plures. §. authoritas. et ca. ignis.

c ¶ Unctio. Charitas eſt. i. vocatur.

d ¶ Ardente. Id eſt a tribulatione feruente.

e ¶ Solis. i. laboris ⁊ tribulationis iuxta illud: In ſole, id eſt in labore poſuit dn̄s tabernaculū ſuum. Tribulatio eñ ſ̄m apoſtolū patiētiam operatur. ſꝫ ꝙ tribulatio patiētiam non tollit, hoc facit charitas. Ezec. j. b. Sol ꝑ labore ponit. Luce ix. c.

Pennata animalia. ¶ Caſus. Tangitur hic illud Ezechielis ꝙ vidit quatuor animalia pennata, de quibus hic dr̄, non reuertebant̄ cū incederēt: ſed vnum quodqꝫ ante faciē ſuaꝫ gradiebatur. Hanc authoritatē exponens Gre. dicit ꝙ ꝑ hec animalia intelligunt̄ predicatores, q̄ contēplātes celeſtia nūq̄ reflectūt̄ ad terrena. Et hanc ſuā expoſitionē probat authoritate dn̄i, et authoritate pauli. Ezec. j. d. Phil. iij. c.

f ¶ Pēnata. tangit illđ Ezechielis ſcꝫ ꝙ vidit quatuor aīalia pennata. de quibꝰ hic dicit̄, non reuertebantur cum incederent: ſed vnūquodqꝫ ante faciem ſuam gradiebatur.

g ¶ Per prophetam Ezechielem.

h ¶ Incederēt. Et ita ſancti iſti dici poſſunt habere ferarum naturam ⁊c. ſicut aues que volant ⁊ nō reuolāt, inſti. de rerum diui. §. pauonum.

i ¶ Unde paulus. in epiſtola ad Philippenſes.

k ¶ Unum vero. q. d. nō cōprehendi. vnum autē de me vobis aſſero, ꝙ ego oblitus ea que ⁊c.

l ¶ Que retro. i. terrena que reliqui.

m ¶ In ea. ſcꝫ eterna celeſtia.

n ¶ Anteriora. an̄ nos ſūt eterna, poſt nos ſūt tꝑalia.

Non reuertebant̄. ¶ Caſus. Greg. hic exponit eandem authoritatē de qua dicit̄ in precedēti. c. et ſuā expoſitionem confirmat authoritate Salomonis.

mala ꝑpetranda nō redeant[a]. Qui eñ ꝑſeuerauerit vſq; in finē, hic ſaluus erit. ⁊ ſicut per Salomonē dicitur: Juſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplendēs procedit ⁊ creſcit vſq; ad perfectū diem. In eoꝝ nāq; animo bonum deſiderium atq; intellectus lucis intime iā pars diei eſt: ſed qr vſq; ad finem vite in virtute proficiūt, ad perfectū diem tunc veniunt, quādo ad celeſtia regna ꝑducti in ea luce quā deſiderant iam minus[b] aliquid non habebunt.

Idem in eodem, homilia. v.

Poteſt diſcurſus[c] atq; mobilitas ſpūs ſic itelligi. in ſctoꝝ quippe cordibus iuxta quaſdā virtutes ſemꝑ manet, iuxta q̄ſdā vo receſſurus venit, ⁊ vētur⁹ recedit: in fide ei ſpe atq; charitate ⁊ alijs bonis ſine qb⁹ ad celeſtē patriā nō pōt ꝑueniri, ſicuti eſt hūilitas, caſtitas[d], iuſtitia atq; mīa, ꝑfectoꝝ corda nō deſerit. In ꝓphetie vo virtute, doctrine facūdia miraculoꝝ exhibitione electis ſuis aliqñ adeſt: aliqñ ſe ſubtrahit. et paulo poſt. In his itaq; vtutib⁹ ſine qb⁹ ad vitā minime ꝑuenit: ſpūs ſctūs in electoꝝ ſuorū cordib⁹ permanet: vnde recte ſtabilis dr, In his vo per q̄s ſanctitatis virtus oſtendit, aliqñ miſericorditer preſto eſt: aliquādo miſericorditer[e] recedit.

Vnde Ambroſius ſuper epiſtolam. ij. ad Corinthios.

Ficta[f] charitas eſt que deſerit in aduerſitate.

Ex premiſſis[g] itaq; apparet ꝙ charitas ſemel habita vlterius non amittit. qui eñ charitatem ſemel habuerit, criminaliter vlterius peccare nō poterit[h]: vt ad gratiam[i] non ad naturam impoſſibilitas referatur. ꝙ autē charitatem habēs criminaliter peccare non poſſit, teſtatur Auguſtinus in homilia. viij. dicens.

Quia radix oīm maloꝝ[k] eſt cupiditas, et radix omniū bonoꝝ eſt charitas: et ſimul ambe eē nō poſſūt[l]: niſi vna penit⁹ euulſa fuerit, alia plantari nō pōt. ſine cauſa conatur aliq̄s incidere ramos ſi radicem nō contēdit euellere. Cū ergo[m] q̄ criminaliter peccat, charitatē nunq̄ habuiſſe probatur: euidēter colligit penitentiam nō agere, qui quandoq; criminaliter peccauit.

Vnde Auguſtinus.

Charitas eſt aqua[n] de q̄ dñs ait in euangelio. Qui biberit aquā quā ego dabo ei, nō ſitiet in eternū[o]. Reprobus aūt cū eternis ſit mancipatus[p] incēdijs, i eternū ſitiet. quō bibet aquā viuā aut qūo potabit aquā ſaliētem in vitā eternā: q̄ quaſi plūbeus[q] demerſus in ima penas luit dānationis eterne? Item. Sine[r] charitate quomō quis ve-

a Redeant. finaliter ſaltem.
b Jam minus. i. inſufficiens. erit enim tunc deus oīa in omnibus. i. inſufficientia omnium.

Poteſt diſcurſus. Caſus. Tāgitur hic illud Ezechielis ꝙ iuxta quatuor animalia que vidit, erant quatuor rote in q̄bus erat ſpūs vite ⁊ quocūq; ibat ſpiritus, ſequebātur et rote. et cum ſtabat, ſtabant rote. Hoc autem myſtice exponit Gregorius in homilia ſua dicens ꝙ per rotas virtutes intelliguntur: quarum quedā ſemꝑ ſunt in ſanctis, et quedam aliquādo recedūt. ⁊ ponit quedam que ꝓprie ſunt virtutes. (Ezec. j.c. Mat. x.c. Puer. iiij.c.)

c Poteſt diſcurſus. Tangit illud Ezechielis: qr iuxta quatuor animalia que vidit, erant q̄tuor rote: in quibus erat ſpirit⁹ vite. et quocūq; ibat ſpūs, ſequebātur rote: cū ſtabat, ſtabant et rote. et ita qñq; ſtabant, qñq; mouebāt rote: hoc myſticat hic Gre.

d Caſtitas. q̄ ſola cū fiducia poteſt deo aīas preſentare. in autent. de lenonib⁹. §. ſancimus. col. ij.

e Miſericorditer. Ne inde ſuperbiat homo. vj. q. j. ca. imitare. et cap. ſunt plurimi.

f Ficta. i. non finalis.

Ex premiſſis. Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua magiſter vult probare ꝙ charitas ſemel habita nunq̄ excidit. ſed quo ad gratiam refertur, non quo ad naturam, id eſt habendo gratiam peccare non poteſt. Jo. de fan.

Caſus. Concludit Gra. ex p̄miſſis ꝙ charitas ſemel habita amitti non poteſt, qr qui charitatem hz, amplius peccare mortalr non pōt. ⁊ ad hoc inducit ſequens cap. Sed qđ dicit amplius peccare mortalr non pōt falſum eſt: niſi cōiūctim intelligat, ꝙ nō poſſit ſimul charitatem habere ⁊ peccare. ſequens ca. ſcz qr radix. patet.

g Ex premiſſis. Infert charitatem ſemel habitā non amitti: et adijcit ꝙ qui charitatem ſemel habuit, decetero non peccabit: ⁊ ex hoc concludit falſo ꝙ p̄niam q̄ poſtmodum eſt peccaturus non agit. ⁊ ad hoc inducit argumenta vſq; ad. §. hec que de charitate.

h Non poterit. Cōiunctim intellige. non eñ poteſt ſimul charitatē habere et peccare. ꝯ. diſtin. j. omnis qui non diligit.

i Ut ad grām. ſcz virtutem ipſā quā dum quis hz non peccat, nec peccare pōt: vt cōiunctim intelligatur. (ij. ps.)

k Quia radix oīm malorum. Quo ad gña ſingulorū: nō quo ad ſingula generꝝ, id eſt non eſt malū alicuius generis: ſcz ꝙ inde ꝓcedere non poſſit. et eſt ſile. xxxv. diſti. ante omnia. xlvij. diſ. bonorum.

l Non poſſunt. ꝯ. xxxij. q̄ō. j. cum renunciatur.

Cū ergo. Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis ꝙ q̄ mortaliter peccauit, nunq̄ habuit charitatem: nec penitentiam egit qui mortaliter peccauit. Qđ authoritate Augu. probat: vel probare intendit. Et ſcias ꝙ ex falſo ipſe cōcludit falſum.

m Cū ergo. Ex falſo falſum concludit. (Joā. iiij.b.)

Charitas eſt aqua. Caſus. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ q̄ charitatem hz, non ſitiet in eternū: ſine qua nullus habebit vitā eternam: nec poterit penitere, nec cōtritionem habere. ad qđ probandum inducit tres authoritates dñi. Et not. ꝙ ab illo loco reprobus, videntur verba Aug. vt dicit Hug.

n Charitas eſt aqua. Quia ad modum aque lauat ⁊ delet peccata.

o In eternum. id eſt in patria. In via aūt beatus eſt qui ſitit iuſtitiam: vt. ꝯ. e. querendum. (Juſtitiam ſitiēs beat⁹ eſt.)

p Mancipatus. id eſt deſtinatus.

q Plumbeus. Pondere peccatorum.

r Item ſine. Oīa hec ſunt verba Aug. vt dicunt qui

vt h. h Bar. bet.

dam vſq ad .§. Hec que de charitate. Alij dicūt eſſe .§. ab illo loco, reprobus autem.

a Non credit. A deſtructione cōſequentis infert.

b Hec .j. de conſe. diſt. ij. vt quid.

c Fides. Informata charitate.

d Huic. ſupra xxiiij. q. j. ca. ſi petrus. ɔtra. ſed nec hic vel ibi excludūtur alie virtutes.

e Credere. credere deo: credaſq deū: plus credo valere. Si credas in eū q̄ꝫ ꝙ ei vel eum. Additio. Hoc ideo q̄a credere deo eſt credere veruꝫ eſſe qđ dicit deus. Credere deū eſt credere deum eſſe. Hoc etiā demones credunt. Sed credere i deū eſt amādo credere in ipm̄. P.

f Qua ſola. ſ. xxiiij. q. j. ſi petr⁹.

Hec que de charitate. Hec ē tertia pars diſt. i qua ꝓbat magiſter ꝙ ea que dicta ſūt de charitate, de perfecta intelliguntur: q2 ſunt gradus in charitate: ſicut in virtutibus eſt gradus, et perficiēs, ⁊ incipiens, ⁊ perfecta. qđ intelligitur quātum ad remiſſionē et intentionē cum ſit ſimplex et cōtinua. dū em̄ ſumus in via, poſſumus habere charitatem ad tempus ⁊ perdere eā. ⁊ hoc probat per .xxvij. authoritates ſanctorū patrū et ꝑ multas rationes ſub diuerſis .§. contentas. Jo. de fan.

Joan. vj.c.

Gala. v.b.

Joan. vj.d.

Joā. iiij.b.

...ram cordis cōtritionem habere poterit? quomō ergo delictoꝝ remiſſionē? q̄ ſi non ſunt dimiſſa, quō non omnia prorſus ad penam exigenda ſunt? Item dominus. Amen amen dico vobis: qui credit in me habet vitam eternā. qui ergo nō hꝫ vitā eternā, in Chriſtū nō credit[a]. In Chriſtū ꝟo credit qui charitatē hꝫ. In Chriſtū q̄ppe credere eſt amādo in ipꝫ tēdere. Hec eſt[b] fides[c] (vt definit ap̄l'us) que per dilectionē operatur huic[d] dūtaxat remiſſio delictoꝝ ꝓmittit̄. ꝙ ſi charitas a fide chriſtianorū ſeiūgi nequit, cui ſcilꝫ ſoli venia promittit̄: quomodo qui charitatē nō habuerit fidem chriſtianoꝝ habuit. i. in Chriſtum credidit? quomō ergo veniā delictoꝝ accepit? quam ſi nō accepit quomodo non oīa prorſus opera eternis ſunt facienda ſupplicijs? Itē domin⁹. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi: ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in eternum. Qui ergo non viuit in eternū, non manducat panem viuū. ſed qui non manducauerit, in eū non credidit. Hoc eſt enim mādúcare panem viuū, qđ credere[e] in Chriſtuꝫ, id eſt amādo tendere in ipſum. Cuꝫ ergo reprobus in eū nō credit quem non māducauit, ⁊ ita fidē chriſtianoꝝ (qua ſola[f] peccata relaxant̄) nō habuit: quomodo ſi viuit dn̄s, cui omne iudiciū dedit pater: iudiciū perpetue dānationis effugiet omniū nō ſolū actualiū, ſed etiam originalium? Hec que de charitate[g] dicunt̄, de pfecta intelligi poſſunt: que ſemel habita nūq̄ꝫ amittitur. Exordia vero charitatis enutriuntur vt creſcāt: ⁊ cōculcant̄ vt deficiant. Nemo em̄ repēte fit ſummus: ſed in bona conuerſatione que ſine charitate nulla eſt, a minimis quiſq̄ꝫ inchoat vt ad magna perueniat. Sunt itaq̄ꝫ gradus[h] non ſolū inter virtutē[i] et virtutē: ſed ⁊ in eadē virtute. Unde Greg. ſuper Ezechielem ſcribit dicens.

Cum ſanctam eccleſiaꝫ dn̄s ſuſcipit: i gradib⁹ ei⁹ dignoſcit̄: q2 ei⁹ glīa ꝑ illi⁹ incremēta declarat̄. quantum em̄ ſancta eccleſia aſcendendo

Casus. Soluit nunc Gratia. premiſſas authoritates, ⁊ dicit eas eſſe intelligendas de perfecta charitate, id eſt que ducit hominē ad perfectionem vite: ſcꝫ que eſt finalis: ⁊ cum qua homo decedit. illa nunq̄ꝫ amittitur. ⁊ inde ſumpta occaſione oſtendit gradus eſſe in virtutibus: ſcilicet ſpirituales aſcenſus de virtute in virtutem: ⁊ etiam in eadē virtute. nam quāto quis proficit, plus aſcendit. Et ad hoc probandum inducit ſequentia capi.

g Hec que de charitate. Premiſſas authoritates ſoluit: ⁊ dicit intelligendas eſſe de perfecta charitate: et inde ſumpta occaſione, gradus in virtutibus eſſe oſtēdit: vſq ad .§. ecōtra. Et nota ꝙ perfecta dicit̄ charitas quo ad ſufficientiam. ⁊ hec quelibet ⁊ quantalibet ſufficit ad vitam eternā habendā. ar. j. diſt. pxi. talis. Et eſt perfecta quo ad effectum: vt ſcꝫ faciat hominē paratum mori ꝑ Chriſto. ſ. ea. charitas. j. ea. ſi quis tantam. Et dicitur perfecta quo ad perſeuerātiam finalem: de qua agitur .ſ. ea. vnctio. et ca. charitas.

Charitas pfecta multa facit

h Sunt itaq gradus. Omnis virtus intēditur ⁊ remittitur, et ideo gradus merito in ea diſtinguuntur. ſed quia virtus eſt medium duorum vitiorum vt dicit Ariſtoteles ⁊ Horatius: Uirtus eſt medium vitiorū vtrinq̄ꝫ redactū vt in puncto medio q̄ eſt inter duo vitia contraria: videtur ꝙ ſumma virtus ibi conſtituta ſit. qui ergo illud mediuꝫ ſeruaret, ſūme virtuoſus haberi deberet. ſed in omnibus mediū ſeruare vltra hominem eſt ideoq̄ꝫ ſumme virtuoſus nemo dicendus eſt. Ex premiſſis ſequitur ꝙ virtus in aſcēdendo nō in infinitum protenditur, cū vltra medium intentio nō progrediatur, ſed quia etiaꝫ extremorū vitiorū nō ſunt termini: vi ſeruare detur ꝙ mediū eorum nihil ſit, puta prodigalitas in infinitū protendi poteſt. ſimiliter ⁊ ſibi cōtraria auaritia. quare videt̄ ꝙ inter iſta duo nihil ſit medium determinatuꝫ. preterea ex quo gradus ſūt in virtute, videtur ꝙ latitudinē habeāt et ꝙ poſſint decreſcere. ſꝫ tn̄ ꝙ in infinitum poſſint decreſcere, nō videt̄. nam ſic haberet̄ ꝙ virtus alicuius ita parua eſſet ꝙ minor ea inueniri non poſſit. Preterea illud ſciēdū eſt ꝙ lꝫ ita ſit de omnibus alijs virtutibus ꝙ quelibet inter duo vitia cōtraria ſit cōſtituta: hoc tamen in charitate (que forma eſt aliarū virtutū) nō habet locū: q2 ei vnū ſolum vitiū ſcꝫ odium opponitur. ſ. diſt. j. omnis qui non diligit. Unde accidit ꝙ in infinitū poſſit intendi in via. in patria autem puto ꝙ maior charitas eſſe nō poſſit ꝙ ſit ſupremi ordinis angelorum.

Uirtus quelibꝫ intēdit, ⁊ remittitur.

iiij. ps.

Al'as intēſio. Mediū ſeruare difficile eſt.

i Inter virtutem. Improprie dicitur gradus eſſe inter vnam virtutem et aliam: cum in eadem linea intenſionis non diſponantur: ſed ſic ideo dicitur quia vna virtus alia intenſior inuenitur.

Cum ſanctā. Casus. Gregorius exponit illud verbum Ezechielis: et venit vir ad portam que reſpiciebat ad orientem, ⁊ aſcendit gradus eius. ⁊ dum exponeret, introducit authoritatem Dauid: Deus in gradibus eius dignoſcetur, cum ſuſcipiet eam. In principio ergo capituli ponit expoſitionem illius verſus: Deus in gradibus ⁊c. Secundo probat ꝙ in virtutibus gradus

proficit[a]: tantum deus hominibus ex eius virtute innoteſcit. De his quoq; gradib⁹ beatus Job loquitur dicēs: Per ſingulos gradus meos pnunciabo illum omnipotētē. quippe dominū. Per ſingulos gradus ſuos pnūciat: qui per incremēta virtutum que accipit ei ſemp laudem ſue pietatis[b] reddit. Si quidem gradus in cordis aſcenſione non eſſent: pſalmiſta non diceret: Ambulabūt de virtute in virtutem. Nec mirum ſi de virtute in virtutē gradus ſunt, quando ipſa vnaqueq; virtus[c] quaſi quibuſdam gradibus augetur, et ſic per incrementa meritorum ad ſumma pducit. Alia nanq; ſunt exordia v̄tutis: aliud virtutis profectus: aliud pfectio. Si enī et ipſa fides ad pfectionem ſuam nō quibuſdā gradibus duceret: ſancti apl̄i minime dixiſſent: Auge nobis fidem. ꝛ quidam[d] venit ad dn̄m qui curari filiū ſuū voluit: ſed requiſitus an crederet, reſpondit: Credo dn̄e: adiuua incredulitatem meā. Penſate rogo quod dicit. ſi credebat, cur incredulitatē[e] dicebat: ſi v̄o incredulitatem ſe habere nouerat: quō credebat: Sed q: per occultā inſpirationē gr̄e, meritorū ſuorū gradibus fides creſcit: vno eodēq; tpe is qui nōdum pfecte crediderat, ſimul et credebat ꝛ incredulus erat. Hos nimirū gradus dn̄s ſub meſſis noīe deſcribit[f] dicens: Sic eſt regnū dei quemadmodū ſi iactet homo ſemen in terram, et dormiat et exurgat nocte ac die, et ſemē germinet, et creſcat dū neſcit ille. Ultro enī terra fructificat pmū herbā deinde ſpicā: deīde plenū frumentū in ſpica: et cū ex ſe produxerit fructum, ſtatim mittit falcem: qm̄ adeſt tp̄s meſſis[g]. Semē homo iactat in terram cum cordi ſuo bonam intētionem inſerit: ꝛ poſtq; ſemen iactatū eſt, dormit: quia iam in ſpe boni operis quieſcit. nocte vero ſurgit ac die: q: inter aduerſa[h] et proſpera pficit. et ſemen germinat ꝛ creſcit, dū neſcit ille: q: cū adhuc metiri incrementa ſua non valet, ſemel cōcepta virtus ad profectum ducit: ꝛ vltro terra fructificat q: preueniente ſe gratia mens hoīs ſpōtanea ad fructum boni operis ſurgit, ſed hec eadē terra primū herbā, deinde ſpicam, deinde plenū frumētum producit in ſpica. Herbā quippe pducere, eſt inchoationis bone adhuc teneritudinē habere. ad ſpicā v̄o herba[i] venit cum ſe virtus aīo cōcepta ad pfectum boni operis protrahit. Plenū vero frumentū in ſpica fructificat: quādo iam tantū virtus pficit, vt eſſe robuſti ꝛ perfecti operis poſſit. ſ; cū ex ſe pduxerit fructus, ſtatim mittit falcem: quoniā adeſt tēpus meſſis. Oīpotens enim deus pducto fructu falcem mittit, ꝛ meſſem ſuā deſecat: q: cū vnūquēq; ad perfecta opa pduxerit: eius tpalem vitā per emiſſam ſn̄iam incidit, vt granū ſuum ad celeſtia horrea perducat. Cū igitur deſideria bona concipimus, ſemen in terrā mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba ſumus. Cum autem ad profectum boni operis creſcimus, ad ſpicam peruenim⁹. Cūq; in eiuſdē opationis pfectione ſolidamur, iam plenū fructū in ſpica pferimus. Herba etenī Petr⁹ fuerat, q̄ paſſiōis tpe p amorē dn̄m ſequēs, hūc deū cōfiteri ante ancille vocē timebat. erat enī iā viriditas in mēte: q: credebat dn̄m oīm redēptorē: ſ; valde adhuc flexibilis pede cōculcabat[k] timoris. Jam in ſpica ſurrexerat qn̄ eū quē moriturū cōfiteri timuerat: nunciante angelo in galilea viuētē videbat. Sed ad plenū granū in ſpica puenerat, quādo de ſuperueniēte ſpū et ſuam mētē illius amore roborante ita ſolidatus eſt, vt vires perſequētiū ceſus deſpiceret, ꝛ redēptorē ſuum libere inter flagella predicaret. Nullus itaq; qui per ppoſitum bonū adhuc in mētis temeritate eſſe conſpicit, deſpiciat: q: frumentum dei ab herba incipit, vt granū fiat. Uir[l] ergo venit

inveniunt per authoritatem Job dicentis: Per ſingulos gradus ꝛc. et Dauid dicētis: Et ambulabūt de virtute in virtutē ꝛc. ꝛ per illud apl'orū. Auge nobis fidē ꝛc. et per ſimilitudinem euāgelij de ſemēte primo producēte herbam, et deinde ſpicam, et poſtea granū. Semen eſt cogitatio: que herbā pducit cum incipit operari. cum aūt cōſummatur, ſpicā facit. cum aūt pſeuerat frumentū mittit in ſpicā. et eadē ſimilitudo adaptatur in perſona Petri. Tertio et vltio exponit illud verbū Ezechielis: Et venit vir ꝛc.

a ❡ Proficit. intētione virtutum.

b ❡ pietatis. Et tanto largiora munera deus tribuit, quanto per ea religionis ſue dignitatem viderit ampliari. arg. xxiij. q. iiij. ſicut excellentiā. §. j. et dic laudē ſue pietatis: id eſt laudat deū de ſua pietate.

c ❡ Uirtus. et vitium. §. eo. §. econtrario. et. §. non eſt mirum.

d ❡ Et quidam. Ut habet in euangelio Matthei.

e ❡ Incredulitatem. i. modicā credulitatē: quia qui incipit credere parum credit. argu. de cōſe. diſtin. ij. q: paſſus. et capi. prima. et ita hec prepoſitio in, diminuit hic: non priuat.

f ❡ Deſcribit. in euangelio.

g ❡ Meſſis. huc uſq; fuerūt verba euangeliſte.

h ❡ Inter aduerſa. Aliud in aduerſis et proſperis: q: in aduerſitate creſcit. §. e. vnctio.

i ❡ herba. Si herba fuit, q̄ charitatem habuit: ſed qn̄ negauit mortaliter peccauit: ergo charitatem non habuit, ergo nec herba fuit. ſed hoc debet referri ad tēpus ante negationem. et ita diſtribuite tempora ꝛc. vt. ij. q. ō. i. ſi peccauerit. Unde v̄ſus. Petro peccāte tūc non fuit herba ſed ante.

k ❡ Conculcabatur. Cum Chriſtū negauit.

l ❡ Uir ergo. de Ezechiele tractū eſt: et ſunt adhuc verba Gregorij ab illo loco, Cum ſanctam ꝛc. In Ezechiele eſt ita. et venit vir ſanctus ad portā que reſpiciebat ad viā orientalem: et aſcēdit per gradus ei⁹. Expo-

Job xxxi. d.

Pſal. lxxxiij.

Luce xvij. b. Mar. ix.

i. q̄a per ſuā miam facit eā creſcere: ſm̄ Hug.

Mar. iiij. a. Credit parū q̄ incipit credere

Petr⁹ qn̄ peccauit herba nō fuit.

Joan. xx. b. Mat. xxvj. g

Joan. xiij. d. j. Joā. iij. b.

Act. v. v.

Celi ne vir.i. Chriſt⁹: ſtat in porta, quia per eū quaſi p portā ad patrē ingredimur, ⁊ ſine quo in ciuitatē intrare non poſſumus. Item qui in porta eſt, partim intus eſt, ⁊ partim extra: partim videt, ⁊ partim abſcōdit. ita ⁊ Chriſt⁹ per humanitatē eſt viſibilis, per diuinitatem inuiſibilis. Uel vir.i. homo venit ad portā.i. chriſtum, qui dicit hoſtium. ſ.j.q.j. ordinationes.

[margin: portā q̄ ch̄rps ingrediū nur.]

n ¶ Uiuere. Chriſtus eſt mihi viuere.i. cauſa quare velim viuere. Ad hoc enim viuo, vt ipſum magnificem: et ipſum mori eſt mihi lucrum, q: per mortē eius liberor a miſeria, ⁊ tranſeo ad felicitatem. Uel Chriſt⁹ eſt mihi viuere.i. vita hic ⁊ in futuro. hic per fidē ⁊ ſpem, in futuro per ſpeciē: et mori pro chriſto eſt mihi lucrū, q: deponam corpus mortale, et reſumā imortale.

[margin: xp̄s eſt mihi viuere ⁊c. q̄d ſibi vult.]

a ¶ Ad portā.i. ad ſacrā ſcripturā vel fidē: per quarū vtranqȝ † intratur ad patriam.

[margin: † ſcʒ ſacrā ſcripturā ⁊ fidem.]

b ¶ Perducit. illa membra ſua, ſcʒ fideles.

Qui vult ⁊c. ¶ Caſ⁹. Si aliquis habet voluntatem faciendi precepta dei, ſʒ impedimento aliquo detentus ea nō facit: modicaʒ habet charitatē, cum nōdum poſſit omnia ſuſtinere p chriſto. cū autē poterit facere precepta dei, ⁊ oīa ſuſtinere pro chriſto, tūc hʒ perfectam charitateʒ: qḋ pbaṫ authoritate dn̄i, ⁊ exemplo petri.

[margin: Charitatē hʒ q̄ p x̄po ſuſtinere paratus eſt.]

c ¶ Qui vult. q̄dā motu bono, ſcʒ affectionis, non effectionis. ⁊ ſic non eſt contra. ſ. diſtinc.j. votum.

[margin: Joan. xv.b. Mat. xxvj.g]

d ¶ Mandata.i. ardua et difficilia: vt ponere animā p chriſto vł fratrib⁹: vt hic in fine ca. habetur.

[margin: Joan. xiij.d. j. Joā. iij.b.]

e ¶ Non poteſt. Scʒ impediēte carnalitate.

f ¶ Poterit.ſ. facere mādata dei.

g ¶ Charitatem. id eſt opus vel ſignum charitatis maioris.

ad portā[a]: q: dn̄s ac redēptor noſter mēbris ſuis intrātibus perducit[b] ad ſe: et aſcendit per gradus eius, q: nobis pficientibus eo ampli⁹ nobis exaltaṫ, quo altius ⁊ incomprehenſibilius eſſe cognoſcitur. In virtutum quippe noſtrarū gradib⁹ ipſe aſcendere dicitur: q: eo tāto ipſe nobis ſublimior oſtenditur, quanto noſter anim⁹ a rebus infimis ſeparatur.

Hinc Aug. ait in libro de gratia ⁊ libero arbitrio.

Qui vult[c] facere dei mandata[d], ⁊ nō poteſt[e]: iam q̄dē habet bonā voluntatē, ſed adhuc paruā ⁊ inualidā. poterit[f] autē cū magnā habuerit et robuſtā. quādo eīn martyres illa magna fecerunt mandata: magna vtiqȝ voluntate.i. magna charitate fecerunt, de qua ait dn̄s: Maiorē charitatē[g] nemo ⁊c. ⁊ paulopoſt. Ipſaʒ charitatē apoſtol⁹ Petr⁹[h] nōdum habebat quādo timore ter dominū negauit: ⁊ tn̄ q̄uis parua ⁊ imperfecta non deerat ei charitas quando dicebat[i]: Domine, animā meam pono p te.

Idē ſuper epiſtolā Joānis.

Si q̄s tantā habuerit charitatē, vt parat⁹ ſit etiam p fratrib⁹ mori, perfecta eſt illa charitas. ſed nunq̄d mox vt naſcitur[k], iam prorſus perfecta eſt? vt perficiaṫ, naſcitur: cū fuerit nata, nutritur: cū fuerit nutrita, roboraṫ: cū fuerit roborata, perficiaṫ: cum ad perfectū[l] venerit, quid dicis[m]? Mihi viuere[n] chriſt⁹ eſt, ⁊ mori lucrū.

In eadem.

Sicut ſeta[o] introducit filū, ita timor introducit charitatē: creſcit charitas, minuitur timor, ⁊ econuerſo[p].

In eadem.

Orte nata eſt in te charitas, ſed nōdum perfecta: noli deſperare. nutri eā ne forte ſuffocetur.

Idem ad Hieronymum.

Charitas in q̄buſdā eſt perfecta, in q̄buſdā imperfecta: pfectiſſima[q] autē in hac vita haberi nō poteſt.

Idem Gregorius.

Si ſermo[r] meus inuenerit aliquā in cordib⁹ veſtris ſcintillam gratuiti amoris dei, ipſam nutrite: ⁊ ad hāc augendam vos auocare ſtudete. et paulopoſt. Flete[ſ], nutrite in vobis: vt cum creuerit, ⁊ flammā digniſſimā fecerit, omniū cupiditatum ligna conſumat.

E contrario[t] etiam gradus in virtute eſſe probantur: quia et ipſius peccati gradus euidenter apparent. ſicut enim nemo repente fit ſummus, ita nemo[v] repente fit turpis.

Hinc etiam Auguſtin⁹ ait in ſermone habito in monte.

o ¶ Sicut ſeta. Sicut eīn ſeta introducit filū, nec cū eo remanet: ita timor charitatem: ⁊ cum ea tamē eſſe non poteſt: arg. xxiij. q. vj. ca. iam ꝟo. ſ. ex his. et ſ. diſti. vij. nullus. hoc de ſeruili. Eſt et alius initialis q̄ partim reſpicit premium meriti: partim penā ſupplicij de tali dicit ꝙ augeṫ charitas, ⁊ minuiṫ timor. j. c. pxi. vſqȝ dum fiat perfecta charitas q̄ foras mittit timorem omnē. arg. xxiij. q. vj. ſchiſmatici.

[margin: Phil. j.c. Timor charitatē introducit. Timor initialis q̄s eſt.]

p ¶ Et ecōuerſo. arg. ꝙ charitas decreſcere poſſit: non ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic ꝙ charitas creſcit et decreſcit quantum ad intētionē, al's non.

q ¶ Charitas. ¶ Perfectiſſima.i. qua pfectior non poſſit haberi. Unde dicit authoritas † ſup epiſtolam ad Epheſios: Nemo tā perfectus quin poſſit creſcere.

[margin: † Al'as Auguſtinus.]

r ¶ Si ſermo meus.i. predicatio mea.

h ¶ Petrus.i. diſt. fidelior.

i ¶ Dicebat. Dn̄e, animam meam p te ponā. licet hoc facere non poſſet.

¶ Siquis. ¶ Caſus. Si quis paratus ſit pro fratrib⁹ mori, perfecta charitas eſt in eo. ſed non ſtatim cū naſcitur eſt perfecta. nam primo naſcitur, nata nutritur, nutrita roboratur ⁊ perficitur.

k ¶ Naſciṫ. ſic etiā grad⁹ notanṫ i ꝯuerſione Pauli, nā pſtrat⁹ fuit vt cecareṫ ⁊c. vt. xxiij. q. iiij. diſplicet.

l ¶ Ad perfectū.i. ad perfectionē a deo datā.

m ¶ Quid dicis. Tu q̄cūqȝ habes talē perfectionē.

ſ ¶ Flete. Mortalia peccata, argu. j. diſt. iij. inter hec hircum.

¶ Econtrario. ¶ Caſus. Per multas authoritates oſtēdit gradus eſſe in virtute. adhuc idem oſtendit per ſuum contrarium, ſcilicet per peccatum. in peccato enim grad⁹ inueniuntur. Nam ſicut nemo repente fit bonus, ita nemo etiam repente fit malus.

t ¶ Ecōtrario.i. per ſuū ꝯtrariū, ſcʒ petm̄ ⁊ vitiū quod virtuti eſt ꝯtrariū. arg. viij. q. j. ſciendū.

v ¶ Ita nemo. Unde Juuenalis. Nemo repente fuit turpiſſimus ‡ accipient te Paulatim qui longa domi redimicula ‡ ſumunt.

[margin: ‡ .i. plenus vitijs. ‡ .i. ornamēta]

Sicut tribus. ¶ Casus. Sicut tribus modis ad peccatum peruenit, ſcʒ ſuggeſtione diabolica, delectatione ⁊ conſenſu: ita ipſius peccati tres ſunt differentie: ſcʒ in corde, in facto, ⁊ in conſuetudine. nam primo in corde conſentit pctō. poſtea ꝓcedit ad pctm̄. tertio perſeuerat in peccato. dicitur ad terrorem. Uel dic grauiſſime. i. periculoſiſſime. ſic deterius. i. periculoſius. xlv. diſtin. vera. quia penitentia ſpecialis non agitur de peccato quod ignorat. ⁊ ita hoc dicit propter difficultatem penitendi: argu. j. diſt. iij. iudas. verſi. magnum.

a ¶ Ad pctm̄. i. actū exteriorē.
b ¶ Suggeſtiōe. ſ. di. vj. teſtamētū. in fi. palea eſt.
Uerſꝰ. Chriſtꝰ tres ſuſcitauit. c ¶ Tanꝗ̄. Mēs mala, mors intus, malꝰ actus, mors foris: vſus. Tumba puella, puer, lazarus iſta notant. Hanc verbo, hunc motu, lachrymando ſuſcitat illū chriſtus ⁊ i medico naſcit̄ eger homo. ad hoc. ſ. e. diſt. j. §. ex his verſi. tres ꝗꝫ. ⁊ §. non ſunt. ⁊ ca. quem penitet.
Mat. ix. c. Luce vij. b. Joā. xj. f.
d ¶ Sciēdū ꝗ̄ppe. ¶ Tribus modis. Aliter aſſignant̄ iſti tres modi in lege: quia delinquitur ꝓpoſito, impetu, caſu. de pe. reſpiciendū, §. delinquunt.
e ¶ Ignorātia. ſ. xxxij. q. vij. quēadmodū. xxiij. qō. j. ſi quis dederit. viij. di. ꝯſuetudo. xxxij. q. iiij. nemo.
f ¶ Infirmitate. ſ. xxv. diſti. c. vnū. §. criminis. ſ. xv. q. j. §. j.
g ¶ Et grauius. Hoc intelligas per accumulationem. ſic magꝭ peccat q̄s ex infirmitate ꝗ̄ʒ ex ignorantia, et ſic non eſt contra quod dicit authoritas: Grauius peccat qui peccat in filium, ꝗ̄ʒ qui peccat in patrem. at conſtat eum qui peccat per infirmitatem, peccare per impotentiam: ⁊ ita peccat in patrem, cui attribuitur potentia. qui autem peccat per ignorantiam, peccat in filium cui attribuitur ſapientia. ſed quod hic dicitur, non eſt referendum ad peccata que committūtur in patrem, ⁊ filium, ⁊ ſpiritum ſanctum: ſed ſic debet intelligi, aliquis infirmus eſt incontinens: et licet ſciat in fornicatione eſſe mortale peccatum, tamen fornicatur tanꝗ̄ʒ excuſetur propter ſue incontinentie infirmitatem. talis plus peccat qui ex certa ſcientia ꝗ̄ʒ qui ex ignorantia, qui ſcilicet ignorat fornicationem mortale peccatum eſſe. alleuiat enim ignorantia etiam ſi non omnino. Item contrarium eſt huic loco quod dicit Ambroſius. Grauiter peccas qui promittis tibi impunitatem. Grauius, quia contemnis. Grauiſſime, quia ignoras. Sed illud
Pctā in patrē ⁊ in filiū.

Sicut tribus gradibꝰ ad peccatū[a] peruenit̄, ſuggeſtione[b], delectatione, cōſenſione: ita ipſiꝰ pcti tres ſunt differētie, ⁊ in corde, ⁊ in facto, et in ꝯſuetudine: tanꝗ̄ʒ[c] tres mortes: vna quaſi in domo. i. cū in corde conſentit̄ libidini. altera ꝓo quaſi iam ꝓlata extra portā, cū in factū ꝓcedit aſſenſio. Tertia cū vi cōſuetudinis male tanꝗ̄ʒ mole terrena premit̄ animꝰ q̄ſi in ſepulchro iam putrens, q̄ tria genera mortuorū dn̄m reſuſcitaſſe quiſquis legit euangelium agnoſcit.

Item Gregorius.

Sciendū ꝗ̄ppe eſt ꝙ tribus modis[d] admittitur pctm̄. nam aut ignorātia[e], aut infirmitate[f], aut ſtudio perpetrat̄. ⁊ grauiꝰ[g] q̄dē infirmitate ꝗ̄ʒ ignorātia, ſʒ multo grauius ſtudio ꝗ̄ʒ infirmitate peccat̄.

Idem.

Inter hec ſciendum eſt aliud eſſe q̄ḋ animus de tētationibꝰ carnis patit̄, aliud vero cū per cōſenſum delectationis obligat̄. plerunꝗ̄ʒ cogitatione praua pulſatur, ſed remittit̄. plerūꝗ̄ʒ autē peruerſuʒ q̄ḋ concipit̄, intra ſemetipſum etiaʒ iam per deſideriū voluit. et nimirū mentē nequaꝗ̄ʒ cogitatio immūda inq̄nat[h] cū pulſat, ſed cū hāc ſibi per delectationē ſubiugat. Hinc etem̄ predicator[i] egregiꝰ. Tētatio vos non apprehēdat niſi humana. Humana quippe tētatio eſt q̄ plerunꝗ̄ʒ in turpi cogitatione tangimur etiam nolentes[k]: qꝛ vt nonnunꝗ̄ʒ illicita ad animū veniāt, hoc vtiꝗ̄ʒ in nobiſmetipſis et humanitatis corruptibilis pondere habemꝰ: iam vero demoniaca eſt ⁊ non humana[l] tētatio cū ad hoc q̄ḋ corruptibilitas carnis ſuggerit per cōſenſum ſe animꝰ aſtringit.

Item Hieronymus.

Super tribus ſceleribus Damaſci ⁊c. vt ſupra.

¶ Non eſt mirum ſi in virtute gradꝰ eſſe dicunt̄: quādo q̄dē et peccati gradꝰ ita euidenter monſtrant̄. ¶ Hec itaꝗ̄ʒ[m] charitas que in Petro ante negationem herba fuit, et in ſingulis naſcitur anteꝗ̄ʒ roboretur, ante ſui perfectionē amittit̄[n] ⁊ reparatur. vnde Auguſtinꝰ in lib. de correctione ⁊ gratia.

Quicunꝗ̄ʒ ab illa originali[o] damnatione iſta diuine gratie largitate diſcreti ſunt: non eſt dubium quin procuretur[p] eis

Inter hec. ¶ Caſꝰ. Dicit̄ hic ꝙ duplex eſt tētatio, humana ſcʒ ⁊ diabolica. Humana eſt quando aliquis ex carnis corruptione incitatur ad peccandū. Diabolica quādo ex tali ſuggeſtione delectationem conſeq̄tur, vel conſentit. Unde dicit apoſtolus. Tentatio vos non apprehendat, niſi humana
j. cor. x. c.
h ¶ Inq̄nat. Per mortale pctm̄.
i ¶ Predicator. Paulꝰ in p̄ma epiſtola ad Corint.
k ¶ Nolētes. Unde ⁊ apl's. Ago q̄ḋ nolo. qꝛ primi motus non ſunt in poteſtate noſtra: vt ſ. e. diſt. j. c. ſuper tribus.
Motus p̄mi nō ſunt in nr̄a poteſtate.
l ¶ Humana. Niſi de his ſine quibus vita iſta eſſe non poteſt: ſcʒ venialibus. xxv. diſt. qualis.
Super. ¶ Hec itaꝗ̄ʒ. ¶ Caſꝰ. Concludit Gratia. hic principale propoſitū, ſcʒ ꝙ charitas ſemel habita pōt amitti, cū ſepe amittit̄ ⁊ reparat̄. q̄ḋ dicit veꝝ eſſe de imꝑfecta. ⁊ ad hoc inducit ſeq. ca. ſed verū eſt ꝙ quātūcūꝗ̄ʒ ſit perfecta charitas in aliquo, dū eſt in hac vita poteſt iſtā amittere, niſi eſſet per gratiā ꝯfirmata, vt fuit in btā virgine.
m ¶ Hec itaꝗ̄ʒ. Ex illo ca. ſ. e. diſt. cū ſanctā. infert magiſter ⁊ redit ad propoſitum principale. ⁊ probat adhuc charitatem ſemel habitam amitti poſſe maxime exēplo Ade, Moyſi, ⁊ Aaron.
n ¶ Amittit̄. Immo ⁊ quātūcunꝗ̄ʒ ꝑfecta ſit in hac vita amitti pōt, niſi eſſet per gratiā ꝯfirmata, vt fuit in beata virgine. xxv. di. c. vnū otariū. §. nole autē.
¶ Quicūꝗ̄ʒ. ¶ Caſꝰ. Poſtꝗ̄ʒ p baptiſmū aliq̄ ab originali pctō fuerūt liberati, ſtatim ꝓponit̄ eis euāgeliū, ⁊ cum audiūt credunt: ⁊ ſi quādoꝗ̄ʒ exorbitant, correcti ab hominibus ſiue ab omnibꝰ, vel per ſe redeunt.
o ¶ Originali. Id eſt quam ab origine trahit homo, et cum qua naſcitur.
p ¶ Procuret̄. i. ad vtilitatē eoꝝ legatur ⁊ exponatur.
Cōfrm apoſtolū oēs naſcimur filij ire. de cō. diſt. iij. firmiſ me. pe. Charitas in Maria erat gratia confirmata.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ¶ Redeunt. Operante gratia.

Firmū. ¶ Caſus. Dicit hic ꝙ firmū fundamentum dei finaliter ſtat: quod oino non deficit. ſed quādo deficit, dum homo eſt in hac vita reparatur.

b ¶ Firmum. i. immobile eſt: lʒ poſſibile ſit eū qui predeſtinatus eſt, nō fuiſſe predeſtinatum, verba ſunt apl'i i epl'a ſc'da ad Timo. ca. ij.

c ¶ Fundamentū. i. pdeſtinatio.

d ¶ Immobile. i. illi quos deus elegit et immobiliter in fide fundauit, ꝗ pſeuerant firmi. q aūt peri ȷ̄t, nō erat finaliter de fundamento. i. de predeſtinatis. ȷ̄. diſti. iiij. ſi ex bono verſi. qd aliud.

e ¶ Signaculuʒ. id eſt hoc habens menti impreſſum in ſignuʒ amicis et inimicis. amicis, vt accedāt: inimicis, vt territi fugiant. hoc ſcilʒ ſit ⁊c. etiā dum ſunt mali.

f ¶ Scit. i. amat et defendit predeſtinatos ſuos etiā dum mali ſunt: et poſtꝗ̄ eos cōtinue munit, apparet hoſtibus et amicis ꝙ ipſi ſunt ſignacula dei. vel ſignaculū, id eſt diſcretionem inter pdeſtinatos et non predeſtinatos. hoc ſcilʒ quod ſequitur ſcit ⁊c. habēt em̄ predeſtinati etiam dum ſunt mali quendam characterem quo diſtinguuntur a damnandis. vnde, ex tribu Iuda duodecim milia ſignati.

g ¶ Quorum vita deficit. ȷ̄. diſt. iiij. ca. peccatum. §. verum. ca. ſi ex bono.

h ¶ Talibus deū diligentibus. In epl'a ad Roma.

i ¶ Hoc ipſum. Scilicet deuiare.

k ¶ Proficere in bonū. Occaſionaliter: qꝛ fortiores reſurgunt. arg. diſt. xiij. nerui. lxiij. diſt. i. qꝛ ſancta. §. verū. in fi. et diſt. l. conſiderandū. et ca. fidelior. vj. q. j. imitare. Uel deuiare. i. penam quam ſubeunt pro deuiatione, facit eis proficere: quia cum pena affliguntur, ſe recognoſcentes humiliantur, id eſt humiliores fiunt. ȷ̄. diſt. proxi. ca. poteſt fieri. verſi. illuditur.

Circuncīſio. ¶ Caſus. Nō videt̄ hoc facere ad propoſitum Gra. ſed tamen poteſt adaptari. q. d. apoſtolus. ſi non ſit aliqs circūciſus, nō impedit̄ quo minus poſſit reparare per pniam charitatē quā amiſit peccando, ſi ſeruet fidem que per dilectionem operatur.

l ¶ Aliqd. quo ad ſalutē: qꝛ nō recipit̄ aliqs qꝛ circunciſus, nec reÿcitur aliqs qꝛ ꝑputiatus: qm̄ indifferentes ſunt. nec hec ca. facit ad ꝓpoſitū, ſed ſic pōt adaptari: ſiue quis circūciſus ſit, ſiue non, poterit ꝑ pniam recuperare charitatē quam amiſerat peccādo. Uel non eſt aliquid. i. non proficit ad ſalutem ſine operibus.

evangeliū cū audiūt ⁊ credūt, et in fide q̄ per dilectionē operat̄ vſqꝫ in finē vite pſeuerant ⁊ ſi quando exorbitēt, correcti emendantur: ⁊ quidā eoꝝ etſi ab hoibus non corripiātur, in viā quā reliquerāt, redeunt[a].

Item in eodem.

Firmū[b] dei fundamentū[c] ſtat immobile[d], habens ſignaculum[e] hoc: Scit[f] dn̄s qui ſunt ei⁹. Hoꝝ fides q̄ per dilectionē operat̄, pfecto aut oino non deficit: aut ſi qui ſunt quoꝝ vita deficit[g], reparātur anteꝗ̄ vita finiatur iſta: et deleta iniquitate q̄ intercurrerat, vſqꝫ ad finē pſeuerantie deputantur.

In eodem.

Nullus eorū ex bono in malū cōmutatus finit hanc vitam.

In eodem.

Talibus[h] deum diligentibus oia cooperant̄ in bonum: vſqꝫ adeo prorſus oia vt etiā ſi qui eoꝝ deuiāt et exorbitāt: etiā hoc[i] ipſum faciet eis proficere in bonum[k].

Item apl's ad Galatas.

Circūciſio nō eſt aliqd[l] neqꝫ ꝑputiū, ſed fides que operat̄ per dilectionem: et hoc olim in vobis: qꝛ currebatis bene, ꝑ opa fidei ex dilectione.

Item ad Hebreos.

Non eſt tam iniuſtus[m] deus vt obliuiſcat̄ operis veſtri ⁊c. operis quo omia ſua fecerant cōmunia[n]. et hoc ex dilectiōe[o], ⁊ hoc ad gloriā[p] dei. Ecce triplex[q] bonū: quaſi diceret: olim[r] multa operati[ſ] eſtis pro quibus[t] ſi peniteatis de malo, bn̄faciet[v] vobis de⁹.

¶ Romanos quoqꝫ et Galatas dū apl's redargueret: merito fidei probat aſſecutos remiſſionem peccatoꝝ, ⁊ ſatiſfactionem in ſpū ſancto, et iuſtitiam bone operationis: q̄ omnia aut ſine charitate nūꝗ̄ vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua poſtea lapſi ſunt, qui de operibus[x] legis gloriabantur.

Item de quolibet adulto Auguſtinus ait.

Tolle charitatē: odiuʒ tenet[y].

Item. Omnis qui non diligit, odit.

Item in euangelio. Nemo[z] pōt duobus dominis ſeruire. aut em̄ vnū odio habebit ⁊ alterū diliget: aut vnū ſuſtinebit, al-

m ¶ Non eſt tā iniuſtus. ȷ̄. ea. diſti. §. opponitur. verſic. non eſt iniuſtus.

n ¶ Fecerāt cōia. Ecce opus.

o ¶ Ex dilectiōe. que informat actū ſiue actionem. Ecce alacritas.

p ¶ Ad gloriam. Ecce recta ⁊ pura intentio.

q ¶ Triplex. qđ cōmendatur in eis ſcilicet opus, ⁊ alacritas et recta intentio.

r ¶ Olim. q. d. nō nunc. ita facit ad propoſitum.

ſ ¶ Operati. i. faciendo ꝓficiendo.

t ¶ Pro qb⁹. i. ꝓ quoꝝ ſimilibus.

v ¶ Bene faciet. Eternaliter remunerando vel tp'aliter abundātiꝰ ꝗ̄ ſi nō penitueris. ſicut enim prima bona ꝑ ſequentia mala mortua et irrita facta fuerunt: ita ipſa eadē ꝑ pniam et alia bona ſequētia reuiuiſcunt, vel quo ad vitam eternā, vel quo ad temporale premiū: vel ad minus ſuppliciū ſubeūdum. ȷ̄. ea. diſtinctione. iij. verſi. nihil vbi de hoc.

x ¶ Qui de operibus. Qꝛ tp'e gr'e ſeruare volebāt precepta legalia: quod non licet. ex̄ de conſti. tranſlato.

¶ Item de quolibet. ¶ Caſus. Ab iſto loco vſqꝫ ad capitu. quomodo. videtur §. Gratiani ſm Beneuentanum. quod verum credo, ſicut per verba inferius poſita apparebit. Quidam tamen faciunt ibi caſum, omnes. et ibi nemo. alij ponunt totum ſub illo §. romanos. Probat ergo Gratianus in hoc §. per magnam circunlocutionem ꝙ Adam charitatem habuit quam amiſit. Et ad hoc inducit ſequentia cap.

y ¶ Tolle. ¶ Tenet. Quia charitas et odium immediata contraria ſunt circa ſuū ſuſceptibile. arg. ȷ̄. diſt. j. omnis qui non diligit ⁊c̄. Et eſt argu. diabolum ante ruinam charitatem habuiſſe: qꝛ ſi non haberet charitatem, odium teneret. ⁊ expone odium tenet: id eſt per peccatum deo ſit odibilis.

z ¶ Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Argu. contra. ff. de oper. liber. l. penul.

Alias ponere neceſſitas pdeſtinationi, quod ē falſum, q oia q̄ cūqꝫ vo luit do minꝰ fecit in celo et in terra: vt pſal. dicit.

Gala. v. b.

Charitas per pniam recuperatur.

Sʒ in apl'o ſuper iſta v'ba dt gl. Eq̄ꝫ ꝑputio circūciſio. his em̄ q̄ in xp̄o volūt viuere v'tutes appetēde ſūt ⁊ vitia fugiēda. media v'o que inter vitia ⁊ v'tutes ſūt: nec fugienda ſunt nec appetēda vt ē circūciſio et ꝑputiū: q̄ nihil valent in xp̄o. P. Bona ꝑma ꝑ ſequentia mala mortificāt.

Charitas ⁊ odiū ſūt imedia contraria.

Ubi loq̄t qn̄ nō ſunt contrarij. ſecus ſi contrarij eſſet vt hic. Archi.

Geñ. ij.b.

terūq; contēnet. Adam[a] vero cū in virili etate a dño creatus ſit: anteq; a diabolo tentaret: cū de latere ei⁹ vxor formaret dū in extaſi[b] raptus angelice curie intererat[c]: dū euigilans futura chri ⁊ eccleſie ſacramē ta vaticinabat[d]: aut charitatē aut odium habebat[e]. Si autē odiū habebat: nō fuit diabol⁹ author nri peccati. **I** tem. Si ſine charitate[f] a deo creatus eſt, eius ſimilitudinem in creatione ſui nequaq; accepit[g].

I tem. Si ſine charitate creatus eſt, iuſtus et innocens a deo factus non eſt. Creatura nanq; rationis capax et liberi arbitrij, iuſtitie et innocentie ſine charitate particeps eſſe nō poteſt. Colligitur ergo q̄ Adam anteq; peccaret charitatem habuit, ſine qua iuſtus et innocens eſſe non potuit.

U nde Auguſtin⁹ in Geneſi ad literam.

Q Uomodo renouari dicimur ſi nō recipimus qđ pdidit prim⁹ hō? Hoc plane recepimus: quia iuſtitiā ex qua in peccatuz lapſus eſt. Et paulopoſt. Expoliātes[h] veterem[i] hoiem: induite[k] nouū[l]: q̄ renouatur[m] in cognitiōe fidei ſm imaginē eius[n] qui creauit eum[o]. hanc em̄ imaginē in ſpū mētis impreſſam pdidit Adā per peccatum. Et poſt pauca. Stola[p] prima illa ipſa iuſtitia eſt vnde lapſus eſt Adam.

I tem in homilia. xj.

P Rinceps vitiorum oīm dum vidit Adam ex limo terre ad imaginem dei factum, pudicitia ornatum, temperātia cōpoſitum, charitate ſplendidū: primos parētes illis donis ac tātis bonis expoliauit pariter ac pemit[q]. Nāq; cum homini abſtuliſſet pudicitiam et cōtinentiam, dominio ſuo euz ſubiugauit. Et paulopost. Adam amiſſa tēperātia factus eſt intemperans: pdita charitate[r] malus inuētus eſt.

I tem Amb. ad Sabinum.

Q Uādo adā ſolus[ſ] erat, nō eſt preuaricatus: q: mens eius adherebat deo.

I tem ad eundem.

P Rim⁹ homo recēs dei opus erat ꝯfabulator[t] aſſiduus, q̄ ſanctorū angelorū cōplātatus erat virtutibus.

I dem in Hexaemeron.

I Lla aia[v] a deo cōpingitur, que habet in ſe virtutum gratiā renitentē ſplendoremq; pietatis. Illa anima bene picta eſt, in qua elucet[x] diuine operationis effigies. Illa anima bene picta eſt, in qua eſt ſplendor glorie, et paterne imago ſubſtantie. ſcđm hanc imaginem que refulget pictura precioſa eſt. ſm hanc

---

a ¶ Adam ꝟo. Uerba ſunt Gra. vſq; ad illud. c. quō.
b ¶ In extaſi. Scz prophetie.
c ¶ Intererat. id eſt facta erat ei reuelatio ⁊ data ſciētia quā angeli habent, ⁊ illi qui ſunt in celeſti curia.
d ¶ Uaticinabat. dicens: hoc nūc os ex oſſibus ⁊c. vnde apl'us. Sacramentū magnū hoc eſt in xpo et eccl'ia. ex de big. debitū.
e ¶ Habebat. ſed nō ſtatim i ſui creatione.
f ¶ Item ſi ſine charitate. Uideo Grat. nitentē aſſerere q̄ Adam habuit ex creatione duplicē virtutem. Celebrior autē eſt ſnia q̄ Adam duplicem habuit ſtatum ante peccatū. in creatiōe ſola naturalia accepit: q̄bus proficere vel mereri nō poterat poſt creationē addita ſūt ei gratuita. Unde dt Aug. Habuit Adam vnde poſſet ſtare, ſed nō vnde poſſet pficere. et hoc in pmo ſtatu. Dicit autez Augu. Et illud habuit prim⁹ homo, poſſe qđ vellet: ſed nō habuit velle qđ poſſet: quia ⁊ ſi habuiſſet, non peccaſſet. Habuit ergo poſſe qđ vellet bonū, id eſt virtutes in ſcđo ſtatu qñ cecidit. vnde dr ſpoliatus gratuitis, ⁊ vulneratus etiam in naturalib⁹. Habuit ergo in primo ſtatu innocentiam ſicut puer: ſed charitatem non: vnde nō erat bon⁹: et ita habuit quo ſtare poſſet: ſed non vnde mereret, cū charitatē nō haberet, ſine qua nemo proficit nec mouetur ad merēdum: ſed in ſcđo ſtatu habuit charitatem ſm quam hec dicta intelliguntur. †
g ¶ Accepit. Sed non ſtatim in ſua creatione.

Adam añ peccatū habuit duplicem statū.

Col. iij.b.

† idē p oia. p.

Q Uomodo renouari. ¶ Caſus. Nō poteſt homo renouari vel reuocari de vetuſtate peccati ad nouitatem in qua fuit primus homo: niſi recipiat iuſtitiā quā perdidit primus homo, et induat nouū hoiem ſm quod dicit apl's. ¶ Imaginem. imaginē dei appellat virtutes quibus homo deum imitat. ¶ Stola. Alludit hiſtorie de prodigo filio: cui ſcz pater iuſſit dari primā ſtolā, ſcz veſtem charitatis ⁊ iuſtitie quā per peccatū amiſerat. que hiſtoria habet. 3. xxxvij. diſti. ca. legimus. §. hinc etiam. Confabulator. qua fruebatur colloquio angelorum.
h ¶ Expoliantes. Hoc habet in epl'a ad Coloſſenſes.
i ¶ Ueterem. i. habitum pctōꝝ ⁊ vſum ⁊c. cuz actibus ſuis. i. vbi nec habitus nec actus pctōrū aliq̄ adſit. homo em̄ vetus nihil aliud eſt q̄ vetus vita que eſt in peccato quod cōtraximus ab Adam.
k ¶ Induite. ſcilz habitū virtutis.
l ¶ Nouū hominem. id eſt rationabilem mentem.
m ¶ Qui renouatur. i. magis ⁊ magis creſcit ⁊ acquirit cognitionez dei ⁊ illa renouatio fit ſecundum imaginem eius.
n ¶ Eius. i. imaginem eius in ratione que eſt imago dei. vñ Eſaias. Non credītis niſi intellexerit; in ſpiritu.
o ¶ Qui creauit eum. ſcilz nouū hominē in agnitionez ſui ad hoc vt ipſuz deū agnoſceret.
p ¶ Stola. Alludit euangelice parabole de prodigo filio. xxxvij. diſtin. capit. legimus. §. hinc etiam.
q **P** Rinceps. ¶ Peremit. Id eſt neceſſitate moriēdi aſtrinxit.
r ¶ Charitate. ſupra. xvj. qōe. ij. viſis. contra.
ſ **Q** Uādo adā ſolus. arg. p ſolitudine. xxxij. q. j. nuptie. vij. qōe j. illō. 3. d. lxxxj. diſtin. in oib⁹ contra ex de ſta. mo. ca. ij. cōtra ex de of. dele. prudentiam. contra. Sol. per. c. xxviij. q. j. ſepe.

Luce xv.c.

Geñ. ij.b.

t **P** Rimus. ¶ Confabulator. Id eſt per contemplationem de illo cogitando. †
I Lla aia. ¶ Caſus. Dicitur hic q̄ illa anima depicta eſt que habet gratiam renitentem ſplendore pietatis, ⁊ que in ſe habet effigiem diuine operationis, ⁊ imaginem paterne ſubſtantie. ſed hec oīa per que deſignantur virtutes, amiſit Adam poſtq; lapſus fuit. Sequentia tria capi. patent: ſcz ſimilē, ſapiens, vt cognouerunt. ¶ Nudi: veſtibus corporalibus.
v ¶ Illa aia. Hec ꝟba ſunt apl'i in epl'a ad Hebreos.
x ¶ Elucet. Per imitationem.

† Uel dic confabulator [illegible]

imaginem[a] ante peccatum depictus fuit Adam: ſed vbi lapſus eſt, depoſuit.

Idem de fuga ſeculi.

Similem dei eſſe eſt habere iuſtitiã, ſapientiã, ꝛ in virtute dei eſſe ꝑfectũ.

Idem de vita beata.

Sapiens[b] nunq̃ȝ inanis eſt, ſȝ ſemper habens in ſe amictũ prudẽtie, qui poteſt dicere: Juſtitiã induebam, veſtiebã iudiciũ. Mẽtis nãqȝ hec ſunt interna velamina: que nemo[c] aliꝰ poteſt auferre, niſi cũ aliquẽ culpa ſua deſpoliat. Deniqȝ ſic ſpoliatꝰ Adam nudꝰ[d] inuentus eſt.

Idẽ in lib. de Jſaac ꝛ aĩa.

Sed nec Adã pꝛimꝰ[e] homo nudus erat, quẽ innocentia veſtiebat.

Idem in libro de paradiſo.

Et cognouerunt qꝛ nudi eſſent. Et ante q̃deȝ nudi erãt, ſed non ſine virtutũ tegumento. Opponitur[f] etiã illud qꝺ oĩs[g] clamat authoritas: Si ſic permanſiſſet vt erat ante peccatum, eſſet trãſlatꝰ in glĩa quã habituri ſunt ſancti. Sȝ nemo adultꝰ ſine charitate intrat, charitatem ergo habebat. Itẽ opponit̃ de Moyſe cuiꝰ fidem apoſtolꝰ in epiſtola ſua ad Hebreos commẽdans dignis preconijs eius merita predicauit, duȝ ſe negauit eſſe filiũ filie[h] Pharaonis: malens affligi cũ fratribꝰ, q̃ȝ perfrui iucunditate tẽporalis palatij: dũ fratri cõpatiens, Egyptiũ ſabulo obruit: dũ veritꝰ animoſitatem regis, Egyptũ reliquit[i] dum diuino vallatꝰ auxilio, regis furorem cõtempſit, atqȝ in virtute ſignorum populum de Egypto eduxit. que oĩa quibus laudibus ſunt efferẽda, ſi tunc charitas in eo non erat: cũ nõ habeat aliquid viriditatis in ſe ramꝰ boni operis, niſi procedat ex radice charitatis? Quomodo autẽ charitatẽ nõ habebat, cui dñs facie ad faciem loquebat̃, ſicut homo ſolet loq̃ cũ amico ſuo? Quomodo charitatẽ nõ habebat q̇ pro poplo ſupplicãs dicebat: Aut dimitte eis noxã hanc, aut me dele de libro[k] tuo? An non ꝓximũ diligebat q̇ pro populo ſe obijciens, illũ ab interitu liberauit? An nõ diligebat deum qui ꝓ eo in vituli cultores deſeuiens ipſius vituli caput in puluerem cõminuit, atqȝ vt in ſeceſſum ꝓijceret̃, aqua mixtũ iſraelitis bibẽdum dedit nonnullos ex eiꝰ cultoribꝰ gladio feriri precipiens, vt populꝰ cuiꝰ erat interitꝰ maior futurꝰ recõciliaret̃ deo? An nõ charitatẽ habebat de cuiꝰ ſpiritu dñs accepit: ꝛ ſuper ſeptuaginta[l] ſeniores[m] iſrael prepoſuit? q̇ tamẽ ad aquas ꝯtradictionis de dei potẽtia, ſiue de eiꝰ benignitate dubitans, cũ cetera certa fide promiſiſſet, producturus aquã de petra, diffidenter exrepuit, dicẽs: Nunquid de petra hac potero vobis educere aquam? qꝺ nulli leue videat̃[n]: cum in penã delicti eius ſibi et Aaron a dño dictũ ſit. Qꝛ non exaudiſtis vocẽ meã vt glorificaret̃ me coram filijs iſrael, nõ introducetis populum hũc in terrã quã dedi eis. An charitatẽ nõ habebat Aaron quando fratri coadiutor[o] datus eſt, vt eſſet os eiꝰ[p] ad populũ, vt ꝑ eũ ſigna fierent in Egypto? q̇ tamen in cultura vituli poſtea cõſenſum[q] populo adhibuit. An charitatẽ nõ habebat quando ex omĩ multitudine filiorꝫ iſrael ſolꝰ a dño electꝰ[r] eſt vt pontificatu ante eũ fungeret̃? Si charitatẽ nõ habebat, bonꝰ non erat: ſi autẽ bonus nõ erat, cur pre ceteris a domino in pontificem electꝰ eſt? An charitatem non habebat quando pro populo cum thuribulo incendio ſe oppoſuit[ſ], et iram dei placauit? et tamẽ (vt premiſſum eſt) ad aquas contradictionis iram domini aduerſum ſe poſtea prouocauit. Nunquid etiam Dauid charita-

a ¶ Jmaginem. i. imitationem.
b Sapiẽs. hec ſunt. ſ. virtutes.
c ¶ Que nemo. ꝫ. xxxij. q. v. de pudicitia.
d ¶ Nudꝰ. A virtutibus.
e Sed nec Adam pꝛimꝰ. Alias prius. i. in pꝛimo ſtatu ſuo.
Et cognouerunt. ¶ Opponitur. ¶ Casus. Sicut Gratianꝰ opponit ad id qꝺ dictum eſt. ꝫ. in princi. in illo §. item ſine charitate. vbi dicit̃ ꝙ non habet charitatẽ qui poſtea peccaturus eſt criminal'r, qꝺ oſtendit eſſe falſum exẽplo Ade, Moyſi, ꝛ Aaron, ꝛ Dauid, qui habuerũt charitatẽ, ſicut in litera probatur: tamẽ poſtea amiſſa charitate peccauerunt mortaliter: ita ponitur caſus iſte, lȝ videatur valde ꝓlixus. Uel põt dici ꝙ opponitur contra hoc ꝙ charitas ſemel habita deſeri non poteſt. Si ſic pmãſiſſet. ſ. Adam. qꝺ poſtea dicit. ¶ De cuiꝰ ſpiritu. ſcȝ ſcientia et gratia faciẽdo eos prudentes. ¶ Ad aquas ꝯtradictionis. qꝛ etiam electi deſperauerunt de potentia dei quaſi cõtradicentes promittẽti. Et ad hoc inducit ſequẽ. ca.
f ¶ Opponitur. Cõtra id. ſ. ꝙ charitas ſemel habita deſeri nõ põt.
g ¶ Oĩs clamat. id eſt nulla negat. nam clamare dicit̃ ex quo non ꝯdicit. arg. ff. de vſufruc. ac. l. j. §. vlt. vel oĩs qui loquit̃ de hac materia. ſi. j. diſtin. oẽs leges. al'as. ij. q. ij. oẽs leges.
h ¶ Filie pharaonis. ſcȝ termuth q̃ Moyſen de fiſcella ſcirpea in q̃ mater illũ expoſuerat, ſuſcipiens, eum nutriri fecit. ꝛ tandeȝ eum adoptauit in filium, vt in apologo inuenitur.
i ¶ Reliquit. Et fugiens ꝑ deſertũ in terrã Madian, duxit filiam Jetro, ex qua ſuſcepit duos filios.
k ¶ De libro. ſcȝ vite preſentis. vel dic vt. ꝫ. xlv. diſtin. diſciplina.
l ¶ Septuaginta. Supra. lxxxiiij. diſt. porro.
m ¶ Seniores. faciendo eos prudentes ꝛ peritos ad ſimilitudinẽ Moyſi, nõ autẽ de ſpiritu eius aliq̇d ſubtrahendo vt ſcirẽt regere populũ cum Moyſes iam ſolus non ſufficeret.
n ¶ Uideat̃. Scȝ hoc pctm̃. xxiij. q. iiij. §. cũ ſuperna.
o ¶ Coadiutor. Cũ Moyſes eſſet aliquantulũ impedite lingue.
p ¶ Os eius. Loquẽdo ꝓ Moyſe.
q ¶ Conſenſum. l. diſt. ca. ſi poſt §. econtra.
r ¶ Electꝰ. ꝫ. xcv. diſt. eſto.
ſ ¶ Oppoſuit. Succenſo Chore cũ familia ſua. vij. q. j. deniqȝ.

Gen. ij. b.
Heb. xj. e.
Exo. ij. b.
Exo. xxiij. b.
Moyſen filia pharaonis in filiũ adoptauit.
Nũe. xvj. g.
Exo. xxxij. e
Nũe. xj. d.
Nũe. xx. b.
Exo. iiij. d.
Nũe. xxiij.
Nũe. xvj. c.
j. reg. xvj. c.

tem nō habuit,ſuper quē ſpiri
tus dñi a die vnctionis dire=
ctus eſt? An forte diceret dire
ctus eſſe ſuper eum,vt extunc
gratiā prophetandi [a] haberet
nō vt ex eo gratiā diuine dile=
ctionis acciperet? qđ abſurdū
plane videtur de eo ſentire,de
quo dñs ait: Inueni hominē
ſm cor meū. Quomodo etiam
charitatē non habebat q̇ que=
rēti animā ſuā pepercit:q̇ orā
chlamydis ſue precidit [b]:poſt=
ea cor ſuū grauiter ꝑcuſſit,cla=
mans. Quē perſequeris rex iſ=
rael? canē mortuum,⁊ culicē vi
uū? Quomodo charitatē non
habebat q̇ mortē inimici ſui tā
grauiſſime tulit? Quomodo
charitatē non habebat q̇ aquā
de ciſterna bethleē ſuoꝝ peri=
culo ſibi oblatā nō bibit [c],ſꝫ co=
ram dño libauit? Quomodo
charitatē nō habebat q̇ irriſus
a Michol filia Saul eo ꝙ ante
arcā dñi citharā et pſalterium
percutiens ſaltaſſet,ait: Ludā
et vilior [d] fiam in oculis meis.
Si charitatē nō habebat,qua
conſcientia ſecut⁹ imprecabat
ſibiipſi,dicens: Si reddidi re=
tribuentibus mihi mala, deci=
dam merito ab inimicis meis
inanis. Si charitatē non habe
bat, q̄ temeritate iudicari ro=
gabat,dicens: Iudica [e] me de⁹
ſm iuſtitiam meam,⁊ ſm inno
cētiam meā ſuper me. Idem
Iudica me dñe,qm̄ ego in in=
nocentia mea ingreſſus ſum. ⁊
tñ poſt tot innumerabilia diui
ne ⁊ ſuperne dilectiōis indicia
ꝗ̄ꝫ grauiter deliquerit, nullus
ignorat:q̇ Bethſabee [f] adulte
riū et Vrie homicidiū admiſit
cui⁹ penitētiā ſi ſine charitate
dño obtulit:veram cordis con
tritionē nō habebat. Quomo=
do ergo ſacrificiū cordis ꝯtriti
⁊ ſpūs dño ꝓmittere audebat,
dicens. Si voluiſſes ſacrificiū
dediſſem: vtiqꝫ holocauſtis
nō delectaberis. Sacrificium
deo ſpiritus contribulatus ⁊c.
Deniqꝫ cū falſe penitētie nul=
la a deo promittatur remiſſio
quomodo a propheta [g] audi=
re meruit: Dimiſſum eſt tibi
peccatum tuum,ſi veram cor=
dis cōtritionē nō habuit? Eui
denter itaqꝫ apparet eum tūc
charitatē habuiſſe,⁊ ex chari=
tate ſacrificium cordis contri=
ti,⁊ ſpirit⁹ ꝯtribulati dño obtu
liſſe. alioquin temerarie poſtu=
laſſet: Auerte faciē tuā a pec=
catis meis ⁊c. que in eodē pſal
mo continent:niſi odiū mali, ⁊
dilectio boni ad humilitatē pe
nitētie illū ꝓuocaſſet:de q̄ etiā
ſanct⁹ Amb. in lib. de Abrahā
⁊ Iſaac ſcribit,dicēs: Fugerat ſanct⁹ Dauid odia Saul re
gis,non relinquēs terras, ſed
declinans contagia regis im=
mitis ⁊ ſuperbi,q2 mēs ei⁹ ad=
herebat deo,cui ſine charitate
null⁹ adult⁹ adherere poteſt: ⁊ tamen ꝗ̄ꝫ grauiter
in populi [h] dinumeratione poſtea deliquerit,ipſi⁹
delicti pena [i] indicauit. Item ſecundum hāc ſen=
tentiam [k] qui criminaliter deliquerit,verā pec=
catorum remiſſionem in baptiſmo conſecut⁹ non
eſt:ſiue in annis infantie,ſiue adultus ad baptiſ=
mum acceſſit: quia dei amorem non habuit,ſine
quo nemo vnq̄ꝫ inuenit gratiam:atqꝫ ita ſm he=
reſim Iouiniani ſi vere ex aqua et ſpiritu ſancto
quis renatus [l] fuerit vlterius criminaliter pecca=
re non poteſt: vel ſi criminaliter peccat,aqua tan=
tum non ſpiritu probatur eſſe renatus. cuius ſen=
tentie illud epiſtole Ioannis conſentire videtur:
Omnis qui natus eſt ex deo,peccatum nō facit:
quoniam ſemen ipſius manet in eo:et non poteſt
peccare,quia ex deo natus eſt. in hoc enim mani=
feſti ſunt filij dei, ⁊ filij diaboli. Et in fine epiſtole:
Omnis qui natus eſt ex deo,non peccat: ſed ge=
neratio [m] dei conſeruat eum, ⁊ malignus non tan
get eum. Verū hec authoritas
apoſtoli quantū illi ſentētie fa
ueat,atqꝫ illa ſecta erroris ꝗ̄ꝫ=
tum veritati ſit aduerſa Hiero
nymus oſtendit ſcribens con=
tra Iouinianum.

SI enim(inquit)oīs q̇ na
tus eſt ex deo,non pec=
cat,⁊ a diabolo tentari non po
teſt:quomodo precepit vt ca=

---

a ❡ Prohetandi. nō eſt ſufficiēs ꝓba tio ꝙ charitatem ideo habuerit. nam ⁊ Saul propheta= uit: vt. ꝫ.j.q.j. pro= phetauit.
b ❡ Precidit. ꝫ.ij. q.vij. c. plerūqꝫ. §. de his.
c ❡ Non bibit. ꝫ. di. xlj. delitie.
d ❡ Et vilior. i. hu milior.
e ❡ Iudica me. ſm iuſtitiam. ergo ſciebat ſe charitatē habere, ⁊ bene pōt ex reuelatione, ali= ter non crederem. vnde Apoſtolus: Nihil mihi conſci⁹ ſum ⁊c. j. diſtinc. iij. §. adhuc. verſic. non enim.
f ❡ Bethſabee. ꝫ. diſt. l. ca. ſi poſt. §. econtra.
g ❡ A ꝓpheta. ſ. Nathan.
❡ Fugerat ſctūs.
❡ Caſ⁹. Primo po= nūtur verba Am= broſij per que pro= bat ꝙ Dauid cha= ritatē habebat cū fugit a facie Sau= lis. Poſtea dt Gra tian⁹ ꝙ dauid cha= ritatem habebat, et poſtea peccauit in dinumeratione populi. Poſtea di= cit ꝙ ſm illam ſen= tentiam que dicit ꝙ charitas non po teſt amitti, ⁊ ꝙ nū= ꝗ̄ꝫ habuit charita= tem qui criminali= ter peccat: veram remiſſionē pecca= torum in baptiſmo non fuit conſecut⁹ qui poſtea crimi= naliter peccauit: ſi= ue fuerit adultus, ſiue infans qui ad baptiſma acceſſit. Et licet huic ſentē= tie Iouiniani vide= tur alludere quod legitur in epiſtola Ioannis. Qui na= tus ⁊c. ſentētia ta= men illa eſt verita= ti aduerſa: vt oſtē= dit Hieronymus i

ſequenti capitulo. Et nota ꝙ ſm h. ibi incipiunt ver= ba Gratiani cui ſi= ne charitate. Gene ratio. i. gratia ꝯ= tū. i. ꝗ̄tūcunqꝫ. Hi ſtoria autem Da= uid habetur. ꝫ.j.q. iiij. eccleſia. §. item Dauid.
h ❡ Populi. Su= pra. xxiij. q.j. nō af feramus.
i ❡ Pena. ꝫ. j.q. iiij. §. itē Dauid.
k ❡ Sententiam. Id eſt opinionem qui aſſerit ꝙ q̇ pec caturus eſt nunq̄ꝫ habuit charitatē: vt in principio hu ius diſt.
l ❡ Renat⁹. hoc bene ſoluit magi= ſter in fine.
m ❡ Sed genera tio. i. deus regene= rans.

SI enī(inquit) ❡ Caſ⁹. Hoc eſt cap. Hiero. ſcri= bentis cōtraIoui= nianū hereticū: et ꝯtenditur vſqꝫ ad §. ſequentē euidē= ter. Et p̄mo oppo= nit Iouiniano du= cendo eum ad incō uenienſ: ⁊ oſtēden do ꝙ verba Ioan=

Saul ꝓ pheta= uit.
Actu. xiij. d.
j. reg. xxiiij.
Chari= tatē ſe habere an poſ= ſit aliqs cogno= ſcere.
ij. reg. xxiij. c.
ij. reg. vj. d.
pſ. vij.
p̄. xxv.
ij. reg. xj.
pſ. l.
ij. reg. xxiij.
pſal.
ij. reg. xxiiij.
j. Pa. xxj. a.
j. Ioā. iij. b.
j. Ioā.

ueant ne tẽtent, dicens: Filioli mei cuſtodite vos a ſimulacris. ⁊ in eadem rurſus epiſtola. Si dixerim⁹ q꞉ peccatũ[a] nõ habem⁹, ipſi nos ſeducimus, ⁊ veritas in nobis nõ eſt. Si ↄfiteamur pctã noſtra, fidelis eſt de⁹ ⁊ iuſt⁹ vt remittat nobꝫ peccata noſtra, ⁊ mũdet nos ab oi iniq̃tate. ſi autẽ dixerim⁹ q꞉ nõ peccauim⁹, mendacẽ[b] facimus eũ, ⁊ ꝟbũ ei⁹[c] in nobis non eſt. Exiſtimo ꝙ beat⁹ Joãnes baptizat⁹[d] ad baptizatos ſcripſerit, ⁊ ꝙ omne pctm̃ ex diabolo[e] ſit. Ille peccatorẽ ſe confitet̃, ⁊ ſperat remiſſionẽ poſt baptiſma peccatorũ. Et Jouinian⁹ meus dicit: Ne tangas me, qm̃ mũdus ſum. Quid igit̃ ↄtraria ſibi apl̃s loquit̃? minime[f] in eodem quippe loco cur hoc dixerit, ſtatim ediſſerit: Filioli mei, hec ſcribo vobis vt non peccetis[g]: ſed ſi q̃s peccauerit aduocatũ habem⁹ apd̃ patrẽ ieſum chriſtũ iuſtũ: † ⁊ ipſe eſt ꝓ peccatꝫ nr̃is ꝓpitiatio nõ ꝓ noſtris autẽ tm̃, ſꝫ etiã ꝓ toti⁹ mũdi[h]. Et in hoc ſcim⁹ q꞉ cognouimus[i] eũ ſi mãdata eius obſeruauerim⁹. Qui dicit ſe deũ noſſe, ⁊ mandata ei⁹ non cuſtodit: mendax eſt, ⁊ in eo veritas nõ eſt. q̇ autẽ ſeruat ꝟbũ eius, vere in hoc perfecta dei charitas eſt. In hoc ſcim⁹ quoniã in ipſo ſum⁹. q̇ dicit in ipſo ſe manere, dꝫ ſicut ipſe ambulauit, et ipſe ambulare. ꝓpterea inquit. Scribo vobis filioli mei oĩs q̇ nat⁹ eſt ex deo, non peccat. ideo dico vobis vt nõ peccetis[k], ⁊ tãdiu ſciatis vos in generatione dñi ꝑmanere, q̃diu non peccaueritis[l]: immo[m] q̇ in generatione dñi ꝑſeuerãt, peccare nõ poſſunt[n]: que eñ cõicatio eſt lucis ad tenebras? Chriſti ad belial? quoniã ſicut dies et nox miſceri nequeunt, ſic iuſtitia et iniquitas peccatum et bona opera, chriſt⁹ ⁊ antichriſtus. Si ſuſceperim⁹ chriſtũ in hoſpitio pectoris noſtri illico fugamus diabolum. ſi pecca-

nis intelligẽda ſunt per cõparationẽ. hug. Igitur caſum iſtius ca. ſic ponit. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima oſtendit hiero. ꝙ illa authoritas Joannis: omnis qui natus eſt ex deo, non peccat: non ita intelligenda eſt ꝙ poſtq̃ aliquis recepit gratiam, et habuit charitatem, peccare non poſſit ſi enim ſic intelligeretur, iam contradiceret ſibi Joannes, qui baptizat⁹ dicebat baptizatꝭ. Si dixerim⁹ ꝙ peccatum non habemus, ipſi nos ſeducim⁹. Eſt ergo ſic intelligẽda illa authoritas. Qui nat⁹ eſt ex deo. i. qui recipit gratiam dei, non peccat, donec perſeuerat i ea. In ſcd̃a parte ꝓcedit circa eadem verba Joannis, ⁊ authoritate Job ⁊ Pauli, ⁊ exemplo Petri probat ꝙ quilibet poteſt peccare, et inducit etiã authoritatẽ Jacobi per quã probat ꝙ boni poſſũt peccare. In tertia parte illud idẽ oſtendit exemplo Dauid, Salomonis, et Jeſu filij Joſedech, ⁊ quorũdam alioꝝ qui peccauerunt mortaliter, licet primo haberẽt charitatem, qd̃ etiã in angelis contigit. Secunda pars ibi, ⁊ beat⁹ Job. Tertia ibi: Dauid electus. Ille ſcꝫ Joannis aduerſarius, ſcꝫ Jouinianus. Nihil, ſcꝫ peccati. Peccatũ fecit. i. hoſtiã pro peccato, vel ſimilitudinem peccati, q꞉ ſimilis fuit peccatoribus. Soluit, ſ. Paulus. Reuera. verba hieronymi. Non eſt volẽtis. ſ. ipſum currere. Ad calcẽ. i. finẽ vel perfectionẽ. Nouã imperitie factionẽ. i. nouã ⁊ pernicioſam adinuentionẽ. ſimiliter verba ſunt hieronymi. In lumbis, quãtũ ad viros. Super vmbilicũ, quãtum ad mulieres. Partitionẽ. i. diſputationem quam cum Jouiniano habebat.

¶ Sicut. Prim⁹ opponit Jouiniano ducẽdo eum ad inconueniens, tãdem oſtenſurus qualiter verba Joannis ſunt intelligẽda per compoſitionẽ. hu.

¶ Caſus. Primo oſtẽdit hieronym⁹ ꝙ illa authoritas Joãnis: Oĩs qui natus eſt ex deo, non peccat, non ita intelligenda eſt, ꝙ poſtq̃ aliquis recepit gratiã, et habuit charitatẽ, peccare non poſſit ſi enim ſic intelligeretur: ergo contradiceret ſibi Joãnes qui baptizatus dicebat baptizatis, ſi dixerimus ꝙ peccatũ non habemus, ipſi nos ſeducimus. Intelligenda eſt ergo ſic illa authoritas qui natus eſt ex deo. i. qui recepit gratiã dei, non peccat, ſcꝫ donec perſeuerat in ea. Secundo ꝓcedit circa ea verba Joãnis, ⁊ authoritatẽ Joãnis ⁊ Pauli ꝓbãtium ꝙ quilibet peccare poteſt, inducit etiã authoritatem Jacobi, et probat etiã ꝙ boni peccare poſſint. vltimo oſtẽdit illud idem exẽplo Dauid, Salomonis, ⁊ Jeſu filij Joſedech, qui peccauerunt mortaliter, licet primo haberẽt charitatem: quod etiam in angelis contigit.

a ¶ Peccatũ. Saltẽ veniale. ⁊ alibi: Cũ oĩa feceritis, dicite, q꞉ inutiles ſerui ſum⁹, et Grego. Ue iuſto ſi remota miſericordia a deo iudicet̃. arg. ſ̃. diſt. j. quẽ penitet. Serui inutiles ſumus.

b ¶ Mendacem. Ipſe eñ dixit omnem hominẽ peccatorẽ cum dixit per prophetam: Omnis homo mendax. ⁊ Paul⁹ in epiſtola ad Romanos: Eſt autem de⁹ verax, omnis autẽ homo mendax.

c ¶ Et verbũ ei⁹. ſcꝫ Chriſti, q̇ ꝟitas eſt: vt. j. e. c. verſi. q̇ dicit.

d ¶ Baptizatus. Similiter ⁊ de alijs apoſtolis dicẽdum ꝙ fuerint baptizati. ar. de ↄſe. di. iiij. ca. quando, ⁊ cap. ſi eos. ij. cor. vj. c.

e ¶ Ex diabolo. Saltem per imitationẽ, nõ per ſuggeſtionem: ꝙ ipſe ſcꝫ ſit author oĩs peccati mortalis, cum multa interius eo ignorãte cõmittant̃ mortalia. vnde Auguſtin⁹: Diabol⁹ nõ eſt immiſſor malarũ cogitationũ, ſꝫ incẽſor. xxvj. q. iiij. c. vlti. Uel dicit̃ hoc habito reſpectu ad initiũ primi peccati: qd̃ eo ſuggerẽte factũ eſt, ⁊ vnde omne peccatũ ꝓpagatũ eſt. hoc niſi ſic exponeres, contradiceret illud Pſalmiſte. Ab occultis meis ⁊c̃. Et illud: Incenſa igni ⁊ ſuffoſſa ⁊c. j. eo. ca. verſi. quãq̃. Diabolus an ſit author oĩs peccati.

f ¶ Minime. Quoniã in diuina pagina cõtrarietas vera non inuenitur. xxiij. q. v. quid ergo. xxviij. q. j. ſic eñ. ſ̃. e. diſt. j. periculoſe.

g ¶ Non peccetis. dicẽdo ſcꝫ: non peccauimus.

h ¶ Toti⁹ mũdi. Etiã infideliũ, q꞉ eccl̃ia bene orat ꝓ infidelib⁹. arg. ſ̃. e. di. in. c. charitas eſt. ꝟſi. itẽ ꝓ primos. non tamẽ ꝓ iam mortuis. xiij. q. ij. nõ exiſtimem⁹. Eccl̃ia ꝓ infidelibus orat.

i ¶ Cognouimus. i. dilexĩmus.

k ¶ Nõ peccetis. Mortal̃r. al's cõtrariũ eſſet ei qd̃ dixit. ſ̃. ſi dixerim⁹ q꞉ peccatum ⁊c.

l ¶ Peccaueritis. hactenus ſunt verba Joãnis que ſequuntur, ſunt verba hieronymi.

m ¶ Immo. hic aperit hieronym⁹ qualiter verba ſiue dicta Joannis ſunt intelligẽda per compoſitionẽ. ſ. vt q̇s dum moriat̃ in ſanctitate percepta ⁊ generatione dei, qd̃ peccet mortaliter, eſt impoſſibile.

n ¶ Non poſſunt. coniunctim intellige. ſ. permanentes in charitate. xxxij. q. j. cũ renunciat̃. ſ̃. diſt. l. ↄſiderandũ.

a ¶ Januā. dicit Augu. q̄ ille due ſunt porte quib⁹ intrat diabolus, ſcꝫ cupiditas ⁊ timor. per eaſdem ecōtrario intrat deus. iſti ſunt aperiende, illi claudende. j. diſt. vij. ca. ij. ⁊ iij.

Diabolus intrat in hoies p duas portas.

b ¶ Unde Dauid. Jſtud non continuatur proximo, ſꝫ ſuperiori. ſi ſuſcepimus ⁊c̄.

uerim⁹, ⁊ p peccati ianuā[a] ingreſſus fuerit diabol⁹, ptinus Chriſt⁹ recedit. Unde Dauid[b] poſt pctm̄: Redde mihi (ait) letitiā ſalutaris tui, ſcꝫ quā peccando amiſerat. Qui dicit ſe deū noſſe, ⁊ mādata ei⁹ non cuſtodit: mēdax[c] eſt, ⁊ in eo veritas nō eſt. Chriſt⁹ veritas appellat, immo eſt. Ego ſum (inquit) via[d] veritas[e] ⁊ vita[f]. Fruſtra in eo nobis applaudim⁹, cui⁹ mādata nō facim⁹. Scienti bonū ⁊ nō faciēti illō, pctm̄[g] eſt illi. Quomodo em̄ corp⁹ ſine ſpū mortuū eſt, ſic[h] ⁊ fides ſine opib⁹ mortua eſt. Nec grāde putem⁹ vnū deū noſſe[i] cū et demones[k] credant[l], et contremiſcāt. Qui dicit ſe in ipſo manere, dꝫ ſicut ⁊ ipſe ambulauit, et ipſe ambulare. Eligat aduerſarius e duob⁹ quod vult, optionē dam⁹: manet i chriſto an non manet? ſi manet, ita ergo ambulet vt chriſt⁹. ſin aūt[m] temerariū eſt ſimilitudinē ꝟtutū dñi polliceri. Nō manet i chriſto, qꝛ nō ingredit vt chriſt⁹: ille peccatū nō fecit, nec inuēt⁹ eſt dol⁹ in ore ei⁹: q̄ cū malediceretur, nō maledixit: et tanq̄ agn⁹ corā tōdēte ſe, ſic nō aperuit os ſuū: ad quē venit princeps mūdi hui⁹, ⁊ inuenit nihil in eo. q̄ cū pctm̄ nō feciſſet, pro nobis ipſum pctm̄[n] ſe fecit de⁹, id eſt penā peccati ptulit. nos autē iuxta epiſtolam[o] Jacobi: Multa peccamus oēs, ⁊ nemo mund⁹ a peccatꝭ, nec infans[p] ſi vni⁹ q̄dem diei fuerit vita eius. Quis em̄ gl'iabit caſtū ſe hr̄e cor, aut q̄s cōfidet ſe mūdū eſſe a peccatꝭ? teneamurq; rei i ſimilitudinē p̄uaricatiōis Ade. Uñ et Dauid: Ecce em̄ (ait) in iniq̄tatib⁹ ɔcept⁹ ſum: ⁊ in delictis peperit me mater mea. ¶ Et beat⁹ Job: Si fuero iuſt⁹[q], os meū impia[r] loquet: ⁊ ſi ſine crimine[s], prau⁹ inueniar: et ſi purificat⁹ in niue, ⁊ lot⁹ mundis manib⁹, ſatꝭ me ſorde tinxiſti[t], ⁊ execratū eſt veſtimentū[v] meū. Uerūtn̄ ne penit⁹ deſperem⁹ arbitrātes nos poſt peccata baptiſmi nō poſſe ſaluari, ſtatim hoc ipſum tēperat: Si q̄s peccauerit, aduocatū habemus apō patrē Jeſum chriſtū iuſtū, ⁊ ipſe eſt ppitiatio p peccatꝭ nr̄is, nō autē p nr̄is tm̄, ſꝫ etiā p toti⁹ mūdi. hoc ad credētes poſt baptiſma loquit, ⁊ aduocatū p delictꝭ eoꝝ dñm pollicet: nec dicit, ſi peccaueritis[x] aduocatū habem⁹ apō patrē Jeſum chriſtū iuſtū, ⁊ ipſe eſt ppitiatio p peccatis veſtrꝭ, ne eos diceres nō plena fide baptiſma ſecutos: ſed aduocatū (inquit) habemus apud patrē dñm noſtrū Jeſum chriſtū, et ipſe eſt ppitiatio p peccatꝭ noſtrꝭ non ſolū p noſtris aliorūq; peccatis, ſed etiā p toti⁹ mūdi. Jn toto autē mūdo ⁊ apl'i ſunt omneſq;[y] credētes. ex q̄b⁹ liq̄do cōprobatur poſt baptiſma poſſe peccari. Fruſtra em̄ aduocatū habem⁹ apud patrem Jeſuꝫ chriſtū, ſi peccari nō poteſt. Petr⁹ apoſtol⁹ ad quē dictū fuerat. Qui lot⁹ eſt, non eſt neceſſe vt iterū lauet. ⁊: Tu es petr⁹, ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meam. ab ancilla perterrit⁹ negat. Et ipſe dñs: Simon, ecce (inquit) ſatanas poſtulauit vos vt cribraret[z] quaſi triticū, ego autē rogaui p te, ne deficeret[a] fides tua. et j. Si non peccamus poſt baptiſma, cur nobis poſcimus vt pctā dimittat: q̄ in baptiſmate

c ¶ Mendax. ſaltem opere. xj. q. iij. exiſtimāt. xxij. q. v. cauete.

p̄s. l.

d ¶ Uia. Jn exēplo via nō errans. Addītio. Uel dic, via p quā itur. h.

j. Joā. ij. a.

e ¶ Ueritas. Jn pmiſſo veritas nō fallens. †

† Ul' dic veritas ad quā itur. h. Uel dic via, ſcꝫ imitātib⁹ me, veritas diligētib⁹ me, vita vſq; i fine pſeuerātib⁹ i me, ſm h.

f ¶ Uita. Jn premio vita non moriens.

g ¶ Peccatū eſt. Magis q̄ ſi neſciret, non ideo tn̄ excuſaret. xxiij. q. iiij. ea vindicta.

h ¶ Sic et fides. ſ. j. q. j. fertur. ⁊ c. ſicut vrgeri.

i ¶ Noſſe. ſ. xxiiij. q. v. didicim⁹.

k ¶ Demones. cū credere bonum ſit opus. ⁊ collige contra multorum opinionem diabolum bonū operari. Unde in ep'la ad Corinthios ibi: Alij diſcretio ſpirituū. vbi dicitur q̄ ⁊ diabolus agit bona ſeductorie. ſ. j. diſtin. poteſt.

Diabolus bonū operatur.

j. Pe. ij. d.

l ¶ Credant. Fide. ſed qꝛ non diligunt, fide illa non merentur.

¶ Eligat. ſ Hec ē quarta pars diſtinctionis in q̄ probat per ſex authoritates q̄ null⁹ eſt ſine peccato, nec infās vni⁹ diei, ⁊ hoc probat p̄mo per Jacobum. Scdō p Dauid. Tertio p Job. Quarto p Joanē. Quinto per Petrū. Sexto per Paulū. Jo. de fan.

ij. coꝛ. v. Jaco. iij. a. puer. xx. b.

m ¶ Sinautē. ſupple non manet.

p̄s. l.

n ¶ Peccatum. i. hoſtiam pro peccato, nā antiqui peccata dicebant ſacrificia pro peccatis. Uel peccatum id eſt chriſtum habentem ſimilitudinem carnis peccati, id eſt mortalem, ⁊ ſimilem carni peccatrici. Uel peccatū, id eſt peccatorum puniri pena.

n ¶ Peccatū. al's peccatū fecit ſe de⁹, i. peccati penam pertulit. Unde illud: Peccata noſtra ipſe portauit.

o ¶ Epiſtolā. Jn tertio capitulo.

p ¶ Nec infans. j. e. diſ. iij. c. adhuc inſtant.

Job ix.

q ¶ Si fuero iuſtus. i. ſi dixero me eſſe iuſtum. i. ſine peccato.

Ibidē

r ¶ Jmpia. vt em̄ dicit ſcriptura, pfect⁹ eſt vir qui in lingua nō offendit. Addītio. Jdeo lingua noſtra circūcidenda eſt: qꝛ dicit Salomon in puer. Jn manib⁹ lingue vita et mors. vnde eſt circūcidēda per cultellū diſcretionis. Archi.

j. Jo. ij. a.

s ¶ Et ſi ſine crimine. i. ſi dixero me ſine crimine ⁊c̄.

t ¶ Tinxiſti. i. tingi pmiſiſti pmittēdo me hoc dicere, o tu deus.

v ¶ Ueſtimētū. i. corp⁹: qō ideo dicit veſtimentū, qꝛ veſtit animam. xxxv. diſt. c. ſexto.

Corp⁹ eſt aie veſtimentum.

x ¶ Peccaueritꝭ. Nō excludēdo ſe, ſed ſe eis cōnumerat, ⁊ hoc eſt qō ſequit: ſed aduocatū habemus ⁊c̄.

y ¶ Omneſq;. ſ. di. xix. ſi romanoꝝ.

z ¶ Ut cribraret. id eſt vt diuerſis penis affligeret, vt eſſetis palea. i. mali, ſed cribrati eſtis ſicut triticū. i. purgati. ſicut i area recedit palea, ⁊ remanet triticū. vnde illud vt conſecutiuū eſt hic. ſimi. j. q. j. benedictio. et cap. ſequen. B.

Joā. xiij. Mat. xxvi. Luc. xxij.

a ¶ Deficeret. ſ. finalr. Uel loq̄tur ad Petrū in perſona eccleſie, que to-

ta non pōt deficere. Uel nō dicit̄ Petrus cecidiſſe: q2 ſtatim ſurrexit. arg. extra de verb. ſig. nam et ego.
a ❡ Aliud. inconueniens eſt. ⁊ hoc probat ſtatim.
b ❡ Pertinet. hoc dicebant heretici.
c ❡ Illuminati. Per baptiſmum et fidem.
d ❡ Et guſtauerunt. Id eſt remiſſionē peccatorum, quaſi guſtum ſuauem perceperūt in baptiſmo.
e ❡ Spirituſſancti. Id eſt diuerſorum bonorū ſpirituſſancti, de quib9 exponitur. xxx. q. j. peruenit.
f ❡ Uerbū. id eſt euangelicā doctrinam.
g ❡ Uirtuteſq3. i. immortalitatem et impaſſibilitatē futuram iam ſpe guſtauerunt.
h ❡ Et prolapſi. Grauit̄ peccādo.
i ❡ Renouari. p baptiſmū, non per penitētiam: negat iterationem baptiſmi, ſed non negat pniaz, quia impoſſibile eſt, natos, ad penitētiam, qui ſemel hoc acceperūt rurſus renouari, id eſt baptizari. renouari enim eſt nouum fieri. nouum autē facere lauari eſt. extra de regu. iur. c. oīs res.
k ❡ Iterum. Renouari ad recuperandum iuſtitiā. et eos dico ſi baptizentur.
l ❡ Ad penitentiam. i. nomine penitentie: quaſi dicat, nō poteſt quis

Mat. vj.b. — Ibidē — j. Cor. xv.d. — ad he. vj.a. — Ibidē

tā ſunt dimiſſa: Aliud [a] eſt autem: ſi ad catechumenos hec oratio ptinet [b]. Dimitte nobis debita nr̄a ⁊c. nō cōuenit fidelibus ⁊ chriſtianis. Paul9 vas electionis caſtigat corpus ſuū et in ſeruitutē redigit: ne alijs predicans, ipſe reprobus inueniat̄. Ad Hebreos quoq3 ſcribēs ait. Impoſſibile eſt enim eos qui ſemel ſūt illuminati [c], et guſtauerūt [d] donū celeſte, ⁊ participes facti ſunt ſpūſſcti [e], guſtauerūt nihilomin9 vbū [f] dei bonū, virtuteſq3 [g] ſeculi futuri, et plapſi [h] ſunt renouari [i] iterum [k] ad penitētiā [l], rurſus crucifigentes ſibimetipſis [m] filium dei, ⁊ oſtentui habentes. Certe eos q̄ illuminati ſunt, ⁊ guſtauer̄t donū celeſte, ⁊ participes facti ſunt ſpirituſſcti, ⁊ guſtauerunt bonum verbum dei: negare nō poſſum9 baptizatos. Si autē baptizati peccare nō poſſunt: quō nunc dicit apoſtolus, ⁊ prolapſi ſunt? Uerū ne Mōtan9 ⁊ Nouatianus hinc rideāt [n], qui contendūt nō poſſe renouari per penitentiā eos qui crucifixerunt ſibimetipſis filiū dei, ⁊ oſtētui habuerūt: cōſequenter hunc errorē ſoluit, et ait: Cōfidim9 aūt de vobis dilectiſſimi meliora, ⁊ viciniora ſaluti, tametſi ita loquimur [o]. non enim iniuſtus [p] eſt dn̄s, vt obliuiſcat̄ operis veſtri et dilectiōis quā oſtēdiſtis [q] in nomine ipſius [r]: qui miniſtraſtis [ſ] ſctis ſuis: et nūc miſtratis. Et revera grādis iniuſtitia dei eſſet: ſi tantū peccata puniret: et bona opa nō ſuſciperet. Locut9 ſum (inquit apl's) ita: vt vos a peccatis retraherem: et deſperationis [t] metu facerem cautiores. Ceteꝝ ɔfido de vobis chariſſimi meliora: et viciniora ſaluti, neq3 ei iuſtitie [v] dei eſt: vt obliuiſcat̄ bonoꝝ operū: et miniſterij quod ppter nomen eius exhibuiſtis et exhibet̄ [x] in ſanctos et tātū meminerit peccatoꝝ. Et paulopoſt. Liberi arbitrij nos condidit de9: nec ad ꝟtutes nec ad vitia neceſſitate trahimur: alioq̄n vbi neceſſitas [y] eſt: nec dānatio nec [z] corona eſt. Sicut i bonis opib9 pfectior eſt de9 (nō eſt eī volētis neq3 currēt̄: ſ3 dei miſerentis et adiuuātis: vt peruenire valeamus ad [a] calcē) ſic in malis atq3 pctis ſemina nr̄a ſunt incētiua [b] et perfectio diaboli. Cū viderit nos ſup fūdamentū xp̄i edificaſſe fenū [c], ligna, ſtipulā: tūc ſupponit icēdiū [d].

n ❡ Rideant. id eſt derideant nos.
o ❡ Loquimur. Dure ſcilicet terrēdo et increpando: quaſi dicat, non diximus hoc putando vos eſſe tales, ſcilicet ſpinis plenos: ſed timentes ne tales efficiamini terremus vos verbis.
p ❡ Iniuſt9. quaſi dicat, ideo confido de vobis q̄ olim bona multa operati eſtis, pro quib9 ſi penitueritis de malis, benefaciet vobis deus. et hoc eſt, nō eſt ⁊c. vt. s. ea. diſ. §. hoc itaq3. ca. non eſt.
q ❡ Oſtendiſtis. i. ex quo primo bona feciſtis opera.
r ❡ Ipſi9. Id eſt ad honorē dei. ⁊ recte dixi operis: q̄a miniſtraſt̄ ⁊c. h.
ſ ❡ Miniſtraſt̄. Hic argu. q̄ de bonis loquitur poſt peccatum exhibitis.
t ❡ Deſperationis. Quaſi dicat, nolo vos deſperare de venia, ſed ita locut9 ſum, vt metu deſperatiōis (q̄ plerumq3 retrahit a peccato) vos facerem cautiores.
v ❡ Iuſtitie. Q2 non eſt tam crudelis de9 ⁊c. s. e. diſt. non eſt.
x ❡ Exhibet̄. hic arg. q̄ loq̄t de bonis exhibitis poſt peccatum.
y ❡ Neceſſitas. Arg. q̄ ſpado non meretur continendo, nec paup parce viuēdo, cum ex neceſſitate hoc faciat. xxxiij. q. one. v.

metus deſpationis plerūq3 retrahit a pctō. — Rom. ix.c. — j. Cor. iij.c. — Paup parce viuēdo nō meretur.

rebaptizari vt ſic veram agat pniam: ⁊ ſi fecerit, rurſus crucifiget Chriſtū quātū in ipſo eſt. baptiſmus em̄ chriſti paſſionē ſignificat. j. de cōſec. diſtin. iiij. proprie. Uel ideo dicit rurſus crucifigentes chriſtū: q2 ſicut impoſſibile eſt q̄ rurſus crucifigatur, ita impoſſibile eſt q̄ rurſus baptizetur in penitētia. Uel dic vt in glo. quantum.
m ❡ Sibimetipſis. id eſt quantū ad ſeipſos: quia mors Chriſti vnum baptiſma cōſecrauit: quod ſufficit ad omnia peccata delenda, ſicut et illa mors ſufficit ad oīa peccata tollēda. qui vero iterat baptiſmum quaſi illa mors vna et vnum ex ea non ſufficiat: iterat baptiſma et mortem Chriſti quantū in ſe eſt: vel iterandā inſinuat: vt ex ea iterata fiat remiſſio peccati: quod eſt impoſſibile. ſicut enim impoſſibile eſt iterum Chriſtum crucifigi: ita ⁊ ſecundo per baptiſmum aliquem mori peccatis.

tunc ſaluabitur. s. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor.
z ❡ Nec corona. Si deus ad partem nos tantum cogeret vnam, tunc nihil afferret gratia vel meritum. xxiij. q. vj. §. vlti. verſus principium.
a ❡ Ad calcem. Id eſt premium bonorū operum, vel ad vitam eternam. Uel calcem, id eſt finem: quia extrema pars hominis eſt calx.
b ❡ Incentiua. Id eſt ſeminaria. argu. xv. queſt. j. non eſt. quia de corde prodeunt male cogitationes quas diabolus ad conſenſum ⁊ opus perducit: vt. s. eo. inter hec ſciendum. ⁊. c. ſicut.
c ❡ Edificaſſe fenum, ligna, ſtipulam. venialia. ſcilicet leuia, grauia, grauiſſima: vt. xxv. diſtinctio. ca. vnum. §. criminis.
d ❡ Incendium. delectationis conſenſus et operis.

Calx q̄liter ſumitur.

a ¶ Secura. Non enim eſt quis tam perfectus quin cadere poſſit: et hoc etiam oſtendit dicens. Sedet ꝛc. a peccato per penitentiam.

q ¶ Pinxiſſe. i. diſtinxiſſe vel denotaſſe vel deſcripſiſſe.

b ¶ In occultis. id eſt in ambiguis. vnde non facile intelligitur quid ſit appetendum, vel quid non.

Eccl. xviij. a. — c ¶ Fili accedēs. ex de renun. niſi.

d ¶ Idem. i. eandem ſentētiam: nō idem nominatiue, ſcilꝫ ꝙ poſt baptiſmum poſſit quis peccare, vel ꝙ non poſſit.

Eccl. ij. a. Jaco. j. d. — e ¶ Conſiderat vultum. Non rem ſed vmbram ſolaꝫ videns.

f ¶ Reus. Hoc exponit. ꝟ. diſt. v. c. conſideret.

g ¶ Sine peccato, ſaltē originali.

h ¶ Omnia. Id eſt omnes hoies.

Jaco. ij. b. Joan. viij. a. — i ¶ De tentatione. Non ꝙ non tentent: ſed ne tētationi ſuccūbāt: vel ſi ſuccumbat, eos liberat ꝛ releuat.

k ¶ Hi ſunt. Falſi doctores.

ij. Pe. ij. b. Ibidē — l ¶ Fontes. Nō lauantes, ſed coinquinantes. ꝟ. ij. q. vij. ſecuti ſunt.

m ¶ Et nebule. Demonū. et dicūt nebule: quaſi alioſ obſcurātes. xxxvij diſt. §. vlti.

n ¶ Superbia. i. ſupba vanitate loquentes.

ij. Pe. ij. b. — o ¶ Pelliciunt. i. alliciūt et decipiūt. Unde Aug. ſuper epiſtolam ſecundā Petri. Pellices dicūtur meretrices: a pollutione, vel a pellis formoſitate qua incautos alliciunt et decipiunt. Pelliciūt ergo heretici animas inſtabiles variorūꝫ dogmatum erroneis ſectis: quaſi cōſtuprātes luxibꝰ ſubdendo.

Pellices vñ dñr.

Eſaie xxij. d. j. Coꝝ xv. d.

p ¶ Effugerant. Id eſt receſſerant

Edificemꝰ ꝗ aurū ꝛ argētū, lapides pcioſos, ꝛ tētare nō audebit quēꝗꝫ. ſꝫ in hoc nō ſit ſecura[a] et certa poſſeſſio. Sedet quippe leo in iſidijs in occultis[b], vt interficiat innocentem: ꝛ vaſa figuli ꝓbat fornax hoies autē iuſtos tentatio tribulatiōis. et i alio loco ſcribit: Fili accedēs[c] ad ſeruitutē dei ꝑpara te ad tētationē. Rurſꝰ idē[d] Jacobꝰ ait: Eſtote factores ꝟbi, ꝛ nō auditores tantū. Si qs eſt auditor ꝟbi ꝛ nō factor, iſte ſikis eſt viro q̇ cōſiderat[e] vultum natiuitatis ſue in ſpeculo. ꝯſiderauit illū, ꝛ recedēs, ſtatim oblitus eſt qualis fuit. Fruſtra monuit vt iungerent opera fidei, ſi poſt baptiſma peccare non poterāt. Qui totā (inq̇t) legē ſuauerit, ꝛ peccauerit in vno: factꝰ eſt reus[f] oim. Quis veſtrū ſine peccato[g] eſt? Cōcluſit deꝰ oia[h] ſub delicto: vt oibus miſereaꝶ. Petrus ꝗꝫ inq̇t: Nouit deꝰ pios de tētatione[i] eripere. ꝛ de falſis doctoribus. Hi ſunt[k] fontes[l] ſine aqua: et nebule[m] turbinibꝰ exagitate: q̇bꝰ caligo tenebraꝝ reſeruaꝶ. Supbia[n] eñ vanitatis loquētes pelliciūt[o] i deſiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugerant[p], ꝛ ad errores reuerſi ſunt. Nōne tibi videꝶ pinxiſſe[q] ſermo apl̄icus nouā iperitie factionem[r]? Aperiūt eñ quaſi fontes ſciētie: quia cum aquā nō habeāt doctrinarū, promittunt imbrē velut nubes ꝓphetice, ad q̄s[s] perueniat veritas dei: et turbinibus[t] exagitātur demonum atꝗꝫ vitioꝝ. loquunꝶ grandia, et totus ſermo eoꝝ ſupbia eſt (immūdus[v] eſt aūt apud dñm ois qui exaltat cor ſuū) vt qui paululum[x] refugerāt a pctis, ad ſuū reuertātur errorem: et ſuadent in luxuria ciboꝝ, cariſꝗꝫ delicijs. Quis eñ non libēter audiat, Mādu cemus et bibamus, ꝛ in eternū regnabimus? Et ſapiētes ꝛ prudētes prauos vocāt[y]: eos ꝟo q̇ dulces ſunt in ſermonibꝰ plus audiunt. Joānes apl̄s, immo in Joanne ſaluator ſcribēs[z] angelo eccl̄ie Epheſi: Scio (inquit) opa tua, ꝛ laborē ꝛ patiētiā tuā: ꝛ que ſuſtinuiſti ꝓpter nomē meū, ꝛ nō defeciſti[?]: ſed habeo[a] aduerſum te pauca, ꝙ charitatē tuam primā reliquiſti. memor[b] eſto vnde cecideris, ꝛ age pniaꝫ: ꝛ prima[c] opa tua fac. Si autem, venio[d] tibi, ꝛ mouebo candelabrū[e] tuū de loco ſuo, niſi penitētiā egeris. Similiꝶ ceteras eccleſias, ſmyrnā, pergamū, thyatiraꝫ, ſardos, philadelphiam, laodiciam ad pniam ꝓuocat: et niſi reuertantur ad opera priſtina cōminaꝶ: et in ſardis paucos hr̄e ſe dicit qui nō coinquinauerūt[f] veſtimēta ſua: et ambulaturi[g] ſunt cum eo in albis: qr digni ſunt. Cui autē[h] ſcribit: Memento vnde cecideris: et ecce miſſurus eſt ex vobis diabolus in carcerē vt tētemini: et ſcio vbi[i] habitas: vbi ſedes eſt ſatane: et in mēte habe qualiter acceperis ꝛ audierꝭ: ꝛ ſerua, ꝛ penitētiā age: et reliqua. Utiꝗꝫ ei dicit qui credidit, et baptizatus fuit, ꝛ ſtans quondā ꝛ corruit per delictū. Pauliſper de veteri teſtamēto exēpla diſtulerā, quia ſolent[k] vbicūꝗꝫ contra eos[l] faciunt dicere: Lex et prophete vſꝗꝫ[m] ad Joannem prophetauerunt. Ceterum quis ignorat ſub alia diſpēſatione dei oēs retro ſanctos eiuſdem fuiſſe meriti: cuius nunc chriſtiani ſunt? Quomō ante Abraham[n] placuit in cōiugio: ſic nunc virgines placēt in perpetua caſtita

r ¶ Factionem. i. nouam hereticā inuentionem.

s ¶ Ad quas. id eſt quaſi ad eas.

t ¶ Et turbinibꝰ. ꝟ. ij. q. vij. ſecuti.

v ¶ Immūdꝰ. interpoſitio eſt: et dꝫ ſubiūgi: iō grādia loquunꝶ: vt q̇ ꝛc.

x ¶ Paululum. Cauſam reddidit quare dixit loquūtur grandia. — Apoc. ij. a.

y ¶ Uocant. Illi qui iſtorum doctrinam recipiunt.

z ¶ Scribens angelo. i. prelato.

? ¶ Defeciſti. Finaliter, al's contra eſt quod ſequiꝶ ꝙ charitatem ꝛc.

a ¶ Sed habeo. hoc corrigēdo dt.

b ¶ Memor. ꝟ. diſtin. i. dño ſancto.

c ¶ Et prima. id eſt ſicut a primis.

d ¶ Uenio tibi. i. ad detrimētū tuū.

e ¶ Candelabrū. id eſt cathedram, vel ſedem, vel dignitatem. — Candelabrum quaſi ſunt.

f ¶ Qui nō coinquinauerūt. i. qui non peccauerunt. — Apoc. ij. b.

g ¶ Et ambulaturi. Reſume pauci ſunt qui ꝛc.

h ¶ Cui autem. Suſpenditur conſtructio vſꝗꝫ illuc: Utiꝗꝫ.

i ¶ Et ſcio vbi. Scꝫ in peccatis.

k ¶ Qr ſolēt. falſi doctores heretici.

l ¶ Cōtra eos. ſ. falſos doctores.

m ¶ Uſꝗꝫ ad Joānem. quaſi dicant poſt Joānem non habēt locū. ſed mētiūtur: qr illud verum eſt in ceremonialibus. — Mat. xj.

n ¶ Abraham. Ecce alia diſpenſatio olim, alia nunc. quia licet altera diſpenſatio nunc, et altera olim: ta — Geñ. xv.

men quãtũ ad merita hominũ bona vel mala, ⁊ quãtum ad poſſe peccare poſt charitatẽ idem fuit olim qđ nũc, et ideo exẽpla ve. teſta. recte inducere poſſum.

a ¶ Bis. Prima vice in gabaon quando ſacrificiũ deo obtulit, ⁊ deus obtulit ei donũ ſcientie: vt habetur in lib. regum. alia vice non legit revelat⁹ ei ſpecialr̃, niſi quã do compoſuit cantica cãticoꝝ. xxxvj. diſt. c. q̃ eccleſiaſticis. ꝟ. ecce.

m ¶ Quanto. ꝟ. viij. q. j. ſi ergo.

n ¶ De quib⁹. i. de numero quoꝝ.

o ¶ Tẽtatio eſt vita hoĩs. i. dũ viuit homo tẽtat.

p ¶ Qui mittebat. i. miſſurus erat minores angelos ſi ſtetiſſent ſicut modo faciunt angeli boni. h.

te. Seruiuit ille legi et tẽpori ſuo: ſeruiam⁹ ⁊ nos euangelio et tẽpori noſtro, in quos fines ſeculoꝝ deuenerũt. Dauid electus ſm cor domini, q̃ omnes eius fecerat voluntates, et qui in quodã Pſalmo dixerat. Iudica me domine, qm̃ ego in innocentia mea ingreſſus ſum, ⁊ in deo ſperans non infirmabor. Proba me dñe, ⁊ ten. me: vre renes me. ⁊ cor meũ. Poſtea tentat⁹ a diabolo, ⁊ poſt peccata penitens loquitur, dicẽs: Miſerere mei deus, ſm magnam miſericordiã tuã. Magnũ peccatũ magna vult deleri miſericordia. Salomon amabilis dño, ⁊ cui de⁹ bis[a] fuerat reuelatus: quia amator[b] mulierum fuerat, a dei amore diſceſſit. manaſſen[c] impijſſimum regem poſt captiuitatẽ Babylonicã in priſtinã dignitatem liber[d] dierum reſtitutũ refert: et Ioſias vir ſanctus in campo Mageddo ab Egyptio[e] rege[f] cõfoditur. Ieſus quoq; filius[g] Ioſedech ſacerdos magnus quãq; in typo preceſſerit ſaluatoris, q̃ noſtra peccata portauit, et alienigenã ſibi ex gẽtib⁹ copulauit eccleſiam: tamẽ ſm literã poſt ſacerdotium ſordidatus inducit, ⁊ ſtat diabol⁹[h] a dextris eius, et candida illi deinceps veſtimenta reddunt.

Superfluum eſt de Moyſe et Aaron ſcribere q̃ ad aquã contradictionis offenderunt deũ, et terrã ꝓmiſſionis non intrauerunt: cum beatus Iob angelos[i] quoq; ⁊ omnẽ creaturam peccare poſſe commemorat, dicens: Quid enim nunquid homo mũdus eſt coram deo[k] aut in operibus ſuis ſine macula vir? Si cõtra ſeruos[l] ſuos non credit, ⁊ aduerſ⁹ angelos ſuos prauum quid reperit: quãto[m] magis habitantes in domib⁹ luteis: de quibus[n] enim et nos ex eodem luto ſumus. Tentatio[o] eſt vita hominis ſup terram. De celo etiam cecidit lucifer, qui mittebat[p] ad vniuerſas nationes: et ille qui in paradiſo deliciarum inter[q] duodecim nutrit⁹ eſt lapides, vulneratus a morte dñi[r], ad inferna[ſ] deſcẽdit. Unde ⁊ ſaluator in euangelio: Uidebam (inquit) ſatanam, quaſi fulgur de celo cadẽtem. Si altiſſima illa ſublimitas[t] cecidit, quis cadere non poſſit? ſi in celo ruina, quanto magis in terra eſt? Et tamẽ cũ ceciderit lucifer, imo poſt caſuz coluber antiqu⁹: virt⁹ ei⁹ in lũbis[v] eius eſt, ⁊ poteſtas eius ſuper vmbilicũ[x] vẽtris eius. obumbrant[y] in eo arbores[z] magne, et dormit iuxta iuncũ[a] ⁊ calamum ⁊ caricẽ. Ipſe eſt rex oĩm que in

b ¶ Or amator. ꝟ. xxxij. q. iiij. Salomon.

c ¶ Manaſſen. ꝟ. j. q. vij. ſi quis omnem. iſte fuit filius Ezechie.

d ¶ Liber dierũ. Scz Paralipomenon: in quo agitur de cõputatione dierum ⁊ annorũ Regum Iſrael.

e ¶ Ab egyptio. Scz pharaone. cũ eñ pharao vellet ire cõtra regẽ Medorum, primo aggreſſus eſt regem adremon, q̃ regnabat tunc in carchamis. deſcendit ergo rex Ioſias Iudee i occurſum ei⁹, prohibens ne trãſitum faceret per iudeam. ⁊ miſit pharao ad eum dicẽs: Quid mihi et tibi rex Iuda? non aduerſuz te venio. ad Euphraten propero miſit me deus ad medos. ſine me ne deus qui mecũ eſt, interficiat te. non acquieuit Ioſias, ſed cum rege Adremon componebat acies ſuas vt dimicaret aduerſus Pharaonẽ et forſitan dum tranſiret a curru in currum qui ſequebatur eum more regio, occiſus eſt a ſagittarijs in campis mageddo.

f ¶ Rege. i. Pharaone.

g ¶ Filius Ioſedech. ꝟ. diſt. l. Ieſus.

h ¶ Diabolus. i. vxor ſua.

i ¶ Angelos. Quo ad naturam eorum, niſi eſſent confirmati per gratiã. vnde Plato in Timeo. Dij deorum quoꝝ opifex paterq; ego, natura quidem diſſolubiles, me autem ſic volente indiſſolubiles. (Plato.)

k ¶ Coram deo. i. comparatione dñi. h.

l ¶ Si contra ſeruos. Scz Moyſen ⁊ Aaron, de quibus premiſit h.

q ¶ Inter duodecim. Iuxta illud: Oĩs lapis precioſus operimentum tuũ. j. e. principiũ. ibi tamen non habetur niſi de nouẽ lapidibus. (Iob xv. b.)

r ¶ A morte domini. Id eſt ꝑ mortem dñi qui diabolo mundi poteſtatem ademit. vel amore dei, quem amiſit.

ſ ¶ Ad inferna. Hic dicitur ꝙ morte Chriſti diabol⁹ eſt religatus in inferno, et erit ibi ligatus vſq; ad tempus antichriſti, et tunc ſoluetur, non a penis, ſed a vinculis, vt exerceat vires ſuas in malos.

t ¶ Sublimitas. id eſt lucifer.

v ¶ In lũbis ei⁹. Quo ad tentationem viroꝝ in quibus (vt dicitur) ſedes luxurie eſt in lumbis. (Luce x. c.)

x ¶ Umbilicum. quo ad tentationẽ feminaruz in quarum vmbilico dicitur eſſe ſedes luxurie. Unde Aug. ſuper eũdem locum, ſemen coitus viris ineſſe lumbis, feminis in vmbilico perhibetur. q: ergo diabolus vtriq; ſexui per luxuriam dominatur, ad viros loquens cõuenienter dixit. Uirtus eius in lumbis ⁊c̃. Propheta etiam ſub ſpecie femine petulantiam Iudee increpans ait: In die ortus tui non eſt preciſus vmbilicus tuus. (Iob xl. b.)

y ¶ Obumbrantur. Per ipſum.

z ¶ Arbores magne. Id eſt qui magni videntur, vt ſunt hypocrite.

a ¶ Iuxta iuncum. Id eſt hypocritas, qui merito deſignantur per iſta cum exterius aliquid videantur, et interius ſint vani: vt illa. per iuncum enim qui eſt ſine nodo exterius, interius autem ſubſtantia caret, hypocrite deſignantur. Per calamum exterius ſplendentem et fragilẽ, ſed interi⁹ vacuũ deſignantur ſeculares mũ=

Sub. prauũ qđ reperit aduerſus habitãtes ⁊c̃. ſm hu.

Glo. ẽ ſiċis i. l. ſeruo legato. ꝟ. j. ff. de leg.

Alter tex. hz militia. Diabolus morte xp̃i ẽ in inferno religatus.

Luxurie ſedes vbi eſt.

Hypocrite ſũt iuncis ſiſes.

dane glorie dediti, ⁊ eiꝰ ſplēdori, q̄ cito trāſeūt. Per caricem creſcentē in locis paluſtribꝰ, ⁊ per manum tāgentis vulnerātem curioſitas tēporalium deſignat, que in affluentia nutritur ⁊ creſcit, ⁊ animum pungit.
a ¶ Que in aqs ſunt. i. in fluxu rerū labētium.
b ¶ Nuptiarum. Saturande cauſa libidinis cōtractarum, ſecus ſi cauſa prolis. xxxiij. q. iiij. vir cū ꝓpria.
c ¶ Ex precepto dei. Id eſt ſm̄ preceptum, id eſt authoritatem diuine ſcripture. Alij corrigunt hoc et dicūt excepto deo, ⁊ bn̄.
d ¶ Stantium. i. ſtantes timeāt, ne ſcilicet ſimul cadāt ruina.
e ¶ Metus ſit. i. debeat eſſe.
¶ Euidēter. ¶ Caſus. Cōcludit Gratianus ex preallegatis charitatē ſemel habitā amitti poſſe, cū quis poſtea criminaliter delinquit. quod non ſolum de operibus charitatis, ſed etiā de ipſa charitate verum eſſe oſtēdit, quod probat exemplo Ade, Moyſi, ⁊ Dauid, adijciens hoc poſſe contingere non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiam circa preſcitos, ad quod inducit ſequē. ca.
f ¶ Euidēter. Ex ꝓlixe allegatis cōcludit Gratianus charitatem ſemel habitā amitti poſſe, quod non ſolum de operibus charitatꝭ, ſꝫ de ipſa charitate verum oſtendit eſſe, adijciens hoc non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiā circa preſcitos poſſe contingere. ad quod authoritatem inducit vſqꝫ ad illum locum, itē illud euangelij. vbi in contrarium authoritates inducit duas, videlicet ꝙ reprobi non

Charitas ſemel habita pōt amitti.

j. cor. xiij. a.

aquis ſunt[a]: vbi ſcꝫ voluptas, et luxuria, ⁊ ꝓpago, ⁊ irritatio nuptiarū[b]. ⁊. j. Tranſiuimꝰ ad ſecundā partitionē in qua negat eos q̄ tota fide baptiſmum cōſecuti ſunt, deinde poſſe peccare: et docuimus ꝙ excepto[c] deo oīs creatura ſub vitio ſit non ꝙ vniuerſi peccauerint, ſꝫ ꝙ peccare poſſint: et ſimilium ruina ſtātiū[d] metꝰ ſit[e]. ¶ Euidēter[f] itaqꝫ ex premiſſis apparet nonnullos charitatē habere, quā poſtea criminaliter delinquēdo amittunt. Qꝫ ſi quis cōtendat nō de virtute, ſed de virtutꝫ opere debere intelligi: deliberet qd reſpondeat de innocētia Ade, de iuſtitia Moyſi Dauid ⁊ ceteroꝝ, q̄ plena fide ad baptiſma accedentes, licet poſtea prolapſi ſunt, tamē celeſtia dona deguſtant, et ſpiritusſancti fiunt participes: vt non ſolū ante humanos, verūetiam ante dei oculos ex aqua et ſpiritu ſancto inueniantur renati: qui ſi charitatē dei non haberēt, ante dei oculos aqua tantū regenerarentur, nō ſpiritu ſancto. Opera enī̄ ſeu ſacramētorum participatio niſi ex charitate ꝓcedāt apud deū, nec iuſtitiam nec innocentiam preſtant. Si enī̄ (inquit apl's) habuero omnem fidem, ita vt montes trāſferā, ⁊ ſi diſtribuero om̄es facultates meas in cibos pauperum, et ſi tradidero corpus meū ita vt ardeam, charitatem autem nō habeam, nihil mihi prodeſt[g]. Sed qꝛ de predeſtinatis ad vitam a nonnullis conceditur ꝙ charitatē amittāt ⁊ amiſſam recuperēt: de reprobis etiam dicendū eſt an ipſi charitatē habeant: qua amiſſa poſtea damnentur.

De his ita ſcribit Aug. in lib. de correctione ⁊ gratia.

Apoſtolus ſciens nonnullos diligere deū, et in eo modo vſqꝫ in finē nō perſeuerare mox[h] addidit, his qui ſm̄ propoſitū vocati ſunt ſancti ⁊c̄. Idem in eodē. An adhuc iſte nolens corrigi poterit dicere. Quid ego feci: ꝙ non accepi[i] quem non conſtat accepiſſe, et ſua culpa quod acceperat amiſiſſe. Poſſum (inquit) poſſum omnino quando me arguis dicere ꝙ ex bona vita in malam mea voluntate relapſus ſum. adhuc quid ego feci ꝙ non accepi: accepi enim fidem que per dilectionē operatur, ſed in illa vſqꝫ in finem perſeuerantiam non accepi.
In eodem. In bono illos volebant proculdubio manere. erant vtiqꝫ in bono, ſed in eo non permanſerunt. In eodē. Propter huius vtilitatem ſecreti[k] credendum eſt quoſdam de filijs perditionis non accepto dono perſeuerandi vſqꝫ in finem, in fide que per dilectionem operatur, incipere viuere, et poſtea cadere ⁊c. Multa ſimilia[l] de reprobis in euangelio[m] etiam. Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finem ⁊c.
In eodē. Iterū homo iſte incipit ⁊c. Idem in eodem.
Mirandū eſt quare deꝰ quibuſdam filijs perditionis det fidem operantē per dilectionem, nec det in ea perſeuerantiam. Item illud[n] euā gelij: Non qui incipit, ſed qui perſeuerauerit vſqꝫ in finem, hic ſaluus erit
Item Gregorius.
Multi bene[o] incipiunt, q̄ in malo vitam finiunt.

habent charitatem, ſed eas de hypocritis intelligendas eſſe probat authoritate Gregorij.
g ¶ Prodeſt. Ad regnū celoꝝ obtinendū: vt diſt. iij. §. penul. ⁊ ca. ſi quis autem.
Apoſtolus. ¶ Caſus. Probat Auguſtinus in hoc ca. per multas authoritates ꝙ multi qui modo habēt charitatem, futuri ſunt mali finaliter. Idem in eodēꝫ verbuꝫ eſt Gratiani ſepe inſertū. Sequens capitu. ſcilicet multi planum eſt.
h ¶ Mox addidit. In epiſtola ad Romanos, vbi dicit: Scimus autē quoniam diligentibus deum om̄ia cooperantur in bonum, his† qui ſecūdum propoſitum vocati ſunt ſancti. ꝫ. c. talibus.
h ¶ Mox addidit. Id eſt poſtq̄ dixerat, ſcimus qm̄ dilig. deum ⁊c.
i ¶ Non accepi. Perſeuerātiam in charitate et in bonis operibus.
k ¶ Propter. Secreti. i. ꝓpter ſecretam‡ hanc diſpoſitionem dei que vtilis eſt. al'as enī̄ eſt hic vtilitatem.
l ¶ Similia. Dicit in eodem idem Auguſtinus.
m ¶ In euangelio. Supple ſumit idem Auguſtinus iſta exempla.
Mirandum.
n ¶ Item illud euangelij, non q̄ incipit: quia hec authoritas euangelij ⁊ ſequēs Gregorij videntur innuere ꝙ reprobi futuri charitatē non habeāt, eas ponit Gratianus, ⁊ poſtea ſoluit.
o Multi. Hoc dici poteſt Cepiſti melius q̄ deſinis, vltima primis Cedunt, diſſimiles hic vir, et ille puer.

Rom. viij. c.

† Non recedentibus, ſꝫ perſeuerantibus.

‡ Quare deus dat perſeuerantiam quibuſdam bonis ⁊ quibuſdam non. hoc enī̄ ignorat ...

Math.

¶ Non autem. ¶ Caſus. Infert Gratianus ex ſupradicto ca. q qui non bene incepit charitatem habere non potuit. Poſtea dicit q illud quod poſtea ſequitur in auctoritate Grego. ſcʒ qui ſeduci ꝛc. non eſt intelligendum generaliter de omnibus reprobis, ſed ſpecialiter de hypocritis: qđ ex verbis eiuſdē Grego. intelligitur. quaſi lutum ſternitur. Ultimo dicit quam vtilitatē conſequantur predeſtinati ſiue huiuſmodi hypocrite faciāt bona ſiue publice cadant in peccatum. nam per bonam operationem inuitant perſeueraturos ad bonū operandum: per caſum reddūt bonos cautiores. ¶ Ipſa quoqꝫ virtus. i. opus virtutis. i. ita fere per totum.

¶ Illud autem.
¶ Hec eſt. v. pars diſtinc. in qua magiſter loquitur de hypocritis: qui aurum videntur coram populo, ſʒ coram deo ſtercus, ꝛ hoc probat Grat. per cap. ſeq. Joannes de fan.
a ¶ Qui ſeduci. Hec eſt rota ꝑcurrēs Gratiani. vult enim determinare capitulum Gregorij quod ſtatim ſequitur. j. eo. citius ad hoc.
b ¶ Ut leuiathā. q. d. ſiue per propriā ſuggeſtionē, ſiue per malū hominem et damnatum quem diabolus repleuit malitia, ſiue per ſuggeſtionis miniſtrum.
c ¶ Replet. Triſtitia.
d ¶ Aurum. Pro ſapientia ponit aurum. j. ea. diſt. principium. et ita aliter q̄ʒ hic ſumitur.
e ¶ Itiᵉ. ¶ Caſus. Exponit Grego. in canone iſto illa verba Job ſuper illo, ſub ipſo erunt radij ſolis, et ſternet ſibi aurū quaſi lutum. Primo ergo dicit q per aurum deſignantur hypocrite: qui quaſi deaurati ſunt, cuʒ in ſuperficie videantur habere virtutes, nec habeant. Secundo dicit q huiuſmodi hypocriſis detegitur i hac vita quandoqꝫ ante finem: quādoqꝫ in fine, quandoqꝫ nunq̄ʒ: et cum detegitur: tunc aurum

Non autem bene incipit qui nūq̄ʒ ex charitate aliquid operaꝛ q ſi ex charitate aliquando aliquid agit, et charitatem aliquando in ipſo neceſſe eſt eſſe.

Illud autem Grego. Qui ſeduci[a] quandoqꝫ non reuerſuri poſſunt ꝛc. nō de omnibus generaliter reprobis, ſed de hypocritis ſpecialiter intelligendum eſt: quod ex verbis eiuſdem euidēter datur intelligi. Cum enim queſtionem ꝓponeret cur miſericors deus iſta fieri permittat, vt leuiathan[b] ſeu nunc per ſuggeſtiones callidas, ſiue tūc per damnatum illū quē replet[c] hominem: vel ſolis ſibi radios, id eſt doctos quoſqꝫ ſapiētesqꝫ ſubijciat: vel aurum[d] hoc eſt viros ſanctitatis claritate fulgētes, quaſi lutū ſibi vitijs coinquināndo ſubſternat: mox in eiuſdē poſitionis ſolutione ſupponit dicēs.

Itius[e] ad hoc reſpondemus: quia auruʒ qđ prauis eius ſuaſionibus quaſi lutum ſterni potuit, aurum ante dei oculos nūq̄ʒ fuit. qui enim ſeduci quandoqꝫ non reuerſuri poſſunt, quaſi habitaʒ ſanctitatem ante oculos hominum videntur amittere[f], ſed eam ante oculos dei nunq̄ʒ habuerunt. Sepe nanqꝫ homo multis occulte peccatis inuoluitur et in vna aliqua virtute magnus videꝛ: que ipſa quoqꝫ virtus inaneſcēs deficit: quia dum innoteſcit[g] hominibus, proculdubio laudatur, eiuſqꝫ fauor inhianter appetitur[h]: vnde fit vt ipſa virtus[i] ante dei oculos virtus non ſit, dum abſcondit quod diſplicet deo, et ꝑdit quod placet. que itaqꝫ merita apud deum eſſe poſſunt: quando et mala occulta ſunt, et bona publica? Plerūqꝫ enim (ſicut diximus) latet ſuperbia, et caſtitas innoteſcit. Atqꝫ ideo diu oſtēſa charitas circa finem vite perditur: quia cooperta ſuperbia vſqꝫ in finē incorrecta retinetur. Alius eleemoſynis vacat, propria diſtribuit, ſed tamen multis iniuſtitijs deſeruit, vel forte linguam in detractionibus exercet: ꝛ fit plerumqꝫ vt is qui miſericors fuerat, iuxta vite ſue terminum rapacitatis et crudelitatis ſtimulis inardeſcat: quod valde iuſto dei iudicio agitur vt perdat etiam[k] ante homines vnde hominibꝰ placuit: quia hoc vnde deo diſplicuit, corrigere nunq̄ʒ curauit[l]. Alius patientie ſtudet, ſed inuidere alijs, et ſeruare malitiam in corde non cauet. fit quandoqꝫ impatiēs: quia diu latuit dolens. Hi itaqꝫ ꝛ ꝑ aliquid[m] aurum ſunt, et per aliquid lutum ſunt. atqꝫ hoc aurum quaſi lutum ſterniꝛ, quando occultis peccatis exigentibus etiam virtus que publice claruerat, diſſipatur. Sʒ operepretium[n] credimus, ſi in his virtutē ſuperni ordinis[o] ſubtilius ꝑpēdamus. Sepe em̄ oīpotēs deus occulta quorūdā mala diu tolerat, vt apta eorū bona electorū ſuorum vſibus ꝓfutura diſpēſet. Nā nonnulli mundum nequaq̄ʒ funditus deſerētes, nō ꝑſeueraturi anguſtū iter arripiūt, ſʒ ad querendam anguſtam[p] viā exemplo[q] ſuo eos qui perſeueraturi ſunt accēdūt. vnde plerūqꝫ cōtingit vt ipm̄ hoc q bene videntur viuere: nō ſibi, ſed po-

f ¶ Amittere. hec de hypocritis itelligēda ſunt qui videntur deaurati ꝛ fulgidi: et habere virtutes in ſuperficie: cum nec ſunt nec habent: et qui caret vna, caret oībus. diſti. v. c. ſi. et de peni. diſt. v. conſideret. Hypocrite videntur deaurati.
g ¶ Innoteſcit. i. virtus videtur.
h ¶ Appetiꝛ. Ab alijs.
i ¶ Uirtus. putatiua.
k ¶ Etiā ante homines. Id eſt in conſpectu hominum.
l ¶ Curauit. Supra. e. diſtinct. ver. item. §. penult. ſm Auguſt.
m ¶ Per aliquid. Id eſt quātum ad aliquid: ſcilʒ ad bona opera.† †. i. que ſunt de gn̄e bonorum. Pe.
n ¶ Operepreciū. Id eſt vtile credimus ſi aperiamus quomodo de iſtis diſponit ad vtilitatem aliorum: ꝛ hoc eſt. ſepe enim ꝛc.
o ¶ Ordinis. Id eſt intellectus tropologici.
p ¶ Auguſtā. arcta em̄ eſt via que ducit ad vitā. Unde Uergilius. Facilis deſcenſus auerni† Sed reuocare gradum: ſuperaſqꝫ euadeꝛ ad aures: hoc opus: hic labor eſt: pauci quos equus amauit Jupiter aut ardēs euexit ad ethera virtus Dijs geniti potuere. xij. q. j. omnis etas. Uia paradiſi ē arcta. †. i. iferni. ab a qđ eſt ſine, et ver veris. ar.
q ¶ Exemplo. Hi ſunt qui ad ſempiternam vitam pro

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

tius ſolis electis viuant, dum exemplis ſuis ad bene viuēdi ſtudia pſeueraturos alios nō perſeueraturi prouocant. ſepe eñ quoſdā videmus viam ingredi, ad locum ꝓpoſitū feſtinare: quos alij q̄ euntes cōſpiciunt ſequūtur, eundēq; pariter locum petunt: ſed fit plerūq; vt irruente aliquo implicationis articulo [a] poſt ſe redeant qui preibant, ⁊ hi ad locū perueniant q̄ ſequebantur ita nimirum ſunt illi qui nō perſeuerant, et viam ſanctitatis arripiunt. Idcirco enim virtutis iter nō pſeueraturi inchoant: vt eis qui puenturi ſunt, viam qua gradiant̄ oſtendant: quorum etiam caſus vtilitate non modica electorū prouectibus ſeruit: quia ipſoꝝ lapſum [b] dū conſpiciūt, de ſuo ſtatu cōtremiſcūt: ⁊ ruina que illos damnat, iſtos humiliat. addiſcunt eñ in ſupni adiutorij ꝓtectione cōfidere, dum pleroſq; conſpiciūt de ſuis virtutib⁹ preſumētes cecidiſſe. qñ ergo videntur bene agere reprobi, quaſi planū iter electis ſequentibus demonſtrāt. qñ vero in lapſuz nequitie corruunt, electis poſt ſe pergētibus quaſi cauēdam ſuperbie foueam oſtendunt.

Q ꝺ ꝟo [c] reprobi negāt̄ comedere panē qui de celo deſcendit, vel bibere aquā viuam: nō ſic accipiendū eſt vt a charitate penitus credātur alieni, ſed vt in charitate radicem figere nō intelligant̄. Aliud eſt enim bibere vel manducare: atq; aliud deguſtare. Unde [e] in euangelio de chr̄o legit̄: Et cū guſtaſſet noluit bibere. Bibit ergo aquā viuā, ⁊ manducat panem qui de celo deſcendit, qui in charitate radicē figit. deguſtat qui ea aliquaten⁹ cōmunicat: a qua poſtea delinquendo recedit. de quibus apl's dicit: Impoſſibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt, ⁊ guſtauerunt donum [f] celeſte, ⁊ poſt hec oīa prolapſi ſunt: rurſus renouari ad pniam [g]. Hinc etiam diabolus in veritate [h] ſtetiſſe, non in ea creat⁹ eſſe negat̄. fuit eñ in ꝟitate cōditus: ſ; dum de ſe ſupbiēdo p̄ſumpſerat, alienus ab ea fact⁹ eſt. In ꝟitate [i] autē quō eſſe creat⁹ perhibet̄ ſi ſine dilectione ſui conditoris creatus eſſe ꝓbatur? Aut quō bonus a deo cōditus aſſerit̄, ſi nihil diuine dilectiōis in ſui creatiōe acceperit? Quō aūt ſupbie mot⁹ ſine vitio extitit, ſi cōditorem ſuum nullatenus dilexit? Aut quō par ſiue excellentior ceteris creat⁹ ꝺr, ſi nōnullis eoꝝ i amore dei ꝯditis, hic ab ei⁹ dilectiōe vacuus factus eſt? Unde autē hec dr̄ia [k] inter bonos ⁊ malos angelos ꝓceſſit? Si ex creatiōe, iniuſt⁹ videt̄ de⁹ q̄ ante pctm̄ infert penā [l], vł q̄ hoc punit qꝺ creādo [m] infudit. Si autē non ex creatiōe, cum nō ex traduce [n], reſtat vt ex ꝓprie libertatis arbitrio vitiū ſupbie in angelicā naturaz proceſſerit bona ergo condita eſt, que ſuo vitio [o] a bono ī malū cōmutata eſt. Sed quō bona eſſe potuit ſi dilectione penitus caruit? neq; eñ angelus nobis ſimilis [p] factus eſt, quos vſq; ad certū tēpus etatis infirmitas grauat, vt neq; virtus neq; vitiū vllū locū in nobis obtineat. Accepit ergo dilectionē in ſui creatione ſicut et ceteri de q̄bus ꝺr: Angelice virtutes q̄ in dei amore pſtiterūt. nō ait, qua diligere deū ceperūt, ſ; q̄ in ei⁹ amore pſtiterūt: q̄ ex creatione diligere ceperāt: vt principiū diuine dilectiōis oīb⁹ credat̄ eſſe cōe: pſeuerātia vero eoꝝ tm̄mō intelligat̄, q̄ in retributione hoc accipere meruerūt: vt ꝯfirmati vlteri⁹ cadere nō poſſent, et hoc de ſe certiſſime ſcirent. Uñ be-

Mat. xxvij. d.

Heb. vj. a.

ximos mēdacio ſuo opitulante deducunt: vt. xxij. q. ij. primū. Ex hoc ergo collige ex q̄ ſenſu illud accipiat̄.

a ¶ Articulo. Id eſt impedimento.

b ¶ Lapſum. Felix quē faciūt aliena pericula cautū. ꝭ. xxvij. q. j. c. j. ꝭ. de cōſe. diſt. j. hi duo. Et dicit Seneca: Ruina p̄cedētium ſolet eſſe doctrina ſequentium. facit ad hoc. ꝭ. e. ſi eñ. in fine.

¶ Quod ꝟo. ¶ Caſus. Dictuz eſt. ꝭ. §. cum ergo. in ca. charitas. ꝙ reprobi nō comedūt panem qui de celo deſcēdit, neq; bibunt aquā viuam. Nūc Grat̄. determinat illud, ⁊ dicit ꝙ non eſt ita intelligendū ꝙ reprobi ſint penitus alieni a charitate: ſed nō ſunt radicati in charitate. Nam ille dicitur comedere ⁊ bibere qui radicem habet in charitate. Ille deguſtat q̄ ab ea delinquēdo recedit. ad qꝺ inducit authoritatez apoſtoli. ſicut diabolus dicitur receſſiſſe a charitate. ⁊ ſic nacta occaſiōe probat per multas rationes ꝙ diabolus creatus fuit in charitate: ſed in ea nō perſeuerauit. Ad quod inducit authoritatem Gregorij. negat̄, ab Auguſtino.

c ¶ Quod vero. Soluit Gratianus authoritatē inductam ſupra eadem diſtinct. §. cum ergo. ca. charitas. ad hoc ꝙ charitas amitti non poſſit. et hac occaſione diabolum in charitate eſſe creatū oſtēdit: et de Luciferi excellentia multa ſubiungit.

d ¶ Negantur. Supra. e. ca. quia radix. §. cuz ergo. et. §. ego ſum. et. c. charitas.

e ¶ Unde in euāgelio. Matthei vigeſimoſeptimo.

f ¶ Donum celeſte. Id eſt doctrinam euangelicā.

g ¶ Ad penitentiam. Per baptiſmum. Hoc eſt expoſitum ſupra ea. ſi enim.

h ¶ In veritate. Supra. xvj. q. ij. viſis. contra.

i ¶ In veritate. Id eſt in charitate. † Et hoc dicit allegando.

k ¶ Differentia. ꝙ alij ſunt boni, et alij ſunt mali.

l ¶ Penam. eternam: quod nunq̄ facit: argu. ꝭ. xj. q. iij. illud plane.

m ¶ Quod creando. Non enim debet punire qꝺ ipſe approbauit: vt. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. ff. ad legē iuliam de adult. ſi vxor. in fine.

n ¶ Ex traduce. Quia angeli non fuerunt ex traduce: id eſt preiacenti materia: ſicut nec anima. ꝭ. xxxij. q. ij. Moyſes.

o ¶ Suo vitio. Sed vnde fuit primus motus angeli ad malum? Dic ꝙ ex libero arbitrio. Sed in libero arbitrio nō fuit malum: vnde ergo ꝓuenit malum? Dicas ꝙ in libero arbitrio fuit quedā libertas: et ex illa libertate cecidit in malum. hec eſt difficillima queſtio.

p ¶ Similis. Cū angelus ſtatim fuit poſt creationez capax rōnis: ſ; hō nō donec ſit adultus.

a ¶ Moyſem. In Geneſi circa principium.
b ¶ Uacuū.ſ.xvj.q.ij. viſis.contra. vbi dicit q charitatem nequiuit habere in celo.ſed forte dicit non habuiſſe quia non perſeuerauit: quia non dicitur factum niſi duret factum: vt.ſ.eo.diſtin.j.cogitatio.et.l.diſtinc. diuortiū. Sȝ forte nūq̄ habuit charitatē: vt dicitur in cōtrario Unde magiſter hoc dicit allegando,ꝛ ſcd̄m hoc omnia contraria intelligunt non de charitate quam nō habuit, ſed quam habiturus eſſet ſi ſteriſſet.

Gen. j.a.

Principium. ꝗ Cap. Hoc ca.eſt Grego. vſq ad ſequētē.§.charitas. ſed interponit ſepe verba Job, vel Ezechielis: vt ea exponat. Intendit ergo Grego. in hoc ca.multū commendare. Luciferū oſtendēdo eius perfectionē dignitatem et excellentiam quam in charitate et i aliȷs gratuitis donis et naturalibus habuit an lapſum: et hoc facit inducēdo auctoritatem ex verbis Job ꝛ Ezechielis. Inquit, verbū eſt Gratiani.ꝛ primo exponit verba Job,ipſe enim eſt principium viarū dei ꝛc.ꝓpheta ſcilicet Ezechiel. Quid nanq. verba ſunt Gregoriȷ. Aurū, verba Grego. In munere,id eſt i adiumento dei. inſinuat:ſcȝ Job.

Job xl.a.

Eſaie xiiij.d. et Ezec. xxviij.a

c ¶ Principiū.i. precipuū opus inter pr̄ma opera dei vel primus et dignior iter alios angelos, quorum miniſterio paratur et patet via ad deum.

ne apud Moyſem[a] prius celū deinde firmamentū factū eſſe dr: q2 nimirū angelica natura prius equal'r ſubtilis in ſuperioribus eſt cōdita, poſtea in pſiſtētib9 in amore ſui cōditoris mirabiliter eſt confirmata.

Hinc etiā Greg.i mora. Multa de pfectiōe āgelice creationis replicans,charitate negat repletū,nō ea penitus vacuū[b] aſſerit:q̄ſi penit9 caruiſſet:nūq̄ ea q̄ de ei9 excellētia dr̄ cōuenieter de eo itelligi poſſent.

Principium[c] em̄(inquit beatus Grego.)viarū[d] dei beemoth[e] dicit: q2 nimirū cum cūcta creās ageret,hunc primū[f] condidit,quē reliquis angelis eminentiorē fecit.huius primatus eminentiā conſpicit ꝓpheta cū dicit: Cedri nō fuerūt altiores illo in paradiſo dei:abietes non adequauerunt ſummitatē ei9:platani nō fuerūt equales frōdib9 ei9: oē lignum precioſum paradiſi dei nō eſt aſſimilatū ei et pulchritudini ei9: q̄m ſpecioſū fecit eū in multis cōdēſis frōdibus.Quid[g] nanq accipi in cedris ꝛ abietib9 ꝛ platanis pōt niſi illa virtutū celeſtiū ꝓcere celſitudīs agmīa i eterna leticie viriditate plātata:q̄ q̄uis excelſa ꝯdita ſunt,huic tn̄ nec ꝑlata ſūt nec equata,q̄ ſpecioſus fact9 in multis condēſiſq frōdib9 dr: q2 prelatū ceteris legionib9 tāta illū ſpecie pulchriorē reddidit quāta ei ſuppoſita āgelorū multitudo decorauit. Iſta arbor in paradiſo dei tot quaſi cōdenſas frondes habuit[h],quot ſub ſe poſitas ſuprnorū ſpirituū legiones attēdit.qui et idcirco peccans ſine venia[i] dānatus eſt:q2 magnus ſine cōparatione fuerat creatus.Hinc ei rurſum ꝑ eūdem ꝓphetam dr: Tu ſignaculum[k] ſiſitudinis,plenus[l] ſapientia,ꝛ pfect9 decore in deliciȷs paradiſi dei fuiſti.multa enim de eius magnitudine locuturus primo verbo[m] cūcta cōplexus eſt. Quid nanq boni non habuit qui ſignaculum dei ſiſitudinis fuit: de ſigillo quippe annuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur qualis in ſigillo eodē eſſentialiter habet. ꝛ lȝ homo ad ſimilitudinem dei creatus ſit,angelo tn̄ quaſi aliquid maius tribuēs, nō eū ad ſiſitudinē dei conditum,ſed ip̄m ſignaculū ſiſitudinis dei dicit: vt quo[n] ſubtilior eſt natura,eo[o] in illum plenius ſimilitudo[p] dei credatur expreſſa.Hinc eſt q primatus eius potentiā adhuc inſinuās idē propheta[q] ſubiūgit.Omnis lapis[r] precioſus[s] operimentum[t] tuū,ſardius[v], topaſius, iaſpis,chryſolitus,onix,berillus, carbūculus, ſmaragdus, et ſapphirus. Nouem dixit genera lapidū:quia nimirum ordines angelorū ſūt nouē. nā

in eternum,creauit omnia ſimul.
g ¶ Quid. Uerba Gregoriȷ exponentis predictam authoritatem Ezechielis.
h ¶ Habuit. Lucifer.
i ¶ Uenia. Cum enim plus poteſtatis et pulchritudinis ei ꝯmiſſum fuerat:ideo magis diligi preſumebatur argu.ſ.ij.qōne.v. quāto.et.j.diſti.iij. cap.q̄uis.§.quod aūt.ꝛ cap.ſepties. ideoq tanto magis obſequi tenebatur, et plus puniri debuit:cū non fuerit obſecutus. arg.C.de cōduc.et procur. conductores.in fine.lib.xj.ꝛ grauiora facit delicta ꝛc.vt.xj.queſt. iij.precipue.xl. diſtinct. homo chriſtian9.j.ea.diſti.v. conſideret.ſ.ea.diſtin.j.§.ex his itaq.ſ.xxiij.qōe.iiij. qui peccat.

Deus ꝑſumit pl9 diligere illos q̄b9 pl9 pfectionis tribuit.

k ¶ Tu ſignaculum. Dicitur ſignaculum propter virtutes expſſas q̄s recepit a dn̄o.

Ezec. xxviij.

l ¶ Plenus ſapientia. Id eſt plenam ſcientiam habens et perfectionem decoris ꝛ charitatis.
m ¶ Primo verbo. Hoc ſcilȝ ſignaculum.
n ¶ Ut quo. Id eſt inquātum ſubtilior eſt natura:id eſt diuine nature capacior ratione ꝛ intellectu.

Ibid.

o ¶ Eo. Id eſt in tantum.
p ¶ Similitudo dei. Id eſt gratia et dilectio que erat deo ſiſis in illum.
q ¶ Idem propheta. Scilȝ Ezechiel.

d ¶ Uiarum.i.operū.ſicut em̄ in via cōtinet veſtigium itinerantis,ſic in qualibet creatura eſt via qua quis ducitur ad intelligendam potentiam dei.
e ¶ Beemoth.i.diabolus. Beemoth intepretatur aīal immundū:q2 diabolus ꝓpter ſuperbiā a celeſti beatitudine tanq̄ immundū animal alienus factus eſt. †
f ¶ Primum. Id eſt precipuum.non enim prius creauit hunc q̄ alios.al's in Salomone contra,ibi,Qui viuit

r ¶ Omnis lapis. Id eſt omnis alius angelus.
s ¶ Precioſus.i.pulcher decore virtutum.
t ¶ Operimentū tuum.i.inferior eo,ſicut veſtimentū eſt inferius ꝛ indignius ſe induente: vel ornabat eum ſicut veſtimentum ornat aliquem.
v ¶ Sardius. Hos enim lapides enumerat lex.ff.de pub.et vec.l.interdum.§.ſpecies. Qualiter autem hi lapides veniant in contributione, dicit lex ad legem rhod. l.ij.§.cum in eadem.

cū per ſacra eloquia angeli, ar
chāgeli, throni, dñatiōes, vir-
tutes, principatus, et ptātes,
cherubin ⁊ ſeraphin apta nar
ratiōe memorant: ſupnoꝝ ci-
uiū quante ſint diſtinctiones[a]
oſtēdit: qb⁹ tñ Beemoth iſte
opertus fuiſſe deſcribit: quia
eos quaſi veſtē ad ornamētū
ſuū habuit. quoꝝ dum clarita
tem trāſcēderet, ex eoꝝ cōpa-
ratione clarior fuit. de cui⁹ de-
ſcriptiōe adhuc ſubiūgit. Au-
rū op⁹ decoris tui, ⁊ foramina
tua ī die qua cōdit⁹ es, p̄para-
ta ſunt. Aurū op⁹ extitit deco
ris ei⁹ q: ſapiētie claritate can
duit, quā bene creat⁹ accepit.
foramina ꝟo idcirco ī lapidib⁹
fiūt, vt viculati auro[b] in orna
mēti cōpoſitiōe iūgant, et ne-
quaq̄ꝫ a ſe diſſideāt q̄s interfu
ſum aurū repletis foraminib⁹
ligat: hmōi ergo lapides ī die
ꝯditiōis ſue foramina p̄para-
ta ſunt: q: videlꝫ capax chari-
tatis eſt cōdit⁹: q̄ ſi repleri vo-
luiſſet, angelis ſtātib⁹ tāq̄ꝫ po
ſitis in regis ornamēto lapidi
bus potuiſſet īherere. ſi enim
charitas auro ſeſe penetrabi-
lem p̄buiſſet, ſctis angelis ſo-
ciatus ī ornamēto (vt dixim⁹)
regio lapis fix⁹ maneret. Ha-
buit ergo lapis iſte foramina,
ſꝫ ſupbie[c] vitio[d] charitatꝭ[e] au
ro nō ſunt repleta. Nāq̄ꝫ idcir
co ligant auro ne cadāt. idcir-
co iſte cecidit: q: etiā pforatus
manu artificis, amoris vincu-
lis ligari ꝯtēpſit. nūc aūt cete
ri lapides[f] q̄ hic ſilr fuerāt p-
forati penetrantes ſe inuicem
charitate ligati ſunt: atq̄ꝫ hoc
in munere iſto cadente merue
rūt, vt nequaq̄ꝫ iā de ornamē-
to regio cadēdo ſoluant. Hu-
ius principat⁹ celſitudinē ad-
hucidē pphetа intuēs adiun
git: Tu cherub extētus ⁊ ꝓte-
gēs ī mōte ſctō dei, et ī medio
lapidū ignitorū pfect⁹ ābula-
ſti. Cherub quippe plenitudo
ſciētie interp̄tat: ⁊ idcirco iſte
cherub d:, q: transcēdiſſe cun
ctos ſciētia nō dubitat. qui in
medio ignitorū lapidū pfect⁹
ambulauit: q: inter angelorū
corda charitatis igne ſuccēſa
clarus glia cōditionis extitit.
quē bene extētū ac ꝓtegētem
dicit. oē ei qđ extēte ꝓtegim⁹
obūbram⁹. q: cōparatiōe cla-
ritatis ſue obūbraſſe ceterorū
claritatē credit, ipſe fuiſſe ex-
tentus ⁊ ꝓtegens reperit. reli
quos em̄ quaſi obūbrādo ope
ruit, q̄ eorū magnitudinē ex-
cellētia maiore trāſcēdit. Or
ergo illic[g] ſpecioſus in multis
frōdib⁹, ꝙ illic ſignaculū ſili-
tudis, ꝙ illic cherub, illic ꝓte-
gēs dicit: hoc hic voce[h] dñica
beemoth, iſte viarū dei princi
pio vocat. de quo idcirco tam
mira in qb⁹ fuit, ⁊ q̄ amiſit īſi-
nuat[i]: vt hoi oñdat q̇d ipſe ſi
ſupbiat, de elatiōis ſue culpa
paſſur⁹ ſit ſi feriēdo illi parce
re noluit quē creādo ī glia tā
te claritatis eleuauit. conſide-
ret ergo hō elatus q̇d in terra
mereat ſi angelis p̄latus in ce
lo, de celo in terram pſternit.
Charitas autē[k] q̄ in aduerſi
tate deſerit, ficta[l]. i. fictilis et
fragilis eſſe perhibet: ſicut fi-
des ex qua charitas procedit,
ficta. i. fragilis apud apoſtolū
eſſe negat. ſimiliter charitas
que in aduerſitate deſeri pōt,
dicitur vera nunq̄ꝫ fuiſſe. Si-
cut enim Hieronymus cōtra
Iouinianum ſcribit: Omnis
creatura ſub vitio eſt: non ꝙ
omnis peccauerit, ſed q: nul-
la eſt que peccare non poſſit. poſſe autem[m] pecca
re (vt Auguſtinus ait) nō eſt aliquid poſſe: immo
aliquid non poſſe. Unde ille ſolus vocatur omni-
potens qui hoc nō poteſt: quia omnia poteſt que
poſſe eſt aliquid poſſe. Sicut ergo eius compara
tione qui mutabilitatē neſcit, oīs creatura vitio-
ſa d: q: mutabilitatis eſt capax: iuxta illud. Non Pſal. cxlij.
iuſtificabit in conſpectu tuo oīs viuens. et aſtra[n]
non ſunt munda in conſpectu eius: ſic compara- Iob xxv.
tione eius creature que mutationem nō recepit,

a Diſtinctiōes. ſ. diſtinc. lxxxix. ad hoc.
b Auro. Unde dr lex ꝙ ſi auro gēma iungat, non cedit auro: ſed econuerſo aurum cedit gēme. ff. de auro ⁊ arg. le. ⁊ ſi nō ſunt. §. pueniamus.
c Supbie. Nota per canonē iſtū ius icepiſſe ex ruina angelorū. bonū em̄ et equū fuit vt ꝓpter ſupbiā Lucifer puniretur. — Ius vñ incepit. Ezec. xxviij.
d Uitio. id eſt p vitiū ſuperbie non ſunt repleta.
e Charitatis. Argu. ꝙ diabolus charitatē non habuit: vt. xxvj. q. ij. viſis. Sed cū eſſet rōnis capax: innocētie particeps ſine charitate eē nō potuit. arg. ſ. e. diſtin. ca. ſi q̄s ſemel. §. item ſine charitate. qđ ergo charitate replet⁹ negatur, comparatione ſtantium et confirmatorūꝫ dicit, vel ad pfectionē ⁊ pſeuerantiā refert. — Diabolus an habuerit charitatē. de hꝰ le. ⁊ no. ſ. §. ꝓxi. ī ſi. et xxvij. q. ij. §. ex his oībꝰ. ibi videas.
f Lapides. i. ordines angeloꝝ.
g Illic. In propheta Ezechiele, ⁊ in Iob.
h Uoce dñica. id eſt voce dñi loquentis ſibi. Iob.
i Inſinuat. iob vel propheta.
Charitas autē. Hec eſt. vj. pars diſt. in qua concludit magiſter et probat multis modis ꝙ illa charitas que deſerit, dicit fragilis: q: nō durauit: tñ vera fuit, alias nullo modo poſſet dici ſi nulla fuiſſet. Ioan. de fan.
Caſus. Supra in precedenti ca. et in alijs authoritatibus probatum eſt ꝙ charitas habet lꝫ poſtea deſerat. — Ezec. xxviij.

Nunc Gra. exponit quandā authoritatē Augu. q̄ eſt ſ. in prin. diſt. ſcilꝫ charitas que deſeri pōt ⁊c. Et pauli, ſcꝫ charitas nūq̄ꝫ excidit: q: videtur ꝯdicere ei qđ dictum eſt. ſ. et qđ dicit ibi, charitas que deſeri pōt: ficta eſt, et nō vera, id eſt non eſt vera reſpectu charitatis diuine, vel reſpectu eius q̄ deſeri non pōt, vera tñ eſt. vnde in fine cōcludit verā charitatē deſeri poſſe. — Pſal. cv. Pſal. xliij. Eccl. j.
k Charitas autem. Soluit authoritatē apli allegatā. ſ. in prin. diſtin. duobus modis: q: dicitur primo charitas que deſerit. — Ezec. xxxj. Iob xl.
l Ficta. i. fragilis et non vera reſpectu pmanētis. Uel nō vera, reſpectu charitatis diuine. ad quod ſimilia quedā inducit. In fine cōcluditvera charitatē deſeri poteſt.
m Poſſe autē. Ex quo em̄ reſiſtere vitijs eſt verū poſſe, ergo nō reſiſtere eſt non poſſe. ſed nō reſiſtere eſt peccare, et ita poſſe peccare eſt non poſſe reſiſtere. et ita eſt arg. a ꝯrijs argu. xxxij. q. iiij. ſicut ſatius eſt. ⁊ q. v. ſicut enim. — vj. pa. Uis reſiſtere eſt verum poſſe.
n Et aſtra. Id eſt angeli.

penitē- ta eſt terrāda

omnis creatura que permutatur, non vera ſed vana eſſe probatur. Unde omnis homo mēdax eſſe dicitur, et vanitati ſimilis factus. Hinc etiam[a] Eccleſiaſtes: Cuncta que ſub ſole ſunt. i. que temporum viciſſitudinē recipiūt, non tantum modo vanitas que omni creature ratione mutabilitatis ineſt, ſed etiam vanitas vanitatum varietate permutationis quam recipiunt eſſe dicuntur. Sic ergo comparatione diuine charitatis nulla virtus eſſe vera probatur: aut comparatione eius que non deſeritur, illa q̄ amittitur vera eſſe negat̄. ſicut autem omnis creatura ſuo modo bona et vera eſſe dicitur, ſic et charitas que deſeritur, ſuo modo bona et vera eſſe monſtratur: alioquin a nullo deſereretur ſi nullo modo in eo eſſet. Quod enim nullo modo vere eſt, nullo modo deſeri poteſt. q̄ ſi aliquo modo vere deſeritur, et aliquo modo id vere eſſe oportet.

Diſtinctio.iij.

Hec de charitate[b] breuiter ſcripſimus propter eos q̄ penitētiā negāt reiterari poſſe, aſſerentes q̄ ſicut charitas ſemel habita nunq̄ amittit̄, ita penitētia ſemel vere celebrata nulla ſequēti culpa maculat̄. Si vero criminalis culpa illā aliquādo ſequitur, vera penitētia[c] nō fuit, nec veniā vnq̄ a dño impetrauit. Quod ex definitione ipſi⁹ penitentie ⁊ multo⁊ authoritatibus pbare contēdunt. vt enim Ambro. ait in quodam ſermone quadrageſime.

Penitētia eſt[d] ⁊ mala preterita plāgere, ⁊ plāgēda iterū nō cōmittere[e].

Idē in lib. de vnica penitētia.

Reperiuntur qui ſepius agēdā penitētiā[f] putāt q̄ luxuriant̄[g] in Chriſto. nam ſi vere in Chriſto penitētiā agerent, iterādam poſtea nō putarēt[h]: q̄ ſicut vnū baptiſma, ita[i] et vnica[k] penitētia. verū preteriti ſemper nos debet[l] penitere

a Hinc etiam Eccleſiaſtes. In Salomone.

Hec de charitate. Hec diſt. diuidit̄ in. xij. partes. in quarū pma pbat p. xij. authoritates q̄ q̄ ſemel penitentiā ageret, nō peccaret, ſed intelligit̄ de perfecta per locum a deſtructione. Secūda ibi: Sed verba. Tertia ibi. Ex perſona. Quarta ibi: Hac authoritate. Quinta ibi: Quod autē. Sexta ibi: Ecce cuius. Septima ibi: Item q̄. Octaua ibi: Siue autē. Nona ibi: His authoritatibus. Decima ibi: Authoritas. Undecia ibi. Quāq̄. Duodecia ibi: Penitentia ergo. Joan. de fan.

Pſal. cxv. Pſal. cxliij. Eccleſ. j.

Caſus. Hic intitulatur. iij. diſti. in qua querit̄ an penitentia ſit iteranda, ⁊ inducit Gra. ſup hoc opiniones varias, ⁊ diſcordātes authoritates. ⁊ dicendum eſt q̄ ſolennis ſm ↄſuetudinē quarundā eccleſiarū non eſt iterāda. j. e. §. ex perſona: publica vero vel priuata ſic: ſed pro diuerſis delictis forte poſſit ſolēnis penitētia iterari: vt. j. eo. q̄uis. et ↄtinuat Gratianus in hoc. §. dicta dicendis.

b Hec de charitate. Cōtinuat ſe ipſū Gra. In ſcđa em̄ diſt. hanc queſtionē quā hic tractat prelibauit, ſ; hui⁹ gratia aliā premiſit: an ſc; charitas ſemel habita amitti poſſit: quā in precedēti diſt. tractauit: nūc autē ad ppoſitum ſuum reuertit̄, ⁊ dicit hec que ⁊c̄. Hic incipit. iij. diſt. in qua tractat̄ an penitētia ſit iteranda an non. ⁊ q̄ ſit iteranda, multis authoritatibus et exemplis pbatur. Dicimus ergo q̄ iteranda eſt. i. iterum puniēdus eſt ſi denuo peccet. j. e. ſepties. vbi autem dicitur q̄ penitētia non eſt iteranda, dicimus q̄ de ſolēni eſt intelligēda: q̄ cū ſit ſacramētū, nō debet iterari. arg. j. q. j. qđ quidam ſm cōſuetudinem maxime quarūdam eccleſiarū: ⁊ hoc ſuper eodē crimine. ſuper diuerſis autē credit Gra. ſolēnem iterari poſſe. arg. j. ea. diſtinc. q̄uis. Hāc queſtionē ſic tractat Gra. Primo ponit opinionem illo⁊ qui dicunt q̄ penitētia nō eſt iterāda, q̄ eā non ſeq̄tur mortale peccatū. ſi em̄ eam ſequit̄ mortale peccatū, illa penitentia vera non fuit, nec veniā obtinuit. ⁊ ad hoc multas authoritates inducit vſq̄ ad. §. ſ; verba. et incipit ibi ſoluere predictas authoritates. poſtea ab illo. §. q̄ autem. pbat authoritatib⁹ ⁊ exemplis q̄ penitētia ſepe iterat̄, poſt inſerit q̄ ſit vera, ⁊ que ſit falſa penitētia, qua occaſione ſubiungit an penitētia ſit dāda an negāda ei q̄ vult agere penitētiā de vno pctō, ⁊ remanere in alijs.

Penitē-na eſt iterāda

c Vera penitētia. Hoc falſu; eſt, q̄ ſi ex charitate penituit, vera fuit: ⁊ ſaluaret̄ ſi tūc decederet dum ſic penitebat. authoritates autē que in contrarium inducūtur, nō ad diuerſa tempora, ſed ad idem ſunt referenda: vt. j. e. ca. incaſſum. §. ſed verba. vt ſcilic; eo tēpore quo penitet, habeat propoſitum nō cōmittendi decetero.

d Penitentia eſt. i. grā q̄ vere penitenti infuſa eſt, facit eum preterita plangere: et eum munit vt caueat ne committat que fleuit. ⁊ qđ hic tradit̄, poti⁹ eſt effect⁹ penitentie q̄ definitio.

Penitētie effectus q̄s

e No cōmittere. i. nō cōmittendi eſt, ppoſitū habere.

Reperiuntur. Caſus. Reprehendit Ambro. quoſdā qui ſolēnē penitētiam ſepius agendā putant. iſti em̄ ſpūaliter fornicantur ſeparando ſe a Chriſto. Nā ſi verā penitētiā agerent, nunq̄ iterandam putarēt: cum ſicut vnum eſt baptiſma, ita vna eſt penitentia. In fine dicit Ambro. q̄ plures inuenit q̄ innocentiā ſeruauerūt, q̄ qui veram egerūt penitētiā. ſequēs ca. ptz. Sequēs autē ca. qđ poſtea ſequit̄. ſ. penitentia. patet ſimiliter in quo deſcribit̄ q̄d ſit penitētia, q̄d penitere, ⁊ quid pena.

f Penitētiā. Solēnem. Uel qđ hic dicit̄, intelligas de penitētia exteriori. i. ſatiſfactione. nā q̄dā putāt ſufficere ad deletionē pcti ſi q̄tiēs peccāt penitētiā ſibi iniūctā ſiue ſatiſfactionē agāt, l; in volūtate peccādi perſiſtāt. j. eo. ſane cauēdū. ⁊ hoc innuit illud ibi, iterandam.

g Qui luxuriant̄. i. fornicant̄ ſpiritualiter ſeparando ſe a Chriſto.

h Nō putarēt. i. nō preſumerēt illđ agere vnde oporteret eos deinceps penitere. ⁊ ſm hūc intellectū ſic intelligēdum eſt illud qđ ſequitur: ſicut vnū baptiſma ſufficit ad deletionē peccati, ſic ⁊ vna penitētia. huic tamē intellectui repugnat. j. glo. Hug. ſ. ſemper. j. eo.

i Ita. ſ. diſt. l. ca. ſi q̄s poſt. §. poteſt. ⁊ aliter. j. e. diſt. ca. intantū. §. ſiue autē. ⁊ ca. in ſalicibus.

k Unica. i. irreiterabilis.

l Sēper nos d;. i. ſemp vere penitere. ſ; de mortalibus raro contingit. Unde addit: at ego ⁊c̄. q. d. ita de fa-

cto contingit ſepe: ſcʒ ꝙ quis habet penitentiam de minoribus ⁊ compunctionem, ſed de maioribus non. Uel melius (quod innuit hic) diſtinguo: vt ſcʒ penitentia pro leuioribus mortalibus tantum peccatis iniuncta poſſit iterari, quia non iniungitur penitentia ſolennis, niſi ꝓ grauiſſimis. xxvj. q. vj. ca. vlt.

a ℂ Delictorum. tamē mortaliū.

b ℂ At ego. ſ. diſtinct. j. §. alij econtra, ca. ſunt qui arbitrantur.

c ℂ Facili⁹. Mirum eſt quare hoc dicat, cū multi inueniantur in fine penitētes reſplēduiſſe ⁊c. ſ. j. q. vij. ſi quis omnē. ⁊ pauci inueniantur ante finem ſine mortali peccato. argu. ſ. l. diſt. q. tua. ſed quod dicitur hic, intelligitur de integritate carnis, ſcilʒ virginitate. q. d. facilius inuenio qui ſeruet virginitatē ꝙ̄ q̄ poſt corruptionem carnis ſeruet continentiam. Nā tūc facilius cadet: vt. ſ. diſtin. j. §. alij econtra. ca. ſunt q̄ arbitrantur. vnde ⁊ ſacramēto quandoqꝫ ⁊c̄. vt. xxxv. q. vj. ab iſto. Uel hoc poteſt intelligi de penitentia perfectiſſima, que non ſolū delet peccata, ſed etiā peccādi affectionē, quā nunc habere difficilimum eſt.

peccati, ſʒ hoc delictoꝝ[a] leuiorū. At ego[b] facili⁹[c] inueni q̄ recte ſeruauerit innocentiā, ꝙ̄ q̄ cōgrue[d] egerit penitētiā.

I tem Auguſtinus.

S Atiſfactio penitētie[e] eſt peccatoꝝ cauſas[f] excidere, nec earū ſuggeſtionibus aditum indulgere.

I dem in lib. de penitētia.

P Enitētia eſt quedā dolēs vindicta[g] puniēs[h] in ſe quod dolet commiſiſſe. et. j. Continue eſt dolendū de peccato: qꝺ declarat ipſa dictionis virtus[i]. Penitere eñ eſt penā tenere[k], vt ſemper puniat[l] in ſe vlciſcēdo qꝺ cōmiſit peccando. pena eñ ꝓprie dicit leſio que punit, vindicans quod quiſqꝫ cōmiſit. Ille penā tenet qui ſemper vindicat quod cōmiſiſſe dolet. Penitentia itaqꝫ eſt vindicta ſemper puniens in ſe quod dolet cōmiſiſſe.

I n eodem.

S I apl's[m] etiā pctā[n] per baptiſmū dimiſſa[o] continue plorat[p]: nobis etiam ſuper fundamentum[q] apoſtolorum poſitis quid preter plorare reſtat? quid niſi ſemper dolere in vita? vbi enim dolor finitur[r]: deficit[ſ] et penitentia. ſi autem penitentia[t] finitur, quid relinquit de venia[v]? tādiu eñ gaudeat ⁊ ſperet de grā[x] ꝙ̄diu ſuſtentat a penitētia. dicit enim domin⁹: Uade, ⁊ amplius noli peccare. non dixit nec pecces, ſed nec voluntas peccandi in te oriatur[y]. quod quomodo ſeruabitur, niſi dolor in penitentia continue cuſtodiatur? Hinc ſemper doleat et de dolore gaudeat, ⁊ de doloris penitentia, ſi[z] contigerit, ſemper doleat: ⁊ non ſit ſatis ꝙ doleat ſed ex fide doleat, et non ſemper doluiſſe doleat.

I tē Gregorius in Eſtiuum[a] tempus.

l ℂ Puniat. habitu, non actu, arg. ſ. diſt. xxvj. ſi laic⁹. Arg. contra. j. c. proxi.

S I apoſtol⁹. ¶ Caſ⁹. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ homo dʒ ꝯtinue de peccatis penitere ⁊ dolere exemplo apoſtoli, q̄ peccata ꝑ baptiſmū dimiſſa continue deplorat. nam tādiu dʒ homo de gratia dei ſperare ꝙ̄diu a penitentia ſuſtentat, dicente dño. Uade ⁊ amplius noli peccare. ſemper ergo doleat, ⁊ etiā gaudeat de dolore.

m ℂ Si apl'us. ſ. xxxiij. q. v. ſi paul⁹.

n ℂ Peccata. Originalia. que licʒ dimiſſa ſint i baptiſmo quo ad penam eternā, remanet tamen crimē quoad penalitates.

o ℂ Dimiſſa. Si dimiſſa, quare plorat? q: nō eſt facta plena inouatio. de ꝯſe. diſt. iiij. ca. ij. et ideo timet cadere. et indignū eſt enim qui nondum ſtabilem ⁊c. C. ꝺ teſta. mili. l. vlti.

p ℂ Plorat. Arg. contra. j. de ꝯſe. di. iiij. ſine penitentia. Arg. ꝯtra. ſ. diſt. j. tres autē ſūt actiones. Sed illa non prohibet quin dolēdum ſit ſuper peccatis iam dimiſſis, ſed ꝙ iam pro illis non eſt penitentia iniungenda.

q ℂ Super fundamentum. i. fidem.

r ℂ Finit. i. deficit: qꝺ tūc fit cū memoria peccati habetur, ⁊ de peccato non doletur.

ſ ℂ Deficit. i. inutilis eſt: vel efficit inutilis. i. per ipſam penitēs ad vitā nō perducit. ex quo eñ nō laborat, fructū nō dʒ percipere. xvj. q. j. generaliter.

t ℂ Penitentia. Que preceſſit.

v ℂ De venia. i. de vite mūditia, ⁊ ſpe eterne beatitudinis, quā cū venia aſſecut⁹ fuerat. q. d. ita reus conſtituit per cōſequēs peccatū, ſicut erat prius. ſic exponit Grat. j. e. §. hac authoritate.

v ℂ De venia. Non tamē intelligas ꝙ peccata redeāt prius dimiſſa, ſed quia ita intrabit gehennam ac ſi nullū peccatum eſſet dimiſſum. hoc ſm quoſdam ſec⁹ ſm alios qui dicunt peccata iam dimiſſa redire: vt hec traduntur. j. e. §. hac authoritate.

x ℂ De gratia. Facte promiſſionis.

y ℂ Oriat. Sed ſi precepit, nonne ſic precepit impoſſibile, quia quod non erat in eius poteſtate? argu. ſ. diſt. ij. ca. ſi ſermo. §. econtrario. ⁊ ca. ſciendum. Sed expone voluntas in te non oriatur, id eſt in te orta ad effectum non perducatur.

z ℂ Si ꝯtigerit. ſ. xvij. q. iiij. ſunt q̄ opes. ſ. xv. q. viij. hi q. j. e. di. ca. intantū. §. ſiue autē. ⁊ ca. in ſalicib⁹.

a ℂ In eſtiuū. i. in homilia que eſtiuū incipit.

d ℂ Cōgrue. Nā penitētē opʒ vitā mutare: qꝺ ſumme difficile eſt, q: dicit lex ꝙ nō facilis eſt mutatio vite, ſʒ cū magno labore animi fit: vt in aut. de mona. §. hinc autē. col. j. arg. j. eo. ſane cauendum.

e S Atiſfactio penitentie. j. e. diſt. §. illud autē Gregorij. ver. ſatiſfactio.

f ℂ Cauſas. i. vitioꝝ radicē. nō eñ ſufficit ramos incidere: vt. ſ. diſt. ij. ficta. §. ex pmiſſis. Uel cauſas. i. opportunitates vel occaſiones peccādi: vt. lxxxj. di. valet.

g P Enitētia eſt. ℂ Uindicta. hic eſt q̄dā aſſignatio illi⁹ penitētie q̄ dr opeꝝ ſatiſfactio, ⁊ intelligit de pfecta penitētia: vt. j. eo. ꝙuis. §. hac authoritate.

h ℂ Puniēs in ſe. Arg. expreſſum ꝙ q̄s nō pōt ieiunare ꝑ aliū: lʒ ꝯtrariū dixerit Hug. ſ. lxxxij. di. preſbyter. ſʒ q̄cq̄d ſit de alijs, videt ꝙ ꝑ filiū bene poſſit q̄s ieiunare, q: eadē perſona cēſet: vt. xxxv. q. iij. §. hac authoritate. ⁊ magis terrētur patres in filijs ꝙ̄ in ſeipſis. ff. quod me. cau. l. iſti quidem. §. vlti.

i ℂ Uirt⁹. i. ſignificatio ⁊ interpretatio.

k ℂ Penam tenere. Alludit etymologie vocabuli. vnde Bernard⁹ clareuallis dixit ſuper illum locum Gene. Penitet me feciſſe hominē ſuper terram. idem eſt ac ſi diceret, pena tenebit me pro peccatis hominum, tenebit inqꝫ cum venero ſuper terram.

Penitētia pfectiſſima q̄ eſt.

Uite mutatio nō eſt facilis.

Pctī occaſiōes ſunt fugiende.

Ieiunare ꝑ aliū vtrum aliquis poſſit.

Penitet me feciſſe homině q̄lit exponit

Rom. vj. a.

Ioan. viij. b.

j. Pe. j. b.

In ſuo officio gaudere ꝓuilegio q̄ gaudet q̄ eſt ſtabilis. Ar.

Delicta iam dimiſſa an redeāt.

Pnia ſi lōga ſi lōga fuerit culpa.

Penitentiam. ¶ Caſus. Dicit hic primo Greg. ꝙ digne pniam agere nō poſſumus niſi modū penitentie cognoſcamus. Scđo dicit quid ſit pniam agere. Tertio dicit ꝙ qui ſic penitētiam agit de aliquibus peccatis vt iterum alia cōmittat: nō dicit vere penitere. Greg. in eſtiuū tēpus. i. homilia q̄ incipit: eſtiuum tempus.

Penitentiā quippe agere digne nō poſſumus niſi modū quoqꝫ eiuſdē pnie cognoſcamus. Pniam quippe agere eſt et ꝑpetrata mala plāgere[a], ⁊ plangēda nō ꝑpetrare[b]. nam qui ſic alia deplorat vt iterū alia cōmittat[c]: adhuc pniam agere aut ignorat aut diſſimulat[d]. qđ em̄ ꝓdeſt[e] ſi pctā luxurie quis defleat, et tamē adhuc auaritie eſtibus anhelat? Idem. Sūt qui dicūt pauci tpis penitentiā contra peccatū debere ſufficere, vt iterum liceat ad pctm̄ redire. recte hos paſtoris primi ſētentia ꝑcutit q̄ ait[f]: Canis reuerſus ad ſuum vomitū, ⁊ ſus lota in volutabro luti. magna eſt em̄ cōtra peccatū virtus[g] penitētie: ſed ⁊ ſi qs in eadem pnia ꝑſeueret. Penitentiā vero agere eſt cōmiſſa plangere et iterū plangēda declinare.

Idem.

Productior[h] eſt em̄ pena q̄ culpa: ne parua putaretur culpa ſi cū illa finiretur et pena. ac ꝑ hoc vel ad demonſtrationē[i] debite miſerie[k]; vel ad emēdationem[l] labilis vite; vel ad exercitationem[m] neceſſarie[n] pnie tpaliter detinet[o] hoiem pena, quā tā ad dānationē eternā reum nō retinet culpa. Ira[p] dei nō eſt vt hoīs: id eſt ꝑturbatio[q] concitati animi: ſed trāquilla iuſti ſupplicij conſtitutio.

Itē Joānes chryſoſtomus.

Perfecta penitentia cogit peccatorē oīa[r] libēter ſufferre. ⁊ .j. In corde eius contritio: in ore eius cōfeſſio: in opere tota humilitas. hec eſt fructifera penitentia.

Item Smaragdus.

Ille pniam digne agit qui ſic p̄terita mala deplorat, vt futura iterum non cōmittat. nam qui plāgit peccatū, ⁊ iterū admittit peccatū quaſi quis lauet laterem crudū: quē quanto magis abluit, tanto magis latum facit.

Item Auguſtinus.

Penitētes (ſi tñ eſtis penitētes, ⁊ non eſtis irridētes) mutate vitā: recōciliamini deo: ⁊ vos cū catena[ſ] paſcetis. Qua (inquis) catena? Que ligaueris in terra, erunt ligata in celo. Audis ligaturā et deo putas facere imposturā[t]. pniam agis[v], genua figis ⁊ rides ⁊ ſubſannas patientiā dei. ſi penitētiā agis, penites: ſi nō penites, penitēs nō es. ſi ergo penites, cur facis quod male feciſti? ſi feciſſe peniteat, noli peccare. ſi adhuc facis, certe non es penitens.

Itē Iſid. de ſummo bono.

a ¶ Plangere. i. plangendo de preteritis malis dolere. Uel ſatiſfactione ſatiſfacere ſm̄ preceptū eccleſie.

b ¶ Non ꝑpetrare. i. in nullo mortali ꝑſeuerare vel ꝓpoſitū perpetrandi non habere.

c ¶ Cōmittat. i. propoſitū cōmittēdi habeat.

d ¶ Diſſimulat. Id eſt nō vere penitet.

e ¶ Quid em̄ prodeſt. quo ad vitā eternā. j.e. diſ. ſunt plures. Nam alꝰs bene valet occaſionaliter. j.e. diſt. ca. nihil. ⁊ ca. pium. i. Pe. ij. d.

¶ Sunt qui. ¶ Caſus. Quidam dicebāt modicū tēpus ſufficere ad penitētiā, vt poſſint poſtea ad peccata redire: qui reprehēdūtur authoritate petri in epiſtola ſecūda dicentis: Canis reuerſus ad vomitum ⁊c̄. In fine dicit qđ ſit agere penitentiam.

f ¶ Qui ait. ſ. eo. ſepties. ſ. diſtinc. l. hi qui.

g ¶ Uirtus. i. effectus penitentie.

Productior. ¶ Caſus. Oſtēdit Greg. per multas cauſas que in capitu. exprimūtur, ꝙ productior debet eſſe pena q̄ culpa. et ita cum ſemper debeat penitere, non iterabitur penitentia. Sequentia duo cap. plana ſunt: ſcꝫ Perfecta. et Ille.

h ¶ Productior. Supra diſtinct. xc. ſi quis monachus. Argu. ſ. ea. diſtinc. j. vide benignum. cōtra. Ibi enim innuitur ꝙ quādiu videtur durare peccatum, durare debet penitentia. Sed dic ꝙ non dicitur ibi ꝙ penitentia non debeat eſſe productior peccato: ſed innuitur ibi ꝙ ſi longa fuerit culpa, longa penitentia debet eſſe. nō enim erit equum vt pro vnius hore fornicatione non maior iniungeretur ei penitentia. ſed quod hic dicitur retorquetur ad interiorem penitentiam: quia quandocūqꝫ reduco peccatū ad memoriam: debeo inde dolere. j.e. iudas. et hoc intellige de pena ſiue de penalitate quam ſuſtinemus pro peccato primi hominis: quia illa eſt ꝓductior. arg. ſ. diſt. j. ſicut primi.

i ¶ Ad demonſtrationē. i. ad cuſtodiam humilitatis: vt in Paulo. xxiij. q. iiij. diſplicet.

k ¶ Debite miſerie. In quam venit ex peccato. ſ. diſtinc. v. ad eius vero. verſus finem.

l ¶ Ad emendationē. i. ad purgationē delicti: vt in paralytico.

m ¶ Ad exercitationem. ſ. ea. diſ. j. ſicut primi.

n ¶ Neceſſarie. Ad vitā eternam.

o ¶ Detinet. penam, ad gloriam dei manifeſtādam vt i ceco nato. ſ. diſtinc. j. ex his. et ad iudiciū future dānationis: vt in herode. ſ. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. et ad cautelā ſui et aliorū: vt in Paulo. et vt ſtudioſius illa vita queratur que erit ab oibus penis aliena, et vt ſit fideli certandi materia, et occaſio vincendi: q̄ nō vinceret ſi non pugnaret. ſ. diſ. vj. ca. ſed penſandum. Pena q̄re infligitur a deo. Mat. xvj. c.

p ¶ Ira dei. Supra. xj. q̄one. iij. ca. epiſcopus. §. ſi ergo iniuſte.

q ¶ Perturbatio. Ecce quid ſit ira hominis, et qđ ira dei.

Perfecta penitentia ⁊c̄.

r ¶ Omnia. iniuncta a ſacerdote.

Penitentes. ¶ Caſus. In hoc ca. dicitur qui dicantur vere penitentes, et qui non. Si tamen eſtis penitentes cum effectu. Cum catena. i. mandato eccleſie. Impoſturam. i. deceptionem.

ſ ¶ Cum catena. Supra diſtin. j. agite. Arg. contra. ſ. ea. diſt. j. facilius.

ſ ¶ Cum catena. i. in catena. i. cum mandato eccleſie. ſ. ſcđm ꝙ eccleſia nos ligauit. Et eſt ſi. j. q. j. iudices.

t ¶ Facere imposturā. i. et falſum imponere, ꝙ ſcilicet iniuſte ligaris ab ipſo. deus enim neminem iniuſte ligat. xj. q. iij. c. epīs. §. ſi ergo iniuſte. Impoſtor aūt dr̄ q̄ falſum aliqđ alicui imponit. ff. de edil. edic. l. ob q̄ vitia. §. j. Impoſtor q̄s dicit.

v ¶ Agis. Actu vel voluntate.

Irriſor eſt non penitēs qui adhuc agit[a] qḋ penitet. nec videt deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare[b] ſuperbꝰ. canis reuerſus ad ſuū vomitū eſt penitens ad pctm̄. Multi em̄ lachrymas indeſinenter fundūt, ⁊ peccare non deſinūt. quoſdam accipere lachrymas ad pniam cerno, et effectū pnie nō habere: qꝛ inconſtantia[c] mentis nō recordatione pcti lachrymas fundūt: nūc vero reuiuiſcēte vſu[d] ca[e] q̄ fleuerūt iterando committūt. Eſaias[f] de pctōꝛibꝰ dicit. Lauamini[g], mūdi eſtote. Lauat et mūdus[h] eſt q̇ ⁊ p̄terita plāgit, et flēda iterū nō admittit. lauat[i] ⁊ nō eſt mūdus q̇ plangit q̄ geſſit nec deſerit: et poſt lachrymas ea q̄ fleuerat[k], repetit. Item Auguſtinus in libro ſoliloquiorum[l].

Inanis[m] eſt pnia quam ſequens culpa coinquinat. vulnus iteratū ſanat tardius[n]. frequēter[o] peccās ⁊ lugens vix veniā meret. nihil pſunt lamēta ſi replicant pctā. nihil valet veniā a malis poſcere, et mala denuo iterare. Perſiſte ergo in confeſſione: eſto in pnia fortiter confirmatus: vitā bonā quā accepiſti, tenere nō deſinas: propoſitū bone vite conſerua iugiter. Item Grego. in paſtorali.

Qui admiſſa plangunt, nec tñ deſerūt[p]: cōſiderare ſolicite ſciāt qꝛ flēdo inaniter ſe mundant, qui viuēdo ſe neqter inquināt: cū idcirco ſe lachrymis lauant, vt mūdi ad ſordes[q] redeant. Item.

Qui admiſſa plāgit, nec tamē deſerit: pene grauiori ſe ſubijcit: qꝛ ipſaꝫ quam flēdo impetrare potuit veniā contemnit. Item.

Lauamini, mundi eſtote: poſt lauacrū em̄ mūdus eſſe negligit q̇ſquis poſt lachrymas vite innocētiā nō cuſtodit. lauant ergo nec mūdi ſunt qui commiſſa flere non deſinūt, ſed rurſus flēdo committunt. Item.

Baptizantur[r] quippe a mortuo[ſ] qui mūdāt ſe fletibus a pctō. ſed poſt baptiſma mortuū tāgit qui culpas poſt lachrymas repetit.

Idem in moralibus.

Incaſſum quippe bonū agit, ſi ante vite terminum deſeratur[t]: qꝛ et fruſtra[v] velociter currit, qui prius q̄ꝫ ad metas venerit, deficit.

Sed verba[x] definitionis non ad diuerſa tēpora, ſed ad idē tēpus referūtur: videlꝫ in tpe quo deflet mala que commiſit non cōmittat[y] qḋ adhuc eum flere oporteat. quod ex ſequētibus verbis eiuſdem authoritatis apparet.

a Irriſor. Qui adhuc agit. id eſt habet voluntatē agēdi illud quod penitet. i. de pctō quo penitet.
b Subſannare. i. naſo torto deridere.
c Inconſtantia. Nota incōſtantiam reprobari. ff. de procu. in cauſe. ff. de offi. pre. obſeruandum. Argu. contra. ff. de colla. bo. nonnunq̄ꝫ.
d Uſu. Cū preueniuntur a tentatione. j. di. v. ca. j.
e Ea. i. ſicia.
f Eſaias. Adhuc eſt de ca. Iſidori qḋ ſequitur.
g Lauamini. Baptiſmo vel penitentia.
h Mundus. interius.
i Lauatur. exterius.
i Lauatur. id eſt illa mūditia nō eſt ei ad ſaluteꝫ: qꝛ eſt momentanea, nō perſeuerās. vel non eſt mūdus ex toto, ſed ad tēpus vel in parte.
Eſaie j. d.
k Que fleuerat. ſ. xv. q. ōe. viij. hi qui.
l Soliloquiorum. id eſt pſalmorum, qui ſūt excellētiora de Chriſto eloquia.
Pſalmi dn̄r ſoliloquia.
m Inanis. id eſt ſufficiens ad vitam eternam obtinendam. Uel carens fructu illius pnie quā nō ſequitur culpa: cuius fructus eſt vitatio gehenne, et adeptio glorie.
n Tardius. argu. cōtra. Uulnus achilleio qḋ quondam fecerat hoſti, Uulneris auxiliuꝫ pelia haſta tulit.
Ouidiꝰ
o Frequenter. Supra diſti. xciij. diaconi ſunt. contra. Sed hoc aduerbium vix, ſoluit contrarietatem.
p Qui admiſſa. Deſerunt. Peccare. Uel quia redeunt ad illa vel ad alia.
q Ad ſordes. Quaſi hoc inde ſequitur, et ita vt teneatur conſecutiue: vt. j. q. j. quiſquis. in fi. B.
Baptizantur. Hec verba que hic ponit Gregorius inueniuntur in libro Ieſu filij Sirach, qui dicitur Eccleſiaſticus.
r Baptizantur. Id eſt abſoluantur et mundantur. de conſe. diſt. iiij. nec quemq̄ꝫ.
ſ A mortuo. i. mortalibus peccatis. hiſtoria. Tangitur hic illud veteris teſtamenti: q̄ ſi quis tangebat cadauer hominis mortui, erat immundus ſeptem diebus poſtea aſpergebatur die tertio aqua aſperſionis: et ſic mundabatur.
ſ A mortuo. i. a contactu mortui. Tangit qḋ fiebat in veteri teſtamento, q̄ ſi quis tangebat oſſa vel corpꝰ mortui hominis, imūdus erat ſeptē diebus. poſtea aſpergebatur aqua aſperſionis die tertio ⁊ ſeptimo: et ſic mūdabatur, ſicut hic tangit, ⁊ exponitur de cōſe. diſti. iiij. nec quemq̄ꝫ.
Mortuū tangens rurſus ſeptē diebus immūdus.
t Incaſſum. Deſeratur. finaliter. ar. j. diſti. iiij. intermittentes. §. filijs.
Eſaie j. d.
v Fruſtra. q̇a indecens eſt prius ſoluere ⁊c. et de renun. literas. Arg. contra. C. de his q̄. vt indig. l. fi. Nam et teſtamētum imperfectū nullū eſt. inſtit. quib. mo. teſta. infir. §. penul.
Teſtamētum imperfectū nullum eſt.
Sed vba. Hec eſt ſecūda pars diſtinct. in qua ſoluit (et bene) dicens q̄ auctates ita ſunt intelligēde vt tempore cōfeſſionis nō habeant propoſitum peccandi. Io. de fan.
Eccl. xxxiiij. d.
Caſus. Inducens authoritatibꝰ que vident innuere q̄ illa penitentia quam ſequitur mortalis culpa, nō fuerit vera: incipit nunc reſpondere, et illas ſoluere. Et primo ſoluit primam. Uel illud qḋ dicitur ibi: penitentiam agere, digne: dicens q̄ verba definitionis ad idem tempus et non ad diuerſa referuntur: ſcꝫ vt eo tempore quo penitet, non habeat propoſitum amplius peccādi. Et ad hoc inducit ſequentia ca.
ij. q. 6.
x Sed verba. Hic incipit ſoluere authoritates que videntur dicere illam penitentiam nō fuiſſe verā quam ſequitur mortalis culpa. et reſpicit hic primo illud ca. penitentiam quippe agere.
y Non cōmittat. Id eſt non cōmittendi propoſitum habeat. qui ergo a malis ſic mentem reuocat, vt commiſſa plangat, et plangenda cōmittere non velit. nec ſatiſfacere negligat: vere penitet: lꝫ poſtea forte caſu vel infir-

mitate peccet, non ex propoſito.
a ¶ Committat. Opere vel voluntate.
b ¶ Enchiridio. Id eſt in libro manuali. Et dicitur ab en quod eſt in, et chir chiros quod eſt manus, id eſt liber manualis.

Enchiridion est liber manualis.

ſeculum, et diligat eam ſm deum. hac eleemoſyna quam ſibi homo primum debet, mundantur interiora: ergo eleemoſyna pecunie quam quis facit manens in mortali peccato, non proprie dicitur eleemoſyna: quia inordinate fit dum a ſe non incipit: et dum ſibi crudelis exiſtit, nõ placet deo. Hug.

Eleemoſyna i peccato facta non eſt ꝓpe eleemoſyna.

ritatis datur intelligi, dum dicitur. Nam qui ſic alia deplorat vt iterum alia committat[a]: adhuc penitentiam agere, aut ignorat, aut diſſimulat.

Hinc Aug. in Enchiridio[b].

Sane cauẽdũ eſt ne quiſq̃ exiſtimet nephanda illa crimina (qualia q̃ agunt regnũ dei nõ poſſidebũt) quotidie ꝑpetrãda, et eleemoſynis quotidie redimẽda. in meli⁹ eſt quippe vita mutãda, et per eleemoſynas de peccatis preteritis[c] eſt ꝓpiciãd⁹[d] de⁹, nõ ad hoc emẽdus[e] quodãmodo vt ea ſemper liceat impune cõmittere: nemini eñ dedit laxamẽtũ peccãdi, q̃uis miſerãdo deleat iam facta peccata, ſi nõ ſatiſfactio cõgrua negligatur.

Item.

Qui vult ordinate dare eleemoſynam, a ſeipſo[f] debet incipere[g], et eam ſibi primo dare. eſt eñ eleemoſyna[h] op⁹ miſericordie verbiſſime: de q̃ dictũ eſt[i]: Miſerere aĩe tue placẽs deo. Propter hoc renaſcimur, vt deo placeamus[k].

Itẽ Ioã. Chryſoſtom⁹.

De q̃tidianis breuib⁹[l], leuibuſq; pctĩs, ſine q̃bus hec vita non ducit, quotidiana[m] oratio[n] fidelium ſatiſfaciat[o]. Eoꝝ eſt eñ dicere: Pater noſter[p] q̃ es in celis, qui iam talr[q] pr̃i regenerati ſunt ex aq̃ et ſpũ ſctõ. Delet oĩno hec oratio minima q̃tidiana peccata[r]: delet et illa a qb⁹ vita fidelium etiã ſcelerate geſta, ſꝫ penitendo in meli⁹ cõmutata diſcedit. Sic q̃ẽadmodũ dicit veraciter: Dimitte[s] nobis debita noſtra, q̃ñ nõ deſunt q̃ dimittantur, ita veraciter dicat: Sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ noſtris. i. fiat qđ dicitur[t]: q2 et ipſa eleemoſyna eſt veniam petentibus omnino ignoſcere.

Item Pius papa.

Nihil[v] ꝓdeſt[x] homini ieiunare et orare, et alia

Sane cauendũ. ¶ Caſus. Quidã erãt q̃ quotidie peccare mortaliter nõ vitabãt: credentes ꝙ ꝑ eleemoſynas poſſent ea peccata redimere. ſed errabant, cũ quotidie ſit de⁹ rogandus de preteritis peccatis, et non emendus vt occaſione eleemoſyne credat quis impune poſſe peccare. Nam nulli dat de⁹ licẽtiã peccãdi, q̃uis de⁹ deleat facta peccata ſi ſatiſfactio congrua nõ negligatur. Ut ea, ſcꝫ mala.
c ¶ De peccatis preteritis. Uide qđ legit et not. xcvij. diſt. c. j. verſic. ipſa ꝑo. in gl. ſic intelligitur ⁊c. Archi.
d ¶ Propitiãd⁹. id eſt placãd⁹.
e ¶ Emendus .i. rõ dem⁹ ei eleemoſynas in preciũ vt maneam⁹ licite in peccato: al's dicit capi. eleemoſynis peccata tua redime. ſ. diſtin. j. medicina. j. eo. c. adhuc inſtant. j. q. vij. exigũt. Remiſſio enim peccati non dat licentiam delinquẽdi. Peccata etiã publice puniri intereſt. ex̃ de col. c. ij. Sed tamẽ non debem⁹ temere ad penas proſilire. ar. C. de pe. ſi operis.

Peccatã publice puniri intereſt.

Qui vult ordinate. ¶ Caſus. Dicit hic ꝙ q̃ vult ordinate eleemoſynã dare, primo debet incipere a ſe ipſo. ſ. vt ſe prius corrigat et peniteat, et ſatiſfaciat de peccatis ſuis, et tunc dat eleemoſyna ordinate. et hoc ꝓbatur per definitionem eleemoſyne.
f ¶ Seipſo. vt. ſ. xxiij. q. v. ſi nõ lꝫ. C. de ſer. p̃ſes. Nec tenet aliqua actione q̃ ꝓpter ſuas conſeruãdas alienas merces ꝓijcit. ff. de p̃ſcri. v̈. q̃ ſeruãdoꝝ. in prin.
g ¶ Incipere. vt habeat cor contritum, et dimittat ei a quo leſus eſt.
h ¶ Eleemoſyna. Dicitur ab eli qđ eſt de⁹, et moys qđ eſt aqua: quia ita extinguit peccatum, ſicut aqua extinguit ignem. diſt. xlv. tria.

Eleemoſyna vñ dicit.

i ¶ Dictũ eſt. In libro ieſu filij Sirach a Salomone.
k ¶ Ut deo placeamus. Non ergo ſe fallant qui per largas eleemoſynas fructuum vel pecunie ſe exiſtimant impunitatem emere: quia qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam: et qui odit animam ſuam, non eſt ei deus miſericors, ſed crudelis. ſi igitur vult ei dare eleemoſynam per quam ſit munda, odiat eam ſm

De quotidianis. ¶ Caſ. Dicitur hic ꝙ leuia peccata ſine q̃bus vita preſens nõ ducit: oratione dominica, ſcꝫ Pater noſter, delent. Et ſicut veraciter dicit, dimitte nobis debita noſtra: ita et nos dicamus veraciter, ſicut ⁊c. et hec eſt eleemoſyne ſpecies.

Mat. vj. c.

l ¶ Breuibus. ratione temporis vocat breuia. nam ſi durant, tranſeunt in mortalia. † xxv. diſtinct. c. vnum. §. criminis.

f. Laſſiduitas faciẽdi venialia eſt mortale. Pe.

m ¶ Quotidiana. ſ. e. diſt. j. tres ſunt actiones.
n ¶ Oratio. j. eo. diſt. vj. q̃ vult.
o ¶ Satiſfaciat. j. de cõſe. diſtin. iij. aquam.
p ¶ Pater noſter. quia nõ imponitur maior penitẽtia ꝓ veniali q̃ꝫ vt dicat Pater noſter. vnde dicit ca. ꝙ ſufficit perfecta contritio vel confeſſio cordis. ſ. diſt. j. c. vlt.
q ¶ Taliter patri regenerati ſunt. ꝙ ſint filij dei. et ita veraciter poſſunt dicere Pater noſter, in quibus non eſt mortale aliquid.
r ¶ Peccata delet. Non ꝙ peccata mortalia primo commiſſa ea omnino dimittat, ſed quia penitentiam pro mortali iniunctam releuat. Delet ergo mortalia quo ad penam, non quo ad eſſentiam: ſed venialia quo ad vtrunq;, ſic et aqua benedicta. de conſe. diſtin. iij. aquam ſale conſperſam. ‡

‡ Et de cõſe. diſ. ij. cũ oẽ. et ca. q̃ mãducat. ⁊ c. ſe. et ca. omnia. Archi.

ſ ¶ Dimitte nobis. C. de nuptijs imperialis. verſus principium.
t ¶ Quod dicitur. Scilicet dimittimus. Argu. de conſecra. diſtinc. ij. reuera. in fine. ſ. diſtinc. xxiij. pſalmiſta. et diſt. lvj. dominus.
v Nihil. j. de conſe. diſt. v. nihil. et cap. non mediocriter. ſ. diſt. lxxxvj. quid prodeſt.
x ¶ Nihil prodeſt ad vitam eternam. prodeſt tamẽ ad minus ſupplicium ſubeundum. j. ea. diſtinct. ſi quis autem non habens. vnde et penitentia non eſt deneganda ſuper vno peccato dum quis remanet in alijs. ex̃ de penitẽn. et remiſ. quod quidam. Item ad temporalia conſequenda. xxij. q. ij. ſi quilibet. Item ad citiorem gratie appoſitionem. j. diſt. v. falſas.

Penitẽtia ſup vno peccato nõ eſt deneganda.

religionis opa facere, niſi mēs ab iniquitate reuocetur.

Ex perſona[a] huiuſcemodi penitentis[b] etiā illud Smaragdi intelligit. Ille penitētiā digne agit ⁊c̄. Et illud Aug. Penitētes ⁊c̄. Illud Iſidori: Irriſor eſt et non pe. ⁊ illud Eſaie. Lauamini ⁊ mundi eſtote. Itē et illud ſoliloquiorū. Inanis eſt penitētia ⁊c̄. Similiter ⁊ illud Grego. Qui admiſſa plāgūt ⁊ baptizantur a mortuo. Illud autem Ambroſij: Reperiūtur ⁊c̄. non ſm generalem ſed ſm ſpecialē cōſuetudinem eccleſie de ſolēni penitētia dictū intelligitur, que apđ quoſdā ſemel celebrata non iteratur.

Unde Augu. ſcribit ad Macedonianum.

Quāuis[c] caute ⁊ ſalubriter puiſum ſit vt loc⁹ illi⁹ humillime penitētie ſemel in eccl'ia cōcedat, ne medicina vilis[d] vel minus vtilis eſſet egrotis, que tanto magis ſalubris eſt, quāto minus contēptibilis fuerit: q̇s tamen audeat dicere deo[e]. Quare huic homini qui poſt primā penitētiā rurſus ſe laqueis iniq̇tat; obſtringit, adhuc iterū parcis? Hac authoritate[f] ⁊ illđ[g] Ambroſij determinat[h]: ⁊ iterū[i] peccatori p primā penitētiā venia dari monſtrat: alioq̇n nequaq̄ itez parceret[k] de⁹ q̇ necdū pepercisſet. Satiſfactio[l] q̊q̄ penitētie eſt. Uade, ⁊ amplius noli peccare: eūdē cū definitiōe intellectū[m] hz. Illđ autē qđ in libro[n] de penitētia dicit, de pfecta[o] eſt itelligendū. ſicut em̄ charitas alia eſt icipiēs, alia eſt pficiēs[p], alia eſt pfecta[q]: ſic ⁊ penitētia alia eſt icipiētiū, alia pficiētiū, alia perfectoꝝ. Sicut autē charitati licet nōdū perfecte in baptiſmo datur venia peccatorū, vt q̄uis poſtea grauiter aliq̇s ſit peccaturus: tunc tn̄ intelligat eſſe renatus non aqua tantum (ſicut Iouinianus tradidit) ſz aqua et ſpū (ſicut Hieronym⁹ contra eū ſcribit) ſic ⁊ incipientiū penitētie venia nō negat: q̄ q̄dā ratione pfecta[r] pōt dici, q̄ toto corde gemit ⁊ dolet: licz ⁊ alia ratione pōt dici imperfecta, q̄ non vſq̄ in finē duratura[ſ]. ſm primū modū[t] perfectionis intelligit illud Ioānis os aurei. Perfecta penitētia ⁊c̄. Iuxta ſm modū pfectionis[v] illud Aug. intelligitur. Penitētia eſt vindicta ſemper puniēs in ſe quod dolet commiſiſſe.

Illud[x] autē. Si penitētia finitur, nihil de venia relinquitur, dupliciter intelligi pōt. Si em̄ iuxta quorūdā ſentētiā pctā dimiſſa redeunt: facile eſt intelligere nihil de venia relinq̇, qm̄ peccata q̄ prius erant dimiſſa, iterū replicant. Sicut em̄ ille q̇ ex iuxta ſeruitute in libertate manumittit, interim vere liber eſt, q̄uis ob ingratitudinē in ſeruitutē poſtea reuocet[y]: ſic ⁊ penitēti peccata vere remittuntur, q̄uis ob ingratitudinē vere eiſdē poſtea ſit implicād⁹. ſi autē pctā dimiſſa nō redeunt, dicitur nihil relinq̇ de venia, q̄ nihil relinq̇tur ſibi de vite mūditia, et ſpe eterne beatitudinis, quā cū venia aſſecut⁹ eſt. Sicut em̄ argēto perfecte purgato nihil ſui decoris relinquitur ſi ſequēti erugine fedat, nō tamē prima ſz ſequēti erugine ſordidat: ſic expiato p penitētiā nihil de venia dicitur relinqui: cū tamē iam nō deletis, ſz adhuc expiandis coinquinet.

Ex perſona. Hec eſt tertia pars diſt. in qua dicit q̄ omnes authoritates que dicunt q̄ penitētia nō ſit iterāda, de ſolēni ſunt intelligende. Jo. de fan.

Caſus. Soluit authoritates ſuperi⁹ inductas Gratian⁹, ⁊ dicit q̄ capitula ſuperi⁹ poſita que hic enumerantur, intelligunt ſm proximam capitulum, ſcz nihil: cap. vero reperiuntur, intelligitur ſm ſpecialem conſuetudinē alicui⁹ eccleſie. ⁊ q̄ dicit ibi huiuſcemodi, de q̄a. ſ. dictū eſt in ca. pxi. vl' huiuſcemodi. ſ. plāgentis commiſſa et committentis: vel penitentis de vno peccato et non de alio: ⁊ ſm ſpecialē conſuetudinem intelligit ca. ſequēs: cuius ca. patet, et habet hoc. ꝟ. l. diſt. q̄uis. Alij, ſub illo §. poteſt. et al'r hz ca. illud. perfecta. Et iuxta hanc diſtinctionē intelligunt quedam ca. ſuperius poſita. illud autē ſi apoſtol⁹. in fine intelligitur ſm quādam diſt. quam fecit in litera.

iij. ps.

Eſaie j. d.

a Ex pſona huiuſcemodi. de qua loquit ca. nihil.

b Penitētis. ſ. de vno et non de alio: vel aliud committentis tunc vel poſtea.

c Quāuis. ꝟ. di. l. q̄uis.

d Uilis. i. ſi haberet vilis: qđ ꝯtingeret ex iteratione eiuſdem. omne em̄ rarū ⁊c̄. xciij. diſti. legitimus.

e Deo. vl' pape.

Hac authoritate. Hec eſt quarta pars diſt. in qua dicitur q̄ in penitētia ſunt grad⁹ ſicut in charitate ⁊c. Jo. de fan.

iiij. ps.

Caſus. Nūc dicit Gratian⁹ q̄ ſm hāc authoritatē q̄nis. intelligi pōt illud Amb. ſcz cap. reperiuntur. illud autē quod dicit in libro de penitētia, ſcz penitētia eſt q̄dam ⁊c. de perfecta penitētia intelligitur. Poſtea dicitur q̄ penitentia alia eſt incipiens, alia proficiēs, alia

Joan. viij. b.

f Hac authoritate. ſ. q̄uis.

g Et illud. ꝟ. eo. reperiuntur.

h Determinat. Scz q̄ de ſolēni intelligatur.

i Iterū. Sicut dictū eſt. ꝟ. eo. c. pxi. q̄uis. in fi.

k Parceret. q̄ ſi prius homini nō pepercisſet, non ei iterū parcere diceretur. arg. ꝟ. e. diſ. penitentia eſt quedam dolentis.

l Satiſfactio. materialiter tenetur.

m Intellectum. Id eſt vt ad tempus idem referat, non ad diuerſa.

n In libro. ꝟ. e. diſti. penitentia eſt quedam.

o De perfecta. Penitentia. i. perfectorum. Uel ſufficiente ad ſalutē. vel duratura vſq̄ in finem.

p Proficiēs. id eſt ad ſalutem ſufficiens.

q Perfecta. q̄ gradus ſunt in ca: vt. ꝟ. diſt. ij. cū ſancta. ⁊ precedēti §.

r Perfecta. Id eſt ad ſalutem ſufficiens.

ſ Duratura. h dat intelligi q̄ quedā dicit perfecta, id eſt vſq̄ ad finē duratura.

t Primum modū. q̄ dicit pfecta, id eſt vſq̄ ad ſalutē ſufficiēs: vt cum quis toto corde dolet ⁊ gemit.

v Perfectionis. Quia dicit pfecta, id eſt vſq̄ ad finem duratura.

x Illđ autē. ꝟ. e. ſi apoſtolus.

y Reuocet. qđ ex leui cā fieri pōt. C. de libe. ⁊ eoꝝ li. l. ij. ar. xv. q. vij. c. j. dum tamē lege ſit comprehenſa.

¶ Quod autē.¶ Hec eſt quinta pars diſt.in qua probat per quattuor authoritates φ ſemper per verā penitētiā dimittuntur peccata. Jo.de fan.

¶ Caſus. Poſitis authoritatibus inductis quas inducunt q̄ dicūt penitentiā non eſſe iterandā, ⁊ φ penitentia poſtq̄ peccat non obtinet veniā: incipit tractare ꝑ multas authoritates ⁊ exēpla φ penitētia iteratur, ⁊ φ ſepi⁹ per penitētiam remittātur peccata. Et ad hoc inducit ſequen.ca.

i.q.ij.

a ¶ Quod autē. inductis authoritatibus quas inducunt qui penitentiā non eſſe iterandam dicūt, ⁊ φ penitentia poſtq̄ peccatur non obtinet veniā, incipit probare ꝑ multas authoritates ⁊ exempla φ penitētia ſepius iteratur, et φ ſepius per penitentiam remittuntur peccata.

puer. iiij.b. — Mat. xviij.c. — ij.reg. xij.e.

Septies.¶ Caſus. Juſt⁹ ſepties.i.multotiens cadit per venialia peccata: ⁊ tamē nō cadit a charitate, et ſunt verba Salomonis que Hiero.exponit.

ij.reg. xij.d.

b ¶ Septies. verbū Salomonis: qđ exponit Hiero.

ps.l.

Quod autē[a] per penitētiam non ſemel tantum, ſed ſepiſſime peccata remittātur: authoritate multorum probat. Ait enim Hieronymus ad Ruſticum de penitentia.

Septies[b] in die cadit[c] iuſtus ⁊ reſurgit[d]. ſi cadit, quomodo iuſt⁹? ſi iuſt⁹ quomodo cadit[e]? Sed iuſti vocabulū[f] nō amittit q̄ ꝑ penitētiā ſemꝑ reſurgit. Et nō ſolū ſepties, ſʒ etiā ſeptuagieſſepties[g] delinquenti, ſi cōuertat ad penitentiam, peccata donantur. Cui pl⁹[h] donatur, pl⁹ diligit.

David q̄q; ꝑ penitētiā adulterij ſimul ⁊ homicidij veniā impetrauit: de cuius penitētia in eodē lib. Hieronym⁹ ait.

Totā penitētiā pctōris oſtēdit pſalm⁹ q̄nquageſim⁹, q̄n ingreſſus eſt dauid ad vxorē Urie, ⁊ a Nathan ꝓpheta correctus reſpondit, dicēs: Peccaui. ſtatimq; meruit audire. Et dñs abſtulit[i] peccatum tuum a te. Adulterio em̄ iunxerat homicidium, ⁊ tamē conuerſus[k] ad lachrymas ait: Miſerere mei de⁹, ſm magnā miam tuā. Magnum em̄ pctm̄ magna indiget miſericordia[l]. vnde ſubiungit ⁊ dicit: Multū laua me ab iniquitate mea, et a pctō meo mūda me: q̄m iniq̄tatem meā ego cognoſco, ⁊ pctm̄ meū ꝯtra me eſt ſemper: tibi ſoli peccaui. Rex[m] em̄ erat alium nō timebat[n], aliū non habebat ſuꝑ ſe. Et corā te male feci, vt iuſtificerꝭ[o] in ſermonib⁹ tuis, et vincas cū iudicarꝭ. Concluſit[p] em̄ de⁹ oia[q] ſub pctō, vt oib⁹[r] miſereat. Tātūq; ꝓfecit, vt dudū peccator ⁊ penitēs trāſierit in magiſtrū. Ait em̄: Docebo iniquos vias tuas, et ipij ad te cōuertent. Cōfeſſio ⁊ pulchritudo corā eo: vt qui fuerit ſua pctā ꝯfeſſus ⁊ dixerit: Corrupte ſunt ⁊ cōputruerūt[s] cicatrices[t] mee, feditatē vulnerū in ſanitatis decorē cōmutet. Itē

Iamb. i apologia[v] dauid. Ille rex[x] tātus ac potēs

i ¶ Abſtulit. Quo ad culpā, non quo ad penam. j.e.illud, ⁊.s̄.diſt.j.ſicut primi. Uel quo ad penā eternam, nō quo ad tēporalē. j.diſt.iiij.c.intermittētes.§.filijs.h. — De⁹ q̄liter abſtulit peccatū dauid.

k ¶ Cōuerſus. s̄.diſt.j.§.econtra.

l ¶ Magna indiget miſericordia.i.magno effectu miſericordie. nā miſericordia dei eq̄ magna eſt ſemper.

m ¶ Rex. De facto.ar.diſti.lxxxiiij. nemo.extra qui fi. ſint le.per venerabilem.

n ¶ Alium non timebat. Hic habes vnā expoſitionem huius authoritatis: aliaʒ habes.s̄.diſt.j.et venit. Uel dic φ alium non timebat, qui ſcilʒ iuſte poſſet eum punire, cū ipſe ſol⁹ ſine pctō ſit.s̄.iij.q.vij.iudicet. — ad ro. xj.d. — ps.l.

o ¶ Juſtificeris. Quia continuo penituit.s̄.eo.diſt.j.⁊ venit. — Pſal. xxxvij.

p ¶ Cōcluſit.i.cōcludi permiſit.

q ¶ Oia. Judeos et gentiles.

r ¶ Ut omnibus. Quo ad ſufficientiam, nō quo ad efficaciam.s̄.eo.diſt.ij.citius. — Oib⁹ ſcʒ iudeis et gētilib⁹ non φ nullā ſit dānatu r⁹ vt q̄dā falſo aſſeruē. ſm h. Lau. et Archi.

ſ ¶ Computruerunt. Cum peccato iterum cōſentitur, dum ad actum ducitur.

t ¶ Cicatrices.i.plage pctōꝝ ꝑ baptiſmū, ꝓut exponitur.j.di.iiij.ca.vl. Uel per aliud remediū ſanate.

v ¶ In apologia dauid. liber excuſatori⁹ de dauid. — Et d̄r ab apo qđ ē re, ⁊ logos qđ ē ſermo q̄ſi ſermonis relatio vel rn̄ſio. Archi.

Ille rex. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima multis modis excuſatur peccatū dauid. Primo q: diu noluit in pctō manere. Scđo q: grauiter in corde doluit. vnde ſtatim fuit ei dimiſſum peccatum. Tertio, q: ſi ſancti quādoq; peccāt, credendū eſt eis hoc contingere potius fragilitate nature, q̄ libidine peccandi: ⁊ ideo forti⁹ reſurgunt, vt nō videant cecidiſſe. In ſecunda parte dicit φ peccatū quādoq; donat, quandoq; delet, quandoq; tegit. ⁊ de quolibet exēplū ſupponit. In tertia parte ponit differentiā inter iniquitatē ⁊ peccatū. peccatum enim eſt opus, iniquitas qualitas mētꝭ. vnde qui vult cauere a peccato, extirpet radicem ipſam peccati, ſcʒ iniquitatē. Secūda pars incipit ibi: Peccatū autē. Tertia ibi: Peccatum eſt.

x ¶ Ille rex tant⁹. ¶ Caſ⁹. In hoc ca. excuſatur multis modis pctm̄ dauid, adulterij.ſ.et homicidij. Primo q: diu noluit manere in peccato. Scđo q: grauiter in corde doluit: qđ inde patet: q: ſtatim fuit ei dimiſſum peccatum. Tertio, q: ſi quādoq; ſancti peccant, credēdū eſt hoc eis — Dauid peccatū tripliciter excuſat.

Septies.i.oīs modo fle.

b ¶ Septies. id ꝑ vniuerſitate ponit.i.oib⁹ modis ⁊ generib⁹ flagitioꝝ ⁊ tribulationū. Additio. Et dic φ hec nō eſt intētio litere, nec ꝓpter hoc inducit, ſed ſm φ cadit in peccatū, vt ſequit in alia glo. ſm Pe.

c ¶ Cadit.i.affligitur.

d ¶ Reſurgit.i.non perit, ſed ꝓficit. Uel reſurgit.i.nouis operibus proficit.

e ¶ Cadit. ſi intelligas hoc de caſu qui fit poſt peccatū mortale, exaudi qđ dicit in die.ſ.vite ſue, ⁊ tunc eſt caſus a charitate. Si vero intelligas de caſu qui fit per veniale, per qđ cadit a quadā innocētia, non a charitate: tunc exaudi de die naturali.

Uim faciēs nō ſemꝑ vi poſſidet.

f ¶ Uocabulū. generaliter dicit lex φ q̄ poſſeſſionem vi ereptā in ipſo ꝯgreſſu recipit: in priſtinā cauſam videtur poti⁹ reuerti q̄ vi poſſidere. ff.de vi ⁊ vi ar. q̄ poſſeſſionē. arg.s̄.diſt.ij.§.hec itaq;.c.firmum.

g ¶ Septuagieſſepties.i.quandocūq;. finitū ꝑ infinito ponitur. j.e.adhuc ver.medicorum.xvj.q.ij. viſis. verſi. habet enim.

h ¶ Cui plus. Hec fuit reſponſio Petri cum dominus eum interrogauit de feneratore qui debitoribus debita inequalia dimiſerat.

Totā penitētiā. ¶ Caſ⁹. Probat in hoc ca. φ q̄tieſcūq; quis reuertit ad deum pro peccatis ſuis, totiens parcit ei deus: qđ ꝓbatur exēplo dauid, ⁊ per multas authoritates eiuſdem.

contingere potius fragilitate nature ꝙ̄ peccandi libidine: vnde fortius resurgunt adeo vt non videantur cecidisse. In secunda parte ponit differentiam inter peccatū et iniquitatē: peccatū eñ est op⁹ iniquitatis, iniquitas est qualitas [t] mentis. vnde qui vult cauere a peccato, extirpet radicem ipsius peccati, scꝫ iniquitatem.

Alias vitium.

a ¶ Nec exiguo. Postq̄ redargut⁹ est a Nathan.

b ¶ Conscientiā. Argu. ꝙ non dicit quis morderi peccati conscientia, ex quo iam de eo penituit vnde subire secure potuit sacramentum. viij.q.iij. artaldus. licet ar. ꝯtra sit. ꝟ.xxv.dist. primum. Sed not. ꝙ cōscientia dupliciter accipit, quandoqꝫ enim dicit cōscientia delicti: vt ibi. quandoqꝫ dicitur morsus peccati: vt hic, ⁊ fm ꝙ dicit Horati⁹: Nil cōscire sibi, nulla pallescere culpa.

ij.reg. xij.d.

Cōsciētia dupliciter sumit.

c ¶ Transduxerit. i. deleuerit q̄ ad penam eternā, al's tēporaliter punit⁹ fuit. ꝟ.eo. disti. j. sicut primi.

d ¶ Sancti qui. Per hoc intendit ꝓbare ꝙ vtilis est penitentia, licꝫ sequatur offensa quedam, scꝫ humana similitudine currētium in brauio vel agone. Nam licet in cursu labantur: si viriliter postea insistant, lapsus preteritus nullatenus eis imputatur. sic ⁊ spiritualis agonista dum currit ad brauium vocationis eterne: licet aliquando labatur in via si post resurgit, lapsus non obest ei. quin etiam stimulo incitatus pudoris, ad consummationem cursus amplius inardescit. l. dist. fidelior.

Pnia est vtilis lz sequat offensa.

e ¶ Corruunt. ꝟ.xx.q.iij. procliuis. j. eo. inter hec hircū. in aut. de mona. §. hinc. col. j.

f ¶ Cumulasse. Id est incentiuum ad bene operandū augmentasse.

g ¶ Currentium. Id est bene operantium. Uel intelligitur ad literam.

h ¶ Non soluitur. ꝟ.c. distinct. j. §. alij econtrario. et ca. et venit.

i ¶ Luctātiū. vt fiat ꝯtētio si illi postea obtinuerūt.

k ¶ Gratia maiore. ꝟ. dis. l. fidelior.

l ¶ Censeri. i. damnari.

m ¶ Conditionis. humane.

n ¶ Uirtutis. j. eo. inter hec hircum.

o ¶ Donatur. donari dicitur quod nullo iure cogente conceditur. arg. ꝟ. dis. ij. nullus eorum. ff. de regu. iur. donari. Unde cum primam gratiam nemo possit mereri, patet ꝙ̄ gratis fit remissio peccatorum.

nec[a] exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est cōscientiā[b], sed prematura confessione, atqꝫ immēso dolore reddidit per cōfessionē peccatū suum dño. ⁊ .j. Deniqꝫ dñm dolor interni affect⁹ mouit vt Nathā diceret. Quoniā penituit te, ⁊ domin⁹ trāstulit peccatum tuum. Maturitas itaqꝫ venie ꝓfundā regis fuisse declarauit penitētiā, que tāti erroris offensam transduxerit[c]. et. j. Sancti[d] qui consummare certamen piū gestiunt, ⁊ currere cursum salutis, sicubi forte vt hoies corruunt[e] nature magis fragilitate, ꝙ̄ peccādi libidine, fortiores ⁊ acriores ad currendū resurgunt, pudoris stimulo maiora reparātes certamina: vt non solū nullum attulisse existimet lapsus impedimentum, sed etiam velocitatis incentiua cumulasse[f]. ergo si currentium[g] non soluit[h] cursus cum aliqui forte ceciderūt: non luctantiū[i] contētio, sed in offensa manent certamina, qn̄ ⁊ pleriqꝫ post vnū vel alterum lapsum grā maiore[k] vicerunt quanto magis agonē pietatis ingressi non debent vnius prolapsionis offensa censeri[l]: cum beatus sit qui se potest post lapsum reparare. ⁊ .j. Qꝫ peccauit, conditionis[m] est: ꝙ supplicauit, correctionis lapsus communis, sed specialis confessio. Culpam itaqꝫ incidisse nature est: diluisse, virtutꝫ[n]. ⁊ .j. Pctm̄ aut donat[o], aut delet, aut tegitur. Donat[p] per gratiā, delet[q] per crucꝫ sanguinē[r], tegit[s] per charitatē. Similiter et iniquitas[t] estimat habitudo mentis iniuste: licꝫ Joānes in ep̄la eū q̄ fecerit pctm̄, iniq̄tatē[v] fecisse dixerit. Peccatū est iniquitas[x], q2 in pctō ipso est iniquitas. Tn̄ (vt nobis videt) peccatum est op⁹ iniq̄tatꝫ, ⁊ iniq̄tas operatrix[y] culpe atqꝫ delicti. Prius est ergo vt ipsa iniqui-

p ¶ Donatur. donatur peccatum quando ita remittitur vt ꝓ eo nulla pena exigatur: vt in baptismo deletur cum interior macula abstergitur, et ad penam eternam minime reseruatur.

Pctm̄ qn̄ dicit donari.

q ¶ Deletur. ꝟ. dis. j. c. ijs potestatis.

q ¶ Delet. siquidē in baptismo deletur originale ne obsit: non vt non sit. j. de conse. dist. iiij. ca. ij. et alludit hic nature sanguinis. humidā eñ naturam habet abluendi: sicut Joānes in Apocalypsi ait de martyrib⁹: Lauerunt (inquit) stolas suas in sanguine agni. Et apostol⁹: Deletum est chirographū per mortē christi quo diabolo tenebamur obnoxij. lxxxvj. dis. scire dꝫ. versi. itē in apologia dauid deleta scriptura charta remanet: simil'r deleta culpa originali i baptismo remanet ipsa iniquitas. i. fomes peccati ad penam tantum nō ad culpam.

Pctm̄ originale qualiter delet in baptismo.

j. Joā. v.

r ¶ Per sanguinem. i. per passionem. i. per fidē quā quis habet de passione.

s ¶ Tegitur. per charitatē. i. per bona opera. Sicut eñ vnū corp⁹ tegit per oppositionē alteri⁹, sic pctm̄ tegit per bona opera ꝯtraria: vt. j. c. illo. ver. atqꝫ operuit peccata, ⁊ texit operib⁹ bonis. Uel referas hoc ad diuersa peccata: vt pctm̄ qd̄ est tātū in volūtate, dicat donari: originale autem deleri, actuale tegi. Unde Psal. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊c̄.

Pctā q̄dam tegunt.

Additio. Licet enim peccatum sit donatum ⁊ deletum, non tamen videt esse tectū, immo nudum ⁊ apertū quousqꝫ cōgrua sit satisfactio facta. sic ergo de⁹ donat peccatum per cordis ꝯtritionē, ⁊ homo delet interi⁹ per cordis contritionem, ⁊ tegit exterius per confessionem ⁊ operis satisfactionem. Pe.

t ¶ Iniq̄tas. Supple aut donat, aut tegit.

v ¶ Iniq̄tatē. Sic ois q̄ facit peccatū, ⁊ iniq̄tatē facit: quia peccatum est iniquitas ⁊c.

x ¶ Iniq̄tas. i. ex iniq̄tate ꝓcedit peccatū.

y ¶ Operatrix culpe. Sicut charitas bonoꝝ meritoꝝ: vt. ꝟ. e. dis. ij. charitas.

y ¶ Operatrix culpe. Innuitur ex hac serie ꝙ iniq̄tas nō est peccatum, ⁊ vice versa: qd̄ aliquibus videtur absurdum, sed non est, si vocabuli acceptio multipliciter attendatur. Dicitur enim peccatum large ⁊ stricte. Quicquid vtiqꝫ a deo non est, large peccati appellatione continet, vt pctm̄ originale. ⁊ vitium anime, qd̄ dicit habitudo mētis iniuste. Si eñ de⁹ oipotēs dicitur, quia oia potest

Pctm̄ dr large ⁊ stricte

et facit preter peccata: recte quicquid ab eo non eſt, peccatū dici poteſt: cū etiā poſſe peccare, non ſit aliquid poſſe: vt.ſ.e.diſtinct.ij.charitas. Stricte vero et proprie dicitur pctm̄ peccantis actio, et ita hic accipitur, ſm̄ illud Aug. Peccatū eſt dictū vel factum vel cōcupitum qđ ſit cōtra legem dei. et ſm̄ hoc iniquitas non eſt peccatum. Si enim iniquitas eſt habitudo mentis iniuſte, ⁊ habitudo eſt qualitas ⁊ nulla charitas eſt actio: ergo nec peccatum. vnde et hic Ambro. ait. Peccatū eſt opus iniquitatis: q: ex iniquitate vt ex cauſa ꝓcedit: ſicut econtrario bona merita ex charitate ꝓuenire dicūtur: vt.ſ.e.diſtinct.ij.charitas. vt mihi videt̄. h.

f ¶ De hoc.l.peccato homicidij et adulterij.

g ¶ Sed vmbra.ſ.xxxj.q.j.c.ſi qua.§.ſed obijcitur.

¶ Ex eo.¶ Hec eſt.vj.pars diſtin.in qua intēdit probare q͛ etiam boni et ſancti quandoqꜫ cadunt et reſurgūt. Et hoc probatur per quatuor ca. Joan.de fan.

tas deleat̄, et excidat̄ radix et ſeminarium peccatoꝝ. Itaqꜫ quēadmodū intrās in animā ſapientis diſciplina imprudentiā tollit, ⁊ ſciētia ignorantiā: ſic ꝑfecta virtus iniquitatē, et remiſſio peccatoꝝ delet[a] oīne peccatum. Idem in eodem.

Illud ſ͛o q̄ꝫ admirabile eſt, q͛ angelo ferienti plebē, ſe obtulit dauid dicēs: Grex iſte[b] q̇d fecit: fiat manꝰ tua in me: ⁊ in domū pr̄is mei quo facto ſtatim ſacrificio dignus iudicatꝰ eſt, q̇ abſolutione exiſtimabat̄ indignus. nec mirum ſi tali ſua oblatiōe pro pp̄lo, pcti ſui adeptus eſt veniam: cū moyſes[c] offerēdo ſe dn̄o ꝓ plebis errore, pctā deleuerit. Texit igit̄ pctā ſua, an nō: ſꝫ q̇s hoc neget: cū ipe docuerit ꝓpheta q͛ remittantur iniq̇tates, tegant̄ pctā, ⁊ nō imputet̄ a dn̄o. Delictū meū cognoſco, ⁊ iniuſtitiā meam nō operui. dixi ꝓnūciabo aduerſum me iniuſtitiā meā dn̄o, et tu remiſiſti ipietatē pcti mei: ſi dixit ꝓnūciabo, ⁊ veniā meruit[d] an̄qꜫ ꝓnūciaret: quāto[e] magis vbi de ſe ꝓnūciauit dicēs, Iniquitatē meam ego cognoſco, ⁊ pctm̄ meū cōtra me eſt ſemp: remiſſuꝫ eſt ei omne pctm̄: licet ſpecialiter de hoc[f] nathā ꝓpheta rn̄dit: Et dn̄s tranſtulit pctm̄ tuū. ergo ⁊ remiſſioneꝫ meruit iniquitatis, et texit charitate atqꜫ operuit peccata: et texit opibꝰ bonis: nec imputatum eſt ei pctm̄, q: nō fuit in eo dolus malitie, ſꝫ lapſus erroris: deniqꜫ nō fuit improbitatis eſtus: ſed vmbra[g] myſterij: et tamē ꝯfeſſus eſt delictū ſuū: agnouit iniquitatem: vidit lauacrum: vidit ⁊ credidit: dilexit multum: vt nimia charitate tegere errorem quēuis poſſet. Ecce, cuius penitētia hic cōmendat̄, cui etiā venia ꝑ ꝓphetam data monſtratur: q̄ꝫ grauiter poſtea deliq̇rit[h], populi multitudo[i] ꝓſtrata oſtendit. Achab quoqꜫ (vt Hieronymus cōtra Iouinianū ſcribit) rex impijſſimus, vt ſentētiā dei ſubterfugeret, et euerſio domus eius differretur in poſteros, ieiunio impetrauit et ſacco. De quo ad eundem Ruſticū ſcribit idem Hieronymus dicens.

Achab[k] rex impijſſimꝰ vineā nabuthe cruore poſſedit: ⁊ cū Iezabel nō tam cōiugio ſibi q̄ꝫ crudelitate cōiuncta, helie increpatiōe corripitur, ad eundem hec dicit dominus. Occidiſti, ⁊ poſſediſti. et iterū. In loco[l] quo linxerūt canes ſanguinē nabuthe: ibi lingēt ſanguinē tuum. Et Iezabel canes comedēt ante muros iezrael[m]. Qđ cum audiſſet Achab, ſcidit veſtimenta ſua, et poſuit ſaccum ſuper carnē ſuam, ⁊ ieiunauit: ⁊ dormiuit i cilicio. Factuſqꜫ eſt ſermo dn̄i ad heliā dicēs. Q: reueritꝰ eſt achab faciē meam, nō inducā malū in diebꝰ eius. Unū[n] ſcelꝰ ⁊ achab ⁊ iezabel[o] commiſerunt: ſed tn̄ conuerſo achab ad pniam, pena differt̄ in poſteros: ⁊ iezabel i ſcelere pſeuerans, p̄ſenti condēnat̄[p] iudicio. Itē Joan. chryſoſtomus de raparatione lapſi.

a ¶ Delet. Supra.xj.q.iij. exiſtimāt.ſ.xxxij.q.j.cū renunciatur.

Illud vero. ¶ Caſus. Adhuc Ambro. perſiſtens in excuſatione Dauid, cōmendat eum q͛ obtulit ſe morti pro plebe: vnde ⁊ veniā adeptus eſt. Aliđ exēplum moyſi, qui ꝓ ſimili facto veniaꝫ impetrauit. ⁊ q͛ ꝓ tali oblatione Dauid ſit adeptus veniā ſui peccati: ſcilicet adulterij ⁊ homicidij, probat quibuſdam authoritatibus: ⁊ quia nō fecit hoc dolo, ſed errore: et nō libidine peccandi, ſed cauſa myſterij occulti. Et habetur hec hiſtoria.ſ.j.qōe.iiij. ca.eccl'ia.§.itē pec cato eccleſie.

b ¶ Grex iſte.ſ.j.q.iij.c.eccleſia.§.item dauid.

c ¶ Moyſes.ſ.diſt.xlv.diſcipina.

d ¶ Meruit. Id eſt obtinuit.

e ¶ Quanto. Ar. votum de preſenti magis obligare q̄ꝫ votum de futuro. Argu.contra.extra qui cle.vel vo.rurſus.vbi dicitur q͛ ſimplex votum non minus obligat q̄ꝫ ſolenne.

¶ Caſus. Infert Gratia. ex ſupradictis q͛ ille cuius penitētia commēdat̄ ⁊ cui ꝑ ꝓphetā oñditur venia data: poſtea grauit̄ deliquit in populi numeratiōe, et iterū poſtea penituit. Achab quoqꜫ rex impijſſimꝰ per penitētiam a dn̄o veniā impetrauit. vj.ps.

h ¶ Deliq̇rit. In ppl'i numeratiōe.

i ¶ Multitudo.j.q.iiij.c.eccleſia.§.item dauid. iij.reg. xxj.

Achab rex. ¶ Caſꝰ. Cuꝫ Achab et Jezabel ab helia grauiter redarguerētur de morte nabuthe, et eis grauiter cōminatꝰ fuiſſet ꝓpheta: ad vocem eius Achab penitentiā egit, et veniā a domino impetrauit. Jezabel vero q͛ noluit penitere: preſenti fuit condēnata iudicio. Et conſueuit notari hiſtoria.ſ.l.diſtinct.c.ſi poſt.§.ecōtra. Qđ dicit ibi, et cum iezabel: cum prepoſitio eſt. iij.reg. xxj.a.

k ¶ Achab.ſ.xxiij.q.viij.cōuenior. iij.reg. xxj.g.

l ¶ In loco. id eſt in eadē regione nō enim eſt verum in eodem loco ſingulariter.

m ¶ Jezrael. Ciuitas eſt.

n ¶ Unum. id eſt ſimile.

o ¶ Jezabel. Et ita medicamētum fuit vni ad interitum ⁊c. vt.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor.

p ¶ Condēnatur. Cum iehu precepit eunuchis q͛ eā precipitarent de turri: quia dixerat ei. Nūquid pax erit zambri, qui interfecit dn̄m ſuum: id eſt filium meum zaran. Jezabel p̄cipitata fuit de turri.

Talis mihi. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca. ꝙ tanta eſt pietas dei, ꝙ quēlibet peccatorem etiam ſceleratiſſimū ad pniam recipit, ꝛ ad ſtatum priſtinum reuocat et mercedem tribuit conuerſionis, q̄uis exigue. Et hoc probat authoritate Eſaie, et exemplo Achab.

Talis (mihi crede) talis eſt erga hoīes pietas dei: nunq̄ ſpernit[a] pniam ſi ei ſyncere et ſimpliciter offerat̃. Etiā ſi ad ſūmuʒ q̄s pueniat[b] maloꝝ: et inde tñ velit reuerti ad virtutis viā: ſuſcipit[c] ꝛ libēter amplectit̃: facit oīa quatenus ad priorē reuocet ſtatuʒ: ꝛ qđ eſt adhuc ꝑſtātius ꝛ eminentius, etiā ſi nō potuerit q̄s explere in preſenti ſatiſfaciendi ordinē: quantulācūq; tñ et qualibet breui tēpore geſtam non reſpuit penitentiam[d].

Suſcipit etiam ipſam: nec patitur[e] q̄uis exigue conuerſionis perdere mercedē. Hoc eñ mihi idicat Eſaias: vbi de populo iudeorum talia quedam dicit: Propter peccatū modice cōturbaui eū; et ꝑcuſſi eū: ꝛ auerti faciē meā ab eo. contriſtat⁹ eſt ꝛ ambulauit triſtis: et ſanaui[f] eū et conſolatus[g] ſum eū. Euidētius aūt nobis teſtimoniū dabit etiaʒ rex ille impius q̄ cupiditatis ſue quideʒ predā vxoris nequitia q̄ſiuit: ſed ꝑturbat⁹ ipſi⁹ ſceleris immanitate penituit: ꝛ cilicio circundat⁹ facin⁹ ſuū fleuit: atq; ita erga ſe dñi miam prouocauit: vt a cūctis[h] eū abſolueret peccatis. Sic eñ ait deus ad Heliam: Uidiſti quomō compūct⁹ eſt Achab a facie mea? q꞉ fleuit in cōſpectu meo, non inducā mala[i] in diebus eius.

Item Gregorius in homilia x. ſuper Ezechielem.

Sicut achab rex iniqu⁹ a ꝓpheta repheñſus dū cōtra ſe diuinā ſniaʒ audiſſet, pertimuit, ꝛ in magno merore deprehēſus eſt, ita vt ꝓphete ſuo dñs diceret. Nōne vidiſti Achab hūiliatuʒ corā me? q꞉ ergo mei[k] cauſa humiliat⁹ eſt nō inducā mala in dieb⁹ eius. In quib⁹ dñi verbis penſandū eſt quomō et in electis ſuis meror amaritudinis placeat qui amittere timent deū: ſi ſic ei pnia et in reprobo placuit, qui timebat perdere ꝑſens ſeculum: aut quomō grata ſit ei ſpontanea afflictio pro culpis in eis qui placēt, ſi hoc ad tempus placuit ꝛ in illo qui diſplicebat. Niniuite quoq; quos dñs in euangelio commēdat, penitentiā egerūt in predicatione Jone, et ex mia dñi indulgentiam cōſecuti, ſubuerſionis interitum ſubterfugere meruerunt. Sed qualiter[l] poſt acceptā veniā Achab vixerit, textus libri regū declarat: de q̄ etiaʒ ſcribit Ambro. ꝙ Jezabel vxor eius cui⁹ inflāmabat̃ arbitrio, cor ei⁹ conuertit, ꝛ nimijs ſacrilegijs execrabilem fecit: ꝛ hunc penitentie eius effectum reuocauit.

De niniuitis aūt in principio Jone ſcribit Hieronymus.

Sicut ait Herodotus[m] Niniue a rege Medorū ſubuerſa eſt regnāte apud hebreos Joſia. Unde patet illam predicante Jona ex pnia meruiſſe veniam: ſed q꞉ poſtea ad vomitum redijt, ex ira dei ſubuerſam[n] fuiſſe.

Item in principio Naum.

a ¶ Spernit. xxvj. q̄ōne. vj. agnouimus.

b ¶ Perueniat. Poteſt ergo aliq̄s eſſe ſumme malus ſed nō repente: vt ꝗ. diſtin. ij. ca. ſi ſermo. ꝗ. econtrario. Sed certe ſumme bonus nō pōt quis eſſe nec ſūme malus intentione malitie vel bonitatis: quin alius poſſit eſſe melior vel deterior. Nam dicit authoritas: Superbia eoꝝ qui te oderunt aſcendit ſemper. ſed vniuerſitate maloꝝ poteſt quis eſſe malus: vt referas hoc ad ſeptem vitia principalia. nam illa ſeptem bene poteſt quis committere. Uel dic illum perueniſſe ad ſummum malorum, cui⁹ deſperabilis eſt correctio. ita eſt deſperatus q̄ putat pl⁹ deum offendiſſe q̄ ſibi poſſit remittere ſicut Cain. xx. diſtin. neq;.

Sūme malus aut ſūme bonus q̄s eſſe nō poteſt.

Eſaie liiij.

c ¶ Suſcipit. deus eum.

d ¶ Penitentiā. i. ſatiſfactionem.

e ¶ Nec patitur. Diligit enim deus bonū quod in peccante plantauit. ꝗ. eo. prium.

iij. reg. xxj. ꝗ.

f ¶ Sanaui. per penitentiam.

g ¶ Et cōſolat⁹. polyſyntheton. id eſt pluralitas coniunctionum.

h ¶ A cūctis. ſed quō abſoluit eum ab oībus peccatis cum eius pnia vera nō eſſet? non enim penitebat niſi vt euitaret mala tp̄alia: vt ſt ca. ſeq. Sʒ tc ꝙ abſoluit eū, ꝑut ſequit̃ hic, non inducā mala in dieb⁹ eius. vñ expone pctis. i. penis. Uel abſoluit eū ab oib⁹ pctis: ſcʒ ab illo ꝓcedētib⁹: q꞉ cū per falſos teſtes eū fecerit condēnari, periuria ſunt inde ſecuta. arg. extra de teſti. ſicut. Et nota ꝙ eſt triplex peccatorum venia. Prima conſiſtit in pene dilatione: ſicut hic. Secunda in culpe abolitione, que fit per penitētiā. Tertia in culpe ꝛ pene dimiſſione: qđ fit ꝑ baptiſmū. de cōſe. diſt. iiij. ſiue. de prima hic. de ſcđa diſt. ij. ii quis. ꝗ.

Peccatorum venia ẽ triplex.

i ¶ Mala. cōminata. alia enim bene induxit in dieb⁹ eius.

k ¶ Mei cauſa. timoris. Et ita videtur ꝙ ſolo amore ſiue timore q̄s poſſit veniā conſequi, ſm ꝙ ſonare videt̃ illa authoritas. ſeruite dño in timore ꝛc. Sed cōtra. nonne talis eſt malus? ergo nihil boni meret̃. argu. ꝗ. l. diſt. vt cōſtitueretur. vbi dicit̃ ꝙ qui animo recuperandi honorem ſuperbe agit penitentiam ꝛc. Item vera non eſt penitentia que non fit ex fide per dilectionem operante: vt. ꝗ. ea. ſi apłs. iam reſpōſū eſt ad hoc in gloſa: ſed quomodo.

Pnia vera q̄ eſt.

Jone iij. b.

¶ Niniuite. ¶ Caſus. Probat Grat. ꝙ poſtq̄ aliquis egerit veram penitentiā, poteſt poſtea crimialiter peccare. quod probat exemplo Niniuitarum qui ad predicationē Jone penitentiam egerāt ꝛ tamē poſtea criminaliter peccaueſt. Idem etiā dicit de Achab ꝛ Jezabel.

l ¶ Sʒ qualiter. Oſtenſo qualiter Achab et Niniuite veram egerunt penitētiam, oſtendit qualiter poſtea peccauerunt mortaliter.

Sicut ait ꝛc. ¶ Caſ⁹. Probat Hieroñ. in hoc ca. ꝙ Niniuite per penitentiam veniam meruerunt. ſed quia poſtea peccauerunt (vt Herodotus hiſtoriographus narrat) ciuitas eorum poſtea eſt ſubuerſa.

m ¶ Herodotus. hiſtoriographus quidam.

n ¶ Subuerſam. a Medis.

N Naum ꝓphetā. ¶ Caſus. Idē fere dicit hic qđ dictū eſt in .§. niniuite. Hic eſt ꝓlogꝰ Hiero. ſup Naū. Item in principio Naum. verba ſunt Gra. gere peccata. Itē licet Chriſtꝰ non bis illuminauerit aliquē, vel bis non ſuſcitauerit: tamē quādoqȝ quē vno tēpore mundauit leproſum, alio tēpore illuminauit cecum ex quo ſequitur ꝙ eidem homini bis peccata dimittit. ſi enim Chriſtꝰ q̄ ſe dicit medicū, ſepius non curaret egrotū, minor eſſet medico tēporali, q̄ ſepius nō curaret egrotū. Supponit ergo exēpla et authoritates ꝛ introducit rationes per quas ꝓbat ꝙ chriſtus eidē ſepiꝰ peccata dimittit.

a ¶ Naum. Uerba Hieronymi.
b ¶ Regis. ſcȝ Salmanaſar.
c ¶ Aſſyriorum. Aſſyrioꝝ metropolis erat niniue.
d ¶ Traditio. ſic cōſtrue, traditio hebreorum cōfirmat Naū fuiſſe ꝓphetam ante ꝛc.
e ¶ Judiciū. Scȝ ꝙ captiuarentur a medis.
f ¶ Elocutus. ſcȝ Naū, q̄ de niniue prophetauit ſicut et Jonas.
g ¶ zelans. i. exactor caſtitatis: q̄ ſi violatur, immittit penam vt ſic reuocetur ad caſtitatē. vnde ſequitur vlciſcens ꝛc.
h ¶ Ulciſcēs. vox prophete dñi laudantis quod de aſſyriis vltus eſt iniuriam populi ſui: q: captiuati ſunt a medis.
Naū. i. iiij. ps.
¶ Itē ꝙ frequenter. ¶ Hec eſt. vij. pars diſ. in qua ꝓbat ꝙ non tantum ſepe, ſed frequenter peccās et penitens habet veniā. Jo. de fan.
A Dhuc iſtāt. ¶ Caſꝰ. Dicebant quidā heretici ꝙ deus poſt baptiſmum tātum ſemel dat veniā pro peccato. vnde ſi q̄s egit penitentiam, et illā voluerit iterare, inutilis erit: et errorē ſuum confirmabāt duabus rationibꝰ. Prima, q: ſi deus totiens quotiēs homo peccat, peccata dimitteret, videret peccata diligere. Scđa, q: nō legitur in euāgelio ꝙ Chriſtꝰ bis illuminauit aliquem cecum, vel bis ſuſcitauerit aliquem mortuum. Ex quo colligūt ꝙ deus bis eidem homini eadem peccata non dimittit. Juſtum ergo errorem hic reprobat, oſtendens ꝙ quotiens homo penitet, totiens dominꝰ peccata dimittit. Et quod primo loco inducunt heretici, dicit non valere. in eo nāqȝ ꝙ deus eſt paratus peccata deſtruere, apparet eum odire ꝛ non diligere peccata.

N Aum[a] ꝓphetā ante aduētū regis[b] aſſyrioꝝ[c] qui populū iſrael captiuum in ſuas regiones trāſtulerat, fuiſſe hebreoꝝ traditio[d] cōfirmat: ſi quidē in fine huius lectionis predicti regis aduentū idē ꝓpheta annūciare monſtratur. Sed cum habitatores Niniue Jona interitū ciuitatis predicāte, ne diuina ira denunciatū interitū ſuſtinerēt, peccatoꝝ ꝛ impietatȝ penitētiā egiſſēt: accepta penitentia dei miſericordia, grauioribꝰ ſe criminibꝰ implicuerūt. qua de cauſa memoratꝰ ꝓpheta ſpiritu ſancto plenus iudicium[e] dei annuncians ita eſt elocutus[f]: Deꝰ zelans[g] et vlciſcens[h] dominus.

I tē ꝙ frequenter venia penitēti preſtet, teſtat Aug. in lib. de penitētia ſcribēs cōtra quoſdam hereticos qui peccātibus poſt baptiſmū ſemel tm̄ dicebant vtilē eſſe penitētiam: contra quos Aug. ſcribēs dicit.

A Dhuc inſtāt ꝑfidi[i]: qm̄ ſapiunt[k] plus q̄ⷨ oporteat[l]: non ſobrii, ſȝ excedentes menſurā. dicunt em̄, et ſi ſemel peccātibꝰ poſt baptiſmū valeat penitētia[m]: nō tamē ſepe[n] peccātibꝰ ꝓderit iterata: alioqn remiſſio ad pctm̄ eſſet incitatio: dicūt em̄, q̄s nō ſemꝑ peccaret, ſi redire ſemꝑ poſſet: dicūt em̄ deū incitatorē mali, ſi ſemper penitētibꝰ ſubueniret, ꝛ etiam ei placere pctā, q̄bus preſto eſt gr̄a[o] ſemꝑ. Errāt autē: imo cōſtat ei multū pctā diſplicere: q̄ ſemper preſto eſt ea deſtruere. ſi em̄ ea amaret, nō ita ſemper deſtrueret, ſȝ conſeruaret, atqȝ vt ſua munera foueret. ſemper deſtruit pctā q̄ inuenit, ne ſoluat[p] qđ creauit, ne corrumpatur qđ amauit. Sumunt occaſionem hypocrite iſti ex factis dñi quē em̄ cecū bis illuminauit: quē leproſum bis mundauit: quē mortuum bis ſuſcitauit: nō lazarū, quē dilexit: non filiū vidue, quē miſertus matri ſue reddidit: nō filiū diſſipatorē legit bis ſuſcepiſſe, non filiā abrahe bis a demonio liberaſſe. i. nulla ꝑſona iterauit factū, docēs (vt aiūt) a dño nō ſepe fieri remediū. Dixit mulieri: vade ꝛ ampliꝰ noli peccare: ne q̇d tibi deteriꝰ cōtingat: ꝑmittēs penā, nō ampliꝰ veniā. Q đ autē mltos[q] cecos ꝛ i diuerſo tēpore illuminauerit, ꝛ mltos debiles cōfortauerit, oſtēdit i diuerſis illis eadē ſepe pctā[r] dimitti: vt quē priꝰ ſanauit leproſū, alio tēpore illuminet cecū. ideo em̄ tot ſanauit febricitātes, tot lāguidos, tot claudos, cecos et aridos, ne deſperet de ſe pctōr: ideo nō ſcribit aliquē niſi ſemel ſanatū[s], vt q̇ſqȝ timeat mergi pctō. Uidemꝰ adhuc q̊tidie in eccl̄ia ſepe febricitātes, ſepe lāguidos, ſepe paſſionibꝰ captos ſepius liberari, vt appareat totiens opus miſerētis, quotiēs cōfeſſio fit penitētȝ. Quō enim corpꝰ: quod viliꝰ[t] eſt, ꝛ ab ipſo

i ¶ ꝑfidi. heretici. Jo. xi.
k ¶ Sapiunt. i. inquirunt. Luce vij. b.
l ¶ Oporteat. Ille dicitur plus ſapere q̄ⷨ oportet ſapere, qui diuinum conſilium nimis alte perquirit ꝛc. vt extra de here. cum ex iniuncto. et. xliij. diſt. ſit rector. Luce xv. c. Mat. xv. c. Joan. viij. b.
m ¶ Penitētia. ꝫ. di. xxiij. q̄ eps.
n ¶ Sepe. ꝫ. ea. diſt. iij. §. ſȝ ꝟba. c. ſane. et. ꝫ. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. pctā nō ſunt a deo creata.
o ¶ Gratia. i. per gratiam.
p ¶ Soluat. per mortale peccatū. Ex hoc collige mala non eſſe creata, iuxta illud: Deus creauit oīa preter peccata vt dixi. ꝫ. e. ille rex tantus.
q ¶ Q đ autē multos. Licet progreſſus Au. non videatur efficax, pōt tamen lege cōfirmari. nam dicit lex ꝙ id quod in duabus ꝑſonis recipit hoc etiam in eadē perſona recipiēdū eſt. ff. ſi cer. pe. l. ſingularia. argu. viij. q. i. in ſcripturȝ. quia ibi ex ꝑſona Eſaie et Hieremie oſtenditur ꝙ vnaqueqȝ perſona que eligitur, debeat facere: hoc tamen de vna probat, quia qui prius leproſum mundauit, poſt cecum illuminauit.
r ¶ Peccata. i. penas peccatorum.
s ¶ Sanatū. De eadē infirmitate. plene em̄ curauit de ea de qua curauit: vt. ꝫ. e. ſunt plures. ſed hic ꝑmo curauit leproſum, poſtea cecū factū curauit.
t ¶ Quod vilius. Argu. ꝫ. diſtinct. xxxviij. ſedulo. ꝫ.

xxiiij.q.iiij.ſi habes.

Aia plꝰ ſiſitudinis hꝫ cũ deo q̄ꝫ corpus.

a ❡ Diſſimilius. Nam corpus ſola eſſentia ſimile eſt deo: anima vero pluribꝰ, quia eſſentia ꝛ rationabilitate: arg.ꝫ.e.diſt.ij.principium.

b ❡ Redemptam, Sanguine Chriſti.

c ❡ Opportunũ, id eſt vtilẽ.

d ❡ Cẽties. Arꝫ poſſibilitate: al'as nunquid centies ꝓ eodẽ ſalario, ſi centies recidiuauerit? Uel an totiens con ſtituenda ſunt ſalaria, quotiens fiunt curationes? Nec enim vnam penam bis indulget: immo ſingulas indulgentias ſingule preueniunt pene: vt.j.e. q̄ppe. Sufficit ſemel infirmũ curaſſe: arg.ff.de ſolu.q̄ res.§.aream., arg. contra. ꝫ.e.diſt.ij. querendũ. ꝛ ca.qꝛ radix. nec vtiq; liberat qui non plene liberat.j.e.ſunt plures.ff.de inter. ac.ꝺ etate.§.nihil. ꝫ.diſ.j.diuortium. contra.

Mar. ij.c.

Ezec. xxxiij.

Mat. x.d.

Johe. ij.g.

diſſimiliꝰ[a]: ſepe ſanaret, et animã digniorẽ ꝛ redemptã[b] non totiẽs liberaret? Medicum ſe vocat, et nõ ſanis ſꝫ male habẽtibus opportunũ[c]. Sꝫ qualis hic eſſet medicꝰ, q̄ malum iteratum neſciret curare? Medicoꝝ enim eſt infirmum cẽties[d] curare. q̄ ceteris minoꝛ eſſet, ſi alijs poſſibilia ignoꝛaret, memoꝛ eſt ſui qui pꝛomiſit: Nolo moꝛtẽ peccatoꝛis, ſꝫ vt ꝯuertat̃ ꝛ viuat. Quẽ eñ pctõꝛẽ excluſit[e], q̄ oĩbus ꝓmiſit indulgentiam? Alijs quoq; ꝓmiſſionibꝰ declarat. Qui me ꝯfeſſus fuerit coꝛã hominibꝰ.i.oĩs quãtuſcũq; ꝛ quotienſcũq; peccatoꝛ, cuiuſcũq; oꝛdinis: ꝛ ſi fuerit ſacerdos, confitebor[f] ꝛ ego eum coꝛã patre meo. Nam q̄cunq; inuocauerit nomen dñi, id eſt ſꝫm ꝙ noiat̃ dñs, id eſt qui inuocauerit eum ad ſe, ſeruiẽdo et non cõtradicẽdo, vt foꝛſitan ſepe fecit[g]: oĩs id eſt quicunq; ſit ille peccatoꝛ, ſaluꝰerit. oẽm[h] eñ animã iſte ꝓmiſſoꝛ ſaturauit bonis, etiã ſedentẽ[i] in tenebꝛis[k] ꝛ vmbꝛa moꝛtis, nullã[l] excipiẽs animã. Huc magiſtrum intellexit diſcipulꝰ ille q̄ Coꝛinthios per ep'as[m] ſuas voluit coꝛrigere, ꝛ (vt ipſe teſtat̃[n]) ter in literis eos coꝛrexit. Opoꝛtebat eñ vt quotiẽs videbat eos cadere, totiens iuuaret eos reſurgere. Memoꝛ eñ erat illius qui dixerat. Quoꝝ remiſeritis peccata, remittunt̃ eis. Scimꝰ autẽ ꝛ pꝛimos patres, ꝛ in oñi tẽpoꝛe eccleſiã dei ſemp[o] id eſt vſq; ſeptuagieſſepties (quod

i.coꝝ. xiij.a.

Joan. xx.f.

eſt ſemꝑ) pctã dimittere. quam poteſtatẽ iſti ab eccl'ia auferre conant̃. opꝫ eñ eccleſiã dei ſic credere, q̄ cõfitet̃ ſe ſepe peccare. Negãt eñ veritatẽ seducti[p], q̄ ſe abſq; pctõ audẽt iactare[q]. In multꝭ eñ offendimꝰ oñes, ꝛ nec infans vniꝰ diei abſq; peccato ſuꝑ terrã eſſe põt.[r] Quapꝛopter eliminãdꝰ eſt ab eccleſia qui vnq; penitẽtibus negat indulgentiã. Nõ eñ inq̄rit q̄d apoſtolꝰ ſenſerit, q̄ dixit: Nihil mihi conſcius ſum[s], ſed non in hoc iuſtificatus ſum. ſciẽs etiã iuſtis peccata ſolere contingere, non ſe cõfirmabat abſq; peccato: qui ſe cognouit indiſſolubili vinculo charitatis iunctum Chꝛiſto. niſi enim ſciret iuſtos ſepe venire ad veniã: quomodo dubitaret[t] ſe peccare q̄ ſciebat[v] ſe ſpiritũ dei habere, ꝛ intentione mũdiſſima ei ſeruire? Cur enim dñs Petri pedes lauiſſet, ꝛ eccleſiã hoc idẽ docuiſſet: niſi qꝛ qm̃ quotidiana eſt offenſio, opoꝛtet vt quotidiana ſit remiſſio? Cur docuiſſet oꝛãtes dicere. Dimitte nobis debita noſtra, niſi ipſe miſericoꝛs perſeueret qui nos ab hac petitione non vult deficere?

Itẽ Aug. ad Macedonianũ.

Ntãtũ hominũ iniq̄tas aliquando ꝓgredit̃, vt etiam poſt actam penitẽtiam, poſt altaris reconciliationem, vel ſimilia vel grauioꝛa cõmittant: ꝛ tñ deꝰ facit etiã ſuper tales oꝛiri[x] ſolẽ ſuum, nec minus tribuit q̄ꝫ antea tribuerat largiſſima munera vite ꝛ ſalutis:

e ❡ Excluſit. Supꝛa.xix.diſt.ſi romanoꝛũ: ar.ꝫ.xxviij.queſt.j.idololatria.

f ❡ Cõfitebor. vocãdo eũ ad regnũ. Uenite bñdicti ꝛc.

g ❡ Fecit. Qꝛ cõtradixit ante foꝛte domino.

h ❡ Oẽm. Per dilectionem ei adherentem.

i ❡ Sedẽtẽ. Priꝰ.

k ❡ In tenebꝛis. Id eſt peccatis.

l ❡ Nullã. ꝫ.diſ.xix.ſi romanoꝛum. ꝫ.e.diſti.j.§.alij. c. nemo poteſt.

m ❡ Per ep'as.ſ. per pꝛimam.

n ❡ Teſtatur. in ſecũda epiſtola ad Coꝛinthios vbi dixit: Pꝛedixi enim ꝛ pꝛedico vt pꝛeſens bis, et nunc tertio abſens.

o ❡ Sẽper. ſeptenariꝰ eñ numerꝰ vniuerſitatꝭ eſt.

p ❡ Seducti. ꝫ.diſt.ij.§.itẽ opponitur. ꝛ cap.ſi enim inquit. Eo eñ ꝙ peccatoꝛes nos eſſe non credimus, deterius peccamus. ꝫ.diſt.xl. licet plerũq;. ꝛ ca. vera iuſtitia. ꝫ.diſt.xxv.§.nũc autẽ.j.de ꝯſe.diſt.iiij.firmiſſime.

q ❡ Iactare. Cũ ſit ſcriptũ: ſi dixerimꝰ qꝛ pctm̃ nõ habemꝰ, noſipſos ſeducimꝰ.ij.diſt.y.ſi enim.

r ❡ Eſſe poteſt.j.de cõſe.di.iiij.a paruulo. contra. nam ibi dicitur ꝙ peccato non cõmouetur baptizatus: ergo nõ eſt in eo. Sed dic eſſe nõ poteſt.i.nõ poteſt incipere eſſe: argu.de conſe, diſt.iiij.firmiſſime. eſt tamen ſuperficiale argu. ꝙ hic inducit, nec infans vnius diei ꝛc. cum agat̃ hic tãtum de actuali peccato.

Jaco. iij.a.

s ❡ Nihil mihi cõſcius ſum.i.nulliꝰ moꝛtalis peccati cõſcientiã habeo. ipſe eñ dicebat: ago q̄d nolo. ꝫ.diſt.e.inter hec.xj.q.iij.ſenti. et ca.inter verba.contra. Sol. hic dicit in perſona perfectoꝛum: ibi de imperfectis. Uel dic, non in hoc iuſtificatus ſum, qꝛ põt ſurripere veniale.i.non ex hoc: vt.j.e.ſi q̄s autẽ non habẽs.j.diſt.vij.nulliꝰ expectet. Uel dic, nihil mihi conſciꝰ ſum q̄ ad moꝛtale, non tñ in hoc ꝛc.

Job xv.b. ſꝫ aliã literã.

Nihil mihi cõſciꝰ ſum q̄liter ex ponit. i.coꝝ. iiij.a.

t ❡ Dubitaret. Nõ tñ dixit dubitabit, ſed ideo hoc dicit, ne daret alijs dubitandi occaſionẽ.ꝫ.diſti.j.quamobrem.

Joan. xiij.a.

Mat. vj.b.

v ❡ Sciebat. Et põt ſcire ſe aliquis habere charitatẽ. ꝫ.j.q.j.teneamꝰ.j.di.iiij.ſi ex bono.

Ntãtũ. ❡ Caſus. Intantũ q̄nq; malitia hominum ꝓgreditur, vt poſt penitẽtiam de peccatis ſuis pctã ſimilia vel grauioꝛa cõmittant, ꝛ tamen deꝰ ſuper eos facit oꝛiri gratiam cõpũctionis, et per penitẽtiã eis veniã tribuit non minus q̄ꝫ ante. Sed ſꝫm cõſuetudinẽ quarundam eccleſiarũ ſolẽnis penitẽtia eis non conceditur ſecũdo, ꝛ hoc ꝓbat per neceſſariã ꝓbationem. Solẽ ſuum.i. gratiam compunctionis.

x ❡ Oꝛiri. in ſplendoꝛe gratie ſue.

a ¶ Eis.i.taliter peccantibus.
b ¶ In eccleſia.vbi eſt talis conſuetudo ꝙ ſolennis pe-nitentia non iteretur. Idem Lau.
c ¶ Humillime.i.ſolēnis penitētie.i.ſiue miſericordie, licet ſemel iam iniuncta et ſuſcepta fuerit.

tionibus dñi: ſicut eſt preceptū mihi. Itē ſup leuiticum. die.viij.erecti tabernaculi ceperunt offerre. Aaron ꝛ filij eius.moyſes enim.vij.diebus continuis officiū ſacerdotis compleuerat, ꝛ tunc ceſſauit. eodem die miſſus eſt ignis celitus qui ſacrificia conſumpſit: quiq̄ʒ iugiter eſt obſeruat⁹ vſq̄ʒ ad tranſmigrationem babylonis: nec licebat alium ignē apponere ea die cum alijs hoſtijs quas acceperat a populo. Aaron obtulit etiā hircū: de quo hic habetur mentio: qui totus erat a ſacerdotibus deputat⁹, et ab eis tātum in loco ſancto deputat⁹ ad comedendum. intulerunt ergo Nadab et abiud ignē alienū Moyſes tamē primis ſeptem diebus igne terreno vſus fuit, ſʒ dominus precepit ei amouere terrenū: quia eo die apparebat ignis celitus miſſus. viij.ps Leui. x.d.

¶ Siue autem.

¶ Hec ē.viij.pars diſt. in qua oſtēditur que ſit vera penitentia, et que ſit falſa: ꝛ ꝙ ſemp vere penitenti datur indulgētia, ſed falſe nunq̄ʒ datur, et hoc pbat per.vij. ca.Jo.de fan.
¶ Caſus. Adhuc Grat. iprobat ſententiam dicentium poſt baptiſmū penitentiā ſemel tantum eſſe vtilē: ſiue dicant de prima ſiue de vltima. Naʒ ipſi heretici diuerſi ſunt inter ſe. quidam em̄ dicūt poſt baptiſmum tātum penitētiā primam eſſe vtilem, alij tantū vltimā. Sed vtraq̄ʒ opinio obuiat authoritati que ſepe penitenti veniam pmittit. Que autem ſit vera penitentia cui venia cōceditur, ꝛ que ſit falſa cui negat, pbatur per ſequētia ca. Sed Adamātius. id eſt Origenes in.c.j.et Iſychius in ſecundo.

et q̄uis eis[a] in ecclia[b] loc⁹ humillime[c] pnie non cōcedatur, de⁹ tñ ſup eos patiētie ſue nō obliuiſcit. Ex quorū numero ſi q̄s nobis dicat: Dicite vtrū mihi aliq̄d proſit ad vitā futurā ſi i iſta vita illecebroſiſſime voluptatis blādimēta ɔtēpſero: ſi me penitēdo vehemēti⁹ q̄ʒ pri⁹ excruciauero: ſi miſerabili⁹ igemuero: ſi fleuero vberius: ſi vixero meli⁹: ſi paupes ſuſtentauero largi⁹: ſi charitate q̄ opit multitudinē pctōꝝ, flagrauero ardentius q̄s nr̄m ita deſipit vt huic homini dicat. Nihil tibi iſta in poſterum proderūt: vade ſaltē hui⁹ vite ſuauitate fruere? auertat de⁹ tā immanē ſacrilegāq̄ʒ dementiā. Siue[d] autē quis dicat primā tātum pniam poſt baptiſmū vtilē eſſe nō ſequētē: ſiue contendat quis vltime tm̄ veniā dari: nō precedēti: ſemper tñ authoritati aduerſat q̄ ſepiſſime veniā penitenti repromittit. Que aūt ſit vera pnia cui venia nunq̄ʒ negatur: et q̄ ſit falſa cui nunq̄ʒ indulgētia pmittit. Adamātius[e] et Iſychius ſup[f] Leuiticū teſtant.

Adamantius.

INter hec hircū[g] q̄ oblat⁹

d ¶ Siue autem. Adhuc reprobat ſniam dicentiū poſt baptiſmū ſemel tantū penitentiā eſſe vtilem: ſiue dicant de prima ſiue de vltima. Sic enim et ipſi heretici diuerſi ſunt inter ſe: quidam enim illoꝝ dicunt poſt baptiſmum nullam eſſe pniam vtilem niſi primā. Alij dicūt nullam eſſe vtilem niſi vltimam. quarū vtraq̄ʒ obuiat authoritati qua ſepiſſime venia petenti promittitur. et inde ſumpta occaſione oſtendit authoritatibus Adamātij ꝛ Iſychij que ſit vera penitentia, ꝛ que falſa.
e ¶ Adamantius.i.origenes: erat enim ei ꝛ hoc nomen prout in eccleſiaſtica hiſtoria reperitur.
f ¶ Sup leuiticū. Legit in leuitico ꝙ aaron p pctīs ppli offerēs mactauit hircū, ꝛ partē dñi poſuit ſuper altare, et ecce ignis egreſſus a dño deuorauit holocauſtū et adipes qui erant ſuper altare. arreptis aūt Nadab ꝛ Abiud filij Aaron thuribulis ſuis poſuerunt ignē et incenſum deſuper offerentes corā dño ignē alienū: qd̄ eis preceptū non erat: egreſſuſq̄ʒ ignis a domino deuorauit eos, ꝛ mortui ſunt coram dño: iuſſitq̄ʒ moyſes miſahel ꝛ eliſaphā filios Oziel patrui Aarō portare cadauera eorum extra caſtra, ꝛ cōgruo honore ſepelire: dixitq̄ʒ moyſes ad Aaron et filios eius vt tollerent partes ſuas de hoſtijs ſalutaribus et oblatis pro peccato, quorum ſanguis nō erat oblatus in tabernaculū, ꝛ comederent eas. et cum quereret hircū oblatū p pctīs principis inuētus eſt exuſtus. cūq̄ʒ ſup hoc iratus moyſes increparet Aaron ꝛ filios eius: excuſabat ſe Aaron dicēs: mihi accidit qd̄ vides. quaſi ex perturbatione animi factū eſt hoc. locutus eſt aūt Moyſes ad Aaron ꝛ eleazar ꝛ ithamar filios eius qui reſidui erant. tollite ſacrificiū quod remanſit de oblatione dñi, et comedetis illud abſq̄ʒ fermento, ſcilʒ extranee doctrine: q2 ſanctū ſanctoꝝ eſt. comedetis aūt in loco ſancto quod datū eſt tibi ꝛ filijs tuis de obla-

INter hec hircū. ¶ Caſus. Tāgitur hic hiſtoria q̄ in leuitico inuenit. Legit enim in leuitico ꝙ aaron occidit hircū pro pctō pncipis vel ppl'i, ꝛ de adipe ꝛ reticulis holocauſtū fecit dño. filij autē aaron nadab et abiud acceptis thuribulis ſuis poſuerūt ignem alienū vt adolerēt icēſum: egreſſuſq̄ʒ ignis a dño occidit eos. Moyſes aūt p̄cepit corpora ſepeliri, ꝛ p̄cepit aaron ꝛ ſupſtitib⁹ filijs ſcʒ eleazaro ꝛ ithamar vt ſumerēt ſinguli portiones de oblato hirco, ꝛ comederēt in ſctā ſctōꝝ: q2 ei⁹ ſanguis nō erat illat⁹ in tabernaculū ſm ꝙ p̄ceptū erat, ſcʒ vt de ſanguine hirci occiſi tangerētur ꝛ linirētur cornua altaris, ꝛ reliquū inferret in vas tabernaculi. Inter hec hircū q̄ oblatus fuerat cū quereret moyſes, exuſtū reperit ꝛ cepit increpare aaron: qui excuſauit ſe dicēs. Mihi accidit qd̄ vides, ex pturbatione animi. qd̄ cū audiſſet Moyſes recepit ſatiſfactionē. Hāc ergo hiſtoriā myſticat hic Adamātius. In pricipio oñdit ꝙ pauci ſūt q̄ verā agāt pniam: nā ppter pudorē tpalē ſubtrahūt ſe a cōfeſſiōe, pl⁹ ɔſiderātes pñtia q̄ʒ futura: pl⁹ tpalia q̄ʒ eterna. Poſtea ſupponit q̄d ſignificat ꝙ moyſes iratus eſt qñ inuenit hircū exuſtū. Moyſes igit ſignificat p̄latū vel xp̄m: ꝛ filij ei⁹, ſacerdotes: hirc⁹ affectū xp̄iani, q̄ illeſus dʒ pſeuerare. ignis ſignificat quodlibet mortale pctm̄. Iraſcit ergo moyſes qñ hircū inuenit exuſtū: qm̄ p̄latus eccl'ie vel xp̄s turbat qñ mortale pctm̄ deſtruit in hoīe affectum ꝛ dilectionē quam habebat. Poſtea ſupponit q2 ignē alienū.i.mortale pctm̄ q̄libet dʒ fugere, et q̄rere ignē ſancti ſpūs, q̄ ſiccauit ſanguinē hemorrhoiſſe, ſiccauit culpam latronis: lauat ꝛ ſanat ſimpl'r cōfitētes. ¶ Prepōderāt. ipſi hoīes. ¶ Intēdit futuris, dicēdo: cras q̄q̄ʒ fiet idem. Uel intendit.i.intēdere dʒ vere penitēs. ¶ Lex.i.legiſlator: ſcʒ moyſes vel xp̄s. ¶ Nec in eo pñt, ſcʒ ſacerdotes.
g ¶ Inter hec hircū q̄ oblatus fuerat p pctō principis, cū quereret moyſes, exuſtū reperit: iratuſq̄ʒ cōtra eleazar ꝛ ithamar filios Aaron qui remanſerūt ait: cur non comediſtis hoſtiā p pctō in loco ſancto q̄ ſancta ſanctoꝝ eſt, ꝛ data vobis? q.d. cur nō feciſtis celebrē pniam pec- hircus p pctō pricipis oblat⁹ nō fuit a filijs Aaron comeſtus.

cati cõmiſſi, in loco ſancto.i.in eccl'ia: vt portaretis multitudinẽ iniquitatũ, ⁊ rogaretis pro ea in conſpectu dñi: preſertim cũ de ſanguine illius nõ ſit illatũ intra ſancta ſanctoꝝ, ⁊ comedere debeatis ea in ſanctuario ſicut preceptum eſt mihi? Rñdit Aaron. Oblata eſt hodie victima pro pctõ et holocauſtũ corã dño mihi autez accidit qð vides. q̃ſi ex perturbatione animi factuz eſt hoc. quõ potui comedere coram dño mente lugubri i cerimoniis. Qð cuz audiuiſſet moyſes accepit ſatiſfactionem.

¶ Inter hec hircũ ¶ Caſus. In hoc cap. myſticat Adamantius, et Iſychi⁹ in ſequenti ca. hiſtoriam illam leuitici de hirco oblato: q: per moyſem intellige chr̃m: per Aaron et filios ei⁹ ſacerdotes: p hircum penitentiã ſiue animã: p ignem alienũ vitia: p non alienum virtutes, vel gratiã ſpũſſancti. Primo ergo ponit materiã loquendi de pnia: ſcz verba Leuitici. Scdo oſtendit ꝙ raro penitet quis digne: quia obſtat verecundia et amor rerum preſentium, ⁊ q: natura prona eſt ad malum: ſic impetus peccãdi ſuperat rõnem. Tertio alludendo hiſtorie dicit ꝙ peccata ſacerdotes per pniam debent delere, que tñ ficte penitenti non eſt iniungenda. Quarto dicit ꝙ qui offert ignem alienũ.i. vitia, exuritur ab eo: qui aũt mũdari deſiderat, offerat ignẽ ſpũſſancti. ¶ Inter hec. id eſt dum hec deferuntur extra caſtra ſepelienda.ſ. Nadab et Abiud quos preceperat Moyſes honore congruo ſepeliri. ¶ hircum. Id eſt peccatorẽ vel oblationem penitentie.

[Margin: hirci oblati hiſtoria qd repñſentet.]

[Margin: Mlti em ppt fragilitatẽ nature terrẽtur a pnia q: timent ne poſſint ferre aſperitatez pnie tales hortãdi ſũt ⁊ in ipõ onere pnie ad iuuãdi. ꝗ.di.vj. q̃ vult. Archi.]

a ¶ Fuerat. Quando penitentia fuit iniuncta.
a ¶ Fuerat. Moyſes exuſtũ reperit ſupple. aliꝗ habẽt hircus, ⁊ tunc ſupple exuſtus repertus eſt a Moyſe.
b ¶ Exuſtũ. Uitijs: q: nõ bene penituit.i. non vere.
c ¶ Non peccare. Uere exuſtio hirci ſuffocationem penitentie per aduenientem culpã ſignificat. nam non peccare ⁊c. et ſic continuatur.
d ¶ Natura.i. vitium quod ꝓ natura inoleuit, vel natura ipſa. ꝗ.e. ille rex. ꝓſi. ſancti. xij. q. j. c. j.
e ¶ Futura. Omne futurũ deſpicitur ⁊c. vt dixi. xlvij. diſt. omnes.
f ¶ Moyſes.i. chriſtus. Alludit ad id qð cuz Moyſes quereret hircũ oblatũ, inuenit eum exuſtũ.i. animã peccato ſuffocatam, vel penitentiam annihilatam.
g ¶ Uacuam. a peccato.
h ¶ Exuuias. id eſt indumenta.
i ¶ Nuda.i. denudata per confeſſionem. al's munda.
k ¶ Diſcedat. Ab hac vita.
l ¶ Impetus. Uitiorum deſignatus per ignem impetuoſe miſſum.
m ¶ Innocentiam. ꝗ. diſt. l. ponderet.
n ¶ Uelox. vtpote ſine diſcretione agens.
o ¶ Suggerit. ſcz ei qui cũ diſcretione vult agere.
p ¶ Iudicat. Id eſt deliberat.

fuerat[a] exuſtũ[b] ⁊c̃. Nõ peccare[c], ſolius dei eſt: emendare, ſapiẽtis. Sed raro inuenias q ſe corrigat. Rara ꝯfeſſio pcti: rara pnia. Repugnat natura[d] ⁊ verecũdia: q: obnoxia eſt culpe oĩs caro: et quiſq; erubeſcit pctm̃ ſuũ cõfiteri: dum magis preſentia cogitat q̃ futura[e]. Uult em̃ moyſes[f] pcti vacuã[g] reperire animã, ⁊ vt exuuias[h] erroris deponat, et culpe nuda[i] ſine pudore ſui erroris diſcedat[k]. Sz vbi irrationabilis ĩpetus[l] ꝓuenit, et flãma celerrimi motus exurit animã, depaſcit eius innocentiã[m]. Preponderãt em̃ futuris p̃ſentia et ſerijs iucũda, et leta triſtib⁹ et ꝓperata tardiorib⁹. Uelox[n] em̃ iniquitas, q̃ ad nocendum occaſionem ſuggerit[o]. Lenta virtus et cunctatrix ante iudicat[p] q̃ incipiat, quid decoruz, quid honeſtum: iniquitas oĩa precipitat. Pigra[q] ergo et verecunda pnia, q̃ preſentiũ pudore[r] ꝓmitur[s]. Solis em̃ intẽdit[t] futuris, quorũ ſpes ſera, tardior fruct⁹, interim[v] ꝓcurrit impudentia[x], et ſpe p̃ſentiũ pnia excludit, et affectus[y] ei⁹ exurit[z] et abolet. querit eam[ꝰ] lex[a] et nõ inuenit. cõbuſta eſt em̃ in feruore et fumo iniquitatis. Inde em̃ iraſcit[b], et dicit deuorandã[c] fuiſſe penitentiam[d] in ſancta ſanctoꝝ[e]. Sacerdotes[f] quaſi ſegnes increpat. Reſpondit[g] Aaron[h] prouidum[i] debere eſſe ſacerdotale iudicium[k]: nec male[l] ſane conſcientie facile[m] eſſe credendum id muneris[n]: ne fiat[o] error deterior priore. Uaſe[p] enim fetido vel oleum[q] vel vi-

q ¶ Pigra. quaſi dicat piger eſt homo ⁊ verecundus ad penitendum.
r ¶ Pudore. Q: pudor eſt ea admittere.
ſ ¶ Premitur. id eſt reprimitur.
t ¶ Intẽdit.i. intendere dz. Uel intẽdit quaſi ꝯferẽs ſecũ ꝙ ea q̃ promittũtur incerta ſunt, et ita ſpes illoꝝ ſera aut nulla eſt. † xlvij. diſ. omnes.
v ¶ Interim. dũ ſic eſt piger, ⁊ dum cogitat de futuris.
x ¶ Impudẽtia. ad mala facienda.
y ¶ Affectus. penitendi.
z ¶ Exurit. ſicut hircus ab igne.
ꝰ ¶ Eã.ſ. pniam per hircũ ſignificatam, et alludit ad factũ Moyſi. B.
a ¶ Lex.i. miniſter legis, ſcz moyſes: vel quilibet alius prelatus in eo ſignificat⁹: vel chriſtus: vt. j. ea. diſ. inter hec hircum.

[Margin: † Et eſt rõ q: vt dictũ eſt cogitare tarde venire: retrahitur ab effectu pnie. Ad hoc bene facit chiſton cõ. hic allegã. olim ſpe.]

b ¶ Iraſcitur. Alludit ad illud qð dixit Moyſes, cur non comediſtis hoſtiam ⁊c.
b ¶ Iraſcitur. Negligentibus prelatis.
c ¶ Deuorandam.i. celebrandam.
d ¶ Penitentiam.i. hoſtiam pro peccato: ſcz hircũ per quem penitentia deſignatur.
e ¶ In ſancta ſanctorum.i. in eccleſia.
f ¶ Sacerdotes.i. Eleazar ⁊ Ithamar filios Aaron.
g ¶ Reſpondit. hoc reſpõdiſſe intelligitur, cum dixit: Mihi accidit quod vides ⁊c.
h ¶ Aaron. Prelatus.
i ¶ Prouidum. In iniungenda penitentia.
k ¶ Iudicium. xliij. diſ. ca. vlt.
l ¶ Nec male. Uolenti confiteri.
m ¶ Facile. donec ferueſcat. ꝗ. di. j. ſunt q̃. ꝓ. dicimus.
n ¶ Muneris. Penitentiam ſcilz. tunc enim melius eſt quieſcere q̃ exercere. j. e. in ſalicibus.
o ¶ Fiat error. Per contemptũ penitentie iniuncte.
p ¶ Uaſe. Uñ horatius. Syncerũ eſt niſi vas, qðcũq; infundis aceſcit ⁊c. et dicit lex ꝙ ſi commodaſti mihi vas corruptũ ſciẽter, ⁊ vinum acuit, teneris cõmodati. ſecus ſi ignoranter. ſecus in locatore vel vẽditore: quia ille tenetur ſiue ſcienter ſiue ignoranter locet vel vendat vas corruptum: vt. ff. commod. in rebus. §. vlt. ff. locati. ſed addes. §. j. ff. de act. emp. et vend. tenetur. §. ſi vas. Itẽ not. idem in ſeruo locato quod in vaſe. ff. locati. ſi tibi domum. §. j. ⁊. l. cum in plures. §. ſeruum.
q ¶ Oleum. Pietatis.

a ¶ Uel vinam. Scilicet diſtrictionis.
b ¶ Alienus. Tangit ꝙ Nadab et Abiud poſuerunt ignem alienum.
c ¶ Peccatum exuri. Id eſt pro peccato delendo penitentiam fieri.
c ¶ Peccatū. Id eſt hircus.
d ¶ In quibꝰ em̄ eſt. ſ. ignis alienus qui alienat a deo.
e ¶ Ignis. i. vindicta celitꝰ miſſa.
f ¶ Alienuz. ꝟ. j. q. j. ſicut eunuchꝰ.
g ¶ Nec in eo. q̄ſi diceret comedendus erat hircꝰ ille a ſacerdotibus intra ſancta. non em̄ oblatuz eſt de ſanguine eiꝰ intra ſancta. ſi em̄ holocauſtum eſſet, cremaretur cū pelle et fimo, ſicut fiebat de vitula ruffa tantū ſemel i anno. et eſt ſenſus ad penitentiam hoibus imponendā vult vti miniſterio ſacerdotū vt peccata populi comedant. ipſe em̄ per ſe abſtulit peccata mundi in ſanguine ſuo. vn̄ apoſtolus. Chriſtꝰ pōtifex futu. bo. ꝛc. ꝑ ꝓpuum ſanguinē introiuit in ſancta ſanctorum.

Leui. x. a.
pnia a ſacerdo[ti]bus ipo[ne]nda.
Mar. ij. c.
Luce xxiij. f.
Deut. iij. d.
Mat. xxvij. a.
Joan. iiij. c.

I Nter hec ꝛc. ¶ Caſus. In hoc ca. primo oſtēdit Iſychius ꝙ iō legiſlator. i. Moyſes qui gerit perſonam chriſti, mortē eoꝛuz exprimit qui ignem alienū accepērūt vt illud peccatum vitetur magis: quod hereſim deſignat. Scđo oſtendit quid ſignificet illud qđ Moyſes precepit Aaron ꝛ filijs eius vt portiones oblationis comederent in ſancta ſanctorum: et ſignificat illud ꝙ qui vult agere penitentiam, agere debet illam ad preceptū ſacerdotū qui ſunt vicarij Chriſti: ꝛ ꝙ oblatio corporis Chriſti nō debz recipi niſi in eccl'ia. Tertio oſtendit quid notet verbū illud hiſtorie, Moyſes hircum exuſtum reperit. et ſignificat ꝙ ſicut poſt mortē filiorum Aaron qui ſumpſerūt ignē alienū, nō remāſit hoſtia q̄ ſignificat ſpm̄ ſanctū, ſʒ eſt cōſumpta: ſic poſt mortem eoꝝ q̄ peccāt in ſpm̄ ſctm̄, ꝛ decedūt in finali impenitentia, non relinquit̄ hoſtia pro pctis eoꝝ: q2 nullū eccl'ie ſacramētum eis prodeſt, cū ſine vera pnia decedunt.
h ¶ Quia omne. Ita ꝯtinua: recte ꝓ pctō offert̄ hircus per quē penitētia deſignatur: q2 omne peccatum. ꝛc.

numᵃ, facile coꝛrūpitur. Quomodo autē poterat vbi ignis alienusᵇ erat, peccatūᶜ exuri, et in conſpectu dn̄i, cui omnia aperta ſunt? quaſi dicat, non cōplacet deo q̄ iniuſtitiaz corde incluſam tenet, ꝛ ſe penitētiā agere ꝓhibet. Ignis alienus, libido, auaritia, om̄is praua cupiditas. Hic ignis exurit, nō mūdat. Inᵈ qbꝰ em̄ eſt ſi offerāt i ꝯſpectu dn̄i, ignisᵉ eos celeſtis abſumit, ſicut Nadab et Abiud, cū his q̄ ꝓ pctō fuerāt oblata. Qui ergo vult mundari, ignem alienū remoueat: ꝛ illi igni ſe offerat q̇ culpā exurit, nō hoiez. Hic ignis ſiccauit hemoꝛrhoiſſe ꝓfluentē ſanguinē: hic ſiccauit culpā latronis. Ignis qui cōſumēs eſt, ſanat ſimpl'r ꝛ pure cōfitētes. Iudas inq̇t: Peccaui tradēs ſanguinem iuſtum. ſed in pectore habuit ignē alienuzᶠ: quo inflāmāte cucurrit ad laqueū. Indignꝰ autē remedio fuit: quia nō pura mente penituit. Culpā ergo eius nō auferūt ſacerdotes, q̇ doloſe ſe offert: nec in eoᵍ poſſunt epulari, quoꝝ cibꝰ eſt peccatoꝝ remiſſio. Unde verus ſacerdos ait: Meus cibꝰ eſt vt faciā voluntatem patris mei qui in celis eſt. id eſt vt peccatores conuerſi et penitentes ſaluentur. Nō eſt acceptū deo ſacrificiū niſi verum ꝛ ſyncerum.

Item Iſychius.

I Nter hec hircū q̇ oblatus fuerat ꝛc. Q2 om̄eʰ pctm̄ ꝑ pniam delet̄: et q̇ⁱ predictumᵏ pctm̄ˡ alterius doctrine et blaſphemieᵐ cōmiſerūt, ſaluati nō ſūtⁿ: cauſā mortisᵒ eorū legiſlatorᵖ exponit: Inter hec hircum q̇ oblatus fuerat ꝛc. Q2 ſcʒ nō comederunt filij Aaron qđ ꝓ pctō erat in locoᑫ ſctō. i. pro eo ꝙ pniam in eccleſia cōmiſſi pcti peragi vt ſacerdotes nō fecerūt, quibus hoc p̄ceptū eſt, q̊s Chriſtꝰ in eccl'ia ſua vicariosʳ cōſtituit: ipſe aūtˢ oblatiōis ſue ſanguinē, q̄ ꝓ nr̄o ſanguineᵗ oblata eſt in ſanctū. i. in celū, in cōſpectu pr̄is ſui obtulit. Debet aūt comedi hoc ſacrificiūᵛ in loco ſctō. ſ. in eccl'ia, in ꝓpitiationē pctōꝝ. vn̄ˣ addit: Quēadmodū p̄ceptū eſt mihi. i. quemadmodū p̄cepi ꝛ mādaui. Moyſes q̊ gerit perſonā chr̄i: Exuſtum reperit. Nā q2 in ſpiritū ſanctū peccauerāt: ab ītelligibiliʸ igne videlʒ ſpūs ꝓ penitētia oblatio oblata eſt. voluntarieᶻ enim peccantibus? nō re-

i ¶ Et qui. ſcilʒ Nadab ꝛ Abiud. hi ſignificant hereticos, qui alienū ignem. ſ. cupiditatis et praue doctrine in eccleſia accendūt, ꝛ qui ſcripturā ſacram male interpretantur ꝛ praue: et ſic in ſpm̄ ſanctū peccāt, cū aliter eam interpretant̄ q̄ꝫ ſpūs ſctūs flagitet. tales pſeudoprophete dicūtur. xxxvij. diſt. vino.
k ¶ Predictum. ſcilʒ doctrine ꝛ hereſeos.
l ¶ Peccatuz. i. ꝑ predictum vitium deſignatum.
m ¶ Blaſphemie. Quia accipiendo ignem alienū blaſphemabāt, ꝛ faciebant cōtra doctrinam legis, et ideo cōſumpti ſunt. Leui. x. d.
n ¶ Nō ſunt. ſed igne conſumpti.
o ¶ Mortis. Tēporalis.
p ¶ Legiſlator. Moyſes ſm myſticū intellectū authoritatis exponit dicens ad Aaron: vt habetur i Leuitico, hoc eſt qđ locutꝰ eſt dn̄s: Sanctificabor i his qui appropinquāt mihi, ꝛ in ꝯſpectu oīs ppl'i glorificabor: quia per eos datū eſt exempluz ceteris quō timeāt: vt Aug. exponit. j. de cōſe. diſ. ij. et dixit: Et dic ſctificabor: id eſt ſctūs apparebo etiaz in his q̇ ſacrificabant mihi vlciſcendo delicta eoꝝ ꝛ nō parcēdo. Glorificabor. i. laudabor ꝛ manifeſtabor iuſtus.
Sanctificabor i his ꝛc. q̄l'r exponit̄.
q ¶ In loco. Hoc verbū myſticat.
r ¶ Uicarios. Sacerdotes etiam ſimplices.
r ¶ Uicarios. ꝟ. j. q. j. ſicut Chriſtus. †
† Al'as ſicut eunuchꝰ.
ſ ¶ Ipſe autē. Ita continua: Aaron obtulit hircū pro peccato populi: ipſe autem ſcʒ Chriſtus ꝛc.
t ¶ Sanguine. ſcilʒ pctō ſm illud: Libera me de ſanguinibus. i. peccatis. ꝛ alibi. Sanguinē ſanguis tangit. i. peccatū peccato additur. ꝟ. e. q. ij. admonere. verſi. ſanguis tuus. i. peccatum tuum ſuper caput tuum.
Sanguis ꝓ pctō accipit̄.
v ¶ Sacrificium. Corporis Chriſti.
x ¶ Unde addit Moyſes.
y ¶ Ab intelligibili. quia ſpūſſanctus intelligibiliter et myſtice dicitur ignis conſumens.
z ¶ Uoluntarie. Id eſt in voluntario peccato vſq3 ad finem durantibus. ſ. e. Iudas.
? ¶ Peccantibus. Scʒ Nadab ꝛ Abiud.

s ℂ Non relinquitur. Cum enim eos ſubito ignis celeſtis conſumpſerit, non potuerunt purgari per hoſtiam cum & quedam crimina eſſent que nullis ſacrificijs mundabantur: vt. xxxij. q. j. quod autem. quale forſan & iſtud erat. Uel poteſt iſtud exponi de quolibet ſic peccante. i. in pctō pſeuerante vſq̃ in finē. Bar.

Crimina q̄dā nullis ſacrificijs mūdabāt. Peccantib⁹ volūtarie non relinquit hoſtia ꝑ pctō q̄r exponit.

b ℂ Hoſtia. ſcđa ſ. q: ſemel tm̄ xp̄m oportuit pati, nec relinquit ſecūdus baptiſm⁹, relinquitur autē ſcđa penitētia & tertia: et ſic deinceps. voluntarie enim peccantibus, in pctō vſq̃ in finem perſeuerantib⁹ iam non relinquit hoſtia ꝑ peccato. i. nō iterū immolatur chriſtus, q̄ eſt hoſtia ꝑ peccatis. Uel ſic, id eſt nō relinquit locus ſcđe hoſtie, ſicut in veteri lege dictum eſt ſepius hoſtiam pro peccato immolari. Uel voluntarie peccātib⁹ nō relinquitur hoſtia ꝑ peccatis, id eſt nō ꝓdeſt Chriſtus q̄ eſt hoſtia pro peccatis iam ſcz in hoc ſeculo preſēti: per quod cōſtat ꝙ nec in futuro.

Mat. xxvij. b.

c ℂ Perſeuerare. Supra. e. diſti. j. §. poteſt.

Gen. iiij, b.

Iudas penituit. ¶ Caſus Mala penitentia, nulli veniam tribuit: quod probatur exēplo Iude, & Eſau, et exemplo Cain. bona vero veniā concedit, quod probatur exemplo Ade & Eſau qui forte penituit de primogenitura vendita. Iſte, ſcilz Iudas. Neq̃ penituit recte. Sed hoc h. intelligit de Eſau q̄ non penituit recte de odio concepto contra fratrem.

† Intellige ſm arch. d Eſau q̄ nō penituit recte de odio cō cepto ꝯ fratrē.

d ℂ Eſau. De peccato forte primogeniture vendite. vij. q. j. ꝗ periculoſum. †

e ℂ Magis. Correctiuum eſt.

f ℂ Neq̃ penituit. Uterq̃ ſcilicet.

g ℂ Aperitur. Arg. ex ſequētibus cōprehendi p̄cedentia. arg. l. diſt. ſi q̄d diaconus. arg. diſt. xviij. ꝯuenit. arg. ꝟ. xxiij. q. iiij. quid crudele. ar. ꝟ. xxxiij. q. j. cū per bellicā.

† Sub. in quo loquit̃ p̄ce. ca. valeat. qđ loq̃t đ mala mēoria pctōꝝ. Archi.

h ℂ Ex hoc peccato. Mendacij: q: poſt homicidium ſecutum eſt mendacium: quod magis fuit. arg. ꝟ. diſt. j. §. alij econtra. ca. ſerpens.

i ℂ Memoriam. ꝟ. diſt. j. c. quis aliquādo. §. his authoritatibus. verſi. item illud. Ioā. & hoc idem. ꝟ. diſt. lxxxj. valet. contra. ſoluitur ibi, memoria: ſcilz ad cōtritionem, non ad delectationem. ꝟ. diſt. v. ca. j. †

linquit[a] hoſtia[b] ꝑ pctō. Nam ſicut vera pnīa veniā ꝓmeretur, ita ſimulata deū irritat: q: ſpūſſctūs diſciplie effugiet fictū. Hoc aūt ſcti patres irremiſſibile pctm̄ et blaſphemiā in ſpm̄ ſanctū dixerūt, et ſcelerib⁹ vſq̃ ad finē vite perſeuerare[c]. de potentia et miſericordia dei redemptoris diffidere et de ſalute ſui deſperare.

Item Joannes Chryſoſtomus in epiſtola ad Hebreos.

Iudas penituit: ſ; male laq̄o nāq̃ ſe ſuſpendit. penituit etiam Eſau[d]. magis[e] iſte: neq̃[f] penituit. lachryme quippe nō erāt pnie, ſ; animi violēti, & indignatiōis iterne: qđ ei⁹ opib⁹ aperit[g]. Non igit negem⁹ pctā nr̄a, neq̃ nos impudētia duros efficiat. ſponte nr̄a puniam⁹ pctā ne pēdam⁹ nō ſponte ſupplicia. Audiuit Cain a deo, Ubi eſt Abel frater tuus, & dixit, neſcio: nūq̄d cuſtos fratris mei ſū ego? Uides quō ex hoc[h] pctō ampli⁹ opatus eſt. nōne & pater eius ſilr? Audiēs em̄ et ipſe Adā, vbi es? dixit: Audiui dn̄e vocē tuā et timui, qm̄ nud⁹ ſum, et abſcondi me. Magnū eſt vt quis pctā ſua agnoſcat: & memoriā[i] eoꝝ perſeuerāter retineat. Nullum inuenit delictorū tale remediū, ſicut eoꝝ continuata memoria. Item Ambro. in libro. ij. de penitentia.

In ſalicib⁹[k] (inq̄t) in medio[l] ei⁹ ſuſpēdim⁹[m] organa[n] nr̄a. quō cātabim⁹ cāticu; dn̄i in terra aliena? Si em̄ caro mēti repugnat, nec ſubdita eſt animi gubernaculo, et mentis ipiō, aliena eſt terra, q̄ nō domat exercitio cultoris[o] et iō nō pōt fruct⁹ charitatis, pniam pacis afferre. meli⁹ eſt ergo tunc q̄eſcere, cū exercere nō queas opa pnie, ne in ipſa pnia fiat qđ poſtea idigeat penitentia: q̄ ſi ſemel fuerit vſurpata[p], nec iure celebrata, nec prioris fructum obtinet, & aufert[q] vſum poſterioris[r]. ſane & cum caro repugnat, mens ad deū d; eē intēta: & ſi opa nō ſequunt, fides † nō deſerat: et ſi carnis illecebre impugnāt, vl̄ poteſtates aduerſarie, maneat mēs deo dedita. tunc enim maxime vigemur, cū caro cedit: & ſunt qui vehementer in-

In ſalicibus. ¶ Caſus. Dicit Dauid Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? quod exponens Ambro. ait: Terra aliena caro eſt, que imperio mentis non ſubiacet. ſed ſi iſta terra domari non poteſt, non debet quis accipere pniam. Nam ſi acceperit et defecerit, ipſa erit inutilis, & aufert vſū poſterioris: et hoc eſt quod dicit, In ſalicibus &c. Ego addo hoc, ꝙ l; caro repugnet, mēs ſemper deo dedita ſit, nec fides deſeratur: q: demones ſemꝑ incūbunt miſere anie, dicentes exinanite &c. expo. nit verba ꝓphete. In ſalicibus. i. hereticis, vel valde malis. In medio eius. i. a medio malorū remoueamus ſecreta fidei.

Pſal. cxxxvj

k ℂ In ſalicib⁹. i. a ſalicib⁹: ꝑ quas deſignant mali.

l ℂ In medio eius. Qui ſūt in ꝓfundo vitioꝝ.

m ℂ Suſpēdim⁹. id eſt ſubtraxim⁹ & diſtulimus.

n ℂ Organa. Id eſt oratiōes nr̄as, vel confeſſiones q̄ inutiles ſunt dum ſumus i peccatis. peccatū em̄ cōparatur ſalici ꝓpter infructuoſitatem. j. q. j. ſi fuerit. & organū orationi propter dulcedinem. xlv. diſ. cū beatus. xlvj. diſtin. hoc habet. Nam quomodo cantabimus. i. opera fructuoſa faciemus?

† Alias fides deſeratur. pari ꝯparat ſalici et organū oroni.

o ℂ Cultoris. Anime.

p ℂ Uſurpata. Id eſt nō vere recepta: ſcilicet per peccati deſertionem.

q ℂ Aufert vſum. Quia non ſolent petere tales vt eis iterum iniungatur ſatiſfactio ꝓ illis: licet inutilem egerint penitētiam: immo nec debent. arg. j. e. ca. querat. §. illud autem Greg. in fi. & ca. pium.

r ℂ Poſterioris. ſcz ſuijpſius: quia poſtea non agit ſm conſuetudinem quarundam eccleſiarum. j. e. §. vlti. & ꝟ. ea. diſtin. ca. ꝗuis. hoc enim de ſolenni ibi intelligit hug. ſed de alia intelligi † poteſt: nam loquitur Ambro. de illo qui adhuc delectatur in peccato, nec ꝓponit illud deſerere. Iſte melius faceret ſi quieſceret a confeſſione, et faceret bona que poſſet vt deus illuſtraret cor eius: vt. ꝟ. ea. diſt. v. falſas. Si enim ſuperficialem talis agat penitentiam, potius grauabitur ꝗ; iuuabitur: vt. ꝟ. ea. qui admiſſa. ſecundū hunc intellectum procede ſic. Melius eſt abſtinere a ſatiſfactione pnie tibi iniūcte a ſacerdote

† Alias no. rū. q. ſ. ſcđa. ibi deas.

ſcʒ tanq̃ bene penitenti, q̃ exercere confitẽdo. ſi queras opera penitẽtie tibi iniungi a ſacerdote ſcʒ tanq̃ bene penitẽti, videas ne in ipſa penitentia ſimulata facias quod poſtea indigeat penitẽtia: vt. xvij. q. iiij. ſunt q̃ opes.

a ¶ Incumbant. Scilicet demones.

b ¶ Exinanite. hoc eſt dictũ in tẽpli deſtructione a ſyriis. ⁊ dic exinanite. i. euacuate.

c ¶ Uſq; ad fundamentum in ea. i. vſq; quo aliqđ edificium virtutũ non remaneat in ea vſq; ad fundamẽtũ. et ſunt ṽba demonum exhortãtium ſe ad concupiſcentias carnis.

Pſal. xxxvi. — Ibidẽ

Nihil Jude. ¶ Caſ⁹. Judas non recte penituit, ⁊ ideo veniam nõ ĩpetrauit. Qui autem ſic peccat vt valeat emẽdare poteſt ei venia tribui a dño. ſi autẽ in malis operib⁹ permanet, fruſtra voce tãtum aſſumit penitẽtia. ⁊ oratio eius fiat in peccatũ: qđ de Juda dicitur: et oratio ei⁹ ⁊c. de eo ſcʒ Juda.

Pſal. cviij.

d ¶ Ualeat. i. contingat ipſum emendare deteſtando ⁊ abominando, ⁊ deo digne ſatiſfaciendo. non eñ intelligit̃ hec emendatio rei oblate recompenſatio, vel reſtitutio delicti, ſed deteſtatio delicti et ſatiſfactio. Uel ſi peccat in fratrem, vt per illum dolorem, et per illam penitentiam valeat emendare deo, id eſt corrigere ⁊ dolere.

e Sceleratior. ¶ Diſtuliſſes. Hec innuitur Judam morte preueniſſe Chriſtũ: ſʒ innuit cõtra Hiero. ſuper Marcũ. Cũ iniq̃s deputat⁹ eſt dñs. i. cũ iniq̃s veritas deputata: iniquũ reliq̃t. i. ſiniſtrũ, alterꝫ aſſumpſit. ſ. dextrum. ſic faciet in die iudicij. ex ſimili crimine diſſimile ſtipẽdiũ ſortiunt̃: alter precedit Petrũ in paradiſo, alter precedit † Judã in inferno. ⁊ ita videtur ꝙ mors Chriſti mortẽ Jude preuenerit. Reſpõ. magis in hoc credendũ eſt Hiero. q̃ Leoni. Uel forte mors Jude ſecuta eſt mortẽ latronis, ‡ preuenit tamẽ mortẽ chriſti. Chriſt⁹ enim priuſq̃ latro eſt mortuus, vnde nõ fregerũt eius crura. Uel etiam ſi morte non preceſſit, preuenit tñ vuln⁹ chriſti lãcea infixũ: ex quo ꝓceſſerũt ſacramẽta noſtre redẽptionis, ⁊ ita mors chriſti preceſſit. De hoc ex̃ de baptiſ. ⁊ ei⁹ effec. maiores. xxiij. diſt. qui epiſcopus.

¶ His authoritatib⁹. ¶ Hec eſt. ix. pars diſ. in qua queritur ſi aliq̃s remanet in aliquo pctõ, vtrũ dicat̃ vere penitere ſi de aliis ſeruat ⁊ penitet ſm mãdatũ ſacerdotis: ⁊ eſt dicẽdũ ꝙ nõ: ſʒ valet ei poſtq̃ ab alio peccato receſſerit. tñ allegat pro et contra. Jo. de fan.

¶ Caſus. Oſtẽdit Gra. authoritates poſitas ab illo ·§. ſiue. que ſit vera penitentia ⁊ que falſa. hic latenter aliã

Pſal. — Lepe. Dicit

... cumbãt [a] miſere aĩe querentes oĩe auferre pſidiũ. vnde illud eſt: Exinanite [b] exinanite vſq; ad fundamẽtũ in ea [c]. quã miſeratus Dauid ait: Filia babylonis miſera. miſera vtiq;, q2 babylonis filia eſt q̃ dei filia deſijt eſſe: cui tñ medicum inuitat, dicens: Beat⁹ q̃ tenebit ⁊ allidet paruulos ſuos ad petram: hoc eſt, q̃ infirmas ⁊ lubricas cogitatiões hʒ, elidat ad xp̃ʒ q̃ oẽs irrationabiles mot⁹ ſui reuerẽtia ⁊ diſceptatione cõminuat.

Item Hieronymus ſuper Mattheum.

Nihil iude ꝓfuit egiſſe penitẽtiã, p quã ſcelus corrigere nõ potuit. Siqñ frater ſic in fratrẽ peccat, vt emendare valeat [d] qđ peccauit, põt ei diuinit⁹ dimitti: ſi autẽ pmaneãt opera, fruſtra voce aſſumit̃ penitẽtia. hoc eſt qđ de eo dr: Et oro ei⁹ fiat ĩ pctm̃. vt nõ ſolũ emẽdare nequiuerit pditionis nefas, ſed ꝓprij homicidij ſcelus addidit.

Item Leo papa in ſermone qui incipit: inter omnia.

Scelerator oĩb⁹ o iuda ⁊ infelicior oĩb⁹ extitiſti quẽ nõ penitẽtia reuocauit ad deũ, ſʒ deſperatio traxit ad laqueũ: expectaſſes ꝯſummationẽ criminis tui, donec ſanguis chriſti ꝓ pctõib⁹ funderet, informis leti ſuſpendiũ diſtuliſſes [e]. His [f] authoritatib⁹ q̃ ſit vera, q̃ ſit falſa oſtẽdit penitẽtia, ⁊ falſe nulla indulgẽtia dari ꝓbat̃: in q̃ illoꝝ ſentẽtia deſtruit̃ qua eũ q̃ plurib⁹ irretit⁹ fuerit peccat̃, aſſerit̃ vni⁹ delicti penitẽtia eiuſdẽ veniã cõſeq̃ a dño ſine alteri⁹ criminis penitẽtia: qđ etiã mult̃ authoritatib⁹ ꝓbare conant̃, quarũ prima eſt illa Naum pphete: Non iudicabit deus bis in idipſum [g].

queſtionem ſubinfert, ſcʒ an pluribus irretiti criminib⁹ poſſint de vno veniã obtinere ſine penitẽtia alioꝝ. ⁊ allegat Gra. pro vtraq; parte. Eſt ergo caſus ·§. talis. Supradictis authoritatib⁹ oſtẽſum eſt que ſit vera penitentia, ⁊ que falſa, ſʒ falſe nulla indulgentia datur: vnde pʒ ꝙ ſentẽtia illorum eſt falſa dicentium ꝙ qui pluribus criminib⁹ detinetur, põt de vno indulgẽtiam impetrare ſine alio: qđ pluribus authoritatib⁹ probare conatur: et poſtea authoritate Naum, pphete dicentis: Nõ iudicabit deus bis in idipſum.

f ¶ His authoritatibus. Ab illo ·§. ſiue autẽ oſtẽſum eſt que ṽa, q̃ falſa ſit penitẽtia. hic latẽter ſubinfert aliã queſtionem, ſcʒ an plurib⁹ irretit⁹ criminibus poſſit de vno obtinere veniã pmanẽdo in aliis. Et primo, ꝓbat tribus authoritatib⁹, ⁊ vna ratione vnũ peccatum ſine alio remitti poſſe, vſq; ad ·§. ſed ꝙ. ibi allegat pro parte aduerſa quaſi queſtionem terminando per authoritatem Auguſt. Tertio loco determinat authoritates inductas ꝓ parte illa in ·§. authoritas. Eſt ergo determinatio magiſtri ꝙ null⁹ põt conſequi veniam de vno, nec quo ad culpã, nec quo ad penã, niſi de oĩbus ſatiſfaciat. qđ ſic oſtẽditur. Qui dolet de vno, aut ex charitate aut nõ. ſi ex charitate, ergo deum diligit: ergo q̃ noluit deũ diligere, diligit: ⁊ odit que ſibi ꝯtraria ſunt: ergo quodlibet mortale odit, qđ falſum eſt: ſi non ex charitate, ergo ille dolor eſt informis, cũ non ſit charitate informat⁹, ergo nõ eſt opus alicui⁹ virtutis: ergo non eſt vite meritorius, ſed indifferẽs. Forte dices per hãc inductionem nõ haberi ꝓpoſitũ, q2 non querebat̃ an retẽtis ceteris poſſet q̃s ꝓmereri vitã eternã, ſed an retẽtis ceteris poſſit de vno veniã mereri? Rñ. immo idẽ omnino eſt, q2 ſi q̃s dolẽdo non ex charitate poſſet de vno veniã mereri, ergo eadem ratione de oĩb⁹ aliis: ⁊ ita aliq̃s eſt vel eſſe poteſt ſine merito mortis, ⁊ ſine merito vite eterne, ⁊ ita nec bonus nec mal⁹: qđ nõ eſt verũ. ſic ergo ꝓbato ꝙ peccatũ non dimittit̃ quo ad culpã, ꝓbatũ intelligit̃ ꝙ nec dimittitur quo ad penã: nã ratione culpe ⁊ pena datur. bene tamẽ cõcedo ꝙ tali penitẽti penitẽtia non eſt denegãda. ex̃ de pe. ⁊ remiſ. qđ quidã. que tamẽ donec peniteat de oĩb⁹, inutilis eſt quo ad vitã eternã. ſed cũ penitet de omnib⁹, efficitur vtilis: nec alia ſatiſfactio ei imponet̃ ab eccleſia pro illo peccato.

g ¶ Bis in idipſum. q. d. pctm̃ ſufficiẽter punitũ in hac vita, nõ punit̃ in altera. Uel nõ bis in idipſum: hic ſcʒ per miniſtrum, q2 eccleſia bis pro eodem peccato non punit.

ix. ps. — Naũ. j ſʒ aliã trãſla. — Uenĩa vni⁹ peccati non põt q̃s obtinere niſi de oĩb⁹ ſatiſfaciat. — De⁹ nõ iudicat bis ĩ idipſuʒ q̃liter intelligit̃.

Uel potius hec authoritas intelligitur de his tantũ qui inter ipſa flagella cõmutantur in bonum, ⁊ corrigantur, et ad charitatẽ redeunt. profecto tales iterũ non puniũtur pro his peccatis: ſed ſi quid inde remanſit, delebitur in purgatorio. j. e. c. ſunt plures. §. authoritas, verſic. intelligitur. to eſt ei penitẽtia imponẽda iterũ ſm aliã opinionem: qđ eſt alienũ a ratione. ⁊ ſunt verba Gratiani. Itẽ ſi illa, quidam dicunt ꝙ ſunt verba Hieronymi.

f ❡ Non amplius. Poteſt ergo aliquis non penitẽs de mortali, debitã pro eo euadere damnationem. Sed quo ſenſu hoc dixerat Hieronym⁹, ſuper eundẽ locũ oſtẽdit dicens: querat hic aliquis ⁊c. vt. j. ea. diſ. querat. q. d. potius hic oſtendit ꝙ qui per temporale ſuppliciũ vel flagitiũ non corrigunt, poſtea eternaliter puniunt. agens de deprehẽſo in adulterio decollato.

❡ Sed quẽ. ¶ Caſus. Dictum eſt. ſ. nõ iudicabit deus bis in idipſum, ſed quẽ ſacerdos iudicauit qui eſt vicari⁹ chriſti, de⁹ iudicat. qui ergo a ſacerdote ſemel punitur ꝓ peccato nõ debet a deo de hoc ampli⁹ iudicari. et ad hoc inducit duo ſequẽtia ca. illa tamen cõcluſio Gratiani, qui ergo. falſa eſt: quia tũc tantum incipit eſſe vtilis penitẽtia vnius peccati, cũ ceperit de alijs penitere.

amos iiij. c. — ❡ Pluit dñs. ¶ Caſ⁹. Primo ponunt verba Amos ꝓphete, q̃ Grego. inducit ſuper Ezechielẽ. Secũdo verba illa exponit Gregorius. Scđa pars ibi: cũ ille. Ciuitatẽ. i. animã. Fides. i. cõſciẽtia alteri⁹. Deſit. i. non occurrit.

❡ Sed quẽ ſacerdos iudicat, deus iudicat, cuius perſonã in eccleſia gerit. qui ergo a ſacerdote ſemel ꝓ peccato punitur, nõ iterum pro eodem peccato a dño iudicabitur.

Itẽ Greg. ſuper Ezechielẽ.

Pluit dñs ſup vnã ciuitatẽ, ⁊ ſuper alterã non pluit, ⁊ eandẽ ciuitatẽ ex parte cõpluit, ⁊ ex parte aridam reliquit[a]. ❡ Cũ ille q̇ primũ odit, ab alijs vitijs ſe corrigit[b], vna eadẽq; ciuitas ex parte cõpluit, ⁊ ex parte arida manet: q: ſunt q̇ cũ quedã vitia reſecãt, i alijs grauiter perdurãt. Itẽ Ambro. in. xviij. octonario[c].

Prima conſolatio eſt, q: non obliuiſcit miſereri de⁹. Scđa per cõpũctionẽ: vbi et ſi fides deſit[d], pena[e] † ſatiſfacit et releuat. ❡ Itẽ opponit de Hieronymo q̇ ſuper Naum ſentire videt ꝙ ſi infidelis adulterãdo interficeretur, de adulterio non amplius[f] a deo puniretur[g]. Item ſi illa[h] ſatiſfactio non fuit quam in adulterio viuens ꝓ homicidio obtulit, cum adulterij eũ penituerit, vtriuſq; ei penitẽtia imponẽda erit: qđ a ratione alienũ eccleſiaſtica ꝓbat cõſuetudine, que ꝓ eodem pctõ (niſi reiteratũ fuerit) nulli bis penitentiã imponit[i].

† al's penitẽtia.

❡ Sed ꝙ ei q̇ crimẽ ſibi reſeruat, de alio venia non preſtet[k], nõ ſolũ premiſſis ꝓbat authoritatib⁹ Iſichij, Adamãtij, Gregorij, Auguſtini, Smaragdi, Iſidori: verũ etiã alia authoritate eiuſdẽ Auguſtini in libro de penitentia. Ait enim.

Sunt plures quos peccaſſe penitet, ſꝫ nõ omnino, reſeruãtes ſibi quedam de qb⁹ delectent[l]: nõ animaduertẽtes deũ ſimul mutũ et ſurdũ a demonio liberaſſe. Per hoc docet nos[m] nunq̃ niſi[n] de omnibus ſanari[o]. Si enim vellet

g ❡ Puniret. Si vere confiteretur, argu. xxiij. q. v. q̇d ergo.

h ❡ Si illa. Uerba magiſtri ſunt, quidã dicũt ꝙ ſunt verba Hieronymi vſq; ad illud, qđ a ratione ⁊ loquitur nõ ſm generalem eccleſie conſuetudinem, ſꝫ particularem alicuius loci, ſꝫ quod ſint magiſtri, patet. j. e. §. authoritas. circa finem. Mat. xij. b.

h ❡ Si illa ſatiſfactio. i. pena q̃ ei inflicta ꝓ pctõ fuit.

a ❡ Reliquit. Authoritatem hanc exponit Gratian⁹. j. e. §. illud.

b ❡ Corrigit. Trib⁹ modis quis ſe corrigit a vitijs, ⁊ ea reſecat, ſcꝫ cũ ceſſat ab actib⁹ eoꝝ, ſed non confitetur ea. Scđo cum ceſſat ab actib⁹ eoꝝ, ⁊ ea deteſtat, ita ꝙ confitetur ea, ſed non ex charitate, nec cum charitate cũ occultet aliquod mortale pctm̃: al's ⁊ de his duob⁹ modis intelligit qđ dicit Gregori⁹. Tertio cum q̇s deteſtat peccata ⁊ errata oĩa ex charitate ⁊ deuotione, ⁊ ea cõfitet, ⁊ ꝓ eis ſatiſfacit. de hoc. ſ. diſt. perfecta.

Pctã q̇s reſecat tripliciter.

c ❡ Octonario. Nota ꝙ a Beati imaculati. vſq; ad Ad dñm cũ tribularer. eſt vn⁹ pſalm⁹, ⁊ hꝫ. xxij. diſtinctiões, et quelibet diſtinctio continet octo verſus, ⁊ ita continet xxij. octonarios. nã octo verſus faciũt vnũ octonarium, ⁊ hoc eſt qđ dicit in decimooctauo octonario.

Beati imaculati continet. xxij. diſtinctiões.

d Prima. ¶ Fides deſit. i. conſcientia peccati alicuius: deſit. i. non occurrit.

e ❡ Pena ⁊c. i. per patientiã ⁊ humilitatẽ que habetur in ipſa penitẽtia inter ipſa flagella, ⁊ peccata que ad memoriã non occurrũt dimittunt. Hãc expoſitionẽ habes. j. e. §. illud, verſi. item illud Ambro.

❡ Item opponitur. ¶ Caſus. Adhuc ꝓbat Gratianus ꝙ poteſt aliq̇s veniã impetrare de vno peccato ſine alio. nã Hieronym⁹ ſuper Naum ſentire videt ꝙ ſi infidelis adulterando interficiatur: de adulterio pro quo ſatiſfecit, non punietur. Nam ſi in adulterio manens de homicidio ſatiſfecit, ſi penitet de adulterio, pro vtroq; peccato

i ❡ Imponit. quaſi diſpenſando.

❡ Sed ꝙ. ¶ Caſus. Nũc Gra. allegat ꝓ alia parte, ſcꝫ ꝙ nõ cõcedit venia penitẽti tantũ de vno pctõ. Qđ ꝓbat premiſſis authoritatib⁹, ſcꝫ Iſychij, ⁊ Adamãtij, ⁊ alioꝝ que ſequuntur: ad qđ inducit ſeq. ca.

k ❡ Non preſtetur. ſ. xxiij. q. v. q̇d ergo. ſ. e. diſt. ille penitentiã. ſ. e. irriſor. ⁊ ca. q̇ admiſſa. ſ. e. diſt. penitentiam agite. ſ. e. diſt. c. penitentes.

Sunt plures. ¶ Caſus. Dicit Aug. quẽ penitet, omnino peniteat: q: Chriſt⁹ nullũ curauit quẽ omnino nõ liberaret: q: liberauit ſurdũ ⁊ mutũ etiã a demonio, ⁊ habentẽ ſeptẽ demonia de oibus liberauit, ⁊ lãguidũ in corpore ⁊ aĩa liberauit. In fine ſupponit ꝙ non videt vere penitere q̇ nõ prorũpit in lachrymas cũ ꝓ tẽporali dãno promptus ſit ad plãgendum.

l ❡ Delectent. hec eſt falſa penitẽtia: vt. j. di. v. falſas.

m ❡ Nos nunq̃. ſ. ea. diſt. §. dauid. ⁊ ca. ille rex tant⁹. ſ. diſt. j. §. alij ecõtra. ca. non poteſt quis.

n ❡ Niſi de oib⁹. ſicut nec liberatur pignus, licꝫ de parte debiti creditori ſit ſatiſfactũ. C. de diſtract. pig. q̃diu. et dicit lex ꝙ qui aliquid facere tenetur, faciendo ꝓ parte non liberat. ff. de verb. obli. in executione. §. pe. ⁊ ſentẽtia non debet ꝓ parte tenere ⁊ ꝓ parte non. ff. fami. hercif. in hoc iudicio. ff. de eden. l. j. §. penul. ⁊ ar. ad queſtionem an a plurib⁹ excõmunicatus diuerſis de cauſis, poſſit ab vno abſolui ſine alijs.

Sol[illegible] tio partis nõ liberat [illegible]

† Sub. ep hoc nos docuit. Ar[illegible]

o ❡ Sanari. Et vni † non diuerſis confiteri. j. diſtinc. v. qñ.

ca.j.circa finem. argu.ff.de arbi. item ſi vnus.§.item ſi plures.z.l.quid tamen.z.l.labeo.
a ¶ Potuit.ſcʒ ſanare ſeptē non ſucceſſiue,ſed ſimul.
b ¶ Simul eijcienda.ff.de ſer.ruſt.pred.per fundum.
c ¶ Ville. Sed nunquid pro vnoquoqꝫ mortali pecca to ſeptennis pnia eſt imponenda? ar
Mat. gu.§.xxxiij.qōe.ij.
xvj.b. hoc ipſum. ſm hoc
Mar. ergo non ſufficiet
x.a. vita homis ad ex=
pnia ſe plēdam huiuſmo=
ptennis di ſatiſfactionem.
cuilibet Reſpō. ſine dubio
mortali cuilibet mortali ſe=
debet. ptennis penitentia debetur:ſed tamē quia arbitrarie ſūt
Mat. huiuſmodi penitē=
x.d. tie,arbitrabitur et arctabit eas iudex intra tempus congruum penitendi. arg.xxvj.q.vij. tēpora penitudinis. et.§.ea.diſtin.menſuram.
d ¶ Oino. No.§.ea.diſti. ca.naū.§.itē ꝙ.et ca.adhuc. cōtra.ſed nō tunc: ſecus erat cum leproſus eſſet: ideo de hoc nō poſſet ſanari.§.diſt.ij.§.fi= na.in fine.
Mat. xij.b.
pctm̄ e ¶ Corpore.i.in
nullū ē aia miniſterio cor=
i corpe poris.nulluʒ enim
tantū. peccatū eſt in cor= pore tātum,eſt tamen aliquod volūtatis tantum.
f ¶ Criminoſo. Cum aūt ei qui in vno deliquit,ſit,inimicus: ptʒ ꝙ talis
Sub. ſit criminoſus.
Ire non g ¶ Puritatem.
conſeqt vt ſcʒ purificet, ſi=
veniam cut baptiſmus.
ab ipſo h ¶ Declarare.
p.nam Secus dicit lex in
eo pōt iudice.C.ad legeʒ
eſſe fili cornel.de fal.vbi.
dei et di ff.de offi.preſi.ob=
aboli.§ ſeruandū.§.xxiij.
t.diſ.§. q.iiij.eſt iniuſta.
hoc idē. i ¶ Nōnunqꝫ.id
in ſi.§. eſt aliquando.
item vt k ¶ Amore. Un=
pps ait. de Juuenal.plo= ratur lachrymis,
x.ps. amiſſa pecunia veris.et alibi.Minore tumultu Funera planguntur nonnunqꝫ.
l ¶ Peniteat. Supra diſtin.j.ca.quis aliquādo.§.non

pctā ex pte reſeruari,habenti ſeptē demonia potuit[a] ꝑficere ſex expulſis. Expulit aūt ſeptē vt oīa crimīa ſimul[b] eijciēda doceret. Legionē autē ab alio eijciens,neminē reliqt de oībus qui liberatū poſſideret: oſtēdēs ꝙ etiā ſi pctā ſint mille[c],oportere de oībꝰ penitere. Laudatꝰ eſt em̄ dn̄s ꝙ eiecto demōio locutꝰ eſt mutꝰ. Nūqꝫ aliquē ſanauit,quē oīno[d] non liberauit.totū em̄ hoīeʒ ſanauit ī ſabbato:qꝛ ⁊ corpꝰ ab infirmitate,⁊ aīaʒ ab oī ꝯtagione liberauit:indicās penitentes oportere ſimul dolere de oī crimīe orto ī aīa et ī corpe[e]. ſcio em̄ deū inimicū oī criminoſo[f]. Quō ergo qui crimen reſeruat de alio reciperet veniā? ſine amore dei ꝯſeqret veniā: ſine q̄ nemo vnqꝫ inuenit gratiā.hoſtis em̄ dei eſt dū offendit pſeuerāter. Quedā em̄ impietas infidelitatis eſt ab illo qui iuſtus et iuſtitia eſt, dimidiā ſperare veniā.nā quō ſine vera pnīa inueniret grām? penitētia enim vera ad baptiſmi puritatē[g] ꝯſitētē conat adducere. Recte em̄ penitēs qcqd ſordis poſt purificationē contraxit,opʒ vt abluat ſaltem lachrymis mētis.ſed ſatis durꝰ eſt cuius mētis dolorem oculi carnis nequeūt declarare[h]. ſʒ ſciat culpabilr ſe durum q̄ deflet dāna tpis,vel mortē amici ⁊ dolorē pctī nō oñdit in lachrymis,nō eſt itaqꝫ vt q̄s excuſet ſe non hr̄e fontē lachrymaꝝ,qui nonnunqꝫ[i] oſtendit lachrymis dolorē amore[k] tēporaliuꝫ. Quem ergo penitet oīno peniteat[l] ⁊c. Authoritas[m] illa Naū ꝓphete: Nō iudicabit deꝰ bis ⁊c.nō indiſtincte oñdit oīa q̄ tpaliter puniūtur,nō vlteriꝰ a deo puniēda. Quuis em̄ ſodomitas, egyptios,iſraelitas in eremo ſup eūdē locuʒ dicat Hiero.tpaliter a deo punitos,ne ī eternū punirent:nō tn̄ de oībꝰ gn̄aliter hoc intelligendū eſt:alioquin cuiqꝫ ſceleroſo optādum eſſet vt celeſti fulmine ꝑcuſſus,aut aq̄s ſubmerſus,aut a ſerpentibus vulneratꝰ ꝓ pctis ſuis diuinitꝰ interiret, vt eī nos cruciatus breuis[n] ⁊ momētanea pena terminaret. Illud etiam apl̄i falſum eſſet qō de ꝓſtratis in deſerto in epl̄a ad Hebreos ſcribēs ait: Propter incredulitatē ſuam nō intrauerūt terrā ꝓmiſſionis. vbi ꝓbat ꝙ ſicut merito ſue īfidelitatis requiē illā amiſerunt,ita propter eandē infidelitatē veraʒ requiē eterne btitudinis nullo mō intrauerunt. Intelligit ergo illud Hiero. de his tm̄ q̄ inter ipſa flagella pnīam egerūt:quā etſi breuē ⁊ momētaneā:tn̄ non reſpuit deus.ſicut et illud ꝓphete: Nō iudicabit deus bis in idipſuʒ:de his tm̄ intelligi opʒ, q̄s preſentia ſupplicia cōmutant[o],ſuper q̄s nō cōſurget duplex tribulatio:q̄ autē inter flagella duriores ⁊ deteriores fiūt ſicut Pharao q̄ flagellatus a dn̄o durior factus eſt,preſentibꝰ eterna cōnectunt:vt tpale ſuppliciū ſit eis eterne dānationis initiū.

Unde Auguſtinus in canticoꝰ[p] Deuterono.

IGnis ſuccenſus eſt ⁊c. Hoc eſt,vindicta hic in

¶ Authoritas.¶ Hec eſt.x.pars diſtin.in qua magiſter intendit ꝓbare per Naum ꝓphetā ⁊ per aplm̄ ⁊ ꝑ Hieronyꝫ.⁊ per Aug.ꝙ ſi aliq̄s in hac vita fuerit ſufficienter punitus,non punit poſtea: dum tn̄ inter illa flagella conteratr:alioquin in cipit hic pena, et protē ditur in infinitum. Jo.de fan. Naū j.c.ſm aliam literā.
¶ Caſus. Soluit nunc Gra. authoritates iductas ad probandum ꝙ q̄s agēdo penitētiam de vno pctō ſine alio,veniā cōſequitur de illo pro quo pniam agit: ⁊ dicit ꝙ ille authoritates intelligūtur de his qui inter ipſa flagella et ſupplicia preſentia penitentiā egerūt, ⁊ cō mutātur in bonū: ſup quos nō cōſurget duplex tribulatio. qui vo inter flagella duriores efficiūtur vt Pharao,cōiungūt eterna ſupplicia cum preſentibꝰ. Ad qō inducit ſeqns ca. Heb. iij.d.
m ¶ Authoritas. Soluit authoritates inductas ad ꝓbandū ꝙ q̄s agendo pniam de vno pctō et non de alio conſequatur,veniam de vno: ⁊ nō de alio.
n ¶ Breuis. Supra.ea.diſti. illud.§.ecce cuius.et.c. talis mihi. Naū.j
o ¶ Cōmutāt. in bonū et charitateʒ ad verā pniam.
p ¶ In cantico. Moyſi ſcʒ: Audite celi que loquar, ⁊c.cuius cātici eſt verſus ille. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo:et ardebit vſqꝫ ad inferni nouiſſima.
IGnis ſuccenſus. ¶ Caſus Primo ponuntur verba Moyſi in Deutero. que talia ſunt. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo: et ardebit vſqꝫ ad inferni nouiſſima. Secūdo ponūtur verba Aug.exponentis ver= Deut. xxxij.c

ba illa: ſcꝫ preſens pena continuabitur cum eterna.
¶ Hoc contra illos ¶ Caſus Dicit nunc Gra. ꝙ ſupradicta authoritas eſt contra illos qui dicunt: Non iudicabit deus bis in idipſuꝫ: pertinere ad omnia flagella: quia non ꝑtinet niſi ad eos qui inter ipſa flagella corriguntur. Poſtea reſpōdet illi .§. item obijcitur de Hierony. Quidam tamē faciūt vnum .§. ab illo .§. authoritas. vſqꝫ ad ca. querat. cuius caſus facilis eſt: et preterea eſt pars illiꝰ ca. quod habuiſti. s. xxiij. q. v. q̄d ergo. cuiꝰ caſum ibi habuiſti.

a ¶ Magna vero Scilicet que tēporaliter nō puniuntur ſufficienter.

b ¶ Querat. ſupra. xxiij. q. v. quid ergo.

c ¶ Deus bis. id eſt non punit aliquem ꝓ aliquo facto iteruꝫ pro quo ſufficienter eum ſemel puniuit.

Nau. i

d ¶ Fruſtrētur. id eſt euitent.

e ¶ Menſuras. id eſt ſcire quibus et quantis flagellis quelibet peccata ſunt punienda.

f ¶ Dehinc. Id eſt poſt hanc vitā.

g ¶ Lui. Id eſt puniri.

h ¶ Culpa leuis. Et tamen mortalis. om̄is enim culpa dicit leuis que temporaliter punitur reſpectu illius que eternaliter ſicut quelibet pena temporalis dicitur leuis reſpectu eterne. j. e. diſtinct. vij. ca. vlt.

Culpa leuis ē q̄ tpal'r punit.

i ¶ Compēſata. Hic aperte innuit Hiero. grauia peccata de quibus nō agitur penitentia iter flagella, et hic puniri graui ſupplicio, et in futuro punienda eterna-

amos iiij.

Pctā grauia grauit ſunt puniēda.

cipiet, ⁊ ardebit vſqꝫ ad extremā damnationē. Hoc contra illos notandū eſt q̄ dicūt: non iudicabit deus bis in idipſuꝫ, ad oīa ꝑtinere flagella: qꝛ quidā hic flagellis iudicātur vel emendant: alij ⁊ hic ⁊ in eternum puniūtur: ſicut Anthiochus ⁊ Herodes. Qđ aūt ſuper eundem locū de adultero infideli Hieronī. ſentire videt: ex eiuſdē ꝟbis falſum eſſe probat. exēplo em̄ illius q̇ iſraelitas maledixerat, et q̇ ligna in ſabbato collegerat, oſtendit parua pctā breuibꝰ tꝑalibus ſupplicijs purgari, magna vero[a] diuturnis ⁊ eternis ſupplicijs reſeruari. Ait enim.

Querat[b] hic aliqs ſi infidelis deprehenſus in adulterio decolet, quid de eo poſtea fiat. aut ei puniet: ⁊ falſum eſt hoc qđ dr: Non iudicabit deus[c] bis i idipm̄ in tribulatione. aut nō puniet, ⁊ optādū eſt adulteris vt impſentiarū breui pena puniant, vt fruſtrētur[d] cruciatꝰ eternos. Ad qđ rn̄demus deū vt oīm rerū ita ⁊ ſuppliciorꝫ q̄qꝫ ſcire menſuras[e], ⁊ nō preueniri ſnīa iudicis, nec illi i peccatorē exercēde dehinc[f] pene auferri poteſtatem, ⁊ magnū pctm̄ magnis diuturniſqꝫ lui[g] cruciatibus. ſi qs autē punitꝰ ſit, vt ille in lege q̇ maledixerat iſraelite, et q̇ in ſabbato ligna collegerat, tales poſtea non puniri: quia culpa[h] leuis preſenti ſupplicio compenſata[i] ſit.

Illud aūt Grego. Pluit dn̄s ſup vnā ciuitatē ⁊c. nō ad criminis veniā, ſꝫ ad eiꝰ referendum eſt deteſtationē: vt ideo pars ciuitatꝭ dicat eſſe cōpluta: qꝛ crimē qđ dilexerat, deteſtari icepit: nō ꝙ eiꝰ veniā cōſequat. Criminis aūt deteſtatio pluuia vocat: qꝛ ex fonte diuine gratie cordi noſtro inſtillatur: vt vel ſic quiſqꝫ ad veram penitētiam ꝑueniat, aut eo minus a deo puniatur, quo diuturniori delectatione peccati maius ſibi ſupplicium accumulaſſet. Si vero ad indulgētiā criminis pluuia referatur, euangelice ſnīe contraire videtur. Si em̄ ꝓpter fraternum odiū etiā q̄ dimiſſa ſunt replicant ad penā, multo magis q̄ non ſunt dimiſſa ad vindictam reſeruari probantur. Item ſi ſm̄ Aug. arbiter[k] ſue volūtatis nō poteſt inchoare nouā vitā niſi peniteat eū veteris vite: quō ad nouitatis indulgētiā ꝑueniet qui odij vetuſtatē non diſpoſuit? Ad deteſtationē ergo crimis (vt dictū eſt) nō ad eiꝰ indulgētiam pluuia illa ꝑtinere probatur.

Item illud Ambroſij.

Et ſi[l] fides deſijt, pena ſatiſfacit: nō de ea fide itelligit de qua dr: Fides ſine opibꝰ mortua eſt: ſed de ea intelligit de qua apl's ait: Omne qđ nō eſt ex fide, peccatū eſt. i. oē qđ fit cōtra cōſciētiam, peccatū eſt. deeſt ergo fides cū non ſubeſt conſcientia peccati. Sed quia delicta om̄ia nullus intelligit, eſt aliquādo peccatum in homine cuius nō habet conſcientiā. vnde apl's ait: Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Cuius ergo peccati deeſt conſciētia, illius pena ſi patienter feratur, ſatiſfacit et releuat grauatum.

Quod aūt in fine obijcitur[m] ſi ſatiſfactio[n] illa fuit, veniam impetrauit: ſi aūt veniā nō impetrauit, ſatiſfactio non fuit. ſi aūt ſatiſfactio non fuit, adhuc ſibi pena imponenda eſt: non procedit argumentatio. Sa-

liter. leuia vero que hic puniunt ſufficienter, pro leui pena cōpenſationem vite eterne recipere: † quod in bonis fieri non ambigimus: et in malis forte ita fit, ſed non credo: quia iam remitteret peccatū quo ad penam cōfitendo de vno et nō de alio: qđ negamus s. ea. diſ. §. his authoritatibus.

† qꝛ tēporalis pēa ſuccedit in locuꝫ eterneq̄: ſi in recōpēſationem, pe.

¶ Illud aūt. ¶ Caſus. Gratianꝰ hic reſpondet quibuſdaꝫ obiectionibus inductis pro alia parte: et dicit ꝙ illa authoritas Gregorij pluit ⁊c. intelligitur dicta de eo qui incipit deteſtari crimen, nō ꝙ de eo veniam conſequatur: alioquin ſententie euangelice contradiceret. Et ꝙ hoc ſit verū, probat authoritate Auguſtini. Qđ autē dicitur in capit. j. conſolatio. et ſi fides ⁊c. pro conſcientia fides ſumitur. quod ꝓbat authoritate apoſtoli. Quod autem dicit in illo .§. item obijcitur. dicit ꝙ nō valet argumentatio ibi facta, ſed tunc incipiet ei eſſe fructuoſa penitentia de vno peccato, cum ceperit de alijs penitere. ad quod inducit ſequens ca. quod ſatis patet cum ſequenti .§. quāqꝫ. et ad probandum .§. inducit ca. ſequentia: quorꝫ primum ſcilicet cauendum. patet.

Iaco. ij. d. Rom. xiiij.

j. Cor. iiij. a.

k ¶ Arbiter. j. de cōſecra. diſtinc. iiij. omnis qui.

l ¶ Et ſi fides. s. j. q̄oē. j. fertur. xxviij. q. j. ca. omnes. .§. ex his.

m ¶ Obijcit. Hic ptꝫ illa fuiſſe verba magiſtri. s. e. ſi illa. ⁊c. et. s. e. §. itē opponitur.

n ¶ Satiſfactio. s. e. di. ſatiſfactio.

tiſſactio nāq; eſt dum ipſi⁹ cauſa peccati excidit, ⁊ ei⁹ ſuggeſtiōib⁹ adit⁹ nō indulget: ſ; ei⁹ fruct⁹ non percipit [a], impedit⁹ peccato quod nō deſerit: percipiet autem cum eius penitētia fuerit ſubſecuta, ſicut ad lauacrum ficte accedens regenerationis ſacramentum accipit, non tamen in chriſto renaſcit: renaſcet autem virtute ſacramēti qđ perceperat, cum fictio illa de corde eius receſſerit veraci penitentia.

Sicut etiā Auguſtin⁹ ſcribit in libro de penitētia.

Piūm eſt [b] credere, ⁊ noſtra fides hoc expoſtulat, vt cum gr̄a chriſti deſtruxerit mala priora in homine, etiā remuneret bona. Et cū deſtruxerit qđ ſuū non inuenit, amat et diligit bonum [c] quod in peccante plantauit.

Ex hoc ſenſu illud etiā Hieronymi dictum videtur.

Siqn̄ vider; inter multa mala opera facere peccatorē queq; aliqua que iuſta ſunt, nō eſt tam iniuſt⁹ de⁹ vt ꝓpter mala m̄lta obliuiſcat paucorum bonorum.

Quāq; [d] memoria bonorū ad preſentē remunerationē poſſit referri, ſicut Gre. i homi. de diuite ⁊ lazaro ſcribit.

Cauendū [e] nobis eſt vt ſi forte aliq̄d boni agim⁹ in p̄ſenti ſeculo remunerationē accipiam⁹, ne forte dicat nob; : Receperūt mercedē ſuā. Niſi em̄ diues [f] iſte aliqđ bonum egiſſet vnde in preſenti [g] ſeculo remunerationē accepiſſet, nequaq; Abraham ei diceret: Recepiſti bona in vita tua.

Itē Joan. Chryſoſtom⁹.

Quid ergo [h] turbamur? nemo vidēs malignos [i] ꝓſperitatē habere turbet: non eſt hic retributio malignitatis neq; virtutis, ac ſi aliquādo cōtingat vt aliqua ſit retributio vel malitie vel virtut; : nō tamē ſm ꝙ dignum eſt, ſed ſimpliciter veluti quidam guſtus iudicij, aut iuſtitie: vt qui reſurrectionē [k] non credunt, talib⁹ doceantur. Quando itaq; videmus malignum diteſcere, non ſubruamur: ⁊ qn̄ videmus bonos mala pati, nō turbemur [l]. illic corona, illic ſupplicia. Eſt ⁊ alia ratio, quia non poteſt vel mal⁹ in omnib⁹ mal⁹ eſſe: ſ; habet aliqua bona: neq; bonus [m] in omnib⁹ eſſe bonus, ſ; habet aliqua pctā. Cū ergo proſperitatem malus habet, malo capitis ſui eſt: cum em̄ pro illis paucis bonis retributionē hic accipit, illic iam plenius puniet.

Pōt etiā referri memoria bonoꝝ ad mitiorē penā habendā

a ¶ Non percipitur. Ecce plane videt velle ꝙ particularis confeſſio facta lz de vno pctō, adueniente charitate incipiat ⁊ viuere et valere ad vitam eternam. Et ꝙ ſic intelligat, per exemplum patet qđ inducit de baptizato, ſm qđ dicit de omnib⁹ bonis que fiunt ſine charitate ꝙ incipiāt viuere: qđ tamē nō credo: immo tm̄ illa bona q̄ fiunt cum charitate. Et ſi poſtea ſūt mortificata, iteru; adueniente charitate reuiuiſcunt. ſi non aduenerit charitas, idem eſt qđ de eis que fiunt ſine charitate: quia nec illa nec iſta valēt niſi ad bonū tēporale, † vel ad illuſtrādū, vl' ad incōmodū vitādum, vel ad minorem penam ſubeūdā. Ad excuſandū pro magiſtrum dicimus ꝙ intellexit eā ad hoc valere ꝙ vlteri⁹ ei pro illo peccato nō iniungit a ſacerdote ſatiſfactio alia: vt. ṡ. e. §. item opponitur. verſi. ſi illa ſatiſfactio. ſicut baptizatus, licet ficte, non rebaptizatur, de cōſe. diſtin. iiij. ſolet. qđ tm̄ R. negat. ſed meli⁹ diſtinguitur ſic. Bona opera cū charitate facta, et poſtea mortificata per pctm̄, reuiuiſcunt iterū per charitatem ad vitam eternam cōſequendā: et ſic facta olim ſine charitate reuiuiſcūt, ⁊ valēt tantum ad temporale premiū, vel ad minus ſuppliciū ſubeundū: ad idē valent bona facta cum charitate, et poſtea per peccatum mortificata ſi homo nunq; ad charitatē redeat. ſm primum membrū intelligunt ille due authoritates. j. ea. ca. pium. ⁊ ca. ſiquando ⁊c. Et intellige ꝙ in alio tēpore fecerunt bona. ſ. cum erāt boni: in alio tēpore mala, ſcilicet cū erant mali. Uel ſi dicatur ꝙ eodem tēpore intelligunt ille authoritates iuxta ſecundū membrum, ‡ ſm ꝙ duplicē intellectū magiſter innuit ſupponēdo aliam ſolutionem ibi: quāq; ⁊c. ſm tertium membrū loquit Ezechiel, dicens: Si auerterit ⁊c. et Grego. in ca. hoc nobis maxime. j. iiij. diſt. §. finis. Huiuſmodi ergo bona ſine charitate facta, et bona in charitate facta q̄ comitat mortalis culpa quā non delet ſequēs penitētia, ad ſenſum tēporalis cōmodi vel minor; pene ꝓficiūt, nō ad vite eterne fructu: ad quē proficiunt facta cum charitate, ⁊ mortificata per peccatum ſi poſtea redit ad charitatem. Hanc diſtin. magiſter innuit. j. diſt. iiij. §. finis. Alij dicunt ꝙ nunq; reuiuiſcunt quo ad vitā eternam, ſicut nec mala quo ad penam eternam, ſm quos ponit h̄ magiſter tres opiniones. Item in hac opinione eſt R. G. ⁊ H.

b ¶ Piūm eſt. ¶ Remuneret. premio eterno. et ſm hoc eſt aliud in bonis, aliud in malis q̄ nō reuiuiſcūt. Uel de temporali bono intelligitur, vel de minori pena in alia vita. Has tres opi. ponit magiſter. Lau.

c ¶ Bonum. Poſt illud bonū. Lau.

¶ Quanq;. ¶ Hec eſt. xj. pars diſt. in qua dr ꝙ nullū bonū irremuneratū, nullū malū impunitum. Jo. de fan. Et hoc ꝓbat per tres authoritates.

d ¶ Quāq;. Alia ſolutio. Not. ꝙ in principio huius ca. debet eſſe videris. al's vides, vbi eſt fides.

e ¶ Cauēdū. i. vitandū.

f ¶ Diues iſte. De quo hic agit.

g ¶ In preſenti. Tantum.

h ¶ Quid ergo. ¶ Caſus. Si videamus malos ꝓſperari, ⁊ bonos aduerſitatem pati, non debemus turbari, q: non eſt vera retributio boni vel mali. nam ſepe punit hic innocens, ⁊ extollitur qui nō meruit: ſed hic oſtendit ꝙ in futuro erūt premia ⁊ pene: qđ quidā nō ꝯcedunt, ⁊ preterea in bonis ſunt aliqua mala digna puniri, ⁊ in malis aliqua bona digna remunerari. Ultimo dicit ꝙ cum malus hic remuneratur: malo capitis ſui fit, quia in futuro punietur, nec pena eius mitigabitur.

i ¶ Malignos. Nam vt dicit Claudianus: Tolluntur in altum Ut lapſu grauiore ruant.

k ¶ Qui reſurrectionem. Negantes. ſ. retributionē eorum que quiſq; in corpore geſſit. Lau. †

l ¶ Non turbemur. In alia vita.

m ¶ Bon⁹. C. de vete. iu. enu. l. j. §. his itaq; tollitur.

¶ Pōt etiā referri. ¶ Caſus. Ecce tertia ſolutio illo-

Bona i pctō facta quo ad aliq̄ pſunt.

† Ut. j. ⁊ caue: di. xxiij. q. ij. ſi q̄ libet. Archi.

Bona mortificata reuiuiſcūt ſed non mortua.

‡ Sz ꝙ bōa opera facta cū quis nō eſt i charita', te, imo facit mala eodē tpe: ꝓſunt nō q ad vitā eternā, ſed ad tēporale cōmodu; vel ad minus ſuppliciū ſubeūdū.

Mat. vj. a. Luce xvj. f.

Mali ꝗ ꝓſperātur, et boni patiunt.

† Qđ tm̄ negādū non eſt. ex ꝗ ſū. tri. ca. j. Archi.

rum.c.pium eſt.&.c.ſiquādo.&.c.ſcȝ,vt quod ibi dicitur, referatur ad mitiorem penam habendam in alia vita.et ad hoc inducitur ſequens ca.

S J quis autē. ¶ Caſus. Probat Auguſt.in hoc ca. ꝙ ſi quis non habēs charitatem aliqua bona facit, dūmodo fidem nō amittat, valent ei ad minorē penam ſuſtinendā,ſed nō proſunt ei ad obtinendā vitā eternā: qḋ ꝓbatur authoritate apl̄i.

quarū prima ꝓbat per ſeptē authoritates ꝙ peccata redeunt. Scḋa ibi: Eoꝝ vero. Tertia ibi: Uerum. Quarta ibi: Finis ergo. Quinta ibi: Qui autē. Sexta ibi: Uerum illa. Septima ibi: Antiqua. Jo.de fan.

¶ Caſus. Hic intitulatur quarta diſt.in qua magiſter continuat dicta dicēdis,& ponit queſtionem an pc̄ta dimiſſa redeāt. Et ponit diuerſas opiniones.nam quidā dicunt ꝙ peccata redeūnt ad eſſentiā & reatū & penā,ſicut bona per ſequentē gratiā reuiuiſcūt. Alij dicunt ꝙ illa nō redeūt,ſed alia eiuſdē generꝭ. Cū eīm ſimile quid cōmittim⁹,redire dicuntur quadam ſimilitudie,ſicut flores redeūt in vere. Tertij dicūt peccata redire q̄ ad reatum tantū. Quarti dicunt pc̄tā redire propter has tantum cauſas,ſcȝ ꝓpter odium fraternū vt in euangelio, Serue neq̄. Uel cū penitet aliquē penituiſſe: vt ar.xvij.q.iiij.ſunt qui opes. Uel ꝓpter cōtēptū penitētie,vel ꝓpter crimē apoſtaſie: vt j.e.q̄cunq̄. Alij dicunt ꝙ nullo modo redeūt: vt.xxiij.q.iiij.ſi illic.l.diſt.miror. Nec ita eſt in malis vt redeāt ſicut in bonis: vt aꝛgu.de cōſe.diſt.iiij. ꝗbus.et hoc credo veꝝ. Dicunt tamē redire,qꝛ ita dānātur ꝓ ſequētib⁹,ac ſi nunq̄ eis dimiſſa fuiſſent. Primo igit̄ inducit authoritates ad probandum ꝙ dimiſſa peccata non redeant,et circa hoc notat duas opiniones,poſtea ꝙ peccata dimiſſa non redeant. tandem Gratianus approbat illā ſententiā ꝙ pc̄tā dimiſſa redeant. Jn memoriā,de Juda dictum eſt. Jn memoriam redibit iniquitas patrum eius.

a ¶ Culpāda. ſ. j.q.j.teneam⁹.
b ¶ Fortaſſe.nota eſt aſſertiōis.ſ. xiij.q.ij. tēp⁹.ſ.xc. di.neq̄ ad Cain.ſ. j.q.j.vide.ↄtra.ſed ibi de his q̄ arrogāter hoc faciunt: hic de his q̄ in faciēdo zelū dei habēt,etſi non ſm̄ ſcientiā diuinam.
c ¶ Sine qua.ſ. diſt.ij.c. vt cognouerunt.§.opponitur.c.fugerat.

Ephe. v.a.

¶ penitētia. ¶ Hec eſt.xij.pars di.in q̄ ſoluit magiſter et Bn̄.ſm̄ Jo.de fan.

¶ Caſus. Jnfert Gratia.ex ſupradictꝭ ꝙ penitētia nulli perſeuerāti i peccato vtilis eſt,nō tn̄ alicui deneganda: qꝛ tunc fructū eius ꝑcipiet,cū de alijs peccatꝭ penitentiā egerit. vn̄ definitio penitētie & authoritates ſibi conſonantes que negāt eum facere penitētiā q̄ in crimine perſeuerat, intelligunt̄ de vtili vel fructuoſa. Qꝭ autē dicit̄ penitētia ſemel vſurpata &c̄.de ſolēni penitētia intelligit̄,que ſm̄ ↄſuetudinē quarundā eccl'iarū iterari nō pōt.& de hac ſolēni intelligit̄. Nō eſt ſecūd⁹ locus penitētie,ſubaudi,in q̄buſdā eccleſijs.

j.cor. xiij.

† De hoc etiā legit̄ et no.ſ.e. §.illḋ.i ſ.ibi videas.et qḋ dicit iſta glo. de ꝟbo ad ꝟbū approbat Pe. vſq̄ i ſi. vide h̄. & L.q̄r fuit iſta gl.Arc.

vt bona que inter multa mala fiūt nō ꝓficiāt ad preſentꝭ vite vel future premiū obtinēdū: ſȝ ad tolerabilius extremi iudicij ſuppliciū ſubeūdū, ſicut de fide & ceterꝭ q̄ ſine charitate habent̄. Auguſtin⁹ ſcribit in lib. de penitētia,dicens:

S J quis autē non habēs charitatē que pertinet ad vnitatē ſpiritus, & vinculū pacꝭ,quo catholica eccleſia cōgregata connectitur: in aliquo ſchiſmate conſtitut⁹ ne chriſtū neget,patit̄ tribulationes,anguſtias,famē,ſitim, nuditatē, perſecutionem,pericula, carceres,vincula,tormenta,gladiū, et flammas,beſtias,vel ipſam crucē timore gehenne & ignis eterni: nullo modo iſta culpanda[a] ſunt,imo ꝟo & hec laudanda eſt patientia.non eīm dicere poterim⁹ meli⁹ ei fuiſſe vt chriſtum negādo nihil eoꝝ pateretur q̄ paſſ⁹ eſt cōfitēdo: ſȝ exiſtimādū eſt fortaſſe[b] tolerabili⁹ ei futurū iudiciū,q̄ſ ſi chriſtū negādo nihil eoꝝ pateret̄. Unde illud qḋ ait apoſtol⁹. Si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeam, charitatē autē nō habuero,nihil mihi prodeſt,nihil prodeſſe intelligit̄ ad regnū celoꝝ obtinendū,non ad extremi iudicij tolerabili⁹ ſupplicium ſubeundum.&.j. Hec propter charitatē dicta ſunt,ſine qua[c] in nobis eſſe nō pōt ꝟa penitētia,q̄niā eſt in nobis charitas dei,q̄ tolerat oīa. Penitentia ergo (vt ex p̄miſſis apparet) nulli in peccato perſeuerāti vtilis eſt[d], nō tn̄ alicui denegāda eſt: quia ſentiet fructū ei⁹ cū alteri⁹ criminis penitētiā egerit. Sic itaq̄ penitentie definitio & cetere authoritates ſibi ↄſonātes negāt eū agere penitētiā q̄ pſeuerat in crimine,vtilē vcȝ ſibi et fructuoſam. ¶ Jllḋ autē Ambro. Penitentia ſemel vſurpata,nec vere celebrata, & fructū prioris aufert, & vſum ſequētis amittit: de ſolēni penitētia itelligit̄,q̄ cū nō vere celebrata fuerit: & fructum prioris,id eſt ſui ipſi⁹ ſecuturā precedētꝭ amittit,qꝛ veniā quā impetrare potuit,ↄtēpſit: & vſum ſequētꝭ aufert ſm̄ cōſuetudinē quarūdā eccleſiarū apud quas penitentie ſolēnitas non iteratur.

De hac eadē penitētia illud etiam intelligit̄. Non eſt ſecundus locus penitentie.

¶ Diſtinctio.iiij.

Q Uia ꝟo[e] multorū authoritatib⁹ ſupra mōſtratū eſt penitentiam vere celebrari,et peccata

xij.q.s

j.cviij

Dat. iiij.

j.cviij

d ¶ Utilis eſt. Quo ad penā eternā vitādā,vel quo ad vitā eternā obtinendā,ſȝ vtilis eſt quo ad penā tēporalē: qꝛ eccleſia iterū ei nō imponet ſatiſfactionē ꝓ illo peccato,† nec ille tenet̄ ampli⁹ cōfiteri.ſi tamē digne penituerit oīm pctōꝝ,dȝ illud pctm̄ ↄfiteri eccleſie.ſ.pctm̄ ſimulationis quo decepit eccleſiā. Et no.ꝙ illud peccatū p̄mū de quo ſatiſfecit ſine charitate,non remittit̄ anteq̄ incipiat habere charitatē,tunc enim ſtatim deletur.ſ.e.§.illud autem.verſus finem &c.

Q Uia vero. ¶ Hec diſtin.diuidit̄ in ſeptē partes. Jn

e ¶ Quia vero. Hic incipit quarta diſt.in qua tractatur an pc̄tā ſemel dimiſſa iterū redeant. Et quidam ſimpliciter dicūt ꝙ redeāt,non ſolum quo ad reatū,ſed etiā quo ad eſſentiam & penam,& in hoc videtur declinare G.j.e. in ſi. diſtin.§.vlt.ſicut & actio ſemel perempta reſtituitur.ff.ſi miſſa ex noxa.cauſa aga.ſed alio iure.in ſi. Preterea ſicut bonum reuiuiſcit per gratiā ſequētem,qḋ prius mortificatur per culpā,ita mala mortificata per gratiā reuiuiſcūt.

Pe.dic. mel de miſſa an redeāt: ſunt opi. mones.

vere dimitti ei q̄ aliquādo ī crimen recaſurus eſt: queritur an peccata dimiſſa redeant? Huius queſtionis diuerſorū varia eſt ſentētia, alijs aſſerentibus, alijs ↄtra negātibꝰ peccata ſemel dimiſſa vlteriꝰ replicari ad penā. Q̄ʒ autē peccata ſemel dimiſſa redeāt, multoꝝ authoritatibꝰ ꝓbatur, quarū prima eſt illa ꝓphete: In memoriam redeat iniquitas patrum eiꝰ. Secūda illud euāgelij. Serue neq̄ʒ, omne debitū dimiſi[a] tibi. Deinde in libro Pſalmorū Auguſtinus ait.

Si Judas tenuiſſet illđ ad qđ vocatus eſt, nullo modo ad eū[b] vel ſua preterita, vel parentū[c] iniq̄tas[d] perueniret: q: ergo nō tenuit adoptionem in familia dei, ſʒ iniq̄tatē[e] vetuſti generis potius elegit: rediȷt iniq̄tas patrū eiꝰ in ↄſpectu dñi, vt in eo etiā ipſa puniretur. Item Rabanus: Tradidit eum tortoribus ⁊c̄.

Conſiderandū eſt ꝙ dicit vniuerſum debitū: q: nō ſolū peccata q̄ poſt baptiſmum hō egerit, reputabunt ei ad penā, verūetiā pctā originalia[f] que in baptiſmo ei dimiſſa ſunt[g].

Item Gregorius, Ex dictis euangelij.

Conſtat, quia ſi quod in nos delinq̄tur, ex corde non dimittimꝰ: et illud rurſus exigitur, quod nobis iam per penitentiā dimiſſum[h] fuiſſe gaudebamus.

Item Aug. in homilia. ſ.

Dixit dñs: dimitte[i], ⁊ dimittet tibi. ſi ego priꝰ dimiſi, dimitte vel poſtea. nā ⁊ ſi non dimiſeris, reuocabo te: ⁊ q̄c quid dimiſerā, replicabo tibi.

Item.

Qui diuini beneficij oblitus ſuas vult vindicare iniurias: nō ſolū de futuris peccatis veniā non merebit, ſʒ etiā preterita que iam ſibi dimiſſa credebat, ad vindictam ei replicabuntur[k].

Item Beda ſuper Lucam.

per culpā iteratā. ſ. diſt. pri. c. plum. ⁊ c. ſiquando. Alij dicunt ꝙ non redeunt illa, ſed alia eiuſdem generis. cum enim forte ſimile cōmittimꝰ, redire dicuntur quadam ſimilitudine, ſicut flores redeunt in vere. Tertij dicūt eccatum redire tantū ꝓpter vnū iſtorum quatuor criminū, ſcʒ ꝓpter odiū fraternum: vt in euangelio, Serue neq̄ʒ ⁊c̄. Item ꝓpter crimē apoſtaſie: vt. ī. e. q̄cūq̄ʒ. Itē ꝓpter penitētiā penitentie. ſ. xvij. q. iiij. ſūt q̄ opes. Itē ꝓpter ↄtēptū penitentie. ſ. di. iij. ſi apoſtolꝰ. Alij dicūt ꝙ nullo modo redeunt. arg. xxiij. q. iiij. ſi illic. l. diſt. miror. nec eſt ita in malis vt redeāt ſicut in bonis. arg. de ↄſe. diſ. iiij. q̄uis. ⁊ hoc credo catholice dici. dicunt tamē redire, q: remiſſionis beneficiū ſequēti culpa amittimꝰ ob ingratitudinē. ſ. diſ. pri. ꝗ. hac authoritate. verſi. penulti. Nā perinde priua tur quis gloria ꝓpter ſequens delictū, ac ſi nulla pctā eſſent dimiſſa: vt. ī. diſ. v. fratres. Penitētia enī duo facit, penā tollit, ⁊ gloriā acq̄rit: vt. ſ. di. j. ꝗ. alij econtra. ca. ecce. Authoritates autem que vident dicere ꝙ redeant: hoc ſonāt, ꝙ ita punitur quis ꝓ ſequētibꝰ ac ſi nūq̄ʒ ei dimiſſa fuiſſent. Procedit autē Gratianꝰ in hunc modū. Primo inducit authoritates ꝙ peccata dimiſſa redeāt: vſq̄ʒ ad ꝗ. eoꝝ. Scdo notat circa peccati dimiſſionē duas opiniones eoꝝ q̄ dicunt peccata redire. Tertio allegat ꝓ aduerſa parte ꝙ nō redeāt, ⁊ ſic determinat diſtinctionē. Lau.

a ❡ Dimiſi tibi. Quoniā rogaſti me. nonne ergo oportuit et te miſereri conſerui tui, ſicut et ego miſertus ſum tui? ⁊ iratꝰ dominꝰ tradidit eum tortoribꝰ quouſq̄ʒ redderet vniuerſum debitum: ſic ⁊ pater meꝰ celeſtis faciet vobis, id eſt repetet a vobis dimiſſa. ⁊ in hoc facit ad propoſitum. Lau.

❡Serue neq̄ʒ. hiſtoria. Legit in euāgelio: Serue neq̄ʒ, omne debitum dimiſi tibi, q: rogaſti me: nōne ergo oportuit ⁊ te miſereri cōſerui tui, ſicut ego tui miſertus ſum? et iratꝰ dñs eiꝰ tradidit eum tortoribꝰ quouſq̄ʒ redderet vniuerſum debitū. ſic ⁊ pater meꝰ celeſtis faciet vobis ſi non remiſeritis vnuſquiſq̄ʒ fratri ſuo de cordibꝰ veſtris. Omnia autē que ſequunt vſq̄ʒ ad ꝗ. eoꝝ. plana ſunt, ſcʒ ſi Judas. ⁊ ꝗ. conſiderādum. ⁊ ca. cōſtat. dimitte, et reuertar, quecunq̄ʒ, peccatū, ⁊ ea per te videre poteris. Nō autē in eternum, ſupple redditur.

b ❡ Si Judas. ❡ Ad eum vel ſua. Cōtrarius ſenſus facit ad propoſitum. G.

c ❡ Parentū. Cōmiſſa a ſe imitādo parētes.

d ❡ Iniq̄tas. ſcʒ cōmiſſa ab eo imitādo eos. al's iniq̄tas patris nō reſpicit filiū, niſi (vt dixi) ſit ſceleris paterni imitator. ī. q. iiij. crimē. ⁊ per totā lege. Lau.

e ❡ Sed iniquitatem. i. auaritiam quam primi parentes eius egerunt, vel originalia peccata. L.

f ❡ Originalia. Peccatum originale ita dicitur reputari: q: ita punit ꝓ ſequentibꝰ ac ſi dimiſſum non eſſet. arg. ī. e. q̄ recedit. ⁊ ita de alijs dic. Sʒ quare dicit pluraliter originalia, cū vnum ſolum ſit originale? ponit plurale ꝓ ſingulari. arg. ff. de ori. iu. l. ij. ꝗ. ex actis. deinde regibꝰ. i. rege. Uel ꝓpter diuerſos effectus quos hʒ in hominibꝰ originale: quoſdam enim facit iniudos, q̄ſdā luxurioſos, quoſdā auaros ⁊c̄. Itē ſicut concupiſcentia facit puerū concupiſcibilē, ⁊ adultum concupiſcentem: ſic et ſuperbia facit puerū ſuperbilem, et adultum ſuperbientem. Uel pluraliter ponit, ꝓpter varias appellationes quas habet: dicit enī lex membrorum, ſtimulus carnis, angelus ſatane, languor nature, fomes peccati ⁊c̄. facit. ſ. diſtinctio. vj. ſed penſandū, palea.

g ❡ Dimiſſa ſunt. Si penitet eū ſuſcepiſſe baptiſmum, vel ita puniet ſufficiēter, ac ſi nō eſſet baptizatus.

h ❡ Conſtat. ❡ Dimiſſum. Hic videtur ꝙ prius dimittat deus peccata q̄ʒ dimittat homo peccatū. ſic ex hoc ſequitur impoſſibile ſcilicet ꝙ ſimul eſſet iuſtꝰ et iniuſtus, bonus ⁊ malus. Sed dic ꝙ tempore ſimul fit ab homine dimiſſio peccati, et a deo remiſſio: precedit tamen gratia vtrunq̄ʒ, que quando vult ⁊ prout vult in homine operatur. Expone ergo hic prius dimiſi, id eſt prius me dimiſſurum obtuli quantum in me eſt, quia benefacere deus paratus eſt. Uel ad originale peccatum refertur hoc quod ſine merito hominis a deo remittitur. Uel ad parabolam euangelicam de ſeruo cui dominus decem milia talenta remiſit priuſq̄ʒ ille conſeruo ſuo quinquaginta.

i ❡ Dixit dominus, dimitte. i. habilem te oſtende ad ſuſcipiendam gratiam.

k ❡ Qui diuini. ❡ Replicabuntur. Expone vt. ſ. hoc eſt ita dānabit ac ſi nō eſſent dimiſſa. ⁊ ita expone oēs has authoritates. ī. de ↄſe. di. iiij. quomodo. Lau.

Margin notes: j. cviij — Mat. xviij. — j. cviij — Patris iniq̄tas nō reſpicit filiū. — Pctm̄ originale diuerſos hʒ effectꝰ ī hoibꝰ. — Luce vj. f. — Pcti dimiſſio ⁊ eiuſdem remiſſio ſimul fiunt.

a R Euertar. Hec ſunt verba ſatane.
b ¶ Non exponendus. xxvij. queſtione. j. de viduis.
c Q ¶ Nos vacantes. A bonis operibus.
d Uecūq3. ¶ Omniū. etiam prius dimiſſoꝝ.
P Eccatum.
e ¶ Reddit. Id eſt punitur.

g ¶ Alij dicunt. Hanc differentiam opinionum non ponit magiſter niſi vt tractet de predeſtinatione, non ꝙ ibi in aliquo cōtradicant. Hoc alij, reſpicit illud alij quod inuenitur. j. e. §. finis.
h ¶ Iuſtitiam. Preſentem, que eis confertur quibus peccata dimittuntur. h.

Luce xj.c. ¶ Eorum vero.
¶ Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua probatur ſuperficialiter ꝙ peccata redeunt, & ſm preſentem tātum iuſtitiā dimittunt, non tamen vere, ſicut nomina diſcipulorū qui receſſerūt. Io. de fan.
¶ Caſus. Aſſignat nūc Gratianus quādam differentiam inter eos q̄ dicunt pctā redire. Quidam enim eorū dicunt ꝙ peccata reditura dimittūtur ſm iuſtitiā, et non ſm preſcientiā, qd probat exēplo apoſtolorum qui retro
ij. ps. abierūt. ſic mali cadunt a preſenti iuſtitia. Alij dicūt ꝙ omnino ex toto dimittuntur, & reſpicit ille §. alium §.
Ioan. vj. g. j. eo. c. ſi ex bono §. finis. vbi dicit: alij vero. Hec autem differentia parum valet, ſ3 magiſter hoc facit vt habeat materiam tractandi de preſcientia & predeſtinatione.

R Euertar[a] in domū meā vnde exiui. timēdus eſt iſte verſiculus, nō exponendus[b]: ne culpa quā in nobis extinctam credebamus, per incuriā nos vacātes[c] opprimat. Item.

Q Uecūq3 enim poſt baptiſma ſiue prauitas heretica, ſiue mundana cupiditas arripuerit: mox omniū[d] proſternet in ima vitiorum.

Itē Auguſtinus in libro queſtionum Deutero.

P Eccatū qd ex Adā contrahitur, temporaliter reddit[e], qr oēs ꝑpter hoc moriunt: non autē in eternū eis q̄ fuerūt ꝑ gratiā regenerati, ſi in ea vſq3 in finē permanſerunt.

E eorum[f] vero qui hanc ſentētiam ſequuntur, alij dicunt[g] ꝙ peccata reditura dimittūt ſm iuſtitiā[h], ſed non ſm preſcientiam: ſicut nomina diſcipulorū qui retro abierunt, erāt ſcripta in libro vite ꝑpter iuſtitiam cui deſeruiebāt, non ſm preſcientiam[i] q̄ in numero ſaluandorū eos nō habebat. ſic a latere dei noſtri dicuntur mille caſuri[k], & decē milia[l] a dextris eius quos tū diuina preſciētia nunq3 ſuis annumerauerat. Hinc etiā dominus ait Moyſi: Si quis peccauerit ante me, delebo eū de libro vite, vt ſm iuſtitiam iudicij ille peccādo dicatur deleri, q̄ ſm preſcientiam nunq3 fuerat adſcriptus. Hinc Aug. in epiſtola ad Corinthios. Sed non in pluribus[m] eorum beneplacitū eſt dño etſi in aliquibus. cōmunia omnibus ſunt oīa ſacramenta, ſed non cōmunis gratia: ita et nunc baptiſmus eſt cōmunis, ſed non virtus baptiſmi.

U erū hoc de ficte accedentibus, vel de his q̄ extra eccleſiā baptizantur, intelligitur: qui ſacramēti q̄dē integritatē accipiūt, virtutē vero eius minime aſſequuntur. Paruulis vero vel adultis plena fide accedentibus[n] oīa peccata remittuntur: & ſi aliquādo receſſuri a bono in malum, vitam ſint finituri.

U nde Auguſtinus in libro de correptione & gratia.

S I ex bono in malū deficiente bona voluntate

i ¶ Preſcientiā. Ab eterno enim preſciuit deus tale dimiſſionem non valere eis ad vitā eternam, nec vſq3 in finem durare. ps. xc.
Exod. xxxij.
k ¶ Mille caſuri. Id eſt pauciores q̄ credunt ſe cū dño iudicaturos.
Sap. iij. c.
l ¶ Et decē milia. id eſt plures q̄ crediderunt ſe ſeſſuros ad dexterā dei, id eſt in eterna beatitudie: plures enim ſunt qui credūt ſe ſaluandos, q3 qui credunt ſe iudicaturos cum dño: et ideo illi deſignant maiori numero, iſti minori. j. cor. x. a.
Rom. ij. d.
iij. ps.
Sap. iij. c.
m ¶ Sed non in pluribus. Plures illorum nō placuerunt domino, etſi aliqui eorum &c.
¶ Uerum hoc.
¶ Hec eſt tertia pars diſt. in qua probat ꝙ de ficte penitentibus intelligatur qd dictū eſt, quibus peccata non dimittuntur: de alijs nō poteſt intelligi q3nis poſtea ſint caſuri. Io. de fan.
Iob vij. a.

f ¶ Eorum &c. Id eſt qui dicunt peccata redire dimiſſa. duas ponit Gratia. opiniones que potius in verbis differunt q3 in ſenſu. quidam enim dicunt peccata dimiſſa redire: dimiſſa inq3 ſm iuſtitiam, non ſm preſcientiam. Alij dicunt redire peccata dimiſſa pure & plene, ſiue per baptiſmum, ſiue per penitentiam. Ut ergo iſta intelligātur, & qualiter he opiniones conueniant, notādum eſt ꝙ predeſtinationis ſiue preſcientie (quia & ſub nomine preſcientie includitur predeſtinatio) duplex eſt effectus, ſc3 et in tempore iuſtificare, & eternaliter gloriam tribuere.
Preſciētie duplex eſt effectus. Quo ad primum effectum operatur deus quandocūq3 in hac vita peccata dimittit, & hoc eſt ſm iuſtitiā peccata dimittere. Quo ad ſecundum effectū quādo ſic pctā dimittit, ne finaliter pctm̄ redire patiatur, vt ad beatitudinē perducat: & hoc eſt ſm preſciētiā peccata dimittere. Qui ergo finaliter ad peccatum reuertitur, non ſm preſcientiam, ſed ſm iuſtitiam remiſſionem peccatorum conſecutus eſt. & hoc eſt quod hic tangit Gra. & j. eo. §. finis. & ſic patet duas predictas ſententias non eſſe contrarias: qr cui peccata dimittunt ſm iuſtitiam, plene & pure ei dimittuntur. j. e. §. vlt. Lau.

n ¶ Accedentibus. S. j. q. j. ſicut ficti. h.
S I ex bono. ¶ Caſus. Continuū eſt ca. Augu. vſq3 ad §. ſequentem Finis. & ponitur ſic caſus ſm h. Primo Auguſtinus talem fecit queſtionem. Ecce aliqui ſunt primo charitatem habentes, & dum in tali bonitate ſunt, non moriuntur, peccant poſtea: et ita facti mali moriuntur. Querit ergo Auguſtinus quare non rapuit eos deus de vita hac dum boni erāt, preſertim cum poſſit eorum futura mala ſcire: nec poteſt dici ꝙ alicui hoc nō faciat, quod probat authoritate Salomonis. vnde formauit talem queſtionē, ſc3 cur illum dum erat bonus rapuit deus, & non iſtum, preſertim cum poſſet ſcire iſtum peccaturum: & non poteſt hic aliquid reſponderi, niſi quia deus voluit illi dare perſeuerantiā finalē, et non iſti quaſi ignoretur. Poſtea oſtēdit ꝙ iſtā perſeuerantiā dat omnibus filijs ſuis predeſtinatis, & non alijs. Et incipit ita facere diſtinctionem vel diuiſionē: ꝙ quidam ſunt mali, ſunt tamē filij dei predeſtinatione: quidam ſunt boni, & non ſunt filij dei per gratiā dei perſeuerantē: quaſi nō ſunt filij dei predeſtinatione, qr nō ſunt in bono ꝑmāſuri. Et circa hāc materiam vagatur Aug. vſq3 ad finē

ca.aliquantulũ prolixe loquẽs: tu tñ diligens lector tene materiam de qua loquit̃: ⁊ in eius dictis nõ cõfunderis. Uerba Salomonis ſunt ibi, Rapt⁹ eſt ⁊c. Inimicos ei⁹, id eſt Chriſti. Regeneraturus, ſcʒ domin⁹. Beñ. vero ſic ponit hũc caſum. Hereticus mouet qõnem Aug. quare illa diuerſitas ſit i eccleſia ꝙ quidam pie viuentes defi‑ciũt et damnãtur, quidã autẽ pie vi‑uẽtes de hac vita rapiuntur, ne ma‑litia mutet intelle‑ctum eorum. Et di‑cit Aug. Non po‑teſt reſponderi, q̃a deus habet de om‑nibus poteſtatem nõ ꝙ mala futura neſciat. Poteſt au‑tem ita reſponde‑ri, hoc ideo contin‑git: q₂ quibuſdam datur pſeuerãtia: quibuſdam nõ. qđ non de predeſtina‑tis intelligendum eſt qui ſm̃ propoſi‑tũ vocati ſunt ſan‑cti, ſed de illis qui cum pie viuant vo‑cantur filij dei, ſed poſtea impie victu‑ri ſunt, ⁊ in eadem impietate moritu‑ri. de quibus dicit Joãnes: Ex nobis exierunt. de quorũ numero fuerũt di‑ſcipuli Chriſti qui abierunt retro. de quorũ numero ſũt omẽs qui recipiũt ſacramentũ bapti‑ſmi: ⁊ poſtea impie viuendo de bonis facti ſunt mali.

Sap. iiii.c. — Rom. viii.d. — Sap. iiii.c. — Job xxiiii.a.

¶ Si ex bono. Caſus huius ca. colligi videtur ex illis duobus. j. de conſe. diſtin. iiij. ca. vlti. et xxiiij. q. iij. quidam. ver. pelagiani. nam iſti pelagiani dicebãt ꝙ ſine gratia dei per liberum arbitrium quis poſſit bonum operari. et ſic obijciebant Auguſtino, dicis o Auguſtine ꝙ non poteſt quis cum ad adultam etatem peruenerit, bene operari ſine gratia diuina. ſed illam nemo poteſt habere vel mereri, ergo deo non apponente gratiam ex neceſſitate peccabunt iſti, ergo per liberũ arbitrium non debet eis tale peccatũ imputari. Ad quam obiectionẽ ⁊ conſimiles cum Augu. non reſponderet ſed exclamaret. O altitudo diuitiarum ſapientie et ſcientie dei ꝗ incomprehenſibilia ſunt iudicia dei, ⁊ inueſtigabiles vie eius: deridebant eum. His itaꝗ premiſſis diuiditur ca. in tres partes. In prima parte ponit Auguſt. caſum in quo ⁊ ipſi exclamare compellũtur propter rationis defectum, ſcilʒ cur deus bonos quos ſcit a bono receſſuros, et in malo morituros: non prius tollit de medio ꝗ malitia immutent̃: et quare quibuſdã perſeuerãtiam dat in bono: quibuſdã non: cum apud eum non ſit iniquitas: nec perſonarum acceptio: vt extra de iudi. nouit. In ſecunda diſtinguit inter filios dei nuncupatione ſola: et veros filios. cuius occaſione exponit illud Joan. Ex nobis exierunt ⁊c. In tertia dicit ꝙ perſeuerantiam in bono vſq₃ in finẽ dat de⁹ ſolis p̃deſtinatis. Et huius occaſiõe interſeruit ꝙ q̃dã diſcipli Chriſti ſunt veri: quidam nuncupatiui tantum. h.

Erro: pelagianorum. — Diui: capi tuli.

moriũtur[a]: reſpondeãt ſi poſſũt cur illos de⁹ cũ fideliter et pie viuerent, non tunc de vite hui⁹ rapuit periculis, ne malitia mutaret intellectũ eorum, ⁊ ne fictio decipet animas eorũ. vtrũ hoc in poteſtate[b] non habuit, an eorũ mala futura neſciuit: Nẽpe nihil hor̃[c] niſi pueſiſſime ac in iſaniſſime dicit̃. Cur ergo non fecit reſpõdeant[d] qui nos irridẽt quãdo in talib⁹ rebus exclamam⁹, ꝗ inſcrutabilia ſunt iudicia eius et inueſtigabiles vie ei⁹. Neq₃ eñ hoc[e] non donat deus quibus voluerit: aut vera ſcriptura illa mentitur que de morte velut immatura hominis iuſti ait. Raptus eſt[f] ne malitia mutaret intellectũ ei⁹, ⁊ ne fictio deciperet animũ ei⁹. Cur igit̃ hoc tã magnum bñficiuʒ alijs dat deus, alijs non dat, apud quẽ nõ eſt iniq̃tas, neq₃ acceptio pſonar̃, ⁊ in cui⁹ poteſtate eſt ꝗdiu q̃ſq₃ in hac vita maneat q̃ tẽtatio dicta eſt[g] ſup terrã. Sicut ergo[h] cogũt̃ fateri donuʒ dei eſſe vt finiat homo vitã iſtam anteq₃ ex bono mutetur in malũ: cur autẽ id alijs donetur, alijs non donetur, ignorãt: ita donum dei eſſe in bono pſeuerantiam ſm̃ ſcripturas, de quibus teſtimonia multa iam poſui[i], fateant̃ nobiſcum: ⁊ cur alijs det̃ alijs non detur, ſine murmure aduerſus deũ dignẽtur ignorare[k] nobiſcũ. Nec nos moueat ꝙ filijs ſuis[l] quibuſdã nõ dat deus iſtã pſeuerãtiam. Abſit eñ vt ita ſit[m] ſi de illis predeſtinatis eſſent, et ſm̃ ꝓpoſitũ vocatis ſanctis, q̇ vere ſunt filij ꝓmiſſionis. Nam cum iſti[n] pie viuũt, dicunt̃ filij dei[o]: ſed q₂ victuri ſunt impie, et in eadẽ impietate morituri: nõ eos dicit filios dei[p]. p̃ſciẽtia ei dei ſunt filij dei: q̇ nondũ ſunt nobis[q], et ſunt iã deo: de quibus Joãnes[r] euangeliſta ait. Q₂ Jeſus erat moritur⁹ ꝓ gente: ⁊ non tm̃ ꝓ gente, ſʒ etiã vt filios dei[ſ] diſperſos congregaret in vnum[t]: qđ vtiq₃ credendo futuri[v] erãt ꝑ euãgelij predicationẽ: ⁊ tñ anteq₃ eſſet factũ iam filij dei erant in memoriali patris ſui inconcuſſa ſtabilitate cõſcripti. Et ſunt rurſus quidam qui filij dei ꝓpter ſuſceptã vel tꝑaliter gratiam dicuntur a nobis[x]: nec ſunt tñ

Joan. xi.g.

¶ Si ex bono. i. ex bona volũtate: vel bonuʒ refertur ad bonũ exteri⁹: ſimiliter et malũ ad interius in voluntate: ⁊ tunc ſubauditur, moriuntur.

a ¶ Moriuntur. Hoc eſt dicere deficientes a bono moriuntur.

b ¶ In poteſtate Ut imperet. h.

c ¶ Horum. Immo perſeuerantia in bono donum dei eſt. Lau.

d ¶ Reſpõdeãt. ß. xxiij. q. iiij. de tyrijs.

e ¶ Hoc nõ donat .i. donat. arg. ff. de vb. ſig. duob⁹. donat dico ſm̃ hoc. ſ. mori vel rapi. ⁊ eſt ſenſus hui⁹ litere hoc donat q̃b⁹ voluerit: aut ſcriptura mentit̃. ſed hoc nefas eſt dicere: vt xxiij. q. v. q̃d ß. L.

f ¶ Raptus eſt. xxiij. q. iiij. ca. vindicta. h.

g ¶ Dicta ẽ. a iob ß. di. ij. ß. itẽ ſcđm. ⁊ ca. ſi eñ inquit. ver. quid enim. L.

h ¶ Sicut ergo. Suſpenditur iſtud ſicut vſq₃ ad verſiculum illum: cur alijs. Lau.

i ¶ Poſui. in alia parte. c. quod non eſt hic. Lau.

k ¶ Ignorare. ff. de legi. non omnium.

l ¶ Filijs ſuis. per preſentem iuſtitiam.

m ¶ Ut ita ſit. ſcʒ ꝙ nõ det. i. ſubtrahat perſeuerantiã.

n ¶ Nam cum iſti. Quibus deus non dat perſeuerantiam vel predeſtinationem. Lau.

o ¶ Filij dei. ſm̃ preſentem iuſtitiam.

p ¶ Filios dei. ſm̃ predeſtinationem. L.

q ¶ Nobis. ſm̃ expoſitionem ⁊ opinionẽ noſtram ⁊c.

r ¶ Joannes euangeliſta ait. in euangelio, ſcilʒ verbis que ſequuntur. L.

ſ ¶ Dei. predeſtinatione.

t ¶ In vnum. i. vnitatem fidei. Lau.

v ¶ Futuri. i. filij dei per gratiam. Lau.

x ¶ A nobis. i. inter nos. Joan.

filij dei: de q̃bus ait idem Jo.
Ex nobis exierũt, ſed nõ erãt
ex nobis: q̃ ſi fuiſſent ex nob;:
ꝑmanſiſſent vtiq; nobiſcũ. nõ
ait ex nobis exierũt, ſed q; nõ
mãſerũt nobiſcũ, iã nõ ſunt ex
nobis: verũ ait, ex nobis exie-
rũt: ſ; nõ erãt ex nobis: hoc ẽ,
et qñ videbãtur ex nobis non
erant ex nobis. Et tanq; ei di
ceret, vñ id oſtendis? q̃ ſi fuiſ-
ſent ex nobis (inq̇t) ꝑmãſiſſent
vtiq; nobiſcum filioꝝ dei vox
eſt. Joã. loquit, in filijs dei lo-
co p̄cipuo cõſtitut⁹. Cũ ergo
filij dei dicunt de his[a] q̇ ꝑſeue
rantiã nõ habuerũt, ex nobis
exierũt, ſ; nõ erãt ex nobis: et
addũt: qm̃ ſi fuiſſent ex nobis
ꝑmanſiſſent vtiq; nobiſcũ: q̇d
aliđ dicũt niſi nõ erãt filij etiã
qñ erãt i ꝓfeſſiõe ⁊ i noĩe filio
rũ dei? non q; iuſtitiã ſimula-
uerũt, ſ; q; i ea nõ ꝑmãſerũt,
neq; em̃ ait: nã ſi fuiſſẽt ex no-
bis, verã ⁊ nõ fictã iuſtitiã te-
nuiſſẽt vtiq; nobiſcũ. ſ; ſi fuiſ-
ſent (inq̇t) ex nobis, ꝑmãſiſſẽt
vtiq; nobiſcũ. in bono illos vo
lebat ꝓculdubio permanere.
erãt itaq; i bono, ſ; q; in eo nõ
ꝑmãſerũt. i. nõ vſq; in finẽ ꝑſe
ũerauerĩt[b]: nõ erãt inq̇t ex no-
bis ⁊ qñ erant nobiſcũ: hoc eſt
nõ erãt in nũero filioꝝ etiã qñ
erant in fide filioꝝ: qm̃ q̇ vere
ſunt filij dei p̄ſciti ⁊ p̄deſtina-
ti ſũt cõformes[c] imaginis[d] fi-
lij dei: et ſm̃ ꝓpoſitum vocati
ſunt ſcti vt electi eſſẽt. nõ em̃
perit fili⁹ ꝓmiſſiõis, ſ; fili⁹ ꝑ-
ditionis. fuerũt g̊ iſti ex multi-
tudine vocatoꝝ: ex electorum
aũt paucitate nõ fuerũt. nõ er
go[e] filijs ſuis p̄deſtinatis de⁹
ꝑſeuerãtiã nõ dedit. haberẽt
em̃ eã ſi i eoꝝ filioꝝ nũero[f] eſ-
ſent. ⁊ q̇d haberẽt qđ nõ acce
piſſent ſm̃ ap̃licã[g] verãq; ſen
tẽtiã? ac ꝑ hoc tales[h] filij filio
xp̃o dati eſſent[i]: quẽadmodũ
ad patrem ipſe dicit: Ut oẽ qđ
dediſti mihi nõ pereat[k]: ſ; ha-
beat vitam eternam. Hi ergo
Chriſto intelligũtur dari qui
ordinati ſunt ad vitã eternã.
Ipſi autem illi ſunt predeſti-
nati, et ſm̃ propoſitum vocati
ſancti, quorũ nullus perit: ac
per hoc nullus eorũ ex bono
in malum mutatus finit hanc
vitam: qm̃ ſic eſt ordinatus et
ideo Chriſto datus, vt nõ pe-
reat, ſed habeat vitam eternã.
et rurſus quos dicimus inimi
cos ei⁹ vel paruulos filios ini
micorum eius quoſcunq; eorum ſic regeneratus
eſt vt in ea fide que per dilectionem operatur,
hanc vitam finiant: iam et anteq; hoc fiat, in illa
predeſtinatione filij eius ſunt, et dati ſunt Chri-
ſto filio eius vt non pereant: ſed habeant vitam
eternam. Deniq; ipſe ſaluator ait. Si manſeritis Joan. viij. d.
in verbo meo, vere diſcipuli mei eritis. Nunquid
in his computandi ſunt illi de quibus euangeliũ Joan. vj. f.
ſic loquitur, vbi dominus cum cõmendaſſet man
ducantem carnem ſuam, ⁊ bibentem ſanguinem
ſuum: ait euangeliſta. Hoc dixit[l] in ſynagoga do
cens in Capharnaum. Multi ergo ex diſcipulis
eius audientes dixerunt: Durus eſt hic ſermo:
quis poteſt eũ audire? Sciens autẽ Jeſus apud
ſemetipſum quia murmurabant de hoc diſcipuli
eius: dixit eis. Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo vide
ritis filium hominis aſcendentẽ vbi prius erat[m].
Spiritus[n] eſt qui viuificat: caro autem non pro-
deſt quicq;. Uerba que ego locutus ſum vobis,
ſpiritus et vita ſunt. ſed ſunt quidã ex vobis q̇ nõ
credunt. Sciebat enim ab initio Jeſus qui eſſent
credẽtes, ⁊ quis eſſet eum traditurus: ⁊ dicebat:
Propterea dixi vobis, q; nemo venit ad me niſi Ibidē
fuerit ei datũ a patre meo. Ex hoc multi diſcipu
loꝝ eius abierunt retro, ⁊ iam cum illo nõ ambu-
labant. Nunq̇d non et iſti diſcipuli appellati ſunt
loquẽte euangelio? et tñ non erant veri diſcipuli: Joan. viij. d.
q; non remãſerũt in verbo eius, ſm̃ id qđ ait: Si
manſeritis in verbo meo, vere mei diſcipuli eritis Joan. vj. f.
q; ergo nõ habuerũt ꝑſeuerantiã, ſicut non vere
diſcipuli xp̃i: ita nec vere filij dei fuerũt etiã bene
eſſe videbant, ⁊ ita vocabant. Appellamus ergo
nos ⁊ electos xp̃i diſcipulos, ⁊ dei filios: q; ſic ap
pellãdi ſunt quos regeneratos pie viuere cerni-
mus. ſed tunc vere ſunt qđ appellant, ſi mãſerint
in eo ꝓpter qđ ſic appellant. ſi autẽ ꝑſeuerantiã
non habẽt. i. in eo qđ ceperunt eſſe non manent:
non vere appellantur quod appellant ⁊ nõ ſunt.
Apud deum enim hoc nõ ſunt, cui notum eſt qđ
futuri ſunt, id eſt ex bonis mali.

a ¶ De his. illis ſc; qui nõ de his. i. de ilłorum numero qui ⁊c. (j. Joã. ij. c.)
b ¶ Perſeuerauerũt. i. vſq; i finẽ nõ ꝑſeuerauerũt. vñ Ouidi⁹. ſed ſc; vltima ſemper Expectanda dies hoĩ eſt: diciq; beatus ante obitum nemo ſupremaq; funera d;. Arguẽ ꝓdeſſe modicũ quod deſinit eſſe. Qđ nõ durabit cõmoda parua dabit. Et nota aliquẽ non debere dici ꝑmanẽtem vel ꝑſeuerantẽ q̇ vſq; in finẽ nõ ꝑſeuerauerit: l; longo tpe in opib⁹ charitatis exiſtat. ṽ. diſt. ꝓxi. incaſſum. h. (Perſeuerãtia laudat)
c ¶ Conformes. puritate vite modo et poſtea beatitudine. Lau.
d ¶ Imaginis filij dei. i. filij qui eſt imago patris vſq; quaq; eadẽ cũ p̃re (Rom. viij. f.)
e ¶ Nõ ergo. ſic ordina: ergo filijs ſuis non predeſtinatis de⁹ ꝑſeuerãtiã nõ dedit. Lau. (Ordo litere.)
f ¶ Numero. ſm̃ preſcientiam.
Additio. i. predeſtinationem. nam ſm̃ preſentẽ iuſtitiam bene erãt in numero illorum. Pe.
g ¶ Ap̃licã. q̇ dicit: quid habes qđ non accepiſti? Et Jaco. Omne datũ optimũ et oẽ donũ ꝑfectum deſurſum eſt. vnde ṽſus. Ex ope celeſti fit ſi q̇d habet honeſti. Et venit a ſuperis vel agas bene vel mediteris. Itẽ. Quicquid habes meriti preuẽtis gratia donat. Nil de⁹ in nobis p̃ter ſua dona coronat. j. qõne. ij. c; pio. (Rom. viij. f.) (Bonum q̇dlibet deſurſum eſt. Uerſ⁹.)
h ¶ Tales. ſcđm preſentẽ iuſtitiã. (Joan. vj. d.)
i ¶ Dati eſſent. ſi haberent perſeuerantiam.
k ¶ Pereat. tpe.
l ¶ Hoc dt. Uerba euãgeliſte vſq; ibi, nunquid ⁊c.
m ¶ Ubi prius erat. Apoſiopeſis: quaſi dicat: tũc intelligetis que dico: vt de conſecra. diſ. ij. prima.
n ¶ Spiritus. id eſt ſpiritualis intellectus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ **Finis ergo huius.** ¶ Hec eſt quarta pars diſt. in qua oſtēdit qd ſit ſcribi aut deleri de libro vite ſm preſentem iuſtitiā vel preſcientiam. Uel in hac agitur de preſcitis ⁊ predeſtinatis. Jo. de fan.

¶ **Caſus.** Dicit nunc Gra. ꝙ finis eiuſdem authoritatis ſi ex bono. vbi dicit, appellamus ergo, cōcordat ſententie eorum qui dicūt peccata dimitti ſm preſentem iuſtitiam, ⁊ non ſm predeſtinationē. Alij vero dicunt omnino pctā dimitti penitēti: qꝛ ſi tunc decederet, ſaluaret, licet poſtea recaſurus ſit in peccatū, et ꝑ eis facit principium authoritatis ſi ex bono. ne ergo finis principio cōtradicat, videndum eſt qd ſit ſcribi in libro vite, vel de eodē deleri ſm iuſtitiam vel preſcientiam. nam ſcribi ſm preſcientiam et predeſtinationē eſt preordinari ad vitam eternam: qd promiſſum eſt ab eterno. quod probat authoritate apoſtoli. Deleri vero eſt ſm preſcientiam ad mortē preſciri. et hoc probat authoritate euangelij ⁊ Aug. Proponat, ſcilicet hereticus. Et nota ꝙ Gratia. tantum videtur facere vnum §. ab illo §. finis. vſq ad §. qui autē dicūt. qui eſt iuxta ca. quid eſt. ſed ꝓpter prolixitatē aſſignantur a pluribus plures §. ⁊ plura ca. ⁊ ego diſtinguo vt melius intellectus litere capiatur.

(margin: iiij. pꝫ. — Scribi in lib. vi. ſm p̄ſentē iuſtitiā ⁊ ſm p̄deſtinationē ſit. Deleri de lib. vite qd ſit. — Sap. iiij. c.)

Finis[a] ergo huius authoritatis eorꝫ ſentētie concordat qui peccata dicunt remitti ſm iuſtitiam, ⁊ non ſm preſciētiam. Alij vero[b] quāuis fateanꝫ peccata redire: tamen ſeu per baptiſma ſeu per penitentiam aſſerūt omnino[c] peccata remitti, et plena fide accedentes ad lauacrum renaſci non aqua tantum, ſed etiam ſpiritu ſancto: ⁊ ſi poſtea peccaturus ſit, demum penitentē, et ſi aliquando recaſurus ſit, tñ tēpore ſue penitentie ita perfecte expiatum affirmant: vt ſi tunc moreretur, ſalutem inueniret eternā quorū ſententie eiuſdem authoritatꝭ principiū cōſentit. Cū enī queſtionē eis ꝓponat[d] quare preſcitos ad mortez cum fideliter ac pie viuerent, non tunc de vite huius periculis deus rapuit ne malitia mutaret intellectuz eorum, et ne fictio deciperet animas eorum, cum de immatura morte p̄deſtinati ſcriptura dicat: Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, ⁊ ne fictio deciperet animā eius: euidenter oſtēdit illos tales fuiſſe, q̇ ſi fatali neceſſitate huius vite ſubducti eſſent periculis: profecto vitam cōſecuti eſſent eternā. Ut ergo finis principio conueniat, et ne ſibijpſi cōtraire videanꝫ: definiendū eſt q̇d ſit ſcribi[e] in libro vite, ⁊ de eo deleri ſm iuſtitiam. quid ſm preſcientiam. ſm preſcientiam ſcribi eſt ad vitam preordinari, quod ab eterno factum eſt.

Unde Apoſtolus in epiſtola ad Epheſios.

Benedictus deus et pater dñi noſtri Jeſu chriſti q̇ benedixit[f] nos in omni benedictione[g] ſpūali i celeſtibus in chriſto Jeſu: ſicut elegit[h] nos in ipſo[i] ante cōſtitutionē mūdi vt eſſemus ſancti et immaculati in conſpectu[k] eius in charitate, q̇ predeſtinauit[l] nos in adoptionē filiorꝫ per Jeſum[m] chriſtū[n]. Similiter ſm preſciētiā deleri eſt ad mortē nō ad vitam preſciri. qd ⁊ ipſum ab eterno[o] factū eſt. vnde dñs in euangelio. Qui credit in me, habet vitam eternam: qui autem nō credit, iam iudicatus[p] eſt.

(margin: Eph. j. a. — ij. tim. ij. c.)

Hinc etiam Aug. ait.

Nouit deus q̇ ſunt eius. ex his nemo ſeducitur[q]. nōdum apparuit iudiciū, ſed iam factum eſt. Porro ſm iuſtitiā ſcribi eſt deo authore ea operari quorum merito ſit dignus eterna ſalute. Hunc duplicem modum ſcribendi[r] in euangelio deus aſſignauit dicens diſcipulis ſuis. In domo patris mei manſiones multe ſunt: ſi quo minus[ſ], dixiſſem vobis:

(margin: Joan. xiiij. a.)

a ¶ Finis. Ubi dictum eſt ꝙ appellamus filios dei, ꝓpter preſentē iuſtitiā, q̇ tñ nō ſunt ſm preſciētiam.
b ¶ Alij vero. hoc alij reſpicit illud alij qd poſuit. ſ. e. diſ. §. eorum. in prin. Lau.
c ¶ Omnino. i. ſine determinatione ⁊ aliqua. xxxj. q. j. ſi dormierit.
d ¶ Proponat. Aug. ſcꝫ hug.
e ¶ Scribi. Quadrimembrē diuiſionē innuit. G. quam in ordinatione ꝓſequitur vſqꝫ ad locū illū. ſic itaqꝫ peccata, vnūquodqꝫ mēbrū definiens, ⁊ definitiones ſuas authoritate confirmans. Lau.
f ¶ Benedictus. ¶ Qui bñdixit, i. bñdicet. i. exaltabit nos omnimodo in aīa ⁊ corpore. xxiij. di. q̇ epīs. ⁊ ideo ponitur p̄teritū ꝓ futuro, qꝛ futura ſūt certa apud deum, ſicut p̄terita apud nos. P.
g ¶ Benedictione. i. exaltatione, q̇ erit ſpiritualis etiā in corporibus: quia tunc etiam habebunt proprietatem ſpiritus, qꝛ erunt agilia, ⁊ cibis non egētia. hāc authoritatem exponit. ſ. e. diſ. §. ſic itaqꝫ.
h ¶ Elegit. Predeſtinando. q. d. ꝙ hoc gratꝭ faciet ſignatis.
i ¶ In ipſo. i. per ipſuz. ſ. chriſtū ante ꝯſtitutionē, eccleſie verbū. h.
k ¶ In cōſpectu. non hominū. i. intus vbi deus videt, non extra vbi homines xxij. q. v. humane. Uel in conſpectu, id eſt in preſenti vita. B.
l ¶ Predeſtinauit. ad bona q̄ filij habituri ſunt.
m ¶ Per Jeſum. hoc eſt nō meritis nr̄is ⁊c. ſed cooperante chriſto. ⁊ Et hoc tangit apl's in litera q̄ nō ponitur hic vbi dt ſm ꝓpoſituz ⁊c. vt in gl. ſeq.
n ¶ Chriſtum. i. ipſum ſm ꝓpoſitū volūtatꝭ ſue in glorie laudē et gratie ſue, in q̄ glorificauit nos in dilecto filio ſuo ⁊c.
o ¶ Ab eterno. q̇ ad dei preſciētiā.
p ¶ Judicatus eſt. id eſt iudicari preſcitus eſt.
q ¶ Nouit. ¶ Seducitur. finaliter.
¶ **Porro ſm iuſtitiā.** ¶ **Caſus.** Nunc Gratia. dicit ꝙ ſcribi ſm preſentē iuſtitiam eſt ea operari quibus ſit dignus eterna ſalute. ⁊ de hoc duplici modo, ſcꝫ ſcribi ſm iuſtitiam, et ſm preſcientiam, probat authoritate domini. In domo patris mei ⁊c. quam authoritatem Gratia. exponit. et incipiunt ibi verba Gratia. dicens ⁊c. Operatione, id eſt ſm iuſtitiam. Ad probandum hunc duplicem modum inducit authoritatem Auguſtini.
r ¶ Scribendi. in libro vite quo ad dei preſcientiam et ſm iuſtitiam.
ſ ¶ Si quo minus. Id eſt ſi aliquo modo minus. i. non q. d. ſi non eſſent ibi parate in predeſtinatione, dixiſſem vobis, id eſt non celaſſem vobis, immo dixiſſem quia non ſunt ibi. et vere parate ſunt ibi in predeſtinatione, quia vado vobis parare locum in predeſtinatione. Parate quidem erant manſiones in predeſtinatione, ſed tamen

(margin: Māſiones mlte parate ſunt i domo dñi.)

adhuc parande ipſorum operatione. Uel ſub vna diſtinctione, vt ſit probatio per impoſſibile, hoc modo. In domo patris mei manſiones plures ſunt, et merito multe parate ſunt vobis in predeſtinatione: quia ſi non eſſent parate vobis in predeſtinatione, ego dicerem vobis vado parare eas. i. vado eas vobis predeſtinare. hoc autem eſt impoſſibile vt incipiat aliqd predeſtinare. Conſtat ergo manſiones alias paratas eſſe. ⁊ hoc eſt ſi non eſſent ibi, dixiſſem vobis qꝛ vado parare. i. predeſtinare. h.

¶ Si quo minꝰ. i. aliquo minus. i. nō q. d. ſi non eſſent ibi multe manſiones, dixiſſem vobis quia non ſunt ita, ſed quia vado parare eas in operatione ⁊c. Uel. i. ſi multe nō eſſent ibi manſiones.

a ¶ Quia. i. vere ſunt ibi, quia vado parare eas in operatione.

b ¶ Scriptos. nota hic argu. contra exceptionē. S. in illo. §. xxvij. q. ij. ca. qꝺ autē. §. ecce. qꝛ hic ex negatione ſequitur affirmatio. Joannes.

ait Augu.) ſi de ea re ſit quam credere ad religionē pertinet. non enim de omni re que videtur, quod hic dicitur accipiendum eſt. Lau.

h ¶ Parat. Loquitur hic ac ſi aliquis poſſet incipere predeſtinari, quod non eſt verum.

quiaᵃ vado parare vobis locū: et ſi abiero ⁊ preparauero vobis locum, iterum venio ⁊ accipiā vos ad meipſuz: vt vbi ego ſum, ⁊ vos ſitis, dicēs: In domo patris mei manſiones multe ſunt: ſi quo minꝰ dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum: oſtēdit eos qbꝰ loquebaꝛ, ſcriptosᵇ in libro vite predeſtinatione. ſubijciens, ſi abiero et preparauero vobis locum ⁊c̄. oſtēdit eos adhuc etiā eſſe ſcribendos operatione.

Hinc etiā Aug. in eiuſdē loci explanatione ait.

In domo patriſ mei manſiones multe ſunt. domꝰ dei, tēplū dei: regnū celoꝝ ſunt hoies iuſtiᶜ, in qbꝰ ſunt multe differētie: ⁊ he ſunt māſiones ipſiꝰ domꝰ. he autē iam parate ſunt in predeſtinatione, ſicut apl's ait: Qui elegit vos ante mūdi ꝯſtitutionē p̄deſtinādo, parādo autē ī opatione. vnde quos predeſtinauitᵈ, hos ⁊ vocauitᵉ, ſm hoc qꝺ dꝛ: Fecit deꝰ q̄ futura ſunt. i. q̄ facturꝰᶠ erat. et. j. Si quo minusᵍ eſſe confirmat: quia ſi nō eſſet, dixiſſet ibo ⁊ parabo. i. predeſtinabo. ſꝫ qꝛ ibi ſunt, nō eſt opꝰ aliqua parare: quia vero nondū ſunt in operatione, addit. Et ſi abiero ⁊ preparauero. Abiēs ſꝫ nō relinquēs paratʰ, quia ſubtrahit ſe ⁊ latet, vt ſit fides: que eſt nō de viſa reⁱ, ⁊ inde eſtᵏ meritū fidei. Ex hac viuit iuſtꝰ, ⁊ mūdaꝛ ei cordum peregrinaꝛ, ⁊ in eaˡ deſideraturᵐ qꝺ nondum habeꝛⁿ. Hec eſt p̄paratio māſionis eiꝰ, qꝛ ſic parat nos ſibi et ſe nobis, vt maneat in nobis ⁊ nos in eo. quātum quiſqꝫ erit particeps eius plus vel minus pro diuerſitate meritorū: hec eſt multitudo manſionum.

Item ſm iuſtitiā deletur: qꝛ gratia ſubtracta ea operari p̄mittiꝛ quibꝰ eternā dānationē mereꝛ. Hinc ꝓphetaᵒ loquens ex perſona Chriſti ait: Deleanturᵖ de libro viuentium: hoc eſt ſubtrahaꝛ eis gratia: qua ſubtracta, hic in profundū vitioꝝ, deinde in eternā damnationē precipitātur. ⁊ cum iuſtis non ſcribātur. i. non apponatur eis gratia qua fiāt digni eterna ſalute. Sic itaqꝫᑫ peccata ſm

i ¶ De viſa re. ⁊ hic innuit illud. Fides nō habet meritum vbi humana ratio prebet experimentū. arg. j. de cōſecra. di. iiij. venit.

k ¶ Et inde eſt. ipſe deus ſcꝫ.

l ¶ In ea. ſcilicet fide.

m ¶ Deſideraꝛ. ſ. fides ⁊c. h. Rom. ij. c.

n ¶ Habetur. futura gloria.

¶ Item ſm iuſtitiam. ¶ Caſꝰ. Dixit Gra. ſ. quid ſit deleri ſm preſcientiā: nunc autem dicit qd ſit deleri ſm iuſtitiam, ſcꝫ facere ea quibus eternam damnationez meretur quis, ad quod inducit authoritatem ꝓphete, que magis facit ad probandum electionē ſm preſcientiam, et nō reſpicit qꝺ proximo dictum eſt. Pſal. lxviij.

o ¶ Hinc propheta. Ad id reſpicit qꝺ dixit quid ſit deleri ſm preſcientiam, non ad proximum, cū multi ſaluandi deleantur, ⁊ ſm iuſtitiam preſentem operantur

Sine dubio ex negatione ſequitur negatio nō affirmatio, qꝛ ibi dꝛ ꝙ ex q̄ btā maria quā Joſeph deſponſauerat ⁊ in ſuā duxerat, coniunx negaꝛ fuiſſe: multominꝰ illa que ſimpl'r ſponſa erat, cōiunx eſt appellāda. De. vt. xxvij. q. ij. inſtitutum. et Grego. deſideria dilatione creſcūt. Archi.

In domo patris. ¶ Caſꝰ. In hoc ca. Aug. primo ponuntur verba dñi, ſcꝫ in domo patris mei ⁊c. Secundo verba Aug. exponentis verba dñi, per que ꝓbat duplicē modum ſcribendi, ſcꝫ ſm iuſtitiā, ⁊ ſm preſcientiam, ſicut in litera poterit deprehendi. hoc autē verbū ſi quo minꝰ, in apparatu exponitur.

c ¶ Juſti. xxiiij. q. j. omnibus.

d ¶ Predeſtinauit. Ab eterno.

e ¶ Et vocauit. In memoriam per gratie collationē, et interiori vocatione.

f ¶ Que facturꝰ. i. q̄ ſe facturū preordinauit. Lau.

g ¶ Si quo minus. cōfirmat eſſe māſiones paratas. i. que ſe facturum preordinauit, per arg. a contrario ſenſu ſumptum illius verbi ſi quo minus. Et hoc eſt qꝺ ſeqꝛ: tur. ⁊ ſi abiero. vnde eoipſo ꝙ abijt, māſiones illas parauit in opere. i. ipſos ad preparādū excitauit. accēdit enim eos ad deſiderādum ſe ampliꝰ res, quāto em̄ ampliꝰ deſiderata ſubtrahiꝛ, tāto ampliꝰ deſideraꝛ. ⁊ eoipſo ꝙ ſe ſubtrahit aſpectibꝰ eorum, meretur fides in eis augmētari. Fides enim eſt de re nō viſa. ⁊ hoc eſt abiens a ſuis ad tempus, ſed non relinquēs, quia cum eis eſt ſemper. S. diſtin. ij. querēdum. Meritum enim ita demum eſt (vt

damnatione digna.

p ¶ Deleantur. Hoc verbum reſpicit deletionem ſm preſcientiam.

¶ Sic itaqꝫ peccata. ¶ Caſus. Reuertitur nunc Grat. ad materiā huiꝰ diſtinctionis. Nā in illo. §. eoꝝ. poſuerat opinionē dicentiū peccata dimitti ſm iuſtitiam ⁊ non ſm preſcientiam. vnde oſtendit hic quid ſit peccata dimitti ſm iuſtitiā. ⁊ conuenienter poteſt dici etiam ſm predeſtinationem. ⁊ inde ſumpta occaſione duas dicit eſſe preordinationes dei, ⁊ earum ſimiliter duos effectus. quo totum arguit ex diuerſis verbis que ponuntur in authoritate apoſtoli quam habuiſti ſupra, qui benedixit. Subiungit etiam qualiter ſe habeant iſte preordinationes et eius effectus. adijcit authoritatem Joānis, ex nobis ⁊c. quā dicit intelligendam ſm premiſſam diſtinctionem. et hoc vſqꝫ ad. §. hanc ſocietatem.

q ¶ Sic itaqꝫ. Reuertitur Gra. ad materiam huius diſtinc. et quia. S. in illo. §. eorum opinionem poſuerat dicentium ꝙ peccata receſſuris a iuſtitia remittuntur ſm iuſtitiam non ſm preſcientiam: hic oſtendit quid ſit pec-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

catum dimitti ſm iuſtitiam: quod cōuenienter poteſt dici fieri etiam ſm preſcientiam. Et inde ſumpta occaſione duas dicit eſſe dei preordinationes, ꝛ eaꝝ ſimiliter duos eſſe effectus: qd totum arguit ex diuerſis verbis authoritatis apl'i. Subiūgit etiā qualiter lege cōſequēdi ſe habeant iſte preordinationes ꝛ earum effect⁹. ꝛ adijcit authoritatē euāgelij ſi fuiſſent ex nobis ꝛc. etiā ſm hanc diſtinctionē eſſe intelligenda, ꝛ in quem modū obſtaret demonſtratur. et hoc vſq ad §. hanc ſocietatem. Lau.

k Eius preordinationis. ſcz prime.
l Ad ſecundam. non ad primam.
m Utrumq. ſcz ſi fuiſſent ex nobis, ꝛ māſiſſent vtiq nobiſcū: ita ſcz vt antecedens referat ad ipſam preordinationem ſm naturam, et conſequens ad effectum.

preſciētiam[a] remittunt cū ab eterno grā preparat qua vocat⁹ iuſtificet, iuſtificatus tandē eternaliter glificet. Scdm iuſtitiā vo pctā remittunt, vel cū baptiſma plena fide accipitur, vel pnia toto corde ꝯtrito celebrat: q̄ remiſſio et ipſa ſm pſcientiā nō incōueniēter fieri d̄r. Ut em ex pmiſſa authoritate[b] apl'i datur itelligi, due ſunt preordinationes[c]. Una q̄ quiſq preordinatur hic ad iuſtitiā ꝛ remiſſionē pctōꝝ percipiēdā: altera qua aliqs predeſtinat ad vitā eternā in futuro obtinendā. Harū effect⁹ ſunt pſens iuſtificatio, ꝛ futura glificatio: q̄ oīa in premiſſa auctte cōueniēter diſtinguuntur. Prima em predeſtinatio[d] qua preordinat ad preſentem iuſtitiā, deſignat cū dicit. Sicut elegit nos in ipſo ante mūdi conſtitutionē ꝛc. cuius effectus infra ſupponit. In qua gratificauit[e] nos in dilecto[f] filio ſuo ꝛc. Scda preordinatio ibi oſtēditur. Qui predeſtinauit nos in adoptionem filioꝝ ꝛc. Eius effect⁹ premittit dū dicit. Qui bndixit nos in omi benedictione ꝛc. He due preordinationes et earū effectus ita ſe habēt, vt prima ꝛ ei⁹ effectus natura pcedāt: ꝛ lege cōſequēdi[g] iferant. Si em aliqs pordinat⁹ eſt ad vitā, cōſeqnt infertur: ergo pdeſtinatus eſt ad iuſtitiā: ꝛ ſi conſequitur vitā eternā, ergo conſecutus eſt iuſtitiā. ſed non cōuertit. Unde multi participes ſūt prime preordinationis per eius effectus: ad q̄s ſcda vel eius effectus minime ptinere pbātur. Iuxta hāc diſtinctionē intelligēda eſt authoritas illa Io. Exierūt[h] ex nobis, ſz nō erāt ex nobis. nam ſi fuiſſent ex nobis: māſiſſent vtiq nobiſcum. Ex nobis (inqt) exierūt. i. a nrā ſocietate receſſerunt: qua prime pordinatiōis et ei⁹ effect⁹ nobiſcū participes erāt. ſz nō erāt ex nobis. i. ſcde[i] pordinationis et eius effect⁹ ſocietatē nobiſcum nō inierūt: qd ex eo videri pōt, qꝛ ſi fuiſſent ex nobis. i. ſi illi⁹ pordinationis nobiſcum participes eſſent, manſiſſent vtiq nobiſcū. i. a ſocietate effect⁹ eius[k] pordinationis quā nobiſcū cōtraxerant, nō receſſiſſent. ſi em ad ſecundā[l] pordinationē vtrūq[m] referret: nō ꝯueniēter[n] illud inferret, māſiſſēt: imo cepiſſent vtiq nobiſcū eſſe. ſi vo ad primā, falſa eſſet ppoſitio, ſi fuiſſent ex nob ꝛc. Multi em preſentis iuſtitie ꝛ ſctitatis participes fiūt, q̄ tn̄ in ea nō pſeuerāt. vn̄ dn̄s ait in euāge. Non qui ceperit, ſz q̄ pſeuerauerit vſq in finem, hic ſaluus erit.

Hanc[o] ſocietatē ſi quis ſolo nomine et profeſſione, non autem rei veritate a damnandis dicat contrahi,

a Scdm pſcientiā preſentis iuſtificationis. l.
b Authoritate. §. e. diſ. benedict⁹. Lauren.
c Preordinationes. i. plures predeſtinationes. pluraliter dicit ꝓpter duos effectus preordinationū: quorum vnum implet deus hic ꝓpter iuſtificationē: alterū in futurum dando beatitudinem. vna eſt em dei preordinatio. i. deus preordinās: deus vnus et pdeſtinās vnus eſt: ſz eius duo ſūt effect⁹ ſcilz iuſtitia vel iuſtificatio in pſenti, ꝛ eterna beatitudo in futuro.
d Prima predeſtinatio. id eſt primus mod⁹ predeſtinationis. Lau.
e Gratificauit. Id eſt gratos fecit. Lau.
f In dilecto. i. propter vel pro: qꝛ ꝓpter dilectū filiū ſuum nos diligit. ꝛ illis quos diligit filius ꝛ quibus vult filius diuina dona largitur.

n Non conuenienter. Hoc forte ideo dicit: quia adhuc iſti non habebant effectuz ſcde predeſtinationis, ſed habituri erant et ideo non conuenienter ſubiungeret māſiſſēt: cū adhuc iſti ibi non manerēt: qd innuit ex vi locutionis. h.

Hanc ſocietatē. ¶ Caſus. Oſtēdit Gratia. in hoc §. ꝙ damnādi veram iuſtitiā poſſunt habere donec pie viuunt ꝛ nō ſolo nomine: licet nō ſint habituri vitaz eternam: quod rationibus ꝛ authoritatibus probat, et hoc vſq ad locum illum, qui autem. nā ibi aſſignat modos huius vocabuli filius, ꝛ qualiter filij dei appellētur etiā qui futuri ſūt mali vt oſtendat qualit peccata dimiſſa redeāt. ꝛ hoc facit vſq ad §. qui autem. et quod dicit ibi ſocietatem. i. effectum predeſtinationis. Participes ait. ſcz Augu. §. e. c. ſi ex bono.

o Hanc ſocietatē. predeſtinatorū vel preſcitoꝝ de q̄bus fit mētio in authoritate Io. exierūt ꝛc. §. §. pri. et ca. ſi ex bono ꝛc. q. d. i eadē qualitate in qua erāt futuri, apparebūt tunc in preſentia.

g Conſequendi. i. conſequētie hypotheticarum vel conditionalium.
h Exierunt. Quia non poteſt eſſe ꝙ nobiſcum fuiſſent quo ad ſecūdam preordinationem, ſcz ꝙ eſſent preordinati ad vitam eternam, et tamen non manſiſſent nobiſcum intelligas continue. vnde ſubiungitur: immo incepiſſent eſſe nobiſcum. h.
i Secunde. Quod nota per hoc ꝙ dicitur fuerunt ex nobis.

o Hanc ſocietatē. ſcz ꝙ dānandi verā iuſtitiā habere poſſunt ſm preſcientiam, ꝛ nō ſolo nomine cenſeri debeant, oſtēdit authoritate ꝛ rōnib⁹ vſq ad illū locū: ꝙ aūt. ibi diuerſos modos huius vocabuli filius dei aſſignat, ꝛ qualiter filij dei appellant etiam qui futuri ſunt mali: vt oſtēdat tandem ex hoc qualiter pctā dimiſſa redeant: et hoc vſq ad §. qui autē. Et hic not. ꝙ hic vult infringere opinionē quam. §. eo. poſuit §. eorū. que dicit dānandos ſolo nomine iuſtos eſſe, ꝛ non ſm preſcientiam.

Antecedēs ē ſi fuiſſent ex nobis: ꝯſeqns eſt manſiſſent ꝛc.

Eph. i. a. — Eph. i. a. — Pſal. lxviii. — Vide — Roma. ij. c. — I. Joā. ij. a. — Mat. x. c.

eiuſdē authoritatis[a] teſtimonio cōuincitur. De his em̄ qui prime nō ſcđe preordinatiōis ſunt participes. Aug. ait. Nec nos moueat ꝙ quibuſdā filijs ſuis deꝰ nō dat iſtā pſeuerantiā. Abſit em̄ vt ita ſit ſi de predeſtinatis eſſent, ⁊ cetera q̄ in eadē[b] auctē ſupra cōtinētur. Oues nāq3 de q̄bꝰ i euāgelio dn̄s ait: Et alias oues habeo que nō ſunt ex hoc ouili. ⁊ filij de quibus Joan. ait: Ut filios dei q̄ erant diſperſi, congregaret in vnū: ita preſciētia erant oues ⁊ filij: vt qualitate[c] pſentiū[d] nō ſpe tm̄, ſed etiam ante dei oculos eſſent filij ire ⁊ ꝑditionis eterne: vn̄ apl's non ait videbamur eſſe: ſ3 eramꝰ inq̄t et nos natura filij ire, nec ait: Reputabamini ab hoībus, ſ3 fuiſtis aliq̄n tenebre: nunc aūt lux in dn̄o. de ſe ſcribēs ad Timo. nō ait videbar, ſ3 fui pſecutor ⁊ blaſphemus ⁊ ꝯtumelioſus: nūc aūt ſum miam ꝯſecutꝰ. oēs q̄cūq3 in Chriſto renaſcunt̄, ⁊ q̄ eiꝰ ſanguie a diabolo redimunt̄: priꝰ ex Adam pctōres naſcūtur, et diabolice ſuitutis obnoxij. Sicut g̊ iſti q̄uis ſint futuri filij dei, tamē priꝰ ſunt filij diaboli: ſic hi de quibꝰ[e] ſermo habet̄: q̄uis recedendo a iuſtitia futuri filij ſint ꝑditionis eterne: cū tn̄ pie et fideliter viuūt, vere ſunt filij dei, ⁊ iuſti, ⁊ eterna btītudine digni. vnde auctas nō ait: cū viderent̄ pie et fidel'r viuere: ſed cū pie et fideliter viuerent, nec veraciter[f] a bono in malū cōmutarent̄, qui nunq̄ veraciter boni fuerūt. dn̄s q̄3 non ait ꝑ Ezechielē: Si auerterit ſe iuſtꝰ a iuſtitia ſua quā videbat̄ hr̄e: ſed ſua. ſ. quā veraciter habet. Qđ aūt in eadē authoritate ſequit̄: Nō erant in numero filiorū q̄n erant in ꝓfeſſione filioꝝ: ita intelligendū eſt. Filij dei duobꝰ modis[g] appellātur: vno modo appellant̄ in futuro: altero in pſenti: qui triplex eſt. Dicūtur filij dei participatiōe hereditatis eterne: ſicut Joan. ait in euangelio. Quotquot crediderūt in eum, dedit eis poteſtatē filios dei fieri. ⁊ apl's ait i epiſtola ad Rom̄. Expectatio[h] creature reuelationē[i] filiorum dei expectat: et. ĩ. Ipſa creatura liberabitur a ſeruitute corruptionis[k] in libertatem[l] glie filioꝝ dei. et. ĩ. Ipſi intra nos[m] gemimus adoptionē[n] filiorū dei expectantes. Hinc etiam Aug. eadē v̄ba apl'i exponēs ait: Modo tātū creatura[o] eſt, nondum filioꝝ forma ꝑfecta. Hoc[p] ergo modo nō ſunt filij dei niſi participes eterne[q] btītudinis. In pſenti etiā dicuntur filij tribus modis: vel p̄deſtinatiōe tm̄: ſicut hi de quibꝰ Jo. ait: Ut filios dei q̄ diſperſi erant ⁊c. vel predeſtinatione, et ſpe eterne beatitudinis: ſicut illi de q̄bus dn̄s ait: Filioli mei adhuc modicū vobiſcum[r] ſum. Uel merito fidei ⁊ pſent̄ iuſtitie: nō aūt p̄deſtinatione claritatis eterne: ſicut hi de q̄bus dn̄s ait: Si aūt dereliquerint filij eius legē meam, et in iudicijs meis non ambulauerint ⁊c. Hi ergo[ſ] de quibus in pſenti agit̄: filij ſunt merito fidei et pn̄tis iuſtitie: nō ſūt aūt filij adoptiōis eterne. Qui ergo pctā dimiſſa fatent̄ redire: ſm̄ iuſtitiam et nō ſm̄ p̄ſcientiam[t] ea dimitti neceſſe eſt vt cōfiteant̄: ſicut ſaluādis pctā ſm̄ iuſtitiā ad eternā dānationē iputant̄ nō ſm̄ p̄ſciētiā: q2 ⁊ illis a bono in malū deficientibꝰ ſingula replicabūt̄ ad ſupplicium: ⁊ his vſq3 in finē i bono pſeuerātibꝰ nulla iputabūtur ad penam eternam. Qui aūt[v] dicunt ꝙ pctā dimiſſa non redeant, authoritate Gregorij ⁊ Proſperi ſententiam ſuam cōfirmare conantur. Ait enim Grego. in moralibus libro. xxxv. v. pš.

a ℭ Authoritatis. Que authoritas poſita eſt. ſ. e. ſi ex bono. Lau.
b ℭ Que in eadē. ſ. ea. diſ. §. verū. c. ſi ex bono. H.
c ℭ Qualitate. Ordo: vt eſſent filij ire. i. preſcientie preſentis malitie ⁊ peccati preſentis: eſſent tales dico nō
Joan. x. c. — ſpe tantum, ſed ante dei oculos, id eſt
Joan. x. g. — vt non ſolum viderent̄ tales, ſed etiā eſſent. Hug.
d ℭ Preſentiū. q̄ſi dicat, in ea q̄litate in qua erāt futuri, apparebūt tunc in preſentia: vt. ſ. e. notaui.
Eph. ij. a. — e ℭ De quibus. Scilz q̄ pſentē habēt iuſtitiā, ſ3 ſunt eā amiſſuri: de qui
Eph. v. b. — bus. ſ. ꝑlibauit. §. eorum. Lau.
j. Ti. j. c. — f ℭ Ueraciter. Ar. ff. de aur. ⁊ ar. le. l. ſi ita. Lau.
g ℭ Duobus modis. Id eſt ſm̄ ꝙ ſunt in patria iam, et ſm̄ ꝙ adhuc ſūt in preſenti vita: qđ triphariē diuidit̄ ſicut iā magiſter dicet. Hug.
h ℭ Expectatio. Id eſt creatura expectans. ſ. homo.
i ℭ Reuelationē filiorū dei. vel homo fidei, id eſt fidelis: ex qua ſcilz apparet q̄lis eſt, vel futurus erit: vl' in qua ſcilz hō đr hic creatura: q2 hic videtur eē creatura tm̄: ſed in alia vita appebit ꝙ eſt filiꝰ dei qđ in hac quidem vita plene nō apparet. H.
(Homo i alia vita apparebit filiꝰ dei.)
Ezec. xviij. f. — k ℭ Corruptiōis. Id eſt penalitatis a cauſa querendi victū et veſtitū et alia quibꝰ indiget nr̄a mortalitas. H.
l ℭ In libertatē glorie. id eſt in glorioſam libertatem quam habebunt filij dei. Hug.
m ℭ Intra nos. i. in anima ⁊ ratione dolemus.
n ℭ Adoptionē. Perfectā: ſc3 ex oi parte: vt ſimus filij dei ſm̄ animā et ſm̄ corpus, quantum ad gaudium anime, et ſtolā immortalitatis i corpore. Hug. — Joan. j. a. — Rom̄. viij. d.
o ℭ Creatura. Nulla prerogatiua ſup alias creaturas predita. — (Filij dei erimus ſi alam ⁊ corpꝰ.)
p ℭ Hoc ergo. ſicut ij qui mali ſunt adhuc, ſed futuri ſunt boni: q2 predeſtinati.
q ℭ Eterne. Sicut qui boni ſunt, ⁊ finaliter ſunt boni permāſuri. L.
r ℭ Uobiſcum. i. adhuc modicum ſi dei habētibus. L.
ſ ℭ Hi ergo. Infert ex proxime dictis per argu. a ſimili: et reuertitur hic ad principalem materiā huiꝰ quarte diſt. — Joan. xiij. g. — Joan. xiij. f.
t ℭ Non ſm̄ preſcientiam. ⁊ tamen ſm̄ preſciētiam dimitti: ſicut đt Gratianus. ſ. ea. ca. in domo. §. ſic itaq3. v̄ſic. que remiſſio. ſed hic alter ſumit nomen preſcientie q̄3 ibi. — Pſal. lxxxviij.
ℭ Qui aūt. ℣ Hec eſt. v. pars diſti. in qua probat magiſter ꝙ peccata non redeunt: quod verum eſt ſm̄ Joan. de fan.
v ℭ Qui autē. ab hinc vſq3 ad. §. verū. ꝓbat ſententiā aliā. ſ. pctā dimiſſa nō redire: ⁊ hꝰ duabus authoritatibꝰ.

Quid eſt qđ dicit̃: Qui reddis iniq̃tatē[a] filijs[b] ac nepotib⁹: Pctm̄[c] ſcʒ originale a p̃ribus trahim⁹: et niſi ꝑ gratiā baptiſmi ſoluamur: etiā parētū culpā portamus: q2 vnū cum illis ſumus. Reddit iniq̃tatē patrū filijs, dum pro culpa parētis ex originali pctō aīa polluit̃ ꝓlis. Et rurſus: Nō reddit iniquitatē patrū filijs: q2 cū ab origīali culpa ꝑ baptiſmū liberamur: nō iā parētū culpas, ſʒ quas nos ipſi cōmiſimus, habemus[d].

Itē in r̄ñſionibus Proſperi.

Qui recedit a xp̄o ⁊ alienus a gr̄a finit hanc vitā: quid niſi in perditionē vadit: ſed nō in id[e] qđ remiſſum eſt, recidit[f]: nec in originali[g] peccato dānabitur: qui tñ[h] ea morte[i] afficitur, que[k] ei ꝓpter dimiſſa peccata debebatur.

Finis hui⁹ auc̃tis principio[l] cōtraire videt̃. neqʒ eñ aliud eſt dimiſſa pctā redire, vel in originali pctō damnari, q̃ȝ penā[m] pctō debitā poſt eiuſdem remiſſionem excipere. Authoritates ꝗ̃o ſibi cōtrarias aſſertores[n] huius ſnīe ita determinant[o]. Pctā dimiſſa redire dicunt̃: q2 quiſquis poſt acceptā remiſſionē pctōꝝ ad vomitū redierit, tāto grauius puniet̃ quāto magis benignitate dei abuſus, ſingulorum remiſſionis accepte ingratus extitit[p].

Uerum illa ſnīa fauorabilior videtur: q2 plurib⁹ roboratur authoritatibus, et euidentiori ratione firmatur. Ut eñ dominus[q] ait per Ezechielem. Ezec. xxxiij. d.

Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua, ⁊ fecerit iniquitatem ſm̄ oēs abominationes quas opari ſolet impius nunquid viuet? Oēs iuſtitie quas fecerat nō recordabuntur[r], in peccato ſuo morietur: et non erunt in memoria iuſtitie eius quas fecerit.

Item Gregorius in explanatione eiuſdem loci.

Hoc nobis maxime ꝯſiderādū eſt: q2 cuʒ mala cōmittimus, ſine cauſa bona nr̄a trāſacta reuocamus[ſ]: qm̄ in perpetratione malorū nulla debet eſſe fiducia preteritorum bonorum[t]. Idem.

Quid eſt. ¶ Caſus. Primo querit Gregorius quare per Moyſem dicitur: Qui reddis iniquitatem ⁊c. Secundo exponit illam authoritatem, quam dicit intelligi de originali peccato: pro quo originali peccato patris filius polluitur ante baptiſmū, ſed poſt baptiſmum polluitur tantum pro ſuo peccato.

Exo. xx.a.

a ¶ Iniquitateʒ. Per hanc authoritatem non ꝓbatur ꝓpoſitum, ſed per ſequētem optime. Lauren.

b ¶ Filijs. Non poteſt intelligi niſi de originali peccato: al's enim cōtradiceret authoritas illa filius non portabit ⁊c. j. qōne. iiij. iudei.

c ¶ Peccatum. Solum.

d ¶ Habem⁹. vnde patʒ ꝙ originale peccatum dimiſſum nō redit: et ita peccata dimiſſa nō redeunt.

Qui recedit.

e ¶ Sed nō in id qđ. ſ. xxiij. qō. iiij. ſi illic. ſ. l. diſti. ca. miror. ſ. diſti. j. tres autem. h.

f ¶ Recidit. Hic expreſſe dicit iſte ꝙ peccata non redeant: ſed ſi cōtrarium tenere volueris, expone ſic: non recidit oino vel eadem quantitate in qua prius eſt.

g ¶ Nec in originali cōtradicit ſibi ſi ſic exponatur.

h ¶ Qui tamen. Supra. ca. proxi. qui recedit.

i ¶ Ea morte. Id eſt ſimili pena eterna.

k ¶ Que. Id eſt qualis mors eterna. ſi ſic exponat̃ non contradicit ſibi.

¶ Finis huius ¶ Caſus. Hic dicit Gra. ꝙ finis ꝓxi. ca. vbi dicit ea morte, contradicit principio vbi dicit, ſed non illud. ſed hec dictio ea facit ſimplicem relationē. Qui autem dicūt ꝙ peccata nō redeunt, ſic intelligūt authoritates contrarias que dicūt peccata redire, ⁊ ꝙ ðr id eis fieri qui poſt remiſſionem abutuntur gratia dei. ⁊ hāc ſententiam dicit Gra. fauorabilem eſſe: ſcʒ que dicit peccata redire. quod adhuc ꝓbat per ſequentia, per que probat a contrario ſenſu ꝙ peccata redeunt: q2 bona preterita per peccatum moriuntur.

l ¶ Principio. Magiſter vocat principiū vbi dixit, ſed non in id ⁊c. finem vero vbi dixit: qui tamen ea ⁊c. ſ. ca. proxi. qui recedit. ſed illud ea, facit ſimplicem ⁊ nominalem relationem: non numeralem, ſicut ibi: mulier q̄ damnauit, ſaluauit.

m ¶ Quam penam. Uerum diceret ſi ꝓ eodem peccato penam exciperet. Lau.

n ¶ Aſſertores. Id eſt illi qui dicunt ꝙ peccata dimiſſa non redeunt. Lau.

o ¶ Determināt. Gra. aliter intelligit in ſequenti. ſ.

p ¶ Extitit. Uel potius q2 ita damnabitur quis pro ſequenti peccato, ſicut dānaret̃ ſi prima peccata non eſſent dimiſſa. ſ. eternaliter: ſed nō tantum puniet̃. Hug.

¶ Uerum illa. ¶ Hec eſt. vj. pars diſt. in qua ꝓbāt per ſex authorit̃. ꝙ peccata redeunt: et hoc probat ſuperficialiter: nam authoritates bene intellecte nō faciunt pro eo. Io. de fan. vj. q̃s.

q ¶ Ut enim dn̄s. Ab hoc loco vſqʒ in finē nititur Gratianus conflare argu. huiuſmodi ꝙ bona priora ꝑ mala ſequentia mortificata reuiuiſcūt, ſi poſtea bona fiāt. ergo a ſimili cum mala per penitentiam mortificētur: ſi iterū quis in malum reciderit, reuiuiſcunt: et ita peccata redeunt. ſed hec argumentatio (vt predixi in principio huius diſtic.) non procedit quia aliud eſt ī via aliđ in inuio, id eſt aliđ eſt ī bono, aliud in malo: q2 bona communicant̃, non mala. argu. de conſec. diſt. iiij. queris. argu. ff. de ſer. expor. ſeruus. et ꝓbat primum vſqʒ ad illum locum, hoc ſicut. ſecundum aūt probat vſqʒ ad illum locum, porro. exinde probat ꝙ eadem ratio eſt in bonis ⁊ in malis quo ad hoc. tandem cōcludit in. ſ. ſed his. ver. ſicut igitur bona. Lau. Aliud ē in via, aliud in inuio.

r Si auerterit. ¶ Non recordabuntur. ergo idem eſt ac ſi nunqʒ habuiſſet aliquod bonuʒ propter quod peccatum ſibi fuit dimiſſum. Et ita idem eſt ac ſi nunqʒ ei peccata fuiſſent dimiſſa. et ſic om̄ia pctā taliter dimiſſa redeunt. ⁊ dicunt̃ redire per ſequens pctm̄, ſicut priora bona mortificata per peccata, dicūtur per pniam reuiuiſcere. L. et ita argumentat̃ Gratianus ex his authoritatibus a ſimili per contrarium. Bona mortificata ꝑ pniam reuiuiſcunt.

ſ Hoc nobis. ¶ Reuocamus. in defenſionem a pena quo ad vitam eternam. Lau.

t ¶ Preteritorum bonorum. Quin ꝓ malis puniatur: mitius tamen punietur. Uel quo ad vitam eternam conſequendam non debet haberi fiducia. De hoc. ſ. diſtinc. iij. ca. querat. ſ. item illud. licet quo ad minorem penam ſubeundam poſſit haberi fiducia. h.

a **D**Epertuſo. hoc continetur in aggeo propheta in primo capitulo. Lau.
b **S**I refugientes. ¶ Prioribus. Ecce verbum pro quo inducitur capitulum.
c ¶ Melius. Id eſt minus malum. Lau.

l ¶ Recepturos. ergo a ſi' intelligat̃ p̃ ↄ̃triũ idem eſſe in malis, q̧ ſm̃ horum ſententiam reuiuiſcent.
¶ Porro qui. ¶ Caſus. Allegat nunc Gra. pro illa parte ſcilicet q̧ peccata dimiſſa redeunt. et hoc probat authoritate Ezechielis prophete, que ſatis plana eſt: per quem dñs loquebatur: et hoc probat a contrario ſenſu.

DEptuſo[a] q̊ppe ſacculo aliũde exit qđ aliunde immittit̃: q̃ indiſcrete mentes mercedẽ que ex bono opere acquiritur, nõ aſpiciũt quõ ex malo opere perdatur.

Item Petrus in epiſtola. ij.

ij. Pe. ij. d.

SI refugiẽtes coinq̃nationes mundi in cognitione dñi nr̃i ſaluatoris Ieſu xp̃i, his rurſus implicati ſuperãtur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus[b]: melius[c] enim erat illis nõ cognoſcere viam iuſtitie, q̃ȝ poſt cognitionem retrorſum cõuerti ab eo qđ illis traditum eſt ſancto mandato. **P**aulus quoq̧ ſcribens ad Hebreos ait.

Hebr. vj. a.

INtermittẽtes[d] ſermonẽ inchoatiõis[e] xp̃i, feramur[f] ad eius p̱fectionẽ nõ rurſus iacientes[g] fundamentum pñie ab opibus mortuis. **D**icẽs opera mortua, priora bona ſignat ap̃ls q̃ p̱ ſequens pctm̃ erant mortua: q̃ hi peccando priora bona irrita fecerũt. Hec ſicut peccãdo fiunt irrita, ita p̱ pñiam reuiuiſcũt, et ad meritum[h] eterne vite et btĩtudinis ſingula p̱deſſe incipiunt, etiã illa que pctis inueniunt̃ admixta. vnde Augu.[i] Pium eſt credere ꝛc. et Hiero.[k] Nõ eſt iniuſtus deus ꝛc. Ap̃ls etiã ſcribens ad Hebre. cuȝ fidem ꝛ dilectionẽ ꝛ bona op̱a eoꝝ breuiter ↄ̃memoraſſet: horuȝ oĩm mercedẽ quam amiſerãt peccãdo, poſt pñiaȝ a dño eos recepturos[l] oſtendit. **P**orro[m] qui per p̱phetã dixit. Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua ꝛc. ipſe per eundẽ[n] p̱phetã p̱miſit dicẽs: Si impius egerit pñiaȝ ab oĩb' peccatis ſuis q̃ opat' eſt: ꝛ cuſtodierit vniuerſa precepta mea, ꝛ fecerit iudiciũ et iuſtitiã: vita viuet et nõ morieẗ: oĩm iniquitatũ eius quas operat' eſt nõ recordabor: in iuſtitia ſua quam operatus eſt, viuet.

Ezec. xxxiij. d.

Filijs[o] q̃ȝ iſrael per aſſyrios captiuandis veteris idololatrie pctm̃ dñs per Oſee ip̱roperat: ꝛ peccatum qđ Moyſe ſupplicante patribus fuerat dimiſſum, hoc in filijs reuixiſſe oſtendit dicens.

Ezec. xxxij. c.

UE eis q̃ receſſerunt[p] a me: qm̃ vaſtabuntur[q] quia preuaricati[r] ſunt in me. Ego redemi[ſ] eos, ꝛ ipſi locuti ſunt contra me mendacia[t], et non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant[v] in cubilibus ſuis: ſuper triticum et vinum ruminabant[x]: et recolentem idola.

Oſee vij. c.

d **I**Ntermittẽtes. i. dimittentes: quaſi non hoc tantũ cõtenti, ſed cum hoc habito ad vlteriora p̱cedentes.
e ¶ Inchoatiõis. id eſt in q̃ chriſt' inchoat eſſe in nobis per fidem: ſcilicet qui ſmo eſt de initio fidei quo rudes catechizãtur: vt eſt ſymbolum ꝛ dñica oratio. x. q. j. placuit. Hu.
f ¶ Feramur. ſ3 intelligentiam ſcripture, ꝛ bonã operationem.
g ¶ Iaciẽtes fundamẽtum. nos inquã dico iaci. fun. penitẽtie. Qđ pri' dixit ſermonem inchoationis, hic appellat fundamentum: q̃ ad religionem chriſtianã venientibus prius p̱ponit̃: et ſuper hoc quod perfectionis eſt edificatur. dicit ergo, nos dico iacientes fun. penitẽtie. i. penitentiã q̃ſi lapidem in fundamẽto, quod eſt pena de peccatis, vel de hoc q̧ q̃s priora bona mortificauit per peccatum. iaciẽtes dico, id eſt non ſicut olim, ſcilȝ non ita negligẽter ſicut olim: vt ſicut prius cecidimus, ſic iterum cadamus. Uel non rurſus, id eſt non amplius niſi modo iaciamus, vt amplius iacere non ſit opus.
¶ Dicens opera. ¶ Caſus. Iſte. §. reſpicit finem precedentis ca. et dicit Grat. q̧ per opera mortua, priora bona ſignificantur: que ſicut per peccatũ moriunt̃, ita per penitentiam reuiuiſcunt. vnde Gratia. intendit probare a ſimili per cõtrarium: ergo mala per peccatũ redeunt. Et ad hoc inducit authoritates ſequentes.
h ¶ Ad meritum. Licet magiſter ad hoc iſtud allegat: non tamen per ↄ̃trariũ intelligendũ: vt idem ſit in malis magiſter tamen ad hoc. §. tres poſuit opiniones.
i ¶ Unde Auguſt. Pium eſt. ꝫ. diſtin. iij. ca. querat. §. illud autem. ꝛ ca. pium eſt.
k ¶ hiero. Non eſt. ꝫ. diſt. ij. §. hec itaq̧, ꝛ. c. nõ eſt. h.

m ¶ Porro. hoc porro copulatiue tenetur, nõ aduerſatiue: ꝛ inducitur ſequens ca. ad probãdũ q̧ bona mortificata reuiuiſcũt. Gratia. allegat p̱ alia ſnĩa ſcȝ q̧ peccata non redeant. vel ſi pro alia ſentẽtia intelligatur, ſic accipiatur litera quaſi nõ ſolum per authoritatem illã ſi auerterit ꝛc peccata redeãt: ſȝ et per authoritatẽ aliam.

Porro q̃ quo pulāt: ue tene tur.

n ¶ Eundem prophetam. i. eiuſdem prophete qui predixerat: ꝛ Ezechielem: vt. ꝫ. §. fin.
¶ Filijs. ¶ Caſ. Adhuc p̱bat Gratiañ. q̧ peccata dimiſſa redeunt. Et ad hoc probãdum inducit ca. ſequẽs per quod intendit probare q̧ peccata dimiſſa redeũt. vnde dicit propheta: Ue eis qui receſſerũt a me p̱ pctm̃ quoniã damnabũtur q̃ i me preuaricati ſũt ꝛc. ꝛ ſunt verba Oſee p̱phete redarguentis filios iſrl'. Et ca. ve eis. patet.
o ¶ Filijs. per quos oẽm pp̃l'm myſtice intelligas colentem idola.
p **U**E eis qui receſſerunt. per idololatriã vel peccatum immane. xlv. diſt. diſciplina.
q ¶ Uaſtabuntur. Ab hoſtibus, et miſeri erunt.
r ¶ Preuaricati. Adorando vitulum: et tranſgrediendo meum preceptum: de quo dixi. Non faciatis vobis deos alienos.
ſ ¶ Redemi eos. Ab egyptiaca ſeruitute.
t ¶ Mendacia. Dicentes. hi ſunt dij tui iſrael.
v ¶ Ululabant. Luxurie vacantes.
x ¶ Ruminabant. Id eſt non ſicut hoies comedebant, ſed quaſi iumenta.
x ¶ Ruminabant. id eſt abundantiam rerum quam habebant ſepius ad voluptatem quaſi ad fauces reuocabant; vt inde delectabilius paſcerentur, nihil niſi de=

bos et luxurias querentes.
a ¶ Receſſerunt. Dando ſe diabolo.
b ¶ Erudiui. Per Moyſen ⁊ alios fideles.
c ¶ Et confortaui. Id eſt dedi eis fortitudinem bellandi in tempore Joſue.

n ¶ Idem. Super eundem locum. Lau.
o ¶ Diuina. ¶ Redire. Supra. j.q.iiij. iam itaq̄z. ꝛ. xxiij.q.iiij. ſi illic.
¶ Sed his authoritatibus. ¶ Caſus. Induxit Gra. ꝛ.c. xxi. quaſdam authoritates que videntur dicere q̄ peccata dimiſſa non redeant: ſed quia ſunt contra ſuam ſententiam: ideo nūc eas ſoluit, ⁊ dicit q̄ intelliguntur de originali peccato: de quo purgato non puniuntur quia patres peccauerunt: ſed ideo puniūtur, quia mala eorum ſequuntur eos. In fine concludit q̄ ſicut bona per penitentiam reuiuiſcūt ad premiū, ſic mala reuiuiſcunt ad ſupplicium. Et ad hoc inducit authoritates prophete: ſed quidā faciunt ibi ca. putruerunt. ſed Hug. non facit ca. ab illo. §. ſz his. vſq̄z ad diſt. Exo. xx.a.

ceſſerūt[a] a me, ⁊ ego erudiui[b] eos, ⁊ cōfortaui eos, ⁊ cōfortaui[c] brachia eorū, ⁊ in me cogitauerūt[d] malitiā[e], reuerſi[f] ſunt vt eſſent abſq̄z iugo, facti ſunt quaſi arcus doloſus[g], cadent[h] a gladio[i] principes eoꝝ[k] a furore lingue ſue. Antiqua[l] peccata parētū filijs improperat ſermo diuin⁹, ⁊ ꝓpterea pricipes eoꝝ in gladio caſuros predicit. ſed per eundē ꝓphetā cōtra ſe dn̄s facere oſtendit, dicēs.

Ne forte dicāt in cordib⁹ ſuis omnē malitiā eorū me recordatū, nunc circūdederūt eos adinuētiones ſue que corā facie mea facte ſunt.

Item Hieronymus[m].

Cum ita puniantur ne cogitēt q̄ ꝓ veterib⁹ peccatis patrū puniā eos, q̄ nunc id eſt in preſenti ꝓ malitijs ſuis q̄s inuenerūt circūdati ſunt pena, ⁊ mala eoꝝ (ſicut putāt) nō me poſſunt latere, ſz poti⁹ ipſe adinuētiones aperte ſunt corā mea facie, que oīa clare videt.

Idem[n].

Heretici non poſſunt ꝓpter vetera pctā contra deū cauſari: cum antiquis operibus addant nouam impietatem, ⁊ ſuis ligentur peccatis: ⁊ cum deum celare ſe putēt, oculos eius vitare non poſſunt: quia vultus domini ſuper facientes mala.

Item Gelaſius papa.

Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire[o] non patitur.

Sed his authoritatibus[p] docentur filij ab originali peccato expiati non ideo puniendi quia patres peccauerunt: ſed ideo peccatum patrum in eos redire, quia eorum[q] culpam ſequuntur. Sic ⁊ bona que peccato moriūtur, non proficiunt ad premium q̄ facta ſunt, ſed q̄ per penitentiā reuiuiſcunt: tale eſt ⁊ illud Auguſt. in libro Pſalmorū. ſi Judas[r] teneret adoptionem ⁊c. ſic etiam et illud Greg. in moralibus intelligitur quid eſt[ſ] quod dicitur: Reddis iniquitatem patrum in filios ⁊c. Illis nāq̄z parentum iniquitas redditur, qui propterea puniuntur quia in radice traxerunt[t] amaritudinem[v] peccati: illis autē nō reddi dicitur, in quibus merito ſue iniquitatis non reuiuiſcūt peccata parentis. Sicut[x] ergo bona que peccato moriūtur, per penitentiā reuiuiſcunt ad premiū: ſic ⁊ mala que per penitētiam delentur, reuiuiſcunt ad ſupplicium. vnde propheta ex perſona penitētis deplorat, dicens: Putruerunt et corrupte ſunt cicatrices mee a facie inſipientie mee. i. plage per baptiſmū ſanate. hinc etiā idē ꝓpheta quāuis fide ⁊ ſacramēto circunciſionis ab originali peccato ſe mundatū cognoſceret: tamen adulterio ⁊ homicidio qđ cōmiſerat, illud reuixiſſe intelligens, non ſine cauſa inter cetera ipſum confitetur ⁊ dicit: Ecce enim in iniquitatibus conceptus[y] ſum ⁊c.

¶ Diſtinctio.v.

d ¶ In me cogitauerunt. Qui tanta eis feci.
e ¶ Malitiā. cum non poſſent nocere cogitatiōe ſola, potentiam meam ad idola tranſtulerūt. Hug.
f ¶ Reuerſi. ad id qđ fuerunt antequā ipſos reuocarem per Abrahā ⁊ Moyſen: vt abſq̄z iugo legis et notitia dei ferrentur in preceps. H. iiij. Reg.
g ¶ Doloſ⁹. De⁹ incēderat eos contra aduerſarios, ipſi ꝟo contra deū nituntur, et ſagittas blaſphemie contra deum inijciūt. Oſee vij.a.
h ¶ Cadent. principes.
i ¶ A gladio. Materiali vel ſpirituali. Hug.
k ¶ Eoꝝ. Qui vitulos auſi ſunt vocare deos.
¶ Antiqua. ¶ Hec eſt ſeptima pars diſt. in q̄ magiſter ſoluit queſtionem. Jo. de fan.
¶ Caſus. Verba ſunt Gratiani interpretantis ſummatim ꝟba Oſee. poſtea per eūdem ꝓphetā vult allegare ꝓ alia parte, ſc̄z q̄ pctā dimiſſa non redeant.
l ¶ Antiq̄ peccata parētū. Scilicet q̄ nō puniat filios ꝓ peccatis parentum, ſed potius ꝓ ſuis, ⁊ hoc inciden ter interſerit Gra. et interſerit quedā contra opinionē quā illatur⁹ eſt. Pſal. xxxiij.
m ¶ Hieronym⁹. Super predictā literā Oſee, ſc̄z ne forte ⁊c. Lau.
Cum ita. ¶ Caſus. Verba ſunt Hiero. exponentis predicta ꝟba Oſee, ne forte ⁊c. Dicit enī q̄ de⁹ non punit ꝓ peccatis patrū, ſed ꝓ ſuis iniq̄tatib⁹ quas quotidie faciunt. Sequentia duo ca. patent.

p ¶ Sed his authoritatib⁹ ⁊c. Supra proxime relatis ab illo. §. antiqua. et illis ſuperioribus capitulis quod eſt, qui receſſit, que videtur dicere q̄ peccata dimiſſa non redeant. Lau.
q ¶ Quia eorū. et ſic non oſtendūt q̄ peccata non redeant. Lau. Pſal. xxxvij f.
r ¶ Si Judas. ꝛ. in pn. huiꝰ diſt.
ſ ¶ Quid eſt. ꝛ.e. diſ. in ca. hanc. §. q̄ autem. H.
t ¶ Radice traxerūt. In ipſa origine carnis.
v ¶ Amaritudinē. i. cauſam amaritudinis peccati, vel cauſaꝫ amarā peccati. Pſal. l.
x ¶ Sicut. Ecce qualiter induxit ſuperiores authoritates a ſimili. Lau.
y ¶ Cōcept⁹. Arg. q̄ originale peccatū tenemur confiteri: qđ nō eſt verū, q̄ tm̄ cōmiſſa tenemur cōfiteri: at illud non eſt cōmiſſum, ſz contractū: credo tamē contritionē exigi. que enī notabiliter fiunt ⁊c. vt. ff. de iniu. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. Pctm̄ originale nō tenemur confiteri.

In penitētia autē que peccatorē conſiderare oportet, Aug. in li. de penitētia docet, dicēs.

Conſideret qualitatem criminis in loco [b], in tēpore, in pſeuerātia, in varietate [c] perſone, τ quali [d] fecerit hoc tētatione [e], τ in ipſi⁹ vitij multiplici executione. Opꝫ [f] eñ penitere fornicantē ſm excellentiam ſui ſtatus [g] aut officij, aut ſm modū meretricis [h], τ in modo [i] ſui operiſ, τ qualiter ſuā turpitudinē peregerit: ſi in loco [k] ſacrato, aut cui debuit excellētiā fidei, vt ſunt dom⁹ dñoꝝ [l], aut alioꝝ multoꝝ, ſi in tēpore orōni ꝯſtituto [m], vt feſtiuitates ſctōꝝ, τ tēpora ieiunij: ꝯſideret quātū pſeuerauerit [n], τ defleat qđ perſeueranter [o] peccauit, τ quāta [p] vi⁹ fuerit in pugnatione. Sūt q̄ nō ſolū nō vincunt, ſꝫ vltro ſe pctō offerūt: nec expectāt tētationē, ſꝫ preueniūt voluptatē, τ ptractant ſecū q̄ꝫ multiplici actione vitij delectabiliter peccauerint: oīs iſta varietas confitenda eſt τ deflenda: vt cū agnouerit ꝙ peccatū eſt multū, cito inueniat deum propitium. i. cognoſcendo augmentū peccati, inueniat ſe cuius etatiſ fuerit, cui⁹ ſapientie τ ordinis, τ ſtatū omnem alteri⁹ nō peccātis [q]. immoretur in iſtis ſingulis, τ ſentiat modum criminis, purgās lachrymis omnem qualitatem vitij: defleat [r] virtutem qua interim caruit. Dolendum [ſ] eſt enim, τ dolore purgandum eſt, non ſolū quia

In penitētis autē. ¶ Hec diſ. diuidit in. iiij. partes. In q̄rū p̄ma ponit modos penitētie. Scđa ibi: Qualitas. Tertia ibi: Falſas. Quarta ibi: Fratres. Jo. de fā. ¶ Caſus. Hic ponitur quinta diſtin. in qua notantur ea que penitentes debent conſiderare. τ ponuntur in principio ſequentis ca. et hoc etiā verſu notant. Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quādo. Horum exēpla colligunt in principio cap. Debet iſta conſiderare peccator, vt pl⁹ doleat: et ſacerdos debet conſiderare, vt plus vel minus puniat.

a ¶ In penitētia. In hac diſt. et alijs duabus ſequentibus agit tam de illa parte penitentie que dicit oris confeſſio, et operis ſatiſfactio q̄ꝫ de alijs: τ ideo videndū eſt qñ oris ꝯfeſſio fuerit inſtituta, vtrum neceſſaria ſit vel tātū volūtaria, qualiter ſit facienda, τ cui, τ quando. Dicunt quidā † inſtitutam fuiſſe in paradiſo ſtatim poſt peccatū dicente dño ad Adam, Adam vbi es? ideo enim queſiuit vt ipſo cōfitente peccatum daretur forma alijs in poſterū confitendi: ſed quia in illa interrogatione dñs minus expreſſe videbat ad confitendum monuiſſe, ideo poſt exquiſiuit a Cain fratricida expreſſi⁹. Ubi eſt Abel frater tuus? Alij dicunt ꝙ ſub lege fuit primo inſtituta quādo Joſue precepit Achor crimen ſuum confiteri, et lapidatus eſt. xlv. diſt. ſed illud. Alij dicunt ꝙ in nouo teſtamento a Jacobo dicente: Confitemini alterutrum peccata veſtra τc. ſed melius dicit eam inſtitutā fuiſſe a quadam vniuerſalis eccleſie traditione potius q̄ꝫ ex noui vel veteris teſtamenti authoritate. Et traditio eccleſie obligatoria eſt vt preceptū. argu. xj. diſt. in his rebus. ergo neceſſaria eſt confeſſio in mortalibus apud nos, apud grecos non: quia non emanauit apud illos traditio talis: ſicut nec conficiūt in azymis, ſed in fermentatiſ. ꝟ.e. diſt. j. c. ſi. illud ergo Jacobi: Confitemini alterutrū peccata veſtra: fuit conſiliū primo, alioquin ligaret τ grecos non obſtante eoꝝ conſuetudine. Eſt autem facienda taliter ꝙ non ſolum de peccato, ſed de omnib⁹ circunſtātijs. j. e. c. j. Et eſt faciēda ſacerdoti ſi adeſt, vel proximo in neceſſitate. ꝟ. di. j. quē penitet. Eſt autem faciēda cum quis peccat ſtatim, quia nec per momentum τc. ‡ vt. ꝟ. diſt. iij. ille rex. τ hoc ſi eſt manifeſtum. ſi autē eſt occultū et cōterit, non credo eū peccare ſi differt oris confeſſionē vſq; ad tēp⁹ penitētie deputatū per ca. oīs. ex̄ de peni. et re. Sed qui differt cum habet copiam ſacerdotis, nunquid in quolibet inſtanti peccat mortaliter? nō, quia omnes more illi circa vnum τ idē tēpus ſunt. ſed auget illud ex diuturnitate. ff. de fur. eum qui. ex̄ de ſimo. non ſatis, τ peccaret quidem mortaliter. Lau.

Cōfeſſio vbi fuit inſtituta.

† vt Ambro. pro hoc facit qđ no. ꝟ.e. diſt. j. in p̄n. i gl. q̄ mentionē in p̄n. ar.

Confeſſio grecis neceſſaria non eſt.

‡ Dic aliter. ſ. ꝙ loq̄r ſm Ar. de illis qui de hac vita ſine ſacramentis deceſſerūt q̄ nō ex-

Conſideret. ¶ Caſus huius ca. A principio igitur vſq; ibi. cautus ſit. notantur ea que penitēs debet conſiderare vt illa confiteatur, et de illis doleat. Abinde vſq; ibi paueat, dicitur ꝙ confitens non debet peccata diuidere, vt vni ſacerdoti partem cōfiteatur, et alij aliā partē. Deinde dicitur ꝙ vere penitens abſtinere debet a communione corporis chriſti, τ a vanitatib⁹ ſeculi, τ diligere vere penitentes.

cuſ aūt ſi tunc poſſunt ſacramētare cipere,

b ¶ In loco. ꝟ. di. j. aut facta.

c ¶ Uarietate. agentis, τ eius cum qua agitur. ꝟ. di. j. aut facta. quedam enim res in clericis reprehenſioni ſubiacet, que nō in laicis: vt. xxxj. diſ. c. j. puta nubere.

d ¶ Et quali. Extra de homi. ſicut dignum.

e ¶ Tentatione. an ab ea preuent⁹, an eā preueniēdo: vt. j. ſequitur.

f ¶ Oportet. ideo huiuſmodi circunſtātias tenet ꝯfiteri, † quia preſumunt augere pctm̄ vel minuere, ſi tñ eas ſubticuit p oblationē: nō dico eū teneri vt iterū ei cōfiteat circūſtātias, niſi tales circūſtātie eſſent ꝙ alteri⁹ generis peccatū facerēt, vt loc⁹ ſacer facit ſacrilegiū: vt. ꝟ. diſt. j. aut facta. Lau.

g ¶ Stat⁹. ꝟ. xj. q. iij. c. excellētiſſim⁹. τ ca. p̄cipue. ff. de re mili. l. ij. ex̄ de cle. ve. c. epm̄. ꝯtra. ff. ad legē cor. de ſic. l. pe. ꝟ. ſꝫ dic in epō eſt maior pena ſuſpēdi trib⁹ mēſib⁹ a cōmunione q̄ꝫ ab officio deponi. j. q. j. q̄ſquis.

h ¶ Meretriciſ. an. ſ. fuit pulchra vel deformis: an ſoluta vel obnoxia viro vel voto. ar. xxvij. diſt. c. vlt. Lau.

i ¶ Et in modo. q̄ ea abuſus eſt, vtrū ordinarie, vel extraordinarie. nā vterq; dānabilis eſt. xxxij. q. iiij. meretricis. xxxv. q. iij. extraordinaria.

k ¶ Si in loco. ꝟ. xvij. q. iiij. q̄ſq̄s. ff. de incē. q̄ edes. h.

l ¶ Dominoꝝ. arg. ꝟ. xxij. q. v. de forma. h.

m ¶ Cōſtituto. quo etiā a cōiugib⁹ eſt abſtinendū. j. e. q. iiij. c. j. τ. ij. τ fere per totum.

n ¶ Perſeuerauerit. Nam perſeuerantia auget delictum. xxiiij. q. j. ſchiſma. ff. de fur. inficiando. §. infans. econtra mora et perſeuerantia excuſat delictum quandoq;. xxxv. q. viij. c. ſ. ff. de pe. ſi diuino. ff. de ritu nup. l. q̄ in prouincia. Lau.

o ¶ Perſeuerāter. iteratio enim aggrauat. xxv. queſt. ij. ita nos.

p ¶ Et quanta virtus. i. reſiſtentia. h.

q ¶ Nō peccātiſ. vt ſi miorē aliquē ſe nō peccātē viderit

r ¶ Defleat. qr abſtinere non potuit a peccato quēadmodum τ minor ſe abſtinuerit.

ſ ¶ Dolēdū. ¶ Caſus. Inſtruit Augu. penitentē do-

peccauit,ſʒ q᷑a ſe v̄tute priuauit.nā lʒ ſperet ſe cōſecuturū veniā: dolere tñ pōt q̄r nō p̄meruit vñ remūerari cōfidat. anxiet᷑ ⁊ doleat q᷑ modo effugiēs de preteritis penā miſer tñ nō inde expectet gloriā:cuius omne tp̄s (q̄m breuiſſimū eſt[b])debuit decertaſſe ad cōſequendū premium. ¶ Defleat etiā q̄m offendens in vno[c], factus eſt oim[d] reus. ígrat⁹ e[nim] extitit,q̇ plen⁹ virtutibus deū nō oīno timuit. In hoc eīm q̇ſ q̄ꝫ pctōr ſit culpabilior, q̇ eſt deo acceptior. Ideo ei[e] Adā pl⁹ peccauit:q̄r oī bono abundauit. Etiā alio mō offendēs in vno,reus eſt oim[f]:q̄r oñes virtutes patiūtur detrimētū[g] ab vno vitio. nā ſi q̇s cadit in auaritiā, largitatē deſtruit et etiā caſtitatē minorauit: amore ei pecunie vl' violaret caſtitatē,vel ſaltē minus amaret. Si eīm tāta p̄pter deū adhuc caſtitas ineſt, vt nolit eādem p̄dere:tñ ſaltē minori gaudio minore affectione tuet᷑ eā vbi videt inde p̄cedere dānū pecunie ſic q̄ꝫ ⁊ ī alijs q̄ etſi nō[h] expellant᷑[i],tñ perceptiōe vni⁹ vitij vel ſatis vel parū minuūtur,vel intētiōe deteriorātur: vñ oīs virtus amiſſa cuicunq̄ꝫ crimini[k] eſt deflenda,et de oībus indulgentia petenda eſt. ¶ Animaduertere etiā opʒ ⁊ aīaduertēdo deflere animam p̄rimi quā deo fornicator eripuit,vel ereptā in malo cōfirmauit:etiā q᷑ exēplum[l] extitit mali in operatiōe ſui criminis cui magis p̄fuiſſet ſi alijs fuiſſet cā cōuerſiōis.gemat itaq̄ꝫ alior̄ vitā in ſua corruptā,vel incorruptā nō cōſeruatā[m],et commodū p̄rimi qd̄ dediſſet exemplo boni.de triſtitia doleat quā bonis peccādo[n] intulit:⁊ de letitia quā eis nō adhibuit:et nō ſolū cogitet quid et qualr̄ fecerit,ſʒ q̄ꝫ iniuſte deū (vt diximus)peccādo offenderit.timeat illā veritatis ſnīam: Nō poteſtis duob⁹ dñis ſeruire. Timeat ergo ne oīa bona q̄ fecit dū in vno pctō perſeuerauerit,ex cōicatiōe mali p̄diderit vt q̄ ſeruiuit diabolo per crimē deo q̄s obtulerit amiſerit virtutes. Pium[o] tñ eſt credere vt recepta dei gr̄a que in eo deſtruit oīa mala, etiā priora remuneret bona:vt cū deſtruxerit qd̄ ſuū nō inuenerit, amet ⁊ diligat bonū qd̄ etiā in peccāte plantauit. In his oībus dolēs aut relinquat ſcl'm aut ſaltē illa q̄ ſine admixtiōe mali nō ſunt adminiſtrata:vt mercatura et malitia et alia q̄ vtētibus ſunt nociua vt adminiſtrationes ſeculariū p̄tātuʒ niſi his vtat᷑ ex obedientie[p] licētia ponat ſe oīno ī p̄tāte iudicis,in iudicio ſacerdotis,nihil ſibi reſeruās ſui[q]:vt oīa eo iubēte parat⁹ ſit facere p̄ recipienda vita aīe, q̄cūq̄ꝫ faceret pro euitāda corporis morte et hoccū deſiderio:q̄r vitā recuperat infinitam, vt deus[r].cuꝫ gaudio enim facere dʒ immortalis futurus q̄ faceret p̄ differenda morte moriturus[ſ]. Sēper deprecet᷑ deū cert⁹ de venia:q̇ oībus modis et ſine oñi

Pnia i[n]teriori ⁊ exterio[r] i[n] dolen[do] diſt.

lere tam in interiori q̄ in exteriori. pnīa enim interiori dʒ dolere de tribus, ſcʒ de malis commiſſis:et hoc oſtendit vſq̄ꝫ illuc: defleat ⁊c. Item et de bonis omiſſis,ſcilʒ virtutibus que oſtendunt᷑ omiſſe,q̄m q̇ deliquit in vno ⁊c. et hoc ab illo loco defleat,vſq̄ꝫ ad illum,animaduertere. a quo loco vſq̄ꝫ ad illuz, in his oībus. oſtendit q᷑ dolere debet de malo exēplo qd̄ dedit p̄ximo peccando. Ab illo aūt loco : in his oīb⁹ ⁊c. vſq̄ꝫ ad illum locū : qui ergo.inſtruit penitētem in exteriori penitentia, que conſiſtit in faciendo : vt ſeculuʒ relinquere et ſimilia. Ab illo loco qui ergo ⁊c. vſq̄ꝫ in finem inſtruit in interiori que conſiſtit in abſtinendo. Lau.

Jaco. ij.b.

a ¶ Sed q᷑ ſe.§. diſt.j.omnis.§.alij ecōtra. ⁊ ca.ſunt q̇ arbitrant᷑.Lau.

b ¶ Breuiſſimuʒ. eſt.§.xxiij.qōe.iiij. ipſa pietas.

c ¶ In vno. Scʒ mortali peccato:factus eſt oim reus: ſcʒ peccatorum.

d ¶ Omniū reus. ſcilʒ quo ad vitam eternā . ita eīm pro illa dānabitur , ac ſi eſſet oibus inuolutus:lʒ non tantū puniat᷑:vt.j.e.diſt. fratres.Uel qui offendit in vno,ſcilʒ mortali pctō:fact⁹ eſt reus oim virtutum.i.ex eo q᷑ per vnū peccatū mortificat in ſe omnes virtutes.vl' qui offendit in vno , ſcilʒ charitate,fact⁹ eſt oim reus.i.ingratus oim bonorum acceptor.Lau.

Offendens in vno,factus eſt omniuʒ reus.

e ¶ Ideo enim . quō peccaſſet ſi tāta bona habuiſſet. Et eſt argu.q᷑ p̄fectus in eodē genere delicti plus peccet q̄ imperfect⁹.

hoc tamen attēdendū eſt ſm cōtemptum.xxxij.q.j.cum renunciat᷑.§.diſti.ij.ca.j.§.item ſm hanc.c.ſi eīm inquit. §.j.q.j.multe ſunt aūt operationes.xxiij.q.iij.deus.

f ¶ Reus eſt oim,quo ad vitā eternā. ita eīm dānabit᷑ pro iſto ac ſi eſſet oībus inuolut⁹. has duas expoſitiōes innuit hic:⁊.§.e.diſt.ij.c.multi.§.nō autē bene. Hug.

g ¶ Detrimentum.i.defectū:vt.xxxij.q.j.cum renunciatur.vel hoc quo ad opera exteriora,non quo ad eſſentiam:quia ſi habet vnam,habet omnes.Lau.

h ¶ Que etſi nō. q̄ꝫ totum ad opera exteriora p̄iorib⁹ ſimilis.

i ¶ Expellantur, re vera quo ad eſſentiam ſui.

k ¶ Crimini. Id eſt criminoſo.atas hʒ cuiuſcūq̄ꝫ criminis. Et eſt ſenſus. oīs virtus.i.efficacia vel effectus cuiuſcūq̄ꝫ crimis eſt deflendus . q.d.oē crimen cum ſuo effectu eſt deflendū: vñ ⁊ ſequit᷑.⁊ de oibus.q.ſit expoſitio precedentis.h.

Crimina ſunt defleda

Mat. vj.c.

l ¶ Q̄ʒ exēplū.§. xlv.di.ſʒ illud. h.

m ¶ Nō cōſeruatam.i.cōfirmatem in malo per ſuum effectum.

n ¶ Peccādo.i.de pctō ſuo bonis triſtitiā p̄ueniſſe : de qua dolēdū eſt , vt ɔtriſtāti p̄ſit ad vitā.vel nō eſt abſurdū ſi p̄prie de triſtitia doleat : q̄r et apl'i de paſſiōe dñi doluerūt:⁊ nos de penis martyrū cōtriſtamur.ff.de incen.rui.nau.q̇ naufragio.ff. de leg.j. etiā ſi partis.ff.de bo.lib.in ſuitutē. ff.ad ſyl.ſi q̇s graui.§.ſi cū.ff.de v̄b. obli.l.antepe.L.

Apl'i d[e] paſſiōe dñi doluerūt.

o ¶ Pium.§. ea. diſt.iij.§.illud aūt. et ca.piū eſt.h.

p ¶ Ex obedientie.§.xxiij.q.v.miles.h.

q ¶ Sui.i. ſuorū peccatorum.

r ¶ Ut deus. eſt vita eorū infinita. vel hʒ vitā īfinitā.

ſ ¶ Moriturus. Ut corp⁹ redimas ferrū patieris ⁊ ignē: Arida nec ſitiēs ora lauabis aqua Ut valeas animo,quicq̄ꝫ tolerare negabis? At precium pars hec corpore maius habet. Ouidius.xlvij.diſt.oēs. xxxviij.diſt.omnes.xij.q.j.precipimus.Lau.

Sanitatis cauſa mlta toleranda ſūt.

a Ⅽ A multis.xj.q.j.aliud.h.
b Ⅽ Offerat. Ex quo mentem obtulit. h.
c Ⅽ Et ad munera.ꝫ.iij.q.vij.in grauibus. h.
d Ⅽ Non cognouit.id eſt non approbauit: vt in euāgelio. Neſcio vos, id eſt non approbo. h.

Neſcio vos.i. non approbo.

e Ⅽ Larga. Al's largita.
f Ⅽ Apud ſe.ar. q̄ nō debet fieri diuiſio cauſe.argu.j. de cōſe.diſtin.ij.cōperim⁹.C.de iud. nulli.j.e.fratres.
g Ⅽ Confeſſionē. Nota cōfeſſionem peccatoꝝ nō debere diuidi p plures ſacerdotes.nā qui diuidit, veniam nō cōſequitur.arg.ff. de ſer.ruſtic.pred. per fundum.⁊.j.e. fratres.

Confeſſio non eſt diuidenda.

h Ⅽ Corpus. De conſecra.diſtinc.ij. quotidie. h.
i Ⅽ Bona. Ergo a cōtrario ſenſu ſi malam habuit conſcientiā, ſeparabit ſe a corpore xpi.ad hoc cōtinuatur qđ ſequitur.
k Ⅽ Judiciū.ſcilꝫ vltimum.

Mar. xij.d.

l Ⅽ Cogitet. Qr ſicut p delictis ſeparatur q̄s a corpore chriſti.i.dn̄i in hac vita niſi reſipiſcat: ita pro eiſdem in futuro iudicio ſeparabitur i ignem eternum: cuꝫ hedi ſeparabuntur ab agnis, id eſt peccatores a iuſtis.xj.q.iij.nolite. h.
m Ⅽ Ubi. In quo iudicio.
n Ⅽ Terribilius. q̄ȝ ſit ſeparatio a corpe chr̄i, que eſt quaſi quedā damnatio: vt.j.de cōſe. diſt.ij.quotidie.

Separatio a corpore chr̄i eſt q̄ſi quedā dānatio.

n Ⅽ Terribilius. Judicium, ſcilicet damnatio.
o Ⅽ Digni. id eſt prediti. Aug.
p Ⅽ Nam Dina. Ⅽ Hiſtoria. Legitur in Geneſi q̄ cū Jacob veniſſet in terram Sicchimitarum, Dina filia eius egreſſa eſt vt videret mulieres regionis illius: quam filius regis illius terre adamauit, et rapuit et oppreſſit.
p Ⅽ Dina filia Jacob. Illud tangit quod legitur in Geneſi capit.xxxiiij. ſcilicet q̄ cum Jacob veniret in terram Sicchimitarum, Dina filia eius egreſſa eſt vt videret mulieres illius regionis. quam videns Sicchem filius regis illius terre adamauit et rapuit: ⁊ vi oppreſſit eam. h.

Dina filia Jacob fuit a ſicchē oppſſa.

tedio dubius rogaret poteſtatem terrenā. abſtineat a multis[a] licitis, q̇ in libertate arbitrij cōmiſit illicita. ſemper offerat[b] deo mentē ⁊ cordis cōtritionē: deinde ⁊ qđ pōt de poſſeſſione: tūc qđ offerat deo, ſecur⁹ offerat. reſpexit em̄ dn̄s ad Abel ⁊ ad munera[c] ei⁹: ſed prius dicit ad Abel q̄ȝ ad munera eius. Sumēs em̄ mētem quā cognouit humilē et purā remunerauit ei⁹ largitatꝫ munera. Ad Cain vero nō reſpexit, neqȝ ad eius munera. mentem em̄ eius quaȝ viderat q̄m̄ nō cognouit[d], ei⁹ munera non recepit. In iudicio itaqȝ cordis conſiderāda eſt eleemoſyna tribuētis: nec iā ꝯſiderādū eſt quātū: ſꝫ qua mēte, q̄ affectione dat qđ pōt. Uidua em̄ duob⁹ que habuerat minutis larga[e] plus oīb⁹ poſuit. Qui ergo ſua pctā redimere vult, tpaliū oblatiōe caueat, prius offerat mentē. Cautus ſit penitēs ne verecūdia ductus diuidat apud ſe[f] cōfeſſionē[g]: vt diuerſa velit diuerſis ſacerdotib⁹ manifeſtare. Quedā em̄ vni celat, que alijs manifeſtāda reſeruat: qđ eſt ſe laudare ⁊ ad hypocriſim tēdere, ⁊ ſemper venia carere ad quā p fruſta totam putat puenire. Pacueat preterita quē vera delectat pnia: vt nō pri⁹ ad dn̄i corpus[h] accedat, q̄ȝ confortet illū cōſciētia bona[i]. ſꝫ in hac ſeparatione tremendū iudiciū[k] cogitet[l], vbi[m] ⁊ maius ⁊ terribilius[n] īpenitentes ſeparabit in ignē. doleat q̄ nondū audeat ſumere quē multuꝫ deſiderat cibuꝫ ſalutarē. iſti ſunt digni[o] fructus pnīe, animā captiuaꝫ illaqueantes, ⁊ in libertate ſeruantes. Cohibeat ſe preterea a ludis, a ſpectaculis ſeculi, q̇ pfectā vult cōſequi gratiā remiſſionis. Nam dina[p] Jacob filia ſi ſe cohibuiſſet, ⁊ iter ſuos remāſiſſet ab extraneo raptore corrupta nō eſſet. Tanto itaqȝ magis ſibi caueat, et cohibeat ſe aīa que ſepe vel ſemel rapta ⁊ corrupta eſt: timeat iam docta experimēto[q] qđ ignorauit: ergo eligat, quē imitetur, vt nō ſequatur quē animus ſu⁹ dānat. ſe em̄ iudicat q̄ pnīe fruct⁹ nō habentē a ſe nō elōgat. laudat enim ⁊ amat q̄s digne fructificare non ignorat. querat fruct⁹ dignos, etſi nō dignos pnīe. ſunt em̄ fructus digni, virtutū fructus: qui nō ſufficiūt penitētib⁹. Penitentia enim grauiores expoſtulat vt ſic pacet eccleſia: vt pacata dolore et gemitibus mortuis impetret[r] vitam.

Item Leo papa.

Ⅽ Penitentes negociationis lucra abijciant.

Qualitas lucri negociātē[s] aut accuſat, aut arguit: q2 eſt ⁊ honeſt⁹ queſtus, et turpis: verūtamen penitēti vtilius[t] eſt diſpendia pati, q̄ȝ piculis negociationis adſtringi: q2 difficile eſt inter emētis vendētiſqȝ cōmerciū nō interuenire[v] peccatum. Idem.

Ⅽ Poſt pniam ad militiā ſecularem redire non licet.

Contrariū ꝯo oīno eſt eccleſiaſticis regulis: poſt pnīe actionem redire ad militiam[x] ſecularē: cum apl's dicat. Nemo militās deo, im-

q Ⅽ Experimento. Unde Ouidi⁹. Qui ſemel eſt captus fallaci piſcis ab hamo: Omnibus vnca cibis era ſubeſſe putat. Lauren.

Deceptus ſemel caut⁹ ſibi cauet.

i. placita: tē cas⁹ accuſan ti ⁊ q̄ meri plurali et adiectiua ſi li dicto ni q̄ ſeq tur era id eſt ramos ar chid.

r Ⅽ Impetret.ꝫ. diſtin.j.quem penitet, in fi. h.
Q Ⅽ Qualitas ⁊c. Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua prohibet ſolenniter penitētes eē mercatores. Jo an.de fan.
ſ Ⅽ Negociantē. Supra diſtic.lxxxviij.fornicari.
t Ⅽ Utilius. Qr inhoneſt⁹ queſtus arguit penitentē.
v Ⅽ Interuenire. Nam contrahentibus naturale eſt ſeſe inuicem decipere.ff.loca. item ſi precio.§.quemadmodum.⁊.ff.de mino. i cauſe.ij.§. idem.

Cōtrahentes ſe frequēter decipiunt.

C Ontrariū.
x Ⅽ Ad militiam. hoc eſt verum cum eſt ei iniunctū ⁊c. vel delinquit in ipſa militia ꝫ.diſti.l.ſi q̄s poſt. ꝫ.ea.q.ij.latorem. ꝫ.xxvj.qōe.xij. de his vero.⁊ ca.penitentibus.et ca.hoc ſit. nam cum hoc eſt ei iniūctum nomine penitentie ne ad ſecularia negocia vnqȝ reuertatur, tunc obſeruare tenetur: al's excōmunicatur.j.e.de his. Sed ſi eſt ei iniunctum: ſiue priuatam ſiue ſolennem egerit penitētiam deceteto redire non poteſt ad ſecularia negocia, quia quaſi perſona eccleſiaſtica eſt: vt.ꝫ.diſtinc.j.ca.aliud.j.

ij.ps.

Pniā pacta an ſit licitū ad ſecularē militiā redire.

ij.T. ij.a.

plicat ſe ſecularibus negocijs. Unde non eſt liber a laqueis diaboli, qui ſe militie mundane voluerit implicare.

Item ex Niceno concilio.

¶ Decennio peniteant q̄ poſt penitentiam ad ſecularem militiam redeunt.

Si q̄[a] ꝑo ꝑ gratiā dei vocati, p̄rimo quidem oſtēderunt fidē ſuā depoſito militie cingulo, poſt hec autem ad propꝛium vomitū ſunt reuerſi, vt etiā pecunias darēt[b] ⁊ ambirent rurſus ad militiā: iſti decem[c] annis ſint inter penitentes poſt p̄rimum triennium[d] quo[e] fuerint[f] inter audientes. Ab oībus vero precipue illud obſeruet̃, vt animus eoꝝ ⁊ fructus penitētie attēdat̃[g]. q̄cūq̄ʒ em̄ cū oīm timore ⁊ lachrymis perſeuerātib⁹, ⁊ operib⁹ bonis cōuerſationē ſuam nō ꝟbis ſolis, ſed opere ⁊ virtute demonſtrāt, cum tēp⁹ ſtatutū ab his fuerit impletū, ⁊ oratiōib⁹ iam ceperint cōicare: licebit ep̄o humani⁹ etiam circa eos aliquid cogitare. qui vero indifferēter habuerint lapſum[h], ⁊ ſufficere ſibi q̄ eccleſiā introiuerint arbitrant̃, iſti omni modo ſtatuta tempoꝛa complebunt.

Item ex conci. Aurelian̄.

¶ A communione ſuſpendātur qui poſt penitētiam ad ſecularia redeunt.

De his[i] q̄ ſuſcepta penitentia, religionem ſue profeſſionis obliti, ad ſecularia relabunt̃: placuit eos a cōmunione ſuſpēdi, ⁊ ab oīm catholicorum cōuiuijs ſeparari[k]. q̄ ſi poſt interdictū cum eis quiſq̄ʒ preſumpſerit manducare, et ipſe communione p̄riuetur.

Item Gregorius.

¶ Que ſit falſa penitentia.

Falſas penitētias dicimus q̄ nō ſm̄ authoritatem[l] ſanctoꝝ patrū ꝑ q̄litate criminū imponunt̃: ideoq̄ʒ miles ⁊ negociatoꝛ vel alicui officio dedit⁹ qd̄ ſine pctō exerceri nō poſſit[m], ſi culpa grauioꝛi irretit⁹ ad penitētiā venerit, vel q̄ bona alteri⁹ iniuſte detinet, vel q̄ odiū in coꝛde gerit, recognoſcat ſe verā penitētiā non poſſe peragere, ꝑ quā ad eternam vitā peruenire valeat, niſi negociū relinquat, vel officiū deſerat, vel odium ex coꝛde dimittat: bona q̄dē q̄ iniuſte abſtulit, reſtituat[n] arma deponat, vlteriuſq̄ʒ nō ferat, niſi conſilio religioſoꝝ epiſcopoꝝ ꝑ defendenda[o] iuſtitia: ne tamē deſperet[p], interim q̄cquid boni poterit facere, hoꝛtamur vt faciat, vt omnipotēs de⁹ coꝛ illi⁹ illuſtret ad penitentiam.

Item Gregorius in homilia xxiiij.

¶ Poſt conuerſionē ad negocium redire nō licet quod ſine peccato agi non poteſt.

Negociū qd̄ ante cōuerſionē ſine pctō extitit, hoc etiā poſt ꝯuerſionē repetere culpa non fuit[q]. Sunt enim pleraq̄ʒ negocia que ſine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus poſſunt. Que ergo ad peccatum implicāt, ad hec neceſſe eſt vt poſt conuerſionem animus non recurrat.

Item Innocentius papa.ij.

¶ De eodem.

Fratres noſtros ep̄os et pb̄ros admonemus

ca. de his. niſi ſit negocium quod ſine peccato expediatur. ſ. e. negocium.

a ¶ Si q̄. ¶ Caſus. Si qui ſolēnē penitentiā egerūt ⁊ poſt ad militiā ſecularē ſunt reuerſi. x. annis peniteāt. Sed ſi de hac penitētia tres annos exegerint, cōmunione eccl'ie reſtitui debēt: ⁊ ſi penitētes vere extiterint, ep̄s poterit de penitētia impoſita relaxare: ſi autē negligentes explere debēt proꝛſus tēpora cōſtituta. xxvij. q. j. deuotam.

b ¶ Darent. Ad vſurā vel ad negociationē. hu. lxxxviij. di. foꝛnicari. — Canō penitētialis.

c ¶ Decem. xxvij. q. j. deuotā.

d ¶ Triēniū. i. p̄rimū tēp⁹ triēnij.

e ¶ Quo. triēnio. ſ. ea. q. ij. latoꝛem. de conſe. di. iiij. eos quos.

f ¶ Fuerint. extra eccleſiam ⁊ exiſtentes, et audientes officiū: ſupple intrent eccleſiam, vel poſt p̄rimū annum intrent ad eccleſiam: ſʒ vſq̄ʒ ad trienniū ſunt inter audientes, non tn̄ cōicantes: vt. ſ. e. q. ij. latoꝛē. h. — De h° de cōſe. diſt. iiij. eos. p.

g ¶ Attendatur. hec clauſula nō ꝑtinet ad precedentia, ſed hic pōt legi clauſula ſuperioꝛ poſt p̄mū. Lau.

h ¶ Lapſum. nō curando q̄ lapſi ſunt. Lau.

i De his qui. ſ. diſ. l. ca. vlt. hug.

k ¶ Separari. ſ. xxvij. q. j. deuotā. hug.

l Falſas peni. ¶ hec eſt. iij. pars diſtin. in qua ꝓbat q̄ penitentia eſt falſa que nō imponitur ſm̄ canones. Jo. de fan.

¶ Caſus. hug. ſic ponit hunc caſum. Primo oſtēdit que ſit falſa penitētia: poſtea oſtendit q̄ ſi quis exercet tale officium quod ſine peccato exerceri non poteſt, vel ſi aliquis bona alterius detinet iniuſte, vel ſi quis odiū in coꝛde ſuo gerit: nullus talis poteſt agere veram penitentiam, niſi illud officium relinquat: ⁊ ſi hoc non poteſt facere, penitentiam agere non poteſt. Item quicquid boni poteſt, faciat: vt de⁹ coꝛ eius ad veram penitentiam illuſtret.

l ¶ Authoritatem. i. non conſideratis circunſtātijs. Uel ſi ibi certa pena ſtatuitur: ſi minoꝛ imponitur, falſa eſt, niſi ex cauſa temperet̃. j. q. vij. ca. ij. Lau. iij. ps.

m ¶ Non poſſit. difficultas notat̃, nō impoſſibilitas. ſ. e. qualitas. L.

n ¶ Reſtituat. xiiij. q. vj. ſi res.

o ¶ Pro defendēda. ſ. xxiij. q. v. excōmunicatoꝝ. hu. ſ. e. q. ij. latoꝛē.

p ¶ Ne tn̄ deſperet. lʒ predicta non faciat. Lau.

q Negocium. Nō fuit. Alij nō habēt nō, ⁊ tunc recte concoꝛdat cū duobus precedentibus capitulis, quia peccatum eſt ſi exerceat predictas negociationes. ſed ſi habetur non, bonū eſt: quia nō eſt peccatum ſi excolat agros ⁊ vineas, aut cognoſcat vxoꝛem cauſa prolis: immo ſicut ſine peccato prius hoc faciebat, ita nunc facere debet et poteſt. h.

Fratres ⁊c. ¶ hec eſt q̄rta pars diſt. in qua oſtendit magiſter qualiter intelligat̃ illud Jacobi ap̄l'i: Qui peccat in vno, factus eſt omnium reus. Jo. de fan.

¶ Caſus. Monet Inno. prelatos ne laicos decipi falſis penitentijs patiantur. Secundo dicit q̄ falſa penitentia eſt cū q̄s eſt in pluribus delictis, ⁊ vult tantū penitere de vno. quod pꝛobat authoꝛitate Jacobi. Tertio dicit q̄ falſa penitentia eſt cum quis ab officio non recedit quod ſi- iiij. ps.

ne peccato exerceri nõ poteſt. Uel ſi odiũ gerit in corde. Uel ſi non ſatiſfacit offenſo. Uel non indulget offendẽti. Uel arma portat contra iuſtitiam.
℄ Fratres. ſ. e. diſtinc. iij. ca. prima. §. item opponitur. verſi. item ſi illa. hug.

niã ɔſeq̃, dꝫ in vnitate eccl'ie eſſe, ⁊ ſacerdotibꝰ nõ diuiſis ab eccleſia confiteri: alioquin inutiliter cõfiteretur, ſicut apparet in Juda. In tertia parte dicitur ꝙ ſacerdos q̃ digne vult ſoluere vel ligare, debet in ſe iudicare qđ dicit in alio puniendum, ⁊ habere ſcientiã diſcernendi inter leprã et lepram, ⁊ diligẽter de pctõ inueſtigare, ⁊ de oĩ eiꝰ varietate: quibus ſic cognitis ſit ipſe peccatori beneuolus, prout viderit expedire. In fine dicit ꝙ ſuperior non dꝫ ſemper penitẽtem ſue dignitati reſtituere, nec a ſua dignitate ſemper eijcere. Hi q̃ ſcꝫ phariſei. Scđa pars incipit ibi: Labore itaq̃. Tertia ibi: Sacerdos itaq̃. Luce xvij. c.

ne falſis penitentijs laicorum aĩas decipi, ⁊ in infernũ pertrahi patiantur. Falſam autẽ penitentiã eſſe ɔſtat cũ ſpretis pluribꝰ, de vno ſolo penitẽtia agitur aut cũ ſic agitur de vno, vt nõ diſcedatur ab alio. vnde ſcriptũ eſt: Qui totã legẽ obſeruauerit, offendat autem in vno: factꝰ eſt oĩm reꝰ[a]. ſ. quãtũ ad vitã eternã: ſicut enĩ ſi peccatis oĩbꝰ eſſet inuolutꝰ, ita ſi in vno tantũ maneat, vite eterne ianuã non intrabit[b]. Falſa enĩ eſt penitẽtia cũ penitẽs ab officio vel curiali negocio non recedit qđ ſine peccatis[c] agi nullatenꝰ preualet: aut ſi odium in corde geſſerit, aut ſi offenſo cuilibet nõ ſatiſfaciat, aut ſi offẽdẽti offenſꝰ nõ indulgeat, aut ſi arma quis contra iuſtitiam ferat.

℄ Diſtinctio. vj.

Qui autem debeat fieri confeſſio, vel q̃lẽ illũ oporteat eſſe q̇ aliorũ crimina iudicat ex eodem lib. de penitẽtia docetur cũ dꝛ[d].

Qui vult[e] confiteri peccata ſua vt inueniat gratiã, querat[f] ſacerdotẽ ſcientem ligare ⁊ ſoluere, ne cum negligens circa ſe extiterit, negligatur ab illo qui eũ miſericorditer monet, et petit ne ambo in foueã cadant, quã ſtultus euitare noluit. et. ĩ. Tanta itaq̃ vis confeſſionis eſt, vt ſi deeſt ſacerdos, confiteatur proximo. ⁊. ĩ. Sepe[g] enim contingit ꝙ penitens non poteſt verecundari corã ſacerdote, quẽ deſiderãti, nec locus, nec tempus offert: ⁊ ſi ille cui confitebitur poteſtatẽ ſoluẽdi non habeat, fit tamẽ dignꝰ venia ex deſiderio[h] ſacerdotis q̇ ſocio cõfitetur turpitudinem criminis. Mũdati enĩ ſunt leproſi dum ibãt oſtendere ſe ſacerdotibꝰ, anteq̃ ad eos peruenirẽt. vnde patꝫ deũ ad cor reſpicere dum ex neceſſitate prohibentur ad ſacerdotes peruenire. Sepe q̇dẽ eos querunt, ſed ſani ⁊ leti dũ querũt anteq̃ perueniãt moriuntur, ſed dei miſericordia eſt vbiq̃, q̇ iuſtis nouit parcere, ⁊ ſi non tã cito[i] ſicut ſoluerentur a ſacerdote: q̇ ergo confitetur, oĩno confiteatur, et ſacerdoti meliori q̃ poteſt cõfiteatur: ⁊ ſi pctm̃ occultũ eſt, ſufficiat referre in notitiã ſacerdotis, vt grata ſit oblatio munerĩ. ⁊. ĩ. ℄ Laboret itaq̃ penitẽs in eccl'ia eſſe, et ad eccleſie vnitatẽ tẽdere: niſi enim vnitas eccleſie ſuccurrat, niſi qđ deeſt peccatori, ſua operatione[k] cõpleat, de manibus inimici non eripietur[l] anima mortui. Credendũ eſt enĩ (⁊ pietas fidei expoſtulat credere) ꝙ omnes eleemoſyne totius eccl'ie ⁊ oratiões, ⁊ opera iuſtitie, ⁊ miſericordie ſuccurrant recognoſcenti mortẽ ſuã ad conuerſionẽ. Ideoq̃ nemo digne penitere poteſt, quẽ non ſuſtineat

a ℄ Reus. ſ. e. di. conſideret. lxxxvj. diſt. paſce. ⁊ ca. qui clementiã. h. Argu. contra teſtes ⁊ inſtrumẽta. ſ. diſt. lxxxv. ca. iij. Argu. contra. C. de tranſac. ſi ex falſis.
b ℄ Nõ intrabit. Non tamen tantũ punietur. h. Jac. ij
c ℄ Petis. ſ. xxv. diſt. qualis. h.

Qui autẽ debeat. ℄ Hec diſt. diuiditur in tres partes. In quarũ prima queritur cui dꝫ quis cõfiteri, et eſt dicendũ meliori ſacerdoti quẽ habere poſſit. Scđa ibi: Caueat. Tertia ibi: Quod autem. Jo. de fan.
℄ Caſꝰ. Hic intitulatur. vj. diſtinc. in qua queritur cui ſit confeſſio facienda. Et dicẽdũ eſt ꝙ debet fieri ꝓprio ſacerdoti. ſi autẽ minus diſcretus ſit, cũ eius conſilio ⁊ licẽtia ad diſcretum accedat. ſi aũt ipſe nollet dare licentiam, faciat hoc ſuperioris authoritate. viij. q. iij. artaldus. ſacerdos tamen dꝫ ab eccleſia tolerari. In neceſſitate tñ poteſt etiã laico fieri: vt. ĩ. ea. c. j. ⁊ ca. placuit. ſ. diſt. j. quẽ penitet. Similiter cui ⁊ q̃li, quia diſcreto ⁊ a crimine mundato. ĩ. ea. ca. j.
d ℄ Cũ dicitur. ſ. e. di. j. quẽ penitet.

e ℄ Qui vult. a loco iſto vſq̃ ad verbum, laboret itaq̃ ⁊c̃. habetur. ſ. diſtinc. j. quem penitet. ⁊ ibi expoſitum eſt. Lau.
f ℄ Querat. hoc poteſt intelligi quã do eccleſia plures ſacerdotes hꝫ: tũc enĩ ad meliorem ſacerdotẽ debet accedere. Uel hoc quãdo prius ɔfeſſus eſt ſuo ſacerdoti, poſtea vadit ad aliũ ſi ſuꝰ ignoret ſm̃ qualitatem delicti ei penitentiam imponere. arg. ĩ. e. placuit. quia quanto pluribus confitetur, tãto citius veniã conſequitur. ſ. diſ. j. quẽ penitet. licet §. aliter intelligat. ĩ. e. c. ſacerdos. §. qđ autem. Lau. Sacerdos melior poſt ɔfeſſus eſt eligẽdus.
g ℄ Sepe enĩ. ĩ. de conſe. diſtin. iiij. ſanctum. ſ. xxvj. q. vj. ſi aliquis fuerit. h.
h ℄ Ex deſiderio. Infra. xxxiij. queſtione. v. quod deo.

Qui vult confiteri. ¶ Caſus. Hoc ca. licet ſit prolixum, facile tamen et vtile eſt. Diuiditur tamẽ hoc ca. in tres partes. In prima parte dicitur ꝙ penitens q̇ vult agere penitentiam, ⁊ ſua peccata confiteri, querat diſcretũ ſacerdotẽ ſcientẽ ſoluere ⁊ ligare: ⁊ ſi ſacerdos haberi nõ poteſt, cõfiteatur proximo: quia ex ſola contritione ⁊ deſiderio ſacerdotis impetrat veniã qui ſocio confitetur. In ſecunda parte dicitur ꝙ qui ex cõfeſſione vult ve-

i ℄ Si nõ tã cito. quãtũ ad penã purgatorij. L.
k ℄ Operatione. ſcꝫ vt ſit de ſua vnitate, ⁊ in eadẽ complectatur. hug.
k ℄ Operatione. ſcꝫ et alijs bonis operibus. ſ. e. diſt. j. §. alij. ca. multiplex. xxvj. queſt. vij. ca. j. argu. xiij. q. ij. anime. hug.
l ℄ Non eripietur. ſi contempſit eccleſie ſuffragia. Lau.

vnitas[a] eccleſie:ideoq̃ non pꝰtat ſacerdotes ꝑ aliquā culpā ab vnitate[b] eccl'ie diuiſos. Judas[c] eñ q̄ penitēs iuit ad phariſeos relinquens apl'os, nihil inuenit auxilij, niſi augmentū deſperationis. dixerunt enim: Quid ad nos? tu videris. ſi peccaſti, tibi ſit: non tibi ſuccurrimus, non pctā tua charitatiue ſuſcipimꝰ, nō cōportāda ꝓmittimus, nec qualiter deponas onus docemꝰ: quid eñ nobis ⁊ miſericordie, q̄ nec opera ſequimur iuſtitie? Iſſet[d] ad fratres iſſet ad illos qui orauerāt ꝓ ſocru Petri febricitāte, q̄ chananeā improbā miſericordie obtulerāt. Interrogaſſet Petrū ꝓ ſe effundentē lachrymas nō fugiſſet Mariā et Martham, que vitam Lazaro impetrauerant, nō turbam plorantē que vnicum filium acquiſierat vidue. Iuit ad diuiſos[e], et diuiſꝰ perijt. ⁊.j. ¶ Sacerdos itaq̃ cui oīs offertur peccator, ante quē[f] ſtatuitur oīs languor, in nullo eoꝝ ſit iudicandus[g] que in alio iudicare eſt promptꝰ: iudicās enim aliū qui eſt iudicandus, condēnat ſeipſum cognoſcat igitur ſe, ⁊ purget in ſe qđ alios videt ſibi offerre: caueat vt a ſe proijciat quicq̃d damnoſum[h] i alio reperit. animaduertat qđ dicit. Qui ſine peccato[i] eſt veſtrū, pꝛimꝰ in illā lapidem mittat: ideo eñ liberauit peccatricē, quia nō erat q̄ iuſte ꝓijceret lapidē quomodo lapidaret qui ſe lapidandū cognoſceret? nullus eñ erat ſine peccato in quo intelligit omnes crimine fuiſſe reos: nā venialia peccata ſemper remittebant[k] ꝑ ceremonias: ſi qđ ergo in eis peccatū erat, criminale[l] erat. Deteriores itaq̃ i hoc ſacerdotes ſunt ſe prius non edificātes, illis q̄ dn̄m obſeruabant inſidijs. In hoc itaq̃ patentiſſimū eſt crimen ſacerdotū, et vltra modū deteſtabile, qui nō prius ſe iudicāt ⁊ alios alligāt, deberent eñ in ſe timere crimen qđ[m] in alijs timuerunt, et deteſtabile eſſe cenſuerunt. Illi q̄dē adeo erāt ceci, ꝙ ſummā ſapientiam ſperabant capere ſuis inſidijs: qđ illis[n] patuit, qđ tūc quiſq̃[o] vitauit, vitet ſacerdos qui in hoc[p] errore illis iudeis peior extitit. Caueat ſpiritualis iudex, vt ſicut nō cōmiſit crimen neq̄tie, ita non careat munere ſcientie. Oportet vt ſciat[q] cognoſcere[r] quicq̃d dꝫ iudicare. Iudiciaria enim poteſtas hoc poſtulat vt qđ dꝫ iudicare diſcernat: diligēs igit inq̄ſitor, et ſubtilis inueſtigator[s] ſapiēter, ⁊ q̄ſi aſtute interroget a peccatore qđ forſitā ignorat, vel verecūdia velit occultare. Cognito itaq̃ crimine, varietates eiꝰ nō dubitet inueſtigare, ⁊ locū, ⁊ tēpꝰ, ⁊ cetera q̄ ſupra diximꝰ in exponēda eoꝝ q̄litate: q̄bus cognitis, adſit beneuolꝰ, paratꝰ erigere[t], ⁊ ſecum onus portare habeat dulcedinē in affectiōe, pietatē i alteriꝰ crimine, diſcretionem in varietate: adiuuet cōfitētem orando, eleemoſynas et cetera bona pro eo faciēdo: ſemper eum iuuet leniendo, cōſolando[v] ſpem promittendo, et cum fuerit opus etiā increpando. Doleat[x] loquēdo, inſtruat operando: ſit particeps laboris, q̄ particeps vult fieri gaudij: doceat perſeuerātiam, caueat ne corruat, ne iuſte perdat[y] poteſtatē iudiciariam. Licet enim penitentia poſſit ei acquirere gratiam, non tamen mox[z] reſtituit in poteſtatem primam. Etſi enim Petrus poſt lapſum reſtitutus fuerit: ⁊ ſepe lapſis ſacerdotibꝰ reddita dignitatis ſit poteſtas, non tamen neceſſe eſt vt hoc omnibus concedatur quaſi ex authoritate. Inuenit enim authoritas que concedit, ⁊ quaſi imperat: inuenitur alia que minime concedit, ſed vetat: que ſcripture nō repugnant, ſed concordant: ſi locus et tempus et modus penitentie pacem adhibeant: cum enim

a ¶ Unitas. quia extra eccleſiam nemo ſaluabit: vt.xxiiij.q.j.q̄cūq̃.L.
b ¶ Ab vnitate. Etiā in neceſſitate. xxiij.diſt.c.preter. §.verū.Lau.
c ¶ Judas. ſ.ea. diſt.j.§.alij.ecōtra c.ijs pſātis. hu.
d ¶ Iſſet.i.ire debuiſſet. h. †
e ¶ Diuiſos. Ab vnitate eccl'ie.ſ.ad phariſeos, q̄ diuiſi interpretant. h.
f ¶ Ante quem. iij.q.vij.iudicet, et ca.qui ſine.
g ¶ Judicandus. Peccat ergo dum in crimine ſunt ſacerdotes iniungendo penitētiā. ⁊ verꝫ eſt: vt.ſ.iij.q.vij.c. ſacerdos.§.in euāgelio. Quid ergo ſi in neceſſitate ſuus parochianus petat ab eo penitētiam? R̄n. conteratur, et ſtatim iniūgere poterit.xiij.diſtinct.in ſumma. hug.
h ¶ Dānoſum.i. damnabile.
i ¶ Sine peccato. mortali. h.
k ¶ Sēper remittebantur. xij.q.ij. gloria.ſ.de conſec. diſt.iij.aquā. hu. Arg.ꝙ veniale ſine mortali remittatur, qđ non credo. hic ergo venialia dicūtur quedā que reuera mortalia fuerūt. ſed tunc venialia dicebant, quia legis ceremonijs remittebātur quātū ad penā legis euitandā: quo ad deū autem non remittebant. ‡
l ¶ Criminale. hic criminale dicit qđ ceremonijs legꝭ nō remittebat vt adulterium. arg. xxxij. queſt.j. quod autem.L.
m ¶ Quod timuerunt. Sacerdotes Judeorum.

Mat. xxvij.

Mat. xv.b. Jo.xj. Luce vij.b.

n ¶ Qđ illis.ſ.qđ non debet alios iudicare.L.
o ¶ Qđ tūc q̄ſq̃. ſcꝫ crimē iudicādi iudicare.L.
p ¶ Qui in hoc. Qđ iudicādus iudicat.Lau.
q ¶ Sciat. Ar.ꝙ iudex ignarus iuris non dꝫ eſſe, niſi habeat peritiam ⁊ experimenta cauſarū per conſuetudinē. in aut. de iudi.in pñci.colla.vj. arg.ex̄ de cōſue.ex literis.Lau.
r ¶ Cognoſcere. xxxviij.diſtin.nulli ſacerdotum.⁊ cap. omnes.h.
s ¶ Inueſtigator. Arg.ꝙ ſpecialiter a penitēte querendum eſt an hoc vel illđ ꝯmiſerit. † Argu.xliij.diſt.ſit rector. ver. q: increpando. ff. de queſtio.l.j.§.quoniaꝫ. extra de peni.⁊ re. omnis.
t ¶ Erigere.ſ.e. diſtinct.v.conſideret.h.
v ¶ Cōſolādo.ſ. ꝓ ipſo orādo, ꝓut ſequitur.
x ¶ Doleat.i.dolore ꝓ ipſiꝰ peccato oſtendat.
y ¶ Perdat. Per negligentiā. lxxxj. diſt.dictum.L.
z ¶ Mox. Id eſt ſtatim. argu.l.diſtinctio. abſit. vel mox, id eſt indifferēter. quedā enim non reſtituuntur, vt dixi.l.diſtin.mirot.

Iudex non ſit iuris ignarꝰ.

Penitens eſt interrogādus ſpecialiter.

† Q; de ſingulis circūſtātijs ſit querendum a pctōre: eſt arg. xxx.q.v iudicantē.xxiij. q.viij. occidit. Credo ꝙ ſtandū eſt i genere nec eſt ad ſingula deſcendendā. Pe.

tot ſunt qui labuntur: vt priſtinam dignitatē ex authoritate defendant, et quaſi vſum peccandi ſibi faciant, reſcindēda[a] eſt ſpes iſta. ſi vero loc⁹ eſt vbi iſta non concurrant, reſtitui[b] poſſunt qui peccant: itaq; pontifex iuſt⁹ ⁊ perfect⁹ atq; diſcretus non cogitur ſuos ſacerdotes ſemper abijcere, nec mox reſtituere, niſi ſtatutum fuerit a Romano pōtifice. Caueat ſacerdos ne peccata penitētiū alijs manifeſtet: quod ſi fecerit, deponatur.

Unde Gregorius.

Deponat̄ ſacerdos q̄ pctā penitētꝭ publicare preſumit.

Sacerdos ante omīa caueat ne de eis qui ei confitentur peccata ſua, alicui recitet[c] q̄ ea ꝯfeſſus eſt, non ꝓpinquis, nō extraneis, neq; (quod abſit) pro aliquo ſcādalo. nam ſi hoc fecerit, deponatur, ⁊ oībus dieb⁹ vite ſue ignominioſus peregrinando[d] pergat.

Quod autem dicitur vt penitens eligat ſacerdotem ſcientem ligare et ſoluere, videtur eſſe contrarium ei quod in canonibus inuenitur, vt nemo videlicet parochianum alterius iudicare preſumat. Sed aliud eſt fauore vel odio propriū ſacerdotē cōtēnere, qđ ſacris canonib⁹ prohibetur: aliud cecū vitare, quod hac authoritate q̄ſq; facere monetur, ne ſi cecus ceco ducatum preſtet, ambo in foueam cadant.

Unde Urbanus papa. ij.

Cuilibet ſacerdoti commiſſum (niſi pro eius ignorantia) alter ſacerdos ad penitentiam non ſuſcipiat.

Placuit vt deinceps nulli ſacerdotū liceat quēlibet commiſſum alteri ſacerdoti ad penitētiam ſuſcipere ſine ei⁹ ꝯſenſu cui prius[e] ſe ꝯmiſit[f], niſi pro ignorantia[g] illius cui penitens prius confeſſus[h] eſt. Qui vero cōtra hec ſtatuta facere tētauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit.

Diſtinctio. vij.

Temp⁹ vero penitētie eſt vſq; ad vltimū articulū vite.

Unde Leo papa.

De eodē.

a Reſcindēda. l. diſt. vt ꝯſtitueret̄. ꝯtra. Sed hoc eſt quādo peccatū ſuum defendere voluīt ex authoritate: vt ꝟ. lxxxvj. diſt. plurimos. Uel hoc cum non eſt ſcādalū multitudinem puniri. Lau.

b Reſtitui. niſi in enormibus: vt. l. di. miror.

Confeſſor q̄n ꝯfeſſionē licite reuelat, vt excōicationē euitet.

c Sacerdos ⁊c. Recitet. Pone q̄ ſacerdoti confitet̄ aliquis aliquod crimē, ⁊ excōmunicat eps omes hui⁹ criminis conſcios, niſi veritatē reuelauerint. eſt in q̄ōne an preſbyter ei reuelare teneat̄. Videt̄ hic q̄ non. ⁊ arg. ex̄ de offi. or. ſi ſacerdos. ⁊ extra ď adult. ſignificaſti.

ij. ps. preterea hoc ꝓbare non pōt preſbyter. igit̄ dicere non debet. vj. q. ij. placuit. ꝟ. ij. q. j. ſi peccauerit. ⁊. q. vij. plerūq;. preterea nōne ſecretū fuit? ergo celare debuit. xxij. q. v. de forma. Itē iſte non debet dici ſciens. xv. q. v. preſbyter. In ꝯtrariū facit q̄ hec pena maior eſt in eccleſia, ergo magis vitari dꝫ et formidari. xj. q. iij. nihil. Itē in excōicatione nō eſt tantū anime

iij. ps detrimentum, ſꝫ et corporis. xj. q. iij. nihil. So. Dicunt q̄dā q̄ in ſecreto epiſcopo dicere pōt: vt pote q̄ ꝓdeſſe poſſit, non obeſſe. xxij. q. v. hoc videt̄. Alij cōtra. Uel dic ibi ſciuit vt homo, hic vt de⁹, ⁊ preterea iſte non conſcius nec ſciens dici debet.

d Peregrinādo. vt ita agat publicā penitētiā, ⁊ etiā ſolenē ſi nō habet̄ ſpes de ei⁹ reſtitutione: vt. l. diſ. illď ꝟ. hāc autē penitētiā. ꝟ. vj. q. ij. placuit. ꝯtra. ſꝫ illa pena nō excludit hanc. Uel aliter ibi dixit epiſcop⁹ eū peccatū cōmiſiſſe in genere, nō deſcēdēdo ad ſpecies, ſꝫ hic ſpecificat. Uel ibi facta fuit ꝯfeſſio epiſcopo vt ſocio vel homini, non vt deo. ꝟ. vj. q. ij. c. j. ⁊. ij. L.

e Placuit. Cui prius. xvj. q. j. ꝟ. ecce in hoc.

e Cui prius. Nota q̄ prius dꝫ ꝯfiteri ſuo ſacerdoti, ſꝫ alteri poſtmodū confiteatur. Lau.

† Iſta fuit ſententia L. quā ſequitur Innoc. put no. ex̄ ď pe. ⁊ re. oīs.

f Commiſit. Id eſt cuius parochianus eſt. ab alio enim non poteſt ligari vel ſolui. extra de penitē. ⁊ remiſ. quod autem.

g Pro ignorantia. Ergo pro ignorantia eius authoritate huius canonis poteris ire ad alium, ſine licentia hominis, ſcꝫ illius preſbyteri imperiti. ſufficit hoc a iure concedi, argu. ff. de condi. inſti. qui ſub ꝟ. vlti. Sed nunquid credet ille extraneus ſacerdos ſimplici verbo eius penitentis qui dicit ſuum ſacerdotem imperitum? Sic, quia non eſt veriſimile q̄ cum mendacio veniat ad penitentiam. ca. ſancimus. j. q. vij. Sed nunquid eſt vtilis talis confeſſio quam quis accipit a non ſuo iudice cōtra hanc inſtitutionem? nam ordinatus a non ſuo epiſcopo recepit veritatē ordinis. vij. q. j. epiſcop⁹. Sed dico eā inutilem. Ue ergo ſcholaribus q̄ vadūt ad incluſos pro penitētia, ⁊ nō teri vbi audiūt diuina per annum, q; ⁊ ibi decimas perſonales debent dare. ex̄ de deci. nouum genus. Lau.

ij. ps.

h Cōfeſſus. vel quia non vult penitentiam dare, vel pro alia iuſta cauſa. Lau.

Tempꝰ. In hac diſt. tractatur de penitentia finali, ſcꝫ que in fine vite queritur et accipitur, ſcꝫ an valeat ad eternam vitam conſequendam vel non. et qđ ſi fiat non ex charitate, ſed tantū metu diuini iudicij. Et diuiditur in duas partes. In prima quarum dicitur qđ dictum eſt. Pe. Secūda ibi, q̄ſq;. p.

Tempus vero. Caſus. Hic intitulatur ſeptima diſtinct. qua queritur vſq; ad quod tempus peccator ſit recipiendus ad penitentiam, hoc eſt an vtilis ſit penitentia que iniungitur in mortis articulo. ⁊ videtur Auguſt. in hoc dubitare, nec vult (vt videtur) in hoc preciſe reſpondere. argu. infra. eo. ſi quis poſitus. Et forte ideo dubitauit, quia conſiderauit quod de facto contingit: quia vix aliquis poteſt digne penitere in mortis articulo conſtitutus, dum mundum conſiderat dum reſpicit filios et vxorem. † infra eo ꝟ. vlti. Uel dubitare ſe oſtendit: non quia dubitet quid in hoc caſu tenendum ſit, ſed quia in talibus verbis terrere vult nos, vt in ſanitate agamus penitentiam: preciſe autem eſt reſpondendum ad hanc queſtionem per authoritatem euangelij, quia in quacunq; hora peccator ingemuerit ⁊c. ſupra diſtinctio. j. ca. facilius ꝟ. hoc idem. Procedit ergo hoc modo Gra. Primo probat vno cap. q̄ penitenti nunq; eſt penitentia deneganda, poſtea adducit in contrarium duo capitu. vſq; ad ꝟ. hoc autem. que contraria capitula per alias authoritates Auguſti. ſoluit.

NEmo deſperādus eſt[a] dū in hoc corpore cōſtitutus eſt: q2 nōnunqꝫ qđ diffidentia etatis differtur, conſilio maturiore[b] perficitur.

Quāqꝫ de differētibus penitentiam Augu. ſcribat.

SI qs poſitus in vltima neceſſitate ſue egritudinis voluerit accipe penitentiam, ⁊ accipit[c], ⁊ mox reconciliatur[d] ⁊ hinc vadit: fateor vobis nō illi negam⁹ qđ petit, ſꝫ non preſumimus ꝙ bene hinc exit. ſi ſecur⁹ hinc exierit, ego neſcio. pniaꝫ dare poſſumus, ſecuritatē autē dare non poſſumus. nūquid dico dānabiꝉ: ſed nō dico liberabiꝉ. vis ergo a dubio liberari? vis qđ eſt incertū euadere? age pniam dū ſan⁹ es. ſi ſic agis, dico tibi ꝙ ſecurus es, q2 penitētiam egiſti eo tēpore quo peccare potuiſti. Si autē vis agere penitentiā quādo iam peccare nō potes, peccata te dimiſerunt[e] non tu illa[f]. Idem.

QUi egerit pniam veraciter, ⁊ ſolut⁹ fuerit a ligamēto quo erat aſtrict⁹, et a xpī corpore ſeparatus, ⁊ bene poſt pniam vixerit ſicut ante pniam viuere debuit: poſt reconciliationē quādocūqꝫ defunct⁹ fuerit, ad deū vadit, ad requiē[g] vadit, regno dei non priuabiꝉ, a populo diaboli ſeparabitur. Idem.

SI quis[h] autem ⁊c. et .ī. Baptizatus ad horam ſecurus hinc exit. fidelis bene viuēs ſecurus hinc exit. agēs pniam, et reconciliatus cū ſanus eſt, et poſtea bene viuens ſecurus hinc exit. Agēs penitentiā ad vltimū, ⁊ reconciliatus, ſi ſecur⁹ hinc exit, ego nō ſum ſecurus. vnde ſecur⁹ ſum dico, ⁊ ſecuritatē do. vnde ſecurus nō ſū, pniam dare poſſum, ſecuritatē dare non poſſum. et poſt pauca. Sed vnde ſcis (inquit) ne forte deus dimittat mihi? verū dicis: illud ſcio, hoc neſcio. nam ideo do tibi pniam: quia neſcio. nam ſi ſcirem nihil tibi prodeſſe[i]: non tibi[k] darem. Item. Si ſcirem nō tibi pdeſſe, nō te admonerē, nō te terrerē. Due res ſunt aut ignoſciꝉ tibi, aut nō ignoſciꝉ. qđ hoꝝ futurū tibi ſit, neſcio ꝗ tene certū, ⁊ dimitte incertū. Hoc aūt quare Augu. dixerit, cyprian⁹ oñdit dicēs.

IDcirco fratres chariſſimi pniam non agētes nec in dolore delictorū ſuorūꝫ toto corde manifeſtā lamentationis ſue profeſſionē teſtantes prohibendos oīno cenſuimus a ſpe cōmunionis et pacis, ſi in infirmitate atqꝫ periculo ceperint deprecari: q2 rogare illos non delicti penitentia, ſed mortis vrgētis admonitio cōpellit: nec dignus eſt in morte accipere ſolatiū, q̄ ſe non cogitauit moriturum.

Item Aug. in lib. de pnia.

NUllus expectet qñ iam peccare non poſſit, arbitrij em̄ q̄rat libertatē vt delere poſſit cōmiſſa: nō neceſſitatē. q̄ pu⁹ itaqꝫ a pctis relinquitur qꝫ ipſe relinquat, ea non libere ſed quaſi neceſſitate condēnat licet enim latro veniam meruiſſet in fine de omni crimine, non tñ dedit baptizatis peccādi ⁊ pſeuerādi authoritatē. tūc em̄ baptizat⁹ eſt, qui tūc primū in cruce xpm cōfeſſus eſt. quia em̄ ſi in extremo vite hiatu aduenerit, ſanat et liberat ī ablutiōe baptiſmi ita ꝙ nec purgatoriū ſentiūt q̄ in fine baptizāꝉ: ſꝫ ipſi ditati bonis ſctē mr̄is eccleſie receptu ri ſūt multiplex bonū ī ꝟa btitudine. Illi aūt q̄ cū potuerūt nūqꝫ cōuerti voluerūt: cōfitētes cū iā peccare nequeūt non ſic facile acquirunt qđ volunt opꝫ em̄ vt pnia fructificet in

a Nemo deſperādus eſt. Id eſt de nemine deſperandum eſt. Archid.

b Maturiore. xxvj.q.ij. ancillā. cuius hec pars eſt Lauren.

Caſus. Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua dicitur ꝙ ſi quis vere vult penitere, hoc ſan⁹ faciat. Pe.

Si quis poſitus. Caſus. Queſitum fuit ab Aug. an danda ſit penitentia in mortis articulo conſtitutis, et an ſit eis vtilis. Et reſpondet dicens ꝙ nulli eſt penitētia deneganda: ſed nō preſumit ꝙ eis ſit vtilis, neqꝫ eis ſecuritatē promittit. vnde hortatur quēlibet vt in ſanitate penitentiam agat, ſi digne vult veniā obtinere.

c Accipit. Notificatā non autem impoſitaꝫ: quia in tali articulo nō imponiꝉ: vt. xxvj. q. ōne. vj. preſbyteri. ⁊ ca. agnouimus, et queſtione. vij. ca. j. Lauren.

d Reconciliaꝉ. Quia forte erat excommunicatus vl' abſolutus per officium ſacerdotis a penitentia q̄ ei imponi debeat. L.

e Dimiſerunt. Id eſt videntur dimiſiſſe te.

f Non tu illa. More humano loquitur. ſemꝑ enim preſumitur contra iſtum ꝙ non vere peniteat: niſi euidens ſignum appareat. arg. l. vij. diſtin. ſi quis in egritudine. Hug.

Qui egerit penitentiam. Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi quis egerit veraciter penitentiam, et bene poſt penitentiā vixerit, poſt reconciliationem ſecurus hinc exit ſicut poſt baptiſmū. qui autē in articulo mortis penitētiā agit, vtrū ſecurus hinc exeat: dicit Augu. ſe dubitare. h. autem vnum cap. facit ab illo cap. ſi qs poſitus vſqꝫ ad .§. hoc aūt. qui .§. per ſe patet.

g Ad requiem. Scilꝫ recta via, ita ꝙ nec purgatoriū ſentiat ꝓ illis peccatis pro quib⁹ penituit. Lau.

Purgatorium non ſentiet qui vere penituit.

Si quis. h Hoc habes. ſ. di. iij. §. vlt. in capi. ſi quis autem. Hug.

i Tibi pdeſſe. C. de pba. ad probationem.

k Non tibi darē. ſ. xcv. diſ. illud. arg. Hug.

Idcirco. Caſus. Dicitur hic ꝙ qui verā penitētiam non agūt ⁊ ex toto corde, ꝓhibendi ſunt a ſpe cōmunionis et pacis: quia tales compellit ad penitentiā neceſſitatis articulus, et non delictum.

Nullus expectet. Caſus. Dicit Auguſti. ꝙ nullus debet expectare vt agat penitentiam in morte. Nec debꝫ ex eo ſumere authoritatēꝫ ꝙ penitentiam latronis Chriſtus in eius fine ſuſcepit: quia ille nō ſolum penituit, ſed etiam baptiſmū recepit. vnde non eſt mirum ſi ſtatim volauit ad patriam, ſicut eſt de quolibet q̄ in ſuo fine baptizaꝉ, ſecus eſt de eo q̄ peītet ſine ba-

Luce xxiij. f.

ptiſmo. Supponit etiam ꝙ quilibet in morte ſua non tm̄ debet timere penam, ſed etiam ſperare gloriam.

Omiſit magiſter queſtionem poſitam in themate tanꝗ nihil dubitationis habentem: qꝛ quocūqꝫ tempore exactus ſemp tenetur debitum reddere. xxvij.q.ij.ſi tu.ꝛ.j. ꝓxi.q.ca.j.et ponit aliam ſatis affinem an liceat tempore orationis vacare coniugali operi in exigendo, et ſuper hoc nota diuerſas opiniones: nam quidā † inherentes iſtis capit. dicunt ꝙ tempore orationis non debet quis cognoſcere vxorem ſuam. Alij vero intelligunt ea de conſilio tu mediā viam teneas. Maior em̄ medijs gratia rebus ineſt. Dic ergo ꝙ quandoqꝫ eſt preceptum non cognoſcere eā: quandoqꝫ conſiliū. Preceptuz eſt ꝙ in his diebus non cognoſcat eam cauſa ſaturande libidinis: nam cū al's peccat venialiter, maxime tamē cauſa incontinētie ſm nos ſic eam cognoſcendo in his dieb' peccat mortaliter. Cōſilium vero eſt vbi vult cognoſcere eā cauſa ſobolis, vel vitande fornicationis. hec oīa intelligas in exigente. nā vt premiſi, ſemper exactus tenet reddere debituz, licet exigens hoc tempore peccet. arg. j. ea.qō.v. noluit. dicunt tamē quidam ꝙ ſi ei conſtaret ꝙ ſi vxor peteret debitum cauſa libidinis explende, non ei reddet.

j. Cor. xiij.a.

† Al'as non timeat ꝓ pena ſꝫ amet ꝓ gloria.

Ezec. xxxiij. c.

Open coniugali an liceat tēpore orōnis vacare.

† vt B. ꝛ Jsid.

Arg. xiij.q. ij. nachoc...

Infideles qui ...

¶ Qd ꝯiuis. ſ Caſus. Dicit Hug. ꝙ hec ſūt verba Augu. vſqꝫ ibi, Dixit cōuerſum. Uel poteſt dici ꝙ oīa ſunt verba Augu. vſqꝫ ad finē. et loquitur Augu. de ſe in tertia perſona.

Q ¶ Uod autem hec.q. diuidit i.iiij. partes, In quarū pma ꝓbat magr̄ ſuphicia liter ꝙ tpe feſtiuo vel ieiunij null' debet vxorem ſuā cognoſcere: quod eſt conſiliū. Scda ibi: Cum ꝓpria. Tertia ibi: Hinc etiam. Quarta ibi: Hoc aūt. Joan. de fan.

¶ Caſus. Hic intitulatur.iiij.q. qua querit an tpe orationis quis valeat reddere debitum vxori: vt tpe quadrageſimali ꝛ ieiunijs ſtatutis et vigilijs apoſtoloꝝ et ſimilibus: ꝛ dicit Hu. ꝙ exactus ſemper tenet reddere: alioquin mortalit peccat: vt.ſ.xxvij.qō.ij. ſi tu abſtines. ſꝫ vtrum poſſit exigere, de hoc diuerſe ſunt opiniōes. Nā quidam inherētes iſtis dicunt ꝙ tēpore orōnis nō dꝫ ꝗs reddere debitū vxori. Alij intelligūt ea de conſilio. Tu autez dicas ꝙ cauſa incontinētie vel filiorū poteſt eam cognoſcere ꝛ exigere debitū: nec precipitur ei vt abſtineat, ſꝫ ſub forma ꝓhibitionis diſſuadetur ei. ſed ex cauſa ſaturande libidinis nō debet exigere: quia tunc mortalit peccat ſꝫ Hu. ſm alios venialit. Et hoc itelligas in exigente.

a ¶ Quod autē.

bonis opibus, vt vitā mortuo ipetret. ſcriptū eſt em̄ ſine charitate neminem ſaluū eſſe. nō itaqꝫ in ſolo timore viuit homo, quem ergo ſero penitet, opꝫ non ſolū timere deū iudicem, ſed et iuſtum diligere. nō tm̄ † penā timeat, ſꝫ anxiet ꝓ gl'ia. dꝫ em̄ dolere de crimine ꝛ de oī predicta varietate ei'.

Q. ꝺ ꝯuis lꝫ de ei' ſalute Augu. potuit dubitare, credo quidem illi ꝗ dixit: Quacūqꝫ hora ingemuerit pctōr, ꝛ cōuerſus fuerit, vita viuet ꝛ nō moriet. dixit cōuerſum, nō tantū ꝯſum vita viuere. Uerſū quidem viuere puto, qui dolet de crimine: cōuerſum ꝗ dolet de oī ei' quā expoſuim' varietate. Uertit a pctō ꝗ iam vult dimittere pctm̄. cōuertit ꝗ iā totus ꝛ oīno vertitur: qui iā non tm̄ penas nō timet, ſed ad bonum dn̄i feſtinat tendere: que cōuerſio ſi cōtigerit alicui etiā in fine, deſperandū non eſt de eius remiſſione. ſꝫ qm̄ vix vel raro eſt tam iuſta cōuerſio, timēdum eſt de penitente ſero. quē em̄ morbus viget, ꝛ pena terret, ad verā vix venit ſatiſfactionē, maxime cum filij ꝗs illicite dilexit, ſint preſentes, vxor ꝛ mūd' ad ſe vocēt. Multos em̄ ſolet ſerotina penitentia decipere: ſed qm̄ de' ſemp potēs eſt, ſemp etiaz in morte iuuare valet qb' placet. cū ita ꝙ op' ſit nō hoīs, ſed dei, fructifera pnīa: inſpirare eā pōt qn̄cunqꝫ vult ſua mīa et remunerare ex mīa ꝗs pōt dānare ex iuſtitia: ſed qm̄ multa ſunt ꝗ ipediūt ꝛ lāguētē retrahūt, piculoſiſſimū eſt et iteritui vicinū ad mortē ꝓtrahere pnīe remediū: ſꝫ magnū eſt cui de' tūc inſpirat. ſi ꝗs em̄ eſt ꝗ per verā pniam expectat dei clementiā, maiorē ſentiet dei bonitatē ſua neꝗtia. ſed ſi etiā ſic cōuerſus fuerit, vita viuet et nō moriet: nō ꝓmittim' tm̄ ꝙ euadet oēm penā: nā pri' purgādus eſt igne purgatiōis, ꝗ i aliud ſcl'm diſtulit fructū cōuerſionis. Hic autē ignis etſi etern' nō ſit, miro tm̄ mō grauis eſt. excellit em̄ omnē penā quā vnqꝫ aliꝗs paſſ' eſt i hac vita. nūqꝫ in carne tāta inuenta eſt pena: lꝫ mirabilia martyres paſſi ſint tormēta, ꝛ multi neꝗter quāta ſepe ſuſtinuerūt ſupplicia. Studeat ergo ꝗſqꝫ ſic delicta corrigere vt poſt mortē nō oporteat talē penaz tolerare. ꝗdā em̄ pctā ſūt mortalia ꝗ in pena fiūt vitalia: nō tm̄ ſtatim ſanant. ſepe em̄ eſt ꝗ moreret niſi medicaret, nō tm̄ ſtatim ſanat. lāguet victur' ꝗ pri' erat moritur'. ꝗ aūt ipenitens mort, oīno mort, et eternaliter cruciat. ꝗ aūt ipenitēs finit: ſi ſemp viueret, ſēp peccaret. at dei eſt miſerentis ꝙ operat finem peccādi. ob hoc etiā ſine fine torꝗbit: qꝛ nunꝗ virtute ditabit ſemper plenus iniquitate. ſemp ſine charitate torquebitur ſine fine.

¶ Queſtio.iiij.

Q Uod autez [a] oratiōis tpe cōiugali opi alicui non lꝫ vacare beatus Hieron. in quodā ſermone ſcribit ita dicens.

¶ Tempore quo vxori debitum redditur, a carnib' agni abſtinere oportet.

S Ciatis fratres chariſſimi quoniam quicūqꝫ vxori debitum reddit, vacare nō poteſt orationi, nec de carnibus agni comedere debet. Item ſi panes propoſitionis ab his qui vxores ſuas

S Ciatis ffes chariſſimi.

¶ Caſus. Oſtenditur in hoc capitulo ꝙ continentia precedente debet quis accedere ad euchariſtiā, et hoc probat Hierony.

j. Re. xxj.

tetigerāt, comedi nō poterāt: quāto magis ille panis q̄ de celo deſcēdit[a], nō pōt[b] ab his qui ꝯiugalibꝰ pauloante heſere cō plexibꝰ[c] violari atqꝫ ꝯtingi: nō ꝙ nuptias ꝯdēnemꝰ, ſꝫ ꝙ eo tē pore q̄ carnes agni māducaturi ſumꝰ, vacare a carnalibꝰ operibꝰ debeamꝰ[d].

Item Auguſtinus.

¶ A ꝯiugali ꝯcubitu in ſctōꝝ ſolēnitatibꝰ eſt abſtinendū.

Quotiēſcūqꝫ aūt dies natalis dn̄i aut reliq̄ feſtiuitates[e] aduenerit, nō ſolū ab infideliū[f] ꝯcubinarū ꝯſortio, ſꝫ etiā a ꝓprijs vxoribꝰ abſtinere debemus.

Item Ambro. in ſermone de aduentu domini.

¶ Diebus ieiunioꝝ a ꝓprijs vxoribꝰ abſtinere oportet.

Fratres[g] nō ſolū debetꝫ ab oī imūditia abſtiere, ſꝫ etiā ab vxoribꝰ ꝓprijs ſtudioſiſſime ꝯtineatꝫ: nullꝰ oīno vxori ſue ieiunioꝝ diebꝰ ꝯiūgaẜ.

Item ſuper epiſtolam primā ad Corinthios.

Si cauſa ꝓcreandoꝝ filioꝝ ducitur vxor, non multū tēpus cōceſſum[h] videẜ ad ipſum vſum: qꝛ ⁊ dies feſti, ⁊ dies ꝓceſſionis[i], ⁊ ipſa ratio cō ceptꝰ[k] ⁊ partꝰ iuxta legē[l] ceſſare vſum carnis his debere temporibus demonſtrant.

Itē Aug. in lib. queſtionū veteris ⁊ noui teſtamenti.

¶ Vxoris vſus certis diebus ceſſare iubetur.

Chriſtiano[m] cum vxore ſua aliqñ ꝯuenire lꝫ, aliqñ nō lꝫ[n]: ꝓpter ꝓceſſionis eñ dies ⁊ ieiunioꝝ aliqñ nō lꝫ conuenire, qꝛ a licitꝫ[o] etiā abſtinendum eſt ad tēpꝰ vt facilꝰ impetrari poſſit qđ poſtulaẜ: vnde apoſtolꝰ ex cōſenſu[p] ait: Abſtinendū eſt ad tēpꝰ, vt expeditiꝰ vacetꝫ orationi[q]: nā etiā ſm legē[r] in ieiunio cedere et iurgari nō licet, poſtea vero licet.

Item Joannes Chryſoſto.

¶ Nō vere penitētiā agit q̄ cōtinētiā non ſeruat.

Qui in caſtigatiōe[s] victꝰ[t] ſe dicit agere penitētiā, fruſtra hoc ſermone ꝓmittit, niſi egrediaẜ[v] de cubili ſuo, ⁊ ieiunio continētiā addat.

Item Gregorius.

¶ Ab ingreſſu eccleſie tēperare ſe debet vir cū ꝓpria vxore dormiens.

Vir cū ꝓpria vxore dor-

argumentando de pane propoſitionis ad panem qui de celo deſcendit: non ꝙ nuptias condemnaret, ſed quia eo tēpore quo manducaturi ſumus agnū, eſt a carnalibus operibus abſtinendum. Sequentia ca. intelliguntur ſm premiſſam diſtinctionem, vel de cōſilio, vel cum exigitur debitum cauſa libidinis ſaturāde.

a ¶ Deſcēdit, q̄liter deſcendit, habes de cōſe. diſt. ij. ſicut eſt verus.

b ¶ Non poteſt. Propter reuerentiam ſacramēti. Vꝫ intellige cum cauſa ſaturande libidinis cōmiſceẜ ei, vel cōſiliū eſt. alꝰ cum ex neceſſitate teneẜ reddere: vt. ĩ. q., ꝑ xi. ca. j. quare puniretur, † cum tantū pro mortali abſtinēdum ſit a corpore chriſti. ĩ. de cōſe. diſti. ij. quotidie. et ca. ſi non ſunt.

c ¶ Cōplexibus. Et cauſa libidinis explende ſm quoſdam.

d ¶ Debeamus. quātū in nobis eſt: alter tamen peccat in exigendo, ſed reliquus non peccat reddendo. naꝫ etſi peccat q̄ precipit, non tamen peccat q̄ obedit. xxiiij. q. j. quid culpaẜ. verſꝰ finem.

e ¶ Quotiēſcūqꝫ. ¶ Feſtiuitates. de q̄bus inuenio in his capitulis. ⁊. ĩ. de ꝯſe. di. iij. ca. j. h.

f ¶ Ab infideliū. Infideles eos vocat q̄ peccāt mortalꝛ. ar. xxiij. q. iiij. forte. Vel qꝛ nō ſeruāt fidē amicis ſuis. Vel ad differētiam fidelis. xxiiij. diſt. chriſtiano.

g Fratres. Conſilium eſt.

h Si cauſa. ¶ Cōceſſum. ⁊ ita videẜ ꝙ aliquod tēpus prohibitū ſit in quo non debeat vxorē ſuam cognoſcere cauſa ſobolis ꝓcreande, ⁊ ita non eſt cōſiliū: ſed fac vim in eo qđ dicit videtur: non enim dixit non eſt. Vel intelligas in caſu in quo loquiẜ ca. quādo ſcꝫ cognoſcit eā cauſa ſobolis: qꝛ forte in eo caſu nō debet ad eam accedere, ſecus ſi cauſa incontinentie.

i ¶ Proceſſionis. Id eſt rogationum: vt. ĩ. de conſe. diſtin. iij. pronunciandum.

k ¶ Conceptus. Ex quo. ſ. partus incipit moueri. hoc etiā conſiliū eſt ſm nos, ſicut etiā de mēſtruata, diſtin. v. ad eius vero. lꝫ h. contradicit.

l ¶ Legem. ĩ. di. v. §. j. Jo.

m Chriſtiano, xxviij. q. j. ſic enim.

n ¶ Non licet. Id eſt non expedit, ⁊ ita licitum dupliciter dicitur.

o ¶ A licitis. Propter hoc ⁊ illud. ĩ. eo. nec vxorem. Dic omnia hec de conſilio intelligenda.

p ¶ Ex conſenſu. Hoc non eſt in aplo, ſed ibi eſt ſenſus authoritatis apli. vnde eſt ar. ꝙ potius ſit ſenſus authoritatis apoſtoli attendendꝰ q̄ꝫ verba. ex̃ de verb. ſig. propterea.

q ¶ Orationi. ſꝫ dicit authoritas, non deſinit orare q̄ bene facit. ſꝫ quilibet reddēdo debitum bene facit, ergo orat: quare ergo ceſſabit vt orationi vacet? Reſpon. orare hic ſtricte ſumiẜ, ſm ꝙ oratio fieri debet in eccleſia. Vel hoc de exigente, aliud in reddente. extra de cōuer. coniug. quidā. Itē nonne quotidie eſt orandum? † Videtur ergo ꝙ iugis continētia indicenda ſit cōiugatis. ſꝫ nomine oratiōis tēpus deputatum ieiunijs quibꝰ ſic frequentius nitiẜ oratio, intelligiẜ: vt tēpus quadrageſimale, ⁊ quatuor tēporum, et ſanctorum vigilie. extra de obſer. ie. in conſilium.

r ¶ Nā etiam ſm legem. forenſem. i. Romanam: vt. C. de fer. quadraginta. vel moſaicā vbi dicitur: ecce ad lites ⁊ contentiones ieiunatis, ⁊ percutitis pugno impie. xviij. diſt. impietatis. Vel canonicā. xv. q. iiij. placita. Jo.

Qui in caſtigatione. ¶ Caſus. Si q̄s inter dei flagella pctm̄ cognoſcit: ⁊ penitet quātū in ſe eſt, ab operibus carnis debet abſtinere.

s ¶ Qui in caſtigatione. ſcꝫ flagellorum. ‡

t ¶ Victꝰ. i. conuictꝰ ⁊ coniunctꝰ. Vel melius victus genitiui caſus: quaſi in abſtinentia ⁊ pietate, ſcꝫ ieiunādo, et in ieiunijs caſtigando.

v ¶ Niſi egrediatur. quātum in ſe eſt. vel ſi vxor cōſentiat: vt. ĩ. eo. apoſtolus.

Vir cū ꝓpria. ¶ Hec eſt. ij. pars. q. in q̄ ꝓbaẜ qñ eſt pctm̄ cognoſcere vxorē ſuā, ⁊ qñ nō. Jo. de fan.

¶ Caſus. Ste. hic p̄mo tractat de eo q̄ cauſa incōtinentie vitāde ſuā cognoſcit vxorē. Secundo de eo q̄ cauſa ꝓlis habēde. Tertio de eo q̄ cauſa libidinis ſue ſaturāde. In p̄mo caſu ꝯſulit ab ingreſſu eccleſie temporaliter ceſ-

Arg. xxxij. q. iiij. na[...]

Infideles qui ſunt,

Licitū dupl'r dr.

Orare nō deſinit q̄ bene facit.

ſ. cor. vij. a.

† Ad h° xxxj. di. c. ij. ⁊. c. ſi laicꝰ. xxxvj. di. c. vi. ſic.

ij. ps

‡ Scꝫ qꝛ flagellaẜ ⁊ caſtigatur a deo ſm h.

ſandū, ⁊ hoc conſiliū approbat vſus Romanoꝝ: non ad condēnationē nuptiarū, ſ; quia ꝯiugalis cōmixtio nō poteſt fieri ſine culpa, vt probatur authoritate Dauid. In ſcđo caſu relicṫ arbitrio viri an intret eccleſiam vel non. In tertio caſu precepit ꝙ ante ablutionem mētis ad ſacram cōmunionem non accedat. Hug. vero ſic ponit. In principio loquitur quando vir accedit ad vxorē cauſa incōtinētie, in medio qn̄ cauſa liberorū, circa finē qn̄ cauſa libidinis exſaturāde. In primo caſu conſulit viro vt lauetur aqua, et aliquantulū ceſſet ab ingreſſu eccl'ie: qđ fit ad reuerentiam loci ꝓpter peccatū qđ fit in tali coitu, et ꝓpter corporalē coinquinationem. In ſcđo caſu relinquitur ſuo arbitrio, et de intrando eccleſiam, ⁊ de accipiendo corpus Chriſti. In tertio nil de hoc vel de illo ſtatuit, ſ; oſtendit ꝙ peccat grauiꝰ q̄ĩ duobus ꝑmis caſibꝰ.

et ſm̄ h. peccat homo ex neceſſitate in primis motibus: ⁊ Archi. ita erit q̄ꝺ perplexꝰ ſm̄ h. inter veniale qđ ſurgit ex ꝑmis motibꝰ ⁊ mortale. Nam de primis motibꝰ dicit apoſtolꝰ. xxxij. q. ago qđ nolo, ⁊ ſurgunt in nobis, ⁊ ſine nobis. de peni. di. ij. ⁊ ca. ij. inter hec. ꝑ. manducator dixit contra: vt no. xij. diſtin. ꝯuabia. nerui. † Itē ex hoc xxxij. q. ſequeretur ꝙ bene ij. faceret et male, q: † Qđ reputat ei ad ſa:no. xx: citatē ſi reddit de: iij. q. ij. bitum: vt. j. e. q. ꝑ: q̄cq̄d. xi. ca. ꝑxi.

ps. l.

miens niſi lotus aqua eccleſiā intrare [a] non dz q̄uis diuerſe hominū nationes de hac re diuerſa ſentiant atq; alia cuſtodire videant: Romanoꝝ tamē ſemper ab antiquioribus vſus [b] fuit poſt admixtionem proprie vxoris ⁊ lauacri purificationē querere, et ab ingreſſu eccleſie paululum tēperare: nec hoc dicētes culpādū putamꝰ eſſe ꝯiugiū, ſed q: ipſa licita admixtio cōiugis ſine voluptate [c] carnis fieri non poteſt [d], ideo a ſacri loci ingreſſu eſt abſtinendum, q: voluptas ipſa ſine culpa nulla tenꝰ eſſe poteſt: nō em̄ de adulterio vel fornicatione, ſ; de legitimo matrimonio ſuſceptus erat q̄ dicebat. Ecce em̄ in iniq̄tatibꝰ [e] cōceptꝰ ſum ⁊c̄. Oportet itaq; legitimam carnis eſſe copulam, vt cauſa ꝓlis ſit, non voluptatis: ⁊ carnis cōmixtio creandoꝝ liberoꝝ ſit grā, non ſatiſfactio vitioꝝ [f]. Si quis vero ſua cōiuge nō cupidine voluptatꝫ captꝰ, ſed ſolummodo creādoꝝ liberoꝝ gratia vtitur iſte ꝑfecto ſiue de ingreſſu eccleſie, ſeu de ſumēdo dominici corporꝫ ſanguiniſq; myſterio, ſuo eſt iudicio relinquēdꝰ: q: a nobis ꝓhiberi [g] non debet accipere, q in igne [h] poſitus neſcit [i] ardere: cum enim non amor ꝓcreande ſobolis, ſed voluptas [k] dominatur in opere cōmixtionis, habēt cōiuges etiā de cōmixtione ſua qđ defleant [l]: tūc autē [m] vir q̄ poſt admixtionem cōiugis aqua lotꝰ fuerit, etiam ſacre cōmunionis valet myſteriū accipere, cum ei ſm̄ prefinitam ſentētiam eccleſiam licuit intrare. Hinc etiam [n] in diebꝰ abſtinentie nuptie celebrari ꝓhibentur.

Unde in Laodicen. concilio legitur.

d ¶ Non poteſt. De facili, ⁊ ideo q̄ dubiū eſt, aq̄ aſpergitur.

e ¶ Iniquitatibꝰ, id eſt voluptatibꝰ, iniquitas enim ꝓprie deſignat crimen. de pe. diſt. iij. ⸿. qđ autē, ca. ille rex. Uel dic iniq̄tatibꝰ, i. originali peccato ſiue comite: vnde theologi colligunt ex hoc ꝙ plura ſunt originalia huiuſmodi, et tunc dic iniq̄tatibꝰ, i. cū iniq̄tatibus. — Originalia ſm̄ aliquos ſunt plura.

f ¶ Uitioꝝ, ſ. improprie. Arg. diſt. iij. ꝑs. xiij. nerui.

g ¶ Prohiberi, i. diſſuaderi.

h ¶ Qui in igne. Id eſt in ardore cōcupiſcentie, id eſt amplexibus vxoris igneis.

i ¶ Neſcit, i. neſcit cōſentire libidini vxoris ſue, ſed reddit debitum vxori exigenti.

k ¶ Sed voluptas. Exercende libidinis.

l ¶ Qđ defleāt. Eſt em̄ coitꝰ tūc mortale pcc̄m ſm̄ hu. xxxij. q. iiij. origo. ſed ſi cauſa incontinētie, veniale: vt diſ. xxv. c. q̄ in aliud ⸿. al's autē ea. xxxij. q. ij. q̄cq̄d ⸿. his ita. immo ſm̄ nos nec hoc caſu eſt mortale, ſed veniale, ⁊ hoc indicat cum dicit ꝙ defleant.

m ¶ Tūc autē. Hoc reſpicit principiū huius ca.

¶ Hinc etiā. ꝑ Hec eſt tertia pars, q. in q̄ ponit tēpora in q̄bꝰ nuptie non ſunt celebrande. Jo. de fan. — Tēpus feriarū

n ¶ Hinc etiā. Hic agit de illo impedimēto qđ dicit tēpꝰ feriarū: de quo dicūt q̄dā ꝙ impedit contrahendum, ⁊ dirimit iam contractum, quia contrahiṫ contra conſtitutionem eccleſie. j. e. non oportet. ⁊ extra de matri. cōtrac. cōtra inter. ec. c. j. videṫ in antiqua. Alij melius dicunt ꝙ licz impediat, nō tamē dirimit. argu. eṫ de matri. cōtra. ꝯtra. inter ec. ca. vlt. in fi. ⁊ ca. penul. ⁊ extra de tēp. ordi. ſane. vnde matrimoniū in quadrageſima non ꝓhibeṫ ꝯtrahi, ſed ꝓhibentur nuptialia conuiuia, ⁊ nuptiales ſolēnitates, ⁊ ſolēnes traductiones, ⁊ carnis cōmixtio: poteſt ergo matrimoniū contrahi in quadrageſima: ſed illa tamē nō debet duci, ſicut ſm̄ leges mulier poteſt tēpore luctꝰ alij viro deſponſari, ſed non tamē traduci: vt. ff. de his q̄ not. infa. ſolet ⸿. que virum. ⁊ hoc eſt expreſſum extra de fe. capellanus. ar. ad hoc. ff. de ritu nup. ſi quis officium. Nā cum ſolo cōſenſu contrahaṫ, cur non ꝯtrahereṫ hoc — Licz tēpus feriarū impediat, nō tñ dirimit.

Eccl'ie ingreſſus an ſit alicui pro mortali ꝓhibendus.

a ¶ Intrare. Uidetur ergo ꝙ multo fortiꝰ q̄s ꝓhibēdꝰ ſit ab ingreſſu eccleſie ꝓ mortali, cum hic impediaṫ ꝓ veniali: ⁊ ita q̄ eſt in mortali, nō debet eccleſiā ingredi, qđ q̄dā admittunt. xxj. diſt. cleros. in fi. ⁊. xj. q. iij. nullꝰ ſacerdotū. ⁊ de pe. diſt. j. q̄ ſanctꝰ ſacerdos eſt, qđ nō eſt verū, niſi ſit excōicatꝰ. xj. q. iij. excōicatos. ⁊ ca. cū excōmunicato. vel interdictꝰ, eṫ de of. deleg. ſane de illis ꝯſtat. vel niſi ſint ꝯtumaces. xj. q. iij. q̄ iubēte. vel penitētes, l. diſt. in capite. ⁊ q̄dā ſacrilegi. lxxxj. diſt. ſi q̄. v. q. ij. preſenti. ⁊. xij. q. ij. de viro. al's q̄libet poteſt ingredi: vt de ꝯſe. diſt. j. epiſcopꝰ nullū. j. q. j. q̄ ſtudet. vbi diciṫ ꝙ dn̄s admiſit omnes peccatores intrare eccleſiā preter ſimoniacos: potiꝰ em̄ frequētabit eccleſiam q̄ eſt in mortali, vt dn̄s eum ꝯuertat per ꝟba ſacerdotis. vt. ꝭ. de pe. di. v. falſas. in fi. Qđ ergo hic diciṫ, dictū eſt ꝓpter reuerētiā ſacri loci, ⁊ ꝓpter corporalem viri inquinationē magis q̄; ꝓpter peccatum.

b ¶ Uſus. Arg. ꝓ ꝯſuetudine Romane eccl'ie ſeruanda, ⁊ verū eſt cū hoc docet. xj. diſt. nolite.

Opꝰ cōiugale an poſſit ſine pctō exerceri.

c ¶ Uoluptate. ⁊ ita coitꝰ non pōt fieri ſine peccato. hic applaudit ſibi h. ⁊ ſumit opinionē ꝙ nunq̄; opus cōiugale ſine peccato poteſt exerceri: vnde etiā q̄ debitū reddit, peccat venial'r, q: ſemper eſt ibi q̄dā pruritꝰ ⁊ voluptas in emiſſione ſpermatꝫ: ⁊ ideo chriſtꝰ noluit naſci ex coitu, quia nō poteſt fieri ſine peccato ⁊c. † xxvij. q. ij. omne. ad finē. videṫ ergo ꝙ teneaṫ aliq̄s peccare, quia tenetur reddere debitum: vt. xxvij. q. ij. ſi tu. ⁊. j. q. ꝑxi. c. j. nec poteſt reddere niſi peccet, ergo teneṫ peccare. ſed hoc arg. non valet. Inſtat. h. pbr̄ teneṫ cantare miſſam, nec poteſt cantare niſi habeat linguam, ergo tenetur habere linguam:

† Etiā ſi ſanctꝰ ſit qui creat ſm̄ hu.

tempore? C.de tranſ.non minorē.et extra de matri.contrac.contra inter.ec.per totum. Jo.

Non oportet in quadrageſima.¶ Caſus. Precipit hic nequis traducat vxorē in quadrageſima, vel anniuerſaria faciat in quibus cōuiuia fiũt. et qδ dicitur ibi nuptias .i. nuptialia conuiuia.

petua ſeparatio: hic permittitur ad tempus.

Nec vxorem.¶ Hec aũt.¶ Hec eſt quarta pars queſtionis in qua dicitur q̄ nec vir ſine cōſenſu vxoris (nec ecōtra poteſt vacare orōnibus. Jo.de fan.

f Apoſtolus. ¶ Orationi. priuate: vel priuato loco qδ facere et incipe velit: ſʒ ſolēni orōni, miſſe, et tēpori, et officio, ⁊ canonibus, et vniuerſali eccleſie indicto vacare licet: ⁊ dʒ ⁊ poteſt: vt de cōſe. di. ij. oīs hō. ⁊. q. ij. ⁊ ſ. diſt. v. ca. iij.

a ¶ Natalitia. nō martyꝝ, ſed hominũ: vel ad literam intelligas.

Non lʒ.¶ Caſus. Hic recitatur conſuetudo eccleſie Mediolaneñ. et quarũdam aliaꝝ eccleſiarum que non celebrant aliquē ſolēnitatem in quadrageſima, nec faciũt id qδ ſequitur. Uel oli obtinuit, ſed nũc non obtinet.

b ¶ Non licet in q̄drageſima. Hoc de honeſtate dicũt quidam. ff. de ritu nup. ſemper in coniunctionibus.

c ¶ Natales. pōt dici hoc eſſe abrogatum. nam hodie celebrãtur bene in q̄drageſima. Uel intellige q̄ non debēt celebrari vt fiant ibi conuiuia, et interſint hiſtriones et mimi qui turpia ⁊c. et huic intellectui cōſonat qδ ſequitur: ſed tãtum in ſabbato ⁊c. et. J. e. nec vxorē. Natales vocantur martyrũ paſſionũ dies q: in eis naſcuntur ad vitam, ⁊ moriũtur mundo. de conſuetudine eſt in eccleſia Mediolanē. ſi q̄ in quadrageſima nō celebrãt. ❡ de his natalibus habes. C. de proba. neq̄ natales. Et Vgilius. Meus eſt natalis. Jola ⁊c. Jo.

¶ In diebus q̄drageſime nuptias celebrare non licet.

Non oportet ĩ quadrageſima aut nuptias vl' quelibet natalitia ᵃ celebrare.

Item ex cōcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Non licet in q̄drageſimaᵇ natalesᶜ martyꝝ celebrare ſed tm̄ in ſabbato et dñica per commemorationē eoꝝ oblatiōes offerre: ſed nec natalitia, nec nuptias liceat in quadrageſima celebrare.

Item ex cōcilio Jlerdenſi.

¶ De eodem.

Non opʒ a ſeptuageſima vſq̄ in octauã paſche, ⁊ tribꝰ hebdomadibus ᵈ añ feſtiuitatē ſcti Joãnis baptiſte, et ab aduentu dñi vſq̄ poſt epiphaniã nuptias celebrare: qδ ſi factũ fuerit ſeparēturᵉ. Itē Nicolaus pa. ad cōſulta Bulgaroꝝ. ¶ De eodē.

Nec vxorē ducere, nec cōuiuia facere in quadrageſimali tp̄e ꝯuenire poſſe vllo modo arbitror.

Hec aũt ſeruãda ſunt ſi vxor conſenſum adhibere voluerit ceterum ſine eius cōſenſu nec cauſa orationis cōtinentia ſeruari dʒ. Unde Aug. in libro de adulterinis coniugijs.

¶ Niſi ex conſenſu cōi, orōni coniuges vacare nō poſſunt.

Apoſtolus nec ad tempus vt vacent orationiᶠ niſi ex cōſenſuᵍ voluit coniuges, nec carnali inuicē fraudariʰ debito.

Hinc etiam in ſecundo concilio Arelateñ. legitur.

¶ Niſi ex cōſenſu cōmuni, cōiugatis penitētia non detur.

Penitētiam ⁱ cōiugatis non niſi ex cōſenſu cōi dandam precepimus.

¶ Queſtio.v.

Quod aũt ᵏ ſine ꝯſēſu vxoris vir continentiã vouere non poſſit multis authoritatibꝰ pbatur. Aitˡ enim Auguſt. ſuper pſal. cxlvj.

¶ Non poteſt vir cōtinentiã ſeruare niſi vxoris teneat conſenſum.

Si dicat vir, cōtinere iã volo: nolo autem vxor non poteſt. qδ enim tu vis, nō vult illa. nũquid per cōtinentiam tuam debet illa fieri fornicariaᵐ? ſi alij nupſerit te viuo adultera erit. nō vult ⁿ deꝰ tale damnum tali lucro compenſari. redde debitũ: ⁊ ſi non exigis, redde. p ſatiſfactioneᵒ

g ¶ Niſi ex cōſenſu. niſi p ſuccurſu terre ſctē ex̄ de vo. ⁊ vo. redēp. ex multa. in ver. in tanta.

h ¶ Fraudari. ſʒ quid ſi in eccl'ia velit vxor debitũ exigere a viro. nunq̄d dʒ ei reddere? H. dicit q̄ ſic. tu contra. ❡ ar. ff. d ſo. qδ dicimꝰ. Sed q̄d ſi a ſacerdote tp̄e canonis petat debitũ? Jdē dico q̄ nō tenet reddere tũc. ar. xxix. diſt. c. ij.

i Penitentiã. Publicam ſcʒ ⁊ ſolēnē: ſcʒ per quam ius alterius leditur.

Quod autem ¶ Hec qδ diuidit in quinq̄ partes. Jn quaꝝ pma pbat p ſex authoritates q̄ vir ſine licētia vxoris ⁊ ecōtra nō pōt ꝯtinere, q̄ etiã meret reddēdo debitum. Scδa ibi, Tũc ſaluabit. Tertia ibi, q̄ vxorem. Quarta ibi, Mãifeſtũ. Quĩta ibi, Nec illδ. J. δ. f.

Coniugale debitũ nō eſt in eccleſia reddendum.

❡ Ubi tũc non pñt exire eccleſiaʒ ſm L. De hꝰ etiã not. ſ. xxj. diſ. qm̄.

Non oportet.¶ Caſus. Hic prohibet certis tp̄ibus anni aliquam duci vxorē: ⁊ ſi fuerit traducta ſeparentur ad tempus pro contemptu ad penitentiam.

d ¶ Tribus hebdomadibus. Sed nunquid iſte tres hebdomade ſunt immediate ante feſtũ ſancti Joannis? ſubaudi non, ſed cum interuallo inter eas et feſtum: vt extra de fer. capellanꝰ. et ponit has duas opiniones. approbat tamen q̄ cum interuallo accipiende ſunt, et incipiunt a diebus rogationum.

e ¶ Separent. ad tp̄s ex̄ de ma. cōtrac. cōtra inter. ec. litere. nō eſt cōtra. ex̄. e. ti. ex l'ris. in fi. q: ibi loquit de interdicto eccl'ie, non de tp̄e feriato. Uel ibi phibetur per-

k ¶ Qδ aũt. Hec qδ quinta negatiue ſoluit: q: vir non pōt cōtinentiã vouere ſine ꝯſenſu vxoris expſſo vel tacito, niſi ſit ſpōſa nōdũ cognita. ex̄ de cōuer. ꝯiuga. ex publico. ⁊ in caſu fornicationis: vt. xxvij. q. ij. agathoſa.

l ¶ Ait em̄. Sup pſal. Laudate dñm qm̄ bonus.

Si dicat vir.¶ Caſus. Uir ſine conſenſu vxoris non poteſt continere: quia diſplicet deo continentia viri ex qua ſequitur pſtitutio vxoris. reddat igitur quod debet: ſcʒ exactus. et quod ſibi debitum eſt, nō exigat, et repꝯtabitur pro ſatiſfactione.

m ¶ Fornicaria. xxvij. q. ij. ſi tu.

n ¶ Non vult. xiiij. diſt. quod ait.

o ¶ Pro ſatiſfactione. Q: reddere debitũ meritoriũ eſt. J. e. ſm. xxxij. q. ij. connubia. contra. ſed ibi ſoluitur.

Maritus cōtinētiam ſine cōſenſu vxoris vouere nō pōt.

perfecta deꝰ tibi cõputabit ſi nõ qđ tibi debetur exigis, ſed reddis quod debetur vxori.

Item Alexander papa ſcđs Landulpho in Corſica.

¶ Non debet extorqueri mulieris conſenſus ad continentiam deo vouendam.

Notificaſti te morte tenus infirmatũ, et peccatorũ tuorũ recordatione et terrore valde pauefactuꝫ, anxie queſijſſe monachũ fieri, et a tua vxore minis[a] ⁊ terroribꝰ eã occidendi, ad hoc licentiã[b] extorſiſſe: ⁊ ſic te mõaſticã veſtẽ ſine abbate[c] ⁊ ſumpſiſſe, ⁊ monaſteriũ petijſſe: poſtea vero cũ ſanꝰ factꝰ eſſes: tue vxoris reclamatiõibꝰ eiuſqꝫ vlulatibꝰ ⁊ plãctibꝰ, tueqꝫ familie diſpẽſionibꝰ deuictus, vtpote penitẽs, domum remeaſſe: et poſt multos dies quorũdã ſapientũ cõſilio ad iã dicte mulieris cubile redijſſe: nũc autẽ ſi tua vxore vti liceat, noſtrũ reqris conſilium. Si ita deniqꝫ eſt vt tuus nũcius narrat: nõ videt nobis rationabiliter neqꝫ iuſte factũ: qm̃ cũ omni[d] hoĩ ad monaſticã tẽdẽti vitam, legaliter iuſte ⁊ ſancte ſit peragẽdũ: tu cõtra leges minaciter ⁊ violẽter a tua vxore partim terrore mortis, partim tue infirmitatis doloribꝰ exinanitꝰ, deuia ſecutus, nulla (vt dicitur) licentia accepta receſſiſti: et monaſteriũ petiſti. non enim violentia, ſed ex pari volũtate ⁊ conſenſu (ſicut ſcti patres dicunt) hoc fieri debet: neqꝫ vir monaſteriũ eligere, aut profeſſa cõtinentia habitum cum feſtinatione[e] debet mutare.

Item ex cõci. apud cõpẽdiũ.

¶ Vir põt abnuere vota continẽtie que ſine eius conſenſu deo vxor obtulerit.

Mulier ſi ſine lĩia mariti ſui velũ in capite miſerit: ſi viro placuerit[f] recipiet eam iterum ad coniugium[g].

Item Aug. ad Editiam.

¶ Non põt vir continẽtie vota reſcindere que eius aſſenſu mulier deo promiſerit.

Quod deo patri cõſenſu voueratis pſeuerãter

Notificaſti. ¶ Caſus. Iſte Lãdulphus timore mortis licentiam ab vxore violenter extorſit: et ſic monaſterium adiuit. victus clamoribus vxoris ⁊ familie de monaſterio exiens ad domum propriam redijt. queſiuit poſtea a papa an liceret ei vti vxore ſua. cui papa reſcribit ⁊ reſpondet inquiſitioni eius: ⁊ nõ directe ſed per cõſequentiã oſtendit talẽ conuerſionem nullam eſſe: ⁊ non tenere: ex quo facta fuit ſine ſpõtaneo cõſenſu vxoris. In quo datur ĩtelligi ꝙ poteſt ea vti cognoſcendo: reddendo ſaltẽ debitum.

a ¶ Minis. Arg. ꝙ cõfeſſio vel conſenſus ab aliquo cõtra ipſum extortus non preiudicat illi. arg. xxxi. q. ij. lotharꝰ. et. xv. q. vj. authoritatem. ✝

b ¶ Licentiã. Itẽ arg. a cõtrario ſenſu ꝙ non põt exire de monaſterio qui cum vxoris intrauit ✝ licentia. Item argu. ꝙ coacta licentia vel volũtas nulla eſt: non quia hic non fuit licẽtia: vt in prin. dicit: ſed qr coacta, ideo hic nulla dicitur. ſed videtur cõtra. xv. q. j. merito. vbi dicitur ꝙ coacta voluntas, voluntas eſt. Rñ. ſecꝰ eſt hic et in matrimonijs vbi exigit voluntas directa, vel ſpontanea. extra de ſpon. cum locum, ⁊ in habitus aſſumptione. extra qđ me. cau. c. j. ſecus eſt in iuramento, vbi nulla excuſat neceſſitas: quia ipſum neceſſitatis ſemper eſt. xxij. qõne. j. ita ergo, conſulitur tamen iſtis: vt not. xv. q. vj. authoritatem.

c ¶ Sine abbate. Idem ſi cum abbate.

d ¶ Cum omni. Ar. ꝙ pretermiſſis circũſtantijs alicui facto debitis non intelligit illud eſſe factum. ſ. xxx. qõ. v. aliter. di. xxiij. quorũdã. ſ. xvj. q. ij. gonſaldus. Arg. contra, extra de reg. ⁊ tranſeun. ad relig. c. ad apoſtolicã ſedem. quia ibi tenet monachatio omiſſa probatione.

e ¶ Cum feſtinatione. Sed nunquid tenet vir iſte continere poſt mortem vxoris? ſic, nec exigere poteſt: ad monaſterium tamen non cogitur redire. extra de cõuer. coniug. quidã. extra eo. titu. placet. ſed contradicit extra eo. titu. ex parte. vbi compellitur redire ad monaſterium. Sed dic ꝙ ibi vxor dederat licentiã: et ipſe ſolẽniter profeſſus erat. Vel ibi verbum compellas, non extenditur niſi ad verbum dimittat. quod poſt ſequitur in dicto. c. ex parte, eſt conſilium. Nec ob. extra. e. titu. conſuluit. qr ibi non fuit reuocatus ab vxore ea viua, et quia iam in monaſterio fuerat pluſq̃ per annum, et quia poſt mortem vxoris fuit per aliquantulum tempus in monaſterio. ✝ Utrum autem vir qui ſine licentia vxoris intrauit monaſterium, authoritate ſua exire poſſit, dubitari poſſet: et videtur ex hoc ca. ꝙ poſſit. j. e. vna.

f ¶ Placuerit. in optione ergo viri ponitur ſi velit eam reuocare: ſicut in optiõe prelati eſt an velit rem vacãte ſede alienatam a capitulo repetere, vel precium retinere. xij. q. ij. ſi qua de rebꝰ. vtruꝫ autem vir teneatur eam reuocare, vel pariter conuerti, vel continentiã vouere, dictum eſt. xxvij. q. ij. agathoſa. nam ſi nolit eaꝫ reuocare, epiſcopꝰ debet eam ſua authoritate extrahere. arg. extra de cõuer. cõiug. c. j. nam bonus iudex debet talia corrigere. extra de offic. ordi. c. j. ff. de offic. preſid. preſes.

g ¶ Coniugium. Sed pone ꝙ mulier ſine licẽtia viri intret religionẽ, immo viro contradicente. poſt vir conſentit, ſed ipſa contradicit. nunquid poteſt ipſa exire? Videtur ꝙ non: qr vltimus cõſenſus confirmat precedentes. ff. de ſerui. ruſti. predio. per fundum. Argu. contra. ff. communia pred. receptum. vbi dicitur ꝙ prior conſenſus debet durare. Quidam dicunt ꝙ exire poteſt ſed cõtra eos eſt. extra de eo qui duxit in ma. ca. j. per quod dico ꝙ exire non poteſt. Sed vſqꝫquo habebit maritus licentiam reuocandi eam? Dicunt quidam ꝙ intra annum et diem. argu. xx. q. ij. puella. Baz. dicebat ꝙ intra biennium. xvij. qõ. ij. ſi quis incognitus. Alij dicunt ꝙ tunc poteſt reuocare cum primo copiã habuit, poſt non. ſ. j. q. j. conſtat. Ego dico ꝙ quandocunqꝫ poteſt: vt. j. ca. proxi. ✝

Quod deo pari conſenſu. ¶ Caſus. Editia cum viro ſuo in domo propria perpetue continentie votum emiſit. vnde duplex inter eos emerſit diſſenſio. Prima quia ille per incontinentiam votum volebat violare. Secunda quia illa econtra tanquã ſoluta ſub veſte viduali et nigra de rebus ſuis diſponebat. De prima precepit editie ꝙ quanuis vir peccauerit, illa tamen in voto cõtinentie perſeueret. De ſecunda precepit ꝙ tam de veſte q̃ꝫ rebus dotalibus ſe regat arbitrio viri. poterit enim ſaluari ſub habitu Suſanne, et ſi non habeat habitum Anne. Hugo. breuiter ſic ponit hunc caſum,

Confeſſio ꝫ aliquẽ extorta ñ preiudicat illi.

✝ Hic videas qđ not. xxxviij. diſ. qui ipſis.

Licẽtia coacta nulla ẽ.

✝ ad hꝰ ſ. e. mulier. ca. qđ deo. c. q̃ vxorez. vbi de hoc xxvij. q. ij. agathoſa. ⁊ iſtis canonibꝰ ſtat. h.

maritꝰ q̃ inuita vxore vouit religionem: an poſt eiꝰ mortez ꝯtinere debeat.

Editia et eius vir communi conſenſu in propria domo vouerant continentiam. poſtea ſine voluntate viri res dotales dedit eccleſijs et pauperibus, et veſtem nigram monaſticam inuito viro accepit, et iam quaſi pro derelicto maritum habebat: vnde vir multum ſcandalizatus eſt. Augu. autem eam de voto multum commendat, ſed de alijs redarguit. reddendum, aliam quo ad miniſteriū ſibi exhibendum. vnde licet vnam relaxauerit, non tamen aliam. ff. de ſer uitu. vrbanorum prediorum. ſi domus. et extra de ꝯuer. coniug. quidam.

a ¶ In finē. vite.
b ¶ Inſtantiſſime. Argu. ꝙ fides eſt ſeruāda ei qui cōtra fidē venit. xxij. q. iiij. innocēs. Argu. contra. xcv. di. eſto. extra de iureiur. peruenit. j.
c ¶ Perſeuera. Sed quid ſi alter fornicetur poſtea nunquid reliquus pōt ipſum repetere? arg. hic ꝙ non. Arg. ꝯtra extra de iureiu. tua. Dicūt quidam ꝙ authoritate epī reſtituet ei: extra de diuor. ex literis.
d ¶ Numerus. Argu. contra preſcriptionem. nō enim preſcriptione temporis defenditur quod ab initio de iure cōmuni nō poteſt ſortiri effectum: vt. xciij. diſt. illud autē. di. c. contra morem. §. j. q. j. nullus epiſcopus.
e ¶ Sanctiora. Ab initio tamē cuꝫ cōtrahunt, contrariam debent habere voluntatē, ſcilicet de ſobole ſuſcipienda. xxvij. q. ij. omne itaqꝫ.
f ¶ Hunc. Ex hoc videtur ꝙ vxor nō poſſit facere eleemoſynā ſine licentia viri, ſed iſtud itelligas de rebus dotalibus. nam dominium reꝝ dotalium eſt penes mulierē de iure naturali, de iure ciuili eſt penes maritum. C. de rei vend. doce. et de his intelligas hoc. c. Uel ſi vis intellige de paraphernalibus. cōſiliū eſt hic, nam cui commiſit corpus, honeſtum eſt vt res committat. C. de pac. conuen. hac lege. et extra de dote poſt diuor. c. vlti. Sed quero cum iſti votum emiſerint, quare veſtes mutare non poſſunt? Ad hoc dicas ꝙ vir duplicem habet ſeruitutē in vxore, vnā quo ad debitum

vſqꝫ i finē[a] reddere debuiſtis s q̊ ꝓpoſito ſi ille lapſus eſt, tu ſaltē inſtātiſſime[b] perſeuera[c]. qđ te non exhortarer, niſi qꝛ tibi ad hoc ipſe ꝯſenſit. Nā ſi nū ꝙ̄ tenuiſſes ei⁹ aſſenſū, numerus[d] nullus te defendiſſet annoꝝ. ⁊ poſt pauca. Non qꝛ pariter tēperabatis a cōmixtiōe carnali, iō tu⁹ marit⁹ eſſe deſtiterat: imo ꝓ tāto ſancti⁹ inter vos ꝯiuges manebatis, ꝙ̄to, ſanctiora[e] concorditer placita ſeruabatis. Nihil ergo de tua veſte, nihil de auro vel argēto vel q̄cūqꝫ pecunia, vel de reb⁹ terrenis tuis ſine ei⁹ arbitrio facere debuiſti. ⁊. j. Eſt quidā ꝓ modulo pſone habitus matronalis a viduali veſte diſtinctus, q̄ pōt fidelib⁹ cōiugatis ſalua religiōis cā vel obſeruātia conuenire. hunc[f] te marit⁹ ſi deponere noluerit, ne te puta velut viduā iactares illo viuente: nō fuerat in hac re vſqꝫ ad diſſenſionis ſcandalū ꝓducēdus magis[g] iobediētie malo, ꝙ̄ illius abſtinentie bono. quid em̄ abſurdius eſt ꝙ̄ mulierē de humili veſte ſupbire, cui potius expediret obtēperare candidis morib⁹ ꝙ̄ in nigellis veſtib⁹ repugnare? qꝛ ⁊ ſi te indumentū monache delectabat, hoc etiā gratius poſſet marito obſeruato exoratoqꝫ ſumi, ꝙ̄ illo inconſulto contēptoqꝫ preſumi. qđ ſi omnino non ſineret, quid tuo ꝓpoſito deperiret? Abſit vt hinc diſpliceas deo, ꝙ cōiuge tuo nōdum defuncto, non indueris ſicut Anna[h], ſed ſicut Suſanna[i].

Idem.

¶ Continentie meritū habet qui pro incontinentia vxoris debitū ſibi reddere cogitur.

Secundū verba[k] apl'ica etiā ſi vir continere voluiſſet, ⁊ tu noluiſſes: tibi reddere debitū cogeret: et illi de⁹ iputaret ad ꝯtinētiā[l] ſi nō ſue ſed tue cederet infirmitati, ne in adulterium caderes. Quiſqs[m] igit̄ cōpatiēs infirmitati vxoris, reddidit nō exegit debitū: aut ſi ꝓpt̄ ꝓpriā infirmitatē duxit vxorē, plangēs potius qꝛ ſine vxore eſſe non potuit, ꝙ̄ gaudēs qꝛ duxit: quiſquis vendidit qđ nouit qꝛ etſi maneret, beatum nō faceret[n]: quiſquis emit quod nouit q̇a trāſit[o]: et de his non p̄ſumit[p], ⁊ fecit ex eo miſericordiā cum non habentibus, ſecurus[q] expectat diem nouiſſimum.

Item ad Armētarium ⁊ Ruparium ⁊ Paulinam.

¶ Uota cōtinētie ſine vxoris conſenſu reddi non poſſunt.

Una ſola cauſa eſſe pōt qua te ad id qđ vouiſti non ſolū non hortaremur, verūetiaꝫ ꝓhiberemus implere, ſi forte tua coniūx hoc tecum ſuſcipere, animi ſeu carnis infirmitate recuſaret. nam ⁊ vouenda talia nō ſunt a coniungatis, niſi ex ꝯſenſu ⁊ volūtate communi: ⁊ ſi ꝓpere fuerit

g ¶ Magis. quaſi dicat cum perduxiſti eū ad ſcandalū diſſenſionis: potius malum feciſti viro non obediēdo ꝙ̄ bonū feceris abſtinendo.
h ¶ Anna. id eſt vidua.
i ¶ Suſanna. id eſt vxorata.

Secundū verba. ¶ Caſus. Primo probat Augu. ꝙ vir ſine conſenſu vxoris continere nō poteſt, imo tenet ei reddere debitum, etſi nō exigat. Secūdo dicit ꝙ ille qui nubit quia aliter continere non poteſt: tanꝙ̄ non nubēs, et ſecur⁹ expectat diem iudicij ſicut ille qui vendit ⁊c. et ſicut ille q̄ emit ⁊c. Ad vtrūqꝫ quiſquis, ſupple ſicut. Non preſumit, ſuperbiendo, ⁊ in eis ſpem ponendo. et tanguntur hic tria verba apoſtoli dicentis: Qui habēt vxores, ſint tanꝙ̄ non habētes: ⁊ qui vendūt, ſint tanꝙ̄ non vendentes: et qui emūt, ſint tāꝙ̄ non ementes.
k ¶ Scđm verba. In quibus dicitur de debito reddendo.
l ¶ Imputaret. Ar. ꝙ pro cōpleto habeat̄ qđ per volentē agere nō ſtat ne fiat. ar. §. proxi. cā. q. v. propoſito.
m ¶ Quiſquis. Tāgit illa tria verba apoſtoli: qui habent vxores, ſint tanꝙ̄ nō habētes: ⁊ q̄ vēdūt, ſint tanꝙ̄ nō vendētes: ⁊ q̄ emunt, ſint tanꝙ̄ nō emētes. xxxj. diſt. lex continentie.
n ¶ Non faceret: ſcꝫ non faciendo eleemoſynam.
o ¶ Quia tranſit. i. tranſitorium eſt.
p ¶ Preſumit. ſuperbiendo cum eis.
q ¶ Securus. Hec clauſula repetitur cū qualibet precedenti ab illo loco. Quiſquis ⁊c.

Una ſola cauſa. ¶ Caſus. Quidā ſine licentia vxo-

factũ, magis eſt corrigēda[a] temeritas, q̃ ꝑſoluēda ꝓmiſſio neq̧ enim deus exigit ſi q̃s ex alieno[b] aliq̃d voluerit, ſed potius vetat vſurpare alienum.

Item Hieronymus.

¶ Abſq̧ ceteris operib⁹ nec ſola virginitas ſaluat, nec cetera abſq̧ virginitate proficiunt.

Tunc ſaluabit[c] mulier, ſi illos genuerit filios qui virgines[d] ꝑmanſuri ſunt: ſi quod[e] ipſa ꝑdidit, acquirat in liberis, ⁊ damnũ radicis[f] et cariem[g] flore compēſet[h] et pomis[i].

Idem.

Hoc ſolum nunc dico, ꝙ quomodo abſq̧ ceteris operibus virginitas[k] ſola non ſaluat: ſic omnia opera abſq̧ ꝟginitate[l], puritate, continentia, caſtitate[m], imperfecta[n] ſunt.

Idem.

Qui ſitit[o] veniat ⁊ bibat: q̇ poteſt capere capiat. non dicit velitis nolitis[p] bibēdum vobis eſt atq̧ currendũ, ſed qui voluerit: qui potuerit currere atq̧ potare, ille vincet: ille ſatiabitur et ideo plus amat virgines xp̄s: q᷑ ſponte tribuunt quod ſibi non fuerat imperatu[q]. maioriſq̧[r] gratie eſt offerre quod non debeas, q̃ reddere qđ exigeris. Apoſtoli eñ vxoris onere contemplato: Si talis eſt (inquiunt) vita hoīs cum vxore, nō expedit[s] nubere. quoꝝ dñs ſententiam probans, Recte (ait) quidem ſentitis ꝙ non expediat homini ad celorum regna tendenti accipere vxorem, ſed difficilis res eſt: ⁊ non omnes capiunt verbum illud: verũ quibus datũ eſt. Alios hominum facit eunuchos natura, alios vis hominũ: mihi illi eunuchi placent quos caſtrauit voluntas, nō neceſſitas. libēter eos in meo recipio ſinu, qui ſeipſos caſtrauerũt ꝓpter regnũ celorum: ⁊ ob meum cultũ noluerũt[t] eſſe quod nati ſunt. ſimulq̧ hec tractanda eſt ſnīa. Qui ſe (inquit) caſtrauerunt propter regnũ celorũ[v]. Si caſtrati[x] mercedem habent regni celorum. ergo qui ſe non caſtrauerunt, locum non poſſunt accipere caſtratorum.

Finis[y] huius authoritatis et due[z] precedentes: de virgi-

---

ris continentiam vouerat, querebatur vtrum teneretur eam ſeruare. Et rñ. ꝙ non: quia talia fieri debent de cōi conſenſu viri et vxoris. vnde talis ꝓmiſſio magis eſt corrigenda, q̃ adimplenda.

a ¶ Corrigenda. Sic .s. xxij. q. iiij. definitio. Et eſt hic argu. ꝙ ſi alter ſine licētia alterius intret religionem, ꝙ ſua authoritate poteſt exire.

b ¶ Ex alieno. Hoc verum eſt ſi eo aio vouit vt auferat illi cui⁹ eſt: al's licitũ eſt alicui rem alienam legare: vt inſti. de leg. §. non ſolũ. licet ſecus ſit ſm canones: vt ex̄ de teſta. c. filius.

De hoc no. s. e. ca. ij. i glo. fina.

Tunc ſaluabitur. ¶ Hec ē ſcđa pars. q. i qua ꝓbat ꝙ debemus eſſe virgines. ſ. mēte ⁊ corpore ſi poſſumus: al's mente ſine qua null⁹ ſaluabit. Jo. de fan.

¶ Caſus. In hoc ca. tria cōtinentur ca. in quib⁹ tractatur tam de virginitate mentis q̃ carnis. In primo dicitur ꝙ tūc ſaluabit mulier, et ſuã virginitatem bene ſeruat, ſi ideo nubat vt filios pariat ad iuſtitiã ⁊ vt ſaluentur. In ſcđo ca. qđ incipit ibi: hoc ſolum. dicitur ꝙ ſicut ſola virginitas ſine bonis opib⁹ non proficit vel ſufficit ad ſalutem: ſic alia opera abſq̧ virginitate, mentis continentia et caſtitate ſunt imperfecta. In tertio ca. quod incipit: Qui ſitit. multipliciter commēdat virginitatem carnis: et eam prefert bono nuptiaꝝ: q᷑ plus amat virgines chriſtus q᷑ ſponte tribuunt qđ eis non fuerat imperatũ. vnde dicit, non expedit homini nubere ⁊c. Et not. ꝙ hoc totum cōſueuit legi ſub vno ca. poſſes tamē legere ſub tribus: vt facit h. Saluabitur. non negat apoſtolus quin al's poſſit ſaluari: ſed hoc dicit q᷑ ſic ſaluari meretur. et ſunt verba Hierony. exponentis illud apl'i ad Timotheum: ſcz ſaluabitur mulier per filioꝝ generationem ſi permanſerint in fide, dilectione, ⁊ ſanctificatione. qđ intelligitur quantum in ea eſt. Radicis. radix filiorũ eſt mater. damnum radicis. i. corruptionem ſue carnis. finis ibi vbi dicit ſi caſtrati: et due precedentes in primo ca. ibi: qui virgines permanſuri. et in ſecundo ca. abſq̧ virginitate. intelligũtur de virginitate mētis que precipi poteſt: ⁊ neceſſaria eſt: q᷑ ſine ea nemo ſaluatur. Principiũ vero illius ca. qui ſitit. de virginitate carnis intelligit: que non poteſt precipi ante votum, ſed tantum perſuaderi.

Joan. vij. f.

Mat. xix. h.

c ¶ Tunc ſaluabitur. exponit Hiero. illud apl'i ad Timotheũ: Saluabit mulier per filioꝝ generationē: ſi permanſerint in fide ⁊ dilectione ⁊ ſanctitate.

c ¶ Saluabitur. Id eſt merebitur ſaluari.

d ¶ Virgines, id eſt integri in fide.

e ¶ Si quod ipſa, ſcilicet virginitatē corporis. ⁊ eſt ſimplex relatio.

f ¶ Radicis, ſcilz ſuipſius.

g ¶ Cariem, Id eſt corruptionem ſue carnis.

h ¶ Compenſet, quantũ in ipſa eſt.

i ¶ Pomis. i. filijs qui dicunt flos et poma: ſicut mater radix. Mat. xix. c.

Hoc ſolum.

k ¶ Virginitas, ſcz carnis.

l ¶ Virginitate, ſcz mentis.

m ¶ Caſtitate, ſaltem in affectu ſeruata.

n ¶ Imperfecta, quo ad vitam eternam promerēdã.

o Qui ſitit. verba ponit h̄ euangelij: ⁊ loquit de ſiti cōtinentie.

p ¶ Nolitis. arg. ad ea q̄ ꝑfectionis ſunt, neminem eſſe cogēdum: ſed perſuadendũ. nam talia cōſilij ſunt ⁊ nō p̄cepti. arg. xj. q. j. aliud. et. xxxij. q. j. integritas. Mat. xix. b. Perfectio nō eſt precepti.

q ¶ Imꝑatum. s. prori. qđ. j. integritas, quantũ ad corporalē, ſed de mentali preceptum eſt.

r ¶ Maioriſq̧. Sic. xxviij. q. j. iam nũc. nã nemo in neceſſitate liberalis extitit. ff. de adimē. leg. rem legatam. Liberalis in neceſſitate eſſe nemo.

ſ ¶ Expedit. s. xxviij. q. j. ſic eñ. §. ſz veꝝ eſt ꝙ nō expedit ꝓpt onera mr̄imonij: vt. s. xxi. q. vij. oēs. ſed expedit ꝓpter fornicationē vitãdã. xxxij. q. ij. ſicut. §. his ita.

t ¶ Noluerunt. i. noluerũt exercere id ad qđ nati ſunt ſcz vti copula carnali. Et ita ſm hoc eſt argu. pro carnali copula ꝙ nullus eſt natural'r frigidus. s. e. q. j. requiſiſti. alia litera h̄z: voluerũt eſſe qđ nati ſunt. i. virgines. Frigidus naturaliter nullus eſt.

v ¶ Celoꝝ. ſupple iđt recipiãt mercedē i regno celoꝝ.

x ¶ Si caſtrati. Argu. qđ de vno conceditur ⁊c. vt. s. diſt. xlv. diſciplina. xxiij. q. iiij. forte. Alibi dicitur: quando de vno negatur, de alio cōceditur: vt. xxv. diſt. qualis.

y ¶ Finis. Quia premiſſa ca. ſcz tunc ſaluabit. ⁊. c. hoc ſolum. ⁊ ca. qui ſitit. equiuoce vtuntur hoc nomine virginitas: quandoq̧ pro virginitate mentis: quandoq̧ carnis: ideo determinat vbi ſic vel ſic accipiatur. Virginitas equiuocatur.

z ¶ Et due. Scz tunc ſaluabitur: ⁊ alia ſcz hoc ſolum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

lib: Abſq; virginitate

a ¶ De virginitatis affectu.i.que eſt in mente.

b ¶ Principium.ſ.illius ca.qui ſitit veniat ⁊c.

¶ Uxorē. ¶ Hec eſt.iij.pars.q.ſm Jo.de ſan.

c ¶ Conuertat.Intrando monaſteriū ſi iuuenis eſt.Uel ſi ſenex eſt, cōtineat in ſeculo. ex de cōuer.coniu. cum ſis.Et hic dicit Hugo.ꝙ eo ipſo ꝙ dat vxori licentiam,intelligit vouere: et ſi non exprimat, compellendus eſt ire ad religionem: vt not. ꝟ. xxvij.q.ij. agathoſa.⁊ ſufficit tacita licentia ſcʒ permittere:vt hic.et arg.ex de cōuer.cōiug.cōſuluit. Alij dicunt ꝙ qui dat licētiam niſi expreſſe voueat,ꝯtinere nō tenetur,nec ad monaſteriū ingredi, immo eam reuocare poteſt de monaſterio.ex de conuer. cōiug.ca.j.⁊ qđ dicit hic ſimiliter conuertat, dicunt niſi malit eam reuocare,ſicut enim ſm iſtos expreſſus cōſenſus exigitur in cōtrahendo, ita in ſeparando matrimonio.argu.ex de regu.iur.oīs res. Alij diſtinguūt ꝙ ſi mulier ſciuit ius que dedit viro licētiā,tūc etiā intelligitur vouere,ſecꝰ ſi ignorauit.

M ¶ Anifeſtum. ¶ Hec eſt.iiij. pars.q.in q̄ ꝓbat ꝙ vir eſt ſuperior mulieri.Jo.de ſan.

nitatis[a] affectu intelligūtur q̄ non in voluntate ſolū,ſʒ in neceſſitate eſt:principiū[b] ꝟo de effectu intelligitur,qui non in neceſſitate et ante votum,ſed in voluntate eſt: nec exigitur niſi repromittatur.

Item ex concilio Remenſi.

¶ Nō licet illi ducere vxorē q̄ ſuam velare permiſerit.

Q Uxorē ſuā velare permiſerit,aliam non accipiat,ſed ſimiliter cōuertat[c].

Item Auguſtinꝰ in queſtionibus Numerorum.

¶ Uota abſtinentie q̄ mulier ꝓmittēte viro ꝓmiſerit,illo ꝓhibēte ſeruare nō cogit.

M Anifeſtū eſt ita legem voluiſſe feminā ſub viro eſſe vt nulla eius vota[d] que abſtinentie cauſa vouerit,reddantur ab ea,niſi author[e] vir fuerit permittendo: nam cum ad peccatū eiuſdem viri pertinere voluerit lex,ſi priꝰ permiſerit et poſtea prohibuerit: et hoc tamen non dixit vt mulier qđ vouerat faciat,q: permiſſa[f] iam prius a viro fuerat: viri dixit eſſe peccatum,q: abnuit qđ prius cōceſſerat:non mulieri[g] ex hoc iuſſum dedit vt quod prius vir ei conceſſerat:poſtea ſi prohibuerit,contemnatur.

Ex premiſſis authoritatibus apparet ꝙ continētie vota nec mulier ſine conſenſu viri, nec vir ſine conſenſu mulieris deo reddere poteſt. Si autē cōſenſu alterius eorum ab altero ꝓmiſſa fuerit: etſi poſtmodū in irritum deducere voluerit qui permiſit,non tamē valet:q: in debito cōiugij eque mulier habet poteſtatem viri,ſicut ⁊ vir mulierꝫ:atq; ideo ſi quilbet eorū alterum a ſuo iure abſoluerit, ad preteritā ſeruitutē ipſum reuocare nō poterit: q: ꝟo in ceterꝫ vir eſt caput mulierꝫ,⁊ mulier corpꝰ viri:ita vota abſtinentie viro permittēte mulier poteſt ꝓmittere,vt tamē eodē ꝓhibēte repromiſſa non valeat adimplere:⁊ hoc(vt diximꝰ) ꝓpter conditionē ſeruitutis qua viro in oībꝰ debet ſubeſſe.

Unde Auguſt. in libro queſtionum Geneſis.

¶ Mulieres viris ſuis debent ſubeſſe.

E St ordo[h] naturalis in hominibꝰ vt ſeruiāt[i] femine viris,et filij parentibus: quia nulla iuſtitia eſt vt maior[k] ſeruiat minori.

Idem in queſtionibus veterꝫ et noui teſtamenti.

¶ Uir eſt caput mulieris.

lierem. Similiter ⁊ de muliere dici poteſt ꝙ vouere poſſit, dummodo per illud votum mulieris non fiat viro preiudicium: vel ſi non oriatur ſcandalum viro ex illo voto: vt ſi vouet iacere in camiſia cum eo, vel ſingulis noctibus ire ad matutinas, vnde de tali voto intelligo iſtud ca.al's tenet mulier illđ adimplere etiā viro inuito: vt ſi vouet ꝙ daret denariū amore dei vel aliqđ tale.hoc dicit Hu.canon tamen iſte indiſtincte loquit. Itē videtur ꝙ mulier iſta peccet: q: magis obediēdum eſt deo q̄ʒ homini.naʒ ſcriptum eſt, vouete ⁊ reddite vota do.⁊c̄.xvij.q.j. in prin.Sed dic ꝙ mulier iſta nō obedit viro ꝯtra dn̄m, q: dn̄s hoc vult.ſ. e.noluit.eo autem ipſo ꝙ hic viro conceditr reuocare votum abſtinentie,ꝓhibetur de voto cōtinentie: immo nec hoc viro conceditur reuocare votum abſtinētie: immo peccat vir reuocando,ſed precipitur vxori vt obediat.ſimile ex de iureiur. debitores.et xxiij.q.j. quid culpatur.in fi.

f ¶ Permiſſa.Cōtinentia.

g ¶ Mulieri.ꝟ. xxxij.q.j.ſi qs vxorem.

¶ Ex ꝓmiſſis ⁊c.

¶ Caſus. Infert Gra.ex ſupradictꝫ ꝙ votum continentie facere non poteſt vir ſine conſenſu vxoris: vel econuerſo: ⁊ ſi factū fuerit de ꝯſenſu vtriuſq;,reuocari nō poterit. Si ꝟo vxor de ꝯſenſu viri votum abſtinētie fecerit, vir tn̄ illud poterit poſtea reuocare,q: mulier debet viro ſuo ſubeſſe in omnibꝰ: ⁊ ad hoc inducit ſequē.ca.quorum primum patet.

¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi vxor votū abſtinētie ſine conſenſu viri faciat,vir de legis authoritate poteſt illud reuocare ſine peccato.ſi vero vir vxori vouēti cōſenſerit,⁊ ſi peccet vir reuocando,vxor tamē debet obedire reuocanti. Legem Moyſi in Geneſi.

d ¶ Uota. Que ſcandalizent virum: vt iacere in camiſia,vel ieiunare cum ipſe pranderet.

e ¶ Niſi author. Mulier ergo non poteſt facere votū abſtinentie ſine voluntate viri. Sed nunquid vir poteſt abſtinere ſine vxoris conſenſu? ſic ꝫ.ſ.e.cum caput.lʒ ergo coniuges ſint pares quantum ad votum continentie, non tamen quātum ad votum abſtinentie.et hoc intelligo de quolibet voto in quo non fit vxori preiudicium quo ad carnale debitum: q̄uis ex illo voto oriatur ſcandalum mulieri: vt in hoc ſit differentia inter virum ⁊ mulierem.

h E St ordo naturalis.i.a natiuitate ⁊ ortu proueniēs: nā femina de corpore viri eſt.⁊ alia ratio eſt que in velamine corporꝫ eiꝰ perpēdit: vt.ſ.eo.mulier.

i ¶ Ut ſeruiāt.hoc adeo verū eſt ꝙ patronꝰ ꝯſentiēdo liberte vt ꝯtrahat,amittit in ea operas,cū in officio viri debeat eſſe: vt.ff.de ope.lib.ſicut patronus.

k ¶ Maior.dignitate: ſcʒ filius,ſeruiat minori,ſcʒ patri qui non eſt in dignitate: interdum maior etate ſeruiat minori de precepto dn̄i: vt Eſau, Jacob. Et qđ dicit hic nulla iuſtitia eſt ⁊c,verum eſt ſm vetus teſtamentum: Filius quanq; poteſt dici maior patre.

ſed ſm nouū,qui maior eſt,ſit ſicut miniſter ⁊c̄.xciij.diſt.diacom.ſed melior litera eſt:hec iuſtitia eſt vt minor ſeruiat maiori.

Sed nec hodie cum agit vir ad ſeparationē, ſuſtinet talionem:ſecꝰ ſi agatur ad penā adulterij criminaliter.extra de procu.ca.tue.ideo autem non punitur vir pena talionis,q2 iam alia via conſequeretur id qđ optauit,quod eſſe non debet.ff.pro ſocio.idem ꝗ.ff.de condi.inſti.que ſub conditione.§.ſi quis.

Hec imago.¶ Caſus. Probat hic Auguſtinus triplici ratiōe ꝙ vxor debet eſſe viro ſubiecta. Prima, quia vir ad imaginem dei formatus eſt,⁊ non mulier:et vicarius eius eſt, q2 vnius dei habet imaginē. Secūda, q2 in ſignum ſubiectionis mulier habet caput velatū,⁊ non vir: quia imago eſt et gloria dei. Tertia eſt, q2 vir ſine metu talionis ſm legem poterat mulierē de adulterio accuſare,⁊ non econuerſo:ſecus in alijs caſibꝰ. Ideoqꝫ.i.q2 femina non habet hoc.

a ¶ Hec imago. Id eſt in hoc dicit habere ſimilitudinem dei.

b ¶ In homine. Quia ſicut proceſſerūt a deo oīa,ſic ab Adam ꝓceſſerūt oīa: hic accipit tantum hoc nomē homo in maſculino genere,alias communis generis eſt: vt.ff.de verbo.ſig. hominis.

c ¶ Ut vnus. Id eſt imago dei dicit ipſe homo:q2 ſicut aq̄ ꝓfluxit ex latere dn̄i,ſic etiā eua ex latere Ade. itē in hoc habet imaginem, q2 habet rationem ⁊ intellectum, ſicut deus.

Gen̄.j.

Adde qua pena puniatur mulier adultera:not. in.l.qm̄ alexander.⁊ in l.caſtitati. et i aut.ſed hodie. C.de adulte.

At hodie tā de femina ꝗ̄ de viro ſm Hug.

Et ff Thierry cum Archi. volens mulierū techmas celare ꝙ ꝗ̄uis mulier fuerit milleſies corrupta, tn̄ ad hoc remediū poſſet inuenire, ſꝫ ꝓpt̄ defectū ꝓbationis ſm Hu.admittit, mille ei cōmēta in his fiunt.

Hec imago[a] dei eſt in homine[b] vt vnus[c] factus ſit homo,ex quo ceteri oriant̄ habēs imperiū dei quaſi vicarius eiꝰ,q2 viꝰ dei hꝫ vir imaginē. Ideoqꝫ mulier ad imaginē dei nō eſt facta.ſic etem̄ dicit. Et fecit deus hominem:ad imaginē[d] ⁊ ſimilitudinē dei fecit illū. Hinc etiā ap̄ls. Uir q̄dē (ait)nō debet velare caput ſuū, quia imago[e] ⁊ gl̄ia dei eſt:mulier[f] ideo velet,quia nō eſt gloria aut imago dei.

Item in eodem.

Satis hinc apparet quēadmodū viris feminas ſubditas et pene[g] famulas lex eſſe voluit vxores,dum conſtituit vt diceret aduerſus vxorem vir teſtimoniū[h],vnde lapidaretur[i] illa ſi hoc verū eſſe demonſtraret̄[k],ipſe tn̄ non viciſſim lapidat̄ ſi hoc falſuꝫ eſſe cōſtiterit,ſꝫ tantūmodo caſtigatur[l] ⁊ damnificat̄,eiqꝫ perpetuo iubetur adherere qua carere voluerat:in alijs autem cauſis eum qui teſtimonio[m] falſo cuiqꝫ nocuerit , quod ſi probaretur, ius ſit occidi eadem plecti iubetur pena qua fuerat ſi verum eſſet,ipſe plectendus.

Item Hieronymꝰ ſuper epiſtolam ad Titum.

Cum caput mulieris ſit vir,caput autē viri chriſtus:quecūqꝫ vxor nō ſubijcit̄ viro,hoc eſt capiti ſuo:eiuſdē criminis[n] rea eſt cuius et vir ſi non ſubijciat̄ capiti ſuo,hoc eſt Chriſto. Uerbum autē dn̄i blaſphemat̄[o] cū vel cōtēnit̄ dei prima ſentētia ⁊ ꝓ nihilo ducitur,vel cū chriſti infamat̄ euāgeliū,dū.ſ.ↄtra legē fidēqꝫ nature ea que chriſtiana eſt et ex lege dei[p] ſubiecta eſt,viro imperare deſiderat:cum etiā gētiles femine viris ſuis ſeruiant cōmuni lege nature.

Item Auguſtinꝰ in queſtionibus numerorum.

Arbitrium viri mulierē ſeq̄ oportet in omnibus.

Noluit itaqꝫ lex mulierē aliq̄d vouere deo aduerſus animā ſuā,vt nō in aliq̄ rerū licitarū atqꝫ conceſſarum abſtinentia in eiſdem vot̄ femine valeat authoritas ſed virilis:ita vt ſi adhuc innupte ↄceſſerat[q] pater vota perſoluere,ſi

l ¶ Caſtigat̄.i. verberatur.

m ¶ Teſtimonio falſo.i.accuſatione calūnioſa:hoc ideo ita expone.nam teſtis non obligatur ad talionē,ſed alio modo punit̄ a iudice ſi varie reſpōdet: vt.C.de teſti. nullū. H.tamen dicit ꝙ ſic.iij.q.ix.nihilominꝰ. maxime ſm veterē legē.argu.ex̄ de cri.fal.c. falſus. De hoc dictum eſt.ij.q.iij.in ſumma.

Teſtis nō eſt talione puniendus.

Cum caput. ¶ Caſꝰ. Dicitur in hoc cap.ꝙ ſicut vir peccat ſi non ſit ſubiectꝰ capiti ſuo,id eſt chriſto:ſic dei prima ſententia cōtemnitur ſi mulier capiti ſuo .i.viro ſuo nō obedierit,cū etiā gentiles femine viris ſuis ſubiaceāt. Prima ſententia, que habetur in Geneſi vbi dicitur mulieri,ſub viri poteſtate eris ⁊c̄. poſtea apoſtolus idē precepit.

n ¶ Criminis. ff. ix.q.iij.ca.j.ff.xxij. q.v.de forma.ff.diſ.xcv.eſto.arg.eandem conditionem inferiorū ad media,que eſt mediorꝫ ad extrema.xxviij. diſt.ca.quia ſunt culpe.

o ¶ Blaſphematur. Tractabat enim Hieronymꝰ illud verbum apoſtoli ad Titum: Admone adoleſcentulas eſſe ſubditas viris ſuis,vt non blaſphemetur verbum dei,id eſt euangelium. Uel verbum dei in paradiſo quatenus viris ſubdite eſſent.

Uxores q̄re debēt eſſe viri ſubdite.

p ¶ Ex lege dei.q2 dixit mulieres eſſe ſubditas vir̄. Cōuerſatio tua erit ad virū,⁊ ipſe dn̄abit̄ tui ⁊c.

Noluit itaqꝫ.¶ Caſꝰ. Lex noluit vt mulier poſſit votum facere ſine viri conſenſu:⁊ ſi fecerit ante nuptias,vir poſt nuptias poterit reuocare:nec propter hoc mulier rea iudicabitur ſi votum non ſeruat,cum deus hoc non precipiat.

q ¶ Conceſſerat. Argu.ꝙ abbas poſſit reuocare votū monachi qđ etiam emiſit ante monachatū.arg.xx.q.iiij. monacho.plus enim eſt monachus ſub abbate,ꝗ̄ vxor ſub viro: vt.xij.q.j.non dicatis.

Monachꝰ plꝰ ſubeſt abbati ꝗ̄ vxor viro.

d ¶ Imaginē.i.ſimilitudinē.de pe.di.ij.illa aīa.

e ¶ Quia imago.⁊ ideo non debet celari.

f ¶ Mulier.nō tamē quelibet,q2 nō virgines de ↄſuetudine.ſed fac vim in eo qđ dicit gloria.i.deus non gloriatur per ipſam ſicut per virū,nā per eam prima preuaricatio eſt inducta.ſ.eo.mulier.

g Satis hinc. ¶ Et pene famulas.Non tamē ꝙ immoderate verberentur.C.de repudi. conſenſu. et.ff.e.q.ij.placuit.

h ¶ Teſtimonium.i.accuſationem.

i ¶ Lapidaretur.⁊ ita videt̄ ꝙ in veteri lege nunꝗ̄ vir obligabat̄ pena talionis. Sed tu dic cum H.ꝙ hoc locum habebat tantū in accuſatione adulterij in p̄mo coitu:puta cum non inueniebat eā virginē,vel dicebat ſe nō inueniſſe,⁊ ipſa contrariū ꝓbabat per aſpectū linteaminis: in hoc caſu non puniebat̄ vir talionis pena,ſed tantū.c. ſiclos aureorꝫ dabat patri puelle.

k ¶ Demōſtraret̄.nō ꝑ aſpectū liteāmis ſanguinolēti.

a ¶ Contra deum.ſi.§.xiiij.q.v.dixit.§.xxij.q.j.ſi peccatum.§.xxiij.q.iiij.qui peccat.§.diſt.xxvj.deinde.

b Mulierem. ¶ Authoritatem.virilia enim officia mulieribus ſunt adempta.iij.qōne.vij.ca.infamis.§.tria.ff.ad velleia.l.ij.

i ¶ Propter reuerentiā.i.propter reuerentiā ſacerdotum.ar.liiij.diſ.ſi ſeruus ſciētie.ꝛ ſicut ante iudicē dn̄m: ita ante vicarium eius ſacerdotem ſit ſubiecta viro. Uel propter reuerētiam ſacerdotum, id eſt ne ſacerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

anteꝗ̄ perſoluerit nupſerit,et viro eius hoc cognitū nō placuerit,nō pſoluat:et hoc oīno ſine pctō qꝛ deꝰ mūdauit eā ſicut dicit lex.i.mūdam iudicauit:neqꝫ hoc cōtra deū[a] putādum eſt fieri:cū ipſe deus hoc preceperit,hoc voluerit.

Item Ambro.in lib.queſtionū veteris ꝛ noui teſtamēti.

¶ Nulla eſt mulieris ptās:ſꝫ in oībꝰ viri dn̄io ſubiecta eſt.

Mulierē cōſtat ſubiectā dominio viri eē,ꝛ nullam authoritatē[b] habere:nec docere[c] pōt,nec teſtis[d] eē,nec fidem[e] dare,nec iudicare[f].

Item in hexaemeron in tractatu diei quarte.

Adam p Euā deceptꝰ eſt:nō Eua p Adam. quē vocauit ad culpā mulier, iuſtum eſt vt eam in gubernationem[g] aſſumat:ne iterum feminea facilitate labatur.

Item ſuper primā epiſtolam ad Corinthios.

Mulier debet velare caput quia nō eſt imago dei,ſed vt viro oſtendať[h] ſubiecta,ꝛ quia p̄uaricatio per illam inchoata eſt. hoc ſignum debet habere in eccleſia propter reuerētiam[i] epiſcopalē. nō habeat caput liberum,ſed velamine tectum.non habeat poteſtatem loquendi:qꝛ eps̄[k] habet perſonā Chriſti. quaſi ergo ante iudicē Chriſtū, ita ante epiſcopuꝫ ſit:qꝛ vicarius dn̄i eſt.ꝓpter peccatū originale[l] ſubiecta debet videri.

Item in libro de paradiſo.

Necillud ocioſū eſt[m] ꝙ nō de eadē terra ī qua plaſmatꝰ eſt Adā,ſꝫ de ipſius Ade coſta[n] facta ſit mulier:vt ſciremus vnā in viro ꝛ in muliere corporis eſſe naturam: vnum fontem generis humani.ideo non duo a principio facti vir et mulier: nec duo viri, neqꝫ due mulieres:ſed primū vir,ꝛ deinde ex eo mulier. vnā enim naturam volens hominum conſtituere deus,ab vno principio creature hoc incipiens,multarum[o] ꝛ diſparium[p] naturarū eripuit facultatem. Euidentiſſime itaqꝫ apparet ita virum eſſe caput mulieris, vt nulla vota abſtinētie vel religioſe cōuerſationis liceat ſibi ſine eius licentia deo offerre.etiam ſi viro permittēte repromiſſa fuerit:non licet ei votum opere complere cum vir voluerit reuocare promiſſuꝫ. vota vero continentie ita alterius permiſſu ab altero valent offerri,et poſt permiſſionē nō valent in irritum deduci.

¶ Cauſa.xxxiiij.

Quidam vir[q] in captiuitatē ductꝰ eſt: poſtea vxor eius audiēs illū mortuū, nupſit alij. Demum ille de captiuitate rediens,repetit vxorem ſuam:illa poſterioris amore capta,aſpernatur torum prioris viri.

Nunc primum queritur, an ſit iſta rea adulterij,que viuēte viro ſuo alteri nupſit?

Secundo,an redeūte primo ſit cogenda recedere a ſecundo,et redire ad primum?

¶ Queſtio.j.ꝛ.ij.

Officia virilia ſūt mulieribus interdicta.

c ¶ Nec docere. in eccleſia maſculos.§.di.xxiij. mulier.de cōſe.diſtin.iiij.mulier.

d ¶ Nec teſtis. in cauſa criminali, niſi in illis caſibus in quibus infames admittuntur:nec in teſtamēto.inſtitu.de teſta.§.teſtes. nec contra clericos in cauſa criminali: qꝛ nō poteſt eē quod ipſi ſunt.§.ij.q.vij.ipſi apoſtoli.nec etiam contra laicos: vt not.xv.q.iij.de crimine.

e ¶ Nec fidem. obligatur tamen ſi doloſe fide iubeat vt creditorem decipiat:vt.ff.ad vell'. ſi decipiēdi. Item et ſi priuilegio velleiani renunciauerit,obligať ꝛ tenetur.ff.ad vell'.l.vl.

f ¶ Nec iudicare.niſi in caſibus: vt dixi.xv.q.iij. de crimine.

j.Cor.xj.a. Uir nō pōt eſſe curator vxoris.

g Adā. ¶ Gubernationem. Per hoc videtur ꝙ vir potiꝰ debet eſſe curator vxoris ꝗ̄ extraneus.qđ negat lex.C.qui dari tuto.poſ.l.ij.

Mulier debet. ¶ Caſus. In hoc ca.quinqꝫ rationes aſſignantur quibus ꝓbatur ꝙ mulier debet velare caput ſuum,ſcꝫ quia nō eſt imago dei,et quia ſubiecta debet eſſe viro ſuo,ꝛ quia preuaricatio eſt inducta per eam, et ꝓpter reuerentiam epiſcopi, quia vicariꝰ eſt Chriſti.

Mulier ſꝫ debet caput velare.

v.pg.

h ¶ Sed vt viro oſtendatur.non ſolum propter hoc ſed etiam ꝛc.

k ¶ Eps.i.qlꝫ ſacerdos.de pe.diſt.iij.inť hec hircū.ij.

l ¶ Originale.i. qđ originē habuit ab ipſa quo ad homines.

Nec illud. ¶ Hec eſt.v.pars.q.in qua oſtēdit magiſter cauſam q̄re fuit vnuꝫ principiū,vnus homo.Jo.de fan.

m ¶ Ocioſum eſt.i.ſine cauſa ꝛ myſterio factum.

n ¶ Coſta.nō de pede:ne omino videreť famula.nec de capite:ne videretur domina.ſed de coſta vt collateralis videretur.

Eua q̄re de coſta ade facta ē.

o ¶ Multarum. quo ad numeruꝫ, vel multaruꝫ quo ad genꝰ humanū.

p ¶ Et diſpariū. quo ad ſexum.Uel diſparium quo ad ſpeciem.et reſpicit quo ad primā creationem hominis.

q Quidaꝫ vir in captiuitatem ductus eſt. quia in precedenti cauſa dixerat matrimonium ſeparari ꝓpter frigiditatē,ꝛ ꝙ viro viuēte ſepata poſſet alij copulari:et dubitari poſſet,an idē videretur faciēdum ꝓpter hoſtilē calamitatē vel captiuitatē:iđ ſubdit cauſā iſtā ī q̄ oñdit q̄d iuris ſit ſi q̄s tenetur in captiuitate et vxor eiꝰ interim nubat alij. vt autē hec ꝛc. Et not.ꝙ h̄ tractať de illo īpedimēto qđ đr ligatio. Ligatio eſt cuꝫ q̄s ligať alteri vinculo matrimonij ꝛ qđlibet īpedimētū matrimonij dici poteſt ligatio ſumendo large ſiue com=

Impedimētū ligationis q̄le eſt.